

ΑΠΑΝΤΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΩΦΕΛΙΜΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ»

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Ο Μ Ι Λ Ι Α ΜΒ' (42).

(Πράξ. 19, 21 - 41).

«Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῇ Πνεύματι, διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν, πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, εἰπὼν ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαι με ἔκει δέει με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν. Ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ, Τιμόθεον καὶ Ἐραστον, αὐτὸς ἐπέσχε χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ταραχὴ οὐκ ὀλίγη περὶ τῆς ὁδοῦ»¹.

α'. Ἀφοῦ παρέμεινε ἀρκετὸν χρόνον εἰς τὴν πόλιν, ἐπιθυμεῖ νὰ ἀποχωρήσῃ πάλιν διὰ τοῦτο καὶ στέλλει τὸν Τιμόθεον καὶ τὸν Ἐραστον εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὁ ἴδιος δὲ μένει εἰς τὴν Ἐφεσον. Πῶς λοιπὸν στρέφεται ὀπίσω πάλιν εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἐνῶ ἐξ ἀρχῆς προετίμησε νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Συρίαν; Δεικνύων ὅτι τὰ πάντα δὲν τὰ ἔπραττε μὲ τὴν ἰδικήν του δύναμιν. Ἦδη προφητεύει, λέγων «Δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν». Εἶπε δὲ αὐτό, ἴσως παρηγορῶν αὐτούς, ὅτι δὲν θὰ τοὺς ἀφήσῃ ἀνυποστηρίκτους, ἀλλὰ ὅτι θὰ ἔλθῃ πάλι πληροῖον των,

1. Πράξ. 19, 21 - 23.

καὶ ἀνορθῶν τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν διὰ τῆς προφητείας. Ἀπὸ ἐδῶ ἀκριβῶς νομίζω ὅτι γράφει εἰς τοὺς Κορινθίους ἀπὸ τὴν Ἔφεσον, καὶ λέγει ὅτι «οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν ὑπὲρ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἡμῖν ἐν τῇ Ἀσίᾳ»². Διότι, ἐπειδὴ ὑπέσχετο ὅτι θὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Κόρινθον, ἀπολογεῖται, ἐπειδὴ καθυστέρησε, καὶ ἀναφέρει, λοιπόν, τὴν δοκιμασίαν, διηγούμενος τὰ σχετικά μὲ τὸν Δημήτριον· διότι αὐτὸν ὑπονοεῖ λέγων ὅτι ἔχει γίνεαι ὅχι ὀλίγη ταραχὴ περὶ τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ζωῆς, τὴν ὁποῖαν ὁ Κύριος ἀπεκάλυψε ὡς ὁδὸν ἀσφαλῆ.

Πάλιν ἀπειλητικὴ κατάστασις, πάλι ταραχὴ. Βλέπεις τὴν ἐπιτυχίαν; Ἐγένοντο διπλᾶ θαύματα, ἐκεῖνοι δὲ ἔφερον ἀντιρρήσεις. Τοιοῦτοτρόπως δι' ὅλων τῶν μέσων σχεδιάζονται (ἢ δημιουργοῦνται) τὰ γεγονότα. «Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος, ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος, παρείχετο τοῖς τεχνίταις ἐργασίαν οὐκ ὀλίγην» οὗς καὶ συναθροίσας καὶ ἐπισυναγαγὼν τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας, εἶπεν· «Ἄνδρες, ἐπίστασθαι ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῶν ἐστὶ καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε ὅτι οὐ μόνον Ἐφέσου, ἀλλὰ καὶ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας μετέστησεν ὄχλον ἱκανόν, λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν ἀνθρώπων γινόμενοι. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς ἱερὸν Ἀρτέμιδος εἰς οὐδὲν λογισθῆναι, μέλλειν δὲ καὶ καθαιρεῖσθαι τὴν μεγαλειότητα αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται».

«Ποιῶν, λέγει, ναοὺς ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος». Καὶ πῶς

2. Β' Κορινθ. 1, 8.

εἶναι δυνατόν νά κατασκευασθοῦν ναοὶ ἀργυροῖ; *Ίσως ὡς μικρά κιθῳρία³ διότι ἦτο μεγάλη ἡ ἀποδιδομένη τιμὴ εἰς αὐτὴν ("Ἀρτεμιν) εἰς τὴν "Εφεσον, ὅπου ὅταν ἐπυρπολήθη τὸ ἱερόν των τόσο τοὺς ἐλύπησε, ὥστε διέταξαν νά μὴ λέγεται οὔτε τὸ ὄνομα τοῦ ἐμπρηστοῦ. Ἰδὲ πανταχοῦ ὅτι ἡ εἰδωλολατρία δημιουργεῖται ἐξ αἰτίας τῶν χρημάτων καὶ ἐκεῖνοι διὰ τὰ χρήματα, καὶ αὐτὸς διὰ τὰ χρήματα, ὅχι ἐπειδὴ διέτρεχε κίνδυνον ἢ εὐσέθεια αὐτῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ τρόπος ἀποκτησεως χρηματικοῦ κέρδους δὲν εἶχε θάσιν. Καὶ προσέξε τὴν κακίαν τοῦ ἀνθρώπου. Αὐτὸς ἦτο εὐπορος, καὶ δὲν ἐπρόκειτο νά εἶναι τόσο μεγάλη ἡ ζημία εἰς αὐτόν ἐκ τούτου τοῦ πράγματος, εἰς ἐκείνους δὲ ἦτο μεγάλη, ἐπειδὴ ἦσαν πτωχοὶ καὶ συνετηροῦντο ἀπὸ τὴν καθημερινὴν ἐργασίαν. Καὶ ὅμως αὐτοὶ μὲν δὲν λέγουν τίποτε, ἐκεῖνος δὲ λέγει· ἐπειδὴ δὲ ἦσαν αὐτοὶ συνεργάται εἰς τὴν τέχνην, τοὺς παίρνει ὡς συνεργάτας καὶ εἰς τὴν ἀναταραχὴν.

"Ἐπειτα ἐμεγαλοποίησε καὶ τὸν κίνδυνον, προσθέτων ὅτι «κινδυνεύει ἡμῖν τοῦτο τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἔλθειν» διότι αὐτὸ διὰ τούτου σχεδὸν φανερώνει, ὅτι δηλαδὴ διατρέχομεν τὸν κίνδυνον ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμα αὐτὸ νά περιέλθωμεν εἰς πεῖναν. "Ἄν καὶ ἦσαν ἱκανὰ τὰ ὅσα ἐλέγχθησαν νά τοὺς ὀδηγήσουν εἰς εὐσέθειαν, ἀλλὰ ἐπειδὴ μερικοὶ ἦσαν ἄθλιοι καὶ ψυχροί, ἐξεγείρονται μᾶλλον, καὶ δὲν ἐννοοῦν ὅτι, «ἐάν αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἔχη τόσην δύναμιν, ὥστε νά μεταστρέψῃ τοὺς πάντας, καὶ νά διατρέχουν κίνδυνον τὰ ἀφορῶντα εἰς τοὺς θεοὺς, πόσον μέγας εἶναι ὁ Θεὸς του!» καὶ ὅτι, «πολὺ περισσότερον θὰ μᾶς δώσῃ ἐκεῖνα, διὰ τὰ

3. Κιθῳρίαν: ὁ οὐρανὸς τῆς ἱερᾶς τροπέλης εἰς τὸ ἱερόν.

ὅποια φοβούμεθα». Ἦδη κατέλαθε ἐκ τῶν προτέρων τὰς ψυχὰς των, λέγων ὅτι «οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων γινόμενοι».

Παρατήρησε διὰ ποῖον λόγον ἀγανακτοῦν οἱ Ἕλληνες· ἐπειδὴ εἶπε ὅτι «οἱ ὑπὸ ἀνθρώπων γινόμενοι οὐκ εἰσὶ θεοί». Κατευθύνει πανταχοῦ τὸν λόγον εἰς τὴν τέχνην. Ἐπειτα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κατ' ἐξοχὴν τοὺς ἐλύπησε, ἀργότερον τὸ ἀναφέρει, λέγων· «Οὐ μόνον δὲ τοῦτο τὸ μέρος κινδυνεύει· δηλαδή, «διὰ μὲν τὰ ἄλλα οὐδεὶς λόγος, ἀλλὰ ὅτι καὶ ὁ ναὸς τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος κινδυνεύει νὰ καταφρονηθῇ». Ἐπειτα, διὰ νὰ μὴ φανῇ ὅτι τὰ λέγει αὐτὰ δι' ἀπόκτησιν χρημάτων, ἰδὲ τί προσθέτει. «Ἦν ἡ οἰκουμένη σέβεται», Βλέπεις πῶς ἔδειξε μεγαλυτέραν τὴν δύναμιν τοῦ Παύλου, καταδεικνύων ὅλους αὐτοὺς ἐλλεινοὺς καὶ ἀθλίους, ἐὰν θεθαίως ἄνθρωπος διωκόμενος καὶ σκηνοποιὸς τόσον σπουδαῖα κατορθώγῃ;

Ἰδὲ ὅτι γίνονται αἱ μαρτυρίαι διὰ τοὺς Ἀποστόλους ἐκ μέρους τῶν ἐχθρῶν. Ἐκεῖ μὲν ἔλεγον· «Ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλήμ τῆς διδασχῆς ὑμῶν»⁴, ἐδῶ ὅτι «μέλλει καθαιρεῖσθαι τῆς Ἀρτέμιδος ἡ μεγαλειότης»· τότε «οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατῶσαντες»⁵ ἠκούουν ὅτι «οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρειςι»⁶, τῶρα ὅτι «κινδυνεύει ἡμῖν τοῦτο τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἔλθειν». Τοιοῦτοτρόπως ἔλεγον καὶ οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τὸν Χριστὸν· «Ὅρατε ὅτι ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ὑπάγει, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν τὴν πόλιν»⁷. «Ἀκού-

4. Πράξ. 5, 28.

5. Αὐτόθ. 17, 6.

6. Αὐτόθ.

7. Ἰωάν. 12, 19 καὶ 11, 48.

σαντες δὲ ταῦτα ἐπλήσθησαν θυμοῦ». Πότε ἐδημιουργήθη ὁ θυμός; "Όταν ἤκουσαν διὰ τὴν "Αρτεμιν, ὅταν ἤκουσαν διὰ τὴν ἐξεύρεσιν τῶν χρημάτων διότι τοιοῦτου εἶδους εἶναι οἱ χαρακτῆρες τῶν ἀργοσχόλων, ἀπὸ τὸν ὁποιονδήποτε, δηλαδή, νὰ γοητεύωνται καὶ νὰ ἐξάπτωνται. Διὰ τοῦτο πρέπει ὅλα νὰ τὰ πράττωμεν με ἐρευναν.

Πρόσεξε δὲ πῶς ἦσαν καὶ εὐκόλως καταφρονούμενοι, ἐπειδὴ εὐρίσκοντο ἐνώπιον ὄλων. «Ἀκούσαντες δέ, καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ, λέγει, ἔκραζον, λέγοντες· Μεγάλη ἡ "Αρτεμις Ἐφεσίων! Καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις ὅλη τῆς συγχύσεως ὥρμησάν τε ὁμαθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον. Συναρπάσαντες δὲ Γάϊον καὶ Ἀρίσταρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους Παύλου εἰλκυσαν αὐτούς».

Β'. Πάλιν ἀνοήτως οἱ Ἰουδαῖοι ἐπιτίθενται, ὅπως εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἰάσονος,^{7α} καὶ πανταχοῦ εὐρίσκονται ἔμπροσθεν αὐτῶν τοιοιτοτρόπως τίποτε δὲν εἶχον τὸ ὁποῖον νὰ εἶναι πλήρες κομπασμοῦ ἢ δόξης. «Τοῦ δὲ Παύλου βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον, οὐκ εἰων αὐτὸν οἱ μαθηταί. Τινὲς δὲ τῶν Ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτόν, παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον». Παρακαλοῦν, διότι ἦτο ἄνευ τάξεως ὁ λαός, ὁ ὁποῖος τολμᾷ τὰ πάντα με ἀπερίσκεπτον ὁρμῇ. Καὶ ὁ Παῦλος πείθεται διότι δὲν ἦτο ματαιόδοξος, οὔτε φιλόδοξος.

«Ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη», (διότι τοιοῦτον εἶναι τὸ πλῆθος ἀνοήτως ἀκολουθεῖ, ὅπως τὸ πῦρ ὅταν πέσῃ εἰς τὸ δάσος), «καὶ οἱ πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκεν συνεληλύθεισαν. Ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου προεβίβασαν Ἀλέξανδρον,

7α. Πράξ. 17, 5 κ. εἰ.

προβαλόντων αὐτόν τῶν Ἰουδαίων». Παρουσιάζοντο ἐμπρός οἱ Ἰουδαῖοι κατ' οἰκονομίαν, διὰ νά μή δύνανται νά φέρουν ἀργότερον οὐδεμίαν ἀντίρρησην. Αὐτός καί προβάλλεται, καί ὁμιλεῖ, καί τί λέγει, ἀκουε· «Ὁ δέ Ἀλέξανδρος, κατασείσας τῇ χειρί, ἤθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ. Ἐπιγινόντων δέ ὅτι Ἰουδαῖός ἐστι, φωνή ἐγενετο μία ἐκ πάντων, ὡς ἐπὶ ὥρας δύο κραζόντων Μεγάλη ἡ Ἀρτεμις Ἐφεσίων». Πραγματικῶς εἶναι παιδικός ὁ τρόπος σκέψεως· ὡς νά ἐφοβοῦντο μήπως στήσῃ ὁ σεβασμός των, ἐκραυγαζον συνεχῶς. Δύο ἔτη ἔμεινεν ἐκεῖ, καί ἰδὲ πόσοι ἦσαν ἀκόμη εἰδωολάτραι!

«Καταστείλας δέ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον, φησὶν Ἀνδρες Ἐφέσιοι, τίς γάρ ἐστιν ἄνθρωπος, ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς;». Μὲ αὐτὸ πρῶτον ἐσθῆσε τὸν θυμὸν των. «Καὶ τοῦ Διοπετοῦς». Λέγει τοῦτο, ἐπειδὴ δὲν ἦτο φανερόν τὸ πρᾶγμα. Ἀλλο δέ ἱερὸν οὕτω ἐλέγετο Διοπετές· ἢ θεβαίως τὸ εἰδωλον τῆς Ἀρτέμιδος, λοιπόν, ἔλεγον Διοπετές, ἐπειδὴ διήθεν ἐκεῖνο τὸ πῆλινον εἰδωλον εἶχε πέσει ἀπὸ τὸν Δία, καὶ δὲν εἶχε κατασκευασθῇ ἀπὸ ἀνθρώπου ἢ ἄλλο ἄγαλμα τοιοῦτοτρόπως ὠνομάζετο ἀπὸ αὐτούς.

«Ἀναντιρρήτων οὖν ὄντων τούτων, δεόν ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν προκετὲς πράσσειν· ἡγάγετε γάρ τοὺς ἀνδρας τούτους, οὔτε λεροσύλους, οὔτε θλασφημοῦντας τὴν θεὰν ὑμῶν». Ἐπομένως φαίνεται τὸ ὅλον ψεῦδος· αὐτὰ δέ πρὸς τὸν λαὸν λέγει, ὥστε νά γίνουν καὶ ἐκεῖνοι περισσότερον ἡπιοὶ εἰς τὴν κρίσιν των. «Εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται ἔχουσι πρὸς τινα λόγον, ἀγοραῖοι ἄγονται, καὶ ἀνθύπατοί εἰσιν ἐγκαλεῖτωσαν ἀλλήλοις. Εἰ δέ τι περὶ ἐτέρων ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ

ἐπιλυθήσεται· καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον, μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος, περὶ οὗ δυνησόμεθα ἀποδοῦναι λόγον τῆς συστροφῆς ταύτης. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν». Σύμφωνον πρὸς τὸν νόμον συνέλευσιν, λέγει, διότι τρεῖς συνελεύσεις ἐγένοντο συμφώνως πρὸς τὸν νόμον κάθε μῆνα· αὐτὴ δὲ ἦτο παράνομος. Ἔπειτα καὶ τοὺς ἐφόβησε, λέγων· «Κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως».

Ἀλλὰ ὥς ἴδωμεν ἐξ ἀρχῆς τὰ λεχθέντα. «Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, λέγει, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ Πνεύματι, διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν, πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα». Δὲν πράττει ἐδῶ πλέον κατ' ἀνθρώπινον τρόπον, ἀλλὰ διὰ τοῦ Πνεύματος, ἕνεκα τοῦ ὁποῖου καὶ προετίμησε νὰ διέλθῃ (τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Ἀχαΐαν). Διότι αὐτὸ σημαίνει τὸ «ἔθετο» καὶ αὐτὴν τὴν σημασίαν ἔχει ὁ λόγος. Διὰ ποῖον λόγον ἀποστέλλει τὸν Τιμόθεον καὶ τὸν Ἑραστον, δὲν λέγει· ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι καὶ δι' αὐτὸ εἶπε τὸ «ἐν Πνεύματι». «Διὸ μηκέτι στέγοντες, εὐδοκήσαμεν καταληφθῆναι ἐν Ἀθήναις μόνοι»⁸. Καὶ ἰδὲ δύο ἀπὸ τοὺς διακονοῦντας αὐτὸν ἀπέστειλε, διὰ νὰ ἀναγγεῖλουν καὶ τὴν Ἐλευσίν του καὶ διὰ νὰ τοὺς καταστήσουν ἀνθρώπους μὲ περισσότερον ζῆλον. Περισσότερον ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη παραμένει εἰς τὴν Ἀσίαν. Εἰλόγως· διότι ἐκεῖ ἦτο ἡ μεγάλη ὁμάς τῶν φιλοσόφων. Καὶ ἀφοῦ ἦλθε, μὲ αὐτοὺς πάλιν συνομιλεῖ· καθ' ὅσον ἦτο μέγας ἐκεῖ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ.

«Δημήτριος γάρ τις, λέγει, ἀργυροκόπος, συναθροίσας τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας, εἶπεν· Ἄνδρες, ἐπίστασθε καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε·» τόσον ἦτο φανε-

8. Α' Θεσσαλ. 3, 1.

ρόν τὸ γεγονός. «Ὅτι οὗτος, λέγει, ὁ Παῦλος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον». Ἐπομένως οὐχὶ διὰ τῆς θί-
 ας, ἐάν τοὺς ἔπεισε τοιοιυτοτρόπως πρέπει νὰ πείθῃ τις
 τὴν πόλιν. Ἐπειτα προσθέτει, ἐκείνο τὸ ὁποῖον προσέ-
 θαλε αὐτοὺς, ὅτι δηλαδή «οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν
 γινόμενοι». Τί σημαίνει αὐτό; Ἀνατρέπει, λέγει, τὴν ἰ-
 δικήν μας τέχνην. Καὶ διὰ νὰ μὴ ἀντιληφθοῦν, καὶ εἴ-
 πουν ὅτι μόνος ἓνας ἄνθρωπος τοιαῦτα δύναται, καί,
 ἐάν ἔχῃ τοσαύτην δύναμιν, εἰς αὐτὸν πρέπει νὰ δώσουν
 ἐμπιστοσύνην, προσέθεσεν «Ἦν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰ-
 κουμένη σέβεται». Ἐνόμιζον ὅτι κατοχυρώνεται ἡ φω-
 νὴ αὐτῶν διὰ τοῦ θείου Πνεύματος, ἐπειδὴ ἦσαν παῖδες
 εἰδωλολάτραι. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα, λέγει, προέρ-
 χεται ἡ εὐημερία μας. Καὶ ἐάν ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἐπάγγελμα
 προστίθεται εἰς σὰς εὐπορία, πῶς ἔπεισεν ἄνθρωπος κα-
 τωτέρας ποιότητος; πῶς ὑπερίσχυσε τοσαύτης συνηθεί-
 ας; τί πράττων, ἢ τί λέγων; Δὲν εἶναι ἐκ τοῦ Παύλου,
 δὲν εἶναι ἐξ ἀνθρώπου. Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀρκετόν, τὸ νὰ
 εἴπῃ ὅτι «οὐκ εἰσὶ θεοί». Ἐάν μὲν, λοιπόν, ἦτο τόσον
 εὐκόλον νὰ ἀποκαλυφθῇ ἡ ἀσέβεια, πρὸ πολλοῦ ἔπρεπε
 νὰ καταφρονηθῇ, ἐάν δὲ ἦτο (ἰσχυρά), δὲν ἔπρεπε νὰ
 καταργηθῇ τόσον ταχέως. «Οὐ μόνον δέ, λέγει, τοῦτο
 κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος». Ὡσάν νὰ ἔλεγε, λοιπόν, κά-
 τι σπουδαιότερον, τοῦτο προσέθεσεν. «Ἀκούσαντες δέ,
 καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ, ἔκραζον· Μεγάλη ἡ Ἄρ-
 τεμις Ἐφεσίων» διότι εἶχον θεοὺς εἰς κάθε πόλιν. Καὶ
 τοιοιυτοτρόπως συμπεριφέροντο, ὥς ἐάν ἐκέρδιζον τὸν
 σεβασμὸν αὐτῆς διὰ τῆς φωνῆς, καὶ κατήργουν τὰ συμ-
 θάντα.

γ'. Πρόσεξε πλῆθος ἄτακτον. «Τοῦ δὲ Παύλου, λέ-
 γει, θουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον, οὐκ εἶων αὐτὸν
 οἱ μαθηταί». Ὁ μὲν, λοιπόν, Παῦλος ἤθελε νὰ εἰσέλθῃ

εἰς τὴν συνέλευσιν διὰ νὰ ὁμιλήσῃ, (διότι ἀπὸ τοὺς διωγμοὺς ἔπαιρνε ἀφορμὴν διὰ διδασχὴν), ἀλλὰ οἱ μαθηταὶ δὲν τὸν ἄφηναν. Πρόσεξε, πόσῃν φροντίδα ἔχουν μεταχειρισθῇ δι' αὐτὸν πανταχοῦ. Καὶ τὸν ἐξέβαλον ἐξ ἀρχῆς, ὥστε νὰ μὴ δεχθῇ θανάσιμον κτύπημα· ἂν καὶ ἡκουσαν θεθαίως, ὅτι πρέπει νὰ ἴδῃ καὶ τὴν Ρώμην, ὅμως ἐμποδίζουν. Κατ' οἰκονομίαν δὲ ἐκ τῶν προτέρων ἀναγγέλλει, διὰ νὰ μὴ ταραχθοῦν ἐξ αἰτίας τοῦ γεγονότος. Τοιοῦτοτρόπως δὲν ἠθελον νὰ ὑποστῇ τι αὐτός.

«Καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν δὲ τινες παρεκάλουν αὐτόν, λέγει, μὴ εἰσελθεῖν εἰς τὸ θέατρον». Ἐπειδὴ ἐγνώριζον τὸν ζῆλον του, παρεκάλουν· τόσον τὸν ἡγάπων ὅλοι οἱ πιστοί. Καὶ διὰ ποῖον λόγον, λέγει, ἤθελε ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ἀπολογηθῇ; μήπως διότι ὁ ἴδιος κατηγορήθη; Ἦθελε νὰ ἀπολογηθῇ, διὰ νὰ εὕρῃ εὐκαιρίαν, καὶ νὰ καταστρέψῃ τὸ πᾶν καὶ νὰ ἐξάψῃ τὸν θυμὸν τοῦ λαοῦ. Εἶδες θυμὸν παρεκτρεπόμενον; Ὁρθῶς καὶ ἐπιτιμητικῶς λέγει ὁ γραμματεὺς, «τίς ἐστὶ, ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίῳ πόλιν;». Τοιοῦτοτρόπως εἰπὼν ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον ἐφοβοῦντο· ὡς ἐὰν ἔλεγεν· «Δὲν τὴν λατρεύετε;». Καὶ δὲν εἶπε· «Τίς γάρ ἐστιν, ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἀρτεμιν;» ἀλλὰ «τὴν πόλιν» τὴν ἰδικήν μας, κολακεύων αὐτούς. «Ἀναντιρρήτων οὖν τούτων ὄντων, δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν». Αὐτὰ διήθεν κατηγορεῖ, λέγων σχεδόν· «Τί, λοιπόν, ζητεῖτε, ὡς νὰ μὴ εἶναι φανερά; εἶναι φανερόν ὅτι ἡ προσβολὴ μεταθαίνει εἰς τὴν θεάν». Ἦθελον νὰ κάνουν τὴν εὐσέβειαν πρόφασιν διὰ κέρδος. Ἐπειτα μὲ ἡρεμίαν τοὺς κατακρίνει, ἀποδεικνύων ὅτι συνεκεντρώθησαν ἀπερισκέπτως. «Καὶ μηδὲν, λέγει, προπετές πράττειν». Ἀποδεικνύων ὅτι ἐνήργησαν μὲ ἀπερισκεψίαν, αὐτὸ εἶπεν· «Εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἔχουσι πρὸς τινὰ λό-

γον ἄνθ' πατο. εἰς. Καί τὸ λέγει αὐτό, κατηγορῶν καὶ δεικνύων ὅτι ἐφ' ἑτέρῃ ἐξ αἰτίας μὴ δημοσίῳ ἀδικημάτων να γινέσθαι· ἐλευσίς γένηται. Καὶ γὰρ κινδυνεύομεν λέγει ἐγκολασθαι. Δι' αὐτοῦ πολὺ τοὺς ἔκαυε νὰ ἀπορήσουν. Οἷδενοσ αἰτίου λέγει ὑπάρχοντος, περὶ οὗ δινησομεθα λόγον δοῖνα τῆς σωτροφῆς ταύτης. Ἴδε πῶς οἱ ἀπίστοι ἀπολογούνται σωφρονῶς καὶ συνέτως. Τοιοῦτοτρόπως ἐσθῆσε τὸν θυμὸν τῶν διότι ὅπως εἰκόλως δεγερταί, οἷτω καὶ εὐκόλως σβῆνει. Καὶ ταῦτα εἰπων ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν· λέγει.

Βλέπετε ὅτι ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει τοὺς πειρασμούς, καὶ ἀφυστιζει καὶ ἀναζωογονεῖ μέ αὐτοὺς τοὺς μαθητάς, καὶ τοὺς καθιστᾷ περὶ σοσιερον ἐνεργητικούς, "Ἄς μὴ καταβαλλώμεθα λοιπόν, ἀπὸ τοὺς πειρασμούς διότι αὐτὸς θὰ φερῇ τὸ τέλος τοῦ πειρασμοῦ ὥστε νὰ δυνηθῶμεν νὰ ὑποφερωμεν. Τίποτε δὲν δημιουργεῖ καὶ δὲν συνδέει τοὺς φίλους τοσοῖ δοον ἢ θλῖψις τίποτε δὲν ἀρμόζει, τόσοι καὶ δεῖ κρατεῖ σφιγκτὰ τὰς ψυχὰς τῶν πιστῶν τίποτε δὲν εἶναι δι' ἡμᾶς τοὺς διδασκάλους τόσοι κατάλληλον δια νὰ ἀκούωvται, αὐτὰ τὰ ὁποῖα λέγονται ἀπὸ ἡμᾶς. Διότι ὁ ἀκροατὴς ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς κατάστασιν ἀναψυχῆς, εἶναι καὶ χαλαρὸς καὶ νωθρὸς καὶ φαίνεται ὅτι ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὸν ὁμιλητὴν ὅταν δε εὐρίσκεται εἰς θλίψιν καὶ στενοχωρίαν κυριεύεται ἀπὸ μεγάλῃν ἐπιθυμίαν ἀκροάσεως διότι ὅταν στενοχωρῆται ἐσωτερικῶς ἐπιζητεῖ ἀπὸ παντοῦ νὰ εὕρῃ παρηγορίαν δια τὴν θλίψιν· δὲν προσφέρει δὲ ὁ λόγος μικρὴν παρηγορίαν.

Τί λοιπόν λέγε. Ἐπρατίον οἱ Ἰουδαῖοι, πῶς ἐνῶ ἐπέζοντο ἀπὸ τῆς ὀλγαψυχίας δὲν ἤκουον, Ἐπειδὴ ἦσαν Ἰουδαῖοι οἱ πάντοτε ἀδύνατοι καὶ ἀθλοῖ· ἄλλως τε καὶ διότι καὶ ἐκεῖ ἦτο πολλὴ ἡ θλίψις, εἰς ἡμᾶς δὲ γί

νεται, λογος δια το κανον κόν. Διοτι ἰδέ ἐνομισαν ἐ κείνοι, ὅτι ἀπαλλασσονται ἀπο τα δεύα, τὰ ὁποῖα τοὺς ἐπέεζον, καὶ περιέπεσον μάλλον εἰς ἀπειρους συμφο ράς. Αὐτο δέ ουχι, τυχαίως εκπληροσε, τὴν ψυχὴν.

Α. θλ. φεις μας ἀποκοπτοιν ἀπο τὴν ἀγαπὴν πρὸς τὸν παρόντα κόσμον. ἀμεσῶς λοιποῖ, ἐπιζητοῦμε τὸν θάνατον καὶ δεῖ περιποιομεθα ὑπερβολικῶς τὸ σῶ μα, τὸ ὁποῖον ἀκριθῶς ἀποτελεῖ μέγιστον τμήμα τῆς φιλοσοφίας, τὸ νὰ μὴ ἀφοσιωνεταὶ δηλαδὴ καὶ νὰ μὴ εἶναι δεμένος τις εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν. Ἡ ψυχὴ ἢ ὁποῖα θλιβεται δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἀσχολητα με πολλὰ, ἀλλὰ ἐπιθυμεῖ μόνον καποῖαν ἀναπαυσιν καὶ ἡσυχι αν εἶναι ἀρεστόν εἰς αὐτὴν νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπο τα παρόντα, ἔστω καὶ ἂν δὲν υπαρχῇ τιποτε ἄλλο. Ὅ πως ἀκριθῶς τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον ἔχει καταπονηθῇ καὶ εἶναι ταλαιπωρημένον, δεῖ ἐπιθυμεῖ νὰ ἀγαπᾷ, ου τε νὰ τρωγῇ ὑπερβολικῶς, ἀλλὰ νὰ ἀναπαυετα, καὶ νὰ ἡσυχάζῃ τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ψυχὴ, ἢ ὁποῖα ἐφθαρῇ ἀπο ἀπειρα κακά, ἐπιθυμεῖ διακαῶς νὰ ἀναπαυετα καὶ νὰ ἡσυχάζῃ.

Ἡ εὐρισκομένη εἰς εὐχάριστον καταστάσιν ἔχει, δε, λιάσει, ἔχει ταραχθῇ, εἶναι ἐπιπολασία αὐτὴ δέ, ἢ ὁποῖα δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἀφοσιώσιν οὔτε διαχύσιν, ὅλη εἶναι, ἐσφιγμένη καὶ μένει ἀσάλευτος καὶ αὐτὴ μὲν εἶναι, γεν ναιότερα, ἐκείνη δὲ, περισσότερον παιδαγωγδης καὶ αὐ τὴ μὲν σοβαροτερα, ἐκείνη δὲ περισσότερον κενὴ καὶ ὅπως ἀκριθῶς ὅταν πέσῃ τι ἐλαφρόν εἰς πολὺ ὕδωρ ταλαντευετα, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ψυχὴ ἢ ὁποῖα ἐμ πίπτει, εἰς χαράν. Καὶ εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ τις ὅτι τὰ μεγαλύτερα εἰς ἡμᾶς ἁμαρτήματα ἔχουν γίνεαι ἀπο τὴν πολλὴν ἀπόλαυσιν.

Καὶ, ἂν θέλετε, ὥς περιγράψωμεν δυο οἰκίας, τὴν

μεν ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἔχουν γάμον τῇ δὲ ἐκείνων
 οἱ ὅποιοι πένθος, ὥς εἰσελθῶμεν διὰ τοῦ λόγου καὶ
 εἰς τοὺς δύο χωριστὰ ὥς ἴδωμεν ποῖος εἶναι καλλίτε-
 ρος ποῦ διότι θα εἴρεθῇ ἡ οἶκα τοῦ πένθουςτος νὰ
 εἶναι πλήρης ὀρθῆς κρίσεως ἢ δὲ ἐκείνου ὁ ὁποῖος ἔ-
 χει γάμον πλήρης ἀπρεπειας. Διότι, δε ἐκεῖ λόγοι α-
 σχροὶ, γέλωτες ἀπρεπείας, θήματα ἀπρεπέστερα περι-
 θοῇ καὶ θαδίσμα πλήρη ἀσχημίας, τρόποι συμπεριφο-
 ρᾶς πλήρεις ἀνοησίας καὶ μωρίας καὶ ἐντελῶς οὐδὲν
 ἄλλο, παρα τὰ πάντα ἐκεῖ εἶναι γέλως καὶ περιγελῶς.
 Δὲν λέγω ὅτι ὁ γάμος (εἶναι γέλως καὶ περιγελῶς),
 μὴ γένοιτο! ἀλλὰ τὰ σχετιζόμενα με τὸν γάμον. Απο-
 βάλλει τότε ἡ φύσις τὸ αἶσθημα τῆς αἰδοῦς ἕνεκα τοῦ
 θακχικοῦ ἐνθουσιασμοῦ οἱ παριστάμενοί γίνονται ἀ-
 πό ἄνθρωποι ὁλοκα ὄντα, ἄλλοι, μὲν ὥς ἵπποι ἐκθάλ-
 λουν κραυγὰς, ἄλλοι δὲ ὥς ὄνοι ἐκτινάσσουσιν τοὺς πό-
 δας πολλή ἢ φθορά μεγάλη ἢ διασκόρπισις τίποτε ση-
 μαντικόν, τίποτε ἀξιοσημείωτον πολλή ἐκεῖ ἡ πανηγυ-
 ρικὴ συνοδεία τοῦ διαβολοῦ, μουσικὰ ὄργανα καὶ ὄ-
 ρματα, πλήρη πορνείας καὶ μοιχείας. Ἀλλὰ αὐτὰ ὅχι
 ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχει τὸ πένθος, ἀλλὰ εἶναι τὰ πάντα κό-
 σμια διότι πολλή ἡ σιωπὴ πολλή ἡ ἡσυχία, πολλή ἡ
 καταπραυνσις, τίποτε ἀπρεπές τίποτε ἀκανόνιστον
 καὶ ἐάν τις ἔλεγε τι, ἔλεγε ὅλους τοὺς λόγους πλή-
 ρεις ὀρθότητος καὶ τὸ κατ' ἐξοχὴν ἀξιοθαύμαστον,
 ὅτι εἰς ἐκείνην τὴν περιστάσιν ὅχι μόνον ἄνδρες, ἀλλὰ
 καὶ συγγενεῖς καὶ γυναῖκες φιλοσοφοῦν (= ἀντιμε-
 τωπίζουσιν τὰ πραγματὰ με ἐγκαρτέρησιν) διότι τοι-
 οῦτοι εἶδους εἶναι ἡ φύσις τοῦ πένθους. Καὶ φαίνον-
 ται μὲν ὅτι παρηγοροῦν τὸν πένθουντα ἀπειρους δὲ
 γυνώμας λέγουσιν, πλήρεις φιλοσοφίας· προσευχαὶ ἀμέ-
 σως ἀναπέμπονται ὥστε νὰ σταθοῦν μέχρις αὐτοῦ, καὶ
 ἀρκετοὶ εἶναι ἐκεῖνο. οἱ ὅποιοι παρηγοροῦν τὸν λυ-

πημένον, και αι απαριθμησεις ἐκείνων οἱ ὅποιοι πέν-
θοῦν ὁμοίως εἰς αὐτοὺς ἀπειροὶ διότι, τ. εἶναι ἄνθρωπος,
διερεύνησας τῆς φύσεως μας γίνεται

5 ὁ γὰρ εἶναι, λοιπὸν ἄνθρωπος, τοῦ θίου και τῆς
μικροτητος αὐτοῦ διαβεβαιώσις (ὁμολογία) ἐνθυμη-
σις τῶν γεγονότων τα ὅποια ἀναφέρονται εἰς τὸ μέλ-
λον, τῆς κρίσεως "Ἐκαστος ἀναχωρεῖ" πρὸς τὸν οἶκον
ἀπὸ τοῦ γυναικός, λυπούμενος διότι αὐτός ὁ ἴδιος δὲν
εὕρισκεται εἰς εὐτυχίαν ἀπὸ τοῦ πένθος δὲ ἀνακουφι-
σμένος διότι, δὲν ἔπαθε τα τοιοῦτου εἶδους καὶ ἀφ' οὗ
ἔσθλην ὅλην τὴν φλόγα (τῶν παθῶν) ἔφυγε Ἀλλὰ τί
θέλεις νὰ ἐξετάσωμεν τα δεσμωτήρια καὶ τὰ θέατρα,
Ὁ μὲν εἶναι τόπος θλίψεως ὁ δὲ ἀπολαύσεως Ἐμ-
πρός, λοιπὸν, ὡς ἴδωμεν τα ὅσα συμβαίνουν εἰς ἕκα-
στον ἓκ τῶν δύο

Ἐκεῖ (εἰς τὸ δεσμωτήριον), ὑπάρχει, πολλὴ ἐγκαρ-
τέρησις διότι ὅπου ὑπάρχει λύπη, ἐκεῖ ὅπωςδήποτε
καὶ ἐγκαρτέρησις. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶναι πλούσιος
πρὸ αὐτοῦ ἐκεῖνος ὁ ὅποιος ἐπαίρεται διὰ τα μεγάλα,
θὰ ἀνεχθῇ καὶ τὸν πρῶτον τυχόντα ὁ ὁποῖος θὰ συ-
νομιλῇ πρὸς αὐτόν, ἐπειδὴ ὁ φόβος καὶ ἡ λύπη ἔχει
ἐπιπέσει, εἰς τὴν ψυχὴν του ὡς καποιο πῦρ ἰσχυρότε-
ρον, καὶ καθιστᾷ μαλακὴν τὴν σκληρότητα τότε γί-
νεται ταπεινός τότε μελαγχολικός, τότε ἀντιλαμβάν-
νεται τὴν τοῦ θίου ἀλλαγὴν, τότε ὑπαμένει γενναί-
ως τὰ πάντα.

Εἰς τὸ θέατρον δὲ ὅλα τὰ ἀντίθετα, γέλως, αἰσχρο-
της, πανήγυρις διαβολικὴ, φθορά, ἄσκοπος κατανάλω-
σις χρόνου καὶ περιττὴ ἀνάλωσις ἡμερῶν δημιουργία
ἀπρεπούς ἐπιθυμίας, ἐκμάθησις μοιχείας, ἄσκησις πορ-
νείας, διδασκαλεῖον ἁσώτειας, παρακλήσις αἰσχροτή

τος ἰπόθεας (χίτια θάσας) γέλωτος ἀπρεπείας παραδείγματα.

Ἀλλὰ δὲν εἶναι τοῦτο το δεσμωτήριο, ἀλλ' ἐκεῖ ἵπάρχει τῆς ὥσως παρηγορία, παρηγορησις δια φιλοσοφίας, περφορησις τῶν τοῦ θείου, ἵτι πάντα ἔχει καταφρονηθῆναι καὶ ἔχουσιν περφορηθῆναι, καὶ ὅπως ἀκριβῶς παιδελγῶς εἰς το παθια, ἔχει τοποθετηθῆναι ὁ φῦθος κατεστῆσαν αὐτοὶ πρὸς ὅλα τὰ πρέποντα.

Ἄλλὰ ἐάν θέλης πάλιν ἄς ἐξετάσωμεν διαφορετικῶς τοὺς ἰδίους τοποὺς. Ἐπεθυμοῦν νὰ συναντήσω ἄνθρωπον ὁ ὁποῖος νὰ κατέρχεται ἀπὸ τὸ θέατρον, καὶ ἄλλον ὁ ὁποῖος νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ δεσμωτήριο, καὶ θα ἐβλεπες ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἑνὸς μὲν εἶναι τρομαγμένη ἔχει ταρασθῆναι πραιγματικῶς δεμένη τοῦ ἄλλου δὲ ἀνακουφισμένη, ἀποδεσμευμένη, ἀνεπτέρωμένη διότι ὁ μὲν φεγγε ἀπὸ τὸ θέατρον ἀφοῦ ἔδει μέτας μορφας τῶν ἐκεῖ γυναικῶν φέρων δεσμὰ ἀπὸ καθὲ σδηρον φοδερωτερα τοὺς τοποὺς δηλαδὴ τοὺς ἐκεῖ, τὰ λοῖα τας μορφὰς ὁ δὲ φεγγε, ἀπὸ τὸ δεσμωτήριο ἀφοῦ ἀπηλλαγῇ ἀπὸ ὅλα δὲν θα θεωρήσῃ πλέον ὅτι ἱποφέρει κατὰ κακὸν συγκρινὼν τὰ ἰδικά του μετὰ τῶν ἄλλων θα εὐγνωμονῇ λοπόν διότι δὲν ἔχει δεθῆναι, θα περιφρονησῇ τὰ ἄνθρωπινα πράγματα ἐπειδὴ εἶδε πολλοὺς οἱ ὁποῖοι ἦσαν πλουσιοὶ, νὰ εὕρισκωνται εἰς καταστάσεις δυστυχίας, καὶ ἄλλους οἱ ὁποῖοι κατωρθῶναι πολλὰ καὶ σπουδαῖα νὰ εἶναι δεμένα ἐκεῖ καὶ οὐ ὑποστῇ καποισι ἀδικίαι καὶ πρὸς αὐτὴν θα ἐπιδείξῃ καρτερία (καθ' ὅσον καὶ ἐκεῖ εἶναι πολλὰ τὰ παραδείγματα τούτου) θα κατανοήσῃ τὴν μέλλουσαν κρίσιν καὶ θα ριγῇσῃ βλέπων τοὺς ἐδῶ τοποὺς διότι ὅπως ἀκριβῶς ἐδῶ ἐπειδὴ εἶναι κλεισμένος εἰς τὸ δεσμωτήριοι μαζί με ἄλλους γίνεται πρὸς ὅλους

είττειν, τοιο τοτρόπως κα' ἐκεῖνοι, πρὸ τῆς κρίσεως, πρὸ τῆς μελλούσης ἡμέρας θά εἶναι ἐπιεικτεστέροι, πρὸς τὴν γυναῖκα, τὰ παῖδια κα' τοὺς ὑπηρέτας. Ἀλλὰ ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος φεῖγεται ἅπασαν τὴν θεατρον, φευγε, οἷχι τοιουτοτρόπως σκεπτομενος, ἀλλὰ θὰ βλέπῃ τὴν γυναῖκα μὲ περισσότεραν ἀποστραφὴν κα' θὰ εἶναι πρὸς τοὺς σὺγγενεὺς ἐχθρικός, θὰ παροργίζεται πρὸς τὰ παῖδια θὰ ἐξαγριοῦται πρὸς ὅλους.

Μεγάλα κακά προετοιμαζοῦν τὰ θεάτρα δ' αὖτας πόλεις μεγάλα, ἰα. Δὲν γ' ὠρῶμεν οἷτε αὐτό, ὅτι μεγάλα προετομαζοῦν. Ἔσιν δὲ δε, ἐκκορασθητε, ὡς ἐξετάσωμεν καὶ τοὺς τοποὺς τοῦ γελώτος ἐ τοῶ τα συμπόσια ὅπου ὑπάρχουσι ἄνθρωποι ζῶντες εἰς θαρος ἄλλων καὶ κολακες καὶ ἀρκετὴ ἡ μαλθακότης καὶ ἄλλους τόπους ὅπου ὑπάρχουσι χῶλοι κα' ἀναπηροί.

Πάλιν ἐκεῖ με μέθη καὶ φιληδοσκα καὶ φθορά, ἐδῶ δὲ τὸ ἀντιθετόν. Ἰδε καὶ εἰς τὴν περιπτῶσιν τοῦ σώματος, ὅταν φλογίζετα, ὅταν εὐχαριστῆται, ταχέως μεταπίπτει εἰς ἕκαστον, ὅταν δὲ εἶναι συγκρατημένοι οὐχὶ τοιουτοτρόπως.

Διὰ νὰ σῶς καμῶ περισσότερο σαφές ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον λέγω, ἔστω ὅτι, εἶναι, ἓνα σῶμα, τὸ ὁποῖον ἔχει πολλὸ αἷμα καὶ πολλὰς σάρκας καὶ εἶναι πλήρης ἀκμῆς, αὐτό καὶ ἀπὸ ὁποιαδήποτε τροφῆς θὰ εἶναι δυνατόν νὰ γεννήσῃ πυρετόν δι' ὑπλῶς μείνῃ ἀργόν. ἔστω ὅτι εἶναι δὲ ἓνα ἄλλο, τὸ ὁποῖον μάχετα περισσότερο μὲ τὴν πείναι καὶ τὴν θλίψιν αὐτό θὰ εἶναι δυσπρόσβητον καὶ δυσκόλον νὰ νικηθῇ ἀπὸ τὴν ἀσθενεῖαν. Καὶ δι' ὑπάρχῃ ἐντός ἡμῶν σῶμα ὑγιές, ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης ποσότητος πολλάκις γεννᾷ ἀσθενεῖαν. ἂν δὲ εἶναι ὀλιγον, καὶ δι' δὲν εἶναι ὑγιές, δύναται, εὐκόλως νὰ λειτουργήσῃ.

Το αὐτοτροπῶς, λοιπόν, καὶ εἰς τὴν περιπτῶσιν τῶν θυγῆς ἡ μὲν εἰρσκομένη εἰς ἀπόλαυσιν καὶ μάλ' θηκότητα ἔχει τὰς ῥήμας τὰ κλινουσὶν ὑπερβολὰς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν καθ' ὅσοι ἢ τοιοῦτοι εἶδους εὐρίσκεται πληττοὶ τῆς ἀννησιγίας καὶ τῆς ἡδονῆς, καὶ τῆς ματαιοδοξίας καὶ τοῦ φθονοῦ, καὶ τῶν ἐπιβουλῶν, καὶ τῶν σκευφαττικῶν ἄλλα ὅχι καὶ ἡ ψυχὴ ἡ εὐρίσκομένη εἰς θλίψιν καὶ αὐτάρκειαν ἄλλα ὅπο' ὅλα αὐτὰ ἔχει ἀπαλλογῇ.

Ἴδου ὅποια εἶναι εἰς ἡμᾶς ἡ μεγάλη αὐτὴ πόλις Ἄπο ποῦ λοιπόν, γεννῶνται τὰ κακὰ οὐχὶ ἀπὸ τοὺς πλεουσίους, οὐχὶ ἀπὸ τοὺς εὐφραινομένους. Ποῖοι σύρουν διὰ τῆς βίας εἰς τὰ δίκαστηρια. Ποῖοι κατασταλοῦν περισυίας, οἱ δυστυχεῖς καὶ περιφρονημένοι ἢ ἢ δὲ τὰ μεγάλα ὑπερφηνεύμενοι, καὶ εὐχαριστοῦμενοί;

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προσελθῇ ἀπὸ ψυχὴν θλίμμη καὶ κάτι κακόν. Ἐγὼ ῥοζέ τὴν ὠφέλειαν τῆς ὁ Παῦλος διὰ τοῦτο λέγει «Ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλπίς οὐ καταισχυνεῖ.»⁹ Ἄς μὴ καταβαλλώμεθα εἰς τὰς θλίψεις ἀλλὰ ὡς εὐχαριστῶμεν εἰς ὅλας ἀνεξαιρέτως τὰς περιστάσεις, διὰ νὰ κερδίσωμεν κάτι σπουδαῖον, διὰ νὰ φανθῶμεν δοκιμοὶ (γνήσιοι) εἰς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος ἐπιτρέπει τὰς θλίψεις.

Μεγαλὸν ἀγαθὸν ἡ θλίψις, καὶ αὐτὸ τὸ μαθαίνομεν ἀπὸ τοὺς παῖδας μας (μαθητὰς μας) διότι χωρὶς τὴν θλίψιν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μάθῃ τιποτε χρήσιμον. Ἡμεῖς, λοιπόν, ἔχομεν ἀνάγκη τῶν θλίψεων περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς διότι ἐάν ἐκεῖνα, ἐνῶ εἶναι ἡσυχὰ

εἰς αὐτά τα πάθη, διαπραττουν σφάλματα, πολὺ περισσότερον ἡμεῖς οἱ κατ' ἐξοχὴν ἐνυχλούμενοι ἀπὸ τούτων· Ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν ἡμεῖς μᾶλλον παιδαγωγους (διότι, ἀπο μὲν τοὺς παῖδας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι μεγάλα τὰ ἁμαρτήματα ἀπο ἡμᾶς δὲ πολὺ μεγαλύτερα) παιδαγωγὸς δὲ εἰς ἡμᾶς εἶναι ἡ θλίψις.

Οὕτε λοιπόν, νὰ τὴν προκαλοῦμε ἄλλα καὶ ὅταν εἶναι παροῦσα νὰ τὴν ὑποφέρωμεν μὲ γενναϊότητα, ἔπειθῃ εἶναι παντοτε αἰτία ἀπειρῶν ἀγαθῶν, διὰ νὰ ἂν πολλαύσωμεν καὶ τὴν εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὅποια ἔχουν φυλαχθῇ διὰ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτὸν ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, μετὰ τοῦ ὁποίου συγχρόνως καὶ εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνῆκει δόξα, δύναμις, τιμὴ τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

Ο Μ Ι Λ Ι Α Μ Γ' (43).

(Πράξ. 20, 1-17).

«Μετὰ δὲ τὸ πεύσασθαι τὸν θάρυνον προσκαλεσάμενος ὁ Παῦλος τοὺς μαθητάς, καὶ ἀπαυδάμενος, ἐξῆλθε τορευθεῖν εἰς εἰς τὴν Μακεδονίαν»¹.

α' Ὑπῆρχε ἀνάγκη πολλῆς παρηγορίας ἐξ αἰτίας ἐκείνης τῆς ταραχῆς. Τοῦτο, λοιπόν, καὶ πράττει,

¹ Πράξ. 20, 1.

καί, δια να παρηγορήσῃ τοὺς μαθητὰς, ἔρχεται εἰς τὴν Μακεδονίαν, ἔπειτα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Καί ὅτι πολὺ τοὺς παρηγορήσῃ, ἀκούει· «Διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ποῆσας τε μήνας τρεῖς γειτομένης αὐτῷ ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀναγεσθαι εἰς τὴν Σερρίαν, ἐγένετο γυνὴ τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας. Συλλεπίπτετο δὲ αὐτῷ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Σωπατρος Βεροικίος, Θεσσαλονικέας, καὶ Ἀρίσταρχος καὶ Σεκοῦδος καὶ Γαῖος Δερβαιοὺς καὶ Τιμόθεος Ἀσσανοῦ, δὲ Τυχικὸς καὶ Τρόφιμος. Οἷτοι προελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρωάδι. Πάλιν ἀπὸ τοῦ Ἰουδαίου ἐκδιώκεται καὶ ἔρχεται εἰς τὴν Μακεδονίαν. Πῶς λέγει δὲ τὸν Τιμόθεον Θεσσαλονικέα, Δὲν λέγει αὐτὸ ἀλλὰ «προηγῆθαι», (ἔφθασαι πρῶτοι) λέγει «αὐτοὶ εἰς τὴν Τρωάδα, προέτο μάζοντες εἰς αὐτὸν τὴν ὁδόν».

«Ἡμεῖς δὲ ἐξεπλευράσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν Ἀζύμων ἀπὸ Φιλίππων, καὶ ἦλθουμεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρωάδα ἄχρις ἡμερῶν πέντε, οὓς διετριψάμεν ἡμέρας ἑπτὰ» καθ' ὅσους νομίζω ὅτι αὐτὸς ἐφρόντιζε νὰ ἐορταζῇ τὰς ἐορτάς εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. Ἀπὸ τοῦ Φιλίππου ἐκπλεεῖ, ὅπου συνέβησαν τὰ γεγονότα εἰς τὸ δεσμωτήριον. Διὰ τρίτην φοράν ἐπανῆλθεν εἰς Μακεδονίαν, καὶ πολλὰς διαθεσθαιώσεις παρέχει εἰς τοὺς Φιλιππησίους, διὰ τοῦτο καὶ παραμένει ἐκεῖ.

«Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν Σαββάτων, συνηγμένων τῶν μαθητῶν κλάσαι ἄρτον ὁ Παῦλος διελεγέτο αὐταῖς, μέλλων ἐξίεναι παρέτενέ τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου». Ἰδὲ πῶς τὰ πάντα ἦσαν δευτερευούσης σημασίας συγκρινόμενα πρὸς τὸ κήρυγμα. Ἦτο τότε Πεντηκοστή, καὶ Κυριακὴ ἦτο, αὐτὸς δὲ παρατείνει τὴν διδασκαλίαν καὶ μέχρι τὸ μεσονύκτιον, τόσον ἐπεθύμει

τὴν σωτηρίαν τῶν μαθητῶν ὥστε οὔτε τὴν νύκτα δὲν ἤσυχάζε· ἀλλὰ τότε περ σούτερον σωλμει ἐπε δὴ ὕπῃρχεν ἡσυχία Προσεξέ· πῶς καὶ δια πολλὰ ὠμίλει καὶ κατα τὴν ὥραν τοῦ δεπνου Ἄλλα συνεκλοιισε τὴν εορτὴν ὁ δαδουος, ἀλλ' ὁμως δὲν ἐπεκράτησε ἀφοῦ ἐθύθει τοὶ ἀκροατὴν εἰς τὸν ὕπνον καὶ τὸν ἐρριψε κάτω καὶ ἐξηγησε πῶς συνέβη το γεγονός· ἀφοῦ προσέθεσε «Ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερωῶ, οὐ ἤμεν συνηγμένοι καθήμενος δὲ τις νεανίας ὀνοματι Εὐτιχος ἐπ' τῆς θυρίδος καταφερόμενος ἔπνω βοθεῖ, διαλεγόμενος τοῦ Παύλου ἐπὶ πλείον· κατενεχθεὶς ὑπὸ τοῦ ἔπνου ἔπεσει ἀπὸ τοῦ τραπεζοῦ κάτω, καὶ ἦρθη νεκρός· Καταβας δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτῷ, καὶ συμπεριλαβὼν αὐτόν, εἶπε· Μὴ θορυβεῖσθε ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστίν· Ἀναβας δὲ καὶ κλάσας ἄρτον καὶ γευσσάμενος, ἐφ' ἱκανὸν τε ὁμίλησας ἕως αὐγῆς οὕτως ἐξῆλθει· Ἦγαγον δὲ τοὶ παῖδα ζῶντα καὶ παρεκλήθησαν οὐ μετρίως»

Παρατήρησε δὲ πῶς ἦτο συγκεντρωμένον τὸ θέατρον («συνηγμένοι γὰρ τῶν μαθητῶν» λέγει) καὶ ποῖον τὸ σημεῖον (ὁ τόπος) διότι (ἐκαθῆτο εἰς τὸ παράθυρον, λέγει, καὶ ἦτο θαθεῖα νύκτα), τὸσον μεγάλη ἦτο ἡ ἐπιθυμία δια τὴν ἀκρόασιν τοῦ κηρύγματος· Ἄς ἐντρεπωμεθα ἡμεῖς, ἐπεδὴ δὲν πράττομεν τοῦτο οὔτε κατα τὴν διάρκεια τῆς ἡμέρας Ἄλλὰ ὠμίλει τότε ὁ Παῦλος λέγει· Τ. λέγε· Καὶ τώρα ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ, μαλλον οὔτε τότε ὁ Παῦλος οὔτε τώρα, ἀλλὰ ὁ Χριστὸς ὁμιλεῖ, καὶ οὐδεὶς ἀκούει· Δὲν ὑπάρχει τώρα παράθυρον οὔτε πείνα οὔτε ἔπνος ἐνοχλεῖ, καὶ ὁμως δὲν ἀκούομεν δὲν ὑπάρχει στενοτήs χωροs, οὔτε ἄλλο τίποτε ἐκ τῶν τοιοῦτων· Καὶ τὸ πλέον ἀξιοθαύμαστον, ὅτι, ἂν καὶ ἦτο ἐκεῖνος νεανίας, δὲν ἦτο ράθυμος, καί,

αἱ καὶ ἐφερετο πρὸς τὰ κατω ἀπὸ τοῦ ὕπνου, δὲν ἐφυγεν οὔτε ἐφοβήθη τὸν κινδύνον μηπως καταβληθῇ. Ἐὰν δὲ κατέπεσεν ἐπειδὴ ἐνυστάζε μη ἀπορήσης διότι δὲν ἐνυστάζειν ἀπο ραθυμίας, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἀνάγκης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

Σὺ δὲ πρόσεξε ὅτι τόσο ἐκαίοντο ἀπὸ τὴν προθυμίας, ὥστε εἰς σκοκοντο καὶ εἰς τὸν τρίτον ὄροφον διότι δὲν ὑπῆρχε ἀκόμη ἡ ἐκκλησία «Μὴ θορυβησθε», λέγε. «ἢ γὰρ κυγή αιτοὶ ἐν αιτώ ἐστι.» Δὲν εἶπε· «θα ἀΰσσηθῇ διότι θά τό· κάμω καλά» ἀλλὰ τί εἶπε, «Μὴ θορυβεῖσθε.» Ἴδε τῇ ταπείνωσιν καὶ τὴν παρηγορίαν. Ἀνασθας καὶ κλάσας, λέγε ἄρτον καὶ γευσάμενος. Αὐτὸ διεκοψε τὴν ὁμολίαν ἀλλὰ δὲν ἐβλάσπεν βλέπεις τὴν λιτοτητα τοῦ φαγητοῦ «Καὶ γευσάμενος, λέγε ἐφ' ἱκανόν τε ὁμιλήσας ἄχρις αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν» βλέπεις πῶς διηγῶντο τὴν νύκτα. Ἦσαν τοιούτου εἶδους τὰ πρὸς θρώσιν παρατιθεμένα, ὥστε νὰ ἀπέρχωνται. πάλιν οἱ ἀκροασταὶ νηφαλίοι καὶ νὰ εἶναι κατάλληλοι δια τὴν ἀκροασιν τοῦ κηρύγματος.

Εἰς τί διαφέρομεν ἡμεῖς ἀπὸ τοὺς κυνας, βλέπετε πόση ἡ διαφορά, «Ἦγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν οὐ μετρίως» Παρηγοροῦνται πολὺ καὶ ἐπειδὴ τὸν ἔλαβον ζῶντα καὶ ἐπειδὴ ἔγινε θαῦμα. «Ἡμεῖς δὲ προσελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀνήχθημεν εἰς τὴν Ἀσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον οὕτω γὰρ ἦν διατεταγμένος, μέλλων αὐτὸς πεζεύειν ὧς δὲ συνέβαλεν ἡμῖν εἰς τὴν Ἀσσον ἀναλασθόντες αὐτὸν ἤλθομεν εἰς Μυτιλήνην» Εἰς πολλὰς περιπτώσεις ὁ Παῦλος χωρίζει ἀπὸ τοὺς μαθητάς διότι ἰδοὺ πάλιν αὐτὸς μὲν κάνει τὸ ταξίδι διὰ ξηρᾶς, ἐκεῖνοι δὲ ταξιδεύουν μὲ τὸ πλοῖον, παραχωρῶν εἰς ἐκείνους μὲν τὸ πλεον εὐκόλον αὐτὸς δὲ προτιμῶν τὸ πλεον κουρα-

στικόν. Εβαδίζε διὰ ξηρᾶς συγχρόνως καὶ πολλὰ τακτοποιῶν καὶ παιδαγωγῶν συγχρόνως οὔτε αὐτοὶ νὰ χωρίζονται ἀπὸ αὐτόν.

Κάκειθεν ἀποπλευσαντες τῇ ἐπαυρῶν, κατηντήσαμεν ἀντικρὺ λίου τῇ δὲ ἐτέρᾳ παρεβαλομεν εἰς Σάμον, καὶ μέναντες ἐν Τρωγυλῶ, τῇ ἐχομένῃ ἤλθομεν εἰς Μίλητον. Ἰδε πῶς, ἐπεὶ δὴ ἐτάσσεται ὁ Παῦλος, ἀποπλέουν, καὶ δὲν χρονотριβοῦν ἀλλὰ παρατρέχουν τὰς νήσους. «Ἐκρινε γὰρ ὁ Παῦλος παραπλεῖσαι τὴν Ἑφeson, ὅπως μὴ γενηται αὐτῷ χρονотριβῆσα ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ἐσπευδε γὰρ, εἰ δυνατόν ἦν αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς γενεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα».

Φ. Διατ. αὐτὴ ἡ διασυνή, Ὅχι δια τὴν ἑορτήν, ἀλλὰ διὰ τὸ πλῆθος τῶν πιστῶν Συγχρόνως καὶ ἐκέρδιζε δι' αὐτοῦ τοὺς Ἰουδαίους ἐπεὶ δὲ θεθαίως ἐτίμα τὰς ἑορτάς, καὶ συγχρόνως, ἐπεὶ δὴ ἤθελε νὰ νικήσῃ τοὺς ἐχθροὺς ἐβιάζετο νὰ κηρυξῇ τὸν λόγον (τοῦ εὐαγγελίου). Ἰδε λοιπόν, ποῖον κερδὸς ἔχει ἐπιτευχθῆ, ἐπεὶ δὲ ἦσαν ὅλοι παρόντες ἐξ ἄλλου δὲ διὰ νὰ μὴ παρμεληθοῦν ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν Ἑφeson, διαφορετικῶς δηυθέτησεν. Ἀλλὰ ὡς Ἰδωμεν ἐξ ἄρχῆς τὰ ὅσα ἐλέχθησαν.

•Καὶ ἀσπασάμενος, λέγει τοὺς μαθητάς, ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς Μακεδονίαν, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἤλθεν εἰς τὴν Ελλάδα». Καὶ δι' αὐτοῦ τοὺς ἐτόνωσε πάλιν, ἀφοῦ δηλαδὴ τοὺς ἔδωσε σημαντικὴν παρηγορίαν. Ἰδε ὅτι παταχοῦ τὸ πᾶν κατορθώνει διὰ τῶν λόγων, οὐχὶ διὰ θαυμάτων.

•Μέλλοντα δε, λέγει ἀναγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν. Συνεχῶς μᾶς τὸν παρουσιάζει νὰ σπευδῇ εἰς τὴν Συρίαν. Ἡ αἰτία δὲ ἦτο ἡ Ἐκκλησία καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα τοιοιτοτρόπως εἶχεν ἐπιθυμίαν καὶ τὰ ἐκεῖ νὰ φέρῃ εἰς

περας Ἄν και δει ἦτο μεγάλη ἡ Τρώας διατί λοιπόν, ἔμειναν εἰς αὐτὴν ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. Ἰσως ἦτο μεγάλη ὡς πρὸς τοὺς ἀριθμοὺς τῶν πιστῶν. Καὶ ἐνῶ παρέμεινε ἑπτὰ ἡμέρας, κατὰ τὴν ἑπταμένην ἡμέραν ἐδαπάνησε τὴν νύκτα διὰ τὴν διδασκαλίαν. τοσοῦτο ἦτο ἀναποσπαστως συνδεδεμένος καὶ σὺτως με' αὐτοὺς, καὶ αὐτοὶ με' αὐτόν.

Συνηγμένων δέ λέγει, τῶν μαθητῶν κλάσαι ἄρτους. Κατ' αὐτοὺς τὸν καιρὸν, κατὰ τὸν ὁποῖον ἦτο φυσικὸν νὰ πενοῦν (καὶ δὲν ἦτο ἀκατάλληλον) ἀφ' οὗ ἤρχισεν ἡ ὁμιλία, παρετάθη ὥστε δὲν ἐφθασε προηγουμένως εἰς τὴν διδασκαλίαν ἀλλὰ συνεκεντρωθησαν μὲν διὰ νὰ κόψουν καὶ νὰ κοινωνήσουν τὸν ἄρτον, ἀφ' οὗ δὲ ἐπεσεν εἰς τὸ μέσον ὁ λόγος, παρέτεινε τὴν διδασκαλίαν.

Παρατήρησε πῶς καὶ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ Παύλου ὄλοισι μετείχον. Μοῦ φαίνεται ὅτι αὐτὸς καθ' ἑαυτοῦ πλεῖστον τῆς τραπέζης συνώμλει, διδασκῶν ἡ μᾶς νὰ θεωροῦμεν ὅλα τὰ ὑπόλοιπα δευτερευούσης σημασίας. Σκιαγραφήσατέ μου ἐκεῖνον τὸν οἶκον, ὅπου ὑπάρχαι λαμπάδες ὅπου πλήθος κόσμου ὅπου ὁ Παῦλος, εὐρισκόμενος εἰς τὸ κέντρον, ὡμῖλει, ὅπου πολλοὶ κατελαμβάνον καὶ τὰ παραθεῖρα, καὶ διὰ νὰ ἀκούσουν ἐκείνην τὴν σάλπιγγα (Παῦλον), καὶ διὰ νὰ ἴδουν τὸ πλήρες χάριτος πρόσωπον, τι εὐλογον νὰ ὑπάρχουν οἱ διδασκόμενοι, καὶ πόσης εὐχαριστήσεως νὰ ἀπολαμβάνουν;

Διὰ ποῖον λόγον ὡμῖλει κατὰ τὴν νύκτα. Ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ δὲν ἐπρόκειτο νὰ τοὺς θλέπῃ πλέον εἰς τὸ ἐξῆς ἀλλὰ αὐτὸ μὲν δὲν τοὺς τὸ λέγει, ἔπε δὴ εἶναι ἀσθενέστεροι, εἰς τοὺς ἄλλους δὲ τὸ ἔλεγε. Συγχρόνως δὲ τὸ συμβᾶν θαῦμα τοὺς ἔκανε νὰ

θυμοῦνται δια παντος ἐκενη την ἐσπέραν. Πολλή ἦτο ἡ εὐχαριστησις τῶν ἀκροατῶν δι.οτι. ἂν καὶ διεκοπη, περ σότερον παρεταθη ὥστε ἡ πτωσις ἀπέθῃ ὑπὲρ τοῦ διδασκάλου. Ἐξ ἄλλων ἐπρόκει το ἐκεῖνος καὶ ὅλους τοὺς ραθυμούς να ἐπ.παητη, ὁ οποιος δι. αὐτο ἀπέθανε δια να ἀκουση δηλαδὴ τοι Παῦλον.

Καὶ δια ποῖου ὄγον λεγε ἐκθέτε. λεπτομερῶς τό καθε ἓν, καὶ ποῦ ἦλθαν, καὶ ποῖ ἀνεχωρησαν καὶ ποῦ μὲν παρέμενε, ποῖα δὲ μέρη παρέκαμπε. Διὰ να δείξη δι. αὐτος ἐπλεε θραδυτερον εως τώρα καὶ τοῦτο πράττει μὲ τὸν ἀνθρωπινον παραγοντα καὶ δι. παρέκαμπε.

Ἐκρνε γαρ παραπλεῦσαι τὴν Ἔφεσον ἵνα μὴ γένῃται αὐτῷ λεγε. γρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ὁρθῶς δι.οτι. δὲν ἦτο δυνατόν εὐρ.σκόμενος ἐκεῖ να παρακαμψη. ἔπε δι. δὲν ἤθελε να λυτση ἐκείνους οἱ ὁποῖο ἤξιωναν να παραμενη αὐτός. Ἡ λοιπόν, καὶ αὐτό εἶναι, δυνατόν να εἴπη, καὶ δι. ἐβιάζετο. Ἐσπευδε γάρ λεγει εἰ δυνατόν ἦν αὐτῷ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ποιῆσαι ἐν Ἱεροσολυμοῖς. Ἐπομένως καὶ δι' αὐτὸν τον λογον δὲν ἦτο δυνατόν να παραμένῃ.

Ἰδε καὶ δι. αὐτός κινεῖται ἀνθρωπίνως καὶ ἐπιθυμεῖ καὶ θιαζεται καὶ πολλάκις δὲν ἐπι.τυγχανει. Διὰ τοῦτο δὲ συμβαινουσι αὐτά, δια να μὴ νομ.σωμεν δι. ἦτο ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπ.νην φυσιν διότι οἱ ἅγιοι καὶ μεγάλοι κατὰ τὴν ἀρετὴν ἄνδρες εἶχον μὲν καὶ ἐκεῖνοι τὴν ἰδίαν φύσιν μὲ ἡμας, δι. ὁμως θεθαίως καὶ τὴν θελησιν, διὰ τοῦτο καὶ εἰλκυον πολλὴν τὴν θείαν χάριν. Ἰδέ, λοιπόν, πόσα καὶ μόναι τῶν τακτοποιοῦν κατ' οἰκονομίαν. Δια τοῦτο καὶ ἔλεγεν. Ἐἵνα μὴ δῶμεν προσκοπὴν τοῖς βουλομένοισι², καὶ πάλιν. Ἐἵνα μὴ μωμη

θη ἡ διακονία ἡμῶν»³ Ἰδοὺ θίος ἀνεπιληπτος, καὶ πολλή ἡ συγκατάθεσις. Τοῦτο ὀνομάζεται οἰκονομία, το νὰ εὑρίσκεται, εἰς τελειότητα καὶ ὕψος ἀρετῆς καὶ εἰς συγκατάθεσιν ταπεινοφροσύνης.

καὶ ἀκούε πῶς ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ὑπερεβη τας ἐν τοιαύτας τοῦ Χριστοῦ, αὐτὸς παλιν ἦτο ταπεινότερος ὁ λων. «Πασὶ πάντα γέγονα, λέγει, ἵνα πάντας κερδήσω.» Ὁ ἴδιος καὶ ἐρρίφθη εἰς κινδύνους, ὅπως εἰς ἄλλο σημεῖον λέγει «Ἐν ὑπομονῇ πολλῇ ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀναγκαῖς, ἐν στενοχωριαῖς, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς»⁴ Ἦτι ἦτο μέγας ὁ ζήλος τοῦ διὰ τὸν Χριστὸν. Διότι ἂν τοῦτο δὲν ὑπάρχη ὅλα εἶναι περιττά, καὶ τὰ τῆς κατ' οἰκονομίαν τακτοποιήσεως καὶ τοῦ ἀνεπιλήπτου θίου καὶ τοῦ παρατόλμου. «Τίς ἀσθενεῖ λέγει, καὶ οὐκ ἀσθενῶ, τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι.»⁵

γ Παρακαλῶ καὶ ἡμεῖς αὐτοὺς τοὺς λόγους ἅς μιμούμεθα, καὶ ἅς ριπτόμεθα εἰς τοὺς κινδύνους διὰ τοὺς ἀδελφούς μας. Καὶ ἂν εἶναι πῦρ, καὶ ἂν σίδηρος, ρίψου ἀγαπητέ, διὰ νὰ λυτρώσῃς τὸ μέλος σου· ρίψου, μὴ φοβηθῇς. Εἶσα, μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος διὰ τοὺς μαθητάς ἔδωκε τὴν ζωὴν τοῦ συμμαθητῆς εἶσαι τοῦ Παύλου, ὁ ὁποῖος ἐπροτίμησε νὰ ὑποστῇ ἀπειρα δεινὰ διὰ τοὺς ἐχθρούς, διὰ τοὺς πολεμίους αὐτοῦ γέμισε ἀπὸ ζήλον, μιμήσου τὸν Μωϋσέα. Εἶδε κάποιον νὰ ἀδικῇται, καὶ τὸν ὑπερήσπισε, περιεφρόνησε τὴν θαιλικὴν καλοπέρασιν, καὶ ἐγένε ἐξόριστος χάριν τῶν καταπιεζομένων, περιπλανώμενος, ἐστερημένος συγγενῶν

3 Αὐτόθι

4 Α Κορινθ 9 22

5 Β Κορινθ 6 4 5

6 Αὐτόθι 11 28

καὶ οἰκίας ἔμεινε τόσο χρονὸν εἰς ξένην χώραν καὶ δὲν κατηγορεῖται τὸν ἑαυτὸν τοῦ οὔτε εἶπε «Διὰ τὸ, περιεφρόνησα τὴν βασιλείαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ δοξάν ἐξέλεξα νὰ ὑπερασπιζώμαι τοὺς ἀδικουμένους, καὶ ὁ Θεὸς μὲ περιεφρόνησε, καὶ ὄχι μόνον δὲν μὲ ἐπανεφείρει εἰς τὴν προηγουμένην τιμὴν ἀλλὰ καὶ διαμένω εἰς ξένην χώραν τεσσαράκοντα ἔτη. Ὁρθῶς θεθαῶς διότι δὲν ἔλαθον τὰς ἀμοιβὰς». Ἀλλὰ τιποτὲ ἀπὸ αὐτὰ δὲν εἶπεν, οὔτε ἐσκέφθη.

Τοιοιουτρόπως καὶ σὺ καὶ ἂν παθῇς κάποιο κακὸ ἐνῶ εὐεργετεῖς, καὶ ἂν ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον, μὴ σκανδαλισθῇς, μήτε νὰ ταραχθῇς ὅπως οἱ ποτε ὁ Θεὸς θὰ σοῦ ἀποδώσῃ τὴν ἀμοιβήν. Ὅσον καὶ ἂν καθυστερῇ ἡ ἀνταπόδοσις, τόσο αὐξάνουν οἱ τόκοι.

Λοιπὸν ὡς ἔχωμεν ψυχὴν ἢ ποῖα νὰ συμπάσχῃ, ὡς ἔχωμεν νοῦν γνωρίζοντα νὰ συμπονῇ ὡς μὴ ἔχωμε τίποτε σκληρόν, τίποτε ἀπάνθρωπον. Καὶ ἂν δὲν ἡμπορέσῃς νὰ προσφέρῃς, δάκρυσε, στεναξέ, πόνεσε διὰ τὰ συμβαινόντα δὲν θὰ εἶναι αὐτὰ διὰ σὲ μάταια. Ἐάν πρέπει νὰ συμπάσχωμε μὲ ἐκείνους οἱ ὅποιοι δικαίως τιμωροῦνται ἀπὸ τὸν Θεόν πολὺ περισσότερο μὲ ἐκείνους οἱ ὅποιοι ὑφίστανται ἀδικίας ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. «Οὐκ ἐξῆλθον, λέγει, Αἰνὰν κόψασθαι οἶκον ἐχόμενον αὐτῆς λήψονται ὀδυνὴν ἀνθ' ὧν ὠκοδόμησαν εἰς καταγέλωτα»⁷ Κατηγορεῖ αὐτὸ ὁ Ἰεζεκιήλ, διότι δὲν συνεπόνεσαν. Τί λέγεις προφῆτα, Ὁ Θεὸς τιμωρεῖ, καὶ ἐγὼ θὰ συμπονέσω τοὺς τιμωρουμένους, Ναι διότι αὐτὸ ἐπιθυμεῖ ὁ τιμωρὸς διότι οὔτε ὁ ἴδιος εὐχαριστεῖ.

⁷ Τὸ ἀναφερόμενον χωρίον εὐρίσκεται εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Προφήτου Μιχαίου. Πιθανῶς ἐκ παραδρομῆς ἀναφέρθη ὁ Προφήτης Ἰεζεκιήλ, ἀντὶ τοῦ Προφήτου Μιχαίου ἢ τὸ λάθος πιθανῶς νὰ ὀφείλεται εἰς ἐσφαλμένην ἀντιγραφήν των ἀντιγράφων. Ἰδὲ Μιχ 1 10 κ. ἐξ.

τα, να τιμώρη άλλα και ιδιαίτέρως πονεί Ἀφοῦ λοιπόν, οὔτε ὁ Ἰδοὺς ὁ τιμωρὸς εὐχαριστεῖται, μήτε συθεθαίως να εὐχαριστῆσαι.

Ἀλλὰ, εἰαι δικαίως, λέγει, τιμωροῦνται, δὲν πρέπει να πονῇ και ὁμως δι' αὐτο πρέπει να ποιῇ ἐπεὶ δὴ ἐφανησαν ἄξιοι τιμωρίας. Εἰπέ μου λοιπόν ὅταν ἴδῃς τὸν υἱόν σου να καυτηριάζεται ἢ να ἐγχεριζεται, μήπως δὲν πονεῖς. Φανερον ὅτι πονεῖς και δὲν λέγεις εἰς τὸν ἑαυτὸν σου «Τι εἶναι αὐτό,» Ἀποθλεπει ἡ χειρουργικὴ ἐπέμβασις εἰς τὴν ὑγειαν ὑπὲρ θεραπείας γίνεται ἡ καυτηριασις ἀλλ' ὁμως ὅταν τὸν ἀκουσης να κραυγαζῇ ἐπεὶ δὴ δὲν ὑποφέρει τοὺς πόνους, θλιθεσαι (= ὑποφέρεις), και δὲν εἶναι ἀρκετὴ ἡ ἐλπίς τῆς ὑγείας να ἀφαιρέσῃ τὴν στενοχωρίαν τῆς φυσικῆς

Τοιοῦτοτροπως και εἰς τὴν περιπτωσιν αὐτῶν, καὶ ἂν τιμωροῦνται με σκοπον τὴν ὑγειαν, ὁμως ἂς δεικνύωμεν ἡμεῖς ἀδελφικὴν θελήσιν δι' αὐτοὺς και πατρικὴν διάθεσιν Ἐπεμβάσεις χειρουργικαὶ και καυτηριάσεις εἶναι αἱ τιμωρίαι τοῦ Θεοῦ ἄλλα δι' αὐτό ὀφείλομεν να κλαιωμεν, ἐπεὶ δὴ ἡσθενησαν ἐπεὶ δὴ παρέστη ἀνάγκη τοιαύτης θεραπείας. Εἰαν τις ὑφίσταται ταῦτα διὰ στεφάνους, τότε μὴ λυπῆσαι, ὅπως παραδείγματος χάριν ὁ Παῦλος και ὁ Πέτρος ὅταν δὲ πληρῶνῃ πονῇ διὰ τὴν τιμωρίαν, τότε δακρυσε, τότε στέναξε. Τοιοῦται ἦσαν οἱ προφῆται διὰ τοῦτο και κάποιος ἐξ αὐτῶν ἔλεγεν Ὁἱμοι Κυριε, ἐξαλείφεις σὺ τὸ κατὰλοιπον τοῦ Ἰσραήλ.,⁸

Βλέπομεν ἀνθρωποκτόνους, ἀνδρας ἀχρεῖους, να τιμωροῦνται πολλάκις, και θλῦθόμεθα και ὑποφέρομεν. Ἄς μὴ εἴμεθα ἀδιάφοροι ὑπὲρ τὸ κανονικόν ἂς γινώ-

8. Ἰεζεκ. 9, 8.

μεν ἐλεήμονες δια να ἐλεηθῶμεν' τίποτε δὲν ὑπάρχει ἰσαξίον αὐτοῦ τοῦ καλοῦ τίποτε δὲν φανερώνει τὸν ἄνθρωπον χαρακτηρημας ὅσοι τὸ να εἴμεθα ἐλεήμονες, ὅσοι τὸ να εἴμεθα φιλόανθρωποι. Δια τοῦτο καὶ οἱ νόμοι, ἐπιτρέπουν τὸ πᾶν εἰς τοὺς δημίους, ἀφοῦ ἡνάγκασαν τὸν δικαστὴν να ἐπιβάλῃ τὴν ποινὴν, μέχρι τὴν στιγμήν τῆς ἀποφασεως, διὰ τὴν ἐκτελεσιν δὲ τοῦ ἐργου ἐκείνους ἐτοποθετήσαν. Τοιοῦτοτρόπως, καὶ ἂν γινεταὶ δικαίως δὲν εἶναι ἴδιον ψυχῆς φιλοσόφου τὸ να τιμωρῇ, ἀλλὰ αὐτὸ ἔχει ἀνάγκην καπτοίου ἄλλου ἀφοῦ καὶ ὁ Θεὸς δὲν τιμωρεῖ ὁ ἴδιος, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀγγέλων

Εἶναι, λοιπόν, δημίοι οἱ ἄγγελοι. Μὴ γένοιτο! δὲν λέγω αὐτὸ, ἀλλὰ εἶναι τιμωρητικαὶ δυνάμεις "Ὅταν κατεστρεφοντο τὰ Σόδομα, ὅλα ἐγίναν δι' ἐκείνων" ὅταν συνεθῆσαν τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον, δι' ἐκείνων ἐξετελέσθησαν «ἀποστολὴν γάρ, λέγει, δι' ἀγγέλων πονηρῶν»⁹.

"Ὅταν ὁμοῦς πρεπεὶ να σωσῃ ὁ ἴδιος ἐκτελεῖ αὐτὸ τοιοῦτοτρόπως ἔστειλε τὸν Υἱὸν διὰ τὴν λυτρωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Καὶ πάλιν «Τότε, λέγει, ἐρῶ τοῖς ἀγγέλοις Συλλεξατε τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, καὶ θάβατε εἰς τὴν καμίνον»¹⁰ Δια δὲ τοὺς δικαίους ὅχι τοιοῦτοτρόπως, ἀλλ' «ὁ δεχόμενος ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται»¹¹ καὶ πάλιν «Δήσατε αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, καὶ θάβατε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξωτερὸν»¹²

Ἰδὲ ἐκεῖ να ὑπηρετοῦν οἱ δοῦλοι, ὅταν δὲ να εὐεργετῇ εἶναι ἀνάγκη, να εὐεργετῇ ὁ ἴδιος, να προσκαλῇ ὁ ἴδιος «Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου κληρονο-

9. Ψαλμ 77, 49

10. Ματθ. 13, 41

11. Αὐτόθ. 10, 40

μήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν»¹²

Ὅταν παρίσταται ἀνάγκη νὰ συνομιλήσῃ μὲ τὸν Ἀβραάμ, ὁ ἴδιος παρευρίσκεται ὅταν πρέπῃ νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὰ Σοδομα, τοὺς δούλους ἀποστέλλει¹⁴, ὅπως ἀκριβῶς κάποιος δικαστὴς ὁ ὁποῖος ἐγείρει τοὺς μέλ-
λοντας νὰ τιμωροῦν. Καὶ πάλιν «Εὖ δοῦλε ἀγαθέ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἡς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σέ καταστήσω»¹⁵. Καὶ αὐτὸν μὲν ὁ ἴδιος τὸν εὐλογεῖ, ἐκείνους δὲ τὸν φαῦλον ὄχι, ὁ ἴδιος, ἀλλὰ τὸν δένουν δοῦλοι.

Αὐτὰ γνωρίζοντες, ἅς μὴ χαίρωμεν διὰ τοὺς τιμωρουμένους, ἀλλὰ καὶ ἅς θλιβώμεθα ἅς ἔχωμεν πένθος δι' αὐτούς, ἅς τοὺς κλαίωμεν διὰ νὰ λάθωμεν καὶ δι' αὐτὸ ἀμοιβὴν. Τώρα δὲ πολλοὶ χαιροῦν καὶ διὰ τοὺς ἀδίκως δυστυχούντας. Ἀλλὰ ἡμεῖς ἅς μὴ πράττωμεν τοιοῦτοτρόπως, ἀλλὰ ἅς δεικνύωμεν πᾶσαν διάθεσιν συμπαθείας, διὰ νὰ ἀξιωθῶμεν καὶ οἱ ἴδιοι τῆς ἀπὸ τὸν Θεὸν φιλανθρωπίας διὰ τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Μονογενοῦς (Υἱοῦ) αὐτοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου συγχρόνως καὶ εἰς τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, δύναμις, τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν

12 Αὐτόθ. 22. 13

13 Αὐτόθ. 25. 34

14 Γέν. 19, 1.

15 Ματθ 25. 21

ΟΜΙΛΙΑ ΜΔ' (44).

(Πράξ. 20, 17-31)

Ἄπο δὲ τῆς Μιλήρου γαίας εἰς Ἔφεσον, μετακαλέ-
σατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς δὲ παρεγέναν-
το πρὸς αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς Ἵμείς, ἐπιστάθῃ ἀπὸ πρώτης
ἡμέρας, ἥς ἐπέδην εἰς τὴν Ἄστυν, ὡς μεθ' ὑμῶν πάντα τὸν
χρόνον ἐγενομένην, δουλεύων τῷ Κυρίῳ μεθ' ὑμῶν μετὰ πά-
σης ταπεινοφροσύνης καὶ πολλῶν θαυμάτων καὶ πειρασιμῶν,
τῶν σημειώσεων, καὶ ἐν ταῖς ἐπιδουαλίαις τῶν Ἰουδαίων, ὡς
οὐδὲν ὑπερτελέσθη τῶν σημειωμάτων τοῦ μὲν ἀναγγεῖλαι ὑ-
μῖν, καὶ διδάξαι ὑμᾶς ὁριόσθαι καὶ κατ' οἶκους, διαμαρ-
τυρούμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσι τὴν εἰς Θεὸν μετένοι-
αν, καὶ πιστεῖν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

α Ἰδὲ ὅτι αὐτὸς καὶ θιάζεται νὰ παρακάμψῃ,
καὶ δὲν παραθλέπει, ἀλλὰ ὅτι τὸ πᾶν τακτοποιεῖ κατ'
οἰκονομίαν Ἀφοῦ ἔστειλε καὶ ἐκάλεσε τοὺς ὑπευθύ-
νους τῆς ἐκκλησίας, ἐκθέτει ἐνώπιον αὐτῶν λεπτομε-
ρῶς ὅσα ἔχουν λεχθῇ Καὶ εἶναι ἄξιον θαυμασμοῦ πῶς
ἐνῶ εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ εἴπῃ μερικά σημαντι-
κά διὰ τὸν ἑαυτόν του, προσπαθεῖ νὰ τὰ μετριάσῃ. Διό-
τι ὅπως ἀκριβῶς ὁ Σαμουὴλ, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ παρα-
δώσῃ εἰς τὸν Σαοὺλ τὴν ἐξουσία, λέγει ἐνώπιον αὐτῶν
«Μὴ τι παρ' ὑμῶν εἴληφα; ὑμεῖς μάρτυρες καὶ ὁ Θε-
ός»², καὶ ὁ Δαβὶδ ἐπειδὴ δὲν ἐγένετο πιστευτὸς λέγει

1. Πράξ. 20, 17 - 21

2. Α' Βασίλ. 12, 3 - 5

· Εν τῷ ποιμῶν ἡμῖν πομαίνων τα πρόβατα τοῦ πατρός μου· καὶ ὅτε ἦλθεν ἡ ἄρκτος ταῖς γεραῖν αὐτὴν ἀπεσθούσῃ³ καὶ ὁ Ἰδιὸς ὁ Παῦλος λέγει πρὸς τοὺς ἰσχυροὺς· «Ἄφρων γέγονα ὑμεῖς μὲ ἡγιαγκασατε»⁴

Καὶ ὁ Θεὸς δὲ αὐτὸ τὸ ἴδιον κάμνει, οὐχὶ τυχαίως ὁμολογῶν δια τοῖ ἐαυτὸν τοῦ, ἀλλὰ, ὅταν ἀμφισβητῇται, ἀναφέρει καὶ τὰς εἰργασίας. Ἰδὲ λοιπόν, καὶ ἐδῶ τί πρᾶττε· κατὰ πρῶτον προκαλεῖ τὴν ὁμολογίαν τῶν ἰδίων δια να νῆμσις ὅτι εἶναι τὰ λόγια μεγάλῃ καύτησις καὶ καλεῖ ὡς μαρτυρας τῶν ὁσων λέγει τοὺς ἰδιους τοὺς ἀπροσάτας, διότι δὲν θα ἐψεύδετο ἑνώπιον αὐτῶν

Αὕτῃ εἶναι ἡ ἀρετὴ τοῦ διδασκάλου, ὅταν ἔχη ὡς μαρτυρας τῶν ἰδικῶν τοῦ ἐπ' τευγμάτων τοὺς μαθητάς. Καὶ τὸ θαυμαστόν, ὅτι οὐχὶ μιαν οὔτε δυο ἡμέρας τοῦτο διαρκῶς ἐπρᾶττε· ἀλλὰ ἐπ' πολλὰ ἔτη· «ὑμεῖς γὰρ λέγε· ἐπιστασθα· πῶς μεθ' ὑμῶν πάντα τὸν χρόνον ἐγενόμην»· Ἐπιθίμει, λοιπόν, νὰ τοὺς παρηγορήσῃ ὥστε τα πάντα ἀνεξαίρετως νὰ ὑπομένουν μὲ γενναίότητα, καὶ τὸν ἀποχωρισμὸν ἀπὸ αὐτὸν καὶ τοὺς πειρασμούς· οἱ ὅποιοι προκεῖται νὰ συμβοῦν ὅπως θεθαίως ἔχει γίνει καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Μωϋσέως καὶ τοῦ Ἰησοῦ· Καὶ ἰδὲ τί προσέθεσε, εἰπὼν· «Πῶς μεθ' ὑμῶν ἐγενόμην πάντα τοῖ χρόνον, δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης»· Πρόσεξε τί ἰδιαιτέρως ἀρμόζει εἰς τοὺς ὑπευθύνους· «Μισοῦντας, λέγει, ὑπερηφανίαι»· αὐτὸ κατ' ἐξοχὴν ἀρμόζει, εἰς τοὺς ὑπευθύνους· ἐνεκα τοῦ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑφιοῦνται αὐτοὶ εἰς συναισθήσιν τῆς πνευματικῆς τῶν πτωχείας.

3 Αὐτὸς 17. 34 - 35

4 Β' Κορινθ 12. 11

Τοῦτο εἶναι τὸ θεμέλιον τῶν ἀγαθῶν ὅπως λοιπόν, καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγε· «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ Πνεύματι»⁵. Δὲν εἶπε ἀπλῶς «ταπεινοφροσύνης», ἀλλὰ «μετὰ πάσης» διότι, εἶναι πολλαὶ αἱ μορφαὶ τῆς ταπεινοφροσύνης, καὶ εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃς ταπεινοφροσύνην εἰς τοὺς λόγους, εἰς τὰ ἔργα, πρὸς τοὺς ἀνωτέρους πρὸς τοὺς ὑφισταμένους. Θέλετε νὰ σᾶς εἰπῶ τρόποις ταπεινοφροσύνης.

Ὑπάρχουν μερικοὶ, οἱ ὁποῖοι, μὲ τοὺς ταπεινοὺς μὲν εὐρυσκόμενοι, εἶναι ταπεινοί, μὲ τοὺς ὑπερηφάνους δὲ ὑπερήφανοι αὐτοὶ δὲ δὲν εἶναι μορφή ταπεινοφροσύνης. Ὑπάρχουν δὲ πάλιν ἄλλοι οὕχ, το οὗτου εἶδους, ἀλλὰ οἱ ὁποῖοι καὶ εἰς τὰς δυο περιπτώσεις τῶν ἀνθρώπων εἰς τὴν κατάλληλον περιστάσει διατηροῦν καὶ τὸ ταπεινὸν καὶ τὸ ὑψηλὸν φρόνημα· αὐτὸ ἰδιαίτερώς εἶναι μορφή ταπεινοφροσύνης. Ἐπειδὴ, λοιπόν, πρόκειται νὰ τοὺς διδάξῃ τα τοιαυτά, δια νὰ μὴ φανῇ ὅτι παραλογίζεται, θέτε, ἐκ τῶν προτερῶν βάσει, ἀνατρέπων τὴν ὑπόνοιαν διότι ἐὰν ἦλθοι μὲ πᾶσαν ταπεινοφροσύνην, λέγει, δὲν λέγω ὅσα λέγω ἐξ αἰτίας παραλογισμοῦ. Ἔπειτα ἡπίως· «Μεθ' ὑμῶν, λέγει ἐγενόμην, δουλεύων τῷ Κυρίῳ», ἀποδεικνύων αὐτοὺς μετόχους τοῦ ἐπιτεύγματος. Τοιουτοτρόπως πανταχοῦ ἡ συμμετοχὴ εἶναι καλόν.

Παρουσιάζει, λοιπόν, κοινὰ τὰ ἐπιτεύγματα, καὶ οὐδὲν κατόρθωμα αὐτοῦ θεωρεῖ ἐξαιρετικόν. Διότι τί; λέγει· ἡδύνατο νὰ φερθῇ ἀκρίτως κατὰ τοῦ Θεοῦ; Καὶ ὁμῶς πολλοὶ ὑπάρχουν, οἱ ὁποῖοι, κατ' αὐτοῦ φέρονται ἀκρίτως αὐτὸς δὲ οὔτε κατὰ τῶν μαθητῶν του δὲν συμ-

περιεφέρθη ἀκριτως. Αὐτο εἶνα ἡ ἐπιτυχία τοῦ διδασκαλοῦ ἀπὸ τα προσωπικά του κατορθώματα νά κατεβύνη τους μαθητάς. Ἐπειτα τὴν γενναιοτητα, λέγει τὴν ὁποῖαν καὶ αὐτὴν τὴν συγκαλοῦται.

•Μετὰ πολλῶν δακρυῶν καὶ πειρασμῶν, τῶν συμβαιτῶν μοι, ἐν ταῖς ἐπθουλαῖς τῶν Ἰουδαίων. Βλέπεις ὅτι ποιεῖ δια τὰ συμβαινόντα. Ἐδῶ φαίνεται ὅτι φανερώνει καὶ τὸ φρονήμα συμπαιδείας αὐτοῦ διότι ὑπέφερε ὑπὲρ ἐκείνων οἱ ποῖοι ἐκ τῆς ἁμαρτίας εἶχον χαθῆ ὑπὲρ ἐκείνων οἱ ὁποῖοι πράττουν αὐτά· ἐπειδὴ ἔπασχε ὑπὲρ αὐτῶν οἱ ὁποῖοι ἐναντὶον τοῦ ἔπραττον καὶ ἔχαιρε διότι ἦτο τοῦ ὁμίλου ἐκείνου τῶν ἀνθρώπων, ὁ ὁποῖος ἔχαρε, ἐπειδὴ ἡξιώθη νά ὑποστή ἀτιμωτικὴν τιμωρίαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.⁶ Καὶ πάλιν εἰς ἄλλο σημεῖον λέγει. «Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασι μου ὑπὲρ ἑμῶν»⁷, καὶ πάλιν. «Το γὰρ παραυτικά ἐλαφροὶ τῆς θλίψεως καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον θάρρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν»⁸. Ἀλλὰ τα λέγει αὐτὰ προσπαθῶν νά τα μετριάσῃ. Ἐδῶ δὲ δεικνύει τὴν γενναιοτητά του, καὶ ὅχι τόσον πολὺ τὴν γενναιοτητα, ὅσον τὴν ὑπομονήν· ὥς ἐάν ἔλεγεν. «Ἐκακοποιήθην ἐγώ, ἀλλὰ μαζί σας καὶ τὸ φοβερόν εἶναι ὅτι ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἔκακοποιήθην».

Ἴδὲ ἐδῶ δακριτικὸν γνῶρισμα διδασκαλίας καὶ τὴν ἀγάπην παρουσιάζει καὶ τὴν γενναιοτητα. «Ὡς οὔδεις ὑπεστε λάμην», λέγει. Δεικνύει διὰ τούτων συγχρόως τὴν ἀνεξικακίαν καὶ τὴν δραστηριότητα. «Καὶ τῶν συμφερόντων». Ὁρθῶς εἶπε τοιοῦτοτρόπως· διότι ὑπῆρχον ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δὲν ἔπρεπε νά μάθουν. «Ο

⁶ Πράξ. 5, 41

⁷ Καλασ. 1, 24

⁸ Β' Κορινθ. 4, 17

πως ἀκριβῶς δὲ τὸ νὰ ἀποκρυπτιῶνται, μερικά εἶναι, διὸν φθάνου το-ουτοτροπῶς τὸ νὰ λέγῃ τὰ πάντα εἶναι χαρακτηρη-στικὸν μωρίας. Δι' αὐτὸ προσέθεσε «Ἰὼν συμφερόντων», φανερῶν, ὅτι «δὲν εἶπα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐβ' ἔδξα ουχ, ὥς νὰ ἀφοσ οὔμα εἰς αὐτὸ το ἴδ' ον», λέγει. Ὅτι φανερῶνται δὲ αὐτὸ, ἀκοῦε το ἐξῆς διότι προσέθεσε «Δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους», παρουσιάζων τὴν ἐπὶ μακρὸν ταλαιπωρίαν καὶ τὴν μεγάλην θυσίαν καὶ τὴν ὑπομονήν.

«Δαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν» Ὅχι πρὸς σᾶς μόνον, λέγει, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἔθνικους. Ἐδῶ ἢ μετὰ θάρρους ὁμολογία καὶ ὅτι «καὶ ἂν δὲν ὠφελῶμεν εἰς τιποτε, πρέπε νὰ ὁμ' λῶμεν» ὅ ὅτι αὐτὸ εἶναι, τὸ νὰ ὁμολογῶμεν μὲ παρρησίαν ὅταν ὁμ' λῶμεν πρὸς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι δὲν προσέχουν διότι ἢ μετὰ θάρρους ὁμολογία κυρίως αὐτὸ εἶναι. «Διαμαρτυρομαι» λέγει ὁ Μωυσῆς, «τοὺ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν»⁹ καὶ αὐτὸς τώρα «Διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλλησι τὴν εἰς τὸν Θεὸν μετάνοιαν»

8' Τί διδάσκεις μὲ παρρησίαν, Ὡστε νὰ ἐπιμεληθοῦν τὸν Θεὸν ὥστε νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ πλησιάσουν τὸν Θεόν. Διότι οὔτε οἱ Ἰουδαῖοι δὲν τὸν ἐγνώρισαν καὶ διότι δὲν ἀναγινωρίζουν τὸν Υἱόν, καὶ διὰ τὰς πράξεις καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τὴν εἰς τὸν Κυρίον Ἰησοῦν πίστιν Ἐνεκα ποίου, λοιπὸν, λέγεις αὐτά, Ἐνεκα ποίου τὰ ὑπενθυμίζεις αὐτά, τί ἔχει γινεῖ, Μήπως ἔχεις κάτι νὰ κατηγορῇς, Ἀφοῦ προηγουμένως ἀνεταράξε τὸν νοῦν των, τότε προσθετεῖ «Καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ δεδεμένος τῷ Πνευματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, τὰ ἐν αὐτῇ συναντήσονται μοι, μὴ εἰδὼς πλην ὅτι τὸ Πνεῦμά μοι τὸ ἅγιον

κατα πόλιν διαμαρτυρεται, λεγοι ὅτι δεσμός με καὶ θλαφεις μενουσιν. Ἀλλ' οὔτενος λόγος, ποσῶν καὶ οὔδε ἔχω τὴν ψυχὴν τῆμαι ἐμαυτῷ ὥς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρῆς καὶ τῆς διακονίας, ἢ ἔλθον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτυρασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Δατι τὰ λεγει αὐτὰ Προετομαζων αὐτοὺς νὰ εἶναι, πάντοτε ἑτοίμοι ἕνωπον κινδυνῶν καὶ φαιερῶν καὶ ἀφαιρῶν καὶ ὅλων νὰ ὑποτάσσωνται με ἐμπιστοσύνην εἰς τὸ Πείσμα. Δεικνύει δὲ ὅτι, διαμεγάλα ἀναχωρεῖ. «Πλὴν ὅτι τὸ Πνεῦμά μου, φησιν, τὸ ἔργον κατα πόλιν διαμαρτυρεται, λεγοι». Δα νὰ δεῖξῃ ὅτι με τὴν θέλησιν τοῦ ἀναχωρεῖ καὶ ὅσα νὰ μὴ θεωρήσῃς ὅτι ὑπάρχει ἐξαναγκαστικός δεσμός ἢ ἀνάγκη, εἶπε τὸ «κατὰ πόλιν».

Ἐπειτα συμπληρῶνε δτι, τοῖς ἔχω τῆμαι τῇ ἐμαυτοῦ ψυχῇ ὥς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρῆς, καὶ τὴν διακονίαν ἢ ἔλθον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Βλέπεις ὅτι δέν εἶναι, οἱ λόγοι, λόγοι θρηνηλογαυντος, ἀλλὰ ταπεινοφρονος καὶ παθγωγούντος ἐκείνους καὶ συμπασχόντος δι' ὅσα γίνονται. Δέν εἶπεν δτι «ἀς θλασθώμεθα, εἶναι ἀνάγκη δὲ νὰ ἐποφέρωμεν», ἀλλ' οὔτε «Νομίζω». Αὐτό, λέγε πάλιν, οὐγί ὑπερηφανευόμενος ἀλλὰ διδάσκων ἐκείνους μετὰ τα προηγουμένα μὲν τὴν ταπεινώσων, μετὰ αὐτὰ δὲ τὴν γενναϊότητα, τὸ θάρρος τῆς ὁμολογίας ὥς ἐάν εἴλεγει «Δέν προτιμῶ αὐτὴν ἀντὶ αὐτῆς περισσότερον ἀποδεκτὸν νομίζω τὸ νὰ πραγματοποιήσω τὴν ἀποστολήν, τὸ νὰ διδάξω με παρησίαν». Καὶ δέν εἶπε «Νὰ κηρύξω, νὰ διδάξω» ἀλλὰ τι, «Διαμαρτυρασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ». Πρόκειται νὰ λέγῃ κάτι περισσότερον ἐνοχλητικόν, ὅτι «καθαρός ἔγωγ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων» δι' αὐτό καὶ ἐκ τῶν προτέρων ἐτοιμάζει, καὶ δεικνύει δτι πρὸς οὐδέν ὕστερεϊ.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐπρόκειτο εἰς αὐτοὺς νὰ ἀποθέσῃ ὅλον τὸ βάρος καὶ τὸ φορτίον, προηγουμένως ἐπράννε τὴν σκέψιν τῶν λέγων· «Καὶ νῦν, ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκ ἔτι ὀφείθετε τὸ προσάπὸν μου». Ἐπειτα τότε προσέθεσε τὸ «καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων». Ἀπλὴ ἢ στενοχωρία, καὶ ἐκ τούτου ὅτι δὲ θὰ βλέπουν πλέον τὸ πρόσωπόν του καὶ οὔτε αὐτὸς θὰ βλέπῃ ὅλους αὐτοὺς· οὐκ ἔτι γὰρ φησιν, ὀφείθετε τὸ προσάπὸν μου ὑμεῖς πάντες ἐν οἷς δῆλθον κηρυσσῶν τὴν βασιλείαν. Ἐπομένως εὐλόγως σὰς ὁμολογῶ (ἐπειδὴ πλεοὶ δὲν θα ἔλθω), «ὅτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων οὐ γὰρ ὑπεστελάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ».

Βλέπεις πῶς τοὺς φοβίζει, καὶ στενοχωρεῖ τὰς κουρασμένας καὶ λιπημένας ψυχὰς των, Ὅρθως, διότι ἦτο ἀναγκαῖον· «οὐ γὰρ ὑπεστελάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν, λέγει, πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ». Ἐπομένως αὐτὸς ὁ ὁποῖος δὲν λέγει, εἶναι ὑπεύθυνος τοῦ αἵματος, δηλαδὴ τῆς αἱματοχυσίας. Τίποτε περισσότερον φοβερόν ἀπὸ αὐτό. Δείκνυε ὅτι καὶ ἐκεῖνοι ἂν δὲν πράττουν (τὰ ὅσα ἢ πιστὶς ἀπατεῖ), εἶναι ὑπεύθυνοι τοῦ αἵματος (τῆς ἀπωλείας των). Καὶ φαίνεται μὲν ὅτι ἀπολογεῖται, ἐκείνους δὲ φοβίζει.

«Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ ἐν ᾧ ὑμεῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος». Παρατηρεῖς, δύο πράγματα προέβλε. Οὔτε, λοιπὸν, ἔχει κάποιαν ὠφέλειαν τὸ νὰ ἀνορθώσῃ μόνον ἄλλους, («φοβοῦμα γὰρ, λέγει, μὴ πως, ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδοκιμὸς γένωμαι»¹⁰), οὔτε τὸ

να ἐπιμελήθη μόον τόν ἑαυτὸν τοῦ ὅτι ὁ τοιοῦτος φιλανθρῶς καὶ ἐπιζητεῖ μόνον τὸ προσωπικόν του συμφέρον καὶ εἰς αὐτὸν ὁμοῦς μετ' ἐκείνων ὁ ὁποῖος ἐθαίγει εἰς τὴν γῆν το τάλαντον. Λέγει αὐτὰ ὅχ' ἐπεδὴ εἶναι προτιμωτέρα ἢ ἰδική μας σωτηρία ἀπο τῆς σωτηρίας τοῦ ποιμνίου· ἀλλὰ ἐπειδὴ ὅταν προσεχῶμε τοὺς ἑαυτοὺς μας, τότε καὶ τὸ ποιμνιον ὠφελεται.

·Ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· Ἰδὲ πόσαι εἶναι αἱ δεσμευσεις. Ἀπο τὸ Πνεῦμα ἔχετε τὴν χειροτονίαν (ἔχετε χειροτονηθῆ) λέγει διότι αὐτὸ σημαίνει τὸ «ἔθετο»· μὴ αὐτὴ δεσμευσις. Ἐπειτα «ποιμαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ» Ἰδου καὶ ἡ ἄλλη καὶ τρίτη. «Ἦν, λέγει, διὰ περιεποιησατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος» Ἀποδεικνύει δι' ὧν εἶπε πολὺ πολὺ μόνον τὸ πρᾶγμα καὶ ὅτι δὲν εἶναι δι' ἀσήμαντα ὁ κίνδυνος, ἐάν θεοσάως ὁ Δεσπότης δὲν ἐφείσθη τοῦ ἰδίου τοῦ τοῦ αἵματος ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας, ἡμεῖς δὲ περιφρονοῦμε τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν. Καὶ ἐκεῖνος μὲν, διὰ νὰ συμφιλίωσιν ἐχθρούς, καὶ τὸ αἷμα ἔχυσεν, σὺ δὲ δὲν δύνασαι οὔτε ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐγίναν φίλοι νὰ κρατήσῃς.

·Ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἀφίξίν μου λύκοι θαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου». Πάλιν εἰς ἄλλο σημεῖον τοὺς ἐπαναφέρει ἀπὸ τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν ὅπως ὅταν εἰς ἄλλο σημεῖον λέγῃ «Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ παλὴ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα»· «Ὅτι εἰσελευσονται, λέγει, μετὰ τὴν ἀφίξίν μου λύκοι θαρεῖς εἰς ὑμᾶς». Διπλοῦν εἶναι τὸ κακόν, καὶ ἐπειδὴ ὁ ἰδιὸς δὲν θὰ εἶναι παρών καὶ ἐπειδὴ ἄλλοι θὰ ἐφορμήσουσιν. Διατί, λοιπόν, ἀπέρχεσαι, ἐάν αὐτὸ ἐκ

τῶν προτέρων τὸ γινώριζης. Το Πνεῦμα, λέγει, μὲ ὁδηγεῖ.

γ Καὶ ἰδὲ, δεῖ εἶπεν ἀπλῶς «Λυκοὺ» ἀλλὰ προσέθεσε «Βαρεῖς», ὑπαινισσόμενος τὴν θιασιότητα καὶ τὴν θρασύτητα τῶν καὶ το πλεον φοβερὸν ὅτι αὐτοὶ οἱ ἰδιοὶ λέγει, ἀπὸ τῶν ἰδίων θα ἐγερθοῦν αὐτὸ εἶναι καὶ πολὺ δυσαρρεστον, ὅταν καὶ ὁ πόλεμος εἶναι ἐμφυλῖος. Καὶ ὀρθῶς εἶπε «Προσευγετε» παρουσιάζων τὸ πρᾶγμα πολὺ σοβαρὸν, (ὅτι εἶναι Ἐκκλησία), καὶ ὅτι εἶναι μέγας ὁ κίνδυνος, (διότι τὴν ἐλευθέρωσε μὲ λύτρον τὸ αἷμα τοῦ) καὶ ὅτι εἶναι μέγας ὁ ἀγὼν καὶ διπλοῦς. Αὐτὰ λοιπὸν, ἐφαίερωσε εἰπὼν «Καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες, λαλοῦντες διεστραμμένα, τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν» Ἔπειτα ἐπεδή πολὺ τοὺς ἔκαμε νὰ φοβηθοῦν μὲ τὸ νὰ εἴπῃ «Λυκοὺς βαρεῖς» καὶ ὅτι θα προέλθουν ἀπὸ αὐτοὺς ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι θὰ διδάσκουν διδασκαλίας αἱ ὁποῖαι θὰ διαστρέφουν τὴν ἀλήθειαν ὥς νὰ εἶχεν ἀπὸ κάποιοι διατυπωθῇ πρὸς αὐτὸν ἡ ἀπορία ὁ ὁποῖος νὰ εἴπῃ πῶς λοιπὸν, «Καὶ ποῖα θὰ εἶναι ἡ προφυλαξίς,» συμπληρώνει, λέγων «Γρηγορεῖτε μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρυῶν νουθετῶν ἔνα ἑκάστον».

Πρόσεξε πόσαι ὑπερβολαί «μετὰ δακρυῶν», καὶ «νύκτα καὶ ἡμέραν», καὶ «ἕνα ἑκάστον» διότι, ὅχι, ἐὰν ἐβλεπε πολλοὺς, τότε τοὺς εὐσπλαγχνίζετο, ἀλλὰ ἐγινώριζε τὰ πάντα νὰ πράττῃ διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ μιᾶς ψυχῆς. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν, καὶ τοὺς συνένωσε. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον λέγει, αὐτὸ σημαίνει «Εἶναι ἀρκετὰ τὰ ὅσα ἀπὸ ἐμὲ ἐγίναν ἔμεινα ἐπὶ τριετίαν, ἱκανοποιητικῶς ἐνισχύθησαν, ἱκανοποιητικῶς ἐθεμελιώθησαν» «Μετὰ δακρυῶν», λέγει, Βλέπεις ὅτι δι' αὐτὸν τὸν λόγον τὰ δάκρυα.

Αὐτὰ ἄς πράττωμεν καὶ ἡμεῖς. Δέ, ποιεῖ ὁ κακὸς πότισε σὺ, ἴσως καὶ ἐκεῖνος ποιεῇ. Ὅπως ἀκριβῶς, ὅτι· ἴδῃ ὁ ἀσθενὴς τὸν ἅτρον· καὶ λαμβανῇ τροφὴν, καὶ ὁ ἴσος παρακινεῖται, τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν καὶ ἐδῶ θα σμῆθῃ· εἰ σε ἴδῃ καὶ θάψεται, θά μαλακώσῃ, θά γί· νῃ ἐνάρετος καὶ πρᾶος ἄνθρωπος.

«Οὐκ εἶδως, φησὶ· τὰ συναντησόντά μοι». Τί λοιπὸν, διὰ τοῦτο ἀπεργεῖσθαι, οὐδολως ἀλλὰ καὶ γνωρίζω καλά ὅτι, δεσμά καὶ θλίψεις με περιμένουν. Γνωρίζω λοιπὸν ὅτι με ἀναμελουν πειρασμοί, ὅποιοι εἶναι δὲ δὲν γνωρίζω αὐτὸ ἀκριβῶς ἴστο φοβερώτερον. Μὴ, λοιπὸν, θεωρήσετε ὅτι, τὰ λέγω αὐτὰ θρηνηλογῶν δὲν ἔχω (θεωρῶ) τὴν ζωὴν μου ὥς πολὺτ' ἐμὴν. Διὰ τὴν δὲ γειρὴν τὴν σκέψιν των, λέγει αὐτὰ, καὶ διὰ τὴν τοὺς πεισῇ ὅχι μόνον τὴν μὴ ἀποχωροῦν ἀλλὰ καὶ τὴν ὑποφεροῦν με γενναϊότητα. Διὰ τοῦτο ὀνομάζει τὴν ὑπόθεσιν πορείαν καὶ διακονίαν· ἀφ' ἑνὸς μὲν, δεικνύων τὴν σπουδαϊότητα ἀπὸ τὴν πορείαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ χρέος ἀπὸ τὴν διακονίαν. Εἶμαι λέγει, διακονοῦν τιποτε περισσώτερον δὲν ἔχω.

Ἀφοῦ δὲ τοὺς παρηγόρησε, διὰ τὴν μὴ θλίβονται, δι' ὅσα ὑποφέρει, καὶ εἰπὼν ὅτι ὑπομένει αὐτὰ με χάριαν, καὶ ἀφοῦ ἔδειξε τὸ κέρδος, τότε συμπληρῶναι τὸ λυπηρὸν. Αὐτὸ δὲ τὸ πράττει, διὰ τὴν μὴ καταποντίσῃ εἰς λύπην τὴν διάνοιάν των. Ποῖον δὲ εἶναι αὐτό. Τὸ «καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες, λαλοῦντες διαστραμμέναι».

Τί λοιπὸν, θά ἡδύνατο τὴν εἶπῃ τις, τὸσον σπουδαῖον θεωρεῖς τὸν ἑαυτὸν σου, καὶ τὴν ἀναχωρήσῃς, ἀποθνήσκομεν. Δὲν λέγω αὐτό, λέγει, ὅτι ἡ ἰδική μου ἀπουσία πράττει αὐτό, ἀλλὰ τί, ὅτι θά ἐξεγερθοῦν ἐναντίον σου μερικοί. Δὲν εἶπε· ἐξ αἰτίας τῆς ἀναχωρήσεώς μου, ἀλλὰ «μετὰ τὴν ἀφίξίν μου» δηλαδή, «τὴν

ἀπομάκρυναι, ἂν καὶ ἤδη ἔχει γινε τοῦτο ἔάν δέ ἔ-
 χῃ γινε, πολὺ περισσότερον μετὰ ἀπο αὐτα θά γίνη.
 Ἐπειτα καὶ ἡ αἰτία. Τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητάς ὁ-
 πισω αὐτῶν. Ἐπομένως δια τιποτε ἄλλο (δὲν φροντι-
 ζουν) αἱ ἀρεσαί παρα δι' αὐτό. Ἐπειτα καὶ ἡ πα-
 ρηγορία. Ἐν περ ποησατο, λέγει, δια τοῦ ἰδίου αἵ-
 ματος. Ἐάν δέ τήν, ἔσωσε καὶ τήν κατέστησε κτῆμα
 τοῦ μέ το ἰδίου τοῦ αἵμα ὁπωσδήποτε θά τήν προσ-
 τατεύσῃ.

Νύκτα, λέγει καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ
 δακρυῶν, ταπεινῶν. Αὐτά θά ἐλέγοντο εὐλόγως πρὸς
 ἡμᾶς καὶ φαίνεται μὲν ὅτι εἶναι ὁ λόγος ἰδιαίτερος
 διὰ τοὺς διδασκάλους, εἶνα δὲ κοινός καὶ διὰ τοὺς
 μαθητάς. Διότι τι (θα ὠφελήσῃ), ἔάν ἐγὼ μὲν λέγω
 καὶ παρακαλῶ καὶ κλαίω νύκτα καὶ ἡμέραν, ὁ δὲ μα-
 θητὴς δὲν ὑπακούε. Διότι δια νὰ μὴ νομίσῃ κανεῖς
 ὅτι αὐτό εἶνα, ἀρκετόν πρὸς ἀπόκρουσιν κατηγορίας,
 τὸ νὰ εἶναι δηλαδὴ μαθητὴς καὶ νὰ μὴ ὑπακούῃ, διὰ
 τοῦτο, «δ' αμαρτυρομαι» εἰπὼν προσέθεσεν. «Οὐ γάρ
 ὑπεστέλαμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν»

Ἐπομένως αὐτό εἶναι χαρακτηριστικὸν μόνον τοῦ
 διδασκάλου, τὸ νὰ ἐξαγγεῖλῃ νὰ κηρυξῇ, νὰ διδάξῃ,
 νὰ μὴ ὀπισθοχωρήσῃ, νύκτα καὶ ἡμέραν νὰ παρακα-
 λῇ. ὅταν δὲ ἀφοῦ γίνουν αὐτά, τίποτε δὲν γίνεται πε-
 ρισσότερον, ἄς γνωρίζετε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὑπολεί-
 πεται.

Ἐπειτα καὶ ἄλλη ἀπολογία, ὅτι «καθαρὸς ἐγὼ ἀ-
 πό τοῦ αἵματος πάντων». Μὴ, λοιπόν, νομίζετε, ὅτι
 αὐτά λέγονται μόνον δι' ἡμᾶς καθ' ὅσον καὶ διὰ σᾶς
 ὁ λόγος αὐτός εἶναι, ὥστε νὰ προσέχετε εἰς ὅσα λέ-
 γονται, ὥστε νὰ μὴ φεύγετε ἀπὸ τὴν παρακολούθη-
 σιν τοῦ κηρύγματος.

Τί νὰ κάνω, ἴδου καθημερινῶς ἐξανίσταμαι, κραυ-

γάζων· Απομακρυνθήτε ἀπὸ τὰ θέατρα· καὶ πολλοὶ μᾶς χλευάζουν· ἀποφεύγετε τοὺς ὄρκους, τὴν πλεονεξίαν ἄπειρα προτρεπομέν· συμβουλευτὴς κῶς, καὶ αἰδεῖς ὑπαρχεὶ ὁ ὅπως νὰ ἀκούῃ· Ἀλλὰ κατὰ τὴν νύκτα δὲν ὀμνῶ· Ἡθέλον· νὰ καμῶ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν νύκτα καὶ εἰς τὰ γευματὰ σας· ἔαν θεθαῶς ἦτο δυνατὸν καὶ ἄφο· διαχαρσθῶ εἰς ἄπειρα τμήματα νὰ ἐρχομαι, πλησιᾶν σας καὶ νὰ συνομιλῶ· ἄλλα· ἔστι μιαν φορά τὴν ἐβδομαδα σας καλοῖ· με, καὶ δεῖκνυσθε ὀκνηροί, καὶ ἄλλοι· μὲν δὲν ἔρχεσθε· ἄλλοι δὲ οἱ ὁποῖοι, παρερρίσκεσθε, χωρὶς τιποτὴ περισσοτερον ὠφέλ· μόν· νὰ ἀποκομιζετε, ἀπέρχεσθε· τι δὲν θὰ ἐπραττετε· ἔστι συνεχῶς αὐτὸ ἐπράττομεν;

Τι νὰ πράξωμεν, Γνωρίζω ὅτι, πολλοὶ μᾶς ἐμπαιζοῦν· ἕνεκα τοῦ ὅτι ὀμιλοῦμεν παντοτε· διὰ τὰ ἴδια τοιοῦτοτρόπως ἔχομεν γινεῖ· θαρετοὶ Αἵτιοι ὅμως δι' αὐτὸ δὲν εἰρεσθᾶ ἡμεῖς, ἀλλὰ οἱ ἴδιοι οἱ ἀκροαταί·· ὅ· τι, ἐκεῖνος μὲν, ὁ ὅποιος ἐπιτυχάνει, παντοτε χαίρει· νὰ ἀκούῃ τὰ ἴδια ὥς νὰ λέγονται· ἔπαινο, δι' αὐτὸν ἐκεῖνος δὲ ὁ ὅποιος δὲν θελεῖ νὰ ἐπιτυχάνῃ καὶ φαίνεται ὅτι, ἐνοχλεῖται, καὶ ἂν διὰ δευτέραν φοράν μοῖον ἀκουσθῇ, νομίζει ὅτι, πολλακίς τό ἀκούει· «Καθαρός ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων» λέγει·

δ'· Αὐτὸ μὲν ἤρμοζεν εἰς τὸν Παῦλον νὰ τὸ εἴπῃ, ἡμεῖς δὲ δὲν ταλμῶμεν νὰ τὸ εἴπωμεν, διότι ἔχομεν συναίσθησιν τῶν ἁπειρῶν ἁμαρτιῶν μας· Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἤρμοζεν εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὅποιος ἡγρύπνει διὰ κάθε ἓνα καὶ μέ φροντίδα παρηκολουθεῖ, εἰς ἐκεῖνον ὁ ὅποιος ὑπέμενε τὰ πάντα διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν μαθητῶν· νὰ λέγῃ ἡμεῖς δὲ θὰ εἴπωμεν τὸν λόγον τοῦ Μωυσέως, ὅτι· «ὦργισθη μοι Κύριος δι' ὑμᾶς, ὅτι εἰς πολλὰ ἁμαρ-

τήματα προάγετε καὶ ἡμᾶς.¹² Διότι ὅταν δειλιαζώμεν, ἐπεὶδὴ σας βλέπομεν νὰ μὴ προοδεύετε, δὲν καταβάλλεται τὸ περὶ σὺν ἄλλοις μέρος τῆς δυναμείας μας, Διότ. τι ἔχει γινέν, εἶπε μου, ἴδου μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἔχομεν καὶ ἡμεῖς τριετὴν, χωρὶς μὲν νὰ παρηγορῶμεν νύκτα καὶ ἡμέραν, κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τριῶν ἡμερῶν πολλάκις τοῦτο ἐπιτελοῦντες, καὶ ὄχι ἐπτά

Τι περισσότερον ἔχει γινέν, Κατηγοροῦμεν, ἐπικρίνομεν, κλαίνομεν, θλιβομεθα, ἂν καὶ ὄχι ἐμφανῶς, ἀλλὰ ἐσωτερικῶς Ἐκεῖνα δὲ τὰ δάκρυα εἶναι πολὺ ἐλαφρότερα αὐτῶν διότι αὐτὰ μὲν προσφέρουσιν, κάποιαν παρηγορίαν εἰς τοὺς λυπουμένους ἐκεῖνα δὲ τὴν ἐπιτείνουν καὶ τὴν περισφύγγουν

Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅταν τις εὐρίσκεται εἰς κατάστασιν στενοχωρίας, καὶ δὲν ἡμπορῇ νὰ φανερωσῇ τὴν θλίψιν, ὥστε νὰ μὴ φανῇ ὅτι εἶναι ματαιόδοξος, περισσότερα λοιπὸν ὑποφέρει παρὰ ἂν ἐφανέρωσεν αὐτὴν Ἐὰν κάποιος δὲν μὲ ἔκριε διὰ περιττὴν φιλοδοξίαν, θὰ ἐβλεπες καθημερινῶς νὰ χυνώ πηγὰς δακρύων αὐτὰς δὲ τὰς γνωρίζει καλῶς ὁ οἰκισκός μου καὶ ἡ ἔρημία. Διότι πιστεύσατέ με, διὰ τὴν μὲν σωτηρίαν μου ἔχω ἀπελπισθῇ, θρηνῶν δὲ διὰ τὰ ἰδικά σας, οὔτε ἔχω εὐκαιρίαν νὰ πενθῶ διὰ τὰς ἰδικὰς μου ἁμαρτίας τοιοῦτοτρόπως δι' ἐμέ τὰ πάντα εἰσθε σείς. Καὶ ὅταν ἀντιληφθῶ ὅτι σείς προοδεύετε, δὲν αἰσθάνομαι ἔνεκα τῆς εὐχαριστήσεως τὰ ἰδικά μου κακὰ καὶ ἂν ἴδω ὅτι δὲν προκόπτετε, ἔνεκα τῆς θλίψεως πάλιν, παραμερίζω τὰ ἰδικά μου, γενόμενος πλήρης χαρᾶς μὲν διὰ τὰ ἀγαθὰ σας, καὶ ἂν ἔχω ἄπειρα δεινὰ, κατηφῆς δὲ

12. Δευτερ. 3, 28

13. Εδρ. 13, 17

διὰ τας πικρίας σας, καὶ ἂν ἔχω ἀπειρους ἐπιτυχίας διότι ποία ἐλπίς ὑπάρχει εἰς τὸν διδασκαλὸν, ὅταν ἔχῃ διαφθαρῇ τὸ πνεῦμα, ποία ζωὴ, ποία ἀναμονή, μετὰ τοῦ θάρρους θὰ σταθῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τί θὰ εἴπῃ, Διότι ἂς ὑποθεσωμεν ὅτι δὲν κατηγορεῖται, οὔτε τι μωρεῖται ἄλλα εἶναι ἀνευθυνος διὰ τὸ αἷμα ὄλων καὶ ἔτσι. Ἐὰ ὑποστῇ ἀνεπανόρθωτα ἐπειδὴ καὶ οἱ πατέρες ἂν καὶ δὲν πρόκειται νὰ κατηγοροῦνται, διὰ τὰ τέκνα των, ὅμως θλίβονται καὶ πληγώνονται. Καὶ τίποτε δὲν τοὺς ὠφελεῖ αὐτο, λέγει, οὔτε τοὺς προστατεύει, ὅτι δηλαδὴ «αὐτοὶ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν»,¹² Ἀλλὰ ἐπαγρυπνοῦν ἐπειδὴ θὰ ἀποδώσουν λόγον καὶ φαίνεται μὲν αὐτὸ εἰς μερικοὺς ὅτι εἶναι τρομερόν, δι' ἐμὲ δὲ οὐδεὶς λόγος δι' αὐτὸ μετὰ τὴν ἰδικὴν σας καταστροφὴν διότι καὶ ἂν δώσω λόγον, καὶ ἂν δὲν δώσω, οὐδεμία ὑπάρχει δι' ἐμὲ ὠφέλεια. Ἄς γίνῃ σεῖς νὰ σωθῆτε, καὶ νὰ δώσω λόγον ἐγὼ διὰ σᾶς' σεῖς νὰ σωθῆτε, καὶ ἐγὼ νὰ κατηγορηθῶ, διότι δὲν ἐξεπληρώσα τὰ ὅσα ἀπὸ ἐμὲ ἐξηρτῶντο! διότι δὲν φροντίζω διὰ νὰ σωθῆτε σεῖς μέσω ἐμοῦ, ἀλλὰ διὰ νὰ σωθῆτε μόνον με ὅποιονδήποτε τρόπον.

Δὲν γνωρίζετε τὴν καταθλιπτικὴν ἐξουσίαν τῶν σφοδρῶν πνευματικῶν πόνων, πῶς θὰ προετίμα μυριάκις νὰ κατασφαγῇ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος μετὰ πόνου γεννᾷ αὐτὸν τὸν τοκετόν, παρὰ νὰ ἴδῃ ἕνα ἀπὸ τοὺς γεννηθέντας νὰ ἔχῃ ἐξολοθρευθῇ καὶ νὰ ἔχῃ καταστραφῇ.

Ἀπὸ τί θὰ σᾶς κάμωμε νὰ πεισθῆτε, ἀπὸ οὐδὲν ἄλλο μὲν, ἀπὸ αὐτὰ δὲ τὰ ὁποῖα γίνονται θὰ ἀποσαφηνίσωμεν ὅλα τὰ σχετικὰ με σᾶς. Ἢμποροῦμεν καὶ ἡμεῖς νὰ λέγωμεν ὅτι δὲν ὠπισθοχωρήσαμεν οὐδόλως· ἀλλ' ὅμως πονοῦμε καὶ ὅτι πονοῦμεν εἶναι φανερόν ἀπὸ ὅσα σχεδιάζομεν καὶ ἐπινροῦμεν. Καὶ ὅμως θεθαίως ἦτο

δυνατὸν νὰ εἰπωμεν πρὸς σᾶς τοὺς ἰδίους· «Τί μέ ἐν-
διαφέρει, ἐγὼ ἔχω πράξει ὅ,τι ἐζητήατο ἀπὸ τὸν ἑαυ-
τὸν μου, ἐγὼ εἶμαι ἀνευθυνὸς ἀπὸ τὸ αἷμα» ἀλλὰ δὲν
εἶναι αὐτὸ ἀρκετὸν διὰ παρηγορίαν.

Ἐὰν θεθαιῶς ἦτο δυνατόν νὰ διαρρηξώμεν τὴν καρ-
δίαν μας καὶ νὰ τὴν δεῖξωμεν, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ᾿δῃτε
ὅτι εὗρισκεσθε ὅλοι· σεῖς ἐντὸς μέ πολλήν εὐρυχωρίαν
καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες καὶ ἄνδρες διότι τοιοῦτου εἰ-
δους εἶναι ἡ δυναμὶς τῆς ἀγάπης, καμνε τὴν ψυχὴν πε-
ρισσότερον εὐρυχωρον καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανόν.

«Χωρῆσατε ἡμᾶς», ἔλεγεν ὁ Παῦλος, «οὐδένα ἡδική-
σαμεν, αὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν»¹⁴. Αὐτὸ λέγομεν καὶ
ἡμεῖς τῶρα «Κάμετε χῶρον εἰς τὰς καρδίας σας δι' ἡ-
μᾶς» Ἐκεῖνος εἶχεν ὅλην τὴν Κόρινθον εἰς τὴν καρδίαν
του, καὶ ἔλεγε «Πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς· οὐ στενοχω-
ρεῖσθε»¹⁵. Ἀλλὰ ἐγὼ ὁ ἴδιος δὲν θὰ ἡδυνάμην νὰ λέγω
αὐτό· διότι γνωρίζω καλῶς ὅτι καὶ σεῖς μᾶς ἀγαπᾶτε
καὶ μᾶς ἔχετε εἰς τὴν καρδίαν σας.

Ἀλλὰ ποῖα ἡ ὠφέλεια ἢ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μου ἀγά-
πην ἢ ἀπὸ τὴν ἰδικὴν σας ὅταν ἡ κατὰ Θεὸν ὠφέ-
λεια δὲν ἔχη εἰς ἡμᾶς καμμίαν πρόοδον. Μεγαλυτέ-
ρας λύπης ἀντικείμενον, ἀφορμὴ περισσοτέρας κατα-
στροφῆς. Δὲν δύναμαι διὰ τιποτε νὰ σᾶς κατηγορῶ
«μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι, εἰ δυνατόν, τοὺς ὀφθαλμοὺς
ὁμῶν ἐξορυξαντες ἂν ἐδώκατέ μοι»¹⁶. Ποθοῦμεν ὅχι
μόνον τὸ Εὐαγγέλιον, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς μας νὰ σᾶς
δωσωμεν Ἀγαπώμεθα καὶ ἀγαπῶμεν, ἀλλὰ δὲν εἶναι
αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ζητεῖται.

14 Β' Κορινθ. 7, 2 καὶ 8, 12

15 Αὐτόθ 8, 12 - 13

16 Γαλᾶτ. 4, 15.

Ἀς τον ἀγαπήσωμεν (γνωρίζετε ποση ἀμοιβὴ πε-
 διοτι ἡ πρώτη ἐντολὴ εἶπα «Αγαπήσεις Κύριον τὸν
 Θεόν σου δευτέρα δὲ ὅμοια αὐτῆς καὶ τὸν πλησίον
 σου ὡς σεαυτὸν» τὴν δευτέραν τὴν ἔχομεν ἐπιτυ-
 χεῖ, ἔχομεν ἀνάγκην ἡμεῖς τῆς πρώτης ἔχομεν ἀναγ-
 κὴν τῆς πρώτης εἰς ὑπερβολὴν βαθμὸν καὶ ἐγὼ καὶ
 σεις τὴν ἔχομεν, ἀλλ' ὅχι ὅσον πρέπει.

Ἄς τον ἀγαπήσωμεν (γνωρίζετε ποση ἀμοιβὴ πε-
 ριμένει ἐκείνους οἱ ὅποιοι ἠγάπησαν τὸν Χριστόν) ἄς
 τὸν ἀγαπήσωμεν με θερμότητα ψυχῆς, δια νὰ σωθῶμεν
 ἀπὸ τὴν ἀναταραχὴν τοῦ παρόντος θ.ου, ἀπολαύοντες
 τῆς ἐξ αὐτοῦ ἀγάπης, καὶ δια νὰ ἀξιοθῶμεν νὰ ἐπιτυ-
 χῶμεν τὰ ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα ἔχει ὑποσχεθῇ εἰς ὅσους τὸν
 ἀγαποῦν, με τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Μο-
 νογενοῦς Του Παιδὸς μετὰ τοῦ ὁποῖου συγχρόνως εἰς
 τὸν Πατέρα καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει, δόξα,
 δυναμῖς, τιμὴ τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶ-
 νας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΕ' (45).

(Πράξ. 20, 32-38 21, 1-16)

•Καὶ ἐκ τῶν παραθεταμένων ὑμῖς, ἀδελφοί, τῷ Θεῷ καὶ
 τῷ λόγῳ τῆς χάριτος ταύτης, τῷ δυναμένῳ ἐποικδομηθῆσαι,
 καὶ δοῦναι λαλῶντας ὑμῖν ἐν τῇ ταύτης ἡγιασμένοις»¹

α' Αὐτὸ τὸ ὁποῖον πράττει δταν στέλλῃ ἐπιστο-

17 Μωθ 22 37 38 καὶ Μωρκ 2 30 31

1 Πρόξ. 20 32

λήν, αὐτό πρᾶττει καὶ ὅταν συμβουλευῇ ἀπὸ προτροπῆς τελειώνει εἰς ἐλπίδα. Διότι, ἔπεδον τοὺς ἔκαμε νὰ φησθῇσαν πολλοὶ, λέγων ὅτι, ἄλλοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς εἰσελεύσονται», ὅσα καὶ μετ' ἐπιφέρει κτύπημα εἰς τὸν νοῦν καὶ τὸν καταστρέφει, ἰδὲ τὴν παρηγορίαν. «Καὶ τὰ νῦν» λέγει. Τοιοῦτοτρόπως εἶπε, φανερωμένων δι' αὐτοῦ ὅτι ὅπως παύσεται, «παράτιθεμαι ὑμᾶς, ἀδελφοί, τῷ Θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ» δηλαδὴ «εἰς τὴν χάριν αὐτοῦ» καὶ ὁρθῶς εἶπε τοιοῦτοτρόπως διότι γνωρίζει, ὅτι, ἡ χάρις σώζει. Συνεχῶς τοὺς ὑπενθυμίζει τὴν χάριν, καθιστῶν αὐτοὺς περισσότερο μεριμνῶντας ὡς ὀφειλέτας, καὶ παρακινῶν νὰ λαθοὺν θάρρος.

«Τῷ δυναμένῳ ὑμᾶς ἐποικοδομῆσαι» Δὲν εἶπεν «Οἰκοδομῆσαι», ἀλλ' «ἐποικοδομῆσαι», δεικνύων ὅτι ἤδη ὠφεληθήσαν πνευματικῶς. Ἐπειτα ὑπενθύμισε τὴν μελλούσαν ἐλπίδα εἰπων «Καὶ δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν ἐν πασὶ τοῖς ἡγιασμένοις».

Ἐπειτα πάλιν προτροπῇ «Ἀργυρίου, λέγει, ἢ χρυσοῦ ἢ ἱματισμοῦ οὐδενος ἐπεθυμῆσα». Καταστρέφει τὴν ρίζαν τῶν κακῶν, τὴν φιλαργυρίαν. «Ἀργυρίου, λέγει, ἢ χρυσοῦ» Δὲν εἶπε «δὲν ἔλαβον», ἀλλ' «οὐδὲ ἐπεθυμῆσα». Δὲν εἶναι ἀκόμῃ τοῦτο μέγα, τὸ μετὰ τοῦτο δὲ εἶναι μέγα. Ὅμως ἐπιστάσθε ὅτι ταῖς χρεαίαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐταί. Πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων. Ἰδὲ αὐτὸν νὰ ἐξη χρησιμοποίησιν τὴν ἐργασίαν, καὶ ὅχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ νὰ μοχθῇ. «Ταῖς χρεαίαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐταί» Αὐτὸ λέγει προτρεπτικῶς. Καὶ πα-

ρατήρησε πῶς ἰσαξίως προς αὐτόν τοὺς προτρέπει νὰ φερῶνται. Διοτι δε, εἶπε «Νὰ γίνετε ἀνώτεροι χρημάτων», ἀλλὰ τι, «Ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων» Ὁχι, μόνοι ὄλων ἀλλὰ τῶν ἀδυνάτων «Μνημονεύειν τε τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου, ὃν εἶπεν, ὅτι μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν» Διὰ νὰ μὴ νομίσῃ κανεὶς ὅτι ἔχει λεχθῇ προς ἐκείνους καὶ ὅτι διδὲι τὸν ἑαυτόν του τὸν ἴδιον ὡς παραδειγμα, τὸ ὅποιον εἰς ἄλλο σημεῖον λέγει «Τυποὶ διδόντες ὑμῖν»³, προσέθεσε τὴν ἀπόφασιν τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὅποιος λέγει «Μακάριόν ἐστι διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν»

Προσευχήθη παροτρύνων αὐτούς, δεικνύε αὐτὸ καὶ ἐμπράκτως «Καὶ ταῦτα εἰπὼν, θείς τὰ γόνατα αὐτοῦ συν πᾶσι αὐτοῖς, προσηύξατο» ὅχι ἀπλῶς, ἀλλὰ με πολλὴν κατάνυξιν. Πολλὴ ἡ παρηγορία καὶ με τὸ νὰ εἶπῃ δέ «Παρατίθεμαι ὑμᾶς τῷ Κυρίῳ», παρηγορεῖ «Ἐγένετο δὲ κλαυθμὸς ἱκανὸς πάντων καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου, κατεφίλουν αὐτόν, ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὃ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν.

Προέπεμπον δὲ αὐτόν εἰς τὸ πλοῖον» Εἶπεν ὅτι «εἰσελεύσονται λύκοι θαρεῖς»⁴, εἶπεν ὅτι «καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων»⁵ αὐτὰ κάθε ἓνα ἀπὸ τὰ δύο εἶναι ἱκανὰ νὰ φοβήσουν καὶ νὰ λυπήσουν ἰδιαίτερος δὲ περισσότερον ἀπὸ ὅλα αὐτὸ τοὺς ἔκανε νὰ στενοχωρηθοῦν περισσότερον, τὸ ὅτι δηλαδὴ ἤκουσαν ὅτι δὲν θὰ τὸν βλέπουν πλέον, καὶ αὐτὸ ἔκανε τὸν ἀγῶνα δύσκολον «Προέπεμπον δέ, λέγει, αὐτόν εἰς τὸ πλοῖον»

3 Φίλιπ 3 17 καὶ Β Θεσσαλ 3, 9

4 Πράξ 20 29

5 Αιμ-όθ 28

Τόσον τὸν ἡγάπων, τοιοῦτοτρόπως τοῦ συμπεριφέροντο.

«Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶν, τῇ δὲ ἐξῆς εἰς Ρόδον, κάκειθεν εἰς Παταρα καὶ εὐρόντες πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοινίκην, ἐπιθάντες ἀντήχθημεν Ἀναφανέντες δὲ εἰς Κύπρον, καὶ καταπόντες αὐτὴν εὐωνυμον ἐπλέομεν εἰς Συρίαν καὶ κατήχθημεν εἰς Τύρον»⁶ Παρατήρησε, ἤλθεν εἰς τὴν Λυκίαν, καὶ μέλλων νὰ διαπερασῇ εἰς τὴν Φοινίκην, ἀφοῦ ἄφησε τὴν Κύπρον εἰς τὴν Τυρον κατεπλευσε διότι ἐκεῖ ἐπρόκειτο τὸ πλοῖον νὰ ἀφῇσιν τὸ φορτίον τῶν ἐμπορευμάτων. Αὐτὸ ἦτο ἡ αἰτία τοῦ νὰ ἀπέλθῃ εἰς Τυρον.

«Καὶ εὐρόντες τοὺς μαθητάς, ἐπεμείναμεν πρὸς αὐτοὺς ἡμέρας ἑπτὰ οἵτινες τῷ Παυλῷ ἔλεγον διὰ τοῦ Πνεύματος μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ» Ἴδὲ, προφητεῖουν καὶ ἐκεῖνοι τὰς θλίψεις. Ρυθμίζεται κατ' οἰκονομίαν νὰ λεχθῇ καὶ ἀπὸ ἐκείνους, διὰ νὰ μὴ νομίσῃ τις ὅτι τυχαίως τὰ λέγει αὐτὰ ὁ Παῦλος καὶ ὁ ὁπερηφανεύεται.

Καὶ ἐκεῖ δὲ ἀφοῦ προσευχόνται πάλιν χωρίζονται μετὰ τῶν «Ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα, προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἕως ἔξω τῆς πόλεως, καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, προσηυξάμεθα καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, ἐνέβημεν εἰς τὸ πλοῖον ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια Ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύρου, κατηντήσαμεν εἰς Πτολεμαῖδα καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφούς, ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες, ἤλθομεν εἰς Καισάρειαν καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου

τοῖς Εἰσαγγελιστοῦ, ὄντος ἐκ τῶν ἑπτὰ, ἐμείναμεν παρ' **ἑαυτῶν**. Εἰς τὴν Καισάρειαν, λέγε, ἄφου ἤλθομεν, ἐμείναμεν εἰς τὸν Φίλιππον, ὁ ὁποῖος ἦτο εἰς ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ (διακόνους).

Τούτω δὲ ἦσαν θειγατέρες παρθένοι τέσσαρες προφητεύουσαι. Ἀλλὰ δὲν προλεγουσιν εἰς τὸν Παῦλον αὐταὶ ἂν καὶ εἶχον προφητικὸν χάρισμα ἀλλὰ ὁ Ἁγῶς καὶ τὸ πῶς, ἀκούει. Ἐπιμενόντων δὲ ἡμῶν ἡμέρας πλείους, ἤλθεν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης, ὀνόματι Ἁγῶς καὶ ἔλθων πρὸς ἡμᾶς καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ Παύλου, δησας τε αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας εἶπε. Ταῦδε λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Τὸν ἄνδρα, οὗ ἐστὶν ἡ ζωνὴ αὐτῇ οὕτω δῆσουσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος παλαιότεροι προεφητεύσε τὴν πείναν, αὐτὸς λέγει «τὸν ἄνδρα τοῦτον, οὗ ἐστὶν ἡ ζωνὴ αὕτη, οὕτω δῆσουσιν».

Ὅπως ἀκριθῶς ἔπραττον οἱ προφῆται περὶ γράφοντες τὰ ὅσα ἐγένοντο (ἐποπτικῶς), ὅταν ἔλεγον δι' αἰχμαλωσίαν ὅπως ὁ Ἰεζεκιὴλ αἶτο καὶ οὗτος ἔκαμε. Καὶ τὸ πλεόν φοβερόν ἐστι, «εἰς χεῖρας ἐθνῶν παραδώσουσιν». Ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ. Καὶ πολλοὶ τὸν παρεκαλοῦν νὰ μὴ ἀναχωρήσῃ, καὶ οὔτε τοιοῦτοτρόπως ὑπήκουσεν. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Παῦλος. Τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθρόπτοντές μου (συντριβοῦντες) τὴν καρδίαν. Ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐτοιμῶς ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ, ἡουχασαμεν, εἰπόντες. Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω.

θ' Βλέπεις διὰ νὰ μὴ νομίσης, ἄφου ἄκουσες, ὅτι εἶναι ἀποτέλεσμα ἀναγκῆς τὸ «δεδεμένος τῷ Πνεύ

ματι πορεύομαι», μήτε ὅτι ἐνεπλάκη αὐτός ἐπε δὴ ἡ-
 γνόμε, δι' αὐτο προλέγοντα ταῦτα Ἄλλα αὐτοὶ μὲν ἔ-
 κλαιον, αὐτὸς δὲ τοὺς παρηγόρει, θλιβόμενος δια τὰ
 δάκρυα ἐκείνων «τι ποιεῖτε γάρ λέγει, κλαίοντες καὶ
 συνθρυπτοντές μου τὴν καρδίαν.» Τίποτε (δὲν ὑπάρ-
 χει) περισσότερον στοργικόν τοῦ Παύλου ἐπε δὴ τοὺς
 ἐβλεπε νὰ κλαίουν, ἐβλήθετο ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ὑπέ-
 φερε δα τὰς ἰδικὰς του δοκιμασίας. Μὲ ἀδικεῖτε, λέ-
 γε, πράττοντες αὐτό διότι μήπως ἐγὼ ποιῶ, τότε ἐ-
 σταμάτησαν, ὅταν εἶπε «Τι ποιεῖτε συνθρυπτοντές μου
 τὴν καρδίαν.» Δια σὰς κλαῶ λέγει, ὅχι δια τὰ παθη-
 ματα ὅτι δι' ἐκεῖνα καὶ νὰ ἀποθάνω ἐπιθυμῶ Ἄς ἰ-
 δωμεν δὲ ἐξ ἀρχῆς τὰ λεχθέντα

Ἄργυρίου ἢ χρυαίου ἢ ἱματισμοῦ λέγει, οὐδενὸς
 ἐπεθύμησα αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς χρεδαῖς μου καὶ
 τοῖς ὁδοῖς μετ' ἐμοῦ ὑπηρετήσαν αἱ χεῖρες αὐταί. Δὲν
 ἔχουν πράξει, αὐτὸ ἐπομένως εἰς τὴν Κόρινθον μό-
 τον οἱ ἐπιφέροντες φθορὰν εἰς τοὺς μαθητάς ἀλλὰ καὶ
 εἰς τὴν Ἀσίαν. Εἰς οὐδένα σημεῖον τὸ ἐπικρίνει αὐτὸ
 γράφων εἰς τοὺς Ἐφεσίους Διατί λοιπόν. Διότι, δὲν
 εὐρέθη εἰς ἀνάγκην Ἄλλα καὶ εἰς τοὺς Κορινθίους λέ-
 γει «Οὐκ ἐφράγη τὸ καύχημά μου ἐν τοῖς κλίμασι τῆς
 Ἀχαΐας». Καὶ δὲν εἶπεν «Δέι μοῦ ἐδώσατε» ἀλλ' ἄρ-
 γυρίου ἢ χρυαίου ἢ ἱματισμοῦ οὐκ ἐπεθύμησα, διὰ νὰ
 μὴ φανῇ ὅτι ὠφελετο εἰς ἐκείνους τὸ ὅτι δὲν ἔδιδον
 Καὶ δὲν εἶπε «Τίποτε δὲν ἐπεθύμησα ἐκ τῶν ἀπαραιτή-
 των», διὰ νὰ μὴ φανῇ πάλιν ὅτι κατηγορεῖ ἐκείνους.
 ἀλλὰ τοῦτο ὑπαινίσσεται, ὅτι εὐλόγως δὲν ἔλαθεν, ὅ-
 ταν καὶ ἄλλους συνετίζει. Ἰδὲ πῶς εἰργάζετο ὁ ἅν

7 (Πράξ. 20. 22)

8 8^ο Κορινθ 11. 19

θρώπος μέ διασύνην νυκτα καί ἡμεραν συνομιλῶν μετὰ δακρυῶν, νουθετῶν καθένα ἰδιαιτέρως

«Πάντα ὑπεδείξα ὑμῖν, ὅτι αὐτῷ κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων». Τοῦτο εἰπὼν πάλι τοὺς ἔκαμε νὰ φοβηθοῦν Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲ λέγει αὐτὸ σημαίνει «Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ καταφύγετε εἰς ἀγνωσ.αν ἔδωσα παράδειγμα ἐμπράκτως ὅτι τοιοῦτοτρόπως κοπιῶντες πρέπει νὰ ἐργαζέσθε». Καὶ δὲν εἶπε ὁ-τι. «εἶναι κακὸν τὸ νὰ λαμβάνη», ἀλλὰ «καλύτερον τὸ νὰ μὴ λαμβάνη».

«Μνημονεῦειν τὸν λόγον, λέγει, τοῦ Κυρίου, ὃν εἶπε Μακαρὸν ἔστι μᾶλλον διδόναι, ἢ λαμβάνειν». Καὶ ποῦ τὸ εἶπεν, Ἰσως χωρὶς νὰ ἔχη γραφῇ παρέδωκαν οἱ Ἀπόστολοι, ἢ φανερόν εἶναι ἐξ ὧν θὰ ἡδυνατό τις νὰ σκεφθῇ καθ' ὅσον ἐδειξε τὸ θάρρος κατὰ τοὺς κινδύνους, τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς ὑπηκόους, τὴν μετὰ θάρρους διδασκαλίαν, τὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν ἀκτῆμοσύνην· αὐτὸ δὲ εἶναι μεγαλύτερον καὶ ἀπὸ τὴν ἀκτῆμασύνην διότι ἐὰν ἐκεῖ, «πωλήσόν σου», λέγει, «τὰ ὑπάρχοντα, εἰ θέλεις τέλειος εἶναι»*, ὅταν ἐκτὸς τοῦ ὅτι δὲν λαμβάνει καὶ ἄλλους τρέφει, τί εἶναι ἴσον πρὸς αὐτόν;

Πρῶτος, λαπὸν, βαθμὸς νὰ ἀφήνῃ τὰ ἰδικά του, δεύτερος νὰ εἶναι αὐτάρκης, τρίτος νὰ τρέφῃ καὶ ἄλλους, τέταρτος τὸ ὅτι ἐνῶ κηρυττεῖ καὶ ἔχει ἐξουσίαν νὰ λαμβάνῃ δὲν λαμβάνει ἐπομένως αὐτὸς ἦτο πολὺ καλῦτερος ἀπὸ τοὺς ἀκτῆμονας

Καὶ ὀρθῶς εἶπεν «Οὕτω δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων»· διότι αὐτὸ μὲν εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς, τὸ νὰ δίδῃς βηλαδῇ

ἀπό τους προσωπικούς κόπους, τὸ νὰ διδῇς ὅμως ἀπὸ τους ξένους ὄχι, μόνον δὲν εἶναι, καλόν, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον.

«Καὶ ἐπιπεσόντες τῷ τραχήλῳ, λέγει, αὐτοῦ ἔκλαιον» Αὐτὸ δεῖκνυει τὰ πρὸς αὐτὸν αἰσθήματα. Ἔπεσον δὲ ἐπὶ τοῦ τραχήλου, ἔπε δὴ ἐνηγκαλιζόντο τελευταῖον ἐναγκαλισμόν, καὶ ἔνεκα τῆς ὁμιλίας ἀπέκτησαν πολλὴν ἀγάπην καὶ στοργὴν διότι ἔάν ἡμεῖς ἀπλῶς γωρίζομενοι μεταξὺ μας, στενοχωρούμεθα, ἀν καὶ γνωρίζωμεν ὅτι θὰ ἐπανακτήσωμεν ὁ εἰς τὸν ἄλλον, πῶς θὰ ἦτο δυνατόν τότε ἐκεῖνοι νὰ ἀποσπασθοῦν ἀπὸ τὸν Παῦλον ἀτάραχοι, Ἐγὼ νομίζω ὅτι καὶ ὁ Παῦλος ἔκλαιε «Ἀποσπασθέντες», λέγει Δεικνύει καὶ τὴν θλίψαν μὲ τὸ νὰ εἶπῃ «Ἀποσπασθέντες ἀπ' αὐτῶν» Καὶ εὐλόγως διότι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἰσελθοὺν ἐν συνεχείᾳ αὐτοὶ εἰς τὴν θάλασσαν

Τί σημαίνει «Εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶν,» Ἀντὶ τοῦ «δὲν ἐπεράσαμεν οὔτε παρεμείναμεν εἰς ἄλλους τόπους» «Τῇ δὲ ἐξῆς, λέγει, εἰς Ρόδον» Ἰδὲ ὅτι αὐτὸς θιαζεται «Καὶ εὐρόντες πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοινίκην» Ἴσως ἐκεῖνο ἔμενε ἐδῶ διὰ τοῦτο ἐπιθιβάζονται εἰς αὐτό, ἐπειδὴ δὲν εἶδον ἄλλο νὰ ἀναχωρῇ εἰς τὴν Καπσάρειαν

Ἀναφανέντες δὲ τὴν Κύπρον, καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον». Αὐτὸ δὲν ἔχει, λεχθῇ τυχαίως, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι δὲν εἶχε τὴν ἀξίωσιν οὔτε νὰ πλησιάσῃ εἰς αὐτήν, ἐπειδὴ ἔπλεον κατ' εὐθείαν εἰς Συρίαν τόσον ἐθιάζετο «Εἶτα καὶ κατήχθημεν εἰς Τύρον, λέγει, καὶ εὐρόντες τοὺς μαθητάς, ἐμείναμεν πρὸς αὐτούς».

Ὅταν ἐπλησίασαν εἰς Ἱεροσόλυμα δὲν τρέχουν πλέον, ἀλλὰ μένουσιν πλησίον τῶν ἀδελφῶν ἑπτὰ ἡμέρας. Ἰδὲ, λοιπόν, καὶ τὰς ἡμέρας, Μετὰ τὴν ἑορτὴν

τῶν ἀζύμων ἦλθον εἰς Τρωαδὰ ὅτι περὶ τὴν ἡμέραν
 πεῖτα ἔμεινον ἐκεῖ ἑπτὰ ἡμέρας καὶ δώδεκα ἔπειτα εἰς
 τὴν Ἀσσον, εἰς Μυτιλήνην (σπεύσας τῆς Χίου) εἰς
 Τρωγυλοὺς εἰς Σάμον καὶ εἰς Μιλήτον ὅλας δέκα ὀκτὼ
 ἡμέρας ἔπειτα εἰς τὴν Κῶν εἰς τὴν Ροδὸν, εἰς τὰ Πά-
 ταρα, εἴκοσι μὲν ἡμέρας ἔπειτα ἀπὸ ἐκεῖ, μετὰ ἀπὸ πε-
 ρὶ ἡμέρας ἦλθον εἰς Τύρῳ· εἴκοσι ἕξ ἡμέραι εἰς τὸ
 ῥῆς ἔμενον ἐκεῖ ἑπτὰ ἡμέρας τριάντα τρεῖς ἔπειτα μί-
 αν ἡμέραν εἰς τὴν Πτολεμαῖδα τρία τὰ τέσσαρες ἔ-
 πειτα εἰς τὴν Καισάρειαν παραμένει περὶ ἑσπερας τῆς
 ἁλλῶν ἡμέρας καὶ τότε λοιπὸν ἀπὸ ἐκεῖ τοὺς κάνει νὰ
 ἀποπλευροῦν ὁ προφήτης (Ἄγαθος) τοιοῦτοτρόπως
 συμπληροῦται ἡ Πεντηκοστή, καὶ ἐκεῖ τὴν ἐφορτάζει.

Παρατήρησε δὲ αὐτὸς περὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Πνεύματος δὲν
 ἐμπόδιζε· Εἶπον· «Ῥῆ δὴς σαυτὸν εἰς τὸ θεῖον»¹⁰ καὶ
 δὲν ἐξεθέσῃ τὴν ἐαυτοῦ τοῦ Πολλὰκις τοῦ ἐφειγμένον, καὶ
 ἐπήκουσε^{10α} πάλιν ἀπὸ παραθυροῦ ἐφυγε^{10β} καὶ
 τώρα ὡς θὰ ἐλέγομεν ἐνῶ ἀπειροὶ παρακαλοῦν (καὶ
 οἱ ἐν Τύρῳ καὶ οἱ ἐν Καισάρειαι καὶ κλαίουσιν καὶ ἀπει-
 ρα κακὰ προφητεύουσιν, δὲν συγκατατίθεται· Καὶ θε-
 θαίως δὲν προσέλεγον τὰς δυσκολίας ἀπλῶς, ἀλλὰ προ-
 εφήτευσαν μὲ τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· Ἐάν
 λοιπόν, τὸ Πνεῦμα προετρεψέ, διὰ τὴν ἔφερον ἀντιρρη-
 σιν, Διότι δὲν ἐγνωρίζον ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐφάνοντο
 καλὰ εἰς τὸ Πνεῦμα καὶ ἄλλως τε δὲν παρώτρυνον διὰ
 τοῦ ἁγίου Πνεύματος διότι δὲν τοῦ προεφήτευσαν μόνον
 τὰ δεινὰ ἀλλὰ ὅτι δὲν πρέπε, νὰ ἀναστῇ, ἐπειδὴ τὸν ἐλυ-
 ποῦντο· «Μετὰ δὲ τὸ ἐξαρτίσαι, τὰς ἡμέρας», λέγει

¹⁰ Πράξ. 19, 31

^{10α} Πράξ. 17, 14 - 15

^{10β} Β' Κορ. 11, 33

δηλαδή «μετα την σμηνήν» λέγει δε ημέρας τὰς προκαθωσμενάς «προτεμπούντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις».

γ. Ἴδε πρὸς ἡτὸς ἡ παρηγορία καὶ πάλιν ἀφοῦ προσευχόμενοι χωρίζονται καὶ εἰς τὴν Πτολεμαίδα μένουσιν μιαν ἡμέραν εἰς δὲ τὴν Καισάρειαν περισσότερας. Καὶ ὅταν ἤκοι σεν ὅτι πρόκειται νὰ παθῇ πολλὰ κακὰ τότε θιάζεται, ὅχι ἐπειδὴ ριπτεται εἰς τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ ἐπειδὴ νομίζει, ὅτι τὸ Πνεῦμα προστάζει.

«Μετα δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασόμενοι, λέγει, ἀναθαύομεν εἰς ἱερουσόλυμα» δηλαδή «ἀφοῦ ἔλαθον τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν ὁδοπορίαν». «Συνήλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισαρέας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ᾧ ξενισθῶμεν Μνάσῳ τῷ Κυπρίῳ ἀρχαίῳ μαθητῇ Γειτομέων» δε ἡμῶν εἰς Ἱερουσόλυμα, ἀσμένως ἐδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί».

Καὶ προσέειπεν ὁ Ἀγάθος ὅτι θὰ δέσουν τὸν Παῦλον, διὰ νὰ μὴ φανῇ ὅτι τὸ λέγει κατόπιν συμφωνίας, ἀλλὰ «τοὶ ἄνδρα, οὗ ἐστὶν ἡ ζωνὴ αὕτη» Ἐπομένως εἶχε καὶ ζωνὴν Ἐπεὶ δὲ δὲν ἤδυναντο νὰ τον πείσουν δι' αὐτὸ ἔκλαιον, ἐπειτα ἡσυχάσαν βλέπεις ἐγκαρτέρησιν, βλέπεις ἀγάπην. Ἐσυχάσαμεν, λέγει εἰπόντες Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω».

«Ἀγοντες, λέγει, παρ' ᾧ ξενισθῶμεν» Ἐπομένως ὅχι εἰς τὴν ἐκκλησίαν διότι τότε μὲν ὅταν ἐπορεύοντο ὑπὲρ τῆς διδασκαλίας, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν φιλοξενοῦνται, τώρα δὲ πλησίον κάποιου παλαιοῦ μαθητοῦ. Δε, κύκει ἐπομένως πολὺν τὸν χρόνον τοῦ κηρύγματος ἐξ αὐτοῦ νομίζω ὅτι πολλὰ ἔτη εἰς τὰς Πράξεις παραλείπει αὐτὰς, ἀναφέρων μόνον τὰ πολὺ ἐπειγόντα.

Τί σημαίνει «Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω», Ὁ Κύριος ὁ ἴδιος λέγει, θὰ πράξῃ τὸ εὐάρεστον εἰς αὐτόν Ἐσυχάζουν λοιπὸν ἐκεῖνοι, καὶ δὲν τὸν ἀναγκά-

ζουν ἴσως κατενοήσαν ὅτι ἦτο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ το ἐσκεφθήσαν αὐτὸ ἀπο τὸν ζῆλον τοῦ Παύλου διότι, οὔτε ὁ Παῦλος θα ἐδείκνυε τόσην προθυμίαν αὐτε ὁ Θεὸς θα τον ἀφήνε, ὁ ὁποῖος παντοτε τον ἐσωζεν ἀπὸ τοὺς κινδύνους. Τοιοῦτοτροπῶς δὲν ἤθελον νὰ ἐπιβαρυνοῦν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀφοῦ ὑπῆρχεν ἄλλος ὁ ὁποῖος τοὺς ἐφιλοξένει, οὔτε ἐζητοῦν ἀξίωμα.

Ἀσμένως ἡμᾶς, λέγει, ἀπεδεξάντο οἱ ἀδελφοί». Λοιπὸν τὰ πράγματα εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἦσαν πλήρη εἰρήνης, καὶ δὲν ὑπῆρχε διαμάχη ὅπως προηγουμένως. «Ἄγοντες ἡμᾶς, λέγει, παρ' ᾧ ξενισθώμεν». Ἐκεῖνος ἐφιλοξένησε τὸν Παῦλον.

Ἰσως θα εἶπῃ κάποιος ἐξ ὑμῶν «Ἐὰν κάποιος καὶ εἰς ἐμέ ἔδιδε νὰ φιλοξενήσω τὸν Παῦλον, θὰ ἐπραττον αὐτὸ ἀμέσως καὶ μὲ μεγάλην προθυμίαν». Ἰδου εἶναι δυνατόν εἰς σὲ νὰ φιλοξενήσῃς τὸν Κύριον τοῦ Παύλου, καὶ δὲν θέλεις «ὁ γὰρ δεχόμενος, λέγει, ἕνα τῶν ἐλαχίστων, ἐμὲ δέχεται»¹¹. Ὅσον πικρὸν ἀσήμαντος εἶναι ὁ ἀδελφός, τόσον περισσότερον ὁ Χριστὸς δι' αὐτοῦ παρενδύσκειται διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δέχεται τὸν σπουδαῖον, πολλάκις καὶ ἀπὸ ματαιοδοξίαν τὸ πράττει, ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖος δέχεται τὸν ἄσημον, τὸ πράττει ἀποκλειστικῶς διὰ τὸν Χριστόν.

Σοῦ εἶναι δυνατόν νὰ φιλοξενήσῃς καὶ τὸν Πατέρα τοῦ Χριστοῦ, καὶ δὲν θέλεις «ξένος γὰρ ἤμην, λέγει, καὶ συνηγάγετέ με»¹², καὶ πάλιν «Ἐφ' ὅσον ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων ἐποιήσατε, ἐμοὶ ἐποιήσατε»¹³. Καὶ ἂν δὲν εἶναι ὁ Παῦλος, εἶναι δὲ πιστὸς καὶ ἀδελφός,

¹¹ Λουκ. 9, 48

¹² Ματθ. 25, 35

¹³ Αὐτὸς 40

καὶ ἂν εἶναι ἄσημος, ὁ Χριστὸς δι' αὐτοῦ εἶναι παρών. Ἄναξε τὴν οἰκίαν ὑποδέξου. Ὁ δεχόμενος προφήτην, λέγει, μισθὸν προφήτου λήφεται»¹⁴. Ἐπομένως καὶ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δέχεται τὸν Χριστὸν θα λαβῇ τὴν ἀμοιβὴν ἐκεῖνοι ὁ ὁποῖος φιλοξενεῖ τὸν Χριστόν.

Μὴ δείχνῃς ἀπιστίαν εἰς τοὺς λόγους τοῦ, ἀλλὰ νὰ εἶσαι πιστός ὁ ἴδιος εἶπεν ὅτι «δι' αὐτῶν ἐγὼ παρειαρισκομαι» καὶ δια νὰ μὴ ἀμφισβηλῇς, καὶ τιμωρίας καθορίζει εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν τὸν δέχονται, καὶ τιμὰς εἰς τοὺς δεχομένους δὲν θα τὸ ἐπραττεν αὐτό, ἐὰν δὲν ἦτο ὁ ἴδιος καὶ αὐτὸς ὁ ὁποῖος ἐτιμήθη καὶ αὐτὸς ὁ ὁποῖος περιεφρονήθη. Με ἐδέχθης, λέγει, εἰς τὸ ἰδικόν σου κατάλυμα, θα σέ δεχθῶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Πατρὸς μου. μοῦ ἔλυσες τὴν πείναν, θα σοῦ λύσω τὰς ἁμαρτίας με εἶδες φυλακισμένον, σέ κάνω νὰ ἴδῃς τὸν ἑαυτὸν σου νὰ ἔχῃ ἐλευθερωθῇ με εἶδες ξένον, σέ κάνω πολίτην τῶν οὐρανῶν. μοῦ ἔδωκες ἄρτον, σοῦ δίδω ὁλόκληρον τὴν βασιλείαν, νὰ τὴν κληρονομήσῃς καὶ νὰ τὴν ἐξουσιάσῃς (ἐδεῦτε γάρ, λέγει, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν)¹⁵. δὲν εἶπε· «Λάβετε», ἀλλὰ «κληρονομήσατε», τὸ ὁποῖον λέγεται δι' ὅσα κτῶνται με κυριότητα, ὅπως ὁταν λέγωμεν· «αὐτὸ ἐδῶ τὸ ἐκληρονόμησα»)· ἔπραξες πρὸς χάριν μου κρυφίως, ἐγὼ φανερώς θὰ τὸ διακηρύξω· καὶ τὰ μὲν ἰδικά σου ἔργα λέγω ὅτι εἶναι πράξεις εὐεργεσίας, τὰ δὲ ἰδικά μου χρέους· διότι ἐπειδὴ σύ, λέγει, ἔκαμες τὴν ἀρχὴν, ἐγὼ ἔπομαι καὶ ἀκολουθῶ δὲν ἐντρέπομαι νὰ ὁμολογήσω τὰς εὐεργεσίας αἱ ὁποῖαι ἔγιναν εἰς ἐμέ, οὔτε ἀπὸ ποῖα με ἰλύ-

14. Αὐτῶν. 41

15. Ματθ 25, 34.

τρῶσες, δηλαδή ἀπὸ πειναν γυμνότητα καὶ περιπλάνησαν. Με εἶδες φυλακισμένοι, δὲν θὰ ἴδῃς τὸ πῦρ τῆς γεέννης με εἶδες νὰ εἶμαι ἄρρωστος, δὲν θὰ ἴδῃς τὰ βασανιστήρια καὶ τὰς τιμωρίας.

Ἡ χεῖρες πραγματικῶς εὐλογημένα αἱ ὁποῖαι υπηρετεῖτε μὲ τοιαῦτα ἔργα, αἱ ὁποῖαι ἤξιωθητε νὰ υπηρετήτε τὸν Χριστόν! Ποδες οἱ ὁποῖοι θαῤῥουν εἰς δεσμωτήρια διὰ τὸν Χριστόν, εὐκόλως ριψοκινδυνεύουν εἰς τὸ πῦρ δὲν δοκιμαζοῦν τὰ δεσμά χεῖρες, αἱ ὁποῖαι τὸν εἶδαν νὰ εἶναι δεμένος.

Ἐδῶσες ἔνδυμα, καὶ ἐνδυεσα. Ἐνδυμα σωτηρίας ἦσαν εἰς τὴν φυλακὴν μὲ αὐτόν, καὶ θὰ εὕρεθῃς εἰς τὴν βασιλείαν μὲ αὐτόν. Αὐτὰ τα ὁμολογεῖ χωρὶς νὰ ἰντρέπεται, ἀλλὰ γνωρίζων ὅτι τὸν ἴδιον ἐπεσκέφθης.

Δὲν ἐγνωρίζεν ὁ πατριάρχης ὅτι φιλοξενεῖ ἀγγέλους, καὶ τοὺς ἐφιλοξενεῖ¹⁶. Ἄς ἐντραπώμεν, παρακαλῶ ἐκάθητο κατὰ τὴν μεσημβρίαν εὐρισκόμενος εἰς ξένην χώραν, ὅπου δὲν εἶχε ἰδικόν του μέρος οὔτε δασὸν ἕνα θῆμα ποδός ἦτο ξένος, καὶ ὁ ξένος ἐφιλοξενεῖ ξένους ὅτι ἦτο πολίτης τῶν οὐρανῶν. Διὰ τοῦτο οὔτε ὅταν ἦτο εἰς τὴν γῆν ἦτο ξένος. Ἡμεῖς θὰ εἰμεθα περισσότερον ξενοὶ ἀπὸ ἐκεῖνον τὸν ξένον, ἀν δὲν δεχώμεθα ξένους. Δὲν εἶχεν οἰκίαν, καὶ ὥς κατάλυμα εἶχε τὴν σκηνήν.

Καὶ ἰδὲ τὴν γενναιοδωρίαν ἐθυσίασε μόσχον καὶ ἐζυμῶσεν ἄρτον. Ἄκουσε καὶ τὴν προθυμίαν· πράττει τοῦτο μόνος του καὶ μὲ τὴν γυναῖκα του. Πρόσεξε καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην· προσκυνεῖ καὶ παρακαλεῖ¹⁷.

δ'. Διότι πρέπει νὰ ἔχῃ ὅλα αὐτὰ τὰ χαρακτηριστικά ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος φιλοξενεῖ τὴν προθυμίαν, τὴν

¹⁶ Γεν 18 3

¹⁷ Αὐτόθ 18

χαράν τὴν γενναοῶραι. Διότι ἡ ψυχὴ τοῦ ξένου δυσκολεύεται ἀπὸ ἐντροπὴν καὶ αἰσχύνην καὶ ἂν δὲν δεῖξῃ ὑπερβολικὴν χαρὰν, ἀπερχεται ὡς περ φρονημένος καὶ ἐπομένως ἔχει γινεῖ ἡ τοιοῦτου εἶδους ὑποδοχὴ χειροτέρα ἀπὸ τὸ νὰ μὴ εἴχε γινεῖ δεκτός. Δι' αὐτὸ προσκίπτει δι' αὐτὸ τοὺς δεχεται μὲ τὸν λόγον δι' αὐτὸ μὲ τὴν προφορὰν καθ' ὁματόν. Διότι ποίος θὰ εὑρίσκετο εἰς ἀμηχανίαν, ἔάν ἐγνωρίζε ὅτι αὐτός (ὁ Ἀβραάμ) εἶχεν αὐτὸ τὸ ἔργον.

Ἀλλὰ ἡμεῖς δὲν εὐρισκόμεθα εἰς ξένην χώραν, Ἀλλὰ ἂν θέλωμεν, θὰ ἠμπορέσωμεν νὰ τὸν μιμηθῶμεν. Πόσοι ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς εἶναι, ξένοι, εἶναι καὶ νῆ κατακία ἢ Ἐκκλησία, τὴν ὅποιαν ὁιομάζομεν ξενῶνα ἀσχοληθῆτε καὶ σεῖς, μείνατε πλησίον τῶν θυρῶν, ὑποδεχθῆτε ὅσους ἔρχονται καὶ ἂν δὲν θέλετε εἰς τὰς οἰκίας σας, ἀλλὰ διαφορετικῶς μὲ τὸ νὰ προσφέρετε εἰς αὐτοὺς τὰ ἀναγκαῖα. Διατί λοιπόν, ἡ Ἐκκλησία δὲν ἔχει, λέγει Ὑχει ἀλλὰ τί σᾶς ὠφελεῖ αὐτὴ ἡ σκέψις, μήπως τὸ νὰ τρέφονται αὐτοὶ ἀπὸ τὰ κοινὰ χρήματα τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὸ δύναται νὰ σᾶς ὠφελήσῃ, διότι μήπως ἂν προσευχεται ἄλλος, σὺ δὲν πρέπει νὰ προσευχεσῇ διὰτὶ δὲν λέγεις «Διατί λοιπόν, δὲν προσευχονται οἱ ἱερεῖς, ἐγὼ διὰτὶ προσεύχομαι:».

Ἄλλ' ἐγὼ, λέγει, δίδω εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος δὲν ἠμπορεῖ νὰ καταλῶσῃ ἐκεῖ. Δώσε τουλάχιστον εἰς ἐκεῖνον διότι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον μᾶς ἐνδιαφέρει τοῦτο εἶναι, τὸ νὰ διδῇς καθ' ὁλοκληρίαν. Ἀκουσε τί λέγει ὁ Παῦλος· «Ἵνα ταῖς ὄντως χηραῖς ἐπαρκεσῇ, καὶ μὴ βαρῆται ἡ Ἐκκλησία»¹⁸. Ὅπως θέλεις πράξῃς, μόνον

πραξε Ἐγὼ δὲ δὲν λέγω «Δια νὰ μὴ ἐπιθαρυνεταὶ ἡ Ἐκκλησία», ἀλλὰ «δια νὰ μὴ ἐπιθαρυνεσαι, συ» διότι με αὐτὴν τὴν σκέψιν τιποτε δὲν πρᾶττεῖς ἀφηγῶν τὰ πάντα εἰς αὐτὴν. Δια τοῦτο ὑπάρχει κοινὴ κατοικία καθωρισμένη ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, δια νὰ μὴ λέγῃς αὐτὰ.

Ἄλλα ἔχε δαπανὰς ἡ Ἐκκλησία, λέγει, ἔχει χρήματα καὶ ἔσοδα. Εἶπε μου, ἔσοδα δὲν ἔχει, δὲν ἔχει καθημερινὴν δαπάνην. Ναί, λέγει. Διατι, λοιπόν, δὲν βοηθεῖς μετριῶς, Εντρεπομαι μὲν νὰ λέγω αὐτὰ ἀλλ' ὅμως τίποτε δὲν ἀναγκάζω. Ἐὰν κάποιος νομιζῇ ὅτι αὐτὰ τὰ ὅποια λεγόνται εἶναι κέρδος, θὰ κἀνῃ ξενοδοχεῖον ἰδικόν του εἰς τὴν οἰκίαν του τοποθέτησε ἐκεῖ κλίνην, τοποθέτησε ἐκεῖ τράπεζαν καὶ φωτισμόν διότι πῶς δὲν εἶναι παραλογόν, εἰς μὲν ἔλθουν στρατιῶται, νὰ ἔχετε σεῖς παραχωρημένα οἰκήματα, καὶ νὰ ἐπιμελῆσθε μὲ πολλὴν φροντίδα, καὶ νὰ προσφέρετε τὰ πάντα εἰς αὐτοὺς, ἐπεὶ δὴ ἀποκρουοὺν διὰ σῶς αὐτὸν τὸν πόλεμον τὸν αἰσθητόν, οἱ δὲ ξένοι νὰ μὴ ἔχουν, ποῦ νὰ διαμῆνουν;

Νίκησε τὴν Ἐκκλησίαν Ἐπιθυμεῖς νὰ μᾶς ἐλέγξης, Αὐτὸ πράξε· νὰ ὑπερβάλλῃς εἰς τὴν φιλοτιμίαν· νὰ ἔχῃς οἶκημα, ὅπου ὁ Χριστὸς παρευρίσκεται εἰπέ· «Αὐτὸ τὸ δωματίον εἶναι τοῦ Χριστοῦ ἡ οἰκία αὐτὴ δι' αὐτόν ἔχει καθορθῇ». Καὶ ἂν εἶναι κατάλυμα πτωχόν καὶ ταπεινόν, δὲν περιφρονεῖ γυμνός καὶ ξένος ὁ Χριστός περιέρχεται, ἔχων ἀνάγκην μόνον στέγης τοῦλάχιστον εἰς αὐτόν διδε νὰ μὴ εἶσαι σκληρός καὶ ἀπάνθρωπος, οὔτε νὰ εἶσαι, διὰ μὲν τα θιωτικά τὸσον δραστήριος, διὰ δὲ τὰ πνευματικά ψυχρός. Ἄς εἶναι καὶ ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας ὁ πιστότερος ὁ ὁποῖος ἔχει ἀναλάβῃ αὐτό, καὶ τοὺς ἀναπήρους, τοὺς πτωχοὺς, τοὺς ἀστέγους ὅς δέχεται ἐντός. Αὐτὰ τὰ λέγω πρὸς ἐντροπὴν διό-

τι ἔπρεπε μὲν ἐπάνω εἰς τὴν οἰκίαν νὰ δέχεσθαι αὐτοὺς, ἐὰν δὲ δὲν θέλῃς, τοῦλάχιστον κατω, τοῦλάχιστον ὅπου αἱ ἡμόνοι, τοῦλάχιστον ὅπου οἱ ὑπηρεταί, δεξοὺ τὸν Χριστόν.

Ἴσως ὅταν ἀκούετε αὐτὰ αἰσθάνεσθε ἀποτροπιασμόν. Τι λοιπόν, ὅταν οὔτε αὐτὰ τὰ πράττετε. Ἴδου παροτρυνώ, ἴδου λεγώ « Ἄς εἶναι, αὐτό δια σᾶς ἀντικείμενον φροντιδῶν ». Ἀλλὰ δὲν θέλετε τοιοῦτοτρόπως. Λοιπὸν πράξατε διαφορετικῶς. Ὑπάρχουν πολλοὶ πτωχοὶ καὶ πτωχαὶ καθορίσατε νὰ μὲνῃ τις ἐκεῖ συνεχῶς ἄς εἶναι τοῦλάχιστον φυλαχὲς τῆς οἰκίας ὁ πτωχός ἄς εἶναι δια σὲ τεῖχος καὶ φρακτῆς, ἀσπίς καὶ δόρυ. Ὅπου ὑπάρχει ἐλεημοσύνη, δὲν τολμᾷ νὰ πλησιάσῃ ὁ διάβολος, οὔτε ἄλλο τι ἀπὸ τὰ κακά. Μὴ λοιπὸν, περιφρονήσωμεν τόσον κέρδος. Τώρα δὲ ὑπάρχει καθωρισμένος μὲν τόπος δια τὸ ὄχημα, καὶ ἄλλος διὰ τὰς ἀμάξας τῶν ἡμῶνων, διὰ τὸν Χριστόν δὲ ὁ ὁποῖος πλανᾷται οὔτε εἰς.

Ὁ Ἀβραάμ ὅπου ἔμενε ὁ ἴδιος, ὑπεδέχετο τοὺς ξένους. καὶ ἡ μὲν γυνὴ ἔστεκεν εἰς τὴν θέσιν ὑπηρετρίας, ἐκεῖνοι δὲ εἰς τὴν θέσιν τῶν κυρίων. Δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ἐδέχετο τὸν Χριστόν. δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ἐδέχετο ἀγγέλους διότι, ἂν θεθαίως ἐγνώριζε, τὰ πάντα θὰ τὰ ἔχανε. Ἡμεῖς δὲ ἂν καὶ γνωρίζωμεν ὅτι δεχόμεθα τὸν Χριστόν δὲν δεικνυόμεν οὔτε τόσῃ φροντιδᾷ, ὅσην ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐνόμιζεν ὅτι φιλοξενεῖ ἀνθρώπους.

Ἀλλὰ, λέγει, εἶναι πολλοὶ ἀπατεῶνες καὶ ἀχάριστοι. Καὶ ἀπ' αὐτὸ μεγαλύτερος διὰ σὲ ὁ μισθός. ὅταν τοὺς δέχεσθαι διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ διότι ἐὰν μὲν γνωρίζῃς ὅτι εἶναι ἀπατεῶνες, μὴ τοὺς δέχεσθαι εἰς τὴν οἰκίαν, ἐὰν δὲ δὲν γνωρίζῃς, διατί ἀνοήτως κατη-

γορείς. Διὰ τοῦτο λέγα να ἀπέρχωνται εἰς το ξενόδοχεϊον.

Ποῖα δὲ ἀπολογία εἶα ὑπαρχῇ, όταν, οὔτε ὅσους γνωρίζομεν, οὔτε αὐτοὺς δεχόμεθα ἀλλὰ εἰς ὅλους κλειώμε τας θύρας. Ἀς εἶναι ἡ οἰκία μας τοῦ Χριστοῦ τὸ πανδοχεῖον ἃς ζητῶμεν ἀπὸ αὐτοὺς τὴν ἀμοιβὴν, οὐχ, χρήματα, ἀλλὰ τὸ ἵα κανοὺν πρὸς χάριν μας τὴν οἰκίαν μας δοχεῖον τοῦ ἁγίου ἃς τρέχωμεν πανταχοῦ ἃς ἐλκώμεν, ἃς ἀρπαζώμεν τὸ κυνήγιον (τοὺς ξένους) περισσότερον εὐεργετούμεθα παρὰ εὐεργετούμεν.

Δεν προτρέπω να θυσιάσης μόσχον δῶσε ἄρτον εἰς ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος πενυτ, ἐνδυμα εἰς τὸν γυμνόν, στέγην εἰς τὸν ξένον. Δια να μὴ εὐρίσκησ αὐτὰς τὰς προφάσεις «Ὑπαρχε, τὸ κοινὸν οἶκημα τῆς Ἐκκλησίας», ἐκεῖ πρόσφερε χρήματα, καὶ ὑποδέξου σὺ ἐπειδὴ ἐκεῖνος εἶχε τὴν ἀμοιβὴν καὶ δι' ὅσα ἐγένοντο ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας. Τοιοῦτοτροπῶς εἶχον διαπαιδαγωγηθῇ καὶ οἱ ὑπηρεταὶ τοῦ εἰσρέχον καὶ δεν ἡγανακτοῦν ὅπως οἱ ἱδικοὶ μας διότι τοὺς εἶχε κανεὶ εὐλαθεῖς. Εἰς πόλεμον τοὺς ὠδήγε καὶ δεν ἐγογγυζον τόσον ἥσαν ὑπομονητικοὶ. Διὸτι ἐφρόντιζε ὁμοῦς δι' ὅλους ὅπως καὶ διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ διότι, σχεδὸν ὅπως ὁ Ἰωῶβ ἔλεγεν, δι' ὁμοῦς ἐπλάσθημεν ἐν τῇ αὐτῇ γαστρὶ»¹⁹

Λοιπὸν καὶ ἡμεῖς ἃς φροντίζωμεν διὰ τὴν σωτηρίαν μας, καὶ ἃς δεκνυώμεν πολλὴν φροντίδα διὰ τοὺς ὑπηρετας, διὰ να γινοῦν ἡθικοὶ καὶ ἐργατικοὶ καὶ ἃς εἶναι καὶ ὁ ὑπηρετὴς μας διαπαιδαγωγημένος διὰ τὰ περὶ τοῦ Θεοῦ. Δεν θα μᾶς εἶναι εἰς το ἐξῆς δύσκολος ἡ ἀρετὴ, ἐὰν ἐκεῖνους διαπλάσωμεν. Ὅπως ἀκριβῶς

εἰς τὸν πόλεμον ὄταν οἱ στρατιῶται εἴαι πε.θαρχ.κοί, ὁ στρατηγός εἰκόλως πολέμει, τὸ ἀντιθετὸν δὲ γίνεται, ὅταν δὲν συμβαινῇ αὐτοῖς καὶ ἔταν δὲ οἱ αὐτοὶ συμφωνοῦν, ὁ κυβερνήτης εὐκόλως δύναιται το πηδάλιον τοῖς οἰοτρούπως καὶ ἐξῶ ἔαι ἔχουν το.ουτοτρούπως παιδαγωγηθῇ οἱ ὑπηρεταί, δὲν θα ἀγασακτησης εὐκόλως δὲν θα κατηγορησης δὲν θα ὀργισθῇς δὲν θα κακολογήσης. Κάποτε καὶ θα ἐντραπῇς τοὺς ὑπηρετάς ἔαν εἶναι ἀξιοθαυμαστοί, καὶ θα σὲ βοηθήσουν, καὶ θὰ σὲ συμβουλευσουν τὰ ὠφέλιμα.

Ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς δὲ τὰ πάντα θὰ εἶναι σύμφωνά μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ το.ουτοτρούπως ὅλη ἡ οἰκία θὰ γεμισῇ ἀπὸ εὐλογιῶν καὶ ἔαν ἐπιτύχωμεν αὐτὰ τὰ ὁποῖα εἶναι ἀρεστὰ εἰς τὸν Θεόν, θὰ ἀπολαύσωμεν πολλὴν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν βοήθειαν, τὴν ὁποῖαν ἂς γίνῃ νὰ ἐπιτύχωμεν ὅλοι ἡμεῖς μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῖου εἰς τὸν Πατέρα συγχρόνως καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, δύναμις καὶ τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΣ' (46).

(Πράξ 21, 18-38)

•Τῇ δὲ ἐπ' αὐτοῖς ἡμέρᾳ εἰσὶν ὁ Παῦλος συν ἡμῖν πρὸς Ἰακώβον, πάσης τε παρεγένοντο αἱ πρεσβύτεροι. Καὶ ἀσπαράμενος αὐτοῖς, ἐξήγετο καθ' ἑν ἑκάστην ὃν ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσιν διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ.¹

α Αὐτός ἦτο ὁ ἀδελφός τοῦ Κυρίου καὶ ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων, ἄνθρωπος σπουδαῖος καὶ ἀξιοθαυμαστός. Πρὸς αὐτὸν ἔρχεται ὁ Παῦλος ὅπως καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτοῦ καὶ πρὸς αὐτοὶ στέλλεται καὶ ἀκούει πῶς. Ἡ δὲ ἐποῦση ἡμερᾶ λέγει, εἰσθελὶ ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον. Ἰδὲ τὴν ταπεινοφροσύνην. Πάντες τε παρεγενοντο οἱ πρεσβύτεροι, καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξήγεῖτο καθ' ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. Πάλιν διηγείται εἰς αὐτοὺς τὰ σχετικά μὲ τοὺς εἰδωλολάτρας, ὅχι ἀπο ματαιοδοξίαν, μὴ γένοιτο! ἀλλὰ ἐπειδὴ θέλει, καὶ κάμῃ φανεράν τοῦ Θεοῦ τὴν ἀγάπην, καὶ νὰ τοὺς γεμίσῃ μὲ πολλὴν χαράν. Προσεξε, λοιπόν, πῶς ὅταν τα ἤκουσαν καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν. Δὲν ἐξυψωνον ἐκεῖνον, οὔτε ἐθαυμαζον ἀλλὰ «τὸν Θεὸν ἐδόξαζον» διότι τοιοῦτοτρόπως τὰ διηγῆθη ὥς νὰ τα ἀπεδ-δε εἰς αὐτόν.

«Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν Θεόν, εἰπόντες αὐτῷ Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων καὶ πάντες ζηλῶται τοῦ νόμου ὑπάρχουσι. Κατηγήθησαν δὲ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασάν ὁδῶσκέις ἀπὸ Μωυσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθνεσι περιπατεῖν». Ἰδὲ καὶ αὐτοὶ μὲ πόσῃν ταπείνωσιν λέγουσιν Δὲν ὁμιλεῖ ὡς ἐπίσκοπος δεσποτικῶς, ἀλλὰ αὐτὸν παίρνουν ὡς συμμέτοχον τῆς γνώμης ὥς νὰ ἔλεγον, ἐάν ἀμέσως καὶ ἐξ ἀρχῆς ἀπελογοῦντο ὅτι «δὲν ἠθέλομεν».

Βλέπεις τὴν ἀνάγκην τῆς ὑποθέσεως, «θεωρεῖς πόσαι, λέγει, μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων». Καὶ δὲν εἶπον «Πόσον μεγάλον ἀριθμὸν κατηγήσαμεν», ἀλλὰ «ὑπάρχουν». «Καὶ οὗτοι, λέγει, πάντες ζηλῶται τοῦ νόμου ὑπάρχουσι».

Δύο εἶναι αἱ αἰτίαι, καὶ ὁ μέγας ἀριθμὸς καὶ ἡ

ἀπόφασις διότι οὔτε ἔαι ἦσαν ὀλίγοι, ἔπρεπε νὰ τοὺς περιφρονήσουσι οὔτε ἔαν ἦσαι παλλοί, καὶ δὲν προση-
λοῦντο ὅλοι, εἰς τὸν νόμον, ἔπρεπε νὰ τοὺς περιποιοῦν-
τα. Ἔπειτα καὶ τρίτη αἰτία «Καὶ αὐτοὶ πάντες κατη-
χήθησαν, λέγει, περ. σοῦ ὅτ ἀποστασίαν διδάσκεις
ἀπὸ Μωυσέως τρεῖς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους,
λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα μηδὲ τοῖς ἔθε-
σι περιπατεῖν» Δὲν εἶπον «ἤκουσαι», ἀλλὰ «κατηχή-
θησαν», δηλαδὴ ἐδιδάχθησαν καὶ ἐπίστευσαν «ὅτι ἀ-
ποστασίαν ἀπὸ Μωυσέως διδάσκεις, λέγων μὴ περι-
τέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν»
Ἄφοῦ εἶπε αὐτὸ προσέθεσε «Τί οὖν ἐστὶ, Πάντως δεῖ
πλήθος συνελθεῖν ἀκουσονται γὰρ ὅτ ἐλήλυθας. Τοῦ-
το οὖν ποιήσου, ὃ σοι λέγομεν» Λέγουσι αὐτὰ ὡς ἔαν
συνεβουλευον, οὐχὶ ὡς ἔαν διέταζον

«Εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες, εὐχὴν ἔχοντες ἐφ'
ἑαυτῶν τοὺς παραλαβόν, ἀγνοήθητι συν αὐτοῖς, καὶ
δαπάνησαν ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα ξυρῇσονται τὴν κεφαλὴν,
καὶ γνῶσι πάντες ὅτι ὢν κατήχηνται περὶ σοῦ οὐδὲν
ἐστίν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αἷτός φυλάσσων τὸν νόμον».
Τὸν συμβουλευοὺν νὰ ἀπολογηθῇ ἐμπράκτως, καὶ ὁ-
χι μὲ λόγια «Ἵνα ξυρῇσονται, λέγει, καὶ γνῶσι πάν-
τες ὅτι ὢν κατήχηνται περὶ σοῦ οὐδὲν ἐστίν» Δὲν εἶ-
πον ὅτι «διδάσκεις» ἀλλὰ «κατήχηνται», πάλιν μὲ αὐ-
τὸ δηλώνοντες τὸ «ἐδιδάχθησαν», καὶ ὅτι «στοιχεῖς»,
δηλαδὴ «καὶ ὁ ἴδιος φυλάττεις περισσότερον τοῦ κα-
νονικοῦ τὸν νόμον» διότι θεθαίως δὲν ἦτο μόνον αὐ-
τὸ ἀντικείμενον ἐνδιαφέροντος, ἔαν δὲν διδάσκη ἅλ-
λους, ἀλλὰ καὶ ὅτι ὁ ἴδιος τηρεῖ

Τί, λοιπόν, ἐν μάθουν οἱ εἰδωλολάτραι, δὲν θά
σκαυδαλισθοῦν, λέγει. Πῶς; καθ' ὅσον καὶ ἡμεῖς οἱ
διδάσκαλοι τῶν Ἰουδαίων ἐστεύλαμεν ἐπιστολὴν εἰς
αὐτούς. «Περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ἐ-

πεσταλμένοι κρινόντες μὴδὲ το αὐτοὺς τηρεῖν αὐτούς, εἰ μὴ φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τὸ εἰδωλοθυτοῖν, καὶ τὸ αἵμα καὶ τὸ πικτόν καὶ πορνείαν. Ἐδῶ προτρεπτικῶς Ἐκεῖνο δὲ το ὅποιον λέγει, αὐτο σημαίνει. «Ὅπως ἡμεῖς εἰς ἐκεῖνους παρηγγέλαμεν ἂν καὶ κηρύττωμεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους τοιοιτοτρόπως καὶ σύ, ἂν καὶ διδασκῇς τὰς ἐθνικούς, συνεργάσου μὲ ἡμᾶς. Ἴδε δὲ το Παῦλον δεῖν λέγει. «Καὶ θεβαιῶς ἡμπορῶ νὰ παρουνῶν το Τιμοθεοῖν τὸν ὅποιον περ ἔτεμον καὶ μάστιγι δέσσειναι δια τοῦ λόγου νὰ πεισῶ» ἄλλα ὑπήκουσεν εἰς αὐτοὺς κα ἔπροξε τα πάντα καθ' ὅσον τοιοιτοτρόπως ἔτε συμφέρον διότι δέν ἔτε ὅμοιον νὰ ἀπολογηθῇ, κα ἐν τῷ οὐδεὶς ἐγνώριζε, νὰ πράξῃ ταῦτα. Διότι ἦτο ἔκτος ἑποφίας καὶ το δὲ εἶχε ἀναλωθῇ. Τότε παραλαβὼν ὁ Παῦλος τοὺς ἄνδρας, καὶ τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἀγνισθεὶς εἰσήει εἰς τὸ ἱερόν, διαγγέλλων τὴν ἐκπηρῶσαι τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγνισμοῦ ἕως οὗ προσηγενθῇ ἑπὲρ ἕως ἕκαστοι αὐτῶν ἡ προσφορά. «Διαγγέλλων» δηλαδὴ «ἀναγγέλλων» ὥστε ὁ Ἰδὸς ἦτο αὐτὸς ὁ ὅποιος ἔκανε φανερόν τὸν ἑαυτόν. «Ὡς δὲ ἔμεινον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι».

θ Προσεξε πῶς ἰδιαιτέρως χρονοτριβεῖ εἰς αὐτοὺς. «Οἱ ἀπο τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐτοὺς ἐν τῷ ἔργῳ, σέχεον πάντα τὸν ὄγλον καὶ ἐπέβαλλον ἐπ' αὐτοὺς τὰς χεῖρας κράζοντες Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, θεοθεῖτε οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας πανταχοῦ διδασκῶν ἔτι τε καὶ Ἕλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερόν, καὶ κεκοιῶκε τὸν ἅγιον τοῦτον τόπον». Ἴδε τὴν συμπεριφορὰν τῶν πανταχοῦ πλήρη ταραχῆς, καὶ ἀνοήτως νὰ κραυγάζουσι εἰς τὸ κέντρον. «Ἦσαν γὰρ ἑωρακότες Τρόφμον τὸν Ἐφέσον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ δι ἐνόμιζον, ὅτι, εἰς τὸ ἱερόν εἰσηγάγεν ὁ Παῦλος

Ἐκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη, καὶ ἐγένετο συνδρομή τοῦ λαοῦ· καὶ ἐπλαθόμενοι τοὶ Πάυλου ἐλκον αὐτὸν ἐξω τοῦ ἱεροῦ καὶ εἰθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι·

«Ἄνδρες Ἰσραηλίται βοηθεῖτε» λέγει, «οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου· Ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα κατ' ἐξογὴν τοὺς ἐτάρασσαν, δηλαδὴ ὁ νόμος καὶ ὁ μωσαϊκὸς νόμος αὐτὰ ἐκείνοι λέγουσι· Καὶ διὰ τιποτε δὲν κατηγορήσῃ ὁ Παῦλος τοὺς Ἀποστόλους διὰ καὶ ὑπέστη τόσα, ὅτι οἱ Ἰδίῃσι ἔχουν γινεῖ αἵτιοι αὐτῶν τῶν δεινῶν δι' αὐτὸν τὸς ἦτο ἄνθρωπος μεγαλόψυχος·

«Καὶ ἐλκον αὐτόν, λέγει, ἐξω τοῦ ἱεροῦ καὶ ἐκλείσθησαν αἱ θύραι» ὁ ὅτι ἠθελον νὰ τὸν φανεύουν, καὶ διὰ αὐτὸ τὸν ἔσυραν θά'ως ἐξω ὥστε μὲ περισσοτέραν εὐκολίαν νὰ πράξῃ αὐτό· «Ζητούντων δὲ αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρας ὅτι ὅλη συγκεχεῖται Ἱερουσαλὴμ διὰ ἐξαυτῆς παραλαβῶν στρατιώτας καὶ ἑκτοντάρχους, κατεδραμὲν ἐπ' αὐτούς· Οἱ δὲ ἰδόντες τὸν χιλιάρχον καὶ τοὺς στρατιώτας, ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν Παῦλον· Τότε ἐγγίσας ὁ χιλιάρχος, ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ ἐκέλευσε δεθῆναι, ἀλύσει διδοί, καὶ ἐπειθάνετο τις ἂν εἴη καὶ τί ἐστὶ πεποιηκὼς· Ἄλλοι δὲ ὅλα ἐβόων ἐν τῷ ὄχλῳ· Καὶ διὰ ποῖον λόγον ἐνῶ ἐπρόκειτο νὰ τὸν ἀνακρίνῃ, ἐκέλευσε δεθῆναι ἀλύσει δυοῖ· Καταπραΰνων τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ·

«Μὴ δυνάμενος δὲ γινῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν θόρυβον, ἐκέλευσεν ἀγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολὴν· Ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθμοὺς, συνέβη θασιάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου· ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, κράζον· Αἶρε αὐτόν·» Ἦτο συνήθεια εἰς τοὺς Ἰουδαίους αὐτὸ νὰ λέγουν, ἐναντίον ἐκείνων διὰ τοὺς ὁποίους θὰ ἡδύ-

ναντο νά ἐκφράσουν γνώμην ὅπως καί εἰς τὴν περίπτω-
σιν τοῦ Χριστοῦ τὸ ἴδιο παρουσιάζονται νά πράττουν,
καὶ νά λέγουν «Ἄροι αὐτόν»² δηλαδὴ «Ἀφάν, σέ του
ἀπο τὴν γῆν» Αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἰς τὴν ἐποχὴν μας, με-
ρικοὶ λέγουν κατὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν συνήθειαν «Ρίψε τον
εἰς τὰ σίγνα»³, αὐτὸ σημαίνει τὸ «αἶρε αὐτόν»

«Μέλων δε εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰσάγεσθαι ὁ Παῦλος
λέγει τῷ χλῆραρχῳ· Εἰ ἔξεστι μοι εἰπεῖν τι πρὸς σέ»·
Ὁδηγούμενος εἰς τὴν κλισίαν τοῦ φρουρίου, ζητεῖ νά
εἴπῃ κάτι πρὸς τὸν χλῆραρχον· Καὶ ἰδὲ μὲ πόσῃ ἡρεμί-
αν· «Εἰ ἔξεστι μοι εἰπεῖν τι πρὸς σέ,» λέγει· «Ὁ δὲ ἔ-
φη Ἑλληνιστὶ γινώσκεις· Οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος,
ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγα-
γὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἀνδρας τῶν
σικαρίων,» Αὐτὸς ὁ Αἰγύπτιος ἦτο κάποιος ἀνθρω-
πος νεωτεριστῆς καὶ ἐπαναστάτης^{3α}· Πρὸς αὐτό, λοι-
πόν, ἀπολογεῖται ὁ Παῦλος καὶ δι' ὧν εἶπεν ἀπο-
μακρύνει αὐτὸν ἀπὸ τὴν ὑποψίαν· Ὡς ἰδωμεν δὲ ἐξ
ἀρχῆς τὰ ὅσα ἔχουν ἀναγνωσθῇ

«Εἰσιν ἡμῖν ἄνδρες, λέγει, τέσσαρες, εὐχὴν ἔχον-
τες ἐφ' ἑαυτῶν· τουτοὺς παραλαβὼν, ἀγνίσθητι σὺν
αὐτοῖς»· Πρὸς αὐτό, λοιπόν, δὲν ἀνθίσταται ὁ Παῦλος,
ἀλλὰ ὑπακούει· Ὅμως ἦτο φανερόν, ὅτι δὲν ἦτο ἀνάγκη,
προηγούμενως νά τὸ πράξῃ αὐτό, (διὰ τοῦτο καὶ
τὸν πείθουν), ἀλλ' ὅτι ἦτο τὸ γεγονὸς κατ' οἰκονομί-
αν τακτοποιήσεως καὶ ὑποχώρησεως· Δὲν ἦτο ἐπομένως
αὐτὸ ἐμπόδιον διὰ τὸ κήρυγμα, ἀφοῦ θεοβελῶς καὶ οἱ

2. Ἰωάν. 18, 15.

3. σίγνα = εἶδος κανιάματος κεράμων ἀναμεμιγμένον μὲ κόνιν.

3α. Πρόκειται διὰ στάσιν ἢ ὁποῖα ἔλαβε χώραν ἐπὶ ἐπηρώπου τῶν
Ῥωμαίων Φηλικός· Τὸ γεγονὸς αὐτὸ μορτुरεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰωσήπου
(Ιουδ. παλ. 2. 13. 5 καὶ Ἀρχαιολ. 20. 8, 8).

Ἰδοὶ καθωρίζον δια νόμου εἰς ἐκείνους τὰ τοιοῦτου εἶδους. Αὐτό λοιπόν πράττειν κατ' οἰκονομίαν καὶ ὁ Ἰδὸς, ἔπειτα κατηγορεῖ τὸν Πέτρον³⁸ καὶ αὐτὸ δὲν τὸ πράττει ἀπερίσκεπτος διότι αὐτὸ ἀκριθῶς τὸ ὁποῖον ἐπραξεν αὐτὸς ἐδῶ, τοῦτο ὁ Πέτρος ἐκεῖ σιωπῶν καὶ σταματῶν τὴν διδασκαλίαν του.

Καὶ δὲν εἶπον ὅτι «δὲν πρέπει νὰ διδάσκῃς τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ἐγκατεστημένους μεταξὺ τῶν ἐθνῶν», οὐτε «εἶναι ἄρκετον τὸ νὰ μὴ κηρυξῇς ἐκεῖ», ἀλλὰ «πρέπει καὶ κάτι περισσότερον νὰ πράξῃς, διὰ νὰ πεισθοῦν ἐκεῖνοι, ὅτι φυλάττεις τὸν νόμον· συγκατάβασις εἶναι ἡ ὑπόθεσις, νὰ μὴ φοβηθῇς οὐδέν». Καὶ Ἰδὲ δὲν τὸν πειθοῦν προηγουμένως, ἕως ὅτου νὰ τοῦ εἰποῦν πρῶτον τὴν κατ' οἰκονομίαν τακτοποῆσιν καὶ τὴν ὠφέλειαν. Καὶ τὸ νὰ πράττῃ δὲ τοῦτο εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἦτο ἀνεκτόν. Πρᾶξε λοιπόν, αὐτὸ ἐδῶ διὰ νὰ σοῦ εἶναι δυνατόν ἐκεῖνο νὰ τὸ πράττῃς ἔξω.

«Τότε παραλαθὼν λέγει, ὁ Παῦλος τοὺς ἀνδρας τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ». Δὲν μεταθέτει διὰ τὸ μέλλον, ἀλλὰ ἀποδεικνύων ἐμπράκτως τὴν ὑπακοήν, παίρνει μαζὶ τοὺς ἐκείνους, μετὰ τῶν ὁποίων ἐπρόκειτο νὰ κάμῃ τοὺς ἀπὸ τὸν νόμον προβλεπομένους ἀγνισμοὺς. Ἡ κατ' οἰκονομίαν τακτοποίησις εἶναι τοιοῦτόν τι θερμὸν (δημιουργεῖ ζέσιν).

Καὶ πῶς, λέγει, οἱ Ἰουδαῖοι οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας τὸν εἶδον εἰς τὸ ἱερόν. Ἦτο φυσικόν αὐτοὶ διὰ μερικὰς ἡμέρας νὰ παραμένουν ἐκεῖ Ἰδὲ πῶς αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἔγινεν ἦτο οἰκονομία· διότι ἀφοῦ ἐπείσθησαν οἱ Ἰουδαῖοι, τότε ἐπιτίθενται εὐλόγως, διὰ νὰ μὴ ἐπιτεθοῦν ἀμοῦ καὶ ἐκεῖνοι.

«Βοηθεῖτε λέγει, ἑνῶρες Ἰσραηλῖται.» Ὡς να ἔπεσεν εἰς τὰς γέρας τῶν κατ' ὁσὺν δυσκόλως θηρευόμενος καὶ δυσκόλως ποτασσόμενος «βοηθεῖτε» λέγουν.

«Παντας πανταχοῦ οὗτος ἐστὶν ὁ ὁδασκῶν.» Ὁχι, ἐδῶ μοι λέγει, ἀλλὰ πανταχοῦ. Ἐπειτα καὶ ἡ κατηγορία μεγαλειτέρα ἀπὸ τὰ παρόντα. «Ἐτι δέ, λέγει καὶ κεκοιτάτε τὸ ἱερὸν ἄνδρας Ἕλληνας εἰσαγαγών.» Καὶ θεοβίως καὶ ἐπὶ τῆς ἐπογῆς τοῦ Χριστοῦ ἀνῆλθον διακρίπτεσθαι προσκυνησοῦν, ἀλλὰ αὐτοὶ ἀναφέρουσιν ἐκείνους οἱ ὅποιοι δὲ θα προετιμῶν νὰ προσκυνήσουν.

«Καὶ ἐπιλαθόμενο τοῦ Παύλου λέγει, εἴλκον αὐτὸν ἔξω.» Πρόσεξτε τὸν θγαῖον, ἔξω ἀπὸ τὸ ἱερὸν διότι δὲ, ἐρεβότο πλέον ὁμοίως οὔτε δικαστήρια διὰ τοῦτο καὶ τοὶ ἐκτεπνῶν τοιαυτοτρόπως ἀπὸ ὅλα ἀποδεικνύοντα ὅτι εἶναι ἀναιδεῖς καὶ ἀνασχυντοί. Αὐτοὺς δὲ τότε μὲν δὲν ἀπελογηθῇ ἔπειτα δὲ ἀπελογηθῇ Εὐλόγως διότι τότε δὲν θα ἦτο δυνατόν νὰ τὸν ἀκούσων.

Καὶ διατὶ λοιπὸν ἐκρεμύζον. «Αἶρε σέτ' ὦν.» Ἐφοβοῦντο μὴπως ἀσφυγῇ. Ἀλλὰ ἰδὲ μετὰ πόσης ταπεινοφροσύνης ὁμολεῖ ὁ Παῦλος εἰς τὸν χιλιάρχον. Διότι τί λέγει. «Εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν τι πρὸς σέ;» Τόσον ἦτο ταπεινόφρων ὥστε καὶ ἐγνωρίζε πανταχοῦ νὰ ὁμιλῇ μὲ μετριοφροσύνην. «Οὐκ ἄρα συ εἶ, λέγει ὁ Αἰγυπτίος;».

γ. Ἰδὲ τὴν δουλιότητα τοῦ διαβόλου. Ἦτο ἐκεῖνος ὁ Αἰγύπτιος ἀπατεῶν καὶ ἀγυρτής καὶ ἐνόμιζε ὅτι καλύπτει διὰ σκίας εἰς αὐτοῦ καὶ ὅτι κάνει μετόχους τῶν ἐγκλημάτων τὰ ὅποια ἀρμόζουν εἰς ἐκεῖνον καὶ τὸν Χριστὸν καὶ τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλὰ τίποτε δὲν κατῶρθωσε, ἀλλ' ὁμοῦς ἀκόμη περισσότερον ἔλαμψεν ἡ ἀλήθεια χωρὶς νὰ ζημιωθῇ εἰς οὐδὲν ἀπὸ τὰ τεχνάσματα τοῦ διαβόλου, ἀλλὰ καὶ περισσότερον ἔγινε λαμ-

τρά ὅ ὅτι ἐάν μεν δὲν ὑπῆρξαν οἱ ἀγύρται καὶ ἔπειτα αἰτοὶ ὑπερσχυοὺν ὥσως θὰ ἡδυνάτο τις νὰ ἐναντιωθῇ (καὶ νὰ κατηγόρηται) ὅσαι δὲ καὶ ἐκεῖνοι ἐφάνησαν, αὐτοὶ ὑπερσχυοὺν αὐτοὶ εἶναι τὸ ἀξιοθαυμαστον. Διὰ τοῦτο καὶ νὰ παρουσιασθῶν δὲν ἐμποδίζονται, διὰ νὰ λάμπουν τοιοῦτοτροπῶς περ σσότερον ὥπως ἀκριβῶς οὗτος καὶ εἰς ἄλλο σημεῖον λεγέ· "ἵνα οἱ δοκιμῶ. φανερω. γένωνται".⁴ Καὶ παρόμοιον ἦτο καὶ αὐτό, τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Γαλαθὴλ ἔλεγεν ὅτι «πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη Θεοδᾶς»⁵

"Ἄλλοι, μὲν, λέγουσιν ὅτι αὐτοὶ οἱ σικάρτοι, εἶναι κάποια φυλὴ ληστῶν (οἱ ὅποιοι τοιοῦτοτροπῶς ὠνομάζοντο ἀπὸ τα. λη. τα. ὅποια ἔφερον, τα. ὅποια ὠνομάζοντα, ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους αἰκαί),⁶ ἄλλο δὲ ὅτι εἶναι ἀπὸ μιαν αἵρεσιν τῶν Ἑβραίων. Διότι τρεῖς εἶναι εἰς αὐτοὺς αἱ καθολ. κῶς γινάσται αἱρέσεις Φαρισαῖοι., Σαδδουκαῖοι, καὶ Ἑσσηνοὶ οἱ ὅποιοι, λέγονται, καὶ "Ὅσιοι (διότι αὐτὸ σημαίνει τὸ ὄνομα Ἑσσηνοὶ) ἕνεκα τῆς σεμνότητος τοῦ θίου οἱ ἱεροὶ δὲ λέγονται καὶ Σικάρτοι, ἐπειδὴ εἶναι, μετὰ ζήλου ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν θρησκείαν τῶν

"Ἄς μὴ θλῶμεθα, λοιπόν, ἐπειδὴ ὑπάρχουν αἱρέσεις, καθ' ὅν χρόνον καὶ ψευδοχριστοὶ ἠθέλησαν καὶ εἰς τὸν Χριστόν, νὰ ἐπιτεθοῦν καὶ πρὶν ἀπ' αὐτό καὶ μετὰ ἀπ' αὐτό ὥστε νὰ ριψοῦν σκάν. Ἀλλὰ ἡ ἀλήθεια λάμπει καὶ εἶναι πανταχοῦ καταφανής.

Αὐτὸ συνέβη καὶ εἰς τὴν ἐποχὴ τῶν προφητῶν· εἰχον παρουσιασθῇ ψευδοπροφῆται, καὶ ἔλαμψαν περ σσότερον (οἱ ἀληθεῖς προφῆται) ἕνεκα τῆς συγκρίσεως.

4. Α* Κορινθ. 11, 19

5. Πράξ. 5, 38

6. SIC/A AE = ρωμαϊκὸν ἐγχειρίδιον ἐπιφιδιον

Καθ' ὅσον ἡ ἀσθεὺς φανερώσει τὴν ὑγίαν καὶ τὸ σκότος τὸ φῶς, καὶ τὴν γαλήνην ἡ κακοκαίρια.

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶπῃ τις ὅτι, οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἀπατεῶνες καὶ ἀγυρταὶ διότι ἐκεῖνοι ἐξητάσθησαν. Αὐτὸ συνεβη καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Μωυσέως ἐπέτρεψεν ὁ Θεὸς τοὺς μάγους, διὰ νὰ μὴ θεωρηθῇ μαγὸς ὁ Μωυσῆς τοὺς ἄφησε νὰ διδάξουν ὅλους μέχρι ποιοῦ βαθμοῦ ἡ μαγεία ἦτο δυνατόν νὰ φανταζῇ (νὰ ἐπαίρεται) περισσότεροι δὲ δὲν ἐξηπάτησαν, ἀλλὰ οἱ ἴδιοι ὁμολόγησαν τὴν ἥτταν.

Εἰς οὐδὲν μᾶς θλάπτουν οἱ ἀπατεῶνες, περισσότερον δὲ καὶ καλυτέρους μᾶς κάνουν, ἂν κάποιος θέλῃ νὰ ἔχῃ προσεκτικὴν τὴν σκέψιν. Τί, λοιπόν, συμβαίνει, λέγει, ὅταν ἔχωμεν κοινὴν γνώμην μὲ αὐτοὺς. Ὅχι ἐνωπιον ἡμῶν, (δὲν ὑπάρχει σφάλμα ἐνωπιον ἡμῶν), ἀλλὰ ἐνωπιον αὐτῶν οἱ ὅποιοι δὲν ἔχουν ὀρθὴν κρίσιν. Ἄς μὴ φροντίζωμεν πολὺ ἡμεῖς διὰ τὴν γνώμην τῶν πολλῶν, αὐτὲ νὰ ἐνδ.αφερωμεθα περισσότερον τοῦ κανονικοῦ δι' αὐτήν. Διὰ τὸν Θεὸν ζῶμεν, ὄχι διὰ τοὺς ἀνθρώπους εἴμεθα πολῖται τοῦ οὐρανοῦ, ὄχι τῆς γῆς· ἐκεῖ ὑπάρχουν τὰ θραβεῖα καὶ τὰ ἐπαθλα διὰ τοὺς κόπους μᾶς ἀπὸ ἐκεῖ ἀναμένομεν τοὺς ἐπαίνους, ἀπὸ ἐκεῖ τοὺς στεφάνους.

Μέχρι αὐτοῦ τοῦ σημείου ἄς φροντίζωμεν διὰ τοὺς ἀνθρώπους, μέχρι τοῦ νὰ μὴ δίδωμε καὶ νὰ μὴ προσφέρωμεν εἰς αὐτοὺς ἀφορμὴν. Ἄν δέ, ἐνῶ ἡμεῖς δὲν παρέχομεν ἀφορμὴν, ἐκεῖνοι θέλουν ἀνοήτως καὶ ματαίως νὰ κατηγοροῦν, ἄς γελῶμεν, καὶ ἄς μὴ δακρῶζωμεν. Σὺ νὰ φροντίζῃς τὰ ὀρθὰ ἐνωπιον τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἀνθρώπων· ἂν, ἐνῶ σὺ μεριμνᾷς διὰ τὰ ὀρθὰ, ἐκεῖνος ἐμπαιζῇ, πλέον νὰ μὴ φροντίζῃς. Ἐχεις τὰ παραδείγματα εἰς τὴν Γραφὴν· Ἄρτι γάρ ἀνθρώπους πείθω,

ἢ τὸν Θεόν,»⁷ λέγει καὶ πάλιν «Ἀνθρώπους πείθομεν, Θεῷ δὲ πεφανερωμεθα»⁸.

Καὶ ὁ Χριστὸς τοιοῦτοτρόπως ἔλεγε δι' ὅσους ἐσκανδαλίζοντο «Ἄφες αὐτούς, ὁδηγοὶ εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν»⁹ καὶ πάλιν «Οὐαὶ ὑμῖν, ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἰπωσιν πάντες οἱ ἄνθρωποι»¹⁰ καὶ πάλιν «Λαμφάτω τὰ ἔργα ὑμῶν, ὅπως ἴδωσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς»¹¹.

Ἐάν δὲ εἰς ἄλλο σημεῖον λεγῇ «Ὅς ἐάν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀγκὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης»¹², μὴ ἀπορήσῃς διότι δὲν εἶναι αὐτὰ ἀντιθετά, ἀλλὰ καὶ πολὺ συμφωνοῦντα. Διότι ὅταν μὲν ἀπὸ ἡμᾶς συμβαίῃ, ἄλλοι μόνον εἰς ἡμᾶς, ὅταν δὲ ὄχι ἀπὸ ἡμᾶς, ὄχι πλέον. Καὶ πάλιν «Οὐαὶ ὑμῖν, δι' οὓς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφημεῖται»¹³. Τί, λοιπόν, ὅν ἐγὼ μὲν πράττω τι ἐκ τῶν πρεπόντων, ὁ ἄλλος δὲ βλασφημῇ. Τίποτε ἐναντίον σου, ἀλλὰ κατ' ἐκείνου διότι ἀπὸ ἐκείνον προήλθε ἡ βλασφημία (τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ).

Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ πράξῃς κάτι ἀπὸ τὰ πρέποντα, καὶ νὰ δώσῃς εἰς τοὺς ἄλλους ἀφορμήν. Ἀπὸ ποῦ θέλετε, ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα τώρα, ἢ ἀπὸ τὰ παλαιὰ νὰ σᾶς φέρω παραδειγматы. Διὰ νὰ μὴ εἴμεθα δειλοὶ, θέλετε αὐτό, λοιπόν, τὸ ἴδιο τὸ τώρα νὰ ἀνα-

7 Γαλ 1 10

8 Β Κορινθ 5 11

9 Ματθ 15 14

10 Λουκ 8 26

11 Ματθ 5 16

12 Αυτὸθ 18 6

13 Ρωμ 2 24

φέρωμε μέ χειροπιαστά παραδείγματα.

Εἶχεν ὁ Παῦλος ἰουδαϊκὴν συμπεριφορὰν εἰς Ἱερουσόλυμα ἀλλὰ οὐκ πλεον εἰς τὴν Ἀντιοχείαν. Ἰουδαῖζε καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἀλλὰ ἐκεῖνο, ἐσκανδαλίζοντο αἰσικῶς. Λέγεται ὅτι ἠσπασθη καὶ τοὶ οἰνοχόον καὶ τὴν παλασκιδα τοῦ Μερβίου ποσα νομίζετε ὅτι ἐναντίον τοῦ ἔχουν λεχθῇ ἀπ' αὐτοὺς διὰ τοῦτο, Ἀλλ' ἀδίκως διότι, εἰ μὲν ἠσπασθη μὲ ἀσχηρὰ διάθεσιν, ἢ μὲ σκοπόν πονηρὰ πράγματα, εὐλογῶς εἰν δὲ διὰ τὸν ὀρθὸν τρόπον ζωῆς διὰ ποῖον λόγον κατηγοροῦν.

Ἄς εἰπῶ καὶ τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς κάποιον ἐκ τῶν φίλων μου.

Καποτε ἐπεπεσεν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνῶ ἦτο πολυνέος ἐκεῖνος, καὶ εὗρισκετο εἰς τὴν τάξιν τοῦ διακόνου, ἔπε δὴ τότε ἔτυχεν ἄπουσα αἴτη ὁ ἐπίσκοπος κατ' ἐκείνην τὴν περίοδον καὶ δὲν ἐφρόντιζεν οὐδεὶς ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους, ἀλλὰ μόνον ἔκαμαν νὰ θάπτισθoῦν σιγερῶς εἰς μιαν ἑκτα πολὺ πλῆθος καὶ μόνον ἐθαπτιζόντο ὅλοι, γὰρ εἰς νὰ γινρίζουν τίποτε αὐτοὺς ἐκεῖνος ἀφοῦ τοὺς ἐπῆρε καὶ ἰδὼν τριακοσίους συνωμίλει, διὰ τίποτε ἄλλος μὲν τὰ σχετικὰ δὲ μόνον μὲ τὰ μυστήρια τῆς πίστεως ἔλεγε, διότι οὐδόλως ἦτο ἐπιτρεπτόν εἰς τοὺς ἀμειψίτους νὰ παρειρισκωνται. Ἐπειδὴ αὐτὸς ἐπραττε τοῦτο εἰς μισοὺς πολλοὶ διὰ πρᾶττε αὐτὸ ἐπειδὴ ἐπιθυμεῖ τὴν ἐξουσίαν. Ἀλλὰ δὲν ἐφρόντιζεν ἐκεῖνος διὰ ὅσα ἐνόμζον αὐτὸς ὁμῶς παρέτεινε τὸ πρᾶγμα ἐπὶ ἄρκετον χρονικὸν διάστημα, ἀλλὰ ἀμέσως ἐσταμάτησεν.

Τι, λοιπόν, ἐκεῖνος ἦτο αἴτιος τοῦ σκανδάλου; Ἐγὼ θεθαίως δὲν νομίζω διότι εἰ μὲν, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ αἰτία, τὸ ἐπραττει εὐλόγως ἀπέδιδον εἰς ἐκείνον τὴν κατηγορίαν, καὶ εἰάν πάλιν παρέτεινε (τὴν διδασχὴν) διότι ὅταν ἐμποίζεται ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα φαί-

νονται καλά εἰς τὸν Θεὸν ἐξ αἰτίας τοῦ σκανδάλου ἁλλου, πρέπει νὰ τοὶ καταφρονῶμεν τότε δὲ νὰ φροντίζωμεν ὅταν οὐδόλως ἀναγκάζωμεθα ἐξ αἰτίας ἐκείνου νὰ προσκρούωμεν εἰς τὸν Θεὸν διότι, εἰπέ μου, ἂν καθ' ὃν χρόνον ὁμλοῦμεν ἡμεῖς καὶ περιγελοῦμεν ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι μεθύουσιν σκανδαλίζεται κάποιος, ἐγὼ θὰ παύσω νὰ λέγω, Ἔκουσε τὸν Χριστὸν νὰ λέγῃ «Μὴ καὶ ὑμεῖς βουλευθεὺς ὑπάγετε.»¹⁴

Τοιοῦτοτρόπως δὲν πρέπει οὔτε νὰ περιφρονῶμεν οὔτε νὰ προβάλλωμεν πολὺ τὴν ἀδυναμίαν τῶν πολλῶν Ἡ δὲν βλέπομεν ὅτι καὶ οἱ ἱατροὶ αὐτὸ κάνουν, καὶ, ὅταν μὲν ἐπιτρέπεται, ὅτι, ὑποχωροῦν εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, ὅταν δὲ ἡ ὑποχωρησις ἐκείνων δημιουργῇ θλάθην, ὅτι, δὲν τοὺς εὐσπλαγχίζονται πλέον, Πανταχοῦ εἶναι ὀρθὸν νὰ τιμᾷ κανεὶς τὸ μέτρον.

Ἐθλασφήμησαν πολλοὶ ἔνεκεν κατηχήσεως κάποιας ὥραιας κόρης, ἡ ὁποία ἔμενε παρθένος ἐφέρθησαν ἐχθρικῶς πρὸς αὐτήν καὶ ὕβρισαν ἐκείνους οἱ ὁποῖοι κατηχοῦν Τί λοιπὸν ἔπρεπε νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἐκεῖνοι ἔνεκα αὐτοῦ, Οὐδόλως διότι δὲν ἔπραττον τίποτε ἀντιθετὸν, ἀλλὰ καὶ πραγματὸν ὅτι ὁποῖον ἦτο πολὺ ἀρεστὸν εἰς τὸν Θεόν.

Ἄς μὴ ἴδωμεν λοιπὸν, ἐὰν σκανδαλίζονται μερικοί, ἀλλ' ἐὰν δικαίως, καὶ ἐὰν ὅχι μὲ ἰδικήν μας θλάθην «Εἰ θρῶμα σκανδαλίζει, λέγει, τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα»¹⁵ Εὐλόγως διότι τίποτε δὲν ἔθλαπτε τὸ νὰ μὴ φάγω ἐὰν ὅμως τὸν σκανδαλίσῃ, ἐπειδὴ θέλω νὰ τὸ ἀπαρνηθῶ, δὲν πρέπει πλέον νὰ φροντίζω Καὶ ποῖον, λέγει, αὐτὸ σκανδαλίζει, Πολλοὺς, γνωρίζω ἐγὼ θεθαίως

14 Ἰωάν 8, 87

15 Α Κορινθ 8 13 καὶ Πρὸς 15 2 3

Όταν λοιπόν είναι άδυσφοροι το έμποδιον άς γινή έπε δὴ αὐτὸ πρόκειται πρὸς αὐτὸ μόνον νὰ βλέπωμεν, εἶναι δυνατόν νὰ ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ πολλὰ, ὅπως ἀκριβῶς, λοιπὸν καὶ τὸ ἀντίθετον εἶναι πρόκειται νὰ το περιφρονῶμεν εἶναι, δυνατόν πολλοὺς νὰ καταστρεψῶμεν. ἔπε δὴ καὶ ὁ Παῦλος προέβλεψε διὰ τὸ σκάνδαλον καὶ πῶς ἄκοιτε· *«ὅτι αὐτὴ τῇ ἀδρότητι λέγει, ταύτῃ τῇ ἀκοιουμένῃ ὑφ' ἡμῶν»*¹⁶ διότι, εἰς τι ποτε δὲν ἔβλαπτε τὸ νὰ ἀφαίρεσθαι τὴν ὑποψίαν· Όταν δὲ περιπέσωμεν εἰς τοιαυτὴν ἀνάγκην ὥστε νὰ γίνουιν μεγάλα κακά ἐξ αἰτίας τοῦ σκανδάλου ἄλλου, ἄς περιφρονῶμεν ἐκεῖτον διότι ἐκεῖνος μὲν εἶναι, ὑπεύθυνος διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἡμεῖς δὲ οὐχὶ πλεον ὑπεύθυνοι· διότι, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ τοὶ εὐσπλαγχνισθῶμεν αὐτὸν χωρὶς θλάσθην.

Πολλοὶ ἐσκανδαλισθῶσαν, διότι μερικοὶ πιστοὶ ἦσαν ἐξαπλωμένοι εἰς ἑρὰ, ἔπε δὴ δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι ἐξαπλωμένοι, ἀλλὰ κακῶς διότι οὐδεμίαν θλάσθαι προῆλθεν ἀπὸ αὐτοῦ. Ἐσκανδαλίζοντο δὲ, ἔτρωγε ὁ Πέτρος μὲ τοὺς ἐθνικοὺς ἀλλὰ ἐκεῖνος μὲν τοὺς ἀποφεύγει, αὐτὸς δὲ ὄχι πλέον.

Ἀρμόζει πανταχοῦ ἡμεῖς νὰ προσέχωμεν πολὺ, ὁ πακοῦντες εἰς τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ μὴ δίδωμεν οὐδεμίαν ἀφορμὴν σκανδάλου, διὰ νὰ εἶμεθα καὶ οἱ ἴδιοι ἀνευθυνοὶ, καὶ νὰ ἀξιωθῶμεν νὰ τύχωμεν τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Μονογενοῦς τοῦ Υἱοῦ μετὰ τοῦ ὁποῦ συγχρόνως εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνῆκει δόξα, δύναμις, τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΖ' (47).

(Πράξ. 21, 39 - 40, 22 1 - 16)

Ἐπεὶ δὲ ὁ Παῦλος ἔτι οὐκ ἄνθρωπος Ἰουδαῖος, Γερσεύς ἤ, Κιλίκιος οὐκ ἀπὸ τοῦ πόλεως, πολ. τῆς δέου-
σα δὲ σου, ἐπρέπον μοι ἀλλάξαι πρὸς τὸν λαόν· Ἐπ-
ιρέφαντος δὲ αὐτοῦ, ὁ Παῦλος, ἐπεὶ ἐπὶ τῶν ἀναστάσεων,
ἀπερείσει ἡ χερὶς τὸν λαόν. Πολλὰς δὲ πύγῃς γενομένης,
προσφώνησιν ἡ Ἑβραϊστὶ ὁ ἀλεξίω, λέγων·

α Ἰδὲ αὐτόν, ὅταν ὁμιλῇ πρὸς τοὺς ἔξω, ὅτι δὲν
ἀποφειγεί νὰ χρησιμοποιῇ καὶ τὰς βοηθείας αἱ ὁποῖαι
ἀπορρεοῦν ἀπὸ τοὺς νόμους Ἐδῶ τον μεταστρέφει ἔ-
νεκα τοῦ ὀνόματος τῆς πόλεως. Ταυτοτρόπως καὶ
προηγουμένως ἔλεγε «Ἰσπαντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκα-
τακρτοὺς ἀνθρώπους, Ρωμαίους ὑπαρχοντας, ἔβαλον
εἰς φυλακὴν»¹ Ἐπειδὴ δὲ ἐζήτησε νὰ πληροφορηθῇ·
«Σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος,»², «ἔγω εἰμι», λέγει, «ἄνθρωπος
Ἰουδαῖος». Ταῦτα ἀφοῦ εἶπεν, ἀμέσως τὸν ἀπεμάκρυ-
νεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ὑπόψιν· Ἐπειτα, διὰ νὰ μὴ θεω-
ρηθῇ κατὰ τὸ ἔθνος Ἰουδαῖος, λέγει τὴν θρησκείαν
καθ' ὅσον καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις ὀνομάζει τὸν ἑ-
αυτόν του ἔνομον Χριστοῦ⁴

¹ Πράξ. 21, 39 - 40

² Πράξ. 18, 37

³ Αὐτὸς. 21, 38

⁴ ἔνομος Χριστοῦ Ἰουδαῖος μὲν σεβόμενος τὸν νόμον, ἀλλὰ
δοῦλος Χριστοῦ

Τι εἶναι αὐτοῦ. Ψευδεται ὁ Παῦλος, Ἀπομακρύνσου ἀπο αὐτήν τὴν σκέψιν. Τ. λοιπόν, δέν ἡρνήθη. Μὴ γένοιτο. Διότι ἦτο Ἰουδαῖος καὶ Χριστιανὸς τῆρῶν ὅσα ἐπρεπεῖν, ἐπειδὴ καὶ εἰς τὸν νόμον ἐπειθετο αὐτός. περισσότεροι ἀπο ὅλους, πιστευῶν εἰς τὸν Χριστόν, καὶ ὁμολῶν πρὸς τὸν Πέτρον λέγει «Ἡμεῖς φυσεῖ Ἰουδαῖοι»³.

«Δεομαι δέ σου, ἐπιτρεψόν μοι λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν». Καὶ αὐτοῦ ἦτο ἀποδείξις ὅτι δέν ψευδεται ἑάν βεβαίως ὅλους τοὺς παρουσιαζεν ὡς μάρτυρας. Πρόσεξε ὅτι αὐτὸς πάλιν ὁμιλεῖ με ἡπιότητα. Καὶ αὐτὸ δέ ἀποδείξις εἶναι πάλιν μεγίστη, ὅτι δια τιποτε δέν εἶναι ὑπευθυνος, δηλαδὴ τὸ ὅτι ταιουτοτρόπως ἦτο ἔτοιμος νὰ ἀπολογηθῇ, καὶ ὅτι ἤθελε νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὸν λαόν τῶν Ἰουδαίων. Ἰδὲ ἀνθρώπον ὁ ὅποιος ἔχει ἐτοιμασθῇ δι' ἀγῶνα, ἰδὲ τακτοποιησιν τῆς θείας Προνοίας ἑάν δέν ἦρχετο ὁ χιλιάρχος, ἑάν δέν τὸν ἔδενε, δέν θὰ ἐχρειάζετο λόγον διὰ νὰ ἀπολογηθῇ, οὔτε θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιτυχῇ τόσῃ σιωπῇ (εἰς τὸ πλῆθος).

«Ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ, ὁ Παῦλος ἐστῶς ἐπὶ τῶν ἀναθαιμάτων». Καὶ ἕνεκα τοῦ τόπου ὑπῆρχε ἀρκετὴ εὐκολία, τὸ ὅτι ὁμιλεῖ καὶ ἐνῶ θρискεται ὑψηλά καὶ ἔχει δεθῇ. Τί ὑπάρχει ὁμοιον πρὸς αὐτὸ τὸ θέαμα, νὰ βλέπῃς τὸν Παῦλον νὰ εἶναι δεμένος μὲ δύο ἀλυσίδας καὶ νὰ ὁμιλῇ, πῶς δέν ἐταραχθῇ, πῶς δέν ἔπαθεν σύγχυσιν, βλέπων τόσους λαόν, νὰ ἔχῃ ἐμπλακῇ εἰς πόλεμον (πρὸς αὐτόν), ἐνῶ ἦτο παρὼν ὁ ἄρχων, Προσηγουμένως τοὺς ἀπεμάκρυνε ἀπὸ τὴν ὀργήν. Ἐπειτα ὁμιλεῖ. Καὶ ἰδὲ μὲ πόσῃ φρόνησιν διότι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔκαμεν εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Ἑβραίους, αὐτὸ καὶ ἐδῶ

πράττει, κατά πρώτον τους έλκυει, με την συγγένειαν τής γλώσσης έπειτα με την ίδιαν την ήρεμian διά τοῦτο και αὐτο δηλώνων προσθέτει «Πολλῆς δε συγκῆς γενομένης προσεφώνησε λέγει τῇ Ἑβραϊδί διαλέκτῳ, λέγων». «Ἄνδρες ἀδελφοί καί πατέρες, ἀκουσατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νῦν ἀπολογίας» Ὁ Ἰδε ὅτι ὁ λόγος εἶναι ἀπηλλαγμένος ἀπὸ κολακείαν καὶ ἔχει τὴν ἐπιείκειαν διότι δει εἶπε «Δεσποτα», οὔτε «κυρ.οι.» ἀλλὰ «ἀδελφοί», τὸ ὅποιον ἰδαιτέρως ἐπεθυμοῦν ὡς ἔάν εἰλεγεν «Δέν εἶμαι ξένος ἀπὸ αὐς ἐ,ω, οὔτε ἐναντιον σας» «Ἄνδρες ἀδελφοί καί πατέρες», λέγει Αὐτο εἶναι ἐνδειξις τμῆς ἐκεῖνο συγγενείας «Ἀκουσατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νῦν ἀπολογίας» Δέν εἶπε «Διδασκαλίας», οὔτε «δημηγορίας», ἀλλὰ «ἀπολογίας» τοποθετεῖ τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς τὴν θέσιν τοῦ παρακαλοῦντος.

«Ἀκούσαντες δέ ὅτι τῇ Ἑβραϊδί διαλέκτῳ προσεφώνει αὐτοῖς, μαλλον παρεσχοι ἡσυχian». Βλέπεις πῶς τοὺς ἐκύρυνσε τὸ ὁμόγλωσσον, διότι, εἶχον καποισιν σεθασμόν πρὸς τὴν γλῶσσαν ἐκείνην. Ἰδὲ καὶ πῶς προετομᾶζει τὴν ὁδὸν διὰ τοῦ λόγου τοιουτοτρόπως ἀρχίζων καὶ λέγων «Εγὼ μὲν εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, ἀνατεθραμμένος ἐν τῇ πόλει ταυτῇ παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιήλ, πεπαιδευμένος δὲ κατὰ ἀκρίθειαν τοῦ πατρώου νόμου ζηλωτῆς ὑπάρχων τοῦ Θεοῦ, καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστε σήμερον». «Εγὼ μὲν εἰμι, λέγει, ἀνὴρ Ἰουδαῖος» αὐτὸ ἰδιαιτέρως ἀπὸ ὅλα ἠθελον νά ἀκουσούν. «Γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας» Διὰ νά μὴ νομίσουν παλιν ὅτι εἶναι διαφορετικόν τὸ γένος, προσέθεσε τὴν θρησκείαν.

«Ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταυτῇ — Δεικνύει τὴν πολλὴν τοῖ φροντίδα τὴν σχετικὴν, μὲ τὴν λατρείαν, καθ' ὃν χρόνον θεόβαιως καὶ ἀφοῦ ἐγκατελείψεν τοιοῦτου κυρίου πατρίδα τόσον μακριὰ ἀπεχούσαι ἐδῶ προετίμησε νὰ ἀνατραφῇ ἕνεκα τοῦ νόμου.

Πρόσεξε πῶς ἐξ ἀρχῆς ἐστρεφετο εἰς τὸν νόμον. Αὐτὰ δὲ τα λέγει ὅχ. μόνον ἀπολογούμενος ἐνώπιον ἐκείνων, ἀλλὰ δεκνὼν ὅτι δὲν ὠδηγήθη πρὸς τὸ κήρυγμα ἀπὸ ἀνθρωπίνῃ ἐπιδωξίν, ἀλλὰ ἀπὸ θείας δυνάμεως, ὅτι, δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ μεταβληθῇ ἀμέσως αὐτός ὁ ὁποῖος ἦτο τοιοῦτοτρόπως ἀνατεθραμμένος διότι ἐάν μὲν ἦτο κάποιος ἀπὸ τοὺς πολλοὺς φυσικόν ἦτο αὐτὸ νὰ ὑποφιασθοῦν, εἰ δὲ κάποιος ἀπὸ αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι περισσότερον ἀπὸ ὅλους εἶναι προσκεκολλημένοι εἰς τὸν νόμον, δὲν ἦτο φυσικὸν ἀπλῶς καὶ χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ σοβαρὰ ἀνάγκη αὐτὸς νὰ ἀλλάξῃ.

Ἄλλὰ ἴσως θὰ εἴπῃ τις «Τ' ὅποτε δὲν κάμνει (οὐδὲ μίαν ἀξίαν ἔχε) αὐτὸ ὅτι δηλαδὴ ἐδῶ ἀνετράφη (καλλιεργήθη πνευματικῶς) διότι τί, ἐάν εὐρέθης ἐδῶ διὰ ἐμπορικοὺς λόγους ἢ διὰ κάποιαν ἄλλην αἰτίαν.» Διὰ νὰ μὴ θεωρηθῇ, λοιπόν, ὅτι ἦτο διὰ τοῦτο, προσέθεσε· «Παρα τοὺς πόδας Γαμαλιήλ» καὶ δὲν εἶπε μόνον «Παρα Γαμαλιήλ», ἀλλὰ «παρα τοὺς πόδας», δεκνὼν τὴν ὑπομονὴν, τὴν μετὰ ζήλου ἐπίδοσιν τὴν φροντίδα διὰ τὴν ἀκρόασιν, τὸν πολὺ σεβασμὸν πρὸς τὸν ἄνδρα.

«Παιδευμένος κατὰ ἀκρίθειαν τοῦ πατρῷου νόμου» Ὅχι ἀπλῶς «νόμου», ἀλλὰ «τοῦ πατρῷου» προσθέτει ἀποδεικνύων ὅτι ἦτο τοιοῦτος ἐξ ἀρχῆς καὶ ὅτι δὲν ἐγνώριζε ἀπλῶς τὸν νόμον. Αὐτὰ δὲ φαίνεται ὅτι λέγονται ὑπὲρ ἐκείνων ἦσαν δὲ κατ' ἐκείνων, ἐάν δε θαίως καὶ ἐνῶ τὸν ἐγνώρισε τὸν ἄφησε.

Ἔπειτα δὲ αὐτὸς μὴ προσθήσῃ παλιν καποῖος «Δια-
τὰ λοιπὸν ἐστὶν μὲν γνωρίζῃς μὲ ἀκριβείᾳ τὸν νόμον,
δὲν τὸν ὑπερασπίζεσαι ὅτι τὸν ἀγαπᾷς»· «Ζηλωτῆς,
λέγει, ὑπαρχῶν» δηλαδή «ὅχι μόνον γνωρίζων ἀλλὰ
καὶ ἀφωσμένους πολλοὺς εἰς αὐτόν».

Ἔπειτα ἐπεὶ δὲ εἶπε διὰ τὸν μεγάλους ἐπαίνους,
ἀνακοινῶναι τοῖς ὑπολοίποις λόγον προσθετῶν «Καθὼς
πάντες ὑμεῖς ἐστέ σημεροὶ» ὅτι, δεκνύει διὰ αὐτοὶ
πράττουν ὄχι ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ κτήρα, ἀλλὰ ἀπὸ θεῶν
ὁρμῇ. Λέγει δὲ αὐτὸ ἐποχωρῶν εἰς αὐτοὺς, καὶ προ-
καταλαμβάνων τὴν γυναικὴν τὴν καὶ κυριεύων (αὐ-
τοὺς) εἰς ὅσα δὲ ὑπῆργει σιδερεῖα θλασθῇ.

Ἔπειτα φέρει καὶ ἀποδείξεις, λέγων «Ὅς ταύ-
την τὴν ὁδὸν ἐδίωξα ἕως θανάτου, δεσμεύων καὶ πα-
ραδίδους εἰς φυλακὰς ἀνδράς τε καὶ γυναῖκας, ὥς καὶ
ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ μοι καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέρον»·
Διὰ τὸ μὴ εἶπῃ τις «Καὶ ἀπὸ ποῦ αὐτοὶ εἶναι φανερόν»,
φέρει ὥς μάρτυρας τὸν ἴδιον τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς
πρεσβυτέρους. Καὶ λέγει μὲν καταπραΰνων «Ζηλω-
τῆς ὑπαρχῶν καθὼς ὑμεῖς» δηλαδή, «ὅμοιος μὲ σᾶς»,
δεικνύει δὲ μετὰ ἔργα ὅτι ἦτο ἀνωτερος αὐτῶν «διότι
θεβαιῶς δὲν ἐζητοῦν (εἶχον τὴν ἀξίωσιν) νὰ τοὺς συλ-
λάβω, ἀλλὰ ἐξήγειρον καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ εἰς ἄλλους
τόπους μετέβαινον καὶ δὲν ἐποχωροῦν μέχρι (τῆς συλ-
ληψεως) ἀνδρῶν ὅπως σεις, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν καὶ
δένων πάντας καὶ ριπτῶν αὐτοὺς εἰς φυλακὰς».

Ἀναμφισβήτητος ἡ μαρτυρία, ἀδικαιολόγητα τὰ
τῶν Ἰουδαίων· Ἰδὲ πόσους φέρει ὥς μάρτυρας, τοὺς
πρεσβυτέρους, τὸν ἀρχιερέα, τοὺς εὐρίσκομένους εἰς
τὴν πόλιν.

Θ. Πρόσεξε δὲ καὶ τὴν ἀπολογία τοῦ ὅτι δὲν εἶ-
ναι ἐνεκα δειλίας, ἀλλὰ περισσότερον ἐνεκα διδασκα-
λίας καὶ κατηχησεως διότι ἐάν δὲν ἦσαν σκληρό-

καρδοι οἱ ἀκροαταί. θὰ ἔδωκεν προσοχὴν εἰς τὰ λεγόμενα διότι μέχρι αὐτοῦ τοῦ σημείου τοὺς εἶχε μάρτυρας τὰ ὑπόλοιπα δὲ χωρὶς μαρτυρίας.

«Παρόντων καὶ ἐπιστολας δεξαμένοις πρὸς τοὺς ἀδελφούς εἰς Δαμασκὸν ἔπορευόμεν, ἄξων καὶ τοὺς ἑκείσεσθαι δεδεμένους εἰς Ἱερουσαλὴμ ἵνα τιμωρῇ Ἀἰῶνα. Ἐγένετο δὲ πορευομένῳ μοι καὶ ἐγγιζόντι τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσημέριαν ἐξαφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς καθὼν περὶ ἐμέ. Ἐπεσὼν τε εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγουσῆς μοι Σαούλ, Σαούλ, τί με δὶσκεις. Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην· Τίς εἰ Κύριε, Ἐπετε πρὸς με. Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς Ναζωραῖος, ὃν σὺ δὶσκεις». Ἰδιαιτέρως μὲν, λοιπόν, καὶ αὐτὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἄξια ἐμπιστοσύνης ἐξ αἰτίας ὧν προηγήθησαν· διότι δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀλλάξῃ· Τί λοιπόν, ἂν ὑπερηφανεύεται, λέγει· Οἶδόλωκε Διαιτί, λοιπόν, ἐγκατέλεψε ἐξαφνικῶς τόσον ζῆλον, εἰπέ μοι Ἄναμενων τμήν, Καὶ ὁμῶς τὰ ἀντιθετὰ ὑπέφερεν μήπως ἀνέσιν, Οὔτε αὐτὸ ἄλλο τί ἄλλο; Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἰρώμεν κατὰ ἀπόσκέψεις. Αὐτὰ, λοιπόν, ἀφοῦ ἄφησε εἰς αὐτοὺς νὰ συγκεντρωσούν, διηγεῖται τὰ γεγονότα.

«Ἐγγιζόντί μοι, λέγει, τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσημέριαν ἐξαφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς καθὼν περὶ ἐμέ, Ἐπεσὼν τε εἰς τὸ ἔδαφος». Ἰδὲ πόσον τὸ μέγεθος τοῦ φωτός· Καὶ ὅτι δὲν ὑπερηφανεύομαι, μαρτυροῦν οἱ συνοδοιπόροι, οἱ ὁδηγούντες, ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι εἶδον τὸ φῶς.

«Οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο, καὶ ἐμφοβοὶ ἐγένοντο, τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι». Νὰ μὴ ἐκπλαγῆς ἐπειδὴ ἔδωκεν λέγει τοιοῦτοτρόπως, εἰς ἄλλο δὲ σημεῖον λέγει ὅτι «εἰσπήκεισαν τὴν μὲν φωνὴν ἀκούοντες, μηδένα δὲ θεωροῦν-

τες»⁷. Δεν είναι αὐτο ἀντίθετον διότι δύο ἦσαν αἱ φωναὶ τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Κυρίου ἐκεῖ, λοιπόν, λέγει τὴν φωνὴν τοῦ Παύλου, ἐδῶ δὲ καὶ προσέθεσεν, εἰπὼν «τὴν φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοὶ λαλοῦντός μοι.» Ἐπομένως το «μηδὲνα θεωροῦντες»⁸, δηλώνει ὅχι τὸ ὅτι δὲν εἶδον ἀλλὰ το ὅτ. δὲν ἤκουσαν ὁ ὅτ. δὲν εἶπεν ὅτι δὲν ἔβλεπον τὰ φῶς ἀλλὰ «μηδὲνα θεωροῦντες ἐστήκεσαν»⁹ δηλαδή «μηδὲνα θεωροῦντες λαλοῦντα» (χωρὶς νὰ βλέπουν κάποιον νὰ ὁμιλῇ)

Εὐλόγως δὲ αὐτὸ συνέβη διότι ἔπρεπε αὐτός νὰ ἀξιωθῇ ἐκείνης τῆς φωνῆς ὁ ὅτι, ἂν καὶ ἐκεῖνοι ἤκουον δὲν θὰ ἦτο τόσον μέγα τὸ θαῦμα. Ἐπειδὴ λοιπόν, οἱ νωθρότεροι, πειθονταί, περισσότερον μὲ τὴν θέαν δι' αὐτὸ καὶ ἐκεῖνοι εἶδον μόνον τὸ φῶς, τὸ ὅποῖον ἦτο ἱκανὸν νὰ τοὺς πείσῃ διὰ τοῦτο καὶ καταλαμβάνονται ἀπὸ φόβου. Ἀλλωστε δὲν εἰργάσθη τὸ φῶς τόσον δι' αὐτοὺς, ὅσον δι' αὐτόν καθ' ὅσον τοῦ ἐβλάψε τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀφοῦ ἔδωσεν εἰς ἐκείνους τὴν εὐκαρίαν νὰ φωτισθοῦν, ἐὰν βεβαίως ἤθελον, ἀπὸ ὅσα συνέβαινον εἰς αὐτόν. Μοῦ φαίνεται, λοιπόν, ὅτι ἐκεῖνοι δὲν ἐπίστευσαν κατ' οἰκονομίαν, ὥστε νὰ εἶναι ἀξιόπιστο μάρτυρες.

«Εἰπέ τε, λέγει πρὸς ἐμέ Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις» Ὁρθῶς καὶ ἡ πόλις εὐρίσκειται πλησίον (τοῦ ὀνόματος) διὰ νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν αὐτοὶ. Καὶ οἱ Ἀπόστολοι τοιοῦτοτρόπως ἔλεγον «Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ» Ἰδὲ καὶ αὐτὸς μαρτυρεῖ ὅτι ἐδιώκετο.

7 Πράξ 9 7

8 Αὐτόθ

9 Αὐτόθ

«Ὁ δὲ συν ἔμοι ὁ τις τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο, καὶ ἔμφοθο ἐγένοντο τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντος μοι. Ἐποιν δὲ τί ποιήσω. Κύριε. Ὁ δὲ Κύριος εἶπε πρὸς με Ἀναστάς πορεύου εἰς Δαμασκόν· καὶ κεῖ σοι λαληθήσεται τι σε δεῖ ποιεῖν. Ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτός ἐκεῖτοι χειραγωγοῦμενος ἵπο τῶν συνόντων μοι ἦλθον εἰς Δαμασκόν. Ἀνανίας δὲ τις ἀνὴρ ἐλλαθὴς κατὰ τὸν νόμον μαρτυροῦμενος ὑπὸ πάντων τῶν ἐν Δαμασκῷ Ἰουδαίων, ἔλθων πρὸς με καὶ ἐπistas εἶπέ μοι Σαούλ ἀδελφέ, ἀνάβλεψον. Κάγω αἶτις τῇ ὥρᾳ ἀνεβλεψα εἰς αὐτόν».

«Εἰσελθε λέγε εἰς τὴν πόλιν· καὶ κεῖ σοι λαληθήσεται τί σε δεῖ ποιῆσαι. Ἰδοὺ πάλιν ἄλλος μάρτυς. Καὶ ἰδὲ πῶς τὸν καθιστᾷ ἀξιοπιστοί. Ἐνανίας δὲ τις, λέγει ἀνὴρ ἐλλαθὴς κατὰ τὸν νόμον μαρτυροῦμενος ὑπὸ πάντων τῶν Ἰουδαίων εἰσελθὼν πρὸς με καὶ ἐπistas, εἶπέ μοι Ἀναβλεψον. Τοιοῦτοτροπῶς τίποτε δὲν εἶναι ξενὸν. Κάγω αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνεβλεψα».

Ἐπειτα ἡ μαρτυρία ἀπὸ τα γεγονότα. Καὶ ἰδὲ ὅτι αὐτὴ συντιθετα ἀπὸ προσώπων καὶ πραγμάτων ἀπὸ προσώπων καὶ φιλικῶν καὶ ξενῶν. Πρόσωπα εἶναι οἱ ἱερεῖς, οἱ πρεσβύτεροι, οἱ συνοδοπόροι, τὰ πράγματα ὅσα ἐπραξεν, ὅσα ἔπαθε καὶ τὰ πράγματα μαρτυροῦν εἰς τὰ γεγονότα ὅχι μόνοι τὰ πρόσωπα.

Ἡ καὶ διαφορετικῶς ξένος ἦτο ὁ Ἀνανίας· ἔπειτα τὸ ἴδιον τὸ γεγονός, δηλαδή ἡ ἀνάκτησις τῆς ὁρασεως· ἔπειτα ἡ μεγάλη προφητεία. Ὁ δὲ εἶπε (λέγει)· Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχειρισató σε γινῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον. Ὁρθῶς εἶπε· Τῶν πατέρων, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι αὐτοὶ δὲν εἶναι Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ ξένοι πρὸς τὸν νόμον, καὶ ὅτι ἐνεργοῦν ἀπὸ φθόνου ὅχι ἀπὸ ζήλου. Γινῶναι, φησί, τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον. Ἐπομένως αὐτὸ ἦτο θέλημά του

Ἰδὲ πῶς γίνεται διδασκαλία εἰς τυπὸν δηγήσεως.

«Καὶ ἀκοῦσαι φωνῇ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὅτι ἔση μάρτυς αὐτοῖς πρὸς πᾶντας ἀνθρώπους ὧν ἔωρα καὶ ἤκουσας».

«Καὶ ἰδεῖν», λέγει, τοὶ δίκαιον» κατὰ πρῶτον λέγει αὐτό. Ἐὰν δὲ εἶναι δίκαιος, αὐτοὶ εἶναι ἐπεύθυνον. «Καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ». Ἰδὲ πῶς ἐξηφώνει τὸ γεγονός. «Ὅτι, ἔση λέγει, μάρτυς αὐτοῦ». Ἐπομένως διὰ αὐτό δεν θά προδωσῃς τὸ θέαμα καὶ τὴν ἀκρόασιν καὶ ὁσων ἔχεις ἰδεῖ καὶ ὁσων ἤκουσες· μέ καθε μίαν ἐκ τῶν αἰσθήσεων τὸν θαυματοῦν. «Καὶ νῦν τί μέλλεις Ἀναστὰς βάπτισαι, καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ».

γ' Ἐδῶ μέγα πρᾶγμα εἶπεν διότι δεν εἶπεν «Εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ βαπτίσου», ἀλλ' «ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα αὐτοῦ». Αὐτό δὲ εἶναι χαρακτηριστικὸν τοῦ ἀποδοκνύοντος ὅτι αὐτός εἶναι Θεός διότι δεν εἶναι δυνατόν κάποιον ἄλλον νὰ ἐπικαλεσθῇ, παρὰ τὸν Θεόν.

Ἐπειτα μέ ὅσα λέγει, δε κνυεῖ ὅτι, καὶ ὁ ἴδιος δεν ἠναγκασθῇ «Ὁ δὲ Κύριος εἶπε πρὸς με Πορεύου εἰς Δαμασκόν, κακεῖ σοι λαληθήσεται τί σε δεῖ ποιῆσαι.» Τίποτε δεν εἶναι χωρὶς μαρτυρίαν, ἀλλὰ φέρει τὴν μαρτυρίαν ὅλης τῆς πόλεως, ἡ ὁποία θεθαίως τὸν εἶδε νὰ ὀδηγῇται τυφλός.

Ἰδὲ δὲ ὅτι, καὶ ἡ προφητεία ἐξεπληρώθη, τὴν ὁποῖαν ἤκουσεν, ὅτι θά εἶναι, αὐτός μάρτυς τοῦ Κυρίου διότι πραγματικῶς ἔγινε μάρτυς αὐτοῦ, καὶ μάρτυς ὅπως πρέπει, καὶ μέ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἐπραξε, καὶ μέ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εἶπε.

Τοιοῦτοι μάρτυρες πρέπει νὰ εἴμεθα καὶ ἡμεῖς, καὶ νὰ μὴ προδιδωμεν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα μᾶς ἐνεπιστεύθη ὁ Θεός· δεν λέγω μόνον διὰ τὰς διδασκαλίας ἀλλὰ καὶ

για τον τρόπον ζωῆς. Διότι παρατήρησε ὅτι εἶδεν ὅτι ἤκουσε μαρτυρεῖ (ὁ Παῦλος, εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τότε δὲν τοι ἐμποδίσαι. Καὶ ἡμεῖς ἤκουσαμεν ὅτι ὑπάρχει ἀνάστασις καὶ ἀπειρα ἀγαθὰ, εἶναι χρέος μας λοιποῦ καὶ ὁμολογήσωμεν εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

Καὶ θεοβελως ὁμολογοῦμεν λέγει καὶ πιστευομεν. Πῶς ἐφ' ὅσων πράττομεν τα ἀντιθετα, Ἐπε' μου, λοιπόν. Ἐὰν κάποιος ὠνοεῖται τὸν ἑαυτὸν τοῦ Χριστιανῆ. Ἐπειτα ἀπομακρυνθεὶς ἐσκέπτετο τὰ Ἰουδαϊκά. Ἰβρα γὰρ θὰ ἦτο ἀρκετὴ ἡ ὁμολογία σ' αὐτῇ. Οὐδὲ ὁλως διότι ἀπο τὰς πράξεις θὰ ἐζητοῦν τὴν ὁμολογίαν. Τοιούτοτρόπως, λοιπόν, καὶ ἡμεῖς ἐὰν λέγωμεν ὅτι ὑπάρχει ἀνάστασις καὶ ἀπειρα ἀγαθὰ, ἔπειτα περιφρονῶμεν αὐτὰ καὶ προτιμῶμεν τὰ ἐδῶ ποῖος θὰ μᾶς πιστεῦσῃ διότι, ὅχι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα λεγομεν, ἀλλὰ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα πράττομεν προσέχουν ὅλοι ἀνεξαιρέτως.

«Μάρτυς ἔσῃ, λέγει πρὸς πάντας ἀνθρώπους», ὁ νόμος μόνον πρὸς τοὺς ἑβραίους, περὶ θάλλον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἀπ' ὅσους διότι οἱ μάρτυρες τοιούτοτρόπως εἶναι δηλαδή πειθῶν ὅχι ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν, ἀλλὰ ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι ἀγνοοῦν.

Ἄς γίνωμε μάρτυρες ἀξιοὶ ἐμπιστοσύνης. Πῶς δὲ θὰ γίνωμεν ἀξιοί; Ὅσοι. Ἀπὸ τὸν τρόπον ζωῆς. Ἐπειὶ θεντο εἰς ἐκεῖνον οἱ Ἰουδαῖοι ἐπιτίθενται εἰς ἡμᾶς τὰ πάθη, τὰ ὁποῖα προτρέπουσι νὰ ἀποκηρύξωμεν τὴν ὁμολογίαν. Ἀλλὰ ἂς μὴ πειθώμεθα· εἴμεθα μάρτυρες οἱ ὁποῖοι ἐστάλημεν ἀπὸ τὸν Θεόν.

Διατυπῶνεται ἀπὸ μερικοὺς ἀνθρώπους ἡ κρίσις διότι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι. Θεὸς μᾶς ἔστειλε διὰ νὰ ὁμολογήσωμεν δι' αὐτόν. Ἄς ὁμολογήσωμεν καὶ ἂς πείσωμεν τοὺς κρίνοντας· ἂν δὲν ὁμολογήσωμεν, εἴμεθα ὑπεύθυ-

νοι, και δια την πλάνην ἐκείνων Ἐτι δὲ εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπου (κρίνονται) βωτικά πράγματα, δὲν θὰ ἐδεχετο κάποιος μαρτυρᾶ ὁ ὅποιος εἶναι πλήρης κακῶν, πολὺ περισσότερον ἐδῶ, ὅπου ἡ ἐξέτασις εἶναι διὰ τοιούτου εἶδους πράγματα

Ἡμεῖς λέγομεν ὅτι ἤκουσαμε τὸν Χριστόν, καὶ ὅτι πιστεύομεν εἰς ὅσα ὑπεσχεθῇ ἐκεῖνοι λέγουν· «Δεῖτε αὐτὸ διὰ τῶν ἔργων διότι ὁ τρόπος τῆς ζωῆς σας μαρτυρεῖ τὰ ἀντιθετά, ὅτι δηλαδὴ δὲν πιστεύετε». Τους κερδίζοντας χρήματα, τοὺς ἄρπαγας τοὺς πλεονέκτας θελετε νὰ ἴδωμεν ἐκείνους οἱ ὅποιοι πενθοῦν οἱ ὅποιοι θρηνοῦν οἱ ὅποιοι οἰκοδομοῦν, οἱ ὅποιοι τὰ πάντα ἐπιχειροῦν ὥς νὰ πρόκειται νὰ μὴ ἀποθάνουν, Ἐάν, λοιπόν, δὲν πιστεύετε ὅτι θὰ ἀποθάνετε, πράγμα τόσον ἐμφανὲς καὶ, νωστοὶ πῶς θὰ σὰς πιστεύσωμεν ὅταν δίδεται μαρτυρίαν (ἀνευ ἔργων). Διότι ὑπάρχουν, ὑπάρχουν πολλοὶ ἐκ τῶν ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι τοιοῦτοτρόπως συμπεριφέροντα ὥς νὰ προκεῖται νὰ μὴ ἀποθάνουν διότι ὅταν ἀρχίζουν νὰ οἰκοδομοῦν καὶ νὰ καλλιεργοῦν τὴν γῆν εἰς βαθὺ γήρας, τότε θὰ σκεφθοῦν τὸν θάνατον;

Δὲν εἶναι μικρὰ ἡ τιμωρία δι' ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι ἐκλήθημεν μὲν εἰς ὁμολογίαν, δὲν ἠδυνήθημεν δὲ νὰ μαρτυρήσωμεν ὅσα εἶδομεν. Εἶδομεν καὶ ἡμεῖς μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοὺς ἀγγέλους καὶ εὐκρινέστεροι ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὅποιοι, εἶδον (τὸ φῶς μετὰ τοῦ Παύλου), ἐπομένως ἄς ὁμολογήσωμεν διὰ τὸν Χριστόν διότι δὲν εἶναι θεθαίως μόνον ἐκεῖνοι μαρτυρες, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς. Δι' αὐτὸ ἐκεῖνοι ὀνομάζονται μάρτυρες, διότι ἐνῷ διατάσσονται νὰ ἀρνηθοῦν, ὑπομένουν τὰ πάντα, διὰ νὰ εἴπουν τὴν ἀλήθειαν καὶ ἡμεῖς, ὅταν διατασσώμεθα ἀπὸ τὰ πάθη νὰ ἀπαρνηθῶμεν, ἄς μὴ νικώμεθα.

Ὁ πλοῦτος λέγει· «Εἶπέ ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι Χρι-

στός μὴ, λοιπόν, σὺ τὸν ὑπακούεις ὡς Θεόν ἀλλὰ περιφρόνησε τὰς ἐντολάς τοῦ. Αἱ ποιηταὶ ἐπιθυμοῦσι τὸ ἴδιον λέγουσιν ἄλλα σὺ μὴ παρασυρθῆς, ἀλλὰ στασου μετὰ γενναιοῦτητα διὰ τὴν μὴ λεχθῆναι καὶ δι' ἡμᾶς. «Θεὸν ὁμολογοῦσιν εὐδέναι, τοῖς δὲ ἔργα αὐτοῦ ἀρνοῦνται»¹⁰ διότι αὐτὸ δὲν εἶναι γνωρισμὰ μαρτυρῶν ἄλλα τὸ ἀντιθετὸν.

Καὶ τὸ νὰ ἀρνηθοῦν ἄλλοι, μὲν δὲν εἶναι ἀξιὸν ἀπορίας, τὸ νὰ γινώμεν δὲ ἡμεῖς ἀρνηταί, οἱ ὅποιοι ἐκλήθημεν νὰ μαρτυρήσωμεν, εἶναι βαρὺ καὶ δυσάρεστον αὐτὸ κατ' ἐξοχὴν βλαπτει τὰ ἰδικὰ μας. «Εἰς μαρτυρίαν αὐτοῖς ἀποθήσεται»¹¹ λέγει ἄλλα ὅταν δὲν ἀποχωρησώμεν, ὅταν μενῶμεν σταθεροί. Ἐάν ὅλοι ἠθέλομεν νὰ μαρτυρήσωμεν διὰ τὸν Χριστὸν ταχέως θὰ ἐπειθαμὲ πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἔθνικους.

Ὁ Σημαντικὸν πρᾶγμα ὁ ἐνάρετος θίος, ἀγαπητοὶ καὶ ἂν εἴηαι καποῖος πολὺ ἐπιθετικὸς, καὶ ἂν φανερώς δὲν κατηγορῇ ἐξ αἰτίας τῆς διδασκαλίας. ὅμως κρυφίως (ἐνδομυχῶς) ἐπιδεκμάζει. ὅμως θὰ εἴπῃ ἐπαινετικά, ὅμως θὰ θαυμάσῃ. Καὶ ἀπὸ ποῦ, λέγει, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γνῇ ὁ θίος ἄριστος. Ἀπὸ οὐδὲν ἄλλο παρὰ ἀπὸ θεῖαν ἐνεργεῖαν.

Τί, λοιπόν (θα εἴπωμεν) ὅταν καὶ οἱ ἐθνικοὶ εἶναι τοιοῦτοι (ἔχουν θίον ἄριστον). Ἐκεῖνοι, ἐάν θεβαίως ὑπάρχουν τὸ οὔτο ἄλλοι, μὲν (ἔχουν θίον ἄριστον) ἐκ φύσεως, ἄλλοι δὲ ἀπὸ ματαιοδοξίαν.

Θέλεις νὰ μάθῃς πόση εἶναι ἡ λαμπρότης τοῦ θίου, πόσῃν πειθῶ ἔχει, Πολλοὶ ἐκ τῶν αἰρετικῶν τοιουτοτρόπως ἐνέκησαν, καὶ ἂν καὶ αἱ διδασκαλαὶ τῶν ἤσαν ἐσφαλμέναι, οἱ πολλοὶ ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐξ αἰτί-

¹⁰ Τίτ. 1, 16.

¹¹ Λουκ. 21, 13.

ας τοῦ σεβασμοῦ δια τόν θιον δέν ἡρευνήσαν πλέον τήν διδασκαλίαν, ἄλλοι δέ ἄν και τοὺς κατηγορήσαν δια τήν διδασκαλίαν, τοὺς ἐσεβάσθησαν δια τον θιον οὐχι ὀρθῶς μὲν πλὴν ὅμως αὐτο ἐπάθον Αὐτό ἐδουφήμησε τὰ ἁγία τῆς πίστεως μας, αὐτό ἀνέτρεψε τὰ πάντα δηλαδὴ το να μὴ ὑπαρξῇ οὐδεὶς ἔπαινος τοῦ θιου εἰς οὐδενα, αὐτο βλαπτει τὴν πιστιν

Λέγομεν ὅτι ὁ Χριστος εἶναι Θεός, και ἀπειρα ἄλλα παρουσαζόμε, μετὰ τῶν ἄλλων δε και αὐτό, ὅτι δηλαδὴ ἐπεισεν ὅλους γεν κῶς να διαγοὺν σωστον θιον ἄλλα αὐτο συμβαλει εἰς ὀλιγους. Βλαπτει τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀναστασεως ἢ αἰσχροτης τοῦ θιου, τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀθανασιας τῆς ψυχῆς, τὴν περὶ κρσεως και πολλα ἄλλα προκαλει, τὴν μοιραν, τὴν ἀισαγκην, τὴν ἀπρονοησαν Δ ὅτι ἡ ψυχῇ, θυθσθεῖσα εἰς πολλα κακά, προσπαθει να εφευρισκῇ διὰ τον ἑαυτόν τῆς αὐτας ὡσαν μερικας παρηγορίας, δια να μὴ λυπηται, ἐπειδὴ σκέπτεται ὅτι ὑπαρχει κρσις, και ὅτι εἰς ἡμᾶς καταλογιζοντα, τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς και τῆς κακίας.

"Ἀπειρα κακα δημιουργεῖ ὁ θιος, καμνει τοὺς ἀνθρωπους θηρία, και περισσοτερον ἀπερισκέπτους ἀπὸ τὰ θηρια· διότι ὅσα ἀκριβῶς ὑπάρχουν εἰς κάθε φύσιν τῶν θηρίων, αὐτὰ πολλάκις συνεκέντρωσε εἰς ἕνα ἄνθρωπον, και τὸ πᾶν κατεστρεψε Δια τοῦτο εἰσήγαγε ὁ διάβολος τὸ πεπρωμένον διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι ὁ κομος εἶναι ἀνευ προνοιας, διὰ τοῦτο ὅτι ὑπάρχουν καλοὶ ἐκ φύσεως χαρακτῆρες και φαῦλοι, δια τοῦτο παραγγέλλει ὅτι τὸ κακὸν εἶναι ἀνευ ἀρχῆς και ὑλικόν, διὰ τοῦτο πρᾶττει τὰ πάντα, δια να ἐπιφερῇ φθοραν εἰς τὸν θιον μας διότι οὔτε ἀπὸ ἐσφαλμένης διδασκαλιας εἶναι δυνατόν να ἐκφυγῇ (να ἐπανέλθῃ), ὅταν εἶναι κάποιος τοιουτου θιου (διεφθαρμένου), οὔτε να παρα-

μεινῇ εἰς τὴν ὀρθὴν πίστιν, ἀλλὰ ἀπο ἀνάγκην πολλὴν εἶναι δυνατόν αὐτὰ νὰ τα ἀποδεχθῇ διότι ἐγὼ θεόαιώς δὲ νομίζω ὅτ' εὐρίσκεται ταχέως κάποιος ἀπὸ ἐκείνων οἱ ὅποιοι δὲν ζοῦν ὀρθῶς, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ σκέπτεται ἄπειρα διαβολικά, ὅτι ὑπάρχει αὐτόματος γένησις, ὅτι τυχαίως ὁδηγοῦνται τὰ πράγματα ὅτι τα πάντα κυβερνῶνται ἀτάκτως καὶ συγκεχυμένως.

Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ, ὡς ἐνδιαφερώμεθα διὰ τὸν καλὸν με ἀποτέλεσμα νὰ μὴ ἀποδεχώμεθα διδασκαλίας κακὰς. Ὁ Καὶν ἐτιμωρήθη νὰ στεναζῇ καὶ νὰ κατέγεται ἀπὸ φόβον. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ πονηροὶ καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἔχουν συνειδησιν τῶν πολλῶν κακῶν πολλακῶς ἐκτινασσονται ἀπὸ τὸν ὕπνον, πλήρεις θορυβοῦ εἶναι αἱ σκεψεις τῶν, τεταραγμένοι οἱ ὀφθαλμοί, τὰ πάντα εἶναι πλήρη ὑποψίας, τὰ πάντα ἐπιφέρουν κατάπληξιν πλήρης ἡ ψυχὴ τῶν ἀπὸ φοβερὰν ἀναμονῇ, ἀπο δειλίαν, συσπειρουμένη ἀπὸ φόβον καὶ τρόμον, γίνεται νωθρά. Τίποτε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γινῇ περισσότερο μαλθακὸν ἀπὸ τοιαυτὴν ψυχὴν, τίποτε περισσότερο μωρόν. Ὅπως ἀκριβῶς οἱ παράφρονες εἶναι ἐκτὸς ἑαυτῶν, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ τοιούτου εἶδους ψυχὴ εἶναι ἐκτὸς ἑαυτῆς.

Πότε, λοιπόν, αὐτὴ θὰ ἔλθῃ εἰς συναισθησιν, ὅταν ἔχῃ τόσην ἀναταραχὴν, ἢ ὅποια εὐχάριστον εἶναι, ἀφοῦ ἀπολαύσῃ γαλήνην καὶ ἡρεμίαν, νὰ ἡμπορέσῃ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν τιμητικὴν τῆς καταγωγῆς: Ὅταν δὲ τὰ πάντα τὴν φοβίζουν καὶ τὴν θορυβοῦν, καὶ ὄνειρα, καὶ λόγια, καὶ μορφαί, καὶ ὑποψιαὶ μόνον, πότε θὰ δυνηθῇ νὰ ἴδῃ τὸν ἑαυτὸν τῆς, ἐάν εἶναι τοιοῦτοτρόπως ταραγμένη καὶ θορυβημένη.

Ὡς λύσωμε, λοιπόν, τὸν φόβον τῆς, ὡς θραύσωμε τὰ δεσμά διότι ἐάν δὲν ὑπῆρχε κόλασις, αὐτὰ ἀπὸ ποῖαν κόλασιν δὲν εἶναι χειρότερα, νὰ ζῇ δηλαδὴ πάν-

τοτε με φόβον, να μη ἔχη ποτέ θάρρος, να μὴ χαλαρώνῃ ποτέ;

Αὐτά, λοιπόν, ὅλα ἀφοῦ γνωρίζομεν ἀκριβῶς, ὡς γαληνεύομεν, καὶ ὡς φροντιζόμε δια τὴν ἀρετὴν, διὰ νὰ διελευθώμεν ἀμέμπτως τὴν παροῦσαν ζωὴν, κατέχοντες ὀρθὴν διδασκαλίαν καὶ σωστον θίον καὶ νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ ἐπιτύχωμε τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα ἔχει ὁ ποσχεθῇ εἰς τοὺς ἀγαπῶντας αὐτον, με τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Μονογενοῦς αὐτοῦ Υἱοῦ μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα, συγχρόνως καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, δύναμις, τιμὴ τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν

Ο Μ Ι Λ Ι Α ΜΗ' (48)

(Πράξ 22, 17-30, 23, 1-5)

Ἐγένετο δὲ μοι, ὑποστρέψαντι εἰς Ἱερουσαλὴμ, προσευχομένου μου ἐν τῷ Ἱερῷ, γενέσθαι με ἐν ἰκστάσει, καὶ ἰδεῖν λέγοντά μοι αὐτόν Σπαῦσον, καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσαλὴμ, διότι οὐ παραδέχονται σου τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. Καγὼ εἶπον Κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ βασίζων κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σέ καὶ ὅτε ἐξερχέτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐφεστὼς καὶ συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ, φυλάσσω τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐτόν»¹

¹ Πράξ 22, 17 - 20

α Παρατήρησε πῶς ὠθεῖ τον ἑαυτὸν του μέσα εἰς τοὺς κινδύνους διότι προσθέτει «Ἐγενετο δέ μοι ὑποστρεφάντι εἰς ἱερουσαλημ» δηλαδή, «ἦλθον πάλιν εἰς τὴν ἱερουσαλημ μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ ὄραμα» «Καὶ προσευχομένοι μοι ἐν τῷ ἱερῷ γενέσθαι με ἐν ἑκστάσει, καὶ δὲν λεγόντα μοι Σπεύσον, καὶ ἐξελθε ἐν ταχείᾳ, διότι οὐ παραδέχονται σου τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ» Ἴδε, οὔτε αὐτο εἶναι χωρὶς μαρτυρίαν, ἀλλὰ ἡ μαρτυρία προέρχεται ἀπὸ τὸ ἀποτελεσμα Εἶπεν ὅτι «οὐ δεξόντα σου τὴν μαρτυρίαν», καὶ δὲν τὴν ἐδέχθησαν καὶ θεθαῶς ἀπὸ τοὺς ὑπολογισμούς ἐπρεπε νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ὅπωςδήποτε θὰ τὴν δεχθοῦν «ἐγὼ γὰρ ἤμην ὁ φυλακίζων καὶ δερῶν», λέγει Ἐπομένως δι' αὐτὸ ἐπρεπε αὐτοὶ νὰ δεχθοῦν τὴν μαρτυρίαν, καὶ ὁμοῦς δὲν τὴν ἰδέχθησαν διὰ τοῦτο καὶ πληροφορεῖται αὐτὸ εἰς τὴν ἑκστάσει, ὅτι δηλαδή δὲν θὰ παραδεχθοῦν τὴν μαρτυρίαν Ἐδῶ δυο πράγματα συνθέτει (δι' ὧν λέγει) καὶ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀπολογία εἰς αὐτοὺς (δι' αὐτὰ), (διότι παραλογως καὶ ἀδικολογήτως τὸν ἐδῶκον), καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς ἦτο Θεός, ἐπειδὴ προφητεῖ τα ἔκτος ἀναμονῆς, καὶ ἐπειδὴ δὲν βλέπει εἰς αὐτὰ τα ὁποῖα ἐγιναν, ἀλλὰ ἐπειδὴ γνωρίζει τα μέλλοντα Πῶς λοιπόν, λέγει «Ἐνωπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων υἱῶν τε Ἰσραὴλ θαστάσει τὸ ὄνομά μου»,² «Θά κρατήσῃ», εἶπεν, δὲν θὰ πείσῃ ὅπωςδήποτε ἄλλως τε οἱ Ἰουδαῖοι εἰς ἄλλα μέρη μὲν ἐπεΐθοντο ἐδῶ δέ οὐκ Ἰουδαίως ἰδιαιτέρως ἐπρεπε νὰ πεισθοῦν, ἐπειδὴ ἐγνωρίζον τὴν προηγουμένην ἀγωνιστικότητά του ἐδῶ δὲν ἐπέθοντο.

«Καὶ ὅτε ἐξεγείτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυ-

ρός σου, και αυτος ημην εφεστως και συνευδοκων τη αναμνησει αυτου». Δε ποϋ παλιν καταληγει ο λογος, εις το δυσκολον κεφαλαιον διατι δεικνυει, οτ αυτος ητο ο παρακινων και οχι μονον ο παρακινων αλλα και ο φονευων με πολλας χειρας τον Στεφανον. Τους υπειθυμισε φοβερον φονεαν. Τότε, λοιπον, ιδιαιτερωσ δεν τον ενεχυησαν επεδη αιτο τους ηλεγχε και πλεον εξεπληρουτο η προφητεια.

Πολυς, λοιπον, ο ζηλος, και μεγαλη η κατηγορια, και οι μαρτυρες της αληθειας του ληριου μετα θαρρους ομιλουτες. Αλλα οι Ιουδαιοι δεν ηνεχθησαν εις το εξης να ακουσουν δλην την ομιλιαν, αλλα πυρποληθεντες πολυ απο τον θυμον εκραυγαζον.

Και ειπε προς με Πορευου, οτι εγω εις εθνη μακραν αποστελω σε. Ηκουον δε αυτου αχρι του λογου τουτου, και επιβραν την φωνην αυτων, λεγοντες Αλρε απο της γης τον τοιουτον ου γαρ καθηκον αυτον ζην. Κραζοντων δε αυτων και ριπτοντων τα ιματια, και κονωρτον θαλλοντων εις τον αερα εκελευσεν ο χλιαρχος εισαγεσθαι αυτον εις την παρεμβολην, ειπων μαστιξιν ανεταξεσθαι αυτον, Ινα γνω δι ην αιτιαν ουτω κατεβωιν αυτου. Και ο χλιαρχος επρεπε να εξετάση εαν αυτα ειχον τοιουτοτροπως, η και εκεινοι οι Ιδ.οι. Αυτος δε χωρις ναπραξη τιποτε περισσοτερον, διατάσσει να τον ανακριτου με μαστιγωσιν. «εκελευσε γαρ αυτον, λεγει, εισαγεσθα εις την παρεμβολην, ειπων μαστιξιν ανεταξεσθα αυτον, Ινα γνω δι' ην αιτιαν ουτω κατεβωιν αυτου».

Και θεβαιως επρεπε να πληροφορηθῃ απο εκεινους οι οποιοι εκραυγαζον εναντιον του, και να ερωτηση εαν ησαν αντιθετοι εις κατι απο οσα ελεχθησαν αλλα μονον χρησιμοποει την δυναμιν του, και πρᾶττει προς χαριν εκεινων διοτι δεν επεδιωκεν αυτο, πως

θα πράξη δηλαδή κατ. δικαίως, άλλα πώς θα σταματήσει την όργη. εκείνω. ή όποια ήτο άδικος

Ός δέ προσετείλον αυτόν τοις Ιμαίοις, είπε προς τόν έστώτα έκατόνταρχον ο Παύλος Εί άνθρωπον Ρωμαίον και ατακρίτον έξεστιν υμίν μαστιζειν, Δέν έφευσθη ό Γαίλος, μη γένοιτο όταν ώνόμασε τόν έαυτόν του Ρωμαίον (όότι ήτο Ρωμαίος πολίτης) δια τοότο και ό χιλιαρχος φοβεΐται, μόλις το ήκουσε Κα. δια ποίον λόγον λέγει, έφοβήθη. "Αν διά τιποτε άλλο δέν έφοβηθη άλλα δια να μή συλληφθῇ και τιμωρηθῇ περισσότερον.

Και Ιδε, δέν λέγει μόνον, άλλ' «εί έξεστιν υμίν,» Δυο τά άδικήματα όότι μαστιγώνεται και άναπολόγητος, και ένώ ήτο Ρωμαίος

Τότε αυτό τό είχον μεγάλο προνόμιον αύτοί οί ό ποίο είχον τό δικαίωμα να ώνομαζώνται τοιουτοτρόπως και δέν το έπετυγχανον όλοι αυτό όότι λέγουν ότι από την έποχην τοϋ Αδριανου ώνομάσθησαν όλοι Ρωμαίοι, παλαιότερον όμως δέν ήτο τοιουτοτρόπως. Ή και είπε τοι έαυτόν του Ρωμαΐον, δια να διαφύγη την τιμωριαν όότι θα έγέμετο εύκόλως καταφρονούμενος αν έμαστιγώνετο τωρα δε άφού είπεν αυτό, εις μεγαλυτερον φόβον τούς έμβάλλει Έάν δέ τόν έμαστιγώναν, και θα διέστρεφον την ύπόθεσιν, ή και θα τόν έφόνευον τώρα δέ δέν συμβαίνει τοιουτοτρόπως. Ίδε πώς ό Θεος έπιτρέπει να γίνουν πολλά και από τόν άνθρωπινον παράγοντα, και ένώπιον αύτών και τών λοιπών.

Ό δέ χιλιαρχος, άπαντών ότι «πολλού κεφαλαίου την πολιτειαν ταυτην έκτησάμην», δεκνύει ότι ύπωπευθή ότι είναι πρόφασις τό ότι είπε ό Παύλος ότι είναι Ρωμαίος και Ισως αύτό τό ένόμισεν από την πτωχείαν τοϋ Παυλου ή όποία ήτο καταφανής.

«Ακούσας δε ὁ ἑκατόνταρχος προσελθὼν τῷ χιλιάρχῳ ἀπηγγείλε λέγων· Ὅρα τι μέλλεις ποιεῖν ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστι. Προσελθὼν δὲ ὁ χιλιάρχος εἶπεν αὐτῷ· Λέγε μοι, εἰ συ Ῥωμαῖός εἶ. Ὁ δὲ ἔφη· Ναί. Ἀπεκρίθη ὁ χιλιάρχος· Ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην. Ὁ δὲ Παῦλος φησιν· Ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. Εὐθέως δὲ ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες ἀνεταζεῖν αὐτόν. Καὶ ὁ χιλιάρχος δὲ ἐφοβήθη ἐπ' αὐτοῦ ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι, καὶ ὅτι, ἢ, αὐτὸν δεδεκώς».

«Ἐγὼ δέ, λέγει, καὶ γεγέννημαι». Ἐπομένως ἦτο ἀπὸ πατέρα Ῥωμαῖον πολίτην. Τί λοιπὸν γίνεται μετὰ ἀπὸ αὐτό, Ἀφοῦ τὸν ἔλισε τὸν κατέθεσεν εἰς τοὺς Ἰουδαίους. Τοιοῦτοτρόπως δὲν ἦτο ψεῦδος τὸ ὅτι εἶπεν ὅτι εἶναι Ῥωμαῖός πολίτης, διότι, καὶ ὠφελήθη ἀπὸ αὐτό, ἀφοῦ ἔλυθη ἀπὸ τὰ δεσμά καὶ πῶς ἄκουε· «Τῇ δὲ ἐπαυρίῳ βουλόμενος γινῶναι τὸ ἀσφαλές τὸ τί κατηγορεῖται ὑπο τῶν Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτόν, καὶ ἐκέλευσε συνελθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πᾶν τὸ συνέδριον αὐτῶν καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν εἰς αὐτούς».

«Ατενίσας δὲ ὁ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν»³ Οὐχὶ πλέον πρὸς τὸν χιλ'αρχον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πλῆθος καὶ τὸν λαὸν ὁμιλεῖ. Καὶ τί λέγει, «Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ Θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας». Αὐτὸ τὸ ὅποιον λέγει, αὐτὸ σημαίνει· «Δὲν ἔχω συναισθήσιν ὅτι σὰς ἔχω ἀδικήσῃ εἰς κάτι, οὔτε ὅτι πράττω κάτι ἄξιον δι' αὐτά τὰ δεσμά». Τί λοιπὸν, (πράττει) ὁ ἀρχιερεύς, Ἔπρεπε νὰ συγκληθῇ, διότι χάριν αὐτῶν ἀδίκως εἶχε δεθῇ (ὁ Παῦλος)

αυτός δὲ καὶ εὐσητίῳ τοῦ ἐπιτίθετα ἐπ' αὐτοῦ καὶ
 ὁ αὐτὸς νὰ κτεπηθῇ αὐτός αἰτοῦ ἦτο φανερόν· καὶ ἀ-
 πόδ' αὐτοῦ προσέθεσε· Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας τοῖς
 παρεστῶτιν αὐτῷ ἐπεταίε τιπτεν αἰτοῦ τὸ στόμα·
 Ὡρα αὖθις ὡς ἐπεκλῆς (πρῶτος, ὁ ἀρχιερεὺς· τότε
 ὁ Παῦλος πρὸς αὐτοὺς εἶπε· Τιπτεν σε μέλλει ὁ Θεός,
 τοῦ κεκοιμήσεσθαι καθὲν κρινῶν με κατὰ τὸν
 νόμον καὶ παρανομῶν κελεύεις με τιπτεσθαι, οἱ δὲ
 παρεστῶτες εἶπον· Τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ Θεοῦ λοιδορεῖς.
 Ἐφη τε ὁ Παῦλος· Οὐκ ἦδεν ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχ-
 ιερεὺς γεγραπτός, γὰρ Ἀρχόντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐ-
 ρεῖς κακῶς»⁴.

Θ. Μερκοί, μὲν, λοιποὶ ἰσχυρίζονται ὅτι γνωρίζων εἰρωνεύεται, ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι οἰδόλως ἐγνωρίζων ὅτι εἶναι ἀρχιερεὺς διότι ἀληθῶς θὰ τὸν ἐτίμα δια τοῦτο καὶ ἀπολογεῖται ὡς εἶναι ἐπὶ ἡγετοῦ κατηγορία, καὶ συμπληρῶν· «Ἀρχόντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς· Τι, λοιπόν, λέγει, διότι εἶναι δὲν ἦτο ἀρχὴ τοῦ λαοῦ· ἔπρεπε ἄλλοι νὰ ὑβρίζη, οἰδόλως ἄλλα καὶ ἀν' ὑβρίζετο μᾶλλον νὰ ὑπομένῃ· Εἶναι ἄξιον δὲ νὰ ἐρευνήσωμεν πῶς, αὐτός ὁ ὁποῖος εἰς ἄλλο σημεῖον λέγει· «Λοιδορούμενο, εὐλογοῦμεν, δωκόμενο ἀνεχόμεθα· ἐδῶ ἀντιθετικῶς πράττει καὶ ὅχι μόνον δὲν ὑβρίζετα· ἄλλα καὶ καταράται· Μακρὰν ἀπὸ ἐδῶ! οὐδὲν ἀπὸ αὐτὰ φαίνεται ὅτι, ἔχει, πράξει, ἄλλα τὰ λόγια εἶναι, δι' ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος μὲ ἀκριβείαν ἐξετάζει περισσότερον προϊόντα θαρρῶν παρὰ θυμοῦ· ἄλλως τε δὲν ἤθελε νὰ φανῇ εὐκαταφρονήτος εἰς τὸν χίλιαντον· Διότι εἰαν αὐτός μὲν ἀπέφυγε νὰ τὸν μαστιγώσῃ, διότι θεθαιῶς ἐπρόκειτο νὰ τὸν παραδῶσῃ εἰς τοὺς Ἰ-

Ιουδαίους το να κτυπηθῇ ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας θά καθί-
στα ἐκεῖνο. (τοὶ γὰρ ἄρχοι) θρασυτερον δ' αὐτοῦτο δὲν
ἀπευθυνετα πρὸς τὸν ὑπηρετὴν ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν ὁ ὁ-
ποῖος ἔδωκε τῇ διαταγῇ, αὐτὸ πραγματοποιῶν. Τὸ
δὲ «τοῖχε» κενεμένη καὶ αὐ καθῇ κρινὼν με κατὰ τὸν
νόμον» τὸ εἶπε, σχεδὸν αὐτὸ λέγων εἰς αὐτὸν «Ἐνῶ
εἶσα, ὑπευθυνος καὶ ἀξίος πολλῶν τραυματιῶν».

Ἴδε λοιπὸν πῶς ἐξεπλάγη ὁ λαὸς διὰ τὴν μετὰ
βαρρους ὁμολογίαν τοῦ ὅτι ἐκεῖ ἔπρεπε νὰ ἀναστατώ-
σουν τὸ πᾶν περισσότερο φερόντα, ὡς μεθύοντες.

Αὐτὸς ἔξ καὶ τὸν νόμον δημοσιῶς ἀναφέρει, ἐπει-
δὴ θέλει νὰ δείξη ὅτι τα εἶπεν αὐτὰ τοιοῦτοτρόπως
ὅχ. ἐξ αἰτίας τοῦ ὅτι ἐφοβήθη ὥστε δ' αὐτὸ ὅτι δὲν ἦ
το ἕως νὰ ἀκούσῃ ἀλλὰ ὑπακούει καὶ ἔδω εἰς τὸν
νόμον. Καὶ εἶμαι λίαν πεπεισμένος ὅτι αὐτὸς δὲν ἐ-
γινώριζεν ὅτι εἶναι ἄρχιερεὺς (ἐκεῖνος) διότι ἐπανήλ-
θε μὲν ἔπειτα ἀπὸ μεγάλου χρονικοῦ διάστημα δὲν
συνανειστρέφετο δε συνεχῶς μὲ τοὺς Ἰουδαίους, καὶ ἐ-
κείνον δὲ τὸν εἶδε εἰς τὸ μέσον μετὰ πολλῶν ἄλλων
διότι δὲν ἦτο ἐμφανὴς ὁ ἀρχιερεὺς ἐπειδὴ ἦσαν πολλοὶ
καὶ διάφοροι. Τοιοῦτοτρόπως νομίζω ὅτι καὶ αὐτὸ πρὸς
ἐκεῖνο ἀπευθυνετα ἀποδεικνύει ὅτι ὑπακούει εἰς τὸν
νόμον καὶ δι' αὐτὸ ἀπολογεῖται.

Ἄς ἰδῶμεν δε ἐξ ἀρχῆς τὰ ὅσα ἔχουν λεχθῇ
«Προσυχόμενον μου λέγει, ἐν τῷ ἱερῷ ἐγένετο γενέ-
σθαι με ἐν ἐκτόσσει. Δια νὰ δείξῃ ὅτι δὲν ἦτο ἀπλῶς
δημιούργημα φαντασίας δι' αὐτὸ προσέθεσε τὸ «προσ-
ευχομένου μου» «Σπεῦσον καὶ ἐξελθε ἐν τάχει, λέγει,
διότι οὐ παραδέξονται σου τὴν μαρτυρίαν». Ἐδῶ δει-
κνύει ὅτι ἐφοβείτο ὅχι ἐπειδὴ ἐφοβεῖτο τοὺς κινδύνους
αὐτῶν (οἱ ὅποιοι προέρχονται ἀπ' αὐτούς), ἀλλὰ ἐ-
πειδὴ δὲν ἐδέχοντο τὴν μαρτυρίαν τοῦ. Διὰ τὴν δὲ εἶπεν
ὅτι «αὐτοὶ ἐπιστάνται ὅτι ἐγὼ ἤμην δεσμεύων,». Ὁ-

χι ἔπε δὴ διεφωνεῖ πρὸς τοὺς Χριστοὺς, μὴ γένοιτο! ἀλλ' ἔπειδὴ ἠθέλεε νὰ μαθῇ τὸ τοσόν παραδόξον· «Πορεύου, λέγει, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε»· Ἰδὲ δὲν τὸν ἐδίδαξεν ὁ Χριστὸς τι πρέπει νὰ πράττῃ, ἀλλὰ εἶπε μόνον νὰ ἀναχωρήσῃ, καὶ ὑπακούει τόσον ἤτο ἐντελῶς ὑπάκουος!

«Καὶ ἐπῆρται τὴν φωνὴν αὐτῶν, λέγει, λέγοντες Αἴρε αὐτόν· αὐτὸν γὰρ καθηκόν αὐτὸν ζῆν»· Ὅποια αὐτοῦ θαδεῖα! καὶ ὅμως δὲν ἔπρεπε νὰ ζητῇ, ὅχι αὐτὸς ὁ ὅποιος εἰς ὅλα πείθεται, εἰς τὸν Θεόν.

Ὡ ὁδῆγοι καὶ ἀνθρωποκτόνοι! «Καὶ τὰ ἱμάτια ἐκτινάσσοντες, λέγει, κονιορτὸν ἔβαλον»· Τοῦτο πράττουσιν ὥστε νὰ γίνῃ φοθερωτέρα ἢ ἐξέγεροίς των, ἢ καὶ ἔπειδὴ ἠθελον νὰ φοβήσων τὸν ἄρχοντα· Καὶ πρόσθε δὲν λέγουσιν τὴν αἰτίαν, διότι τιποτε δὲν ἠδύναντο νὰ εἰποῦν, ἀλλὰ νομίζουσι ὅτι θὰ ἐπιφέρουν κατάπληξιν μὲ τὸν θόρυβον καὶ ὅμως ἔπρεπε νὰ μαθῇ ἀπὸ τοὺς καθηγόρους.

«Καὶ ὁ χιλιάρχος ἐφοβήθη, λέγει, ἐπιγνούς ὅτι Ρωμαῖός ἐστιν»· Δὲν ἦτο βεβαίως ψεῦδος τὸ ὅτι εἶπεν ὁ Παῦλος ὅτι εἶναι Ρωμαῖος. «Καὶ ἔλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν δεσμῶν, λέγει, καὶ καταγαγὼν ἔστησεν εἰς τὸ συνέδριον»· Αὐτὸ ἔπρεπε νὰ πράξῃ ἀπὸ τὴν ἀρχήν, καὶ οὔτε νὰ τὸν δέσῃ οὔτε νὰ θελήσῃ νὰ τὸν μαστιγώσῃ, ἀλλὰ νὰ τὸν ἀφήσῃ ἀφοῦ δὲν ἔπραξε κάτι τοιοῦτον, ὥστε καὶ νὰ εἶναι δεμένος. «Καὶ ἔλυσεν αὐτόν, λέγει, καὶ καταγαγὼν εἰς αὐτοὺς ἔστησε»· Διὰ τοῦτο ἰδιαιτέρως ἠπόρησαν οἱ Ἰουδαῖοι.

«Ἀτενίσας δὲ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ, λέγει, εἶπεν· Ἄνδρες ἀδελφοί· Ἐδῶ δεικνύει τὴν παρρησίαν του, τὸ ἀπτόητον. Ἀλλὰ ἰδὲ καὶ τὴν θρασύτητα ἐκείνων· διότι προσέθεσεν· Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα ἐπέταξε· διότι τί εἶπε

προσβλητικόν, Ὡς τῆς ἀνασχυντίας ὡς τῆς θρασυτήτος!

«Τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν λέγει, εἶπε Τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεὸς τοῦτε κεκοναμένε» Ὅποια παρρησία! Τὸν ἐμπαιζει, δια προσποῖσιν καὶ παράθασιν τῶν νόμων δια τοῦτο, λοιπὸν, καὶ ἀναχαιτίζεται. Καὶ αὐτὸς μὲν εὐρισκόμενος εἰς ἀμηχανίαν δὲν τολμᾷ νὰ εἴπῃ τίποτε, ἀλλὰ οἱ πλησιοὶ αὐτοῦ, ἐπειδὴ δὲν ὑπέφερον τὴν παρρησίαν του τοιοιυτοτρόπως εἶδον ἀνθρώπον νὰ ἐπιθυμῇ νὰ ἀποθάνῃ καὶ δὲν ἠνέχθησαν. «Οὐκ ἤδειν λέγε ὅτι ἀρχιερεὺς ἐστίν» Ἐπομένως ἦτο προῖον ἀγνοίας ἢ ἐπιτηδίας, ὅτι, ἐάν δὲν ἦτο αὐτό, τοῦλάχιστον θὰ ἀπῆρχετο (ὁ ἀρχιερεὺς), ἀφοῦ τὸν ἐλάμβανεν (τὸν Παῦλον) καὶ δὲν θὰ ἐσιώπα, (ἢ) τοῦλάχιστον θὰ τὸν παρέδιδεν εἰς αὐτοὺς ὁ χιλιάρχος.

γ' Ἐδῶ δεικνύει, ὅτι ἐκουσίως ὑφίσταται, ὅσα ὑφίσταται καὶ τοιοιυτοτρόπως ἀπολογεῖται πρὸς αὐτοὺς ἱπακουῶν εἰς τὸν νόμον, ὅχι, ἐπεὶ δὲ θέλει, νὰ ἐπιδειχθῇ εἰς αὐτοὺς, ὅτι, ἐκείνους καὶ πολὺ τοὺς εἶχε κατηγορήσει. Διὰ τὸν νόμον, λοιπὸν ἀπολογεῖται καὶ ὅχι διὰ τὸν λαόν. Εὐλόγως διότι τὸ νὰ φονεύουν αὐτὸν ὁ ὅποῖος δὲν εἶχε διαπράξει οὐδὲν ἀδικημα. ὁ ὅποῖος ἦτο ὡς πρὸς αὐτὰ ἀθῶος, ἦτο παράνομον. Ἐπομένως δὲν εἶναι, ὕβρις αὐτὸ τὸ ὅποιον ἐλέχθη ἀπὸ αὐτὸν, ἐκτὸς ἂν θὰ ἔλεγε κάποιος ὅτι εἶναι ὕβρις καὶ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, ὅταν λέγῃ «Οὐαὶ ὑμῖν, Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκοναμένοις»³.

Ναί, λέγει, ἀλλὰ, ἐάν εἶπε πρὶν νὰ κτυπηθῇ, δὲν ἦτο προῖον θυμοῦ ἀλλὰ παρρησίας. Ἄλλὰ εἶπον τὴν αἰ

τιαν, ὅτι δὲν ήθελε νά περιφρονηή. Και βεβαίως ο Χρῆστος εἰς πολλὰς περιπτώσεις ὤβρισε τοὺς Ἰουδαίους, ὅταν ὁ ἴδους ὤβρισθη, ὅπως ὅταν λέγῃ «Μὴ δοκεῖτε ὅτ. ἐγὼ κατηγορῶ ὑμῶν»⁶. Ἀλλὰ δὲν εἶναι αὐτὸ ὤβρις, μὴ γένοιτο!

Ἰδὲ λοιπὸν μὲ πόσῃ ήπιότητα ὁμιλεῖ πρὸς ἐκείνους «Οὐκ ήδεν ὅτι ἀρχερεὺς ἐστὶ, λέγει τοῦ Θεοῦ». Εἶπεν αὐτό, καὶ δὲν ἐσταμάτησεν ἀλλὰ δεκνυων ὅτ. δὲν εἰρωνεύεται συμπληρῶναι «Ἀρχόντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἔρεις κακῶς». Βλέπεις πῶς καὶ ἀρχηγὸν τοῦ λαοῦ ἀκόμη τὰ ὀνομάζει.

Ἄς μάθωμεν, λοιπὸν καὶ ἡμεῖς τὴν ἐπιείκειαν, διὰ νά εἴμεθα ἀρτίοι εἰς καθὲ ἓν ἐκ τῶν δυοῦ διότι ὑπάρχει ἀνάγκη πολλῆς ἀκριθείας (ὀρθῆς κρίσεως) ὥστε νά μάθωμεν τί εἶναι, αὐτὸ μὲν τί δὲ ἐκεῖνο ὑπάρχει, ἀνάγκη δὲ ἀκρθείας διότι λανθανόντως εὗρισκονται πλησίον αὐτῶν αἱ κακία, εἰς μὲν τὴν παρρησίαν ἢ θρασύτητος, εἰς δὲ τὴν ἐπιείκειαν ἢ δειλία καὶ εἶναι, πρέπει νά ἐρευνῶμεν μήπως ἐνῶ κάποιος κατέχει τὴν κακίαν νομίσῃ ὅτι ἔχει, τὴν ἀρετὴν ὅπως ἀκριθῶς εἶναι κάποιος δὲν ἐγνωρίζεν, νομίζων ὅτι συνειρσκεται μὲ τὴν κυρίαν, ἐνῶ συνευρίσκεται μὲ τὴν ὑπηρέτριαν.

Τί εἶναι, λοιπὸν ἐπιείκεια, καὶ τί δειλία; Ὅταν δὲν ὑπερασπίζωμεν ἄλλους οἱ ὅποιοι ἀδικοῦνται, ἀλλὰ οἱ ἴδιοι σιωπῶμεν, αὐτὸ εἶναι γνώρισμα δειλίας, ὅταν δὲ οἱ ἴδιοι, κακοποιοῦμενοι, ὑπομένωμεν, αὐτὸ εἶναι ἐπιείκεια (πραότης). Τί εἶναι, παρρησία; Πάλιν τὸ ἴδιο ὅταν ἀγωνιζώμεθα ὑπὲρ ἄλλων. Τί, λοιπὸν

θρασύτης (αυθαδεια) Ὅταν θέλωμε νὰ ἀγωνιζώμεθα δι' ἡμᾶς τοὺς ἰδίους.

Ἐπομένως ἡ μεγαλοψυχία εἶναι μαζί με τὴν παρρησίαν, καὶ ἡ θρασύτης πάλι με τὴν δειλίαν ὅτι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος δὲν ποιεῖ διὰ τὸν ἑαυτόν του δυσκόλως θὰ ποιεῖ διὰ τοὺς ἄλλους ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖος δὲν ἀγωνίζεται διὰ τὸν ἑαυτόν του δυσκόλως δὲν θὰ ὑπερασπίσῃ τοὺς ἄλλους ὅτι ὅταν εἶναι ἀνόθευτος ὁ χαρακτήρ μιας ἀπό παθῆ δεχέται καὶ τὴν ἀρετὴν Ὅπως ἀκριβῶς ἔν σῶμα ἐλευθεροῦ ἀπὸ περετὸν ἔχει δύναμιν τοιούτοτρόπως λοιπόν, καὶ ἡ ψυχὴ ἂν δὲν διαστραφῇ ἀπὸ τὰ παθῆ ἔχει δύναμιν Μεγάλῃς δυνάμεως ψυχικῆς γαλακτηριστακὸν εἶναι ἡ ἐπιεικεία διὰ τὴν ἐπιεικείαν ὑπερέχεται ψυχὴ γενναία καὶ γενναϊκὴ καὶ πολὺ ἀνωτέρω Ἡ νομίζεις ἔτι εἶναι μικρόν τὸ νὰ κακοποιῇσαι, καὶ νὰ μὴ γένησαι ἄγριος Καὶ δὲν θὰ σφαλῇ κάποιος ἂν διομοῖται τὸν φρονιτὸν διὰ τοὺς πλησίον ἀνδρείαν διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔγινε τοσοῦτον δυνατός ὥστε νὰ δυναθῇ νὰ ὑπερισχύσῃ τόσον μεγάλου πάθους θὰ ἡμπορέσῃ καὶ εἰς ἄλλο (πάθος) νὰ ἐπιτεθῇ με τολμήν.

Λοιπόν, δύο εἶναι αὐτὰ τὰ παθῆ ἡ δειλία καὶ ὁ θυμὸς ἂν ἐξουσιάζῃ τοὺς θυμοὺς εἶναι φανερόν ὅτι θὰ ἐξουσιάζῃ καὶ τὴν δειλίαν κατὰ κῶς δὲ τὸν θυμὸν ἂν εἶναι ἐπιεικὴς ἐπομένως ἂν κατανικήσῃ καὶ τὴν δειλίαν θὰ εἶναι ἀνδρείος Πάλιν ἂν δὲ ὑπερισχύσῃ τοῦ θυμοῦ, ἔχεις γὰρ θρασυαὶ αὐτοῦ δὲ ἂν δὲν ὑπερισχύσῃ δὲν θὰ ἡμπορέσῃ οὔτε τὸν φόβον νὰ κατανικήσῃ ἐπομένως θὰ εἶναι καὶ δειλὸς καὶ τὸ ἴδιον συμβαίνει ὁποῖον θὰ συνέβαινε ἐάν ἦτο ἐν σῶμα τόσοι ἀσθενεῖς καὶ με κακὴν κρασιν ὥστε νὰ μὴ ἀντέχῃ καὶ νὰ πόνον αὐτὸ ταχέως κυριευεταί καὶ ἀπὸ τὸ ψυχρὸν καὶ ἀπὸ τὸ θερμὸν διότι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔχει

κακήν κρᾶσιν εἶναι τοῦτο· εἶδος ἐκεῖνο δὲ το ὁ ποῖον ἔχει καλὴν κρᾶσιν τὰ πάντα ὑπομένει.

Πάλιν εἶναι ἡ μεγαλοψυχία ἀρετὴ καὶ λανθάνοντως εἶναι πλησίον αὐτῆς ἡ ἀσωτία· εἶναι ἀρετὴ ἡ οἰκονομία καὶ τὸ νὰ εἶναι τις οἰκονόμος, κρυφίως εἶναι ἐγγυς ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ φεδωδὰ τὰ ἀσήμαντα ἔμπρος, λοιπόν· ἅς συγκεντρώσωμεν πάλιν τὰς ἀρετάς.

δ· Βεβαίως δὲν εἶναι ὁ ἀσωτος μεγαλόψυχος· Πῶς Διότι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος κερφεύεται ἀπὸ ἀπειρα πάθη πῶς θὰ ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι γενναῖος εἰς τὴν ψυχὴν· Διότ δὲν εἶναι αὐτό (ἡ ἀσωτία) τὸ νὰ καταφρονῇ (κάποιος) τὰ χρήματα ἀλλὰ το νὰ διατάσσεται ἀπὸ ἄλλα πάθη ὅπως ἀκρῶς δὲν θὰ ἦτο κάποιος ἐλεύθερος, εἶναι διετάσσετο ἀπὸ τοὺς ληστὰς νὰ ὑπακούῃ εἰς ἐκεῖνους· διότι δὲν συμβαίνει ἡ σκατάλη ἀπὸ τὴν περιφρόνησιν τῶν χρημάτων ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀγνοίαν τοῦ νὰ διαχειρίζεται κατεῖς πρεπόντως· ἐπειδὴ τοιοῦτοτρόπως θὰ ἤθελεν εἶναι βεβαίως ἦτο δυνατόν καὶ νὰ ἔχη καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ ἐκεῖνα· Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐξοδεύει κατὰ τὸ πρέπον τὰ χρήματα, αὐτὸς εἶναι μεγαλόψυχος· ὅτι μεγάλη πραγματικῶς ψυχὴ (εἶναι) ἐκείνη ἡ ὁποία δὲν εἶναι δούλη εἰς τὰ πάθη, ἐκείνη ἡ ὁποία θεωρεῖ ὅτι τὰ χρήματα δὲν εἶναι τίποτε.

Πάλιν ἡ οἰκονομία εἶναι καλὸν τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ οἰκονόμος θὰ ἦτο ἄριστος, ὁ ὁποῖος ἐξοδεύει κατὰ τὰς ἀνάγκας, καὶ ὅχι ἀνοήτως μετὰ σκατάλης· Ἡ φιλαργυρία ὁμως δὲν εἶναι τὸ ἴδιον· Διότι, ἐκεῖνος μὲν ἐξοδεύει τὰ πάντα κατὰ τὸ πρέπον· αὐτὸς δὲ, οὔτε ὅταν τὸ ἀπαιτῇ ἀναπόφευκτος ἀνάγκη, δὲν ἐγγίζει τὰ χρήματα.

Ὁ μὴ σπάταλος, λοιπόν, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι ἀδελφὸς τοῦ γενναίου ψυχου· Ἐπομένως θὰ τοποθετήσωμεν μαζὶ τὸν μεγαλόψυχον καὶ τὸν οἰκονόμον, καὶ

τὸν σπάταλον καὶ τὸν φιλαργυρον διότι καὶ οἱ δύο αὐτὸ το παθαίνουν ἐνεκα μικρόφυχας ὅπως ἀκριβῶς θεβαίως καὶ ἐκεῖνο ἐνεκα γενναιοφυχίας

Ἄς μὴ ὀυμαζώμεν λοιπόν, μεγαλοφυχον ἐκεῖσι, ὁ ὁποῖος ἀλογ.στως ἐξοδεύει, ἀλλὰ ἐκείνον ὁ ὁποῖος κατα τὴν ἀνάγκη, ἐξοδεύει, μῆτε τὸν οἰκονομον φιλαργυρον καὶ φειδωλόν, ἀλλο ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος εἰς ἀκατάλληλον περ στασαν λυπαται τὰ χρηματα.

Ποσα ἐξωδεύσει, ἐκεῖνος ὁ πλουσιος, ὁ ὁποῖος ἐνεδμετο πορφυρᾷ καὶ μεταξίνα ἐνδύματα. Ἀλλὰ δὲν ἦτο γενναιοφυχος διότι κατεχετο ἡ ψυχη του ἀπὸ σκληρότητα, καὶ ἀπὸ πολλας ἀπολαυσεις ἡ δὲ τοιούτου εἶδος ψυχή πῶς θα ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι μεγάλη.

Γενναιόφυχος ἦτο ὁ Ἀθρααμ, ὁ ὁποῖος ἐξωδεύει διὰ τὴν ὑποδοχὴν τῶν ξένων, ἐθυσάζει τὸν μόσχον, καὶ ὅπου ἐγχειρίζετο, δὲν ἐλυπεῖτο διὰ μόνον χρήματα, ἀλλὰ οὔτε τὴν ζωὴν του

Ἄν, λοιπόν, ἴδωμεν κάποιον νὰ παραθέτῃ γεῦμα πολυτελές νὰ ἔχη κοινὰς γυναῖκας καὶ παρασίτους, ἄς μὴ τὸν διομάσωμεν μεγαλοφυχον, ἀλλὰ πολὺ μικρόφυχον διότι ἰδὲ εἰς πόσα παθὴ εἶναι δοῦλος καὶ ὑποτάσσεται, εἰς τὴν γαστριμαργίαν εἰς τὴν ἀπρεπὴ ἡδονήν, εἰς τὴν κολακείαν αὐτὸν δὲ ὁ ὁποῖος κατέχεται ἀπὸ τόσα πάθη καὶ δὲν δυναται νὰ ἀπαλλαγῇ οὔτε ἀπὸ ἓν ἐκ τούτων πῶς εἶναι δυνατόν νὰ τὸν ὀνομάσῃ κάποιος μεγαλόφυχον. Ἐπομένως αὐτὸν τότε κατ' ἐξοχήν θὰ τὸν ὀνομάσωμεν μικρόφυχον, ὅταν ἰδιαίτερος πολλὰ ἐξοδεύῃ διότι ὅσον περισσότερον ἐξοδεύει, τόσον φανερωμεν τὴν καταδυναστευσιν ἐκείνων τῶν παθῶν διότι ἐάν δὲν τὸν ἐξουσιαζον πολὺ, δὲν θα ἐξωδεύει πολλά.

Πάλιν, ἂν ἴδωμεν κάποιον νὰ μὴ προσφέρῃ τίποτε εἰς κανένα ἐξ αὐτῶν, νὰ συντηρῇ δὲ τοὺς πτωχοὺς καὶ

νά βοηθη τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην, ὁ ἴδιος δὲ νὰ ἔχη γεῦμα ἁπάντων, αὐτὸν ὡς λεγόμεν, πολὺ μεγαλόψυχον διότι πραγματικῶς εἶναι γνωρισμὰ γενναίας ψυχῆς, νὰ περιφρονῇ μὲν τὴν προσωπικὴν ἀνάπαυσιν νὰ φροντίζῃ δὲ οἷα τῆς (ἀναψυχῆς) τῶν ἄλλων. Διότι ἐπεὶ μου, ἔστιν ὡς κάποιος, αὐτὸν περιφρονεῖ μὲν ὅλους τοὺς τυραννοὺς, καὶ νὰ θεωρῇ ὅτι, δὲν εἶναι, τίποτε αὐτοπροσταγαί, ἐκείνων, νὰ σαυῇ δὲ ἐκεῖνους οἱ ὅποιοι, ὑπὲρ ἐκείνων καταδυναστεύονται καὶ κακοποιοῦνται, ἄρα γε δὲν θὰ τὸ ἐθεώρῃς τοῦτο σπουδαῖον,

Αὐτὸ λοιπὸν καὶ ἐδῶ ὡς σκεπτιώμεθα. Καταδυνάστευσις εἶναι, τὰ πάθη ἔστιν λοιπὸν τὰ περιφρονήσωμεν, θὰ εἴμεθα ἐξαίρετοι, ἔστιν δὲ καὶ ἄλλους σωσωμεν, πολλοὺς μεγαλυτέροι. Εὐλόγως διότι αὐτοὶ οἱ ὅποιοι δὲν προστατεύουσιν, μόνον τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ἄλλων καὶ τοὺς ἄλλους, μεγαλυτέροι, (εἶναι, ἀπὸ αὐτοὺς οἱ ὅποιοι δὲν πράττουν, οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλο). Ἄν δέ, κάποιος διατασσόμενος ἀπὸ τοῦ τυράννου, ἄλλοι μὲν ἐκ τῶν ὑπηκόων κτυπᾷ, ἄλλον δὲ συρῇ διὰ τῆς θίσεως, ἄλλον δὲ ὀβριζῇ, ἄρα γε θὰ εἴπωμεν αὐτὸ γνωρισμὰ μεγαλοψυχίας. Οὐχὶ ἀσφαλῶς καὶ, τοσὸν περισσότερον, ὅσον ἂν εἶναι μέγας.

Τοιοῦτοτρόπως καὶ εἰς ἡμᾶς διότι τώρα μὲν εὐρίσκεται, ἐμπρὸς ἡ ψυχῇ, ἡ ὅποια εἶναι εὐγενὴς καὶ ἐλευθέρᾳ, διέταξε δὲ ὁ ἄσωτος νὰ κτυπηθῇ αὐτὴ ἀπὸ τὰ πάθη αὐτόν, λοιπὸν, ὁ ὅποιος πληγώνει τὸν ἑαυτόν του, αὐτὸν θὰ τὸν ὀνομάσωμεν μεγαλόψυχον. Οὐδόλως.

Ἐπομένως ὡς μάθωμεν ποία (εἶναι) μὲν ἡ γενναία ψυχὴ, ποία δὲ ἡ ἄσωτος, ποία ἡ οἰκονομία καὶ ποία ἡ φυλαργυρία, ποία ἡ ἡπιότης καὶ ἡ δειλία, ποία ἡ παρρησία, καὶ ποία ἡ αὐθαδεῖα, δια νὰ ἡμπορέσωμεν, ἀφοῦ διακρίνωμεν αὐτὰ μεταξὺ τῶν, νὰ διέλθωμεν τὸν παρόντα βίον ὅπως ἄρесе, εἰς τὸν Κύριον, καὶ νὰ ἐπιτυχῶ-

μεν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν με τὴν χάριν καὶ τὴν φι-
λανθρωπίαν τοῦ Μοιχογενοῦς του, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς
τὸν Πατέρα συγχρωτῶς καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀ-
νήκε· δόξα, δυνάμις τε καὶ τῶρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν

Ο Μ Ι Λ Ι Α ΜΘ' (49)

(Πράξ 23, 6-30)

Γίνουσι δὲ ὁ Παῦλος ὅτι· ὅ ἐστι μένος ἐστὶ Σαδδουκαί-
ων, τὸ δὲ ἑτέρον Φαρισαίων ἐκράτει· ἐν τῷ συνεδρίῳ Ἄν-
δρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖος εἰμι καὶ Σαδδουκαίου περὶ
ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως, περὶ ὧν ἐγὼ κρίνομαι Ταῦτα δὲ
αὐτοῦ καληθεύοντος ἐγένετο σάσις τῶν Σαδδουκαίων καὶ
Φαρισαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ
λέγουσιν· μὴ εἶναι ἀνάστασιν, μὴ δὲ ἄγγελον, μὴτε πνεῦμα.
Φαρισαῖοι δὲ ομολογοῦσι τὰ ἀμφοτέρω·¹

α'. Πάλιν ὁμιλεῖ διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου παράγον-
τος καὶ δὲν ἀπολαμβάνει εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις
τῆς θείας χάριτος, ἀλλὰ καὶ ἐπιτρέπεται νὰ εἰσαγάγῃ
κάτι ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ αὐτό, λοιπόν, καὶ πράττει,
καὶ εἰς αὐτὸ καὶ εἰς τὸ μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ἀπολογεῖται,
θέλων νὰ διχάσῃ τὸ πλῆθος τὸ ὁποῖον συνωμοτεῖ ἐ-
ναντίον του Καὶ δὲν ψεύδεται οὔτε ἐδῶ, ὀνομάζων
τὸν ἑαυτὸν τοῦ Φαρισαῖον· διότι ἦτο Φαρισαῖος ἀπὸ

¹ Πράξ 23, 8 - 8

τούς προγόνους του Δι' αὐτό καὶ τοιοιτοτρόπως ἀπολογεῖται. «Φαρσαῖος ἐγὼ εἰμι, υἱὸς Φαρσαίου, καὶ περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρινομαι» Διότι ἐπειδὴ ἐκεῖνοι, δὲν ἤθελον νὰ εἶπουν διὰ τὸν δ. καζοῦν, ἀναγκαζέται, λοιπὸν ὁ ἴδιος νὰ ἀναφέρῃ.

«Φαρισαῖοι δὲ λέγει ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφοτέρα» καὶ ὁμῶς εἶναι τρία, πῶς, λοιπὸν λέγει· «Ἀμφοτέρα.» Ἡ διότι τὸ πνεῦμα καὶ ὁ ἀγγελὸς εἶναι ἓν, ἡ διότι ἡ λέξις (ἀμφοτέρα) λαμβανέται, ὅχι, μόνον διὰ τὰ δύο, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ τρία. Καθ' ὑπερβολήν, λοιπὸν, τοιοιτοτρόπως εἶπε, καὶ ὅχι, κυριολεκτικῶς.

Καὶ ἰδὲ ὅταν ἦλθε με τὸ μέρος των, τότε ἀπολογεῖνται, ὑπὲρ αὐτοῦ «ἔγενετο γάρ, λέγει, κραυγὴ με γάλῃ καὶ ἀναστάντες οἱ γραμματεῖς τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων, διεμάχοντο, λέγοντες Οὐδὲν κακὸν εὐρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἀγγελὸς μὴ θεομαχῶμεν» Καὶ διὰ τὴν δὲν ἀπελογήθησαν ὑπὲρ αὐτοῦ πρὶν ἀπὸ τοῦτο, Διότι δὲν εἶχεν ὡς τώρα μὲ αὐτοὺς ἐπικοινωνίαν, οὔτε ἦτο φανερόν πρὶν ἀπολογηθῆναι, ὅτι εἶναι, ἐξ ἀρχῆς Φαρσαῖος.

Βλέπεις, πῶς, ὅταν ὑποχωρήσουν τὰ πάθη, εὐρίσκεται ἡ ἀλήθεια. Αὐτὸ δὲ τὸ ὅποιον λέγουσιν, τοῦτο σημαίνει «Ποῖον ἀδίκημα (ἔχει διαπράξει), εἰάν ἀγγελὸς ὠμίλησεν εἰς αὐτὸν εἰάν πνεῦμα, καὶ ἀφοῦ κατηγορήθῃ ὑπ' αὐτοῦ, τοιοιτοτρόπως διδάσκει τὰ περὶ ἀναστάσεως, λοιπὸν ὅς ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ αὐτόν, μήπως, μαχόμενοι, ἐναντίον του, εὐρεθῶμεν καὶ θεομάχοι».

Παρατήρησε ὅτι αὐτοὶ μὲ συνεσιν τὸν ὑπερασπίζουσι, καὶ ὅτι ὁ Παῦλος δὲν τοὺς δίδει, οὐδεμίαν ἀφορμὴν «Πολλῆς δὲ γενομένης στάσεως φοβηθεὶς ὁ χιλιάρχος μὴ διασπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στράτευμα καταβάν ἀρπάσαι αὐτόν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἀ-

γαγεῖν τε εἰς τὴν παρεμβολήν» Φοβεῖται, λοιπόν, ὁ χιλιάρχος μήπως κακοποιηθῇ, ἐπεὶ δὴ εἶπεν ὅτι εἶναι Ρωμαῖος διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἦτο ἄνευ κινδύνου τὸ πρᾶγμα.

Βλέπεις ὅτι δὲ καιὶως ἀνέφερεν ὅτι εἶναι Ρωμαῖος πολίτης διότι ἀληθῶς οὔτε τώρα θὰ ἦτο δυνατόν νὰ φοβηθῇ. Καὶ τὸ μὲν στρατεύμα, λοιπὸν τὸν ἄρπαζει μόλις δὲ εἶδον οἱ θδελυροὶ τὰ πάντα νὰ μὴ ἔχουν ἐπιτευχθῇ, μόνοι τῶν πράττουν τὸ πᾶν, ἂν καὶ ἠθέλησαι μὲν καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτό, ἀλλὰ ἠμποδίσθησαν τοιοῦτοτρόπως πούθενα δὲν σταματᾷ ἡ κακὰ ἂν καὶ ἐμποδίζεται ἀπὸ τόσα, καίτοι πόσαι φροντίδες κατεβλήθησαν ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας, ὥστε καὶ τὸν θυμὸν νὰ ἀφήσουν, καὶ νὰ μαθουν ἐκεῖνα διὰ τῶν ὁποίων ἠδυνάντο νὰ συνέλθουν. Ἄλλ' οὐδολως ὀλιγωτερον συμπεριφέρονται ἐχθρικῶς. Ἦτο λοιπὸν ἀρκετὴ ἐκείνη ἡ ἀπολογία, τὸ ὅτι ἄρπαζεται ὁ ἄνθρωπος ἐπεὶ δὴ ἐπρόκειτο νὰ κομματιασθῇ, καὶ νὰ διαφυγῇ τόσους κινδύνους.

Τῇ δὲ ἐπιουσῇ νυκτὶ ἐπιστας αὐτῷ ὁ Κύριος εἶπε θάρσει, Παῦλε ὡς γὰρ διεμαρτυρῶ τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ρωμὴν μαρτυρῆσαι. Γενομένης δὲ ἡμέρας, ποιήσαντες οἱ Ἰουδαῖοι συστροφὴν, ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μὴ φαγεῖν μηδὲ πιεῖν, ἕως οὐ ἀνέλωσι τὸν Παῦλον. Ἦσαν δὲ πλείους τεσσαράκοντα οἱ ταυτην τὴν συιωμοσίαν πεποιηκότες.

«Ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς» λέγει Βλέπεις πῶς εἶναι θίαιοι καὶ ἐκδικητικοὶ διὰ τὴν κακίαν. Τί σημαίνει «Ἀνεθεμάτισαν,» Ἀντὶ τοῦ «εἶπαν νὰ εἶναι ἔξω ἀπὸ τὴν πίστιν εἰς τὸν Θεόν, ἔαν δὲν κατορθώσουν ἐναντίον τοῦ Παύλου ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον νομίζουν (σωστό)» Ἐπομένως διὰ παντός εἶναι ἐκεῖνοι κατηραμένοι διότι δὲν ἐφάνευσαν τὸν Παῦλον. Καὶ συγκεντρώνονται μαζὶ τεσσαράκοντα διότι τοιοῦτον ἦτο τὸ ἔθνος, ὅταν μὲν πρέπη νὰ συμφωνήσῃ διὰ τὸ καλόν, οὐ-

τε δυο δὲν σπεύδουν· ὅταν δὲ δια τὸ κακόν, ὁλόκληρος ὁ λαός. Καὶ ἔχουν ὡς συμμετοχοὺς καὶ τοὺς ἄρχοντας διὰ τοῦτο, καὶ αὐτοὶ δηλωνῶν προσέθεσεν· «Οἵτινες, προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτεραῖς, εἶπον· Ἀναθεματι, ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς μηδεὶός γεύσασθαι, ἕως οὗ ἀποκτεινῶμεν τὸν Παῦλον. Νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε εαυτοὺς τῷ χιλιάρχῳ ἐν τῷ συνεδρίῳ, ὅπως αὐτὸν καταγάγῃ πρὸς ἡμᾶς, ὥς μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριθέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ ἐγγίσει αὐτὸν ἔτο μοι ἔσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν. Ἀκούσας δὲ ὁ κύριος τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὸ ἔνεδρον, παραγινόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολήν, ἀπήγγειλε τῷ Παύλῳ. Προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα τῶν ἑκατοντάρχων, ἔφη· Τὸν νεανίαν τοῦτον ἀπάγαγε πρὸς τὸν χιλιάρχον· ἔχει γάρ τι ἀπαγγεῖλαι, αὐτῷ. Ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτόν ἤγαγε πρὸς τὸν χιλιάρχον».

Πάλιν σωζεται ἀπὸ τὴν ἀνθρωπίνην πρόνοιαν. Καὶ ἰδὲ ὁ Παῦλος εἰς οὐδένα ἐπιτρέπτε, νὰ πληροφορηθῇ, οὔτε ὁ ἑκατόνταρχος, ὥστε νὰ μὴ γίνῃ τὸ πρᾶγμα γνωστόν.

«Καὶ ἔλθων ὁ ἑκατόνταρχος ἀνήγγειλε τῷ χιλιάρχῳ, λέγων· Ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠρώτησε τοῦτον τὸν νεανίαν ἀγαγεῖν πρὸς σε, ἔχοντά τι λαλήσαι σοί. Ἐπιλαθόμενος δὲ τῆς χειρός αὐτοῦ ὁ χιλιάρχος, καὶ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν, ἐπυνθάνετο· Τί ἐστὶν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαι μοι. Εἶπε δὲ ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαι σε, ὅπως αὐρίαν τὸν Παῦλον καταγάγῃς εἰς τὸ συνέδριον, ὥς μέλλοντές τι ἀκριθέστερον πυνθανεσθαι παρ' αὐτοῦ. Σὺ οὖν μὴ πεισθῆς αὐτοῖς· ἐνεδρεῦσαι γὰρ ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους τεσσαράκοντα, οἵτινες ἀνεθεματίσαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν, μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀνελῶσι τὸν Παῦλον· καὶ

νὺν ἐτοιμοὶ εἰσι, προσδεχομενοὶ τὴν παρὰ σοῦ ἐπαγγελίαν. Ὁ μὲν οὖν χιλιάρχος ἀπέλυσε τοὺς νεανίας, παραγγείλας μηδενὶ ἐκκαλεῖσθαι, ὅτι ἐνεφανίσας ταῦτα πρὸς μεν.

Θ Ὅρθῳς διατάσσει ὁ χιλιάρχος νὰ τὸ ἀποκρύψῃ ὥστε νὰ μὴ γίνῃ φανερόν. Καὶ τότε λέγει εἰς τοὺς ἑκατοντάρχους ὅταν καὶ ἔπρεπε νὰ γίνῃ καὶ στέλλεται, λοιπόν, εἰς τὴν Καισαρείαν, διὰ νὰ ὁμιλήσῃ καὶ ἐκεῖ εἰς μεγαλύτεροις θεατροῖς καὶ ἐξαρετικώτερον ἀκροατήριον διὰ νὰ μὴ δυνάμηνται νὰ λεγοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι, ἐὰν ἐβλεπομένην τὸν Παῦλον, εἶναι τὸν ἠκούομεν νὰ διδάσκῃ, θὰ ἐπίστευσομεν. Καὶ αὐτῇ, λοιπόν, ἡ ἀπολογία εἰς αὐτοὺς ἐξ αὐτοῦ ἐμποδίζεται.

«Ἦα, ἐπιστάς, λέγει, ὁ Κύριος εἶπεν αὐτῷ θάρσει, Παῦλε, ὥς γὰρ διεμαρτυρῶ τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι». Δέ, καὶ μετὰ τὴν ἐμφάνειν πάλιν τὸν ἀφήνει, νὰ σωθῇ διὰ τοῦ ἀνθρωπίνου παραγοντος. Καὶ ἦτο ἄξιον νὰ ἀπορήσῃ ὁ Παῦλος πῶς δὲν ἐταράχθη, οὔτε εἶπε «Τί, λοιπόν, σημαίνει αὐτό, ἄρα γε μὴπως ἔχω ἐξαπατηθῇ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ,». Ἀλλὰ τίποτε τοιοῦτον, δὲν ἐσκεφθῇ, οὔτε ὑπέστη, ἀλλὰ μόνον ἐπίστευσεν θεθαίως, δὲν ἐμείνεν ἀπρακτος ἐπεὶ δὴ ἐπίστευσεν, ἀλλὰ ὅσα ἦτο δυνατόν μετὰ τὴν ἀνθρωπινὴν σοφίαν (ἐξυπνάδα) νὰ κατανοήσῃ δὲν τὰ ἀπέρριψε.

Καὶ παρατήρησε πῶς ἐκεῖνοι προσῆψαν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς τῶν κάποιο ἐξαναγκαστικόν μέσον διὰ τοῦ ἀναθεματισμοῦ. Ἴδου ἡ νηστεία μῆτηρ ἀνθρωποκτονίας ὅπως ἀκριθῶς ὁ Ἡρώδης ἐπέβαλεν εἰς τὸν ἑαυτόν του τὸν ἐξαναγκασμόν ἐξ αἰτίας τοῦ ὄρκου, τοιοῦτοτρόπως, λοιπόν, καὶ αὐτοί διότι τοιοῦτου εἶδους εἶναι αἱ διαβολικαὶ παγίδες, μετὰ τὸ πρόσχημα δῆθεν τῆς εὐλαθείας τοποθετοῦν τοὺς δούλους. Καὶ θεθαίως

ἔπρεπε νὰ προσελθοῦν. Ἐπρεπε νὰ κατηγορήσουν, νὰ συγκροτηθοῦν ἑκαστηροὶ ὅτι αὐτὰ δὲν εἶναι γνωρίσματα ἱερέων ἀλλὰ ἀρχηγῶν ληστῶν αὐτὰ ὄχι ἀρχηγῶν λαοῦ, ἀλλὰ καταστροφῶν.

Καὶ ἰδὲ μετὰ ποιεῖται κακὰς. Δὲν ἀρκοῦνται μόνον (δὲν ἱκανοποιεῖται) ἀφοῦ διεφθέραιν ὁ εἰς τὸν ἄλλον, ἀλλὰ προσπαθοῦν νὰ διαστρέψωσιν μαζὶ καὶ τὸν ἀρχοντα διὰ τοῦτο ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας ἐτακτοποιήθη ὥστε καὶ ἐκεῖνος νὰ πληροφορηθῇ τὴν ἐνέδραν. Αὐτοὶ δὲ ὄχι μόνον ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἠδυνάντο νὰ εἰποῦν τι, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι κρυφῶς ἐπεχειροῦν, ἀπέδειξαν τοὺς εαυτοὺς τῶν, ὅτι δὲν ἦσαν τιποτέ. Ἦτο φυσικὸν δὲ ὅτι καὶ μετὰ τὴν ἀποστολὴν αὐτοῦ προσήλθον οἱ ἀρχιερεῖς παρακαλοῦντες καὶ ὅτι κατησχυνθήσαν ἀφοῦ ἐφεγοῖ ἀπρακτοὶ. Εὐλογῶς δὲ πράττει αὐτὸ ὁ χλιαρχος ὅτι θεθαίως δὲν ἠθελεν οὔτε νὰ κἀνῃ χάριν οὔτε νὰ συγκατατεθῇ. Καὶ πῶς, λέγε, ἐπίστευσεν, ὅτι εἶνα ἀληθινὰ ὅσα ἐγνωστοποήθησαν ἀπὸ τὸν νεανίαν. Ἀποδοῦσα ἤδη ἐγενεοντο ἐσκέφθη ὅτι ἦτο φυσικὸν αὐτοὶ νὰ τι πράξουν καὶ αὐτὸ. Καὶ ἰδὲ τὴν δολιότητα ὡς ἀνάγκην παρουσιασαν (αὐτὸ) καὶ εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ μὴ ἀπορησῆς διότι ἔαν τοσοῦτον αὐτοὶ ἐκυρμειθῶσαν καὶ ἀπεδέχθησαν ὅλον τὸν κίνδυνον, πολὺ περισσότερον ἦτο φυσικὸν καὶ ἐκεῖνοι νὰ πράξουν τοῦτο.

Βλέπεις πῶς μετὰ τὴν ψῆφον τῶν ἐκτὸς (τῶν μὴ Ἰουδαίων) ἀθωώνεται ὁ Παῦλος, ὅπως καὶ ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸν Πιλάτον. Ἀλλὰ παρατήρησε ὅτι καὶ ἡ κακία ἀπὸ μόνῃ τῆς καταργεῖται διότι τὸν παρεδωκαν μὲν καὶ διὰ νὰ (τὸν) φονεῖται καὶ νὰ (τὸν) καταδικάσῃ, συμβαίνει δὲ τὸ ἀντίθετον, καὶ σωζεται, καὶ εὐρίσκεται ἀθῶος διότι, ἔαν δὲν (συνέβαινε) τοιοῦτοτρόπως, τουλάχιστον θὰ ἐκακοποιεῖτο ἔαν δὲν (συνέβαινε) τοιου-

τοτρόπως τοῦλάχιστον θὰ ἐγάνετο, τοῦλάχιστον θὰ κατεδικάζετο.

Ὅχι μόνον δὲ ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἐπιθεσιν τὸν ἀπαλλασσεὶ ὁ χιλιάρχης, ἀλλὰ καὶ γίνεται βοηθὸς του, ὥστε ἀκινδύως νὰ διασωθῇ μετὰ τήσης παρατάξεως καὶ ἀκού πῶς ἐστὶ προσθετὸν: «Καὶ προσκαλεσαμένου δύο τῶν τῶν ἑκατοντάρχων, εἶπεν ἐτοιμάσατέ μοι στρατιώτας διακοσίους ὅπως παρεθῶσιν εἰς Καισάρειαν, καὶ ἵππεῖς εἰςδερχοῖντα καὶ δεξιολαβούς διακοσίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς νυκτός κτήσῃ τε παρασῆσαι ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον, ἀγάγωγι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα γραφας ἐπιστολήν, περιέχουσάν τοι τυποὶν τοῦτοι. Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φηλικί, χαιρεῖν. Τὸν ἄνδρα τοῦτον συλληφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ μέλλοντα ἀναρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐπιστάς σὺν τῷ στρατεύματι, ἐξελομένην αὐτόν, μαθὼν ὅτι Ρωμαῖός ἐστι, βουλόμενος δὲ γινῶναι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνεκαλοῦν αὐτῷ κατηγοροῦν αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν. Οὐ εὔρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῖ νόμοι αὐτῷ μηδὲν ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔγκλημα ἔχοντα. Μηνύεισθαι δέ μοι ἐπιβουλῆς μέλλειν ἔσεσθαι, εἰς τὸν ἄνδρα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἐξ αὐτῆς ἔπεμψα πρὸς σε παραγγειλας καὶ τοῖς κατηγοροῖς λέγειν τὰ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ. Ἐρρωσο».

Παρατήρησε ὅτι καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἀπολογεῖται ὑπὲρ αὐτοῦ, («οὐδὲν γάρ, λέγει εὔρον ἄξιον θανάτου ἔγκλημα ἔχοντα»), κατηγορεῖ δὲ ἐκείνους παρὰ αὐτόν τοιοῦτοτρόπως ἐπεθυμοῦν τὸν θάνατον. Καὶ πρῶτον μὲν λέγει ὅτι «μέλλοντα ἀναρεῖσθαι ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐξειλόμην», ἔπειτα προσθέτει, ὅτι «καὶ κατηγοροῦν αὐτὸν πρὸς αὐτούς», καὶ οὔτε τοιοῦτοτρόπως ἐκείνοι εὔρον κατὰ νὰ κατηγορήσουν· καὶ ἐνῶ ἔπρεπε διὰ τὸ προηγούμενον νὰ καταπλαγοῦν καὶ νὰ ἐντροπιασθοῦν,

πάλιν προσπαθεῖν να (τοι, φοβεῖσθαι ὥστε να γὰρ πάλιν σφεστερος ὁ λόγος ὑπερ αὐτοῦ. Καὶ διὰ ποῖον λόγον στέλλει τρεῖς κατηγοροὺς, Διὰ να φανῇ ἄθῶος εἰς τὸ δικαστήριον, ὅπου αὐτὰ μὲ περισσοτεροι ἄκρι θεοὶ ἐξετάζονται. Ἄς ἰδῶμεν, λοιποὶ ἐξ ἀρχῆς τὰ λεχθέντα.

Ἄ. Ἐγὼ λέγει, Φαρσαῖός εἰμι». Εἶπεν αὐτό, ὥστε να κερδισθῶν αὐτοὶ. Ἐπειτα διὰ να μὴ φανῇ ὅτι κολακεύει, συμπληρῶναι. «Περ. ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν. ἐγὼ κρινομαι». Ἀπὸ τῆς κατηγορίαν των καὶ τῆς συκοφαντίας συλλιστᾷ τὸν ἑαυτὸν του.

«Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ εἶναι ἄγγελον, μήτε πνεῦμα». Τίποτε ἀσωματον δὲν ἀναγινωρζουσι οἱ Σαδδουκαῖοι. Ἰσως οὐτε τὸν Θεόν, ἐπεὶ ἡσαν μερικοὶ νεθροὶ, διὰ τοῦτο δὲν ἤθελον να πιστευοῦν οὐτε ὅτι ὑπάρχει ἀνάστασις.

«Καὶ ἀνστάντες λέγει, οἱ γραμματεῖς τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων, διεμαγοντο λέγοντες. Οὐδὲν κακὸν εὐρισκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ».

γ. Ἰδε ἀκούει καὶ ὁ χιλιάρχος ὅτι τὸν ἀπηλλάξαν ἀπὸ τῆς κατηγορίας οἱ Φαρισαῖοι., καὶ ἀπεφάνισαν διὰ ψήφου ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ μὲ περισσότερον θάρρος τὸν ἀποσπᾷ. Καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ὅποια ἐλέχθησαν ὑπὸ τοῦ Παύλου ἦσαν πλήρη φιλοσοφίας.

Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστάς αὐτῷ ὁ Κυρὸς εἶπε θάρσει., Παῦλε ὡς γὰρ διεμαρτυρῶ τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ρώμην μαρτυρῆσαι., Προσεξε πόση εἶναι ἡ παρηγορία πρῶτον τὸν επανεί, Ἐπειτα δὲν ἀφήνει να φοβηθῇ οὐτε τὸ ἄγνωστον τῆς μεταβάσεως εἰς τὴν Ρώμην ὡς ἐάν εἶλεγεν «Δὲν θὰ ἀπέλθῃς μόλιον καὶ ἐκεῖ, ἀλλὰ θὰ ἐκδηλώσης καὶ τὴν παρρησίαν». Ἀπὸ αὐτὸ δὲν ἐδηλώνετο ὅτι θὰ σω-

θῇ, ἀλλ' ὅτι καὶ θα μαρτυρήσῃ δια μεγάλους στεφάνους εἰς τὴν μεγάλην πόλιν.

Διατί δὲ δὲν ἔφατο εἰς αὐτόν πρὶν νὰ περιέλθῃ εἰς τὴν διακρίσιν. Ὅτι παντοτε ὁ Θεὸς εἰς τὰς θλίψεις παρηγορεῖ (ὅσοι τότε γίνονται περισσότερον ποθητός) καὶ εἰς τὰς δυσκολίας μᾶς ἀσκεῖ· ἄλλως τε τότε μὲν εὕρισκετο εἰς ἀνεσις ἐπειδὴ ἀπηλλάγη τῶν δεσμῶν, τώρα δὲ ἐπροκειτο νὰ τοὺς ἀκολουθήσουσι δεινά.

«Ὅτι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς, λέγει, μὴ φαγεῖν, μηδὲ πιεῖν. Γινώσκω πόση μανία ὑποβάλλουν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν εἰς τὸ ἀναθεμα ἀπερισκέπτως.

Ὅπως κατατάγῃ αὐτόν, λέγει, πρὸς ὑμᾶς, ὡς μέλλοντας ἀκρ. θέστερον διαγινώσκειν τὰ περὶ αὐτοῦ». Τί λέγεις, δὲν ὠμίλησε πρὸς σᾶς δια δευτέραν φοράν, δὲν ὠνομάσθη Φαρισαῖος, ποῖον λοπόν, τὸ περιττόν, τοιοῦτοτρόπως οὐδὲν ἐφοβοῦντο, οὔτε τὰ δικαστήρια, οὔτε τοὺς νόμους τοιοῦτοτρόπως δὲν ὑπῆρχε τίποτε δι' αὐτοὺς τὸ ὁποῖον νὰ μὴ τολμοῦν. Καὶ τὸ σχέδιον προτείνουν καὶ τὴν πράξιν ὑποσχονται.

Ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὸ ἐνεδρὸν. Τοῦτο, λοιπόν, ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς θείας προνοίας τὸ νὰ μὴ ἀντιληφθῶν δηλαδὴ αὐτοὶ ὅτι θὰ (τὸ) πληροφορηθῇ τί (ἔπραξε), λοιπόν, ὁ Παῦλος; Δὲν ἐταράχθη ἀλλὰ κατενόησεν ὅτι αὐτὸ ἦτο ἔργον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀφοῦ τὸ παν εἰς αὐτόν ἀνέθεσεν, ἀπέκτησε τὴν σωτηρίαν μετὰ τὴν πράξιν. Καὶ πρόσεξε πῶς ὁ Θεὸς τὰ πάντα πρὸς τὸ καλὸν προνοητικῶς ἐτακτοποίησεν. Εἶπει ὁ νέος τὴν ἐνέδραν, ἔγινε πιστευτός, καὶ κατ' αὐτόν τὸν τρόπον, λοιπόν, σώζεται ὁ Παῦλος. Καὶ ἂν ἀπηλλάγη, λέγει ἀπὸ τὴν κατηγορίαν, διατί ἐστειλαν τοὺς κατηγοροὺς, «Ὡστε νὰ γίνῃ περισσότερον ἀκρ. θῆς ἢ ἔρευνα» ὥστε περισσότερον νὰ καθαρῇ ὁ ἄνθρωπος.

Γοι οὗτοι εἰδούς αἱ προνοίαι τοῦ Θεοῦ ὁ αὐτῶν διὰ τῶν ὁποίων βλαπτομεθα, διὰ τούτων ὠφελοῦμεθα. Τοιαυτοτρόπως καὶ τὸν Ἰωσήφ ἐπιβουλεύετο ἡ ἀρχοντίσσα, καὶ ἐνόμιζε μὲν ὅτι τὸν ἐπιβουλεύεται σκεπτομένη δε κακῶς (ἐναντίον τοι) τὸν κατέστησεν ἀσφαλῆ διότι τὸ δεσμωτηριον ἦτο πολὺ περισσότερον ἡμερον ἀπὸ τῆς οἰκίας, ὅπου ἐτρέφετο ἐκεῖνο τὸ θηρίον. Ἰδοὺ ἐκεῖ μὲν εὐρισκόμενος, ἂν καὶ τὸν περιποιούντο ὅμως εἰσάκετο εἰς συνεχὴ φόβον, μήπως κάποτε ἐπιτεθῇ ἡ κυρία, καὶ ὁ φόβος ἐπιπτεῖν εἰς αὐτὸν χειρότερον ἀπὸ τοῦ δεσμωτηρίου. μετὰ τὴν κατηγορίαν δὲ εὐρίσκετο εἰς τὸ ἐξῆς εἰς ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν, ἀφού ἀπηλευθερώθη ἀπὸ ἐκεῖνο τοῦ θηρίου καὶ ἀπὸ τῆς αἰσχροῦς καὶ τῆς ἐπιβουλῆς (= συκοφαντίας) διότι ἦτο καλυτερον δι' αὐτὸν νὰ συναναστρεφεται μὲ ἀνθρώπους ταλαιπωρημένους παρὰ μὲ ἀρχόντισσαν παράφρονα. Ἐδῶ μὲν, λοιπόν, παρηγόρει τὸν ἑαυτὸν τοῦ, ὅτι ἕνεκα σωφροσύνης ἐνεπλάκη, ἐκεῖ δὲ ἐφοβεῖτο μήπως πληγῇ εἰς τὴν ψυχὴν διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε περισσότερον δυσάρεστον ἀπὸ τὴν ἐρωμένην διὰ τὸν νέον ὃ ὁποῖος δὲν θέλει, τίποτε θδελυρώτερον τίποτε φορτικώτερον ἀπὸ ὅλα τὰ δεσμὰ αὐτὸ εἶναι φοβερώτερον. Ἐπομένως δὲν ἔπρεπε εἰς φυλακὴν, ἀλλὰ ἡλευθερώθη ἀπὸ φυλακῆς κατέστησε πολέμιον εἰς αὐτὸν τὸν κύριον ἀλλὰ τὸν συνεφιλίωσε μὲ τὸν Θεόν, τὸν ἔκαμε περισσότερον φίλον εἰς τὸν πραγματικῶς ἀληθῆ Δεσπότην τὸν ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τῆς διοικήσεως τῆς οἰκίας, ἀλλὰ τὸν ἔκαμε φίλον τοῦ Δεσπότου.

Πάλιν τὸν ἐπώλησαν οἱ ἀδελφοί του, ἀλλὰ τὸν ἡλευθέρωσαν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς οἱ ὁποῖοι κατωκοῦν μαζὶ των, δηλαδὴ ἀπὸ φθόνου καὶ πολλὴν κακολογίαν, ἀπὸ καθημερινῇ ἐπιβουλῇ, τὸν ἀπεμάκρυναν ἀπὸ δούλους τὸν ἐμίσουν διότι τί εἶναι φοβερώτερον ἀπὸ αὐ-

τό, ὅταν δηλαδή κάποιος ἀναγκάζεται νά συγκατοική μέ ἀδελφούς οἱ ὁποῖοι τοι φθονοῦν ὅταν τόν ὑποπτεύονται, ὅταν τόν ἐπιβουλευῶνται Ἐπομένως ἄλλα μὲν ἔπραττον καί αὐτοί καί ἐκεῖνοι ἄλλα δε μεγάλα κατὰ τήν Πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ ἐτακτοποιοῦντο ὑπέρ τοῦ ὁ κα' ου Ὅταν εὗρισκετο εἰς τμήν, τότε ἐκείνους ὅταν ἡτιμαζετο, τότε ἦτο ἀσφαλῆς δε, τόν ἀνεφερον (ἐπιθυμοῦντο) οἱ εὐνοῖχοι καί ὀρθῶς διὰ νά γίνη λαμπρότεροι το θέμα τῆς ἀπελευθερώσεως, διὰ νά μή ἀποδῇ τά πάντα εἰς τήν ἀνθρωπίνην εὐεργεσίαν ἀλλ' εἰς τήν θείαν Πρόνοιαν, διὰ νά τόν ἐλευθερώσῃ εἰς κατάλληλον περιστάσει ὅταν εὔρεθῇ (ὁ Φαραῶ) εἰς ἀνάγκην, διὰ νά τοι ἐκβάλῃ ἀπο τῆς φυλακῆς ὁ Φαραῶ οὐχί ἐεργετῶν ἀλλ' εἰεργετούμενος Δέν ἔπρεπε νά γίνη τὸ δῶρον δοῦλος, ἀλλά νά ἔλθῃ εἰς ἀνάγκην ὁ θασαίλευς ἔπρεπε νά γίνη φανερά ἡ σοφία τοῦ Διὰ ταῦτο λησμονεῖ ὁ ευνοῖχος, διὰ νά μὴ λησμονήσῃ ἡ Αἴγυπτος διὰ νά μὴ τόν ἀγνοήσῃ ὁ θασαίλευς

Ἐάν τότε ἐδραπέτευσεν ἰσως θά ἦτο δυνατόν καί νά ἐπιθυμῇ νά ἀπελθῇ εἰς τήν πατρίδα τοῦ διὰ τοῦτο κρατεῖται ὑπό πολλῶν ἐξουσιαστικῶν μέσων, πρῶτον ἀπό τήν ἐξουσίαν, δευτερον ἀπό τήν φυλακὴν τρίτον εἰς τήν θασαλείαν διὰ νά τακτοποιηθοῦν αὐτὰ κατὰ τήν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ Ὡς ἂν λοιπὸν κάποιον ἐκλεκτοῦ εἰδους πῶλον, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νά φύγῃ πρὸς τοὺς ἰδικοὺς τοι, τόν ἐκράτει ὁ Θεός ἐκεῖ διὰ κατηγορίας εὐλογοφανεῖς Διότι ὅτ ἐπεθύμει νά ἴδῃ τοι πατέρα τοῦ καί νά τόν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τήν θλίψιν εἶναι φανερόν ἐκ τοῦ ὅτι τόν ἐκάλεσε ἐκεῖ

δ' Θέλετε καί ἄλλας ἐχθρिकास ἐνεργείας νά ἴδωμεν, ὅτι γίνονται ὑπὲρ ἡμῶν, ὅχι μόνον μέ τὸ νά ἔχωμεν ἀμοιβήν, ἀλλὰ καί με τὸ νά πράττωμεν εἰς αὐτὴν τὴν περιστάσει τα πρὸς τὸ συμφέρον μας. Ἐσκέφθη κα-

κόν διὰ τοι πατέρα αὐτοῦ ὁ θεὸς του (ὁ Ἥσαυ), καὶ τὸν ἐδιώξεν ἀπὸ τὴν πατρίδα τι λοποι. Καὶ αὐτὸς τὸν ἀπεμακρυνεῖ ἀπὸ τοὺς κινδύνους (διότι καὶ ὁ ἴδιος ἠσφαλισθῇ) τὸν κατέστησε εὐσεβέστερον τὸν ἔκανε νὰ ἰδῇ τὸ δνειρον.

Ἄλλὰ εἰργασθῇ εἰς ξένον μέρος, Ἄλλὰ νυμφευεταὶ ὅταν ἐπῆγει εἰς τοὺς δικούς του (συγγενεῖς), καὶ φαίνεται ἀξίος εἰς τὸν πεθερὸν Ἄλλ' ἐκεῖνος τὸν ἐξηπατήσεν, Ἄλλὰ καὶ αὐτὸ ἀπέβη εἰς καλόν, διὰ νὰ γυνῇ πατὴρ πολλῶν τέκνων Ἄλλ' ἠθέλησε νὰ σκεφθῇ κακόν, Ὅμως καὶ αὐτὸ εἰς καλόν, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ λαπὸν, εἰς τὴν πατρίδα του διότι ἂν ἡτύχει, δὲν θὰ ἐπεθυμῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τὴν πατρίδα του Ἄλλὰ τοῦ ἐστέρησε τὸν μισθὸν Ἄλλὰ ἔγινε πλουσιώτερος Τοῦτοτρόπως πανταχοῦ ὅσοι ἐσκέπτοντο καὶ ἐναντίον τοι τόσοι ἐπετυχάνεν εἰς αὐτά

Ἐὰν δὲν ἔπαιρτε τὴν μεγαλυτέραν δὲν θὰ ἔγινε το ταχέως πατὴρ τῶν τέκνων ἀλλὰ θὰ διήνυε πολὺν χρόνον εἰς ἀτεκνίαν, καὶ θὰ ἐθλιθετο, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ γυνὴ διότι ἐκείνη μὲν εὐλογῶς ἐθλιθετο ἐπεὶ δὴ δὲν ἐγένετο μήτηρ, αὐτὸς δὲ ἔχει παρηγορίαν διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἀπομακρυνεῖ

Πάλιν, ἐὰν δὲν τὸν ἐστέρει τῶν μισθῶν, δὲν θὰ ἐπεθυμῇ νὰ ἰδῇ τὴν πατρίδα του, δὲν θὰ ἐφαίνετο ἡ ἐγκαρτέρησις τοῦ ἀνδρός δὲν θὰ προσεκολλῶντο περισσότεροι εἰς αὐτὸν (αἱ γυναῖκες του) Διότι ἰδε τί λέγουν «Καταθρώσει κατέφαγεν ἡμᾶς καὶ τὸ ἀργύριον ἡμῶν» Ἐπομένως αὐτὸ ἐγένετο αἷτια τῆς ἀγάπης.

Εἶχε, λοιπὸν, δούλας ἀντὶ γυναικῶν, καὶ ἡγαπᾷ το ἀπὸ αὐτάς, τοῦ ὁποίου τίποτε δὲν θὰ ἦτο ἰσάξισις ἀ-

πόκτημα δι.οτι. τιποτε. τιποτε δέν εἶνα περισσοτερον πολύτμον από το να αγαπάτα κάπο ος τόσοι από την γυναῖκα και να (την) αγαπά. «Και γυνή λεγει, άνδρι συμπερφερομενη». Ἐν από τα ζηλειτα παρουςαζει αύτο ο σοφος δ.ότι.δτα. ύπαρχη αύτο καθε πλουτος, κάθε εδτυχια ύπαργει οπως ανριβως λαπόν, δτα. δέν ύπαρχη οιδεμια ωφελεα από τα άλλα, άλλα τα παν τα καταστρεφονται, και εἶνα. πληρη άηδίας και τα ραχής.

Λοιπόν κα. ήμεις αίτο προ πάντων δς ζητῶμεν Ἐκεῖνος ο όποιος ζητε. χρήματα. δέν ζητεῖ τοῦτο Αὐτά δς επιδιωκαμεν τα όποία ήμπορουν να εἶνα. μόνιμα Ἐς μή επιδιωκωμεν γάμον από πλουσίας. δ.ά. να μή φέρη εις την γυνα.κα ή άφθονια της περιουσίας ο περηφάνειαν, διά να μη γινη ή αλαζονεία αίτια δια φθοράς Δέν βλέπεις τί έπραξεν ο Θεός; πώς την υπέταξε;

Διατί εις άγνωμων. διατί άσυνείδητος. Ἐκεῖνο τὸ όποιον σοῦ έδωρήθη εκ φυσεως, αύτου σύ μή διαφθείρης την βοήθειαν.

Ἐπομένως δέν πρέπει να εκζητῶμεν πλουσίαν αλλά να λάθωμεν κοινωνίαν του θ.ου (συμμέτοχον) διά τεκνοποιΐαν Ὅχι διά να προσφέρη χρήματα ή γυνή, διά τοῦτο δέν την έδωκει ο Θεός. άλλα διά να εἶναι βοηθός ή δέ προσφέρουσα χρήματα, και ύπουλος γινεται και δεσποτική γινεται ή ίσως θηρίον αντί γυναικός γινεται. έχουσα την άξίωσιν να υπερηφανεύεται ενεκα του πλούτου.

Τίποτε δέν εἶναι περισσότερον έπονείδιστον από άνδρα, ο όποιος θέλει τοιουτοτρόπως να πλουτήση διά.

τι ἔαν ὁ ἴδιος ὁ πλοῦτος εἶναι πλήρης πειρασμῶν, ποῦ
θα τοποθετησῶμεν τὸν τοιοῦτοτρόπως ἀποκτώμενον
πλοῦτον. Διότι μὴ ἴδῃς αὐτό ἔσθι κάποιος σπανίως καὶ
παρὰ τὸ συνηθῶς συμβαῖνον καὶ πέραν τοῦ λογικοῦ ἐ-
πέτυχεν (διότι, δεῖν πρέπει νὰ στρεφώμεν τὴν προσο-
χὴν εἰς τὰ ἄλλα πράγματα, τὰ ὁποῖα μερικοὶ ἀπολαμ-
βάνουν, καὶ ἐπιτυχάνουσι παραδόξως) ἄλλα αὐτὸ τὸ
λογικὸν ἄς ἴδωμεν, ἔαν δὲν εἴναι τὸ πρᾶγμα πλήρες ἀπὸ
δύας.

Δὲν εἶσαι μόνος ὁ ἴδιος ὀνυπόληπτος, ἄλλα καὶ τὰ
τέκνα ἐντροπιάζεις ἀφοῦ (τ.γ.) ἐγκατέλεψες πτωχὰ,
ἔαν τυχῇ νὰ ἀπελθῇς πρῶτος, καὶ εἰς αὐτὴν (τὴν γυ-
ναῖκα) δίδεις πολλὰς ἀφορμὰς δ' ἂν νὰ συναναστραφῇ
πάλιν μὲ δευτεροὶ συζυγοὶ. Ἡ δὲν παρατηρεῖς ὅτι
εἰς πολλὰς αὐτὴ ἔχει γινεῖ ἡ δικαιολογία διὰ δεύτε-
ρον γάμον, τὸ νὰ μὴ περφρονητᾷ, δηλαδὴ τὸ νὰ ἐπ-
ζητῇ ἐκεῖνοις οἱ ὁποῖοι ὑπερέχουν εἰς τὰς περουσίας.

Ἄς μὴ πράττωμεν, λοιπόν, τόσα κακὰ ἐξ αἰτίας
χρημάτων, ἄλλα ἄς ἀπορριπτώμεν τὰ πάντα, καὶ ἄς
ζητῶμεν καλὴν φυγὴν, διὰ νὰ ἐπιτυχώμεν καὶ ἀγάπην.
Αὐτὸς (εἶναι) ὁ πολὺς πλοῦτος, αὐτὸς ὁ μέγας θησαυ-
ρός, αὐτὰ τὰ ἀπειρά ἀγαθὰ τῶν ὁποίων ἄς γίνῃ νὰ
ἀπολαύσωμεν ὅλοι ἡμεῖς πρεπόντως, καὶ νὰ ζήσωμεν
συμφωνῶς πρὸς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἡμπο-
ρέσωμεν νὰ ἐπιτυχώμεν καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ μὲ τὴν
χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα συγχρόνως
καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, δύναμις, τιμὴ,
τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων
Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Ν' (50).

(Πρ4ξ 28, 31·35, 24, 1-21).

«Οὐ μὲν οὖν ὁτιώτατα ἐπεὶ τὸ διατεταγμένον αὐ-
τοῖς ἀπαιχθέντα, τὸν Παῦλον ἵνα γῆν διὰ νυκτός εἰς τὴν
Ἀντιπατρίδα Τὴν τε ἑκατοντὸν ἐστίασε, τοὺς ἰππεῖς πα-
ρεσθῆναι τὴν αὐτῷ, ὑπεσπῶσαι εἰς τὴν παρεμβολήν· οἱ
τινὲς, λαθόντες εἰς τὴν ἡμισφαιραν, καὶ αναδόντες τὴν ἐ-
πιστολήν, τὴν ἡγεμονίαν παρεστήσαν· καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ»¹

α Ὡς νά ἦτο καποιος βασιλεὺς τὸν οὐνώδεον
σωματοφυλακες μετὰ τόσους πλήθους καὶ κατὰ τὴν νύ-
κτα, ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο τὴν ὀργὴν τῆς ἐπιθέσεως τοῦ
λαοῦ, Ὅταν, λοιπὸν, τὸν ἔβαλον ἔξω τῆς πόλεως, τό-
τε ἀπομακρύνονται. Δὲν θα τὸν ἔστολλε δὲ ὁ χλίσαρ-
χος μὲ τὴσιν ασφαλειαν, ἂν καὶ ὁ ἴδιος δι' οὐδὲν δὲν
τὸν εἶχε κατηγορήσει, καὶ ἂν δὲν ἐγνώριζε τὴν φονι-
κὴν διάθεσιν ἐκείνων.

ἘΑναγνους δὲ ὁ ἡγεμὼν, καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποί-
ας ἐπαρχίας ἐστί, καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλικίας,
διακουσομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου πα-
ραγένωνται. Ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐν τῷ πραιτωρίῳ τοῦ
Ἡρώδου φυλάσσεσθαι· Ἡδὴ ἀπελογήθη ὑπὲρ αὐτοῦ
ὁ Λυσίας· ἄλλ' ὅμως καὶ τώρα ἀκόμη οἱ Ἰουδαῖοι ἐπι-
τίθενται, καὶ κατασπῆάνουν ἐκ τῶν προτέρων τὸν ἄ-

κροατην· καὶ πάλιν ριπτεται εἰς δεσμά, καὶ ἄκουε πῶς, ὅτι προσθετε. «Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνάνιας μετὰ πρεσβυτέρων καὶ ῥήτορος Τερτυλλοῦ τίνος, οἵτινες ἐνεφάνησαν τῷ ἡγεμόνι κατα τοὺ Παύλου»². Ἴδε πῶς οὐτε τοιοῦτότρόπως υπεχωρήσαν· ἀλλὰ ἐρχονται, ἀν καὶ ἐμπόδιζοντα, ἀπὸ πολλὰ ἐμπόδια ὥστε νὰ κατασχυνθοῦν καὶ ἐκεῖ.

«Ἰληθέντος δὲ αὐτοῦ, ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τερτυλλος λεγὼν Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ, καὶ κατορθωμάτων γινόμενων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντῃ τε καὶ παιταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κρατιστε Φηλιζ, μετὰ πάσης εὐχαριστίας. Ὅτινα δὲ μὴ ἐπὶ πλέον σε ἐγκόπτω, παρακαλῶ ἀκοῦσαι συντόμως ἡμῶν τῇ σι ἐπέκειρα». Καὶ θεθαίως σεῖς τοῦτο τὸ ἔχετε πράξει, ποία, λοιπὸν ἀνάγκη ῥήτορος. Ἴδε πῶς καὶ αὐτοὶ ἀμεσῶς ἐκ τῶν προτερων θέλει νὰ τὸν παραδώσῃ ὡς νεωτερίζοντα καὶ ἐπαναστατην, καὶ προκαταλαμβάνει τὸν δίκαστῃ μὲ τοὺς ἐπαινοὺς. Ἐπειτα, ὡς ἂν εἶχε νὰ εἴπῃ πολλὰ, ἔτεκα σπουδῆς τὰ παραλείπει, καὶ μόνον αὐτοῦ λεγε. «Ὅτινα δὲ μὴ ἐπὶ πλέον σε ἐγκόπτω». Ἴδε πῶς ἐμπνέει εἰς τὸν δίκαστῃ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς τιμωρίας, ἐὰν θεθαίως ἐπρόκειτο νὰ συλλάβῃ ἐκεῖνοι ὁ ὅποιος ἀναταράσσει τὴν οἰκουμένην, καὶ το θεωροῦν ὡς σπουδαῖον κατόρθωμα.

«Εἰρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τούτον· λοιπὸν, καὶ κινούντα στασεις πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστατην τε τῆς τῶν Ναζωραίων αἱρέσεως, ὅς καὶ τὸ ἔρὸν ἐπερσσε θεθῆλῶσα· ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν, καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρίναι. Παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλιάρχος μετὰ πολ-

2. Πρὸς 24, 1.

λῆς θίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπηγάγε, κελεύσας τοὺς κατηγοροὺς αὐτοῦ ἐρχεσθαι ἐπὶ σοῦ παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτός· ἀνακρίνας περὶ πάντων τούτων, ἐπιγνῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ·

«Τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην» λέγει, Ἰουδαίοις σὺ σεῖς κινεῖται· ἱερεῖς, συκοφαντοῦν, λοιποὶ, ὥς καταστροφέα καὶ κοινὸν ἐχθρὸν τοῦ ἔθνους καὶ πρωτοστάτην τῆς αἵρέσεως τῶν Ναζωραίων· Ἐθεωρεῖτο αὐτὸ ὅτι εἶναι ἐπονεδιστοί, ἢ αἵρεσις δηλαδὴ τῶν Ναζωραίων δια τοῦτο καὶ αὐτὸ παρουσιάσαν· καὶ ἀπ' αὐτοῦ πάλιν τὸν ἐσυκοφάντου· ὅτι ἡ Ναζαρέτ ἦτο ἀσημος·

«Καὶ εὗροντες», λέγει, Πρόσεξε πῶς θαρέως τὸν συκοφαντοῦν ὥς να εἶχε δραπετευσεῖ καὶ ὥς να ἐπέτυχον (τὴν συλληψιν) μετὰ δυσκολίας, ἂν καὶ εὕρισκετο ἐπὶ ἡμέρας εἰς τὸν ναόν· «Ὁν καὶ ἐκρατήσαμεν, καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρίναι»·

Παρατήρησε πῶς ὑβρίζου καὶ τὸν νόμον, ἐάν θεθαίως δὲν ἦτο χαρακτηριστικὸν τοῦ νόμου αὐτό, τὸ να κτυποῦν δηλαδὴ, τὸ να φοινεύουν, τὸ να ἐνεδρευοῦν· Ἐπειτα κατηγοροῦν καὶ τὸν Λυσίαν· «Παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χ.λιαρχος μετὰ πολλῆς θίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπηγάγεν»· πράττων πράξιν ἢ ὁποία δὲν ἤρμοζεν εἰς αὐτόν, ὅμως τὴν ἐπραξε· «Παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτός, ἀνακρίνας περὶ τούτων πάντων, γνῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ· Συνεπέθεντο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχει»·

ΤΙ (πράττει), λοιπόν, ὁ Παῦλος, ἄρα γε σιωπᾷ δι' αὐτά, Οὐδόλως ἄλλα ὁμιλεῖ παλιν μετὰ παρρησίας, καὶ ἀποκρίνεται· (καὶ τοῦτο συμβαίνει ἐπειδὴ ἠθέλησεν ὁ ἡγεμὼν) προσέθεσε λοιπόν· «Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Παῦλος, νεισαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν· Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν δίκαιον τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος, εὐθυμότερον τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογουμαι,

δυναμένου σου γινῶναι, ὅτι οὐ πλείους εἰσὶ μοι ἡμέραι δεκά δυο, ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρον με πρὸς τινα διαλεγόμενον ἢ ἐπαλοῦσιν· περὶ οὗτοι σὺλοι, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς, οὔτε κατὰ τὴν πόλιν οὔτε παραστήσαι ἔτι δυνατόν· περὶ ὧν ἔτι κατηγοροῦσι μοι». Δὲν εἶναι αὐτὰ τὰ λόγια (λόγια, κολλακίας τοῦ ὅτι δηλαδὴ ὧμολογήσεν εἰς τοὺς δικαστὴν δικαιοσύνην, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκεῖνα, τὸ ὅτι εἶπον «Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ».

Διατί, λοιπόν, ἀδίκως φιλονικεῖτε, ἐξέτασε δὲ ἐκεῖνοι· παρεκκλίνει πρὸς ἀδικίαν, αὐτὸς ἐζητεῖ τὸ δίκαιον, δια τοῦτο καὶ ἔλεγεν· «Εὐθυμότερον τὰ περὶ ἑμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι», ἔπειτα καὶ ἐξ αἰτίας τοῦ χρόνου (το) ἰσχυρίζεται· «ἐκ πολλῶν ἐτῶν γὰρ λέγει, δύναται σε κρῖναι ἐπιστάμενος». Καί, τι, αὐτὸ συνέβαλλε πρὸς ἀπόδειξιν, Πολὺ, διότι δεικνύει ὅτι καὶ ὁ ἴδιος δὲν γνωρίζει, τίποτε ἀπὸ ὧσα κατηγορεῖται ὅτι ἔχει πράξει. Εἰς δὲ ἐδημιουργήσῃ ποτὲ ἐξεγερσὶν θὰ τὸ ἐγνωρίζεν, ἀφοῦ ἦτο δικαστής, καὶ δὲν θὰ τοῦ διέφευγε τὴν προσοχὴν τὸ τοιοῦτον. Ἐπειτα, ἐπειδὴ ὁ κατηγοραὶ δὲν ἡδυνάτο νὰ δείξῃ (τὸ ὁποῖον συνέβη) εἰς Ἱεροσόλυμα. Ἰδε τί λέγει· «Τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην πασιν Ἰουδαίοις», ἐπιλοήσας ψεῦδος ἐπὶ ψεύδους. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος, ἀποσπῶν αὐτὸν ἀπ' αὐτό, «προσκυνήσων ἀνέβην» λέγει, ἀπολογουμένος σχεδὸν δι' αὐτοῦ, ὅτι δηλαδὴ τόσον μακρὰν εὐρίσκομαι ἀπὸ τοῦ νὰ προκαλῶ ἐπαναστάσεις καὶ ἐμμένει εἰς αὐτὸ τὸ δίκαιον, τὸ ὁποῖον ἦτο ἰσχυρὸν διότι συμπληρῶναι· «Καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ, οὔτε ἐν τῇ πόλει, οὔτε ἐν τῇ συναγωγῇ εὗρόν με πρὸς τινα διαλεγόμενον»· τὸ ὁποῖον ἦτο καὶ ἀληθές. Καὶ ἐκεῖνος μὲν «πρωτοστατὴν» λέγει, ὥσαν εἰς περιπτώσιν μάχης καὶ ἐξεγερσεως, αὐτὸς δὲ ἰδὲ πῶς α-

ποκρίνεται μέ ήπιότητα «Ὁμολογῶ δέ τοῦτό σοι, ὅτι, κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν λεγουσιν αἵρεσις, οὕτω λατρεύω τῷ πατρὶ τῷ Θεῷ, πιστευὼν πᾶσι τοῖς κατὰ νόμον καὶ ἐν τοῖς προφῆταις γεγραμμένοις, ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν Θεόν ἦν καὶ αὐτό, προσδεχόνται ἀναστᾶσιν μέλλειν ἔσσεσθαι νεκρῶν, δικαίων τε καὶ ἀδικῶν».

Β' Παρατήρησε ἐκεῖνοι τὸν ἐξεχώριζον (ἀπὸ τὸν νόμον), αὐτὸς σιλειοῦσε καὶ καθιστᾷ τὸν ἑαυτὸν τοῦ φλογὸς μέ τὸν νόμον μέ ἐκεῖνα δια τῶν ὁποίων ἀπολογεῖται καὶ, πιστοποιῶν ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἶπε, πάλιν προσθέτει· «Ἐν τούτῳ δέ καὶ αὐτὸς ἀσκῶ, ἀπρόσκοπον συνειδήσαν ἔχων πρὸς τε τὸν Θεόν καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους δια παντός Δι' ἐτῶν δὲ πλεόντων παρεγενάμην ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου καὶ προσφοράς, ἐν οἷς εὖρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ οὐ μετὰ ὄχλου, οὐδὲ μετὰ θορυβοῦ τινός».

Διατί, λοιπόν, ἀνέστης, διατί ἦλθες, «Προσκυνῆσαι, ἐλεημοσύνας, φησί, ποιῆσαι» ὥστε αὐτό δὲν ἦτο ἴδιον φιλονικίου Ἐπειτα καὶ ἀφαιρεῖ τὸ προσωπεῖον τῶν, λέγων ἀκαθοριστως· «Ἐν οἷς εὖρόν μὲν τινες τῶν ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι οὓς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι, καὶ κατηγορεῖν εἴ τι ἔχονεν πρὸς με Ἡ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν, εἴ τι εὖρον ἐν ἐμοὶ ἀδικημα, σπάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς, ἧς ἐκέκραξα ἔστως ἐν αὐτοῖς, ὅτι περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ σήμερον κρίνομαι ὑφ' ὑμῶν» Αὐτό (εἶναι) ἡ ἀφθονος ὑπαρξίς δικαίου τὸ νὰ μὴ ἀποφειγῇ δηλαδὴ τοὺς κατηγοροὺς, ἀλλὰ νὰ εἶναι προετοιμασμένος εἰς ὅλους νὰ λογοδοτῇ.

«Περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ σήμερον, λέγει, κρίνομαι» Καὶ δὲν εἶπε τίποτε, ἀπὸ ὅσα ἡδύνατο εὐλόγως νὰ εἶπῃ, ὅτι δηλαδὴ τὸν ἐσυκοφάντησαν, ὅτι τὸν συνέλαβον, ὅτι τοῦ ἔκαμαν ἐνέδραν, (διότι αὐτὰ λέγεται ὅτι ἔγιναν ἀπὸ ἐκείνους ἀπὸ αὐτὸν δέ, καὶ ἐνῶ ὑπῆρχε κιν-

δυνος, ὅχ' πλέο.) ἄλλα σιωπᾷ καὶ μοιὸν ἀπολογεῖται, ἂν καὶ δύναται νὰ εἰπῇ ἅπερ αὐτό καὶ εἰς τὴν Καὶ σάρειαν· τὸν καθίστα ἐπιφανή, τὸ ὅτι, δηλαδὴ ἦλθε μὲ τὴν συνοδείαν.

Ἐν σὺς εἶρον με λέγει, ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ. Πῶς λοιπὸν τοῦ ἐμαυτοῦ, διότι, δὲν ἦτο χαρακτηριστικὸν τοῦ ἰδοῦ καὶ νὰ ἐπιτελῇ ἀγνιστικὰς τελετάς καὶ νὰ προσκυλῇ, καὶ δι' αὐτὸν τοῖς σκοποῖν νὰ ἀρχεταί, καὶ νὰ θεθῇ λωγῇ. Τοῦτο καὶ ἐνέχει ὑπονοεῖται δικαιολογίας τὸ νὰ μὴ ἐπιτρέπη νὰ γινεταί λόγος ἐπὶ μακρόν. Καὶ καί, ναι, χαρὰ εἰς τὸν δικαστὴν. Ἐγὼ δὲ νομίζω ὅτι δι' ἐκείνον περικοπτεῖ τῇ ἀπολογίᾳ. Ἀλλὰ ἅς ἴδωμεν ἐξ ἀρχῆς τὰ λεχθέντα.

Ἐπειδὴ προ αὐτοῦ ὠμίλησε δια πολλῶν ὁ Τέρτυλλος, δεικνύων ὅτι κουραζεται, δὲν εἶπεν. «Ἄκουσε τὴν ὑπόθεσιν» ἀλλ' «ἵνα σε μὴ ἐπὶ πλέον ἐγκόπτω, παρακαλῶ ἀκοῦσα σε ἡμῶν τῇ σῇ ἐπιεικειᾷ». Δῆθεν σεβόμενος αὐτὸν τοιοῦτοτρόπως ὁμιλεῖ ἢ καὶ πραγματικῶς αὐτό (εἶναι) ἀπόδειξις ευμενείας, ἔάν, ἐνῶ ἦτο δυνατὸν νὰ εἰπῇ πολλὰ, λέγῃ ὀλίγα κάποιος διὰ νὰ μὴ ἐνοχλῇ.

«Εὗρομεν γάρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν ὅς, λέγει, καὶ τὸ ἱερὸν ἐπέειρασε θεθῆλῶσαι». Λαλόν, δὲν ἐμίανε. Τί, λοιπὸν, εἶναι αὐτὸ τοῦ ἐπραξεν εἰς ἄλλην περιπτώσιν, Οὐδόλως διότι θεθαιῶς καὶ θα (τὸ) ἔλεγε τῶρα δὲ «ἐπέειρασε» μὲν λέγει, τὸ πῶς δὲ δὲν προσθῆται. Καὶ αὐτὰ μὲν τὰ ὁποῖα εἶναι ἐναντιὸν τοῦ Παύλου τοιοῦτοτρόπως ταῖς ἐμεγαλοποιήσεν, παρατήρησε δὲ τὰ ἀφορῶντα εἰς αὐτοὺς πῶς τὰ ἐλαττωεῖ.

«Ὅν καὶ ἐκρατήσαμεν, λέγει, καὶ ἠθελήσαμεν κρίναι κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον. Παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χλιαρχὸς μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγεν». Ἐδῶ δεικνύει ὅτι καὶ ἐνοχλοῦνται, ἐρχόμενοι

εἰς ξένα δικαστήρια, καὶ ὅτι, δὲν θα τοὶ ἠνώχλουν, ἂν δὲν τοὺς ἠαγκαζεν ἐκεῖνος (ὁ χιλιάρχος), καὶ ἂν δὲν ἤρπαζε τοὺς ἀνδρά καθ' ὅσους δὲ, ἦτο ἀρμόζον εἰς αὐτοὺς, διότι τὰ ἀδικήματα ἦσαν ἐναντίον μας, καὶ, τὸ δικαστήριον ἔπρεπε νὰ γῇ ἐνώπιόν μας. Ὅτι δὲ τοῦτο σημαίνει ἴδε τὸ ἐξῆς. «Μετα πολλῆς λέγει, θί-
ας»· διότι αὐτὸ εἶναι **θία**.

«Παρί οὗ δυνήση γινῶναι» Δὲν τολμα οὔτε νὰ κατηγορήσῃ, (διότι ἦτο τῆς ἰδίας γνώμης ὁ ἀνὴρ), οὔτε ἀπλῶς το παραθλέπει. Ἐπειτα πάλι, διὰ νὰ μὴ φανῇ ὅτι ψευδεται, ὀρίζει τὸν ἴδιον τὸν Παῦλον κατηγοροῦν τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ «Παρί οὗ, λέγει, δυνήση ἀνακρίνας περὶ πάντων τούτων ἐπ. γινῶναι».

Ἐπειτα καὶ οἱ μάρτυρες τῶν ὧν ἐλέχθησαν. Συνεπέθεντο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, φασκόντες ταῦτα οὕτως ἔχειν. Οἱ κατήγοροι (εἶναι) οἱ ἴδιοι καὶ μάρτυρες καὶ κατήγοροι.

Ἀλλ' ὁ Παῦλος «ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν ἐπιστάμενος δίκαιον» ἀποκρίνεται. Δὲν εἶναι ἐπομένως κάποιος ἀγνώστος οὔτε ξένος, οὔτε νεωτεριστής, ἂν θεθαίως γνωρίζῃ τὸν δικαστὴν ἀπο πολλὰ ἔτη. Καὶ ὁρθῶς συνεπληρώσε τὸ «δίκαιον», διὰ νὰ μὴ προσέξῃ (ὁ δικαστής) τὸν ἀρχιερέα, οὔτε τὸν λαόν, οὔτε τὸν κατήγορον. Ἰδὲ πῶς δὲν ἐπροχώρησεν εἰς αὐθαδειαν (ἀλαζονείαν) ἂν καὶ θεθαίως ἦτο ἀναπόφευκτον.

«Πιστευὼν λέγει, πᾶσι τοῖς κατὰ νόμον» Εἶπεν αὐτό, δεικνύων ὅτι δὲν θα ἦτο δυνατὸν νὰ πράξῃ ποτέ τοιαῦτα ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος πιστεύει, ὅτι θὰ ὑπάρξῃ ἀναστασις, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι προσμένουν. Δὲν εἶπε περὶ αὐτῶν ὅτι πιστεύουν εἰς ὅσα ἐγραφεσαν εἰς τοὺς προφήτας, (διότι δὲν ἐπίστευον), ἀλλ' αὐτὸς εἰς ὅλα ἐπίστευεν, οὐχ, ἐκεῖνοι πῶς δὲ (πιστεύει), θὰ ἐχρειάζετο μακρηγορίας νὰ λέγῃ τώρα.

Τόσα εἶπε, καὶ εἰς οὐδέν σημεῖον ἔχει μνημονεύσει τὸν Χριστόν. Ἐδῶ δὲ εἰπὼν, «πιστευόν», καὶ τὰ συμφωνῶνα πρὸς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀριστοῦ περιέλαβεν, ἀλλὰ κατὰ πρῶτον ἀσχολεῖται μετὰ τὸν λόγον τῆς ἀναστάσεως, ἡ ὁποία ἦτο κοινὴ εἰς αὐτοὺς πιστοὺς, καὶ κατῆργει τὴν ὑπόψιν καθε διαφωνίας.

Ἐπειτα καὶ ἡ αἷτια τῆς πορείας (εἰς Ἱεροσόλυμα) «Ἐλεημοσύνας, λέγει, καὶ προσφοράς ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου, παρεγενόμην», καὶ αὐτὸ «δι' ἐτῶν πλείονων». Πῶς, λοιπόν, θά ἦτο δυνατόν νὰ θορυβήσῃ ἐκείνους διὰ τοὺς ὁποίους τόσῃν ὁδὸν διήλυσεν, ὥστε νὰ καμῇ ἐλεημοσύνην.

«Οὐ μετὰ ὄχλου, λέγει, οὐδὲ μετὰ θορύβου» Πανταχοῦ ἀνασκεύαζει τὴν κατηγορίαν διαστάσιν. Ὁρθῶς δὲ καὶ καλεῖ ὡς μάρτυρας τοὺς κατηγοροὺς, τοὺς προερχομένους ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, λέγων «Οὓς δεῖ ἐπὶ σοῦ κατηγορεῖν, εἰ τι ἔχοιεν πρὸς με». Τόσον εἶχε πεποίθῃσιν ὅτι εἶναι ὁθῶς δι' ὅσα κατηγορεῖτο, ὥστε καὶ τοὺς καλεῖ ὡς μάρτυρας. Ὅχι μόνον δὲ τοὺς προερχομένους ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐξ Ἱερουσαλὴμ δὲν ἀρνεῖται ὡς κατηγοροὺς, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς καλεῖ πάλιν, προσθέτων· «Ἡ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν» καθ' ὅσον δι' αὐτὸ ἐξ ἀρχῆς ἐταράσσοντο, ὅτι ἐκήρυττε τὴν ἀνάστασιν. Καὶ ὁρθῶς ἐπραττε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον· διότι ὅταν αὐτὸ ἀπεδεικνυέτο, εὐκόλως καὶ τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν Χριστὸν θὰ παρουσιάζοντο, ὅτι δηλαδὴ ἀνέστη.

«Τί εὑρον, λέγει, ἐν ἐμοὶ ἀδικημα, σπάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου,» «Ἐν τῷ συνεδρίῳ», εἶπε, δεικνύων ὅτι τίποτε δὲν εὑρον, ὅχι ἀφοῦ ἔγινε ἰδιαιτέρως ἡ ἀνάκρισις, ἀλλὰ ἐνῶ ἦτο παρὼν ὁ λαὸς καὶ μέ ἀκρίβειαν ἀνέκρινε.

γ'. Ὅτι δὲ αὐτὰ τὰ λέγω ἀληθῶς, μαρτυροῦν οἱ περὶ αὐτοῦ κατηγοροῦντες. Διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγεν· «Ἐν

τουτῷ δὲ αὐτός ἀσκῶ, ἀπρόσκοποι συνεδρῶσιν ἔχων πρὸς τε τὸν Θεόν καὶ τοὺς ἀνθρώπους· διότι αὕτη εἶναι ἡ τελεία ἀρετὴ ὅταν δηλαδὴ οὔτε εἰς τοὺς ἀνθρώπους διδῶμεν ἄφορμας, καὶ ὅταν φροντιζώμεν νὰ εἴμεθα ἑνώπιον τοῦ Θεοῦ ἀμεμπτοί.

Ἦς ἐκέκραξα, λέγει ἐν τῷ συνεδρίῳ· Καὶ τὴν θισαν αὐτῶν φανερώτε με το νὰ εἴπῃ· «Ἐκέκραξα» ὥς ἔαν ἔλεγεν· «Δεν ὑψίσταται νὰ εἴπουν ὅτ' ἔπραττες αὐτὰ μὲ τὸ πρόσχημα τῆς ἐλεημοσύνης»· διότι δεν ἔπραττον τοῦτο μετὰ τοῦ λαοῦ οὔτε μετὰ θορυβοῦ ἄλλως τε, ἂν καὶ ἔγινε ἔρευνα περὶ αὐτοῦ τίποτε πλέον δὲν εὐρίσκετο.

Εἶδες ἡπιότητα ἂν καὶ ὑπῆρχον κίνδυνοι· Εἶδες μαλακὸν τροπὸν ἐκφράσεως, καὶ πῶς ἐν ἐπιδιώκει μόνον, νὰ ἀπαλλάξῃ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἀπὸ τὴν κατηγορίαν, ὅχι νὰ περιβάλῃ καὶ ἐκείνους μὲ ἀδικήματα, ἐκτὸς ἔαν κάπου ἠναγκάζετο, ὅταν ἀπελογεῖτο, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ Χρῆστος ἔλεγεν· «Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν Πατέρα μου· ὑμεῖς δὲ ἀτιμάζετέ με»³

Αὐτὸν ὡς μιμούμεθα καὶ ἡμεῖς, ἐπεὶ δὴ καὶ αὐτὸς ἦτο μιμητὴς τοῦ Χριστοῦ· Ἐὰν ἐκεῖνος δὲν εἶπε τίποτε τὸ θαρρὺ δι' αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι ἔφθασαν μέχρι φόνου καὶ σφανῆς, ποίας συγγνώμης θὰ εἴμεθα ἡμεῖς ἄξιοι, οἱ ὁποῖοι ἐξαγριούμεθα εἰς τὸν ὀνειδισμόν καὶ τὰς προσβολάς, οἱ ὁποῖοι ὀνομάζομεν τοὺς ἐχθροὺς μας ἀκαθάρτους καὶ βδελυραίς, ποίαν δὲ ἀπολογία θὰ ἔχωμεν, ὅταν ἔχωμεν καθ' ὁλοκληρίαν ἐχθροὺς. Δὲν ἀκούεις ὅτι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀποδίδει τιμὴν, τὸν ἑαυτὸν τοῦ τιμᾷ· Ἡμεῖς δὲ προσβάλλομεν τοὺς ἑαυτοὺς μας.

Κατηγορεῖς διότι προσεβλήθης διατι, λοιπόν, ἐμπιπτες εἰς τὸ ἀείκημα διατι περιβαλλεις τὸν ἑαυτὸν σου με συμφοραν. Μελε ἀταραχος μεῖνε ἀνεπηρεαστος μὴ περιβληθῇς με τὸ κακὸν ἐπειδὴ ἐπιθυμεῖς νὰ πληξῇς ἄλλον. Δεῖ, δέ, μας φθάνει ἡ ἄλλη ταραχὴ τῆς ψυχῆς ἢ ὅπου διαταρασσεται χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ὁ ταρασσών (ὅπως αἱ ἐπιθυμίαι ἀπρεπεῖς, αἱ λυπαὶ καὶ αἱ λιποψυχίαι, καὶ ὅσα ὅμοια), ἄλλα καὶ ἄλλας προσθέτομεν. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ἀνέχεται κάποιος ὅταν ὑβρίζεται λέγει. Πῶς δὲν εἶναι δυνατόν εἶπε μου τραῦμα γεννᾶται εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς λόγους μωλωπες εἰς τὰ σώματα ποία, λοιπόν, θλάθῃ γίνεται εἰς ὅρος μας.

Ἐπομένως, ἂν θέλωμεν ἡμποροῦμε νὰ ὑποφέρωμεν. Ἄς θέσωμεν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας ἐντολήν νὰ μὴ θλῶμεθα καὶ θὰ ἀνεχωμεθα ἅς εἴπωμεν πρὸς τοὺς ἑαυτοὺς μας «Δὲν εἶναι γνωρισμα ἔχθρας, εἶναι γνωρισμα ἀσθενείας» καθ' ὅσον πραγματικῶς εἶναι γνωρισμα ἀσθενείας ὅτι, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἔχθρας οὔτε μοχθηρότητος ἤθελε καὶ ἐκεῖνος νὰ τοὺς ἀναχαίτῃ καὶ ἦτο ἡδικημένος εἰς ἀπειρα.

Ἄν τοῦτο μοῖον κατανοήσωμεν, ὅτι δηλαδὴ εἶναι ἴδιον ἀσθενείας θὰ ἀνεχωμεθα, καὶ θὰ συγχωρήσωμεν μὲν ἐκεῖνον, θὰ προσπαθήσωμεν δὲ νὰ μὴ περιπέσωμεν (εἰς αὐτά) καὶ οἱ ἴδιοι. Διότι ἐρωτῶ ὅλους τοὺς παρόντας. Ἄρα γε, ἂν θελήρετε ἡμπορεῖτε νὰ φέρεσθε με ἐγκαρτέρησιν, τοιοιτοτρόπως ὥστε νὰ ὑπομένετε τοὺς ὑβρίζοντας. Ἐγὼ θεοβαίως νομίζω.

Λοιπὸν σὲ ὑβρίσει χωρὶς νὰ τὸ θελήῃ, ἀλλὰ ἀναγκάζομενος ἀπὸ τὴν ἀσθενείαν τῆς ψυχῆς συγκρατήσου. Δὲν βλέπεις αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι κατέχονται ἀπὸ δαιμόνια, ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνος ὅχι τόσο ἀπὸ ἔχθραν, ὅσον ἀπὸ ἀσθενείαν τὸ ὑπομένει αὐτό, τοιοιτοτρόπως

και ἡμεῖς δὲν ταρασσομεθα ἀπο το εἶδος τῶν ὕβρεων, ὅσον ἀπὸ τοὺς ἑαυτοὺς μας διότι πῶς ὑποφέρομεν τοὺς παράφρονας οἱ ὅποιοι τὰ ἴδια ὕβριζον.

Πάλιν, εἰναι εἰσι φίλοι οἱ ὕβριζοντες ἢ καὶ ἀνωτεροὶ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀνεχομεθα πῶς λοιποὶ, δὲν εἶναι παραδοξοὶ ὅτι μὲν εἶναι αὐτοὶ οἱ τρεῖς, καὶ φίλοι καὶ παραφρονεῖς καὶ ἀνωτεροί, νὰ ἀνεχωμεθα ὅταν δὲ εἶναι ἰσοτιμοὶ ἢ καὶ κατωτεροὶ νὰ μὴ ἀνεχωμεθα. Πολλὰς φορές εἶπον τὸ πρᾶγμα εἶναι ῥοπή καὶ συναρπαγή ὥς ὑπερμενωμεν δι' ὀλίγον, καὶ ἐκέρδισαμεν τὸ πᾶν. Ὅσον ὕβριζει καποῖος περισσότερον τόσον περισσότεροι εἶναι ἀσθενεῖς.

Γινωρξετε ποτε πρέπει νὰ θλιθώμεθα. Ὅταν, ἐνῶ ὕβρισαμεν ἡμεῖς, ἐκεῖνος σωπῇ (διότι τότε αὐτὸς μὲν εἶναι δυνατός ἡμεῖς δὲ ἀσθενεῖς) αἱ δὲ συμβῇ τὸ ἀντίθετον καὶ νὰ χαίρωμεν πρέπει ἑλαθεὶς στέφανον, ἀνεκκληρχθῆς ὑπεκλήτης χωρὶς νὰ ὀδηγηθῆς εἰς ἀγῶνα καὶ χωρὶς νὰ ὑποφερῆς τὴν ἐνόχλησιν τοῦ ἡλίου καὶ τῆς θερμότητος καὶ τῆς κόνεως, οὔτε νὰ ἀγωνισθῆς καὶ νὰ δώσης ἀφορμὰς ἀλλὰ μοῖον ἐπειδὴ ἠθέλησας καὶ καθήμενος ἢ ὀρθῖος, ἑλσθεὶς τὸν μέγαν στέφανον καὶ ὄχι μόνον μέγαν, ἀλλὰ πολὺ ἀνωτερον ἀπὸ ἐκείνους διότι, δὲν εἶναι ὅμοιοι νὰ καταβολῆς ἐχθρον ἀντίπαλον καὶ νὰ κατανηκῆς τὰ βέλη τῆς ὀργῆς. Ἐνίκησες χωρὶς νὰ δώσης ἀφορμὴν κατενηκῆς τὸ πάθος σου, ἐφόνευσες τὸ διηγηγεργμενον θηρίον, καὶ ἐφίμωσας τὸν μαινόμενον θυμὸν, ὥς καποὺς ἄριστος ποιμὴν ἐπρόκειτο ἡ μάχη νὰ εἶναι ἐμφυλῖος, ὁ πόλεμος ἐντόπιος. Διότι ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι, καθοῖται πλησίον τῶν τειχῶν καὶ πολιορκοῦν ἀπ' ἑξω ἐμβάλλουν εἰς ἐμφυλῖους πολέμους καὶ τότε ὑπερισχυουν, τοιοῦτοτρόπως, λοιπόν, καὶ ἐκεῖνος ὁ ὅποιος προσβαλλεῖ, ἀν δὲν διεγείρῃ τὸ ἐντὸς ἡμῶν πάθος, δὲν θὰ ἢ

μπορέσει να επικρατήσει εάν ἡμεῖς δὲν ἐξάψωμεν τοὺς ἐστούς μας, ἐκεῖνος δὲν ἔχει οἰδερεῖν δύναμιν.

Ἄς υπαρχῇ εἰς ἡμᾶς ὁ σπληνὴρ τῆς ὀργῆς, ὥστε να ἀνάπτεται εἰς καταλλήλους περιστάσεις, ὅχι ἐναντίου ἡμῶν τῶν ἰδῶν, οὔτε δια να μᾶς ἐμβάλῃ εἰς πολλὰς κυφοράς. Δὲν βλέπετε εἰς τὰς οἰκίας ὅτι τὸ πῦρ εἴαι τοποθετημένον εἰς ἓν μέρος καὶ ὅχι πανταχοῦ δι εσκορπισμένοι οὔτε εἰς χορτοὶν οὔτε εἰς ἐνδύματα οὔτε τυχαίως (ἐδῶ καὶ ἐκεῖ) ὥστε ὅταν φυσήσῃ ἄνεμος, να μὴ δυαμῶσῃ, ἀλλὰ, καὶ ἂν ἔχῃ λυχνὸν κάποια ὑπὲρ ῥέτρα, καὶ ἂν ὁ μαγείρος ἀνάπτη τὴν πυράν, δίδεται ἐντολὴς ἐντολή μὴτε εἰς τὸν ἄνεμον μὴτε πλησίον ξύλου, μὴτε κατὰ τὴν νυκτὰ να τὸ πράττῃ αὐτό, ἀλλὰ, ὅταν ἡ νυκτὰ ἐξαπλωθῇ, τὴν κοιμίζομεν (τὴν πυράν), ἐπεὶ φοβούμεθα μήπως κάποτε ἀναπῇ ἐνῶ ἡμεῖς θά κοιμώμεθα, καὶ ἐνῶ οἶδεῖς θα εἶναι βοηθός καὶ ἄλλους μᾶς κατακάψῃ.

Τοῦτο δὲ γίνεται καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ θυμοῦ δὲς μὴ ἔχῃ διασπορὴν εἰς ὅλα τὰ μέρη τῶν σκέψεών μας ἀλλὰ εἰς κάποιον βαθὸς τοῦ νοῦ, ὥστε να μὴ φθῇ εὐκόλως ὁ ἄνεμος ὁ προερχόμενος ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ ἀντιθέτου, ἀλλ' ἀπὸ ἡμᾶς να δέχεται τὸν ἄνεμον, οἱ ὅποιοι γνωρίζομεν πρεπόντως καὶ χωρὶς κίνδυνου να θετώμεν αὐτό (τὸ πῦρ) εἰς ἐνέργειαν. Ἄν ἀπ' ἐξῶ δέχεται τὸν ἄνεμον, δὲν γνωρίζει τὸ μέτρον, ἀλλὰ τὰ πάντα θά κατακαύσῃ· πολλὰς φορὰς καὶ ἐνῶ ἡμεῖς κοιμώμεθα αὐτός ὁ ἄνεμος θά ἐμπέσῃ καὶ τὰ πάντα θά κατακαύσῃ.

Ἄς υπάρχῃ, λοιπὸν εἰς ἡμᾶς (τοιούτος θυμός), ὥστε να ἀνάπτη μόνον φῶς (διότι, ὁ θυμός ἀνάπτει φῶς, ὅταν κατὰ τὸ πρέπον ἐμφανισθῇ)· καὶ δὲς ἔχωμεν φλόγας ἐναντίον ἐκείνων οἱ ὅποιοι ἀδικοῦν ἄλλους, ἐναντίοι τοῦ διαθόλου. Ἄς μὴ εὕρεσκειται πανταχοῦ, μὴτε να

ἔχη ριφθῇ ὁ σπινθήρ, ἀλλὰ ἄς τοι φυλάττωμεν εἰς τὴν σταχτὴν καὶ ἄς τὸν κομίζωμεν εἰς τὰς ταπεινάς σκέψεις. Δὲν τὸν ἔχομεν ἀνάγκην πάντοτε, ἀλλὰ ὅταν πρέπη νὰ ἐπιτελεσθῇ καὶ νὰ πράξῃ κατὰ ἡπιοῦν, ὅταν πρέπη νὰ καταστήσῃ μαλακὴν τὴν ἄσυνεθον, ὅταν (πρέπη) νὰ καταδικάσῃ τὴν ψυχὴν.

ὁ Πόσας συμφορας ἐπετέλεσαν θυμοὶ καὶ ὀργαί! Καὶ τὸ πλεον φοβερόν, ὅταν ἀνορθωθῶμεν, δὲν εἴμεθα ἀκόμῃ κυριοὶ διὰ νὰ σκελθῶμεν ἀλλὰ ἄλλους ἀναμένομεν ὁ καθέ ἓνας ἐντρέπεται καὶ κοκκινίζει, ὅταν ἐπανέλθῃ διὰ νὰ συμφιλώσῃ τὸν ἄλλον. Ἰδὲ δὲν ἐντρέπεται μὲν νὰ διαχωρζεταί, καὶ νὰ δημιουργῇ σχίσμα, ἀλλὰ γίνεται ἀρχηγὸς τοῦ κακοῦ ἐντρέπεται δὲ νὰ προσέλθῃ καὶ νὰ συνδέσῃ τὰ διεστῶτα καὶ συμβαίνει τὸ ἴδιον το ὁποῖον θα συνέβαινε ἂν κάποιος μὲν δὲν διστάζῃ νὰ ἀποκόψῃ τὸ μέλος του, ἐντρέπεται δὲ νὰ τὸ ἐνώσῃ.

Τί λέγεις ἄνθρωπε, ἔκανες μεγάλας ἀδικίας, καὶ ὁ ἴδιος ἔγινες αἷτιος τῆς συμπλοκῆς. Λοιπὸν θα ἦσουν δίκαιοι νὰ ἀναγερῇς πρῶτος καὶ νὰ συμφιλώθῃς ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ἔδωσες τὴν ἀφορμὴν.

Ἄλλὰ ἔκαμαν ἀδικίας, καὶ ἐκεῖνος εἶναι αἷτιος. Λοιπὸν, καὶ δι' αὐτό διὰ νὰ σὲ θαυμάσουν περισσότερο, διὰ νὰ ἔγῃς τὰ πρωτεῖα ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πρώτην φοράν, καὶ εἰς τὴν δευτέραν, ὅπως ἀκριβῶς δὲν εἶσαι αἷτιος διὰ νὰ δημιουργηθῇ ἡ ἐχθρὰ, τοιουτοτρόπως οὔτε διὰ νὰ ἐπεκταθῇ ἡ ἐχθρὰ περισσότερο. Ἰσως καὶ ἐκεῖνος ἐντρέπεται καὶ κοκκινίζει, ἐπειδὴ, ἔχει συναισθησιν πολλῶν (κακῶν).

Ἄλλ' εὐρίσκεται εἰς παραλογισμόν: Τόσον περισσότερο νὰ μὴ διστάσῃ νὰ προστρέξῃ· καθ' ὅσον εἶναι διπλοῦν εἰς αὐτὸν τὸ πάθος, καὶ ὁ παραλογισμὸς δηλαδὴ καὶ ἡ ὀργή. Σὺ εἶπες τὸν λόγον, διὰ τὸν ὁποῖ-

ον όφελεις πρώτος να άπέλθης (αι) ό όποιος είσαι ύγιής, ό όποιος δειλάσαι να θλεπής διότι έκείνος εύρισκεται είς τό σκοτος διότι, το ούτον είναι, ή όργή και ή ύπερηφανία. Συ δέ ό όποιος είσαι άπηλαγμένος από αυτά κα' ύγης πρόσελθε ό ατρος πρός τόν άσθενή. Μήπως λέγει κάποιος έκ τών Ιατρών. Έπειδή είναι άσθενής δε πηγανώ. Αλλά δι' αυτό ίδε ατέρως πηγανουν όταν ίδουν κάποιον ό όποιος δεν ήμπορεί να έλθη δι' έκείνους μέν οι όποιοι ήμπορούν, φροντίζουν και όλιγώτερον. έπειδή δέν άσθενούν θαρέως δια δε έκείνους οί όπόιοι κεινται άσθενείς επί κλινής δεν φροντίζουν όλιγώτερον.

Ή δέν νομίζεις ότ ή άκρισία και ό θυμός είναι φοβερώτερα της άσθενειας. ό μέν (θυμός) δέν όμοιάζει, μέ κάποιν σφεδρόν πυρετόν, ή δέ (όργή) μέ σώμα τό όποιον φλογίζεται και πρήσκεται, Ένώησε πόσον κακόν είναι να έχη πυρετόν και πρήξιμον πηγανέ σθήςε τό πύρ διότι ήμπορείς μέ την χάριν του Θεού ως δι' ύδατος κατανίκησε την φλόγώσιν.

Τί, λοιπον, δι' μέ αίτό τό ίδιον περισσότερο ύπερηφανεύεται, λέγει Τίποτε δια σέ διότι σύ μέν έπραξες τό έξαρτωμενον από τόν έαυτόν σου, έκείνος δέ άς σκέπτετα δια τόν έαυτόν του άς μή μάς κατηγορή ή συνειδησας ότι, έπειδή ύστεροϋμεν είς κάτι από τά πρέποντα συμβαίνει τοϋτο.

Ψωμίξε, λέγει, τόν έχθρόν σου τοϋτο γαρ ποιών, άνθρακας πυρος σωρευσεις επί την κεφαλήν αύτοϋ.* Καί όμως, και τουτου συμβαίνοντος, προτρέπει να άπέλθωμεν και να συμφλιωθώμεν και να εύεργετώμεν όχι δια να συγκεντρωνώμεν καρβουνα άναμμένα, άλ

λά διὰ νὰ καταπραυνῆται ἐκεῖνος ὅταν ἀντιληφθῇ τοῦτο, διὰ νὰ κατεχεται ἀπὸ τρομὸν διὰ νὰ φοβηται περισσότερων τὰς ἐνεργεσιᾶς τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰς φιλίας παρὰ τὰς ἐπιθυμίας, διότι δὲ βλαπτει τοσόν ὁ ἐχθρὸς ὁ μνησικακὸς ἐκείνον τοῖν ὅποιον μισεῖ ὅσοι ἐκείνος ὁ ὅποιος ὠφελεῖ καὶ ἐνεργετεῖ διότι ὅταν εἶναι μνησικακὸς καὶ τοῖν ἑαυτὸν τοῦ καὶ ἐκείνον ἴσως βλάπτει ὀλίγον, ὅταν δὲ εὐεργετῇ, καρθούνα ἀναμμένα συγκεντρῶνε εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Ἐπομένως δὲν πρέπει νὰ πράτταμεν λέγει, διὰ νὰ μὴ συγκεντρῶνεν καρθούνα Ἀλλὰ διαφορετικῶς θέλεις νὰ συγκεντρῶνῃς καρθούνα εἰς τὴν ἰδικὴν σου κεφαλὴν, καθ' ὅσον καὶ αὐτὸ τὸ ἐπιτελεῖ ἡ μνησικακία

Ἄλλα περισσότερο νὰ ἐπεκταθῶμεν, Οὐδόλως ἵδιότι δὲν τὸ πράττεις συ τοῦτο ἀλλὰ ἐκεῖνος ὁ θηριώδης διότι ἐὰν, ἐνῶ συ ἐνεργετεῖς καὶ τιμᾶς καὶ συμφιλίῳνεις, ἐκεῖνος συνεχίζῃ νὰ φυλάσῃ τὴν ἀποστροφὴν, διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἔχει ἀνάψει τὸ πῦρ ὁ ἴδιος ἔκαυσε τὴν κεφαλὴν τοῦ συ δὲ εἶσαι ἀθῶος.

Νὰ μὴ γίνῃς περισσότεροι φιλόανθρωπος ἀπὸ τὸν Θεόν, διότι θὰ παθῇς μύρια δευτὰ μᾶλλον δέ, οὔτε ἀνθέλης θὰ ἡμπορέσῃς οὔτε δι ὀλίγον διότι πῶς «Ὁ σὸν ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς λέγει, τοσοῦτον ἀπέχουσιν αἱ βουλαὶ μου ἀπὸ τῶν βουλῶν ὑμῶν»⁵ καὶ πάλιν «Εἰ ὑμεῖς, λέγει ποιηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐρανὸς δώσει ὑμῖν»⁶.

Ἄλλὰ αὐτὰ εἶναι πρόσχημα καὶ πρόφασις. Ἄς μὴ σκεπτωμεθα, λοιπὸν δοτικῶς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ Καὶ

⁵ Ἦο 55. 8-9

⁶ Ματθ. 7. 11

πῶς δολῶς σκεπτόμεθα λέγει. Εἶπε «Τοῦτο ποιῶν, ἄνθρακας πυρος σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ»⁷· συ δε λέγεις «Φοβοῦμαι, τὸν ἐχθρόν διότι ἐνήργησεν εἰς θάρος μου μεγάλας ἀδικίας». Δὲν λέγεις αὐτά. Πῶς δὲ εἶχες ἐχθρὸν καθ' ὁλοκληρίαν. Φοβεῖσαι ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος (σέ) ἡδίκησε, τοῖ ἐαυτὸν σου δὲν τὸν φοβεῖσαι. Εἴθε νὰ ἐφροντίζεις δ' αὖ τὸν ἐαυτὸν σου! Μὴ πράττης μὲ τοιοῦτον σκοπὸν· μᾶλλον δὲ πράξε τοῦλάχιστον μὲ τοιοῦτον σκοπὸν. Ἀλλὰ δὲν πράττεις. Δὲν σοῦ λέγω ὅτι θὰ συγκεντρώσης κάρθουνα ἀναμμένα ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλο ἐπὶ πλέον λέγω μόνον πράξε. Διότι ὅλα αὐτὰ τὰ λέγει ὁ Παῦλος, δια νὰ σέ προτρέψῃ νὰ λύσῃς τὴν ἐχθραν μὲ τὴν προσδοκίαν τῆς τιμωρίας. Ἐπειδὴ εἴμεθα θηριώδεις, καὶ δεῖν θὰ ἀνεχόμεθα διαφορετικῶς νὰ ἀγαπήσωμεν τὸν ἐχθρόν, ἐὰν δεῖν ἀναμνόμεν κάποιαν τιμωρίαν ὥς εἰς κάποιο θηρίον δίδει αὐτὴν τὴν τροφήν· διότι εἰς τοὺς Ἀποστόλους δὲν λέγει αὐτό, ἀλλὰ τί. «Ὅπως γένησθε ὅμοιοι τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς»⁸. Ἀλλως τε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παραμείνῃ κάποιος ἐχθρὸς, ὅταν εὐεργετῇ καὶ εὐεργετῆται δι' αὐτὸ ἔθεσεν (ἔγραψεν αὐτά).

Διατί ἐνῶ μὲ τὰ λόγια φιλοσοφεῖς, μὲ τὰ ἔργα δὲν φυλάττεεις οὔτε τὸ μέτριον. Ὅρθῶς δὲν τὸν τρέφεις, διὰ νὰ μὴ συσσωρεύῃς κάρθουνα ἀναμμένα· λοιπὸν, λυπᾶσαι· λοιπὸν ἀγαπᾶς, καὶ ἰμέ τοιοῦτον σκοπὸν πράττεις· Γνωρίζει ὁ Θεός, ἐὰν μὲ τοιοῦτον σκοπὸν λέγεις· καὶ δεσποικῶς ἐνώπιόν μας δολίως σκέπτεσαι καὶ προβάλλεις ὥς πρόφασιν τὸν λόγον. Φροντίζεις διὰ τὸν ἐχθρόν καὶ φοβεῖσαι μήπως τιμωρηθῇ· Λοιπὸν, ἔσθῃ

7. Ρωμ. 12, 20.

8. Ματθ. 5, 45.

σες τὴν ὀργήν διότι, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος τόσους ἀγαπᾷ, ὥστε νὰ παραθλέπῃ τὴν προσωπικὴν ὠφελείαν ὑπὲρ τῶν ὄσων εἰς ἐκεῖνον συμφέρουσι δέ, ἔχει ἐχθρόν. Θα ἤδυσσο νὰ εἴπῃς τοῦτο «Μέχρι ποῖον σημεῖον παζομεν με ἐκεῖνα τὰ ὅποια δὲν πρέπει νὰ παιζώμε καὶ τὰ ὅποια δὲν συγχωροῦνται;».

Διὰ τοῦτο παρακαλῶ τὴν ἰδικὴν μας ἀδελφότητα, ἡγαπημένοι ἀπὸ τὸν Κυρίον καὶ Θεόν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ οἷς παρακαλῶ καὶ ἱκετεύω, ἀφοῦ ἀφαιρέσωμεν αὐτάς τὰς προφάσεις, νὰ μὴ περιφρονῶμεν τοὺς θείους νόμους, μήτε νὰ παραθλέπωμεν τὰς ἐντολάς του διὰ νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ διέλθωμεν τὴν παρούσαν ζωὴν εὐαρέστως εἰς τὸν Κύριον, καὶ νὰ ἐπιτυχώμεν τὰ ἀγαθὰ τὰ ὅποια μας ἔχει ὑποσχεθῇ, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποιοῦ εἰς τὸν Πατέρα συγχρόνως καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνῆκει δόξα, δύναμις, τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν

Ο Μ Ι Λ Ι Α Ν Α' (51).

(Πράξ 24, 22-27, 25, 1-22)

Ἀνεβάλετο δὲ, λέγει, ὁ Φηλῆς αὐτοὺς, ἀκρεβέστερον εἰδώς τὰ περὶ τῆς δόξης, εἰπὼν Ὅταν Λυσίας ὁ χιλιάρχος καταβῇ, διαγνώσκειν τὰ καθ' ὑμᾶς. Διαταξαμένός τε τῷ ἑκατοντάρχῃ τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον, ἔχε ν τε ἀνεσθῆναι, καὶ μὴ δένα κωλύειν τῶν ἰδίων ὑπηρετεῖν ὃ προσέρχεσθαι αὐτῷ¹

¹ Πράξ. 24, 22 - 23

α Ἰδε ποσος ἐλεγχος γίνεται πρὸς ἐξακριβῶσαι τῆς ἀληθείας, πρῶτον μὲν (ἀνακρίνεται) ἀπο πολλοὺς, ἔπειτα καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὥστε νὰ μὴ εἶπουν ὅτι ἐξηπατήθη το δίκαστήριον. Διοτ' ἔπειδὴ ὁ ρήτωρ ἀνέφερε τοὺς Λυσίαν εἰπὼν ὅτι βιαῶς τὸν ἀπέσπασε, προσέθεσεν καταλλήλως τὰ σχετικά μετὰ τὸν Φήλικα, καὶ λέγει. «Ανεβαλετο δὲ ὁ Φήλιξ αὐτοὺς ἀκριβέστεραν εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ», δηλαδὴ «σκοπῶν καὶ θυσιώτερον», ὅχι, ἔπειδὴ ἐχρεώζετο νὰ μάθῃ, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς Ἰουδαίους. Δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἕνεκα ἐκείνων νὰ τὸν τιμωρήσῃ πάλιν, δὲν ἦτο δυνατόν διότι ἦτο ἀναισχυντία. Διὰ τοῦτο καὶ ἀργοπορεῖ εἰπὼν. «Ὅταν Λυσίας ὁ χιλιάρχος καταβῇ, θ' ἀγινώσκωμαι τὰ καθ' ὑμᾶς. Διαταζάμενός τε τῷ ἑκατονταρχῇ τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον, ἔχειν τε ἀνεσθαι, καὶ μηδεὶς κωλύειν τῶν ἰδίων ὑπηρετεῖν ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ».

«Ἐχειν τε, λέγει, ἀνεσθαι». Τοιοῦτοτρόπως καὶ αὐτὸς τὸν ἀθῶσεν ἀπὸ τῶν ἀδικήματων. Διὰ τὴν λοιπὴν, τὸν κρατεῖ ἀφοῦ τὸν ἀπηλλάξε, Κάμων χάριν εἰς ἐκείνους ἢ καὶ ἀκομὴ ἀναμείων ὅτι, θα λαβῇ χρήματα. Διὰ τοῦτο καὶ ἐκ νέου καλεῖ τὸν Παῦλον καὶ ὅτι διὰ τοῦτο τὸν ἐκάλεσε μᾶς τὸ καθιστὰ φανερόν ὁ συγγραφεὺς, προσθέτων καὶ λέγων. «Μετα δὲ τινὰς ἡμέρας παραγενομένος ὁ Φήλιξ σὺν Δρουσάλλῃ τῇ γυναίκει αὐτοῦ, οὔσῃ Ἰουδαίᾳ, μετεπέμψατο τὸν Παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν πίστεως. Διαλεγόμενου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ κριματος, τοῦ μελλοντος ἔσεσθαι, ἔμφοθος γενόμενος ὁ Φήλιξ ἀπεκρίθη. Τὸ νῦν ἔχον πορεύου καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μετακαλέσομαί σε. Ἄμα καὶ ἐλπίζων ὅτι τὰ χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου, ὅπως λύ-

ση αὐτὸν ὁ ὁ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὠμύλει αὐτῷ».

Ἰδὲ πῶς τα γραφομένα ἀκολουθοῦν τὴν ἀλήθειαν. Ἐκάλε. δὲ αὐτὸν συνεχῶς ὅχι διότι τὸν ἐθαυμάζεν, οὔτε διότι ἐπεδοκιμαζε τὰ ὅσα ἐλεγόντο, οὔτε διότι ἤθελε νὰ πιστευσῇ ἄλλα τὰ προσδοκῶν, λέγει, χρήματα δοθῆσθαι αὐτῷ».

Προσεξε πῶς δὲν κρυπτεῖ ἐδῶ τὸ σχέδιον τοῦ δικαστοῦ ἂν καὶ δὲν θα ἐπράττε τοῦτο ἔαν τὸν κατεδίκαζε, οὔτε θα ἤθελε νὰ ἀκουσῇ ἀπὸ κατὰδικον καὶ φαῦλον. Καὶ ἰδὲ ὅτι ὁ Παῦλος, ἂν καὶ ὁμιλῇ εἰς ἄρχοντα, δὲν λέγει, τίποτε ἀπὸ αὐτὰ μετὰ ἑποῖα ἦτο φυσικὸν νὰ καταστήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἡπ' ἂν, ἀλλὰ τοιαῦτα (λέγει.) ἀπὸ τα ὅποια καὶ φοβεῖται καὶ τρομάζει, τὴν σκεψιν ἰδὲ λεγόμενος γὰρ λέγει, περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ μέλλοντος κριματος ἔσεσθαι «Ἐμφοθος ὁ Φήλιξι ἐγένετο» Τόσον μεγαλὴ ἦτο ἡ δυναμὶς τῶν λόγων τοῦ Παύλου, ὥστε καὶ τρομάζουν τὸν ἄρχοντα. Καὶ αὐτὸς μὲν ἀντικατεστάθη (ἀπὸ ἄλλον), καὶ τὸν ἀφήτει δεσμιον, ἂν καὶ θεβαίως δὲν ἔπρεπε, ἀλλὰ τὸν ἀφησεν, ἀφ' ἑνός δια νὰ θέσῃ τέλος, ἀφ' ἑτέρου κἀμινων χάριν εἰς ἐκείνους.

Αὐτοὶ δὲ τοιοῦτοτρόπως ἐπετίθεντο, δια νὰ κατηγορήσουν πάλιν, ἂν καὶ εἰς οὐδένα τῶν Ἀποστόλων ἐπετέθησαν κατ' αὐτὸν τὸν τροπον, ἀλλὰ ἐνῶ ἐπετίθεντο πάλιν ἀπεμακρύνοντο. Τοιοῦτοτρόπως κατ' οἰκονομίαν ἀπομακρυνεταὶ ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα, εὐρισκόμενος ἀπέναντι τοιούτων θηριων, καὶ ὁμως ἔχουν τὴν ἀξιωσιν νὰ ὀδηγηθῇ πάλιν αὐτὸς ἐκεῖ δια νὰ δικασθῇ.

Ἀλλὰ καὶ ἐδῶ εἰς τὸ ἐξῆς προνοητικῶς ἐτακτοποίησεν ὁ Θεός, μὴ διδων ἐξουσίαν εἰς τὸν ἄρχοντα διότι ἦτο φυσικὸν αὐτὸς, ἐπειδὴ προσφάτως ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ νὰ θελήσῃ νὰ κἀμῃ χάριν, ἀλ-

λα δὲν ἐπέτρεφεν ὁ Θεός. Ὅταν δὲ ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα τῶν εἰς τὸ ἐξῆς κατηγοροῦν ἀναδῶς καὶ περισσότερο καὶ ἐπειδὴ δὲν ἡδυνήθησαν νὰ τὸν συλλάβουν συμφωνῶς μετὰ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου, πάλιν κατὰ τὸ συνηθισμένον εἰς αὐτοὺς ἔθιμον ἀνεκίνουν τὰ σχετικά μετὰ τὸν Καίσαρα, πράγμα τὸ ὁποῖον καὶ εἰς τὴν περὶ πτώσιν τοῦ Χριστοῦ ἐπραττοῦν, ὅτι τὸ νὰ ἀπολογηθῇ ὁ Παῦλος διὰ τὰ ἀδικήματα κατὰ τοῦ Καίσαρος ἔτο τοῦτο φανερόν διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸ ἐξηγῶν συμπληρῶναι. «Διαιτίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβε διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον. Θέλων δὲ χάριν καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ, κατέλειπε τὸν Παῦλον δεδεμένον».

«Φῆστος οὖν, ἐπιθὰς τῇ ἐπαρχίᾳ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας. Ἐνεφάνισάν τε αὐτῷ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν αἰτούμενοι χάριν παρ' αὐτοῦ, ὅπως μεταπέμψῃται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ. Ἐνεδρον ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. Ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον ἐν Καισαρείᾳ, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορευεσθαι. Οἱ οὖν δυνατοὶ ἐν ὑμῖν, λέγει, συγκαταθάντες, εἰ τί ἐστὶν ἐν τῷ ἀνδρὶ τούτῳ, κατηγορεῖτωσαν αὐτοῦ. Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας πλείους ἢ δέκα, καταθὰς εἰς Καισάρειαν, τῇ ἐπαυριον καθίσας ἐπὶ τοῦ θήματος, ἐκέλευσε τὸν Παῦλον ἀχθῆναι. Παραγενομένου δὲ αὐτοῦ, περιέστησαν οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβεβηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ θαρέα αἰτιάματα φέροντες κατὰ τοῦ Παύλου, ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδείξαι, ἀπολογουμένου αὐτοῦ ὅτι οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων, οὔτε εἰς τὸ ἱερόν, οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἡμαρτον. Ὁ Φῆστος δέ, τοῖς Ἰουδαίοις θέλων χάριν καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ Παύλῳ, εἶπε· Θέλεις, εἰς Ἱε-

ροσόλυμα ἀναθᾶς ἐκεῖ περὶ ταυτῶν κρινεσθαι, ἐπ' ἐμοῦ;»².

Παρατήρησε πῶς καὶ αὐτὸς καμνεὶ χάριν εἰς τοὺς Ἰουδαίους, εἰς ὅλον τὸν λαόν, καὶ εἰς τὴν πόλιν. Διὰ τοῦτο παλιν καὶ αὐτὸν τὸν τρομάζει (ὁ Παῦλος) χρησιμοποιοῦν ἀνθρώπινα μέσα καὶ ἀκούε πῶς

«Εἶπε δὲ ὁ Παῦλος ἐπὶ τοῦ θήματος Καίσαρος ἐστὼς εἰμι, οὗ με δεῖ κρινεσθαι. Ἰουδαίους οὐδὲν ἡδίκησα, ὥς καὶ σὺ καλλίον ἐπίγινωσκεις· εἰ μὲν γὰρ ἀδικῶ, καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, αὐ παρατινύμαι τὸ ἀποθανεῖν, εἰ δὲ οὐδεὶς ἐστὶν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσι μου, οὐδεὶς με δυνατὰ αὐτοῖς χαρισασθαι. Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι. Ἀλλὰ θὰ ἡδύνατο νὰ εἴπῃ καποιος ἐδῶ «Καὶ διὰ ποῖον λόγον, ἐνῷ ἤκουσε ὅτι «καὶ ἐν Ῥώμῃ σε δεῖ μαρτυρῆσαι τὰ περὶ ἐμοῦ», ἐπραττεν αὐτὰ ὥς νὰ μὴ ἐπιστεῦε,». Μὴ γενοίτο, ἀλλὰ καὶ ἔχων πολλὴν πίστιν. Γερισσότερον, λοιπόν, ἦτο γνῶρισμα ἐκείνου ὁ ὁποῖος ἐμβάλλει (τὸν Θεόν) εἰς πειρασμόν το νὰ πιστευῇ εἰς ἐκείνην τὴν ἀποφασίν, καὶ τὸ νὰ ριπτῇ τὸν ἑαυτὸν τοῦ εἰς μυρίους κινδύνους, καὶ νὰ λέγῃ «Ἄς ἴδωμεν ἐὰν ἡμπορῇ ὁ Θεὸς καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ με λυτρώσῃ». Ἀλλὰ δὲν πρᾶττει αὐτὸ ὁ Παῦλος, ἀλλὰ τὰ πάντα ὅσα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὰ προσφέρει, ἀναθετῶν τὸ πᾶν εἰς τὸν Θεόν με ἡρεμίαν δὲ καὶ προσβάλλει τὸν ἄρχοντα, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπολογουμένου διότι τοῦτο σχεδὸν λέγει «Ἐὰν μὲν ἀδικῶ, καλῶς ἐὰν δὲ δὲν ἀδικῶ, διατι μὲ παραδίδεις,». «Οὐδεὶς δύναται με, λέγει, χαρισασθαι» Τὸν ἐφοβήσεν, ὥστε οὔτε ἂν ἤθελε νὰ κάμῃ χάριν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐ-

2 Πράξ 25, 1-9

3 Πράξ 23, 11

κείνους νά ἔχη ὡς ἀπολογία τὴν ἐπιθυμίαν (τοῦ Παύλου).

• Τότε ὁ Φῆστος συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλιου, ἀπεκρίθη Καίσαρα ἐπικεκλήσας, ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ».

8 Ἰδε, διακοινωνεῖται εἰς τὸν Ἀγρίππαν, ὥστε καὶ ἄλλοι νά γίνωσι παλιν ἀκροαταί, καὶ ὁ βασιλεὺς, καὶ ὁ στρατός, καὶ ἡ Βερνίκη Ἐπεῖτα δὲ παλιν ἀπολογία.

• Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων, Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ Βερνίκη κατήντησαν εἰς Καισαρείαν, ἀσπασόμενοι τὸν Φῆστον Ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεὶ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον λέγων Ἄνθρωπος τις ἐστὶ καταλελειμμένος ὑπὸ Φηλικος δεσμιος, περὶ οὗ γενομένου μου εἰς Ἱερουσόλυμα ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, αἰτοῦμενοι κατ' αὐτοῦ δίκην πρὸς οὓς ἀπεκρίθηεν ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαι τίνα ἀνθρώπον εἰς ἀπώλειαν, πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχει τοὺς κατηγοροὺς, τόπον τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. Συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἐξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ θήματος, ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα· περὶ οὗ σταθέντες οἱ κατηγοροὶ οὐδεμίαν αἰτίαν ἐπέφερον, ὧν ὑπενόουν ἐγὼ ζητήματα δὲ τίνα περὶ τῆς ἱδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτόν, καὶ περὶ τινος Ἰησοῦ τεθνηκοτος, διὸ ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν Ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ περὶ τὴν τουτοῦ ζήτησιν ἔλεγον εἰ θούλοίτο πορευεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, κάκεῖ κρίνεσθαι περὶ τούτων Τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ δόξαν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτόν. Ἔως ἂν πέμψω αὐτόν πρὸς Καίσαρα Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον ἔφη Ἐβουλόμην καὶ

αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. Ὁ δέ, αἰριον, φησιν, ἀκούσῃ αὐτοῦ».

Ἰδε παλιν κατηγορία δια τούς Ιουδαίους ὅχι ἀπὸ τὸν Παῦλον, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἄρχοντα. «Ενεφανίσαν λεγε, οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ιουδαίων αἰτοῦμενο, κατ' αὐτοῦ δικὴν πρὸς οὓς ἐγὼ ἀπεκρίθην». Προσεξε καὶ τ. ἀποκρίνεται πρὸς ἐντροπὴν τῶν ὅτι «οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαι τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν» δηλαδή, «πρὶν νὰ δώσουν ἔπειτα εἰς αὐτὸν τὸν λόγον εἶναι ἀδυνατον νὰ χαρισθῇ (εἰς ἐκείνους) ἀνευ λόγου».

Ἀφοῦ δέ ἔπραξε κατὰ τὸ συνήθες, δὲν εὑρεν αἰτίαν διὰ τοῦτο εὑρίσκεται εἰς ἀμηχανίαν δι' αὐτὸν καὶ εἶναι φανερον αὐτῷ ἀπὸ ὅσα συνεπλήρωσε, λέγων «Ἀπορούμενος δέ ἐγὼ περὶ τὴν τουτοῦ ζήτησιν» Τοιοῦτοτρόπως εἶπε, καλυπτῶν τὸ σφάλμα τοῦ καὶ ἐκεῖνος μὲν καλύπτει, ὁ Ἀγρίππας δέ ἐπιθυμεῖ νὰ τὸν ἴδῃ.

Ἰδε ὅτι πάντοτε οἱ ἄρχοντες ἀποφεύγουν τὴν Ιουδαϊκὴν ἐνόχλησιν, καὶ ὅτι ἀναγκάζονται πολλάκις νὰ πράττουν παρὰ τὸ δίκαιον, καὶ ἐπιζητοῦν προφάσεις δι' ἀναβολὴν διότι ἀνέβαλε ὅχι ἀγνοῶν, ἀλλὰ καλῶς γνωρίζων Ὁ δέ Ἀγρίππας ὅχι μόνον δὲν ἀναβάλλει, ἀλλὰ καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ ἀκούσῃ αὐτὸ εἶναι καὶ ἄξιον θαυμασμοῦ, ἀπὸ ποίας αἰτίας ἐφθασεν εἰς ἐπιθυμίαν νὰ θέλῃ νὰ ἴδῃ ἄνθρωπον, ἂν καὶ ἀδίκως, ὅμως κατηγορούμενον.

Τοιοῦτοτρόπως ἦτο καὶ αὐτὸ ἀποτέλεσμα κατ' οἰκονομίαν τακτοποιήσεως διὰ τοῦτο καὶ ἡ σύζυγός του ἀκούει μετ' αὐτοῦ, καὶ δὲν ὑπολείπεται τῆς ἀκροάσεως. Καὶ δὲν παρακολουθεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ μὲ πολλὴν ἐκτίμησιν. Τόσον μεγάλην εἶχε τὴν ἐπιθυμίαν διότι δὲν θὰ ἐζητοῦσε νὰ ἀκούσῃ, ἐάν δὲν ἐπεθυμεῖ, οὔτε θὰ ἔκανε καὶ τὴν γυναῖκα μέτοχον τῆς ἀκροάσεως, ἐάν δὲν

εἶχε οπουδήποτε γιωμὴν δι' αὐτόν. Εγὼ δὲ νομίζω ὅτι καὶ ἐκείνη αὐτὸ ἐπέθυμε. Καὶ ἰδὲ τοὶ Παῦλον ἀμέσως νὰ ὁμιλῇ ὅχι μοισι περὶ πίστεως, οὔτε περὶ ἀφεσεως ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτῶν τὰ ὅποια πρέπει νὰ πράχθω. Ἀλλὰ αἱ ἰδωμέναι ἀρχαὶ τὰ λεχθέντα

«Τὸ νῦν ἔχον λέγει, πορεύου· καίρον δὲ λαθῶν, μετακαλέσσομαι σε». Δε τὴν ἀσυνειδησίαν ἐνῶ ἀκούει τοιοῦτου εἴδους λόγου, ἀνέμενεν ὅτι θὰ λάθῃ χρήματα ἀπὸ αὐτόν. Καὶ δὲν εἶναι μόνον αὐτὸ τὸ φοβερόν, ἀλλὰ καὶ ὅταν συνωμίλῃσεν δὲν τὸν ἡλευθέρωσεν, ἀλλὰ ἐπειδὴ εὗρισκετο πρὸς τὸ τέλος τῆς περιόδου τῆς ἐξουσίας του τὸν ἀφῆκε δεσμῖον, διὰ νὰ καμῇ χάριν εἰς τοὺς Ἰουδαίους, ὥστε δὲν ἐπέθυμε σφοδρῶς μόνον τὰ χρήματα ἀλλὰ καὶ τὴν δόξαν. Πῶς ζητεῖς χρήματα, ἀχρεῖε, ἀπὸ ἀνθρώπων, ὁ ὁποῖος τὸ ἀντιθετὸν κηρύττει. Ὅτι δὲν ἔλαθεν, εἶναι φανερόν ἐκ τοῦ ὅτι τὸν ἀφῆκε φυλακισμένον, διότι θὰ τὸν ἡλευθέρωνεν, ἐὰν θεθαίως ἐλάμβανεν. Αὐτὸς ὠμίλει διὰ τὴν ἐγκράτειαν, ἐκεῖνος δὲ ἀνέμενε νὰ λάθῃ χρήματα ἀπὸ αὐτόν, ὁ ὁποῖος δι' αὐτὰ συνωμίλει. Καὶ δεῖ εἶχε θάρρος μὲν νὰ ζητήσῃ, (διότι τοιοῦτον πράγμα εἶναι ἡ κακία, δειλία δηλαδὴ καὶ ὑποψία διὰ τὰ πάντα), ἡλπιζεν ὅμως ἐπομένως εὐλόγως ἔκαμε χάριν εἰς αὐτούς, ἐπειδὴ τόσον χρόνον ἐκυθέρνησεν ἐκεῖ.

«Φῆστος οὖν, ἐπιθὰς τῇ ἐπαρχίᾳ ἐνεφάνισαν αὐτῷ ὃ τε ἀρχιερεὺς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ Παύλου», λέγει Ἀμέσως καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν προσήλθον οἱ ἱερεῖς, καθ' ὅσοι δὲν θὰ ἐδισταζον καὶ εἰς τὴν Καισαρείαν νὰ ἔλθουν, ἐὰν δὲν ἀνῆρχετο (αὐτός) πρὸ ὀλίγου, ὅπου θεθαίως ἀμέσως προσερχονται (εἰς αὐτόν) ὅταν ἀνῆλθεν.

«Καὶ καταθὰς ἐν Καισαρείᾳ διατρίβει δέκα ἡμέρας». Ἀμέσως, νομίζω, ὥστε νὰ εὗρεθῇ μεταξὺ ἐκεῖ-

των οἱ ὅποιοι θελοῦν νὰ τοὺν φονεύσουν. Ὁ Παῦλος δὲ εὗρισκετο εἰς τὴν φυλακὴν.

Καὶ παρεκάλουν αὐτόν, λέγε, ὅπως μεταπέμψῃται αὐτόν, εἰς Ἱεροσόλημ. Καὶ διατ. ἐζήτησαν χάριν εἶναι δικάσι. νὰ ἀποθάνῃ. Ἀλλὰ τοιουτοτρόπως καὶ εἰς ἐκεῖ οὐ ἐγίνε φανερά ἡ ἐπιβουλὴ, ὥστε νὰ εἴπῃ ὅταν ὤμιλε. «Ἄνδρες οἱ συμπρόντες θεωρεῖτε τοῦτον περὶ οὗ τὸ πλῆθος ἐνετυχον μοι τῶν Ἰουδαίων»⁴ ὅτι, διὰ τοῦ «ἐνετυχον» φανερωθεῖ τὸ «ὅτι ζητοῦν ἐναντίον αὐτοῦ χάριν». Ὡστε ἤθελον πλέον νὰ ἐκδῶσιν αὐτὸς ἀπόφασιν, ἐπειδὴ ἐφοβοῦντο τὴν ὀμίλιαν τοῦ Παύλου.

Διατὶ φοβεῖσθε, διατὶ ἐπισπευδετε. (Διότι αὐτὸ φανερώναι τὸ «φιλαττεσθαι αὐτόν».) Διότι μήπως φεύγει. «Οἱ οὖν ἐν ὑμῖν, λέγει, δυνατοὶ κατηγορεῖτωσαν αὐτοῦ». Πάλιν κατηγοροὶ εὗρίσκονται εἰς τὴν Καισάρειαν καὶ πάλιν ὁ Παῦλος ἐξαγεται (ἐκ τῆς φυλακῆς). «Τῇ δὲ ἐπαυριον καθίσας, λέγει, ἐπὶ τοῦ θήματος».

γ. Ἰδὲ ἀμέσως ὅταν ἦλθεν ἐκάθισεν εἰς τὴν δικαστικὴν ἔδραν· τοιουτοτρόπως τὸν ἐπέλεγον μὲ τὴν θυσίαν, τοιουτοτρόπως τὸν ἐξαναγκάζου. Καθ' ὅσον, μέντοι, δὲν εἶχε λάθῃ ποτὲ ἕως τότε πείραν τῶν Ἰουδαίων καὶ τῆς τμῆς τῆς ἐξ αὐτῶν προερχομένης, ὀρθῶς ἀπήντησεν, ὅταν δὲ εὗρεθῇ εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ αὐτὸς προσφέρει χάριν εἰς αὐτοὺς ὅχι μόνον δὲ προσφέρει χάριν ἀλλὰ τὸ πράττει αὐτὸ μετὰ πανουργίας· καὶ ἀκούει πῶς διότι συμπληρώνει. «Θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναθᾶς, ἐκεῖ περὶ τούτων κρίνεσθαι ἐπ' ἐμοῦ». Ὡς ἐάν ἔλεγεν· «Δὲν σὲ παραδίδω εἰς αὐτοὺς ἀλλὰ ὁ ὁσῖος θὰ εἶμαι δικαστής». Λέγει δὲ αὐτό, καὶ

καμνει, αὐτόν κυριοῖν διὰ νὰ τὸν ἀλλοιωσῃ διὰ τῆς τιμῆς ἐπειδὴ, ἐν ὑπῆρχει, αποφασίς, καὶ πολὺ ἀδιάντροπον ἐφαίνεται ἐνῷ αἰδολῶς ἐξήτασθη, ἐκεῖ νὰ θέλῃ α (τὸν) ὁδήγησῃ. Ὁ δὲ Παῦλος δὲν εἶπε «Δὲν θέλω», μήπως καὶ καμῇ τὸν δικαστὴν σκληρότερον, ἀλλὰ παλιν μετὰ θάρρους ὁμιλεῖ, καὶ λέγει «Ἐπὶ τοῦ θήματος Καίσαρος ἔστως εἰμ., οὗ με δεῖ κρίνεσθαι».

Μεγάλῃ ἢ μετὰ θάρρους ὁμολογία. Καὶ ἰδὲ πῶς τοὺς ὑπολογίζει διότι λέγει τοῦτο σχεδὸν δι' ὅσων ἀπολογεῖται. «Μὲ ἐξεδώξαν μιαν φοράν αὐτοί, καὶ αὐτοὶ νομίζουν ὅτι με καταδικάζει, το νὰ δεικνύουν ὅτι ἔχω σφάλει ἐνώπιον τοῦ Καίσαρος θέλω νὰ δικασθῶ ἐνώπιον αὐτοῦ ὁ ὅποῖος ἡδίκηθῃ». Τοιοῦτοτρόπος εἰπὼν, συμπληρῶναι «Ἰουδαίους οὐδὲν ἡδίκησα ὥς καὶ συ κάλλιον ἐπιγινώσκεις».

Τὸν ὠνείδισε, λοιπὸν αὐτόν, καὶ ἐπειδὴ προσφέρει χάριν. Ἐπειτα ἐπειδὴ τὸν ὠνείδισε, πάλιν σταματᾷ τὸν λόγον προσθεῖναι «Εἰ μὲν οὖν ἀδικῶ ἢ ἀξιὸν τι θανάτου πέπραχα οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν». Κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου ψηφίζω, λέγει.

Τοῦτο δὲν εἶναι γνωρισμὰ ἐπιθυμοῦντος τὸν θάνατον, ἀλλὰ πολὺ θαρραλεοῦ, μὲ ὅσα εἶλεγε διότι μετὰ τῆς παρηρησίας πρέπει νὰ ὑπαρξῇ καὶ ἡ μετ' ἐπιχειρημάτων ὑπερασπισίς, ὥστε νὰ τὸν μεταβάλῃ.

«Εἰ δὲ οὐδὲν ἔστιν, ὧν κατηγοροῦσι μου, οὐδεὶς με δύναται χαρίσασθαι». Καὶ ἂν θέλῃ, λέγει, δὲν θὰ ἡμπορέσῃ. Δὲν εἶπε «Δὲν εἰμὶ ἀξίος νὰ ἀποθάνω», οὔτε «νὰ ἀπελευθερωθῶ» ἀλλὰ «ἔτιμος νὰ δικασθῶ ἐνώπιον τοῦ Καίσαρος» συγχρόνως καὶ ἐπειδὴ ἐνεθυμήθη τὸ ὄραμα, περισσότερον ἔλαθε θάρρος διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ (τὸν Καίσαρα). Καὶ δὲν εἶπε «Σὺ», ἀλλὰ «οὐδεὶς» καὶ προσέθεσε «Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι», διὰ νὰ μὴ προσβάλῃ ἐκεῖνον.

«Τότε ὁ Φῆτος, συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλι-
ου ἀπεκρ.θη Κάσαρ· ἐπικεκλήσας ἐπὶ Καίσαρα πο-
ρευση· Εἶδες πῶς καμiei χάριν, Διότι τοῦτο εἶναι, χά-
ρις τὸ νὰ συμφω.η με τοὺς κατηγοροὺς, πρᾶγμα τὸ ὁ-
ποῖον εἶναι δείγμα κακῆθους γνώμης καὶ (γνώμης,
ἢ ὅποια διαταράσσει τὴν τάξιν.

Παρατήρησε ὅτι πάλιν παρατείνεται ἡ δίκη του καὶ
ὅτι γίνεται ἡ συκοφαντία ἀφορμὴ διὰ τὸ κηρυγμα διό-
τι αὐτὰ κατὰ προνοίαν Θεοῦ τακτοποιοῦνται ὥστε μετ'
εὐκολίας καὶ με συ.οδε.αι νὰ ὁδηγηθῇ αὐτός εἰς τὰ Ἱε-
ροσόλυμα, χωρὶς νὰ διατρεχῇ κίνδυνον ἀπὸ κανένα διό-
τι δὲν ἦτο ὁμοιον τὸ νὰ ἔλθῃ ἀπλῶς, καὶ (τὸ νὰ παρου-
σιασθῇ) με αὐτὴν τὴν κατηγορίαν. Αὐτὸ καὶ ἔκαμε τοὺς
Ιουδαίους νὰ συγκεντρωθοῦν ἐκεῖ.

Ἐπειτα πάλιν περνᾷ καιρὸς ἐνῶ αὐτὸς παραμέ-
νει εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, διὰ νὰ μάθης ὅτι, ἂν καὶ διήλ-
θε χρόνος, τιποτὲ δὲν κατορθώνουν τὰ τῆς συκοφαντί-
ας ἐναντίον του, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲν ἐπιτρέπει.

Αγρίππας δὲ αὗτος ὁ βασιλεὺς καὶ Βερνίκη κα-
τήνησαν εἰς Ἱ.α.σαρειαν· (Αὐτός ὁ Ἀγρίππας ὁ ὄνο-
μαζόμενος καὶ Ἡρώδης νομίζω ὅτι εἶναι ἄλλος, ὅτι εἶ-
ναι αὗτος τέταρτος μετὰ ἀπ' ἐκείνον τὸν ἐπὶ τῆς ἐπο-
χῆς τοῦ Ἰακώβου)⁴⁰ Ἰδὲ δὲ οἱ ἐχθροὶ συνεργάζονται
ἀκουσίως Ἠθέλησεν ὁ Ἀγρίππας νὰ ἀκούσῃ, ὥστε νὰ
γίῃ πολὺ τὸ ἀκροατήριον· καὶ δὲν ἀκούει ἀπλῶς, ἀλ-
λὰ με κάθε προετοιμασίαν. Καὶ παρατήρησε τὴν ἀπολο-
γίαν, τὴν ὁποίαν λέγε ὁ ἄρχων· «Καὶ αὐτοῦ δὲ τούτου
ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστόν, ἔκρινα πέμπειν αὐτόν,
περὶ οὗ ἀσφαλὲς τι τῷ κυρίῳ γράψαι οἷκ ἔχω»⁵

40 Πράγματι, προκεῖται διὰ τὸν υἱὸν τοῦ Ἀγρίππα ὁ ὁποῖος ἐθα-
νώτισε τὸν Ἀπόστολον Ἰακώβον. Ἰδὲ Πρὸς 12, 2 κ. εἰς.

5 Πρὸς 25, 26 - 26

Το οὐτοτρόπως γράφει ὁ Φῆστος καὶ διαοῦρεται ὁ Ἰουδαϊκὴ ἀκληρότης διότι ὅταν τὰ λέγει αὐτὰ ὁ ἄρχων εἶναι ἔκτος ὑποψίας (ὅτι τὰ λέγει πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ Παύλου). Διὰ τοῦτο δὲ τὰ λέγει, ὥστε καὶ ἀπὸ αὐτοῦ, ἵνα κατηγορηθοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, μετὰ δὲ ἀπὸ τὴν κατηγορίαν ὁλοῦν πρὸς αὐτοὺς, τότε ὁ Θεὸς ἐπιφέρει τὴν τιμωρίαν.

Πρόσεξε δὲ κατηγορήσεν ὁ Λυσίας, κατηγορήσεν ὁ Φῆλαξ, κατηγορήσεν ὁ Φῆστος καὶ αὐτοὶ οἱ ὅποιοι ἔκαμα, χάριν εἰς αὐτοὺς, κατηγορήσεν ὁ Ἀγρίππας. Τί λοιπόν, τοὺς κατηγορήσαν καὶ οἱ Φαρισαῖοι. Καὶ ὅτι τοὺς κατηγορήσεν ἄκουε αὐτὸν ἵνα λέγῃ· «Οὐδεμίαν αἴτιαν ἐπέφερον ὧν ὑπενόουν ἐγώ». Καὶ θεβαίως προσηγαγον ἄλλα δειτὸν κατεδίκασαν (δὲν ἦσαν καταδικαστὶ καὶ αἱ κατηγορίαι) διότι ἡ μὲν συκοφαντία καὶ τὸ τόλμημα ἐπέτρεπε τοῦτο ἵνα ὑποψιάζεται, ἡ δὲ ἔρευνα οὐδὲν τοιοῦτον.

«Καὶ περὶ τίνος, λέγει, Ἰησοῦ τεθνηκότος». Εὐλόγως «περὶ τίνος» λέγει, διότι, ἦτο ἄνθρωπος εἰς τὴν ἔξουσίαν καὶ δὲν ἐφρόντιζε δι' αὐτὰ. Ὑνεκα αὐτῆς τῆς αἰτίας καὶ τὸ «ἀποροῦμενος ἐγώ», εἶπεν, «εἰς τὴν περὶ τούτων ἐξέτασιν» καθ' ὅσον πραγματικῶς ἐξέφυγε ἀπὸ τῆς ἀκρότης τοῦτου κριτοῦ ἢ ἐξέτασις τοιούτων πραγμάτων. Καὶ ἔάν εὕρισκεσαι εἰς ἀπορίαν διατὶ τὸν αὔρεις εἰς Ἱεροσόλυμα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος, προβαλλὼν τὴν ἀξίωσιν ἵνα μὴ δικασθῇ ἀπὸ αὐτόν, ἐπικαλεῖται τὸν Καίσαρα, λέγων· «Ἐπὶ τοῦ θήματος Καίσαρος ἐστὼς εἰμι, οὐ με δεῖ κρίνεσθαι» καθ' ὅσον περὶ τούτου (τὸν) κατηγοροῦν. Ἀκούεις ἐπιθυμίαν ἀκούεις συκοφαντίαν τῶν Ἰουδαίων, ἀκούεις συμπεριφορὰν;

δ' Ὅλα αὐτὰ παρώτρυναν τὸν Ἀγρίππαν καθὼς ἤκουε ἵνα ἐπιθυμήσῃ ἵνα μάθῃ. Καὶ ὁ Φῆστος τοῦ κάνει

τὴν χάριν, καὶ γίνεται ὁ Παῦλος εἰς τὸ ἐξῆς ἐπιφανε-
στερος τοιαῦτα ὅπως ἀκρ-θῶς εἶπον αἱ σκυφαντίαι
προεξένησαν. Εἰ δὲ συνέβαιναι αὐτά, οὐδεὶς ἐξ αὐ-
τῶν τῶν ἀρχόντων θα εἶγε τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ἀκού-
σῃ, οὐδεὶς (θα ἤκουε) μὲ τὴν σιγὴν καὶ ἡσυχίαν.
Καὶ φαίνεται, μὲν, ὅτι διδάσκει καὶ ἀπολογεῖται, ὁμ-
λεῖ δὲ μᾶλλον μετὰ πολλῆς περὶ θάρσεως. Ἄς μὴ θεωρή-
σωμεν, λοιπὸν τὰς σκυφαντίας ὡς φοβεροὶ πρῶτα
καθ' ὅσον δὲ θα σκεπτόμεθα κακὸν διὰ τοὺς ἑαυτοὺς
μας, οὐδεὶς δὲν θα ἡμπορέσῃ νὰ σκεφθῇ κακὸν ἐναι-
τιον μας μᾶλλον δὲ σκέπτοντο μὲν κακόν, οὐδόλως δὲ
θλάπτουν, ἀλλὰ καὶ μᾶς ὠφελοῦν τὰ μέγιστα ὥστε
ἡμεῖς εἴμεθα κύριοι τοῦ ἑαυτοῦ μας, καὶ δια νὰ δυ-
στυχήσωμεν καὶ διὰ νὰ μὴ δυστυχήσωμεν.

Ἰδοὺ, ὁμολογῶ μὲ παρρησίαν καὶ λέγω μεγαλο-
φώνως καὶ δυνατώτεροι ἀπὸ σάλπιγγα καί, ἐάν ἦτο
δυνατοὶ νὰ κραυγᾶσω, ἀφοῦ ἀνεργόμουν εἰς ὑψηλὸν
μέρος, δὲν θα ἀπέφευγον (νὰ κραυγᾶσω), ὅτι τὸν Χρι-
στιανὸν οὐδεὶς ἐκ τῶν ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι κατοικοῦν
εἰς τὴν γῆν θα ἡμπορέσῃ νὰ τὸν θλάψῃ. Καὶ διατὶ λέ-
γω ἐκ τῶν ἀνθρώπων. Οὐτε ὁ Ἰδ-ος ὁ δαίμων, ὁ θάσα-
νιστής, ὁ διάβολος, ἐάν δὲν ἀδικήσῃ ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸν
τοῦ καὶ ἂν κάπο-ος θελήσῃ νὰ πράξωμεν ἡμεῖς ὅ,τι δὴ
ποτε κακόν, ματαιῶς θα προσπαθῇ. Διότι ὅπως ἀκρ-
θῶς οὐδεὶς θα ἠδύνατο νὰ θλάψῃ ἄγγελον, ἐὰν εὐρί-
σκετο ἐπὶ γῆς ὡς ἄνθρωπος τοιοῦτοτρόπως οὔτε ἄν-
θρωπος ἄνθρωπον. Ἀλλὰ οὔτε αὐτός θα ἡμπορέσῃ νὰ
θλάψῃ ἄλλον, ὅσον θὰ εἶναι ἀγαθός.

Τί, λοιπόν, θα ἐγίνετο ἴσον πρὸς αὐτό, ὅταν δὲν δύ-
νεται οὔτε νὰ θλασθῇ οὔτε νὰ θλάψῃ ἄλλον. Διότι αὐ-
τὸ δὲν εἶναι μικρότερον ἐκείνου, δηλαδὴ τὸ νὰ μὴ θέ-
λῃ νὰ θλάπτῃ ἄλλον. Ἐπομένως εἶναι κάποιος ἄγγε-
λος καὶ ὁμοῖος μὲ τὸν Θεόν διότι τοιοῦτος εἶναι καὶ

ὁ Θεός ἀλλὰ ἐκεῖνος μὲν ἐκ φρενὸς αὐτοῦ δὲ ἀπὸ ἐλευθέραν βούλησιν.

Οὕτε, λοιπόν, ἡμπορεῖ νὰ θλασθῇ, οὔτε νὰ θλασῇ ἄλλον. Το δὲ «δὲν ἡμπορεῖ» μὴ το νομίσης ἴδιον ἀδυναμίας (διότι ἡ ἀδυναμία εἶναι τὸ ἀντιθετὸν) ἀλλὰ τὸ μὴ δεκτικὸν ἐκείνῳ διότι ὁ χαρακτήρ ἐκεῖνος οὔτε θλάσθην δέχεται, οὔτε νὰ ἀδικῇ ἄλλον διότι καὶ αὐτὸ εἶναι ἄλλη θλάσθην διότι διαφορετικῶς δὲν θλάπτομεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, παρὰ μὲ τὸ νὰ θλαπώμε τὸν ἄλλον καὶ τὰ μεγαλυτέρα ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματά μας τοι οὕτω γίνονται, ἀπὸ τὴν ἀδίκαν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας.

Ἐπομένως καὶ διὰ τοῦτο ὁ Χριστιανὸς δὲν δύναται νὰ θλασθῇ διότι οὔτε νὰ θλάπῃ δύναται. Πῶς δέ, ἐνῶ θλάπτομεν ἄλλους, τοὺς ἑαυτοὺς μας θλάπτομεν ἐμπρός δια κάθε ἓν ἐκ τῶν πραγμάτων, ἄφου προετείναμε τὸν λόγον, ἅς ἐξετάσωμεν τὸ λεγόμενον.

Ἄς ἀδικῇ καποῖος, ἅς ὤριζῃ, ἅς εἶναι πλεονέκτης ποῖον ἄρα γε ἐθλάψεν αὐτός, ὄχι πρῶτον τὸν ἑαυτὸν του, εἰς κάθε ἓνα θεβαιῶς εἶναι φανερόν· εἰς ἄλλον μὲν ἡ ζημία εἶναι χρηματικὴ, εἰς ἄλλον δὲ ψυχικὴ καθ' ὅσον εἰς ὀλεθρον καὶ εἰς τιμωρίαν παραδίδεται, ἡ ψυχὴ τοῦ τοιούτου.

Πάλιν ἄλλος ἅς φθονῇ ποῖον, λοιπόν, ὁ τοιούτου εἶδους ἐθλάψεν, ὄχι, τὸν ἑαυτὸν του, εἶπέ μου. Διότι τοιούτος εἶναι ὁ χαρακτήρ τῆς ἀδικίας θλάπτει πρῶτον ἀπείρως ἐκείνον ὁ ὁποῖος (τὴν) δημιουργεῖ, ὅλον δὲ τὸν ἄλλον μᾶλλον δὲ οὔτε ὀλίγον τὸν θλάπτει ἀλλὰ καὶ τὸν ὠφελεῖ.

Ἄλλὰ δὲν ἔχω εἶπε, τίποτε πειστικόν. Ἐστω, λοιπόν, καποῖος πτωχός (διότι κυρίως εἰς αὐτοὺς ὑπάρχει τὸ πᾶν) ὁ ὁποῖος ἔχει ὀλίγα χρήματα, καὶ ἔχει τὴν ἀναγκαίαν τροφήν, ἄλλος δὲ πλούσιος καὶ εὐκα-

ταστάτος, ὁ ὁποῖος ἔχει καὶ πολλή, οικονομικὴν δύναμιν καὶ ἂς λαμβάνῃ, λοιπόν, τὰ (ὑπαρχόντα) τοῦ πτωχοῦ ἂς τὸν γεμίσω καὶ ἂς τὸν παραδίδῃ εἰς πτωχεύαν, ὁ ἴδιος δὲ ἂς εὑρίσκηται, εἰς ἀπόλαυσιν μετὰ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔλαβεν, ἀδελφές ἀπὸ ἐκεῖνον ὁ τοιοῦτος ὅχι μόνον δὲν τοῖς ἐβλάπεν εἰς τιποτέ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὠφελεῖσεν, ὁ ἴδιος δὲ ὅχι μόνον δὲν ὠφελήθη, ἀλλὰ ἐβλάθη. Πῶς; Πρῶτον μὲν θάσσει ζόμενος ἀπὸ τῆς συναισθησίν τῆς πονηρᾶς πράξεως καὶ καθημεριῶς κεντριζόμενος, καὶ ἀπὸ ὅλους κατηγορούμενος, ἔπειτα δὲ εἰς τὴν μελλοντικὴν τιμωρίαν. Ἀλλὰ ὅτι, ὁ ἴδιος μὲν θλάπτεται ἔγινε φανερόν ἀπ' ἐδῶ, εἶπε δέ, πῶς ὠφελείται ἐκεῖνος. Ὅτι, τὸ νὰ κακοπάθῃ (κάποιος) καὶ νὰ ὑποφερῇ μετὰ γενναϊότητα, ἔχει μέγα κέρδος διότι τὸ νὰ κακοπάθῃ εἶναι ἐξιλέωσις ἀπὸ τὰ ἁμαρτήματα, εἶναι, ἀσκήσις φιλοσοφίας, εἶναι διδασκαλία ἀρετῆς.

Ἄς ἰδῶμεν λοιπόν, ποῖος εὑρίσκηται εἰς συμφορὰς αὐτός ἢ ἐκεῖνος διότι ἐκεῖνος μὲν, ἂν εἶναι, καρτερικὸς θὰ ὑποφερῇ μετὰ γενναϊότητα αὐτός δὲ καθημεριῶς θὰ εὑρίσκηται εἰς τρόμον καὶ ἀμφιβολίαν ποῖος, λοιπόν, ἀδικεῖται, αὐτός ἢ ἐκεῖνος.

Λέγεις φανταστικὰς διηγῆσεις, λέγει διότι ὅταν κάποιος δὲν ἔχη νὰ φάγῃ, καὶ ἀναγκάζεται νὰ θρηνολογῇ καὶ νὰ ἐγκαταλείπεται, ἀποθαρρυνόμενος ἢ ὅταν δὲν λάθῃ ἀφοῦ προσῆλθε διὰ νὰ ἐπατήσῃ, δὲν χάνει καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα.

Σὺ λέγεις φανταστικὰ πράγματα, ὅτι ἐγὼ παρουσιάζω τὰ πράγματα. Διότι, εἶπε μοι, οὐδεὶς ἐκ τῶν πλουσιῶν δὲν ἐγκαταλείπεται ἀποθαρρυνόμενος, διὰτι, λοιπόν, μήπως ἢ πείνῃ εἶναι αἰτία αὐτοῦ, Ἀλλὰ δὲν πᾶσχει ἐκ πείνης, καὶ τί εἶναι αὐτὸ. Μεγαλύτερα εἶναι ἢ τιμωρία ὅταν πράττῃ τοῦτο μετὰ πλοῦτον. Ὅτι, οὔτε ὁ πλοῦτος τὸν κάνει γενναῖον, οὔτε ἡ πείνῃ ἀδύνατον.

ἐπειδὴ οὐδεὶς θα εἴη βίον ἄθλιον ἐκ τῶν πλουσίων, αὐτε θα κατηρστο τὸν εἰστόν το— οὐδεὶς ἐκ τῶν πτωχῶν.

Ὅτι (εἴαι) δε πραγματικῶς φαντασθῇ κατὰ τὰ ἀπὸ σᾶς λεγόμενα ἀπὸ ἐκεῖ θα σᾶς τὸ κάμω φανερόν. Πίπε μου ὁ Παῦλος εἰσσεύετο εἰς πτωχεύειν ἢ εἰς πλοῖτον ἔπασχει ἐκ πείνης ἢ ὄχι. Εἶνα δυνατόν νὰ ἀκουσῶμεν τὸν ἴδιον νὰ λέγῃ· «Ἐν λυώ καὶ διψεῖ». Οἱ προφῆται ἔπασχε ἐκ πείνης ἢ ὄχι. Καὶ ἐκεῖνοι ἐγκατελείποντο ἀποθαρρυνόμενοι.

Πάλιν μοῦ παροισαῖς τὸν Παῦλον, πάλιν τοὺς προφῆτας, δέκα ναι εἴκοσιν ἀνθρώπους. Ἀλλὰ ἀπὸ ποῦ θέλεις. Ἀπὸ τοὺς πολλοὺς λέγει, δεῖξε μου μερικοὺς νὰ ὑπομένουν με γενναίότητα. Ἀλλὰ πάντοτε εἶναι τοιοῦτον τὸ σπασίον, καὶ ὀλιγοὶ οἱ καλοὶ.

Εἰαν θέλῃς δέ, ὡς ἐξετάσαμε καὶ τὸ ἴδιον τὸ πρᾶγμα. Ἄς ἴδωμεν ποῖον ἢ μεριμνα εἶναι, μεγαλυτέρα καὶ ὀξύτερα καὶ ποῖον ἑλαφροτέρα. Δέν φροντίζει ὁ μὲν διὰ τὴν ἀπαραίτητον τροφήν ὁ δὲ ἀφήνων αὐτὴν (μεριμνᾷ) διὰ μυρία πράγματα, Δέν φοβεῖται διὰ πείναν ὁ πλούσιος, ἀλλὰ δι' ἄλλα φοβεῖται πολλακίς διὰ τὴν ἰδίαν τὴν σωτηρίαν. Δέν ἔχει ὁ πτωχὸς τὴν ἀμεριμνησίαν τῆς τροφῆς ἀλλὰ ἔχει τὴν ἄλλην ἀμεριμνησίαν, τὴν ἀσφάλειαν, τὴν ἡρεμίαν τὴν ἀφοβίαν.

ε. Ἄλλωστε ἐάν δέν εἶναι κακόν ἡ ἀδικία, ἀλλὰ καλόν, διὰ ποῖον λόγον ἐντρεπόμεθα, διατί κρυπτόμεθα, διατί ὅταν κακολογούμεθα ἀγανακτοῦμεν καὶ δυσφοροῦμεν, Ἐάν εἶναι κακόν το νὰ ἀδικούμεθα διατί μεγαλαυχοῦμεν καὶ καυχώμεθα διὰ τὸ γεγονός, καὶ δικαιολογούμεθα δι' αὐτό. Θέλεις νὰ μάθῃς πῶς

αι τὸ εἶναι καλύτερον ἐκεῖνου Ἰδε τοὺς (εὕρισκο-
μένους) εἰς αὐτὸ, (εἰς τὴν ἀδικίαν) ἰδε τοὺς (εὕ-
ρισκομένους) εἰς ἐκεῖνο (εἰς τὸ δίκαιον)

Διατί (ὑπαρχοῦν, νόμοι διατί δικαστήρια, δια-
τί ποῦναι ὅχι δι' ἐκεῖνους (τοὺς ἀδίκους) ἐπειδὴ ἀ-
σθενοῦν καὶ ὑποφέρουν, Ἀλλὰ ἡ εὐχαριστησις, λε-
γέι, εἶναι μεγάλη Ἄς μὴ ἐπώμεν τὰ μέλλοντα τὰ
παρόντα ἄς ἐξετάσωμεν Τί εἶναι χειρότερον ἀνθρώ-
που, ὁ ὁποῖος ἔχει τοιοῦτου εἶδους ὑποψίαν, τι ἀθε-
βαιότερον, τι ἀσταθέστερον, δὲν εὐρίσκεται πάντοτε
εἰς καταστροφὴν. Καὶ ἂν πράττῃ κατὰ δίκαιον, δὲν
γίνεται πιστευτός, καταδικαζόμενος ἀπὸ ὅλους δικα-
ιωματικῶς, (διότι ὅλους τοὺς συμπολίτας ἔχει κατηγο-
ροὺς) δὲν δύναται νὰ ἔχῃ φίλιαν διότι οὐδεὶς θὰ προ-
ετίμα ἀμέσως νὰ γινῇ φίλος ἀνθρώπου, ὁ ὁποῖος ἔχει
τοιοῦτου εἶδους φήμην, ὥστε νὰ μὴ συμμετέχῃ μὲ αὐτὸν
εἰς τὴν ὑπόνοιαν Ὅπως ἀκρῶς τὸ θηρίον, τοιοῦτο-
τρόπως ὅλοι τὸν ἀποφεύγουν ὡς καταστροφέα καὶ ἐ-
χθρὸν καὶ ἀνθρωποκτόνον καὶ ἐναντίον τῆς φύσεως, τὸν
ἀδίκον ἀνθρώπον (ἀποφεύγουν) Ἄν ἐμπλακῇ εἰς δι-
καστήριον δὲν ἔχει ἀνάγκην οὔτε κατηγοροῦ ἐκεῖνος
ὁ ὁποῖος ἔχει ἀδικήσῃ, διότι τὸν καταδικάζει ἡ φήμη
ἀντὶ κάθε κατηγοροῦ.

Ἀλλὰ οὐχὶ τοιοῦτοτρόπως ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀδικεῖ-
ται, ἀλλ' ἔχει τοὺς πάντας προστάτας, συμπαθοῦντας,
ἐκτεινοντάς γε ῥα βοηθείας ἔχει εὐρεθῇ εἰς ἀσφάλει-
αν Ἐὰν εἶναι καλὸν ἢ ἀδικία καὶ ἀσφαλές, ἄς ὁμολο-
γῇ τις ὅτι εἶναι ἀδίκος εἰάν δε δὲν τολμᾷ, διατί, λοιπόν,
τὸ ἀσκεῖ ὡς ἀγαθόν;

Ἄς ἴδωμεν δὲ πῶς καὶ πόσα κακά συμβαίνουν εἰς
ἡμᾶς τοὺς ἰδίους, ἂν συμβαίῃ αὐτό Διότι εἶπέ μου,
ἂν κάποιος ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐντὸς ἡμῶν (ὀργάνων),
ἀφοῦ ὑπερβῇ τὸ καταλλήλον μέτρον, ἐπιθυμῇ τὸ ἄλλο,

και αν θελήσῃ ὁ σπλην ἀφῆνων τὸν καταλλήλον τόπον νὰ καταλάβῃ τὸ ἄλλο μετα τοῦ ἰδικοῦ του (μέρους), δὲν εἶναι αὐτὸ ἀσθενεία.

Το ὑγρὸν παλιν, το ὁποῖον εὐρίσκεται ἐντὸς ἡμῶν το στομαχικόν υγρὸν δηλαδὴ εἶναι γεμισθὲν πάντα, δὲν εἶναι αὐτὸ ὑδρωπικία. Μὲ ἐκεῖνο παλιν ἡ χολὴ ἄς ἐπιζητῇ ευρυχωρίαν, καὶ πανταχοῦ ἄς διασκορπίζεται τὸ αἷμα.

Τ. δέ, εἰς τὴν ψυχὴν ὁ θυμὸς, ἡ ἐπιθυμία καὶ ὅλα τα ἄλλα, ἂν ὑπερβῶν τὸ μέτρον δὲν καταστρέφουν συγχρονῶς τὸν ἀνθρώπον. Το οὐτοτρόπως καὶ ἡ τροφή ἂν ληφθῇ περισσότερα ἀπὸ ὅσην εἶναι δυνατόν νὰ κατεργασθῇ διὰ τῆς πέψεως, περιεκυκλωσῇ τὸ σῶμα με ἀσθενείας διότι ἀπὸ τι (προέρχοντα) αἱ ἀσθένειαι τῶν ποδῶν, ἀπὸ τι αἱ παραλυσεῖς καὶ οἱ σπασμοὶ τοῦ σώματος, ἄρα γε οὐκ ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῶν τροφῶν.

Πάλιν εἰς τὸ σῶμα ἂν θελήσῃ ὁ ὀφθαλμὸς νὰ λάβῃ περισσότερον (φῶς) ἢ θελήσῃ νὰ ἴδῃ περισσότερον τοῦ καθωρισμένου ἢ λάβῃ μεγαλυτερον φῶς, ἔβλαψε μᾶλλον παρα ὠφέλησεν ἡ ὑπερβολή. Ἐάν δέ, ἐκεῖ ὅπου τὸ φῶς εἶναι κάτι ὠφέλιμον, ὁ ὀφθαλμὸς ἂν θελήσῃ νὰ ἴδῃ περισσότερον, καταστρέφεται, ὅταν ἰδῇ φωτεινότερον κατάλαθε ὡς πρὸς τὸ κακόν.

Ἡ ἀκοή ἂν δεχθῇ μεγάλην φωνήν ὁ νοῦς ὕψίσταται ἀποπληξίαν ἢ διάνοια, ὅταν σκεφθῇ τὰ ὑπὲρ τὴν δύναμίν της, μένει ἐκπληκτος, καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον γίνεται ὑπὲρ τὸ κανονικὸν χάνεται ἀδίκως· διότι αὐτὸ (εἶναι) πλεονεξία, τὸ νὰ ἔχῃ δηλαδὴ περισσότερον τοῦ καθωρισμένου.

Τοιοῦτοτρόπως, λοιπόν, καὶ ὡς πρὸς τὰ χρήματα, ὅταν θέλωμεν νὰ ἐπιθέσωμεν περισσότερα φορτία, καίτοι δὲν τὸ ἀντιλαμβανόμεθα, τρέφομεν ἐντὸς μας φοβερὸν τὸ θηρίον, μὲ τὸ νὰ ἔχωμεν πολλὰ, μὲ τὸ νὰ ἔ-

χωμεν ἀνάγκην πολλῶν, ἐμβάλλοντες τοὺς ἑαυτοὺς
μας εἰς ἀπεροὺς φροντίδας, διδόντες πολλὰς ἀφορ-
μας εἰς τὸν διάβολον. Διὰ τοῦτο δὲν ὑπάρχει ἀνάγ-
κη μοχθοῦ εἰς τὸν διάβολον διὰ τοὺς πλουσίους διότι
ἐκεῖ καὶ τοῦ πλοῦτου γίνονται ἔτοίμοι πρὸς προσβολὴν
ὑπ' αὐτοῦ. Ἀλλ' ὅχι καὶ δι' ἐκεῖνους οἱ ὅποιοι συζοῦν
μετὰ τῆς πτωχείας, ἀλλὰ πᾶν το ἀντιθετὸν. Τοιούτο-
τρόπως αὐτὰ τὰ ἴδια τὰ πράγματα καταστρέφουν.

Διὰ τοῦτο παρακαλῶ νὰ ἀπέχετε ἀπὸ τὴν ἐπιθυ-
μίαν αὐτῶν διὰ νὰ ἡμπορέσωμεν νὰ διαφυγῶμεν τὰς
παγίδας τοῦ ποιηροῦ, καὶ φροντίζοντες διὰ τὴν ἀρε-
τὴν, νὰ ἐπιτυχῶμεν τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, μὲ τὴν χάριν
καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα, συγχρόνως εἰς
τὸ ἅγιον Πνεῦμα, ἀνάηκει δόξα, δυναμὶς τιμὴ, τώρα καὶ
πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Β' (52).

•Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντες τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῆς
Βερνίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ
ἀκροατήριον σὺν τε τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσι τοῖς κατ'
ἐξοχὴν οὗσι τῆς πόλεως καὶ κελεύσαντος τοῦ Φήστου, ἔ-
γθη ὁ Παῦλος¹.

α. Ἰδὲ ὁποῖον ἀκροατήριον συγκεντρώνεται εἰς

¹ Πράξ 25, 23.

(Πράξ 25, 23-27, 26 1-29)

τον Παῦλον. «Τοῖς κατ' ἐξοχήν, λέγει, τῆς πόλεως» διοτι ἀφοῦ συνεκεντρώσει ὁ ἀρχὼν καὶ ὁ βασιλεὺς ὅλους τοὺς ἀκολουθοῦς, τοιοῦτοτρόπως τὸν συναντοῦν. Μαζὶ δὲ με' αὐτοὺς καὶ οἱ χιλιάρχοι καὶ οἱ πρόκριτοι τῆς πόλεως πυρρυσκόνται αὐτοὺς δὲ ὀνομαζεῖ «κατ' ἐξοχήν».

Ἐπειτα ὁδηγεῖται καὶ ὁ Παῦλος καὶ ἰδε πῶς, ὅταν αὐτὸς ὠδηγηθῇ, ἀναγγελλεται, ὑπο τοῦ Φήστου διότι ὄχι μόνον τὸν ἀπαλλασσεῖ τῶν κατηγοριῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπολογεῖται ὑπὲρ αὐτοῦ. Τι λέγων,

«Ἀγριππα βασιλεῦ, καὶ πάντες οἱ συμπρόντες ἡ μῖν ἄνδρες θεωρεῖτε τοῦτον, περὶ οὗ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἐνετύχον μοι ἐν τε Ἱεροσολυμοῖς καὶ ἐνθάδε, ἐπιτιθεῶντες μὴ δεῖν ζῆν αὐτὸν μηκέτι. Ἐγὼ δὲ, καταλαθόμενος μηδὲν ἄξιον θανάτου αὐτὸν πεπραχένα καὶ αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστόν, ἔκρινα πεμπειν αὐτὸν. Περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω διότι προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὧμῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ βασιλεῦ Ἀγριππα, ὅπως, τῆς ἀνακρίσεως γενομένης, ὅσω τι γράψαι ἄλλοι γάρ μοι δοκεῖ πεμπόντα δέσμιον μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι».

Πρόσεξε πῶς κατηγορεῖ μὲν ἐκείνους, αὐτὸν δὲ τὸν ἀθῶωνει. ὦ ἀφθονία δικαιοσεως! δὲν εὕρισκε ὁ ἀρχὼν αἰτίαν διὰ νὰ καταδικάσῃ, ἐνῶ ἔγινε συστηματικὴ ἐξέτασις ἐκείνοι δὲ ἰσχυρίζοντο ὅτι αὐτὸς εἶναι ἄξιος θανάτου. Δι' αὐτὸ καὶ ἔλεγεν· «Ἐγὼ δὲ καταλαθόμενος, λέγει, μηδὲν ἄξιον θανάτου πεπραχέναι αὐτόν» ἔπειτα προσέθεσε, λέγων· «Περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω». Καὶ αὐτὸ εἶναι ἀπόδειξις τῆς ἀθώότητος τοῦ Παύλου, δηλαδὴ τὸ νὰ μὴ δύναται ὁ δικαστὴς νὰ εἴπῃ ὅτιδὴποτε δι' αὐτόν.

«Διότι προήγαγον αὐτόν, λέγει, ἐφ' ὧμῶν ἄλλογον γὰρ μοι δοκεῖ εἶναι πέμποντα δέσμιον μὴ καὶ τὰς κατ'

αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι. Παρατήρησε εἰς ποῖας μεγά-
 λας ἀμφιβολίας ἐνεθάλον οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ἀρχοντας
 τῶν Ἰλ, λοιπὸν, πράττει Ἀγριππας, θέλων νὰ μαθῇ
 κάτι δι' αὐτά, εἶπε πρὸς τὸν Παῦλον·

«Ἐπιτρέπεται σοι ὑπὲρ σεαυτοῦ λέγειν»² Ἐνεκα
 τῆς πολλῆς ἐπιθυμίας νὰ ἀκούσῃ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἐπι-
 τρέπει νὰ ὁμιλήσῃ. Ὁ Παῦλος δὲ ὁμιλεῖ, μετὰ θαρρους
 λοιπὸν, ὄχι κολακεύων, ἀλλὰ λέγων ὅτι διὰ τοῦτο εἶ-
 ναι εὐτυχῆς, ἐπειδὴ ὁμιλεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ ὁ ὁποῖος γνω-
 ρίζει τὰ πάντα καὶ ὅτι (εἶναι εὐτυχῆς) δι' αὐτὸ ἀκούε
 ὅσα λοιπὸν προβαλλεῖ, λέγων· «Τότε ὁ Παῦλος ἀπελο-
 γεῖτο, ἐκτεινας τὴν χεῖρα Περι πάντων, ὧν ἐγκαλοῦ-
 μαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγριππα, ἡγημαὶ ἐμαυ-
 τὸν μακάριον, ἐπ. σου μελλῶν ἀπολογεῖσθαι σήμερον,
 μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ Ἰουδαί-
 οὺς ἐθνῶν καὶ ζητημάτων διὸ δέομαι σου μακροθύ-
 μως ἀκοῦσαί μου». Ἄν καὶ ἔπρεπε νὰ φοβηθῇ δεβαί-
 ως, ἐὰν ἡσθάνετο ἐνοχλήν, ἐπειδὴ ἐκρίνετο ἐνώπιον τοῦ
 γνωρίζοντος τὰ πάντα ἀλλὰ αὐτὸ εἶναι γνώρισμα κα-
 θαρὰς συνειδησεως, τὸ νὰ μὴ ἀποφευγῇ δηλαδὴ δικα-
 στήν, ὁ ὁποῖος γνωρίζει μὲ ἀκριθείαν ὅσα ἔχουν συμ-
 βῇ, ἀλλὰ καὶ νὰ χαίρῃ διὰ τοῦτο καὶ θεωρεῖ τὸν ἑαυ-
 τὸν του εὐτυχῆ, καὶ λέγει· «Δέομαί σου μακροθύμως
 ἀκοῦσαί μου».

Ἐπειδὴ πρόκειται νὰ παρατείνῃ τὸν λόγον καὶ νὰ
 εἴπῃ κάτι διὰ τὸν ἑαυτὸν του, δι' αὐτὸ προλαμβάνων
 παρεκάλεσε, καὶ λέγει· «Τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου τὴν
 ἐκ νεότητος, τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου
 ἐν Ἱεροσολυμοῖς, ἴσασι πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, προγινώ-
 σκοντές με ἀνωθεν (ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν), ὅτι κατὰ

τὴν ἀκρίβεστατὴν αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἐξησα Φαρισαῖος. Αὐτο το ὁποῖον λέγει, τοῦτο σημαίνει. «Πῶς θα ἐγενόμην ἐπαναστάτης ἐγὼ ὁ ὁποῖος ἤμουν τοιοῦτος ὡς νεος καὶ ὁμολογούμενος ὑπὸ πάντων.» Ἐπειτα καὶ ἀπὸ τὴν αἵρεσιν (τῶν Φαρισαίων) φαίνεται ἡ ἀξιοπιστία ἐκείνου το ὁποῖον εἶπεν διότι προσθετεῖ. «Κατὰ τὴν ἀκρίβεστατὴν αἵρεσιν τῆς θρησκείας ἐξησα.» Καὶ ἐπειδὴ πάλιν ἦτο φυσικὸν νὰ εἶπουν μερικά. «Τί λοιπόν, ἐάν ἡ μὲν αἵρεσις (εἶναι) θαυμαστή, σὺ δὲ φαῦλος,» ἰδε πῶς τακτοποιεῖ αὐτὸ το ὁποῖον δολίως καιροφυλακτεῖ (τὴν κατηγορίαν αὐτὴν) διότι καλεῖ ὡς μάρτυρας ὅλους τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν τὸν βίον τοῦ καὶ τὴν ἀναστροφήν. Ἰσακ, γάρ λέγει, πάντες Ἰουδαῖοι, προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐάν θέλωσι μαρτυρεῖν».

«Καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν γενομένης ἐπαγγελίας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἔστηκα κρινόμενος, εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν, ἐν ἑκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῖον, ἐλπίζει καταντῆσα περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ὑπὸ Ἰουδαίων. Τί; ἄπιστον κρινεται παρ' ὑμῖν εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει;» Δύο συλλογισμοὺς ἐκθέτει περὶ τῆς ἀναστάσεως, ἓνα μὲν ἀπὸ τοὺς προφήτας, (καὶ δὲν ἀναφέρει προφήτην, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν τὴν γνώμην τῶν Ἰουδαίων) ἄλλον δὲ (συλλογισμόν), τὸν καὶ περισσότερον ἰσχυρόν, ἀπὸ τὰ γεγονότα Ποῖον, λοιπόν, ἀναφέρει (σχυρότερον), «Ὅτι ὠμίλησεν εἰς αὐτοὺς ὁ Χριστὸς, ὁ ὁποῖος ἀνέστη ἐκ νεκρῶν καὶ ἐτοιμάζει τὴν πραγματοποίησιν καὶ αὐτοῦ ἐκ τῶν συλλογισμῶν, διηγούμενος μὲ ἀκρίβειαν τὴν προηγουμένην μανίαν τοῦ ἔπειτα καὶ μὲ ἔπαινον τῶν Ἰουδαίων. «Νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῖον ἐλπίζει, λέγει, καταντῆσαι». Ἐπομένως, καὶ ἂν δὲν

ἡμουν ἀνεπιλήπτου θίου, δὲν ἔπρεπε δι' αὐτὰ νά κρίνωμαι, βασιλεῦ Αὐγρ.ππα.

Ἔπειτα καὶ ἄλλη σκέψις. «Ἦ, ὀπιστον κρίνεται, παρ' ὑμῖν, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγερει...» Δ. ὅτι, εἰν δὲν ὑπῆρχε τοιαύτη δοξασία ὅ. ὅτι, εἰν δὲν ἦσαν ἀναθρεμμένοι με τοιαυτας διδασκαλίας, τώρα δέ εἰσῆγετο, ἴσως δὲν θα ἦτο δυνατόν να δεχθῇ καποιοις τὸν λογὸν. Ἔπειτα λέγει πῶς ἦτο διωκτής, (καὶ αὐτὸ προετοιμάζει τὸ συμπέρασμα) καὶ παρουσιάζει ὡς μαρτυρὰς τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τὰς πόλεις αἱ ὁποῖαι εἶναι ἔξω ἀπὸ τὰ σινορα τῆς Ἰουδαίας, καὶ ὅτι ἤκουσε νὰ τοῦ λέγῃ «Σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτιζειν».

Ἔπειτα δεικνυεὶ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἂν καὶ ἐδιώκετο παρουσιασθῇ, καὶ ὅτι «δὲν εὖεργέτησε μόνον ἐμε, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἔστειλε (αὐτόν) διδάσκαλον».

Β. Καὶ τὴν προφητείαν δέ, τὴν ὁποῖαν ἤκουσε, φανερωνεῖ. «Εἰς τοῦτο ὤφθην σοι, ἐξαιρουμένός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγὼ σε ἀποστέλλω». Αὐτὰ ὅλα δεικνυων, ἔλεγεν. «Εγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι, ὁ καὶ ἐποίησα ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ πολλοὺς τῶν ἁγίων ἐγὼ φυλακαῖς κατέκλεισα, τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαθὼν ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλακίς τιμῶν αὐτοὺς ἠνάγκαζον βλασφημεῖν, περισσῶς τε ἐμμαινομένος αὐτοῖς, ἐδιωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω πόλεις. Ἐν οἷς καὶ πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκὸν μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς παρὰ τῶν ἀρχιερέων, ἡμερας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς, καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους Πάντων δὲ καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν, ἤκουσα φωνὴν λαλοῦ-

σαν πρὸς με κα λέγουσαν τη Εβραϊδι διαλέκτῳ Σαουλ, Σαουλ τι με δῶκεις, σκληρόν σοι προς κέντρα λακτιζειν. Ἐγὼ δὲ εἶπον Τίς εἶ, Κυρίε, Ὁ δὲ εἶπεν Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις. Ἀλλὰ ἀναστήθι, καὶ στήθ. ἐπὶ τοὺς ποταμοὺς σου εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προχειρισασθαι σε ὑπηρετήν καὶ μάρτυρα ὧν τε εἶδες, ὧν τε ὠφθησομαι σοι, ἐξαιρουμένους σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν. εἰς οὓς ἐγὼ σε ἀποστελλῶ ἀνοιξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν τοῦ ἀποστρέψαι ἀπο σκότους εἰς φῶς, καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν Θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ κληρὸν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πιστεῖ τη εἰς ἐμέ».

Πρόσεξε μέ πόσῃ ἡρεμίαν ὁμλεῖ. Ὁ Θεός, λέγει, μοῦ εἶπε ὅτι «ὤφθην σοι προχειρισασθαι σε ὑπηρετήν καὶ μάρτυρα ὧν τε εἶδες, ὧν τε ὠφθησομαι σοι, ἐξαιρουμένός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν εἰς οὓς ἐγὼ σε ἀποστέλλω, ἀνοιξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἀποστρέψαι ἀπο σκότους εἰς φῶς καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν Θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν». Ὡς ἐὰν ἔλεγε. Ἄν. αὐτῶν ἐπεισθῇ δι. αὐτῆς τῆς ὀπτασίας με καθωδήγησε, καὶ τόσοι με ἐπεισεν, ὥστε νὰ μὴ ἀναθάλλω δι' ἄλλον χρόνον».

«Ὅθεν, βασίλει Ἀγριππα, οὐκ ἐγενομένην ἀπειθής τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ, ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ πρῶτον καὶ Ἱεροσολυμοῖς, εἰς πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγέλλω μετανοεῖν καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν Θεόν ἀξία τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας» (Ἐγὼ λοιπό, ὁ ὁποῖος διαπαιδαγωγῶ τοὺς ἄλλους διὰ θιον ἄριστον, πῶς θα ἦτο δυνατόν ὁ ἴδιος, λέγει, νὰ ἔχω γινεῖ ἀρχηγὸς ἐπαναστάσεως καὶ ἐριδος);

«Ἐνεκα τούτων οἱ Ἰουδαῖοί με συλλασθέντες ἐν τῷ ἱερῷ ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι. Ἐπικουρίας οὖν τυ-

χων τῆς παρα τοῦ Θεοῦ, ὅχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἔστη καὶ μαρτυρούμενες μὲν κρῶ τε καὶ μεγαλῶ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν μελλόντων γίνεσθαι καὶ Μεσσίας εἰ παθὴς ὁ Χρῆστος, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ τε λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσιν. Παρατήρησε πῶς ὁ λόγος του εἶναι ἐκτος κολυμβήσας καὶ πῶς τὸ πᾶν ἀποδίδει εἰς τὸν Θεόν.

Ἐπειτα ἡ μεταβαρρουν ὁμολογία. Ἄλλ' οὐδὲ νῦν ἀφίσταμαι, καὶ τὸ θέβριον δὲ ἀπὸ τοὺς προφῆτας ἰσχυρίζομαι, εἰ παθὴς ὁ Χρῆστος εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν. ὡς ἐάν. ἔλεγεν δὲ. «Πρῶτος ὁ Χρῆστος ἀναστὰς οὐκετ. ἀποθνήσκει.» Εἶναι φανερον ἐκ τοῦ ὅτι ἐκήρυξαν αὐτὸ εἰς ὁλους δὲ καὶ δια τοὺς ἐσπετοὺς τῶν ἀναμένων.

Ἐπειτα ἰδὼν ὁ Φῆστος τὸ θαρρος ἐπειδὴ ὠμίλει πρὸς τὸν βασιλεα, μὴ καταπαύων ἀπο τοῦ νὰ εἶναι ἐστραμμένος πρὸς αὐτόν. ὡς νὰ ἔπαθε κατὰ καὶ λέγει. «Μαῖνη, Παῦλε.» Ὅτι, δε τὸ λεγε, τοῦτο ὡς νὰ ἔπαθε κάτι, ἄκουε τα ἐξῆς. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ διαλεγομένου, ὁ Φῆστος μεγάλη τῇ φωνῇ ἔφη Μαῖνη, Παῦλε τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μαῖνιαν περιτρέπει. Τί (πράττε), λοιπόν, ὁ Παῖλος, ἀπαντῶν μὲ ἐπιείκειαν λέγει, «οὐ μαίνομαι, κράτιστε. Φῆστε ἀλλὰ ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγγομαι.» Ἐπειτα καθιστᾷ γνωστήν καὶ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποῖαν ἀπηύθυνε τὸν λόγον πρὸς τὸν βασιλέα. Ἐπιστάται γάρ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, πρὸς ὃν καὶ παρρησιαζόμενος λαλῶ. λανθάνειν γάρ τούτων αὐτόν τι οὐ πείθομαι οὐδέν. οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο. Πιστεύεις, βασι-

λεῦ Ἀγρίππα τοῖς προφήταις. Οἶδα ὅτι πιστεύεις»

Τοιοῦτο τροπῶς εἶπεν αὐτό σχεδόν ἐμπαιζὼν καὶ λέγων πρὸς αὐταὺς «Γνωρίζω ὅτι γνωρίζει τα πάντα με ἀκριβείαν καὶ ἐπρεπε μὲν πρῶτοι, σεῖς νὰ γνωρίζετε αὐτά (διότι, αὐτὸ τὸ ἀπόστον προσθέτε, τοῦτο φανερωιεν, τὸ «οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο») ἀλλὰ δὲν ἠθελήσατε»

Πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις. Οἶδα ὅτι πιστεύεις. Ο δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη. Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χριστιανὸν γενέσθαι. Ὁ δὲ Παῖλος εἶπεν. Εὐχαιμην ἂν τῷ Θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ οὐ μόνον σέ ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους ὅποιος καὶ γὰρ εἰμι, παρεκτός τῶν δεσμῶν τούτων. Ἰδὲ πῶς εὐχεται, λέγων. «Εὐχαιμην ἂν ἔγωγε τῷ Θεῷ (οὐκ) ἐν ὀλίγῳ», δηλαδή «παρ' ὀλιγον». Καὶ δὲν προσεύχεται ἀπλῶς, ἀλλὰ καὶ ἐντατικῶς. «Τοιούτους λέγει, γενέσθαι πάντας, οὐ μόνον σέ ἀλλὰ καὶ πάντας, ὅποιος καὶ γὰρ εἰμι». Ἐπειτα καὶ συμπληρῶναι. «Παρεκτός τῶν δεσμῶν τούτων». Οὐχὶ ἀποθαρρυνόμενος διὰ τὰ δεσμά, οὔτε ἐν τρεπόμενος, ἐπειδὴ εἶχε δεθῆ, (διότι αὐτὸ ἦτο δι' αὐτόν, περισσότερον παντός ἄλλου ἄξιον δόξης), ἀλλὰ ἀποθλέπων πρὸς τὴν προκατάληψιν ἐκείνων, τοιοῦτο τρόπῳ εἶπε δι' αὐτὸ προσέθεσε τὸ «παρεκτός τῶν δεσμῶν τούτων». Ἀλλὰ ὥς ἴδωμεν ἐξ ἀρχῆς τὰ ὅσα ἀνεγνώσθησαν.

Τῇ οὖν ἐπαύριον εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον, κελεύσαντος τοῦ Φήστου, λέγει, ἤχθη ὁ Παῦλος. Ἀπεμακρύνθησαν, λοιπόν οἱ Ἰουδαῖοι, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἔκαμε χρῆσιν τῆς ἐπιθυμίας (του), καὶ τότε γίνεται δι' αὐτόν (τὸν Παῦλον) ἐξαίρετον τὸ θέατρον διότι μὲ πολλὴν ἐπίδεν ἔνθεασαν ὁ βασιλεὺς καὶ ὅλον τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ὅχι μόνον οἱ μὲν, καὶ οἱ ἄλλοι ὅχι

(ἀλλὰ ὅλα με ἐπιδείξιν) «Τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων λέγει συνετρχά· μοι ἔ· τε Ἱεροσολίμους καὶ ἐνθάδε, ἐπιθοῶντες μὴ δεῖν αὐτὸν ζῆν μηκετ·»

γ Ἴδε τὴν μανίαν (παρὰφροσυνὴν) ἐκράυγαζον, λέγοντες ὅτι πρέπει αὐτός· να ἀποθάνῃ· Ἀπὸ αὐτοῦ ἀποδὲ κινεῖ ὅτ· δικαίως ἐπεκαλέσθη τὸν Καίσαρα διότι ἐάν δὲν ἤδυναντο να εἰποῦν τίποτε φοβερόν· ἐκεῖνοι δὲ εἶχον κυριευθῇ ἐκ παρὰφροσύνης· εὐλογῶς ἔρχεται πρὸς ἐκεῖνον·

«Ὅπως, τῆς ἀνακρίσεως ὑφ' ὑμῶν γενομένης, σχῶ· τι γράψαι·», λέγει· Βλέπετε πῶς πολλακίς ἐξετάζεται· τὸ γεγονός·, καὶ αὐτῆς τῆς ἀπολογίας· λοιπόν, αἵτιοι οἱ Ἰουδαῖοι, τὴν ὁποῖαν ἐπρόκειτο να μάθουν καὶ οἱ ἐν Ρώμῃ εὐρισκόμενοι·

·Περὶ πάντων, ὧν ἐγκαλοῦμαι βασιλεῦ Ἀγρίππα, λέγει, ἡγημαὶ ἑμαυτὸν μακαρίον μέλλων ἐπὶ σοῦ ἀπολογεῖσθαι· Παρατήρησε πῶς χωρὶς τὴν θέλησίν των γίνονται κήρυκες καὶ τῆς ἰδικῆς των κακίας καὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ Παύλου καὶ εἰς τὸν ἴδιον τὸν ὄρχοντα· ὥστε μὲ περισσότεραι λαμπρότητα ὠδηγεῖτο ἐνώπιον τῆς ἀρχῆς ὁ Παῦλος παρὰ ἐάν ἀπηρχετο χωρὶς δεσμά· διότι ὠδηγεῖτο οὐχὶ πλέον ὡς ἀγυρτής καὶ πλάνος (= ἀπατεῶν), ἐπειδὴ τὸν ἠθώωσαν τόσοι δικασταί· Ἀφοῦ, λοιπόν, ἀπέβαλε τα πάντα, ἐνώπιον αὐτῶν, πλησίον τῶν ὁποίων ἐγενήθη καὶ ἐτράφη ὅχι ἀπλῶς, ἀλλὰ τόσον καθαρὸς ἀπὸ ὑποψιαν ἀναβαίνει εἰς τὴν Ρώμην·

Καὶ δὲν εἶπε· «Διὰτί, λοιπόν, αὐτό, μίαν φοράν ἐπεκαλέσθη τὸν Καίσαρα ἀπείρους φορές ἐπέρασά ἀπὸ δίκην· μέχρι πότε·», ἀλλὰ τί; Πάλιν ἦτο ἕτοιμος να λογοδοτήσῃ καὶ ἐνώπιον τοῦ γνωρίζοντος ἰδιαιτέρως τὰ σχετικά μὲ τοὺς Ἰουδαίους· Διὰ τοῦτο ἀπολογεῖται καὶ μὲ πολὺ θάρρος, διότι δὲν ἔχουν ἐξουσίαν αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι τὸν καταδικάζουν· αὐτός, ὅν καὶ δὲν ἔ·

γουν αυτοι ἐξοισιαι· ἀλλὰ ἐνῶ ἔχει ἰσχυρὴν ἐκείνην ἢ ἀποφασίς, ὅτι «προς Καθάρσα πορευση»⁴, ὁμῶς λογοδοσθε καὶ (διδίδει) πολλὰς λογοδοσίας δι' ὅλα ὅχι μόνον διὰ τὰ μὲν, καὶ διὰ τὰ ἄλλα ὅχι.

Σχεδὸν δὲ τοῦτο λέγει μετὰ ἐκεῖνα διὰ τῶν ὁποίων ἀποκρίνεται Κατηγορεῖν δι' ἐπαναστάσιν, κατηγοροῦν διὰ αἵρεσιν, καὶ ὅτι ἐδεθλῶσα τὸν ναόν, δι' ὅλα ἀπολογουῖμα· «Τὴν μὲν οὖν βίωσιν μου τὴν ἐκ νεότητος ἴσασ· πάντες οἱ Ἰουδαῖοι» ὅτι μὲν δὲν εἶνα, ἴδον τοῦ ἱδικοῦ μου χαρακτῆρος τὸ νῦν κάνω ἐπαναστάσεις· μάρτυρες εἶναι οἱ ἴδιοι οἱ κατηγοροί· Αὐτὸ τὸ ὁποῖον λέγει καὶ προ αὐτοῦ «Ζηλωτῆς ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων», αὐτὸ καὶ ἐδῶ υπαινίσσεται μετὰ τὴν λέγειν «Τὴν ἐκ νεότητός μου βίωσιν»· Καὶ ὅταν ἦτο παρὼν ὅλος ὁ λαός, τότε ζητεῖ τὴν μαρτυρίαν τῶν δὲν πράττει αὐτὸ μόνον ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τοῦ Λυσίου, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον τοῦ Φηστου καὶ πάλιν ἐδῶ, ὅταν ἦσαν παρόντες περισσότεροι, ἐκεῖ δὲ δὲν ὑπῆρχεν ἀνάγκη πολλῆς ἀπολογίας, ἐπειδὴ τὸν ἢ θῶκωνσιν αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Λυσίου.

«Ἰσασαί λέγει, πάντες Ἰουδαῖοι, προγινώσκοντές με ἄνωθεν»· Καὶ δεῖν λέγει ποίου εἴδους εἶναι ὁ βίος τοῦ, ἀλλὰ ἀφήνει, εἰς τὴν συνειδησιν αὐτῶν, καὶ τοποθετεῖ τὸ πᾶν εἰς τὴν αἵρεσιν, δεικνύων ἅπ' αὐτὸ ὅτι δεῖν θὰ προετιμα αὐτῇ, ἐάν ἦτο φαῦλος καὶ κακόβουλος· Διὰ τὴν θρησκευτικὴν αὐτὴν δοξασίαν, λέγει, διὰ τὴν ὁποῖαν ἔχω εὑρεθῇ εἰς κρίσιν αὐτῇ καὶ ἀπὸ αὐτὸς γίνεται ἀποδεκτὴ, δι' αὐτὴν προσηύχοντο, δι' αὐτὴν λατρεύουν, διὰ τὴν ἐπιτύχουν αὐτὴν ἐγὼ κηρύσσω, καὶ δι' αὐτὴν τὴν ἐλπίδα κατηγοροῦμαι ἐπο-

μένως είναι ἴδιοι παραφρονῶν να πράττουν μὲν τὰ πάντα, δ' ἄνὰ τὴν ἐπιτυχῶν να ἐκδῶκουι δὲ ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος πιστεuei εἰς αὐτὴν.

«Ἐγὼ μὲν οὕτω εἶδομαι ἐμαυτῷ προς τό δογμα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου λέγει δὲ πολλὰ ἐναντία πρᾶξα» δηλαδή «προεκρίνα να πράττω αὐτὰ ἐπεὶ δὴ δέξιμουν ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ ἀλλὰ ἡμουν ἐξ αὐτῶν οἱ ὁποῖοι τὸν ἐπολέμουν». Δια τοῦτο καὶ εἶναι ἀξιόπιστος μάρτυς, ὅτι ὁ πράττων πολλὰ, καὶ ὁ πολέμῶν ἐκεῖνους οἱ ὁποῖοι πιστεuουν καὶ ὁ ἀναγκάζων να θλασφημοῦν καὶ ὁ κινῶν τὰ πάντα πόλεις ἄρχοντας, καὶ ἐκτελῶν αὐτὰ μόνος του, τοσὸν αἰφνιδίως ἔχει μεταβληθῇ.

Ἐπειτα πάλιν οἱ μάρτυρες οἱ συμπορευόμενοι ἔπειτα παρουσιάζει τὸν ἑαυτὸν του ὅτι ἐπεισθὴ δικαίως καὶ ἀπὸ τοῦ φῶς καὶ ἀπὸ τοὺς προφήτας καὶ ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα, καὶ ἀπὸ ὅσα τώρα ἔχουν οὐμῇ διότι προσέθεσεν· «Ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον περιλάμψαν με φῶς, καὶ τοὺς συν ἐμοὶ πορευομένους». Ἰδέ, λοιπόν, πῶς καὶ ἀπὸ τοὺς προφήτας καὶ ἀπὸ αὐτὰ πείθει αὐτοὺς. Διότι διὰ να μὴ φανῇ ὅτι εἰσάγει κανοτομίας ἂν καὶ δύναται να εἴπῃ σπουδαῖα, πάλιν καταφεύγει εἰς τοὺς προφήτας καὶ τὰ ἴδικά των (λόγια) φέρει εἰς τὸ μέσον. Αὐτο μὲν, λοιπόν, εἶναι περισσότερον ἀξιόπιστον διότι ἔγινε τώρα, ἀλλὰ, ἐπειδὴ τὸ εἶδε μόνος πάλιν ἐπιθεβαιῶνει αὐτό ἀπὸ τοὺς προφήτας. Καὶ πρόσεξε ὅτι αὐτός δὲν ὁμλεῖ ὁμοίως εἰς τὸ δικαστήριον καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκεῖ μὲν, λοιπόν, λέγει ὅτι καὶ «ἐφονευσατε», ἐδῶ δὲ τίποτε τοιοῦτου εἰδους, ὥστε να μὴ τοὺς παροξυνῇ περισσότερον ἀλλὰ τὸ ἴδιον φανερῶνει εἰπὼν· «Εἰ παθητός ὁ Χριστός». Τοιουτοτρόπως τοὺς ἐλευθερῶνει ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐγὼ, λοιπόν, κηρυσσω εἶναι ἀνέστη

πρώτος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀπὸ τοὺς προφητας τὸ ἀπο-
δεικνύω καθ' ὅσον καὶ οἱ προφῆται αὐτο κηρύσσουν
Ἐπομένως δεχθῆτε τὸν λόγον τοῦ ὡς ἐάν ἦτο τῶν προ-
φητῶν Ἐπειδὴ δὲ εἶπε το ὄραμα, καὶ μέ ἀφοσίαν εἰς
το ἐξῆς λέγει καὶ τα ἐπιτευγματα Ποῖα εἶναι αὐτά

«Τοῦ ἀνοῖξαι αὐτῶν, λεγε, ὀφθαλμοὺς καὶ ἀπο-
στρέφαι ἀπο σκοτοὺς εἰς φῶς καὶ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας
τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν Θεόν· εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι»
δηλαδή, «ὄχι διὰ τὴν τιμωρησιν, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν
κάμῃ ἀπόστολον».

Ἰδὲ, παρουσιάζει τὰ κακὰ τὰ ὅποια συνθλίβουν
τοὺς ἀπίστους τὸν Σατανᾶν, τὸ σκοτος, ὅπως καὶ τὰ
καλὰ τῶν πιστῶν, τὸ φῶς, τὸν Θεόν· τὴν κληρονομίαν
τῶν ἁγίων· Καὶ δε, προτρέπει ἀπλῶς νὰ μετανοοῦν
ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιδειξοῦν θίον ἄξιον θαυμασμοῦ· Καὶ
Ἰδὲ πανταχοῦ τοὺς ἐθνικοὺς συνδεομένους εἰς τὸν λό-
γον διότι οἱ παρειαρισκόμενοι προήρχοντο ἀπὸ ἐθνι-
κοὺς.

«Μαρτυρόμενος λέγει, μικρῶ τε καὶ μεγάλῳ»,
δηλαδή «καὶ εἰς ἐπίσημον καὶ εἰς ἄσημον»· Αὐτὸ τὸ εἶ-
πε το-ουτοτρόπως διὰ τοὺς στρατιώτας· Ἐπειτα, ἐγ-
καταλείπων τὴν θέσιν τοῦ ἀπολογουμένου, ἔλαβε τὴν
θέσιν τοῦ διδασκάλου διὰ τοῦτο καὶ ὁ Φῆστος τοῦ λέ-
γει· «Μαίνη».

Ἐπειτα, διὰ νὰ μὴ φανῇ ὅτι εἶναι ὁ ἴδιος διδάσκα-
λος, προσθέτει τοὺς προφήτας, τὸν Μωυσέα· «Εἰ παθη-
τός, λέγει ὁ Χριστός, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νε-
κρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ τε λαῷ καὶ τοῖς
ἐθνεσιν»· «Ὁ Φῆστος μεγάλη τῇ φωνῇ ἔφη»· Τοιοιουτρό-
πως ἡ φωνὴ ἦτο φωνὴ θυμοῦ καὶ ὀργῆς.

δ'· Τί, λοιπόν, (πράττει) ὁ Παῦλος, «Οὐ γάρ ἐστι,
λέγει, ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο»· Ἐδῶ τὸ λέγει
αὐτὸ διὰ τὸν σταυρόν, διὰ τὴν ἀνάστασιν καὶ ὅτι ἔχει

διαδοθῇ ἡ διδασκαλία εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης. «πιστεύεις, λέγει, βασιλεῦ Ἀγρίππα,» Δὲν εἶπεν «εἰς τὴν ἀναστασιν» ἀλλὰ «εἰς τοὺς προφήτας» Ἐπειτα τὸν προκαταλαμβάνει, καὶ λέγει «Οἶδα ὅτι πιστεύεις»

Πρὸς αὐτὸν (ὁμιλεῖ) καὶ ὁ Ἀγρίππας «Ἐ, ὀλίγω με πείθεις Χριστιανὸν γενέσθαι.» Δὲν ἀντελήφθη ὁ Παῦλος τι σημαίνει «ἐν ὀλίγῳ», ἀλλ' ἐνόμισεν ὅτι «παρ' ὀλίγον», δια τοῦτο καὶ πρὸς αὐτὸ ἀπαντᾷ τόσον ἦτο ἀπλοῦς Καὶ δὲν εἶπε «Δὲν θέλω» ἀλλὰ «εὐχομαι οὐ μόνον σέ ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας»

Ἰδὲ ὅτι ὁ λόγος εἶναι ἀπηλλαγμένος ἀπὸ κολακείαν «Εὐχομαι, λέγει, σήμερον γενέσθαι πάντας τοι οὗτους, ὁποῖος καὶ ἐγὼ εἰμι, παρεκτος τῶν δεσμῶν τούτων» Παρατήρησε αὐτὸς ὁ ὁποῖος καυχᾶται διὰ τὰ δεσμά, ὁ ἀναφέρων αὐτὰ ὡς χρυσὴν ἀλυσίδα τώρα δι' αὐτὰ ἀπευχεται. Καὶ μὴ ἀπαρήσης διότι ἀκόμη εὗρισκοντο εἰς ἀσθενέστεραν καταστάσιν καὶ εἶχε τὸν λόγον περισσότερον ἐπιεικῆ. Διότι, ὅτι τὰ δεσμά τὰ ἐθεώρει ὅτι εἶναι καλυτερο πρᾶγμα, ἀκουε πῶς πάντα τε εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοποθετεῖ (σύντα) πρὸ πάντων τῶν ἄλλων, λέγων «Παῦλος δέσμιος Ἰησοῦ Χριστοῦ»⁵ καὶ πάλιν «Τούτου χάριν τὴν ἀλυσιν περιέκειμαι, ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται»⁶ καὶ «ἄχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος»⁷.

Παρατήρησε ὅχι μόνον «δεσμῶν», ἀλλὰ καὶ «ὡς κακοῦργος» προσέθεσεν, αὐξάνων τὴν ἐκ τῶν δεσμῶν δόξαν Ἦτο δὲ διπλῇ ἡ τιμωρία, καὶ ὅτι εἶχε δεθῇ καὶ ὅτι ὡς κακοῦργος διότι ἐάν μὲν τοιοῦτοτρόπως εἶχε

5 Γαλᾶτ. 1, 14

6 Εφεσ. 3, 1

7 Β' Τιμοθ. 2, 9 καὶ Κολοσ. 4, 3

8 Β' Τιμοθ. 2, 9

δεθῇ ὥς διακαλοῖν θα ἔφερε καποια παρηγορια
το μεγανός τωρα δε κτ. ὥς κακουργος καὶ ὥς συλ-
ληφθεῖς δια τα φοβερα κα ὁμως δια τιποτε ἐξ αἰ-
τῶν δὲν ἐφρόντιζε

Τοιοῦτον πρᾶγμα ἡ ψυχὴ (γίνεται) ὅταν λάθῃ
πτερά ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐρωτᾷ ὅτι ἐάν ἐκεῖνο, οἱ ὁ-
ποῖο ἀσθενοῦνται αἰτῶν τοῦ πειστροῦ ἐρωτᾷ οὐδὲν θε-
ωροῦν οὔτε ἐνδοξοῦν οὔτε πολυτίμοι ἀλλ' ἐκεῖνα ὅσα
τοὺς ἐνισχυοῦν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν, αὐτὰ κρινόντα
καὶ ἐνδοξὰ καὶ πολυτίμα, καὶ αὐτὰ εἶναι δια τοὺς
τα πάντα, δηλοδὴ ἡ ἐρωμένη πολὺ περισσότερον οἱ
κυριευθεντες ἀπὸ αὐτῶν τὸν ἐρωτᾷ οὐδὲν θεωροῦν τας
τιμωρίας.

Ἐάν δὲ δὲν ἀντιλαμβάνωμεθα ὅσα λέγονται, δὲν
εἶναι, ἄξιον ἀπορας διότι δὲν ἔχομεν πείραν αὐτῆς
τῆς φιλοσοφίας. Διότι ἂν καποιος κυριευθῇ ἀπὸ το πῦρ
τοῦ Χριστοῦ γίνεται το οὔτος ὁποιος θα γινῇ κάποος
ἄνθρωπος μᾶος κατοικῶν εἰς τὴν γῆν το οὐτοτρόπως
οὐδὲν τὸν ἐνδοαφέρει, δια τὴν δόξαν καὶ τὴν ἔλλειψιν
δόξης, ἀλλ' ὅπως ἀκριβῶς ἐάν κατοικῶν μόνος οὐδε-
νός θα ἐφρόντιζει τοιουτοτρόπως οὔτε τότε ὁ τοιοῦτος
φροντίζει.

Τας ταλαιπωρίας δὲ τὸσον τας περ.φρονεῖ καὶ τας
μαστιγώσεις κα. τας φυλακάς, ἀκριβῶς ὥς ἐάν αὐτὰ
τα ὑφίστατο μὲ ἄλλο σῶμα, ἢ ὥς ἐάν εἶχε ἀκαμπτον
(ἀπροσθλητον) σῶμα τα ευχάριστα δὲ εἰς τὸν θίον
τοιουτοτρόπως τα χλευάζε κα. δι αὐτὰ δὲν γίνεται
αἰσθητός ὅπως ἡμεῖς δια τὰ νεκρὰ σωματα, ἢ οἱ ἴδιοι
ὅταν εἴμεθα νεκροί. Τὸσον δὲ ἀπέχει ἀπὸ τὸ νὰ κυ-
ριευθῇ ἀπὸ κάποιο παθος, ὅσων ὁ χρυσός ὅταν δο-
κιμάζεται εἰς τὴν φλόγα ὁ καθαρος θὰ ἀπέχη ἀπὸ
τὸν ρύπον. Διότι ὅπως ἀκριβῶς τα ἔντομα δὲν θὰ ἢ
το δυνατόν νὰ ἐμπέσουν εἰς τὸ μέσον τῆς φλογός, ἀλλ

λα ἀπομακρύνονται τοιουτοτρόπως καὶ τὰ παθῆ δὲν τολμοὺν νὰ τὸν πληρᾷσσουν. Καὶ ἐπεθυμοὺν μὲν δι' αὐτὰ νὰ δυναταί νὰ παρουσιάσω παραδειγμάτων ἀπὸ ἡμᾶς, ἐπεὶ δὴ δεῦρο ἀφαιρούμεθα εἰς ἀπορίαν (= ἀρηχανί-
ς) εἶναι ἀνάγκη νὰ καταφυγῶ πρὸς αὐτὸν τὸν ἰδόν.

Ἰδε, λοιπόν, πῶς συμπεριφερέτο αὐτὸς πρὸς ὅλον τὸν κόσμον. Ἐμοὶ κόσμος ἐσταυρώται, λέγει καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ.⁹ δηλαδὴ «εἶμαι νεκρὸς διὰ τὸν κόσμον, καὶ ἐκεῖνος δι' ἐμὲ νεκρὸς» καὶ πάλιν «Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστὸς»¹⁰ Αὐτὸ εἶναι, δυνατόν νὰ τὸ λέγῃ μόνος ὁ Παῦλος διότι, ἡμεῖς οἱ ὁποῖοι ἀπέχομεν τόσων ἐκείνου, ὅσων ἀπὸ τὴν γῆν ὁ οὐρανός, νὰ καλεπώμεθα ὥστε μήτε τὸ στόμα νὰ τολμῶμεν νὰ ἀνοίξωμεν.

Ὅτι δὲ ἦτο ὡς εἰς ἐρημὸν τόπον καὶ τοιουτοτρόπως ἐθεωρεῖ τὰ παρόντα, ἀκούε αὐτὸν νὰ λεγῇ «Μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ θελεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ θελεπόμενα»¹¹ Τι λέγεις, καὶ βεβαίως τὸ ἀντιθετὸν συμβαίνει (εἰς ἡμᾶς) ἀπὸ ἐκείνο το ὁποῖον λέγεις διότι, τὰ μὲν ἀόρατα δὲν τὰ θελεπομεν, τὰ δὲ ὀρατὰ τὰ θελεπομεν. Ὅπως εἶναι οἱ ὀφθαλμοὶ τοὺς ὁποῖους εἶχες, τοιοῦτοι εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ἔχουν δοθῇ διότι ὅπως ἀκριβῶς αὐτοὶ (οἱ ἰδικοὶ μας) τὰ μὲν θελεπόμενα (= ὀρατὰ) θελεποῦν, τὰ δὲ ἀόρατα δὲν τὰ θελεποῦν, τοιουτοτρόπως ἐκεῖνοι τὸ ἀντιθετὸν οὐδεὶς, ὁ ὁποῖος θελεπεῖ τὰ ἀόρατα, θελεπε, τὰ ὀρατὰ οὐδεὶς, ὁ ὁποῖος θελεπεῖ τὰ ὀρατὰ θελεπεῖ τὰ ἀόρατα. Ἡ δὲν συμβαίνει αὐτὸ καὶ εἰς ἡμᾶς. Διότι ὅταν, συγκεντρώσαντες τὸν νοῦν, σκεπτόμεθα κατὰ ἐκ τῶν ἀόρατων οἱ ὀφθαλ-

⁹ Γαλᾶθ 2, 14

¹⁰ Αὐτὸθ 2, 20

¹¹ θ' Κορινθ 4, 18

μοί γίνονται εἰς ἡμᾶς ἀπηλλαγμένο ἀπὸ δραστηριότητος (παραμένουν ἀκίνητοι, χωρὶς νὰ δραστηριοποιούνται).

Ἄς περιφρονήσωμεν τὴν δόξαν, ἃς ἐπιθυμῶμεν περισσότερο νὰ χλευάζωμεθα παρὰ νὰ ἐπαινώμεθα διότι ἐκεῖνος μὲν ὁ ὁποῖος χλευάζεται, οὐδολως θλάπτεται, ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖος ἐπαινεῖται, (θλάπτεται) πολὺ. Ἄς μὴ ὑπερηφανειώμεθα δι' ἐκεῖνα τὰ ὅποια τρομάζουν τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ἃς πράττωμεν αὐτόως εἰς τὴν περίπτωσιν τῶν παιδῶν διότι, οὕτε, ἐὰν ἴδωμεν καὶ ποῖον νὰ τρομάξῃ τὰ παιδιὰ, τὸν θαυμάζομεν διότι ἐὰν καποῖος φοβιζῇ, παρὰ διὰ φοβίζει διότι δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τρομάξῃ ἄνδρα. Καὶ ὅπως ἀκριθῶς αὐτοὶ οἱ ὅποιοι, ἐκφοβίζουν τὸ πράττουν αὐτὸ ἢ σηκώνοντες πρὸς τὰ ἐπαινὰ τὰς θλεφαρίδας, ἢ διαφορετικῶς παραμορφώνοντες τὸ πρόσωπον, ἐὰν εἶχον δὲ εἰς κατάστασιν φυσικὴν καὶ ἡρεμὸν τὸ βλέμμα, δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ πράξουν τοῦτο, τοιοῦτοτρόπως, λοιπόν, καὶ αὐτοί, διαστρέφοντες τὴν ὀξυδέρκειαν τοῦ νοῦ, αὐτὸ πράττουσι. Ἐπομένως ἄνθρωποι θεθαιῶς ἡπιοὶ καὶ καλὸν εἰς τὴν ψυχὴν οὐδεὶς θὰ ἐφοβείτο, ἀλλὰ ὅλοι, τὸν συμπαθοῦμεν, τὸν τιμῶμεν, τὸν σεβόμεθα. Δὲν θλέπετε πῶς ὁ προκαλῶν φόβον καὶ μισητὸς εἶναι καὶ εἰς ὅλους ἡμᾶς ἀνεπιθυμητός. Διότι τι δὲν ἀποστρεφόμεθα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὅποια δύνανται νὰ μᾶς τρομάζουν μόνον; οὐχὶ τὰ θηρία, οὐχὶ τὰς φωνάς, οὐχὶ τὰς μορφάς, οὐχὶ τόπους, οὐχὶ τὸν ἀέρα, ὅπως τὸ σκότος.

εἴ. Ἄς μὴ θεωρῶμεν σπουδαῖον, ἐὰν μᾶς φοβοῦνται οἱ ἄνθρωποι διότι πρῶτον μὲν οὐδεὶς ἄνθρωπος μᾶς φοβεῖται, δεύτερον καὶ ἂν μᾶς φοβοῦνται (ἃς μὴ νομιζόμεν) ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι σπουδαῖον πρᾶγμα. Μὲγα ἀγαθὸν εἶναι ἡ ἀρετὴ καὶ ἰδὲ πῶς εἶναι μέγα. Ἄν καὶ θεωρῶμεν ἄθλια τὰ πράγματα, διὰ τῶν ὁποίων ἔχει

συσταθῇ, τὴν ἰδίαν τὴν θαυμάζομεν καὶ τὴν μακαρίζομεν διότι ποῖος δὲν θὰ ἐκαλοτύχζε τὸν φιλοσοφόν, αἱ καὶ (ὑπαρχῇ) πενία, καὶ ὅσα τοιαῦτα φαίνονται ὅτι εἶναι ἀξιολύπητα. Ὅταν, λοιπόν, (ἡ ἀρετὴ) λάμπῃ δι' ἐκείων τὰ ὅποια θεωροῦνται ὅτι εἶναι ἄθλια, ἰδὲ τὴν ὑπεροχὴν.

Υπερφηανέυεσα, ἄνθρωπε, διὰ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ποία ἐξουσία, εἶπέ μοι ἐξελεγῇ διὰ χειροτονίας, "Εγίνες δυνατός ἀπὸ τοὺς ἄνθρωπους ἐσωτερικῶς χειροτόνησε τὸν ἑαυτὸν σου. Διότι δὲν εἶναι ἀρχὼν ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ὀνομαζέται (ἀρχὼν). ἀλλὰ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος εἶναι. Διότ' ὅπως ἀκριβῶς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ κάμῃ ὁ βασιλεὺς ἱατρον οὔτε ρήτορα τοιοῦτοτρόπως οὔτε ἀρχόντα· διότι οὔτε τὰ γράμματα οὔτε τὸ ὄνομα κάνουν τὸν ἀρχόντα. Ἐπειδὴ, ἐὰν θέλῃς, ὥς κατασκευάσῃ κάποιος ἱατρεῖον ὥς ἔχῃ καὶ μαθητάς, ὥς ἔχῃ καὶ ὄργανα καὶ φάρμακα καὶ ὥς εἰσέρχεται εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, ἀρὰ γε εἶναι ἀρκετὰ αὐτὰ νὰ τοῖν κάμουν ἱατρόν, Οὐδόλως ἀλλὰ ὑπάρχει ἀνάγκη τῆς τέχνης, καὶ χωρὶς αὐτὴν ὄχι μόνον δὲν ὠφελοῦν αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ θλαπτοῦν διότι ὁ μὴ ἱατρός εἶναι καλύτερον νὰ μὴ ἔχῃ οὔτε φάρμακα. Ἐκεῖνος μὲν, λοιπόν, ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει, οὔτε σωζει, οὔτε καταστρέφει, ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖος ἔχει, καταστρέφει, μὴ γνωρίζων πῶς θὰ τὰ χρησιμοποίησῃ ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχει ἡ σωτηρία μόνον εἰς τὴν φύσιν τῶν φαρμακῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν τέχνην τοῦ προσκομίζοντος διότι ἐὰν αὐτός δὲν ὑπάρχῃ, τὰ πάντα ἔχουν καταστραφῇ.

Τοιοῦτος εἶναι καὶ ὁ ἀρχὼν ἔχει ὄργανα, τὴν φωνήν, τὴν ὀργάνην, τοὺς δημίους, τὰς ἐξορίας, τὰς τιμὰς, τὰς δωρεάς, τοὺς ἐπαινοὺς· ἔχει καὶ φάρμακα, τοὺς νόμους ἔχει καὶ ἀσθενεῖς, τοὺς ἄνθρωπους· ἔχει ἐργαστήριον, τὸ δικαστήριον· ἔχει μαθητάς, τοὺς στρατιώτας·

αν λοιπόν, δεν γνωρίζη τὴν ἰατρικὴν ἐπιστημὴν, οὐδὲ μία ἢ ὠφέλεια αὐτῶν.

Ὁ δὲ καστίης εἶναι ἰατρός τῶν ψυχῶν, ὃχι τῶν σωμάτων. εὖν δὲ αὕτη (ἡ σωτηρία) τῶν σωμάτων ἔχει ἀνεγκλὴν τόσῃς ἐπιμελείαις πάλυ περισσοτερον ἢ τῆς ψυχῆς ἐπειδὴ καὶ σπουδαιότερα εἶναι ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὰ σώματα.

Ἐπομένως τὸ νὰ ἔχη (κάποιος) τὸ ὄνομα ἀρχοντος δὲν σημαίνει ὅτι εἶναι ἀρχὼν διότι καὶ ἄλλοι ἔχουσι σπουδαῖα ὀνόματα, (ὅπως Παῦλος, Πέτρος, Ἰακώβος, Ἰωάννης), ἀλλὰ δεῖ εἶναι, (σπουδαῖοι) ἀπὸ τὰ ὀνόματα δια τῶν ὅπεσιν ὀνομαζόνται, ὅπως ἀκριθῶς οὔτε ἐγὼ ἀλλὰ εἶμαι μὲν ὅμοιος κατὰ τὸ ὄνομα μὲ ἐκείνον τὸν μακαρίον ὃχι ὁμῶς τῆς αὐτῆς σημασίας δὲν εἶμαι, ὁ Ἰωάννης, ἀλλὰ ὀνομάζομαι.

Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐκεῖνοι, δὲν εἶναι ἀρχόντες, ἀλλὰ ὀνομαζόνται. Εἶναι δὲ ἐκεῖνοι ἀρχόντες καὶ χωρὶς αὐτῶν, ὅπως καὶ ὁ ἰατρός καὶ ἂν δὲν μεταχειρίζετα τὴν ἐπιστῆμην, τὴν ἔχει δὲ εἰς τὴν ψυχὴν εἶναι ἰατρός. Εἶναι ἀρχόντες οἱ ὅποιοι εἶναι κυριοὶ τῶν ἑαυτῶν τῶν Διότι αὐτὰ τὰ τρία εἶναι εἰς τὴν ψυχὴν, ἡ οἰκία, ἡ πόλις, ἡ οἰκουμένη καὶ προχωροῦν εἰς τὴν ὁδὸν τὰ πράγματα. Πρέπει, λοιπόν, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος πρόκειται νὰ ἰδρυσῇ οἰκίαν, καὶ νὰ τὴν οἰκοδομήσῃ ὀρθῶς, προηγουμένως νὰ τακτοποιῇ τὴν ψυχὴν τοῦ διότι εἶναι οἰκία ἰδικὴ τοῦ ἐάν δὲ δὲν ἡμπορῇ (νὰ ρυθμίσῃ) τὴν ἰδικὴν τοῦ, ὅπου εἶναι μία ψυχὴ, ὅπου κυριὸς ὁ ἴδιος, ὅπου πάντοτε συνευρίσκεται μὲ τὸν ἑαυτὸν τοῦ, πῶς θὰ οἰκοδομήσῃ τοὺς ἄλλους. Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἡμπορεῖ νὰ κανονίσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ, καὶ πράττων τὸ μὲν νὰ ἀρχῇ, τὸ δὲ νὰ ἀρχεταί, αὐτὸς καὶ οἰκίαν θὰ δυνηθῇ (νὰ ρυθμίσῃ) αὐτὸς δὲ (ὁ ὁποῖος θὰ δυνηθῇ νὰ ρυθμίσῃ) οἰκίαν, καὶ πόλιν Ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖος θὰ δυνηθῇ πόλιν,

καὶ οἰκουμένην. Ἐὰν δὲ δέν ᾔτα δυνατόν τὴν ψυχὴν (να τακτοποιήσῃ), πῶς θα ἠμπορέσῃ τὴν σώσειν.

Αὐτὰ ὑπ' ἐμοὶ ἐλεγχθῆσαι δια να μὴ ἐμεθα φοβισμένοι, ὡς πρὸς τὰς ἐξουσίας δια να γινώσκωμεν τι, λοιπὸν εἶναι ἐξουσία διότι αὐτὸ δὲν εἶναι ἐξουσία ἀλλὰ χλευασμὸς καὶ δουλεία καὶ ἀπειρά. Ἄλλα θὰ ἴδωμεν καποῖος να (τὴν, ὀνομασίαν)

Εἶπε μου τι εἶναι χαρακτηριστικὸν τοῦ ἄρχοντος. Ἄρα γε ὅχι το να ὠφελεῖ καὶ να εὐεργετῇ τοὺς ὑπηκόους, τί, λοιπὸν αἰ αὐτὸ δέν συμβαίνει, πῶς θα ὠφελεῖ ἄλλους αὐτός ο ὁποῖος δέν ὠφελεῖ τὸν ἑαυτοῦ τοῦ αὐτός ὁ ὁποῖος ἔχει ἀπερὸς τυραννικὰς ἐξουσίας τῶν παθῶν εἰς τὴν ψυχὴν πῶς θα ἐξολοθρευθῇ τὰς τῶν ἄλλων.

Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ἀπόλαυσις δέν εἶναι, αὕτη ἀπόλαυσις, ἀλλὰ ἄλλη. Διότι ὅπως ἀκριβῶς ἀρχὼν δέν ἐδείχθη αὐτός ἀλλὰ ἄλλος τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ ἀπολαμβάνων ἄλλος εἶναι διότι φαίνεται μὲν ὅτι, εἶναι καλοπέρασις τὸ να ἀπολαύῃς τῆς ἡδονῆς καὶ τὸ να τρώγῃς καθ' ὑπερβολὴν, δέν εἶναι ὁμῶς αὐτό, ἀλλὰ τὸ ἀντιθετὸν τὸ να ἔχῃς ψυχὴν ἀξιοθαύμαστον καὶ το να εὐρίσκεισαι εἰς εὐχαριστήσιν. Διότι ἔστω κάποιος ὁ ὁποῖος τρώγει, πίνει, σπαταλᾷ. Ἐπειτα ἂς φροντίξῃ καὶ ἂς λυπῆται μήπως ἠμπορεῖ αὐτός να εἶναι εἰς κατὰστασιν ἀπολαύσεως. Ἐπομένως δέν εἶναι τὸ να τρώγῃς καὶ να πίνῃς ἀπόλαυσις, ἀλλὰ τὸ να εὐρίσκεισαι εἰς κατὰστασιν εὐχαριστήσεως.

Ἄς εἶναι κάποιος ὁ ὁποῖος λαμβάνει ξηρόν ἄρτον, καὶ ἂς χορταίνῃ μὲ εὐχαρίστησιν. Ἄρα γε αὐτὸ εἶναι ἡδονή. Ἀσφαλῶς καὶ ἀπόλαυσις.

Ἄς ἴδωμεν, λοιπόν, εἰς ποῖον παρευρισκεται αὕτη, εἰς τοὺς πλουσίους ἢ εἰς τοὺς μὴ πλουσίους, οὐτε μόνον εἰς αὐτούς, οὐτε εἰς ἐκείνους, ἀλλὰ εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τοιοῦτοτρόπως τακτοποιοῦν τὴν ψυχὴν

των, ὥστε να μη εἴη πολλὰς ἀφορμὰς λυπῆς. Καὶ ποῖος εἶναι αὐτός ὁ θεὸς ἴσως θα εἴπῃ κάποιος διότι θεωρῶ ὅλους ἀνεξαιρέτως να ἔχουν ἀνοιχτὸ τὸ στόμα καὶ να θεωρῶναι ποῖος εἶναι αὐτός ὁ θεὸς ὁ ὁποῖος δὲν ἔχει λυπὰς. Βεβαίως ὡς ομολογηθῇ ἀπὸ σᾶς πρῶτον, ὅτι αὐτοὶ εἶναι εὐχαριστοὶς αὐτὸ ἀπόλαυσας, ὅταν δὲ εὐχαλῇ λυπη καὶ δὲν ἀπατῇ ἀπὸ ἡμῶν κρεας καὶ οἶνον καὶ μπαχαρικά καὶ ἐνδύματα μεταξωτά καὶ πλήθος φαγητῶν. Ἀλλὰ ἂν ἀποδείξω ὅτι εἶναι παρῶν ὁ τοιοῦτος θεὸς ἀνευ αὐτῶν, αὐτὴν τὴν εὐχαριστήσιν ἀγάπησε αὐτοὶ τὸν θεόν διότι τὰ πολλὰ ἐκ τῶν λυπηρῶν παρευρισκάντα. εἰς ἡμᾶς ἕνεκα τοῦ ὅτι δὲν σκεπτόμεθα πρεπόντως.

Ποῖος λοιπὸν, θα λυπηθῇ περισσότερον αὐτὸς ὁ ὁποῖος δὲν φροντίζει δια τ ποτε ἐξ αὐτῶν ἢ ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος φροντίζει, αὐτός ὁ ὁποῖος φοβεῖται τὰς μεταβολὰς ἢ ὁ μὴ φοβούμενος, ὁ φοβούμενος βασκανίαν, φθόνον, συκοφαντίας, ἐπιβολὰς ἀφανισμῶν ἢ ὁ ἐκτὸς αὐτῶν (εὐρισκόμενος) ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔχει ἀνάγκην περισσοτέρων ἢ ὁ οὐδενός, ὁ δουλεύων εἰς πολλούς, ἢ εἰς οὐδένα ὁ ἔχων ἀνάγκην ἀπειρῶν ἢ ὁ ἐλεύθερος, ὁ φοβούμενος ἕνα κύριον ἢ ὁ πολλούς.

Λοιπὸν, μεγαλότερα ἢ ἀπολαύσεις ἐδῶ. Αὐτὴν, λοιπὸν, ὡς ἐπιδιωκόμεν καὶ ὡς μὴ εἴμεθα φοβισμένοι, διὰ τὰ παρόντα, ἀλλὰ ὡς χλευάζωμεν πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν τοῦ θεοῦ καὶ ὡς εὐρισκώμεθα πάντοτε εἰς ἁρμονίαν, διὰ τὴν ἡμπορεσώμεν νὰ διέλθωμεν αὐτὸν τὸν θεόν χωρὶς λυπῆς καὶ νὰ ἐπιτυχώμεν τὰ ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα ἡμᾶς ἔχει ὑποσχεθῇ (ὁ θεός) μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλάνθρωπὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποιοῦ εἰς τὸν Πατέρα συγχρόνως εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, δύναμις, τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΓ' (53)

(Πράξ. 26, 30-32, 27 και 28-1)

«Ἀνέστη δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ηγεμὼν, ἡ τε Βερνικὴ καὶ οἱ συγκληβημένοι αὐτοῦ καὶ ἀντιμαρτυράντες ἔλαυνον πρὸς ἀλλήλους λεγόντες ὅτι οὐδεὶς θανάτου ἄξιον ἔχει, δεσμῶν πράττει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. Ἰγριππας δὲ τῇ Φησιφίφῃ Ἰπολειπτοῦ ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος αὗτος· εἰ μὴ ἐπεκέλευτο Καίσαρα»¹.

α Ἰδὲ πῶς καὶ πάλιν διὰ τῆς ψήφου τασσονται, (= ἀποφασίζουσιν) ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ μετὰ ἀπὸ τοῦ ὅτι εἴπεν (ὁ Φῆστος) «Μαινῇ» ἀπαλλάσσουν αὐτὸν ὅχι μόνον ἀπὸ τὸν θάνατον, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ δεσμὰ καὶ ὀριστικῶς θά τὸν ἀπήλλαττον, ἐὰν δὲν εἶχεν ἐπικαλεσθῇ τὸν Καίσαρα. Ἀλλὰ αὐτὸ ἔχει συμβῇ κατ' οἰκονομίαν ὅχι μόνον διὰ αὐτό, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ ἀπέλθῃ μὲ τὰ δεσμὰ. Διὰ τοῦτο ἔλεγε «Μέχρι, δεσμῶν ὥς κακοῦργος» διότι ἐὰν ὁ Κυρίος τοῦ κατετάχῃ μετὰ τῶν παρανόμων, πολὺ περισσότερον αὐτός. Διότι τότε φαίνεται τὸ ἄξιον θαυμασμοῦ τὸ νὰ ἔχῃς ἀναμειχθῇ μὲ αὐτοὺς χωρὶς οὐδόλως νὰ θλασθῇ ἀπ' αὐτούς.

«Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρεδίδουν τὸν τε Παῦλον καὶ τινὰς ἑτέρους δε-

1. Πράξ. 26, 30 - 32

σμωτας ἐκατόνταρχη λάρκα Ιουλιῶ σπειρας Σεβα-
στίης Ἐπθαιτες δε πλοῦν Ἀδριατικῇ μέλλοντες
πλεῖν τοὺς κατα τὴν Ἀσια τοποὺς ἀιτηθημεν δυτος
συν ἡμῖν Ἀρισταρχος Μακεδνός Θεσσαλονικεως Τῇ
δὲ ἑτερα κατηλθμεν εἰς Σιδωνα. Προσεξε μέλρι
πεῦ συμβαδίζω ο Ἀρισταρχος με τῷ Παυλῶν Ορ-
θῶς καὶ χρησμως παρερρίσκειται ο Ἀρισταρχος, διό
τι προκειται διὰ γενικῶς κατὰ ἀναφέρῃ εἰς τὴν Μα-
κεδονίαν

Φιλανθρωπῶς τε ο Ιουλιος τῷ Παλῶ χρησά-
μενος ἐπέτρεψε πρὸς τοὺς φίλους πορευθέντα ἐπιμε-
λειας τυχεῖν κακεῖθεν ἀναχθέντες ὑπεπλευσάμεν τὴν
Κυπρον διὰ το τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους.

Ἐπέτρεψε λέγει Ιουλιος φιλανθρωπῶς τῷ Παυ-
λῶ χρησάμενος. Ὅρθῶς πράττων αὐτο ἐπιτρέπει ὥ-
στε κατὰ τὴν περιποίησεως ἀφοῦ ἀπέλθῃ πλησίον τῶν
γνωστῶν (φίλων) διότι ἦτο φυσικόν κα εἶναι αὐτός
πολυ κακοποιημένος ἐκ τῶν δεσμών ἐκ τοῦ φόβου, ἐκ
τῆς κακομεταχειρίσεως. Ἰδὲ πῶς οὔτε αὐτο κρυπτεῖ,
διότι δηλ. ἤθελε κατὰ τὴν περιποίησεως.

Πάλιν δυσκολίαι πάλιν ἀνέμοι ἀντιθετοί. Πρόσε-
ξε διότι ὁ θῖος τῶν ἀγῶν τοιουτοτρόπως δι' ὅλων δημι-
ουργεῖται δεφυγον το δ καστήριον, καὶ περιπιπτουν
εἰς ναυάγιον καὶ τρικυμίαν αὐτο φανερώων, προσθέ-
τει· «Τὸ τε πέλαγος, το κατὰ τὴν Κλικίαν καὶ Παμ-
φυλίαν διαπλεύσαντες κατηλθομεν εἰς Μύρα τῆς Λυ-
κίας. Κακεῖ εὐρων ὁ ἐκατόνταρχος πλοῖον Ἀλεξανδρί-
νον πλέον εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀνεβίθασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό».

«Εὐρών πλοῖον λέγει, Ἀλεξανδρίνον». Εὐλόγως
εὐρίσκειται, ὥστε καὶ ἐκεῖνοι κατὰ ἀναγγεῖλουν τὰ σχετι

καὶ μετὰ τὸν Πάριον εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Λυκίαν· Ἰδὲ δὲ ὁ Θεὸς οἶδε, καθ' ὅσα νεοὶ οὔτε τροποποιεῖ ἄλλα τὸν ἀφῆκε· καὶ τληρὴς εἰς τοὺς δυσμενεῖς ἀνέμους· Ἄλλως καὶ τοιοῦτο τροπῶς θαῖμα ἀπεργάζεται, διότι διὰ τὴν πλῆριν ἀσφείδως δεινὸς ἀφῆκε, εἰς τὸ πέλαγος ἄλλα πάντοτε ἐπέσει, τληρὸν τῆς ζητιάς.

• Ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις ἐρροδοπλοοῦντες καὶ μόλις γεόμενοι, κατὰ τὴν Κιζίκον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ἐπεπλευροῦμεν τῇ Ἡρήτῃ, κατὰ Σαλμωτὴν, μέγας τε πᾶσι ἐνέμενος αὕτη πλῆθει· εἰς τόπον τινά καλῶμενον· Κιζίκον· ἡμεῖς δ' ἔγγυς ἦν πόλις Ἀρσασία· Ἰκανοὶ δὲ χρόνοι τὰ εἰσόμενοι καὶ ὄντος ἤδη τοῦ πλοῦς ἐπισφύουσιν· αὐτοὶ καὶ τῇ νηστείᾳ ἤδη παρεληλυθέναι παρήτε· ὁ Γαβίλος αὐτοῖς λέγων· "Ἄνδρες, θεωρῶ δὲ μετὰ θέρως καὶ πολλῆς ζημίας οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν μελλεῖν ἐσεσθαι τὸν πλοῦν· Ὁ δὲ ἐκατόνταρχος τῷ κριθενητῇ· τῷ τῷ κατὰ κληρῶ ἐπέθετο μᾶλλον ἢ τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις·

Νομίζω δὲ ἐδῶ λέγει τὴν νηστείαν τῶν Ἰουδαίων· διότι μετὰ τὴν Πεντηκοστήν ἐξῆλθον ἀπ' ἐκεῖ μετὰ ἀπὸ πολλοῦ χρόνου, ὥστε εἰς τοὺς ἴδιους σχεδὸν χειμῶνα καὶ φθάσιν εἰς τὰ μέρη τῆς Κρήτης· καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι μικρὸν θαῖμα καὶ διασωθεῖν, δηλαδή καὶ ἐκεῖνοι ἐξ αἰτίας αὐτοῦ.

• "Ἄνδρες, θεωρῶ δὲ μετὰ θέρως καὶ πολλῆς ζημίας λέγει, οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν, ἡμῶν μελλεῖν ἐσεσθαι τὸν πλοῦν· Ὁ Παῦλος μὲν, λοιπὸν, προέτρεψε νὰ παραμείνουν, καὶ προλέγει τὰ μέλλοντα ἐκεῖνο δὲ σπευδόντες, καὶ ἐμποδιζόμενο ὑπὸ τοῦ τόπου, ἤθελον νὰ διέλθουν τὸν χειμῶνα εἰς Φοίνικα.

6 Καὶ πρόσεξε τὴν πρόνοιαν κατὰ πρῶτον μὲν ἀ-

πέπλευσαν και ἐξήλθον, ἔπειτα μόλις ἐπέπεσεν ἀνέμος, το παρεδῶσαν εἰς τὴν τυχὴν και μετὰ δυσκολίας ἐσώζοντο. Ἀνεβέτου δὲ τοῦ λιμένας ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν οἱ πλείους ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι ἐκείθειν εἰ πῶς δύναντο κατατιθεσάιντες εἰς Φοινικὰ παραχειμάσαι λιμένα τῆς Κρήτης, βλέποντα κατὰ Λίβακα κατὰ χῶρον Ὑποπιεσαντος δὲ Νότου, δόξαντες τῆς πρὸ ἔσεως κεκρατηκεντα ἀράντες ἄσπον παρελέγοντο τὴν Κρήτην. Μετ' οὗ ποιεῖ δὲ ἔθαλε κατ' αὐτὴν ἄνεμος τυφωνικός, ὁ καλούμενος Εὐροκλυδῶν συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου, καὶ μὴ δυναμένου ἀντοφθαλμειν τῷ ἀνέμῳ ἐπιδόντες ἐφερόμεθα. Ἡσίων δὲ τι ὑποδραμόντες, καλούμενον Κλαυδὴν, μόλις ἰσχυσμεν περικρατεῖς γενεσθαι τῆς σκαφῆς ἦν ἀράντες, βοηθείαις ἐχρῶντο ὑποζωννύτες τὸ πλοῖον φοβούμενοι τε μὴ εἰς τὴν συρτὴν ἐκπέσωσι, χαλασάντες τὰ ἱστία, οὕτως ἐφέροντο. Σφοδρῶς δὲ χεμαζομένων ἡμῶν, τῇ ἐξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἐρριψαμεν. Μῆτε δὲ ἡλίου μῆτε ἀστρῶν ἐπιφανομένων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμέιου, λοιπὸν περιηρεῖτο πᾶσα ἐλπίς τοῦ σωζεσθαι ἡμᾶς. Πολλῆς δὲ ἀσπίας ὑπαρχουσης, τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν·

Ἴδε μετὰ ἀπο τοσσην τρικυμὰν ὁμιλεῖ εἰς αὐτοὺς ὄχι παρεμβάτων, ἀλλὰ ἐπιθυμῶν τοῖς ἁχίστοις νὰ γινῇ πιστευστός εἰς τὸ μέλλον. Δια τοῦτο καὶ λαμβάνει ὡς ἐγγυησιν τὰ ὅσα ἔχουν συμβῇ πρὸς μαρτυρίαν τῆς ἀληθείας τῶν ὁσων θὰ λεχθοῦν. Καὶ δύο γεγονότα προλέγει, καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἐκθληθοῦν εἰς νῆσον, καὶ ὅτι τὸ μὲν πλοῖον θὰ καταστραφῇ οἱ δὲ ἐντός εὐρίσκομενοι θὰ σωθοῦν. (τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο προῖον σκέψεως, ἀλλὰ προφητείας), καὶ ὅτι αὐτός πρέπει νὰ παρουσιασθῇ εἰς τὸν Καίσαρα. Το δὲ «κεχάρισται σοι ὁ Θεὸς ἀ-

παντας» το ὁποῖον εἶπεν δεῖ εἶναι ἐξ ἀλαζονείας, ἀλλὰ ἐπεὶ δὴ θέλει νὰ προσεταιρισθῇ τοὺς ταῖς δευοντας ὄχι διὰ νὰ τοῦ χρεωστοῦν ἐυγνωμοσύνην, ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπακούουν εἰς ὅσα ὑπ' αὐτοῦ λεγόνται, ὠμίλησε τοιοῦτο τρόπον. Τὸ δὲ «κεχαρισται σοι ὁ Θεός» διὰ τὸν Παῦλον ἔχει λεχθῇ. Ἀὐτὸ σχεδὸν λέγων εἰς τοῦτον «Εἶναι ἄξιο μὲν νὰ ἀποθάνουν, ἐπεὶ δὴ παρηκουσαν ἀλλὰ πρὸς χάριν σου τοῦτο γίνεται».

«Πολλῆς δὲ λέγει, ἀστίας ὑπαρχούσης τότε σταθεῖς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αἰτῶν εἶπεν Ὑδεὶ μὲν, ὦ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀναγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης, κερδῆσαι τε τὴν ὑβρίν ταυτήν καὶ τὴν ζημίαν καὶ ταῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν ἀποβολὴν γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔστα ἐξ ὑμῶν πλην τοῦ πλοίου. Παρέστη γάρ μοι ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ οὗ εἰμι, ὦ καὶ λατρεῦω, λέγων Μη φοβοῦ. Παῦλε. Καί, σε δεῖ παραστῆναι καὶ ἰδοὺ κεχαρισται σοι ὁ Θεός πάντας τοὺς πλείοντας μετὰ σοῦ. Διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες. Πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ ὅτι οὕτως ἔσται, καθ' ὃν τρόπον λελάληται μοι. Εἰς νῆσον δὲ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν. Ὡς δὲ τεσσαρεσκαὶδεκάτῃ νύξ ἐγένετο διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἄδρια κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ἐπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν καὶ βολίσαντες εὐρον ὀργυιὰς εἰκοσι θραχὺ δὲ διαστήσαντες, καὶ πάλιν βολίσαντες, εὐρον ὀργυιὰς δέκα πέντε φοβούμενοί τε μὴ πως εἰς τραχεῖς τόπους ἐκπέσωσιν, ἐκ πρύμνης ρίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας, ἤρχοντο ἡμέραν γενέσθαι. Τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θαλάσσαν, προφάσει ὥς ἐκ πρῶρας μελλόντων ἀγκύρας ἐκτείνειν εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώταις Ὑεάν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε. Τότε οἱ στρατιῶ-

το ἀπέκοψα τὰ σκοτία τῆς σκαφῆς, καὶ εἶπαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν».

Εἰδὼ φανεραίνει ὅτι ἐπρόκειτο νὰ φύγουν οἱ ναῦται παρακκοντες εἰς ἐκεῖνο το ὅποιον ἐλέγετο ὁ δὲ ἐκεῖτος ταρχος παρκεῖται μαζί με τοὺς στρατιώτας δια τοῦτο καὶ λέγει· Εἰαι εἴτο φύγωσ· Ὑμεῖς σωθῆναι οἱ δουασθε· γαρὶς νὰ τὸ εἶπη δ· α· το, ἄλλα δια νὰ τοὺς συκρατηθῇ καὶ αἱ μὴ διαφεισθῇ ἡ προφητεῖα.

Ἰδὲ δὲ ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν παιδαγωγοῦται αὐτὸ ὡς πρὸς τὴν ἐγκαρτερησιν τοῦ Παύλου· τοὺς ὁποῖους σώζει μέσα ἀπὸ τοὺς ἰδοὺς τοὺς κινδύνους καὶ κατ' οἰκονομίαν δὲν γνεται πιστευτός ὁ Παῦλος διὰ νὰ πιστευθῇ μετὰ τὴν ἐμπειρίαν τῶν γεγονότων αὐτοῦ λοιπόν, καὶ συνέβη.

Καὶ πάλιν προτρέπει νὰ λαβῶσιν τροφήν, καὶ ὑπακούουσιν καὶ ὁ ἰδοὺς πρῶτος λαμβάνει· ὅχι μὲ τὸν λόγον· ἄλλο καὶ διὰ τοῦ ἔργου πειθῶν ὅτι τίποτε δὲν ἐβλαπεν ἡ τρικεμία· ἄλλα μᾶλλον ὠφελῆσε τὰς ψυχὰς τῶν.

Ἐὰν δὲ οἱ ἐμελλεν ἡμέρα γινεσθαι παρεκάλει ὁ Παῦλος ἀπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς λέγων· Τεσσαρτεκαδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες ἄσσοι διατελεῖτε μὴδὲ προσλαθόμενοι· Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν τριφῆς τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐδεὶς γὰρ ὑμῶν θρῖξ τῆς κεφαλῆς πεσούτε· Εἰπὼν δὲ ταῦτα καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαρίστησε το· Θεῷ εἰς τοῖς πάντων, καὶ κλασας ἤρξατο ἐσθιεῖν· Εἰς) μο δὲ γινόμενοι πάντες καὶ αὐτοὶ προσελάθοντο τροφῆς· Ἦμεν ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακώσια ἐβδομήκοιτα ἔξ· Κορεσθέντες δὲ τῆς τροφῆς, ἐκουφίζον τὸ πλοῖον, ἐκβαλλόμενοι τὸν σίτον εἰς τὴν θάλασσαν· Ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίγασκοι κόλπον δὲ τινα κατενόουν, ἔχοντα αἰγιαλόν·

εις δι. ἐβούλευσαντο εἰ δυνατόν ἐξῶσαι τὸ πλοῖον. Καὶ τας ἀγκυρας περιελόντες εἷων ἐς τὴν θαλάσσαν, ἅμα ἀνέντες τας ζεικτηρίας τῶν πηδαλίων, καὶ ἐπάραντες τοὺς ἄρτεμανα τῇ πνεύσῃ κατείχον εἰς τὸν αἰγιαλόν. Περιπεσόντες δὲ εἰς τοποὶ διθαλάσσοι, ἐπὶ κείλαν τῆς ναῦς, καὶ ἡ μὲν πρῶτα ἔρεσασα ἔμεινεν ασάλευτος, ἡ δὲ πρυμνὰ ἔλυετο ὑπο τῆς θίας τῶν κυμάτων».

γ. Πάλιν προσπαθεῖ ὁ διαβολὸς νὰ ἐμποδίσῃ τὴν προφητείαν, καὶ ἐσκεπτόντο νὰ φονεύσουσι μερικοὺς, ἀλλὰ δὲν ἔφησεν ὁ ἐκατόνταρχος διὰ τὰ σώσῃ τοὺς Παῦλον, τὸσον πλέον εἶχε γίνει φίλος μετ' αὐτῶν. «Τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσιν, μὴ τις ἐκκολληθῇσας διαφυγῇ. Ὁ δὲ ἐκατόνταρχος βουλομένης διασῶσαι τὸν Παῦλον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος ἐκέλευσε τε τοὺς δυναμειοὺς καλεῖσθαι ἀπορριψάντας πρῶτους ἐπὶ τῇ γῇ, ἐξέειπεν καὶ τοὺς λοιποὺς οὕς μὲν ἐπὶ σπασίνοι, οὕς δὲ ἐπὶ τινῶν τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. Καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν».

«Καὶ διασωθέντες, τότε ἐπεγίνωσαν ὅτι Μελίτη ἡ νῆσος καλεῖται»³. Βλέπετε πόσον καλὸν ἔγινεν ἀπὸ τῆς κακοκαιρίας, Ἐπομένως ἡ τρικερὰ δὲν ἦτο ἀποτέλεσμα ἐγκαταλείψεως. Καὶ πῶς, λέγει, ὑπέμενον, ἐνῶ ἦσαν χωρὶς τροφῆν, καὶ δὲν ἐλάμβανον τιποτέ, κατείχε αὐτοὺς ὁ τρόμος, καὶ δὲν τοὺς ἄφηνε νὰ ἐπιθυμήσουσι τροφήν, ἐπειδὴ ἐπροκειτο νὰ κινδυνεύσουσι διὰ τὰ ἔσχατα. Αὐτὸ, λοιποὶ, το ὅποιον αὐτέβη ἔγινεν ἐξ αἰτίας τῆς καιρικῆς καταστάσεως, το δὲ θαῦμα μεγαλύτερον, ὅτι, εἰς ταυτην καιρικὴν κατάστασιν ἐσώθησαν

ἐκ μέσων τῶν κινδυνῶν καὶ ὁ ἴδιος καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἐξ αἰτίας του.

«Καὶ ἐπαφαντες τὸν ἀρτέμονα τῇ τνεούσῃ κατείχον εἰς τὸν αἰγᾶλον» Εἶπεν αὐτὸ ἐπεὶ δὴ ἠθέλε νὰ δειξῇ τῇ δυσκολίᾳ τῇ ὅπου αἱ ὑπεμένον τιεζόμενοι ὑπὸ τῆς τρικεμίας διότι πολλὰς φορὰς δει πράττουν τοιοῦτρόπως. Διὰ τοῦτο καὶ κατέβασαν τὸ λεπτὸν ὕφασμα δηλαδὴ τὰ ἱστία (ὅ ὅτι ὅταν ὑπάρχῃ ὀρμητικὸς ἄνεμος αὐτὸ γίνεται), ἐμποδίζοντες τὴν ἔφοδον τοῦ ἀνέμου. Αὐτὰ δὲ ὑφίσταντα, εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, ὅπου εἶναι δυσκόλος ἡ σωτηρία.

«Ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ διακόσαι ἐβδομήκοντα ἕξ» Καὶ ἀπὸ ποῦ εἶναι φανερόν ὅτι ἦσαν τόσοι οἱ συντελέ δουλῆτες. Ἦτο φρικτὸν γὰρ τοὺς ἐρωτᾶ τὸν λόγειν δὲ τὸν ὁποῖον ταξιδεύουσι καὶ νὰ τὰ πληροφορηθῇ ὅλα. Αἱ τοὶ δὲ δὲν ἔλαθον τιποτέ διότι δὲν τοὺς ἐνδιέφερε ἡ τροφή ἐπειδὴ ὁ κίνδυνος δὲν ἦ τὸ δὲ συνήθη πράγματα.

Καὶ παρατήρησε πῶς δὲν συνέβη τυχαίως οὔτε ἡ ρυμούλκησις τοῦ ταξέειε διὰ τὸν Παῦλον οὔτε ἀκατάλληλον τὸ ταξίδιον ὅλλα τὸ καθιστᾶ εὐκαιρίαν διδασκαλίας. Δὲν ἦτο δὲ ἀσημαντὸν αὐτὸ εἶν θεθαίως ὅλοι αὐτοὶ ἐπίστευσαι. Ἀλλὰ ὅς ἴδωμεν ἐξ ἀρχῆς τὰ ὅσα ἔχουν λεχθῇ.

«Ἰκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου, καὶ ὄντος ἤδη ἐπισηφαλοῦς τοῦ πλοός, παρήναι ὁ Παῦλος, λέγων αὐτοῖς ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ ὕθρεως καὶ ζημίας μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῦν» Ἰδὲ τὴν ταπεινώσιν διὰ νὰ μὴ φανῇ ὅτι προφητεία, ἀλλὰ ὅτι λέγει ἀπὸ σκέψιν «θεωρῶ» λέγει διότι δὲν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ τὸ ἀποδεχθοῖν, εἰάν ἀμέσως τὸ ἔλεγεν αὐτό. Προηγουμένως, λοιπόν, προφητεύει, καὶ λέγει «Ὁ Θεός, ὃ λατρεύω», προτρέπων ἐπιμόνως αὐτοὺς. Πῶς, λοιπόν, δὲν ἔγνε μέ ἀπώλειαν

ἀνθρώπων, θὰ ἐγινετο ἐὰν δέν τους δέσωζεν ὁ Θεός. Διότι ὅσον (ἐξήρτατο) ἀπο τὴν φύσιν τοῦ γεγονότος, θὰ ἔχανοντο ἀλλὰ ὁ Θεὸς ἐμπόδισεν.

«Ὁ δὲ ἐκαστανάρχης λέγει τῷ κυβερνήτῃ μάλ-
λον ἐπείθετο ἢ τοῖς ὑπο τοῦ Παύλου λεγομένοις». Διὰ
τὰ ἀποδεχθῆ ὅτι δέν ἔλεγεν αὐτὰ κατόπιν σκέψεως,
ὁ κυβερνήτης λέγει, τὰ ἀντιθετὰ ἐν καὶ εἶχε πειρα-
ῶς πρὸς αὐτὰ τοιοῦτοτρόπως δέν προήρχοντο ἀπο
συλλογισμὸν τὰ λεγόμενα.

«Ἀνελθέτου δὲ τοῦ λιμένος, λέγει ὑπάρχοντος»
Παρατήρησε καὶ ὁ τόπος διδάσκει ὅτι δέν εἶναι ἀπὸ
σκέψιν ἐπεὶ δὴ εἶναι ἀκατάλληλος περισσότερο δὲ κα-
τόπιν σκέψεως φαίνοντα ὅτι ὁμολοῦν οἱ περισσότεροι,
ἀπὸ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι καὶ σκέπτονται νὰ ἀποπλεύσουν
ἀπ' ἐκεῖ ἀλλὰ τίποτε περισσότερο ἐκ τούτου δέν κερ-
δίζουν αὐτοὶ διότι περπιπτουν εἰς θαλασσοταραχὴν
καὶ ρίπτουν τὸ φορτίον, το ὁποῖον ἔφερον μαζὶ τῶν. Διὰ
τοῦτο καὶ αὐτὸ δηλώνων προσέθεσε «Σφοδρῶς δὲ χει-
μαζομένων ἡμῶν, αὐτοχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου
ἐρρίψαμεν». Διὰ τὰ μὴ δύνανται νὰ ἀπειθοῦν μετὰ ἀ-
πὸ αὐτὰ, ταῦτα ἐπιτρέπονται. Καὶ φοβερά τρικυμία ση-
λώνεται, καὶ σκότος πολὺ ἐξαπλοῦται. Ἐπειτα διὰ νὰ
μὴ καταστραφοῦν, καὶ ὁ σῆτος ρίπτεται εἰς τὴν θαλασ-
σαν καὶ τὰ πάντα διότι τοῦτο σημαίνει «Τὴν σκευὴν τοῦ
πλοίου ἐρρίψαμεν».

«Πολλῆς δὲ ἀσυχίας ὑπαρχούσης, εἶπεν ὁ Παῦλος,
"Εἴδει πειθαρχήσαντάς μοι κερδήσαι τὴν ζημίαν". Εἶδες
πῶς δέν συνεσφέρον ἀσημάντα διὰ τὴν ἀκρόασιν καὶ
ἢ τρικυμία καὶ τὸ σκότος. Καὶ ἰδὲ πῶς ὑπακούει ὁ ἐ-
κκτόνταρχος ὥστε καὶ τὴν λέμβον νὰ ἀφήσῃ καὶ νὰ
τὴν χάσῃ. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ναῦται, δέν ἐπεσθῆσαν ἀκόμη
ἀλλὰ ἀργότερον πείθονται μὴ ἀπορήσῃ καθ' ὅσον
τὸ γένος αὐτῶν, εἶναι κατὰ κάποιον τρόπον θρασὺ καὶ

δυσκόλο· εἰς τὸ ἀπεθεταί. Σὺ δὲ ἐξετάσας ἀπ' ἐδῶ τῇ συνέσει τοῦ Παύλου· διότι δὲ ἐπιπλήττει καὶ δὲν παροργίζῃ· ἀλλὰ μετῆρμ' ἀνέλεγε· οὕτως ἔδει· ὁ δὲ τι ἐγνωρίζε· ὅτι εἶναι εἰ προσδεκτός κάποιος ὁ ὁποῖος εἰς τὰς συμφορὰς κατηγόρει· ἀλλ' αὐτὸν καὶ τὰ περισσώτερα τῆς συμφορᾶς παρ' ὁσῶπα τότε γίνεται εἰ προσδεκτός. Τότε λοιπὸν ἐπιτίθεται· ὅταν καθε ἑλπίς σωτηρίας ἀπευτερωθῇ· τότε πρόλεγε καὶ τὰ αἴσια.

Ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ καὶ ἐγένετο· λέγει· φοβούμενοι ἡγόρευον ἡμέρας γενέσθαι· Διὰ να μὴ εἴπῃ κατὰ τοῦτος ὅτι τίποτε δὲν συνέβη αὐτὸ προσέθεσε· δεκνῶν δὲ τὰ πάντα συνέβησαν. Οὐδέ συνέβη καὶ ὁ φόβος τὸ θεθῶν· ἡγόρευον γάρ· λέγει· ἡμέρας γενέσθαι· φοβούμενοι· καὶ τὸ μέρος φοβεροί· (ὁ δὲ ὡς πρὸς τὸ Ἀδριατικόν πελάγος αὐτὸν περιέβαλον) καὶ πολλὴ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τῆς τροφῆς· «τεσσαρεσκαιδεκάτην γὰρ σήμερον ἡμέραν προσδεκῶντες αἰτοὶ διατελείτε»· Ὡστε ἐξ ὅλων γενικῶς ἦσαι ἐν μέσω τοῦ θανάτου διὰ τοῦτο καὶ προσθέτει· «Παρακαλῶ ὑμᾶς προσλαθεῖν τροφῆς τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑποσχε»· ἐηλοδὴ· «διὰ να μὴ καταστραφῇτε ἀπὸ πείναν· λάβετε τροφήν»· Ἀσθῶν δὲ ἄρτον· λέγει· εὐχαρίστητε τῷ Θεῷ.

Ὁ δὲ ἰδὲ τὸ ὅτι εὐχαρίστησαι αὐτὸς διὰ τὰ ὅσα συνέβησαν· ὅχι μόνοι τοὺς ἐνεθάρρουνεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἔκαμει εὐθυμοὺς· «Ἡμεῖς δὲ λέγει, πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐν τῷ πλοίῳ διασκέσαι ἐβδομήκοντα ἔξ»· Δι' αὐτοὺς ἔλεγεν· «Ἀποβολὴ φυγῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν». Αὐτὸ εἶναι χαρακτηριστικὸν ψυχῆς ἡ ὁποία ἔχει λάθει ἐδήσεις, τὸ να εἴπῃ δηλαδὴ ὅτι· θα σωθοῦν· «Κορεσθέντες δὲ τῆς τροφῆς ἐκούφιζον τὸ πλοῖον, ἐκβαλλόμενοι τοὺς σίτον»· Βλέπεις, ὑπακούουσι μόνοι εἰς τὸ να λάθουν τροφήν· ἀλλὰ τοιοῦτοτρόπως, λοιπὸν τὸ πᾶν ἔρριψαν εἰς

τον Παυλον, ὥστε καὶ τὴν αὐτοὶ ναυῖον εἰς τὴν θαλάσσαν. Ἰδε οὐ αὐτοὶ καὶ τὰ ἀνθρώπινα πράττουσιν καὶ οὐ ἐμποδίζουσι τὸν Παυλον.

Ὅτε δὲ, λέγει ἡμέρα ἐγένετο, ἀνῆκαν τὰς ζευγῆρας. Καταστρέφεται τὸ πλοῖον τὴν ἡμέραν διὰ τὴν ἐλασθηνῆσαν ἀπὸ τὸν φόβον διὰ τὰ ἰδιῶς με ἔργον ἐμπρακτικῶς) τῆς προφητείας.

Τῶν δὲ στρατῶν βουλή ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσιν. Ἐλεπεῖς ὅτι καὶ ὡς πρὸς αὐτὸ ἔκαμαν χάριν εἰς τὸν Παῦλον διότι ἐξ αἰτίας αὐτοῦ δὲν ἄφησε νὰ φονεῖτο. αὐτοὶ ὁ ἑκατόνταρχος Ἰωσὴφ μου φαίνεται ὅτι ἦσαν ἐκεῖνοι κακοὶ κοινῶς παραδεδεγμένοι ὥστε νὰ προτιμῇσιν καὶ νὰ τοὺς φονεῖσιν. ἄλλα δὲν ἔγινε πλεονεξία, ἐπεὶδὴ ἡμποδίσθη ὁ σκοπός, ἀλλὰ ἄλλοι μὲν ἐκλύμῃσαν, ἄλλοι δὲ ἐφέροντο ἐπ' αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ὅλοι τοιοῦτοτροπῶς ἐσωθήσαν, καὶ ἡ προφητεία ἐπραγματοποιεῖτο, ἂν καὶ δὲν ἦτο κάποιο ἀξιολόγος ἕνεκα τοῦ χρόνου διότι δὲν τὴν προσέπεν πρὶν ἀπὸ πολλὰ ἔτη ἄλλα ἀκολουθῶν τῇ φύσιν τῶν γεγονότων διότι τὰ πάντα ἦσαν ἀπροσδόκητα, καὶ ἕνεκα τῆς ἱδικῆς τῶν σωτηρίας ἐπαρηγοροῦντο ποῖος ἔσται ὁ Παῦλος. Ἀλλὰ βαρύνετο νὰ εἴπῃ κάποιος. Διὰ τὴν δὲν ἔσωσε καὶ τὸ πλοῖον. Διὰ νὰ μαθῶν ποῖον κίνδυνον διεφυγον ὅτι δὲν ἦτο τὸ πᾶν ἀπὸ ἀνθρωπίνην βοήθειαν ἀλλὰ ἀπὸ τῆς χεῖρας τοῦ Θεοῦ ἡ ὁποία σώζει ἐνεὺς πλοίου.

Ἐπομένως οἱ δίκαιοι, καὶ ἂν εὐρίσκωνται εἰς τρυκυρίαν καὶ αἱ εἰς τὴν θαλάσσαν, καὶ ἂν εἰς τὸ πέλαγος τίποτε φοβερόν δὲν ὑφίστανται ἀλλὰ καὶ ἄλλους μαζὶ σώζουσι. Εἰς πλοῖον τὸ ὁποῖον ἐκινδύνευε καὶ ναυάγιον τὸ ὁποῖον ἀνέμενον, καὶ δεσμῶται χάριν τοῦ τὴν οἰκίαν ἅγιος ἄνθρωπος διότι πολλὰ αἱ συμφοραὶ καὶ εἰς ἡμᾶς ἀναφαίνονται, καὶ πολὺ φοβερῶτερα.

αὐτῶν ἀλλὰ εἶναι δυνάτοιν καὶ εἰς ἡμᾶς νὰ χαρισθοῦν, μόνον ἂν ὑπακούωμεν εἰς τοὺς ἁγίους, ὥπως ἀκριβῶς ἐκεῖνοι ἂν πράττωμεν ὅσα προσηταξοῦν, ὅτι, ὅχι, μόνον σωζόνται, ἀλλὰ καὶ οἱ ἰδιοὶ εἰσηγαγόν τῇ πίστιν καὶ ἂν εἶναι δεσμός ὁ ἅγιος, καταρθώνει περισσότερα ἀπὸ τοὺς ἐλευθέρους καὶ παρατήρησε, ὅτι, ἐδῶ κατὰ ἔχρ. συμβῇ Ὁ ἐλευθερὸς ἐκατόνταρχος εἶχεν ἀνάγκην αὐτοῦ τοῦ δεσμοῦ τοῦ ὁ εἰδῆμαι κυβερνήτης ἐχρεώζετο τὸν μὴ κυβερνήτην, μᾶλλον δὲ τὸν πραγματικῶς κυβερνήτην, διότι ἐν διηγεύει τοιοῦτον σκάφος ἀλλὰ τῇ, Ἐκκλησίᾳ, τῆς οἰκουμένης, ἀπὸ ἐκείνου ἀφοῦ ἔμαθε, τὸν Κυρίον καὶ τῆς θαλάσσης ὅχι διὰ τῆς ἀνθρωπίνης τέχνης ἀλλὰ διὰ τῆς πνευματικῆς σοφίας. Εἰς αὐτὸ τὸ σκάφος (οἰκουμένην) πολλὰ ναυάγια, πολλὰ κύματα πνεύματα πονηρὰ. «Ἐσώθεν μάχαι, ἐξώθεν φόβοι»⁴ ἐπομένως ὁ πραγματικῶς κυβερνήτης ἐκεῖνος ἦτο.

Παρατήρησε πῶς ὁλος λοιπόν, ὁ θῖος μας εἶναι τοιοῦτος διότι ἄλλοτε μὲν ἀπολαμβάνομεν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, ἄλλοτε δὲ συμφορᾶς ἄλλοτε δὲ καὶ ἔνεκα τοῦ ἀναποφασιστοῦ ἡμῶν, καὶ ἔνεκεν τῆς νωθρότητος ἐμπίπτομεν εἰς ἀπειρα κακά τοῦτο δὲ μᾶλλον συμβαίνει, ἐπειδὴ δὲν ὑπακούομεν εἰς τὸν Παῦλον, δταν σπευδῶμεν νὰ ἀπελθῶμεν κάπου, ὅπου δὲν προτρέπει διότι καὶ τώρα συνταξιδεύει, μὲ ἡμᾶς διὰ πλοίου, ἀλλ' ὅχι, δέσμιος, ὥπως τότε προτρέπει καὶ τώρα καὶ λέγει εἰς τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὴν θάλασσαν αὐτὴν «Προσέχετε ἑαυτοῖς εἰσελευσονται γὰρ μετὰ τὴν ἀφίξιν μου λύκοι θαρεῖς εἰς ὑμᾶς»⁵, καὶ πάλιν «Ἐν ὅσπερ

4 Β' Κορινθ. 7, 5.

5 Πρὸς 20, 28 - 29.

ροικς καιροῖς ἐνστήσονται, καιροὶ χαλεποὶ, καὶ ἔσονται οἱ ἄνθρωποι φιλαυτοὶ, φιλαργυροὶ ἀγαζόνες»⁶ Αὐτὸ εἶναι φοβερώτερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνεμους.

ε "Ἄς μένωμεν, λοιπόν, ἐκεῖ ὅπου προτρέπει, εἰς τὴν πίστιν εἰς τὸν λημένα τοῦ ἀσφαλῆ αὐτὸν περισσοτερον ἄς ἀκοῶμεν παρὰ τοῦ ἐντος ἡμῶν εὐρισκόμενον κυβερνητήν, δηλαδὴ τοῦ νοῦν "Ἄς μὴ πραττωμεν ὅσα αὐτὸς θὰ ὑπαγορεύῃ ὅσα ὁ ναυκλῆρος ἀλλὰ ὅσα ὁ Παῦλος ἀπειρους τοιαύτας τρικυμίας διῆλθε "Ἄς μὴ μονθάνωμεν ἀπο πέραν ἀλλὰ πρὸ τῆς πειρασ ἄς κερδίζωμεν καὶ κακοπάθειαν καὶ ζημίαν. "Ἀκουσε τι λέγει «Οἱ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμόν»' "Ἄς ὑπακούωμεν λοιπόν εἰς αὐτόν, διότι, καὶ ἐκεῖνο, ἐπεὶ δὴ δὲν ἔδειξαι ἐμπιστοσύνην, θλέπετε τί ἔπαθον.

Καὶ πάλιν εἰς ἄλλο σημεῖον λέγει, τι δημιουργεῖ ναυάγια «Οἵτινες λέγει, ἐναυάγησαν περὶ τὴν πίστιν»⁷ Σὺ δὲ νὰ μένης ἀκλόνητος εἰς ὅσα ἔμαθες καὶ διὰ τὴν ἀλήθειάν των ἐθεθαίωθης. "Ἄς ἔγωμεν ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν Παῦλον καὶ ἂν εὐρισκώμεθα ἐν μέσῳ τρικυμίας, ὅπωςδήποτε θὰ λυτρωθῶμεν τῶν κινδυνων, καὶ ἂν ἐπὶ δεκατέσσαρας ἡμέρας διαμένωμεν χωρὶς τροφήν, καὶ ἂν ὑποθιβάσθῃ ἡ ἐλπίς τῆς σωτηρίας, καὶ ἂν εἰμεθα εἰς θύελλαν καὶ σκότος, ἐὰν ὑπακούσωμεν εἰς αὐτόν θὰ ἀπαλλαγῶμε τῶν κινδυνων Πλοῖον ἄς θεωρῶμεν ὅτι εἶναι ἡ οἰκουμένη ὅλη, καὶ εἰς αὐτὸ οἱ κακοῦργοι καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἔχουν πολλὰ κακά, ἄλλοι μὲν ἄρχοντες, ἄλλοι δὲ φύλακες, ἄλλοι δὲ δι-

6 B Τιμόθ 3, 1 - 2

7 A Τιμόθ 6 9

8 Αὐτόθ 1 19

καί, ὅπως ὁ Παῦλος ἄλλο δε δέσμιος οἱ ὅποιοι ἔχουσι δεθῇ με τὰς ἁμαρτίας ἂν μὲν, λοιπὸν ὑπακούω μὲν εἰς τὸν Γαῦλον, δὲν χαλόμεθα καὶ ἂν εἴμεθα δεσμιος ἄλλα, ταῖς ἐλευθερωνόμεθα καὶ εἰς ἡμᾶς θα καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ πρὸς χάριν τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ δὲ θεωρεῖς ὅτι ἡ φανερός δεσμός τα ἁμαρτήματα καὶ τα πάθη εἶδοι, δὲν εἶναι μοι αἱ γειρες δεμένα ἄλλα ὁλόκληρος ὁ ἄνθρωπος. Διότι εἶπε μοι, ὅταν κοπιῶς ὁ ὅποιος ἔχει ἀποκτήσει πολλὰ χρήματα δὲν ἐξοδεύη αὐτὸν ὑπακούῃ ἄλλα τα κρατῇ δὲν εἶναι, δεμένος φανερῶτερος ἀπὸ καθε δέσμου, διὰ τῆς φλαγγυρίας δεσμοῦ στερεοῦ;

Τ λοιπόν, όταν κάποιος υποτασσεται εἰς τὴν μοῖραν, δεῖ ἔχει δεθῆ παλιν αὐτός με ἄλλα δεσμά. Τί, ὅταν εἶ, παρατηρεῖς; τί ὅταν εἰς οἰωνοὺς δέν εἶναι αὐτοὺς χειρότερα ἀπὸ καθὲς δεσμόν, τί ὅταν εἰς ἀφροσύνην ἐπιφέρῃς καὶ ἔρωτα. Ποίος θα θραύσῃ εἰς σᾶς αὐτοὺς τοὺς δεσμούς; Ὑπάρχει ἀνάγκη τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ λυθοῦν ἡ ἐν μὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι ἀρκετὸν νὰ ἐπιφέρῃ κίβδηλον, ὅταν δὲ (ὑπάρχουν) καὶ δεσμά καὶ τρικυμία, κατόλθαβε ποίον τὸ μέγεθος τῶν κινδύνων διότι τὸ δέν εἶναι ἀρκετὸν νὰ καταστρέψῃ δέν εἶναι ἡ πείνα, ἡ τρικυμία, ἡ κακία τῶν συμπλεόντων τὸ ἄκατάλληλον τοῦ καιροῦ. Ἀλλὰ ἐνώπιον ὅλων αὐτῶν ἐστάθῃ ἡ λαμπρότης τοῦ Παύλου.

Τοιουτοτρόπως λοιπόν, καί τώρα ἄς κρατῶμεν
πλησιον μας τοὺς ἀγίους καὶ δὲν θὰ ὑπάρχη κακοκα-
ρία μᾶλλον δέ, καὶ ἂν εἶναι τρικυμία θά γινῇ καλο-

8α Εννοεί ενταύθα παρατηρήσεις ημερῶν καὶ ἐσθρῶν τῆς ἐξδο-
μῆδος ἢ τοῦ μῆνός ἢ τοῦ ἔτους ἐκ τῶν ὁποίων ὁ Απ. Παῦλος ἀποτρέ-
πει τοὺς Γαλάτας (Γαλ. 4, 10)

καρῖα καὶ πολλή ἡρεμία, καὶ λυτρώσις ἀπὸ τοῦ κινδύνου, ἐπεὶδὴ εἶχε οἰκεῖον τὸν ἅγιον ἐκεῖνη ἡ χήρα καὶ ὁ θάνατος τοῦ τέκνου ἐλυθῇ καὶ ἔλαθε παλιν ζῶντα τὸν παῖδα⁸⁶.

Ὅπου φθάνουν ποδες ἀνθρώπων, τίποτε δὲν θα εἶναι λυπηρόν, καὶ ἂν αὐροῖ (αὐρεόαν) διαδοκίμασαν καὶ διαμεγαλυτέραν δοῶν τοῦ Θεοῦ. Ἄς συνηθίσῃς τὸ ἔδαφος τῆς οἰκίας νὰ βαδίζεσαι ἀπὸ τοιοῦτους ποδας, καὶ δὲν θα πατήσῃ ἐκεῖ δαιμόνων. Καὶ πολὺ εὐλόγως διότι ὅπως ἀκριβῶς, ὅπου θα ὑπαρχῇ εὐωδία, δὲν θα ἔχη μέρος ἡ δυσωδία τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅπου ὑπάρχει τὸ ἅγιον μέρος πνίγεται ὁ δαίμων εὐχαρστὲι τοὺς φίλους, φανερώνει τὴν ψυχὴν τὴν ἀφήνε ἐλευθερὰν. Ὅπου ὑπάρχουν ἀκανθαὶ, ἐκεῖ θηρία ὅπου φλογεῖται, δὲν ὑπάρχουν ἀκανθαί. διότι ἡ ἐλεημοσύνη, ὅταν εἰσέρχεται κόπτει τὰς ἀκανθὰς μὲ δέξυτῃτα μεγαλυτέραν ἀπὸ κάθε δρέπανον, μὲ περισσοτέραν σφοδρότητα ἀπὸ κάθε φλογα. Μη φοβηθῇς σέβεται, τὰ ἱχθὺ τῶν ἁγίων, ὅπως ἀκριβῶς τοὺς λέοντας αἱ ἄλλοι πεκεὶς «δικαίος γάρ, λέγει, ὡς λέων πέποιθεν»⁸⁷.

Ἄς ὁδηγῶμεν ἐντὸς τῆς οἰκίας αὐτοὺς τοὺς λέοντας, καὶ ὅλα τὰ θηρία ἐκδιωκονται γωρὶς νὰ φωνάζουν αὐτοὶ πολὺ ἄλλα μόνον μὲ τὸ νὰ ὁμιλοῦν. Διότι οὔτε ὁ θρυχηθμός τοῦ λέοντος δὲν ἀπομακρύνει, τόσον τὰ θηρία ὅσον ἡ προσευχὴ τοῦ δικαίου ἐκδιώκει τοὺς δαίμονας ἂν μόνον ὁμιλήσῃ, ἔχουν ἤδη καθίσει ἐκ φόβου συνεσταλμένα.

Καὶ τοῦ, λοιπόν, ὑπάρχουν τοιοῦτοι, λέγει, Παν

⁸⁶ Αναφέρεται ὁ ἱερός Πατὴρ εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ υἱοῦ τῆς κήρας εἰς τὸ Σόρεπτα ὑπὸ τοῦ προφήτου Ἠλίου (15ε Γ Βασ 17 17 κ. εἰ.).

⁸⁷ Παροιμ 28, 1.

ταχοῦ ἂν ἡμεῖς πιστευώμεν, ἂν τοὺς ζητῶμεν, ἂν ἐν-
διαφερωμεθα. Ποῦ τοὺς ἐζήτησες, εἶπέ μου πότε εἶ-
χες αὐτο το ἔργον· πότε υπελογίσεις αὐτὸ τὸ πρᾶγμα;
Ἐάν, λοιπόν, δὲν ζητῇς, μὴ ἀπορήσης, ἐπειδὴ δὲν εὐρί-
σκεῖς «ὁ γὰρ ζητῶν εὕρισκε»^ο, ὅχι ὁ μὴ ζητῶν. Ἄκου-
σε τοὺς εὕρισκόμενους εἰς τὰς ἐρημίας ἀπομάκρυνε
χρυσὸν καὶ ἀργυρίαι εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς οἰκουμένης
ὕπαρχουσιν. Καὶ ἂν δὲν δεχέσαιο εἰς τὴν οἰκίαν, πῆγαινε
σὺ πρὸς αὐτοὶ, μαθητεύσας πλησιοὶ τοῦ ἀνδρός, νὰ εἰσαί
εἰς ἐκεῖνου τὴν οἰκίαν, ὅα νὰ ἡμπορέσης νὰ ἐπιτύχῃς,
καὶ νὰ ἀπολαύσῃς τῆς ἐξ ἐκεῖνου εὐλογίας· διότι εἶναι
σπουδαία ἡ εὐλογία ἡ προσερχομένη ἀπὸ τοὺς ἁγίους,
τὴν ὅποιαν ἄς φροντιζώμεν νὰ ἐπιτυχώμεν, ἵνα βοηθού-
μενοι ἀπὸ τὰς εὐχὰς τῶν ἀπολαυσώμεν τὴν φιλανθρω-
πίαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐνδυναμώνει, μέ-
τῃ χάρι καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Μονογενοῦς Τοῦ Υἱοῦ,
μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα συγχρόνως καὶ εἰς
τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, δύναμις τιμὴ, τώρα
καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΔ' (54)

(Πράξ 28, 2-16).

«Οἱ δὲ ὁμόδοκοι παρείχον οὖν τὴν ταχέως φιλαν-
θρωπίαν ἡμῶν· ἀνέψαντες γὰρ πυρὰν, προσελάδοντο πάν-
τας ἡμᾶς διὰ τὸν μετὰ τὸν ἐρεστώτα καὶ διὰ τὸ ψῆχον»

Συστρέφαντος δὲ τοῦ Πάντος φρυγάνων πλῆθος, καὶ ἐπειδὴ ἐπὶ τῇ πυρᾷ, ἔχιδνα, εἰ τῶς θερμότητι διεξείη, ἔχιδνα, καθήκοντος τῆς χειρὸς αὐτοῦ¹

α Ἐξηγεῖ, πῶς προσέφερον τὴν φιλανθρωπίαν οἱ θάρβαροι. «ἀνάφαντες γὰρ, λέγει, πυρὰν προσελάβαντο πάντας ἡμῶς» Ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχεν οὐδεμία ὠφέλεια διὰ τὴν σωτηρίαν ἐξ ἄλλης πηγῆς καὶ ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ τοὺς δημιουργήσῃ καταστροφῆς ἢ κακοκαρίας, ἀνάπτουν πυρὰν Ἐπειτα ὁ Παῦλος ἀφοῦ ἔλαθε φρύγανα, τὰ ἔθεσεν ἐπαιῶ εἰς τὴν πυρὰν τοῦτο καὶ δηλώνων προσθετεῖ, λέγων «Συστρέφαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων πλῆθος» Ἰδὲ ὅτι καὶ αὐτὸς ἐνεργεῖ καὶ ὅτι, δὲν θαυματουργεῖ ἀνευ λόγου εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν, ἀλλὰ ἐξ ἀνάγκης διότι, καὶ κατὰ τὴν τρικυμίαν προεφητεύσεν ἐπειδὴ ὑπῆρχεν αἰτία ἀλλ' ὅχι, ἀνευ λόγου, καὶ ἐδῶ πάλιν μαζεύει φρύγανα καὶ τὰ θέτει ἐπὶ τῆς πυρᾶς Βλέπετε ὅτι δὲν πράττει, τίποτε ἐγωϊστικόν, οὔτε περιττόν, ἀλλὰ διὰ νὰ σωθοῦν οἱ ἱδ.οι καὶ νὰ ἀπολαύσουν κάποιαν θερμότητα.

Ἐπειτα ἐχιδνα (= ὄχιά), ἡ ὁποία ἐξῆλθεν ἐξ αἰτίας τῆς θερμότητος, ἐδάγκασε τὴν χεῖρα του καὶ ὅτι (τον) ἐδάγκασε, τὸ κάνει φανερόν ἐκ τοῦ συμπεράσματος, λέγων Ὡς δὲ εἶδον οἱ θάρβαροι τὸ θηρίον κρεμάμενον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους Πάντως φονεὺς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὃν, διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης, ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἶασε». Ὅρθως καὶ αὐτὸ ἐπετραπή, ὥστε καὶ νὰ ἴδουν αὐτοὶ καὶ νὰ εἰπουν ταῦτα, διὰ νὰ γίνῃ πιστευτόν τὸ θαῦμα ὅταν γίνῃ.

¹ Πράξ 28, 2 - 3.

Ἰοὺς εὐκελὲς τρέφειν, τὰ φεσλὴν κρίσιν καὶ εἰς τοὺς ὑπερβόλους καὶ μεσέσθων ἰσὶ λέγουσι οἱ ἴδιοι μεταξύ τῶν καὶ τῶν αὐτῶν κατηγόρουσι. Τοιοῦτο τρόπον καὶ σὺ τρέφουμένως βλέπουν, διὰ νὰ θαυμάσουν περισσότερον.

Ὁ μὲν οὖν, οὕτως ἐξάμενος το θημιον εἰς το πῦρ, ἔπαθεν αἰδέν κακόν, οἱ δὲ προσεδόκων αὐτὸν μέλλειν πῆπρασθαι, ἢ καταπύπειν, ὡφω νεκρόν. Ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκόντων καὶ θεωροιντων, μηδὲν ἀτοπον εἰς αὐτόν, γινόμενοι μεταβάλλομενοι ἐλέγον θεοὶ αὐτὸν εἶναι. Ἀ τοι οὐ ποῖο ἐνόμζοι, διτ, αὐτος θά ἐπρήσκετο, ὅη' αἰδή, διτ, θά ἐξέρχεται αὐτο, ὅταν εἶδον, ὅτι δέν ἐπαθε τιποτε, λέγου, διτ, εἶνα, θεός. Πάλιν ἄλλη ὑπερβολὴ τιμῆς σιτῶν, ὡπως ἀκρῶς καὶ τοῦ λαοῦ εἰς τὴν Λυκαονίαν.

Ἐν δὲ ταῖς περὶ τοῖν τοπο, ἐκεῖνο, χωρὶα ὑπῆρχε τῷ πρώτῳ τῆς ὑπὸς διέματ, Ποπλίω, ὅς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας φ' ὀφρονως ἐξενισεν. Ἰδου πάλιν ἄλλος φιλέμενος καὶ πλουσιος καὶ πολὺ εὐπορος, ὁ Πόπλιος Ἀστος, χωρὶς νὰ ἴδῃ τιποτε ἄλλ' εὐσπλαγχνοθεὶς αὐτοὺς ἐξ αἰτίας μονοὶ τῆς συμφορᾶς, τοὺς ἐδέχθη καὶ τοὺς περιεποιήθη.

Ἐγενετο δὲ τοῖν ποτέρα τοῦ Ποπλίου, πυρετοῖς καὶ δυσεντερίς συνεχομενον, κατακεισθαι πρὸς δὲν ὁ Παῦλος, εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἰασατο αὐτόν. Ὡστε ἦτο ἄξιός νὰ εὐεργετηθῇ, διὰ τοῦτο καὶ ἀποδίδων ἀμοιβὴν εἰς αὐτόν, διὰ τὴν ὑποδοχήν, τοῖς ἐθεραπευσε. Τοῦτου δὲ γενομένου, καὶ οἱ λοιποὶ, οἱ ἔχοντες ἀσθενεῖς ἐν τῇ νήσῳ, προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο, οἱ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν, δηλαδὴ «καὶ εἰς ἡμᾶς ὅταν ἐπρόκειτο νὰ

ἀποπλειςάμε· ἔδωκα το ἀναγκαίῳ κα εἰς τοὺς ἄλλους».

Ἰδε δὲ αὐτοὶ ὅτι πλὴν ἐσωθῆσα ἀπὸ τῆς κακοκυρίας μέλλου· εἰς περιπέησιν ἄλλα καὶ ὅτ' με φησὶμαί· τὰς πέντε, ἔτι εἰς αἰτίας αὐτοῦ διότι τρεῖς μῆνες ἦσαν ἐκεῖ τρεφόμενοι ὅλοι· Καὶ ὅτ' ἔμειναν τόσους, ἔπειτα ἀκό· παρὰ τοῦτο ἐξηγῶν προσθετεῖ· Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ὁ ἡγεμὼν ἐπλοῖω παρακεχεμακότεν ἐπὶ τῇ ἡσῶν Ἀλεξανδρινῶν παρασημῶ Διοσκουρίδης· Καὶ καταλθεῖν τρεῖς Συριακοὺς ἐπέμενα· μεν ἡμεῖς τρεῖς· ὅτε περιελθεῖν κατητήσαμεν εἰς Ρηγίον· καὶ μετὰ μῆνας ἑπτὰ ἐπὶ, ἐπομένῃ νότου δεσπείοντος ἡλέμεν· εἰς Ποτιόλους οὗ ευρόντες ἀδελφοὺς παρεκλήθημεν ἐπὶ τὰς ἐπόμενας ἡμέρας ἑπτὰ καὶ οὕτως εἰς τὴν Ρωμὴν ἤλθον· ἡλκεῖθιν οἱ ἀδελφοί, ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν· ὁ δὲ ἡγεμὼν εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρως Ἀππίου Φαρεῦ, καὶ τριῶν Ταξερῶν· οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχόμενος τὸ Θεῷ ἔλαβε θάρσος·

Ἰδε δὲ ὅτι ὅλα αὐτὰ γίνονται διὰ τοῦ Παύλου ὥστε να πιστεῖσαι, οἱ δεσπῶντες οἱ στρατῶντες, ὁ ἑκατόνταρχος διότι ἐστὶ ἡσῶν ἀναρπτο (ὑψέστοι) καὶ μετὰ τὰ ὅποια ἠκούσαν ὅταν τοὺς συνεβούλευσε, καὶ ἀπήλυσαν μετὰ ὅσα προεῖπεν, καὶ μετὰ ὅσα ἐθαυματουργήσῃ καὶ μετὰ ὅσα τοὺς ἔθρεψε· θὰ ἐφορτάζοντο σπουδαῖα δι' αὐτόν· Ἰδέ· ἔστιν ὑπαρχὴ σωστὴ κρίσις, καὶ ὅχι προκατελημμένη ἀπὸ καποιοῦ πάθος, πῶς ἀμέσως ἀποδέχεται τὰς ὀρθὰς κρίσεις καὶ τὰς ἀποφάσεις μετὰ ἀκριβοῦς διακρίσεως· Ἦδη ἐφθασε τὸ κήρυγμα καὶ εἰς τὴν Σικελίαν τοιοῦτοτρόπως ἐφῆρτε ἐσπευσμένως καὶ εἰς Ποτιόλους, ὅπου καὶ ἀφοῦ εὔρον μερικοὺς ἀδελφοὺς διέμεινοι πλησίον των· Ἐπειτα καὶ ἄλλοι ἔνεκα τῆς φήμης τοῖς συναποῦν· τόσον μεγάλη ἦτο ἡ προθυμία τῶν ἀδελφῶν ὥστε δὲν τοὺς ἐταράξε τὸ ὅτι

ἦτο δέσμος ὁ Παῦλος ἀλλ' ἐξῆλθον εἰς πρῶπάντησιν

Παρατήρησε ὅτι, καὶ αὐτὸς ὑπεστή κατὶ ἀνθρώπινον «θάρος γὰρ λέγει. ἔλαθεν ἰδὼν τοὺς ἀδελφούς». Ἄν καὶ εἶχε τόσα θαύματα ἐπιτελέσει, ἀλλ' ὁμῶς ἔλαθε καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ἐμφανισεως τῶν θοήθειαν. Ἐξ αὐτοῦ πληρφερούμεθα ὅτι, ὡς ἄνθρωπος καὶ παρηγορεῖτο καὶ ἀντιθετως

«Ὅτε δὲ ἦλθομεν εἰς Ῥώμην ἐπετράπη τῷ Παύλῳ μένειν καθ' ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ». Βλέπεις τοῦ ἐπετραπῆ νὰ μνημονεύῃς τοῦ Δέν εἶναι καὶ αὐτὸ μικρὰ ἀπόδειξις τοῦ ὅτι αὐτὸς πολὺ ἐθαυμάσθη διότι δὲν τὸν περιελάμβανον μετὰ τῶν ἄλλων.

«Ἐγένετο δὲ μετὰ τρεῖς ἡμέρας συγκαλέσασθαι τὸν Παῦλον τοὺς δικτοὺς τῶν Ἰουδαίων πρῶτους». Ἐπειτα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας ἐκάλεσε τοὺς προκριτοὺς τῶν Ἰουδαίων ὥστε νὰ μὴ προλάβουν αὐτοὶ νὰ μαθουν (τὰ γεγονότα). Καὶ τί κοινὸν πρὸς ἐκείνους εἶχεν, διότι δὲν θα ἐπρόκειτο αὐτοὶ νὰ τὸν κατηγορήσουν. Ἀλλ' ὅπως δὲν ἐφρόντιζεν αὐτό, ἀλλὰ νὰ διδάξῃ αὐτὸ καὶ νὰ μὴ παρολισιαθοῦν εἰς αὐτοὺς τὰ ὅσα ἐλέγοντο.

θ'. Οἱ μὲν, λοιπόν, Ἰουδαῖοι, ἐνῶ εἶδον τόσα θαύματα, τὸν κατεδίωκον, τὸν ἀπεμάκρυνον οἱ δὲ θάρσαροι, χωρὶς νὰ ἴδουν τίποτε, ἕνεκα μόνον τῆς συμφορᾶς (τὴν ὅποιαν ἀντιμετώπισεν) ἦσαν φιλόανθρωποι. «Πάντως, λέγει, φανεὺς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος οὗτος». Δὲν ἐκφράζουν ἀπλῶς τὴν γνώμην των, ἀλλὰ «πάντως» λέγουσιν δηλαδὴ ὅσον εἶναι δυνατόν νὰ ἴδωμεν. «Καὶ ἡ δίκη, λέγει, ζῆν οὐκ εἶασεν αὐτόν». Ἐπομένως εἶχον καὶ τὴν περὶ προνοίας ἀντιληψιν, καὶ συνέβαινε νὰ εἶναι αὐτοὶ οἱ θάρσαροι μὲ πολὺ περισσοτέραν ὀρθὴν κρί-

σιν ἀπ' ὅτι οἱ φιλόσοφοι² διότι αὐτοὶ μὲν δὲν ἐπιτρέπουν νὰ ἀπολομθεῖναι πρᾶσις τα ὑπὸ τὴν σελήνην, αὐτοὶ δὲ νομζουν ὅτι πανταχοῦ εἶναι παρὼν ὁ Θεός, καὶ ὅτι, κοι ἂν γαπο-ος πολλα διαφυγη, δὲν θα διαφυγη εἰς το τέλος³. Καὶ ἰδὲ πῶς οὐδόλως ἐπιτίθενται, ἀλλὰ τὸν σέβονται, ἐπὶ τινα χρόνον ἐξ αἰτίας τῆς συμφορᾶς οὔτε τὸν διασυροῦν ἀλλὰ μεταξυ τῶν λέγουν⁴ διότι τα δεσμα αὐτο προέτρεποι νὰ ὑποπτεύωνται ἂν καὶ ἦσαν δέσμιοι.

Ἄς ἐντραποῦν ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι λέγουν· «Νὰ μὴ εὐεργετῆς τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὰς φυλακάς» Ἄς ἐντραπῶμεν τοὺς θαρδαρους ὅτι δὲν ἐγνωρίζον ποῖοι ἦσαν ἐκεῖνοι, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν συμφορὰν κατα πρῶτον ἐμάνθανον ὅτι ἦσαν ἄνθρωποι δια τοῦτο καὶ τοὺς ἐκρίναν ἀξιούς τῆς φιλανθρωπίας

Ἐπὶ πολὺ δέ, λέγε, προσδοκῶντων αὐτῶν⁵ δηλαδὴ, «ὅτι ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπεριμεναν νὰ ἀποθάνῃ» Αὐτὸς δὲ καὶ ἐτιναξεί εἰς τὸ πῦρ τὸ θηρίον, καὶ ἔδεξε τὴν χεῖρα, ὅτι δὲν εἶχε πάθει τίποτε Ὅταν εἶδον αὐτὰ καὶ ἔμειναν ἐκπληκτοὶ καὶ ἐθαύμασαν Δὲν συνέβη δὲ ἀμέσως τὸ θαῦμα, ἀλλὰ ἐχρονοτριβήσαν οἱ ἄνθρωποι, ὥστε νὰ μὴ θεωρηθῇ ὅτι, εἶναι προϊόν φαντασίας τοιουτοτρόπως δὲν ἦτο ἀπάτη, οὔτε ἦτο μαγεία

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ὑπῆρχε χωρία

2. Πρόκειται περὶ τῶν δεισῶν ἢ δεισῶν φιλοσόφων οἱ ὁποῖοι ἐλέγον ὅτι ὁ Θεὸς ἐδημιουργοῦ τὸν κόσμον ἀλλὰ δὲν μεριμνᾷ γαὶον περὶ αὐτοῦ

3. Οἱ θάρδαροι αὐτοὶ ἐπιστευσαν ὅτι ἡ Δίκη ἢ ἡ ἀποσι «Ζὴν οὐκ εἰσασεν αὐτόν» εἶναι ἡ θεὰ τῆς ἀνταποδοτικῆς δικαιοσύνης μὲ πολλὰς καὶ διάφορες μυθικὰς γενεαλογίας (θυγάτηρ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Θέμζος κόρη του Χρόνου τοῦ Κρόνου κ.λπ.) Ἀνυμνήθη ὑπὸ πολλῶν ποιητῶν ἀπὸ τοῦ Ηοιόδου διὰ δὲ τοὺς θαμρους τῆς καὶ τῆς θυσίας ἀναφέρεται ὁ σοφὸς καὶ λόγιος τοῦ 2ου μ.Χ. οἱ Ἀθῆναιοι

τινι πρωτῶ τῆς ἰησοῦ ὀνοματι Ποπλῶ δς ἀναδεξάμε-
 ος ἡμῶς φιλοφρονίας ἐξένεικε. Ορθῶς εἶπε τοιοῦτοτρό-
 πῳς διότι ἦτο χαρακτηριστικοί μεγάλης καλωσύνης
 τοῦ καὶ φιλοξενίᾳ διακεκιστοῦς ἐθδομηκοντα ἀνθρώ-
 πους. Ἰστοιοῖσθε πρὸς εἶναι το κέρδος τῆς φιλοξενίας
 ὅχι ἐπειδὴ σπῆργεν ἀνάγκη οὔτε χωρὶς τὴν θέλησιν
 τοῦ ἀλλὰ ὡς ἐκείνη κέρδος τρεῖς ἡμέρας τοὺς ἐφιλο-
 ξενητοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ἐλόγως ἀμειβεται διὰ τὴν τό-
 σον μεγάλην φιλοξενίαν, καὶ πολὺ περισσότερα (λαμ-
 βάτε, ἀπὸ ὅτι ἔδωκε διότι, θεραπεύει, τον πατέρα του,
 ὁ ὁποῖος ἔπασγεν ἀπὸ δυσεντερειαν ὅχι, δέ μόνον αὐ-
 τῶν ἀλλὰ καὶ πολλούς, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἀσθενεῖς τοὺς
 ἀξίωνει τῶν ἰδίων (δωρεῶν) τὸν ὁποῖον καὶ ἀνταμεί-
 βοντες τοῖ προσέφερον ὡς δῶροι τιμᾶς καὶ ἀγαθὰ. Αὐ-
 τὸ δὲ φανερώσῃ συμπληρώνει «Οἱ καὶ πολλαῖς τι-
 μαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ ἀναγομένους ἐπέθεντο τὰ πρὸς
 τὴν χρεῖαν».

Δὲν ἔλαβεν μισθὸν μὴ γένοιτο! ἀλλ' ἐκπληρώνεται
 αὐτὸ τὸ ὅποῖον ἔχει γραφῇ «Ἄξιός ἐστιν ὁ ἐργάτης τῆς τρο-
 φῆς αὐτοῦ ἐστίν»⁴. Αὐτοὶ δὲ οἱ ὁποῖοι τοὺς ὑπεδέχθησαν
 τοιοῦτοτρόπως, εἶναι φανερόν διότι, ἐδέχθησαν καὶ τὸ
 κήρυγμα διότι δὲν θα ἔλεγε τόσα κατὰ τὴν διάρκειαν
 τοῦ τριμήνου, ἀν δὲν ἐπιστευσαν αὐτοὶ πολὺ καὶ δὲν
 ἔδειξαν καρπούς ὥστε εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ (κανεῖς)
 ἀπὸ αὐτοῦ μεγάλην ἀπόδειξιν τοῦ πλήθους τῶν πιστευ-
 σάντων.

«Καὶ ἀνέστημεν λέγει, ἐν πλοίῳ Ἀλεξανδρίῳ
 παρακεχειμακότι ἐν τῇ νήσῳ, παρασήμῳ Διοσκοῦ-
 ροις» Ἰσως αὐτὸ εἶχεν γραφῇ εἰς αὐτόν τὸσον ἦσαν

πλήρεις εἰδωλῶν· ἰδὲ ὅτι χρονотριβοῦν, καὶ πάλιν
 θάζονται. Ἐγὼ δὲ Παύλῳ ἐπετράπη μένειν καθ' ἑαυ-
 τόν· Ἀρπὼν, τόσοῦν ἦτο σεβαστος ὁ Παῖλος, ὥστε καὶ
 ἐπιτρέπεται, νὰ εἶναι μόνος τοῦ. Καὶ οὐδὲν παραδοχὸν
 διότι εἰς καὶ προ αὐτοῦ τοῦ ἐφέρθησαν μὲ φιλανθρω-
 πῶν πολὺ περισσότερον τώρα.

Καὶ ἐπιχειρῶν λέγει· Νοτοῦ, δευτεραῖοι ἦλ-
 θομεν εἰς Παιτικὸν οὐ εὐρόντες ἀδελφούς, παρε-
 λήθημεν ἐπ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτὰ καὶ οὐ-
 τως εἰς τὴν Ῥωμὴν ἦλθομεν. Κάκειθεν οἱ ἀδελφοὶ ἅ-
 κούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν, ἐξηλθον εἰς ἀπαντησὶν ἡμῖν
 ἄχρις Ἀππιου Φορῶ καὶ τριῶν Ταβερνῶν· Ὅτι ἐπεὶ
 δὴ ἐφοβήθησαν τὸν κινδύνον ἐξηλθοι καὶ αὐτὰ (ἦσαν)
 ἄρκετα νὰ κάμωι ἐκεῖνους νὰ πεισθοῦν· Ἰδὲ πῶς δὲν
 προσήγγισαν εἰς αἰδεμῖον πόλιν κατὰ τὴν διάρκειαν
 τόσοῦν μεγαλοῦ ταξιδίου, ἀλλ' εἰς νῆσον, καὶ διῆλθον
 ὅλον τὸν χειμῶνα ταξιδεύοντες, καθ' ὃν χρόνον ἐκεῖ-
 νοὶ ὠδηγοῦντο εἰς τὴν Πίστιν οἱ συμπλέοντες ἐννοῶ.

Ἐπετράπη, λέγει, μένειν καθ' ἑαυτὸν σὺν τῷ φυ-
 λάσσοντι αὐτὸν στρατῶνι· Πολυ εὐλόγως, ὥστε νὰ
 μὴ εἶναι δυνατόν μήτε ἐκεῖ νὰ ὑποστῇ αὐτὸς κάποιαν
 ἐπιβουλήν διότι δὲν ἦτο δυνατόν εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἐπανα-
 στατήσῃ· Ἐπομένως δὲν ἐφύλασσαν ἐκεῖνον ἀλλὰ διὰ
 νὰ μὴ συμβῇ κατὰ ἐκ τῶν δυσαρέστων· διότι, δὲν ἦτο δυ-
 νατὸν εἰς τὸ ἐξῆς, καὶ ἐπειδὴ ἦτο τόσοῦν μεγάλη ἡ πό-
 λιν, καὶ ὑπῆρχεν ὁ βασιλεὺς (ἡ ἐκκλησία τοῦ Καίσα-
 ρος) καὶ ὑπῆρχεν ἡ ἐπιθυμία (πρὸς ἀνεξέτασιν) νὰ
 συμβῇ κατὰ ἀντιθετῶς πρὸς τὸ κανονικόν· Τοιοῦτοτρό-

5 Ἐπ' αὐτῆς πληρῆς τοῦ πλοίου ἦτο αναγεγραμμένον τῶν Διοσκου-
 ρῶν τὸ σῆμα Ὁ Διοσκουρὸς Καστωρ καὶ Πολυδεύκης κατὰ τὴν Ῥω-
 μαϊκὴν μυθολογίαν ἦσαν προστάται τῶν θαλασσινῶν.

τως παιτοτε τα πάντα ὑπὲρ ἡμῶν, συμβαίνουν, ἐξ αἰ-
 τας ἐκείων οἱ ὁποῖοι φανόντα ὅτι εἶναι ἐναντίοι
 μας δὲ ὅτι ἦτο φυλαχὲ τοῦ Παύλου.

Καὶ ἀφοῦ συγκαλεσε τοὺς προκριτοὺς τῶν Ἰου-
 δαίων συνομλεῖ με αὐτοὺς αὐτοὶ καὶ ἀφοῦ ἔφερον
 τὰς ἀντιρρήσεις τῶν ἀναχωρῶν καὶ ἀπὸ αὐτῶν κα-
 τηγοροῦνται, καὶ τιποτε δὲν τολμοῦν νὰ εἰπουν δὲ
 τί εἰς τὸ ἐξῆς δὲν ἀντιτίθεται εἰς τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν τὰ
 σχετικά μὲ ἐκεῖνον. Διότι αὐτοὶ εἶναι ἀξιῶν θαυμασμοῦ,
 ὅτι ὅχι ἕνεκα ἐκείνων οἱ ὁποῖοι φασιν ὅτι εἶναι, δὲ
 ἀσφάλειαν ἀλλὰ διὰ τῶν ἀντιθέτων ὅλα ὑπὲρ ἡμῶν
 συμβαίνουν.

Καὶ διὰ τὰ μαθητὰς πρόσεξε ἀπ' ἐδῶ ἀκριβῶς. Διέ-
 ταξε ὁ Φαραὼ νὰ ριφροῦν εἰς τοὺς ποταμούς τὰ θρέφη
 ἐὰν δὲν ἐρριπτοῦν τὰ θρέφη, ἐὰν δὲν ἐγίνετο ἡ δια-
 ταγή τοῦ Φαραὼ δὲν θα ἐσωζετο ὁ Μωϋσῆς οὔτε θα
 ἀνεντρέφετο εἰς τὰ ἀνάκτορα. Ὅταν ἐσωζετο δὲν ἦτο
 εἰς τιμὴν δταν ἐγκατελειφθῇ τότε εὑρεθῇ εἰς τιμὴν.
 Αὐτὸ δὲ ἔκαμιν ὁ Θεός παρασιζῶν τὸ ἐπινοητικόν
 καὶ ἐφευρετικόν αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ).

Τὸν ἠπειλησεν ὁ Ἰουδαῖος λέγων «Μὴ ἀνελεῖν με
 σὺ θέλεις,» καὶ αὐτοὺς τὸν ὠφέλησεν. Ἐπομένως κατ' οἰ-
 κονομίαν συνέβη, ὥστε νὰ ἴδῃ αὐτός τὸ δράμα ἐκεῖνο
 εἰς τὴν ἔρημον ὥστε νὰ συμπληρωθῇ ὁ πρέπων χρό-
 νος, ὥστε αὐτὸς νὰ ἀσχοληθῇ ἐπιμελῶς μὲ τὴν φιλο-
 σοφίαν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ νὰ ζῇ μὲ ἀσφάλειαν. Καὶ
 εἰς ὅλας τὰς ἐναντίας τοῦ ἐπιβουλάς τῶν Ἰουδαίων τὸ
 αὐτὸ συμβαίνει τότε γίνεται λαμπρότερος ὅπως καὶ
 εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἀαρῶν ἐπανεστάτησαν ἐναν-
 τίον του, καὶ τὸν ἔκαμαν ἐπιφανέστερον διότι ἀπ' ἐδῶ
 ἀκριβῶς κατασκευάζεται δι' αὐτὸν τὸ ἱερατικὸν ἔνδυ-
 μα, καὶ τὸ διάδημα παρέχεται, καὶ ὁ ὑπόλοιπος διάκο-
 σμος τῆς στολῆς ὥστε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς νὰ θαυμάζεται

ἀπὸ τὰ ἐλάσματα τοῦ χαλκοῦ Γνωρίζετε ὅπωςδὴποτε τὴν ἱστορίαν⁶ διὰ τοῦτο καὶ παρακαλῶ τὴν διηγησιν καὶ ἂν θελετε παλιν ἐξ ἀρχῆς ἄς παρουσιάσωμεν (= ἄς ἀφηγηθῶμεν) τὰ ἴδια.

Ὁ Κἄν ἐφόνευσε τοὺς ἀδελφὸν του, ἀλλὰ τοσούτοτρόπως μᾶλλον τοῖς ὠφελῆσε διότι ἄκουσε τί λέγει· «Φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρὸς με»⁷ καὶ πάλιν εἰς ἄλλο σημεῖον· «Ἄματι» λέγει, «κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἄδελ»⁸. Τοῖς ἀπήλλαξεν ἀπὸ τὴν ἀβεβαιότητα τοῦ μέλλοντος ἠύξησε τὴν ἀμοιῇν ἐμαρθρομεν ὅλο, τὴν ἀγάπην, τὴν ὁποιαν εἶχεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτόν. Διότι, εἰς τί ἔχει ἀδικηθῇ ἐπειδὴ ἀπέθανεν ἐνωρίς. Εἰς οὐδεν διότι, τι κερδίζουσι εἶπε μου, αὐτοὶ οἱ ὁποῖοι ἀποθνήσκουν ἀργότερον. Τίποτε διότι δὲν εὐρίσκεται ἡ εὐτυχία εἰς τὸ νὰ ζῇ κανεὶς πολλὰ ἢ ὀλίγα ἔτη, ἀλλὰ εἰς τὸ νὰ ἔχη χρησιμοποιήσει τὴν ζωὴν κατὰ τὸ πρέπον. Οἱ τρεῖς παῖδες ἐρρωφθῆσαν εἰς κάμινον καὶ ζῇ· αὐτὸ ἔχουν γίνεαι ἐπιφανέστεροι ὁ Δανιὴλ εἰς λάκκον, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔγινε περίφημος.

γ' Βλέπεις ὅτι παντοχοῦ οἱ πειρασμοὶ γεννοῦν μεγάλα ἀγαθὰ καὶ ἐδῶ, πολὺ περισσότερον θεβαιῶς ἐκεῖ· εἰς τὴν περίπτωσιν δὲ τῆς κακίας τὸ αὐτὸ συμβαίνει, ὅπως ἂν καποιος, ἐνῶ ἔχει κάλαμον, ἀντιπαρετάσσετο πρὸς τὸ πῦρ διότι ὁ τοσούτος νομίζει μὲν ὅτι κτυπᾷ τὸ πῦρ τὸ κάνε δὲ περισσότερον λαμπρόν, καὶ αὐτόν (τὸν κάλαμον) καταστρέφει. Διότι τροφὴ γίνεται ἡ κακία καὶ θεμέλιον λαμπρότητος διὰ τὴν ἀρετὴν· διότι ὅταν ὁ Θεὸς χρησιμοποιῇ τὴν ἀδικίαν,

⁶ Ἡ περὶ γραφὴ τῆς ἱερᾶς κτῆς σχολῆς τοῦ Ααρων ἀναφέρεται εἰς τὴν ἔξοδον εἰς τὸ 28ον κεφάλαιον.

⁷ Γεν 4, 10.

⁸ Ἐβρ 12, 24.

εις περιπτώσιν ἀνάγκης, τὰ ἴσα μᾶς περισσότερον λυμπάει. Παλὶ ὁ δαθολὸς ὅτι δημιουργῇ καὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἐκιστὰ περιφημότερους αἰτούς οἱ ὁποῖο ὑπομένουν.

Τ. ΛΟΠΟΙ ΛΕΓΕΙ ΕΙΣ ΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΙΝ ΤΟΥ ΑΔΑΜ ΔΕ ΣΥΝΕΘΗ ΑΥΤΟ ΑΛΛΑ ΕΐΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΝ ΕΠΟΝΕΙΘΙΣΤΟΣ, ΜΟΛΙΣΤΑ ΜΕΝ ΚΑΙ ΕΚΕΙ ΟΙ Ο ΘΕΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΑΡΜΟΖΟΝ ΤΟΙ ΜΕΤΕΞΕΥΣΘΗ ΕΑ ΔΕ ΚΑΤΧ ΚΑΠΟΙΟΝ ΤΡΟΠΟ, ΙΠΕΣΤΗ ΚΑΤΙ, Ο ΙΞΕΣ ΕΙΔΕΤΕ ΤΙ ΕΣΤΟΙ ΤΟΥ ΔΟΤ ΕΚΕΙΝΑ ΜΕΝ ΤΑ ΟΠΟΙΕ ΥΠΟΙΤΑΙ ΕΙΣ ΘΑΡΟΣ ΜΑΣ ΑΠΟ ΑΙΛΟΥΣ ΥΠΟΙΤΑΙ, ΑΐΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΕΙΣ ΗΜΑΣ ΑΓΑΘΩΝ ΔΟΑ ΔΕ ΕΞ ΗΓΩΝ ΤΑΙ ΙΘΑΝ ΑΙΞΟΛΑΕ ΔΙΟΤ ΕΠΕΙΔΗ ΠΟΝΑ ΜΕΝ ΟΤΑΙ ΑΔΙΚΟΜΕΒΑ ΑΠΟ ΣΙΓΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΕΑΥΤΟΥΣ ΜΑΣ ΔΕ ΟΙΔΕΛΑΕ ΟΠΟΔΕ ΚΙΔΕΙ Ο ΘΕΟΣ ΟΤΙ ΕΚΕΙΝΟΣ Ο Ο ΠΟΙΟΣ ΑΔΙΚΕΙΤΑ ΑΠΟ ΑΛΛΟΝ ΠΡΟΚΟΠΤΕ Ο ΑΩΚΩΝ ΔΕ ΤΟ ΕΑΥΤΟΙ ΤΟΥ ΘΛΑΠΙΕΤΑ ΚΑΙ ΠΟΙΙ ΕΥΛΟΓΑΕ, ΔΙΑ ΙΑ ΥΠΟ ΦΕΡΩΜΕΝ ΜΕ ΥΕΙΝΙΣΙΤΗΤΑ ΜΕΙ ΕΚΕΙΝΟ ΤΟΥΤΟ ΔΕ ΟΥΧ ΑΛΛΩΕ ΤΕ ΕΚΕΙ ΤΟ ΠΑΙ ΣΥΝΕΘΗ ΔΑΤΟΝ ΑΔΑΜ ΔΟΤ ΔΙΑΤΙ ΕΔΩΕΕΕ Π ΣΤΙΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΥΠΟΙΤΑΙ, ΟΤΙ ΔΙΑΤΙ ΕΝΩ ΣΕ ΣΥΝΕΘΥΛΕΜΕΕ ΤΑ ΑΝΤΙΘΕΤΑ ΔΕΙ ΤΗΝ ΑΠΕΚΡΟΥΕΕΕ ΣΥ ΟΠΩΕ ΔΗΠΟΤΕ ΕΥΓΕΕΕ ΑΐΤΙΕΕ ΕΠΕΙΔΗ ΕΑ ΕΤΟ Ο ΔΑΘΟΛΟΕ ΕΠΡΕΠΕ ΑΙΜΦΩΙΕΕ ΠΡΟΕ ΑΐΤΟ ΙΑ ΥΑΝΩΝΤΑΙ ΘΛΟΙ, ΕΚΚΙΝΟΙ ΟΙ ΟΠΟΙΟΙ ΠΕ ΡΑΖΟΝΤΑΙ ΕΑΙ ΔΕ ΔΕΝ ΥΑΝΩΝΤΑΙ ΕΙΕ ΗΜΑΕ (ΠΑΡΧΕΙ) Η ΑΐΤΙΑ ΑΛΛΑ ΕΠΡΕΠΕ, ΛΕΓΕΙ, ΘΛΟΙ ΔΟΟΙ ΔΟΚΙΜΑΖΟΝΤΑΙ ΙΑ ΕΠΤΥΧΑΝΟΙ Η ΕΑΙ ΕΙΕ ΗΜΑΕ (ΗΤΟ) Η ΑΐΤΙΑ, ΕΠΡΕΠΕ ΚΑΙ ΧΑΡΙΕ ΤΗΝ ΕΠΕΜΒΑΟΙΝ ΤΟΥ ΔΙΑΘΟΛΟΥ ΙΑ ΧΑΝΩΝΤΑΙ ΑΥΤΟ ΚΑΙ ΥΙΕΤΑΙ ΚΑΘ' ΔΟΟΝ ΠΟΛΛΟΙ ΚΑΙ ΧΑΡΙΕ ΤΟΙ ΔΙΑΘΟΛΟΙ ΧΑΝΟΝΤΑΙ ΔΟΤΙ ΒΕΒΑΐΩΕ ΔΕΝ ΤΑ ΔΗΜΟΥΡΓΕΙ ΘΛΑ ΑΐΤΟΕ ΑΛΛΑ ΠΟΛΛΑ ΣΥΜΒΑΙΝΟΥΝ ΕΞ ΑΐΤΙΕΕ ΜΟΝΟΝ ΤΗΕ ΝΑΘΡΟΤΗΤΟΕ ΜΑΕ ΕΑΝ ΔΕ ΕΙΕ ΚΑΤΙ (ΕΐΝΑΙ) ΚΑΙ ΕΚΕΙΝΟΕ ΑΐΤΙΕΕ ΕΠΕΙΔΗ ΗΜΕΐΕ ΕΔΩΕΑΜΕΝ ΤΗΝ ΑΡΧΗΝ (— ΠΑΡΕΥΑΡΗΕΑΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΐΩΜΑ)

Δ.ότι εἰπέ μου ποτε ὁ δαθολὸς εἶχε δύναμιν

ἐπὶ τοῦ Ἰουδα, ὅταν ἐστράφη λέγει εἰς αὐτοὺς ὁ Σατανᾶς Ἀλλ' ἀκούετε τὰς αἰτίας ὅτι καὶ ἐπιτηδῆς ἦν, καὶ τὰ θαλλομένα ἐβασταζέεν; Ὁ ἴδιος τοῦ ἔδωκε τὴν ἀνεσιν τῆς ἐκείνου ἐπομένως δὲ καμνέ, ὁ διαβολὸς τὴν ἀρχὴν ἀλλὰ ἡμεῖς τὸν δεχομεθα καὶ τὸν καλοῦμεν. Ἀλλὰ, ἐάν δὲν ὑπερῇ ἐκεῖνος λέγει δὲν θά ἦσαν μεγάλα τὰ δεινὰ. Ἀλλὰ ἐπρόκειτο να μὴ εἶναι ὁ ἡμᾶς ἢ τιμωρία δεκτικὴ ἐκτελεσέως ὅτι τὰ νῦν μὲν, ἀγαπήτε, τὰ τῆς τιμωρίας ὁ ἡμᾶς εἶναι ἡπώτερα ἐάν δὲ μόνοι μας δημιουργῶμεν τὰ δεινὰ, ἀνυποφορὸς θὰ ἦτο ἢ τιμωρία. Διότι εἶπε μοι ἐάν εἰς αὐτὸν, εἰς τὰ ὅποια ἐσφαλεῖ ὁ Ἀδὰμ, χωρὶς συμβουλῆς ἐσφαλεῖ, ποὺς θὰ τὸν ἐσώζεν ἀπὸ τοὺς κινδύνους. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἐσφαλεῖ, λέγει. Ἀπὸ ποῦ μοι το λέγεις αὐτό, Διότι, ὁ τόσον ἰσχυρὸς καὶ ἐπιπόλεμος καὶ ἑτοιμὸς πρὸς ἀπερσεκεψίαν ὥστε νὰ δεχθῇ τοιοῦτου εἶδους συμβουλῆς πολὺ περισσότερον καὶ ἀνεῖ αὐτοῦ θὰ εἶχε γίνῃ τὸ τοῦτο (ἁμαρτωλὸς). Ποίος διαβολὸς ἔρριψε εἰς φθόνον τοὺς ἀδελφούς τοῦ Ἰωσήφ, "Αὐτὸς λοιπόν, ἀγαπητοὶ εἴμεθα προσεκτικοὶ καὶ ὁ διάβολος γίνεται δι' ἡμᾶς αἴτιος προκοπῆς ὅτι εἰς τι ἔθλαψε τοὺς Ἰωβ ἢ τόσον μεγάλη αὐτοῦ δολιότης;

Μὴ εἴπῃς λέγει αὐτό, ἀλλὰ ὁ ἀδύνατος θλάπτεται. Ἀλλὰ ὁ ἀδύνατος, καὶ αἱ δὲν ὑπάρχη διαβολὸς, θλάπτεται. Ἀλλὰ περισσότερον, λέγει, μὲ τὴν ἐπίδρασιν ἐκείνου. Ἀλλὰ ὀλιγωτερον τιμωρεῖται, ὅταν ἁμαρτήσῃ μὲ τὴν ἐπίδρασιν ἐκεῖνου διότι δὲν εἶναι δι' ὅλα τὰ ἁμαρτήματα αἱ ἴδιαι τιμωρίαι.

"Ἄς μὴ ἐξαπατῶμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας δὲν εἶναι εἰς ἡμᾶς αἴτιος ὁ διαβολὸς ἐάν προσέχωμεν ἐκεῖνος

μᾶς ἀφωπνίζει, περισσότερον, ἐκεῖνος μᾶς ἐξεγείρει. Διοτι εἶπέ μου, (κατὰ πρῶτον αὐτὰ ἄς ἐξετασώμεν), ἄς μὴ ὑπάρχουν θηρία, ἄς μὴ ὑπαρχῇ ἀσταθεία ἀνεμῶν, οὔτε ἀσθενεία, οὔτε λυπαι, οὔτε θλίψεις, οὔτε κατ' ἄλλο ἐξ αὐτῶν τῶν τοιοῦτου εἶδους τι δέν θά ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος. Περισσότερον χοῖρος παρὰ ἄνθρωπος νομίζω θά ἐγιγέτο τρωγῶν καὶ μεθύων καὶ μὴ ἐνυγλούμενος ἀπὸ τιποτε ἐξ αὐτῶν. Τώρα δέ αἱ φροντίδες καὶ αἱ μέριμναι εἶναι γυμνασμά ἐγκαρτερήσεως καὶ σχολεῖον, καὶ ἀγωγή ἀρίστης παιδείας.

Ἐξέταζε δὲ καὶ διαφορετικῶς ἄς τρέφεται, κάποιος εἰς ἀνάκτορα χωρὶς νὰ λυπῇται, οὔτε νὰ φροντίζῃ, οὔτε νὰ μεριμνᾷ, καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ αἰτίαν ὀργῆς, μήτε ἀποτυχίας, ἀλλὰ ὅλα, ὅσα θά ἐπιθυμήσῃ, ἄς τὰ πράττῃ καὶ ἄς ἐπιτυχάνῃ, καὶ ἄς ἔχῃ ὅλους νὰ ὑπακούουν δέν θά γινῇ ὁ τοιοῦτος περισσότερον παρὰ λόγος ἀπὸ κάθε θηρίον.

Τώρα δὲ ὅπως ἀκριβῶς ἡ ἀκόνη ἡ ὁποία μᾶς τραχίζει εἶναι, αἱ δυσκολοὶ περιστάσεις αἱ θλίψεις δι' αὐτοὶ πτωχοὶ ὡς ἐπὶ το πλείστον εἶναι φρονιμώτεροι τῶν πλουσιῶν ὅπως ἀκριβῶς ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι προσβάλλονται πανταχόθεν καὶ καταποντιζονται ἀπὸ πολλὰ κύματα. Καθ' ὅσαι τὸ σῶμα μὲν τὸ νωθρὸν καὶ ἀκίνητον (εἶναι) ἀσθενικὸν καὶ ἀηδές, τὸ δὲ κινούμενον καὶ κοπιᾶζον καὶ ταλαιπωρούμενον εἶναι, ὠραιότερον καὶ περισσότερον ὑγιές. αὐτὸ δὲ θά συναντήσῃ κανεὶς καὶ εἰς τὴν περιπτώσει τῆς ψυχῆς.

Καὶ ὁ σιδηρὸς ὅταν μὲν εἶναι ἀφημένος κάτω, καταστρέφεται, ὅταν δὲ χρησιμοποιοῖται, λάμπει· καὶ ἡ ψυχὴ ὁμοίως κινούμενη (λάμπει) κινήσεις δὲ τῆς ψυχῆς εἶναι αὐταὶ αἱ περιστάσεις. Καὶ αἱ τέχναι καταστρέφονται, ὅταν δέν κινῇται ἡ ψυχὴ· κινεῖται δέ, ὅταν δέν εἶναι ὅλα σωστά διότι κινεῖται ἀπὸ τὰ ἀντίθε-

τα Ἐάν δέν ὑπῆρχον τα ἀντ'θετα, δέν θα ὑπῆρχε τό αἴτιον τῆς κινήσεως ὅπως ἔαν ὅλα ἦσαν ὀρθῶς κατεσκευασμένα δέν θα εὕρισκε (λογοί) ἡ τέχνη νά κινῆται. Τοιοῦτοτρόπως καί (ἐάν ὅλα ἦσαν εἰς ἡμᾶς συμφωνῶς πρὸς τὴν διάνοιαν μας δέν θα εὕρισκεν (αἰτιαί) ἡ ψυχὴ νά κινῆται, ἐάν πειταχοῦ συνεκρατεῖτο, θά ἦτο ἀηδής.

Δέν θλέπεις διτ. παρακινῶμεν καί τας τροφους νά μὴ κρατοῦν εἰς τας χεῖρας τα παιδιὰ συνεχῶς, ὥστε νά μὴ τα σινηθίζουν, μήτε νά τὰ καθιστοῦν διεφθαρμένα. Διὰ τοῦτο ἐκεῖνα τα ὁποῖα ἀνατρέφονται ὑπὸ τα ὄμματα τῶν γονεῶν γίνονται ἀσθενέστερα, ἐπειδὴ ἡ φροντίς ἡ εἰς ἀκαταλληλοὺς καιρὸν καί χωρὶς μέτρον κατστρέφει τὴν ὑγείαν τῶν Καλῶν (εἶναι) καὶ ἡ λύπη ἐν μέτρῳ, καλὸν καὶ ἡ φροντίς, καλὸν καὶ ἡ πτωχεῖα διότι μας καίτοι δυνατοὺς καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ ἀντιθετα διότι λάθε ἐν ἑξ' αὐτῶν, ἐάν γίνεται χωρὶς μέτρον, καταστρέφει, καὶ το μὲν δημιουργεῖ νωθρότητα, τὸ δὲ καταστρέφει.

Δέν θλέπεις διτ. καὶ τοὺς ἰδικούς του μαθητάς ὁ Χριστὸς τοιοῦτοτρόπως τοὺς προτρέπει· Ἐάν δὲ ἐκεῖνοι εἶχον ἀνάγκην αὐτῶν, πολὺ περισσότερον ἡμεῖς. Ἐάν δὲ ἔχωμεν ἀνάγκην, ὡς μὴ ἀγανακτῶμεν, ἀλλὰ καὶ ὡς χαίρωμεν διὰ τὰς θλίψεις· διότι αὐτὰ τὰ φάρμακα εἶναι, κατάλληλα διὰ τὰ τραύματά μας, τὰ μὲν πικρά, τὰ δὲ εὐχάριστα ἕκαστον δὲ ἐξ αὐτῶν μόνον τοῦ θά ἦτο ἀχρηστον.

Ἄς ἔχωμεν εὐγνωμοσύνην εἰς τὸν Θεὸν δι' ὅλα αὐτὰ ἀνεξαίρετως διότι δέν ἐπιτρέπει αὐτὰ νά γίνωνται τυχαίως, ἀλλὰ διὰ τὸ συμφέρον τῶν ψυχῶν μας. Δεικνύοντες, λοιπόν, τὴν εὐγνωμοσύνην μας, ὡς εὐχαριστῶμεν, ὡς δοξάζωμεν, ὡς ὑπομένωμεν μὲ γενναῖότητα σκεπτόμενοι τὴν προσωρινότητα αὐτῶν, καὶ ἔ-

„όντες ἐστραμμένῃ τῇ δυνάμει μας πρὸς τὰ μέλλοντα, διὰ νὰ ὑποφερῶμεν εὐκόλως καὶ τὰ παρόντα, καὶ διὰ νὰ ἀξιαθῶμεν νὰ ἐπιτεγῶμεν καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ, μετὰ τῇ χαρᾷ καὶ τῇ φιλανθρωπῇ τοῦ Μοιρογενοῦς αἰτοί, μετὰ τοῦ ὅπου οὐ εἰς τὸν Πατέρα συγκροίως εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀντὶ τοῦ δοῦναι δυνάμεις τῇ μὴ τῶρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ο Μ Ι Λ Ι Α Ν Ε' (55)

(Πρᾶξ. 28, 17 - 31).

Ἐγένετο δὲ μετὰ ταῖς χεῖρας συγκαλέσασθαι τὸν Παῦλον τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων πρώτους, Συμειθόντων δὲ αὐτῶν, ἔειπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἀνδρῆς ἀδελφοί, ἐγὼ οὐδεὶς ἴκωντος ποτε καὶ τοῦ καὶ ὁ τοῖς Πιστὸς πατρίσις δοσμός ἐξ Ἱερουσαλὴμ παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων οἵτινες ἀνακρίναντές με ἐβούλοντο ἀπολῶσαι διὰ τὸ μηδεμίαν αὐτῶν θανάτου ὑπάρχειν· ἐν ἡμῖν ὁ Ἰουδαϊσμός τῶν δὲ τῶν Ἰουδαίων, νηγκαζομένων ἐπικαλέσασθαι. Καί παρὰ, οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μοι ἔχον τι κατηγορῆσαι. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν παρεκαλεσάμην ὁμᾶς ὅδε καὶ προσλαλῆσαι ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἄλυσιν ταύτην περιέχειν¹.

α' Ὅρθῶς πράττει αὐτὸ καὶ κατὰ τὸ συμφέρον

¹ Πρᾶξ 28, 17 - 20

συγκαλῶν τοὺς προκρίτους τῶν Ἰουδαίων εἰς συνομιλίαν διότι ἤθελε νὰ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῆς κατηγορίας τὸν ἑαυτόν του καὶ τοὺς ἄλλους τὸν ἑαυτόν του μὲν διὰ νὰ μὴ τὸν κατηγοροῦν, καὶ αὐτοὺς θλάπτῃ, ἐκείνους δέ, διὰ νὰ μὴ φανῇ ὅτι εἶναι τὸ πᾶν ἰδικόν τοὺς (ἐξαρτᾶται, το πᾶν ἐξ αὐτῶν) διότι ἦτο φυσικόν νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ φήμῃ ὅτι παρεδόθη ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων αὐτὸ δε ἦτο ἄρκετόν νὰ τοὺς πληγῇ

Ἀμέσως, λοιπόν, διὰ τοῦτο ἐτοιμάζεται, καὶ διὰ τὰ ἀφορῶντα τὸν ἑαυτόν του τοιοῦτοτρόπως μὲ πρᾶκτικὰ ἀπολογεῖται. Ἰδὲ δὲ μὲ ποῖον τρόπον καὶ τὴν ἀπολογίαν ἐτοιμάζει, λεγὼν «Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγώ, οὐδέν ἐναντιὸν ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρώας δεσμιος ἐξ Ἱερουσολυμῶν παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων» Ἐπειτα, ἀφοῦ εἶπε τοιοῦτοτρόπως, ἐπειδὴ ἦτο φυσικόν νὰ εἰπουν μερικοὶ ἀκροαταὶ «Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ σὲ παραδῶσουν ἄνευ λόγου,» προσέθεσεν «Οἵτινες ἀνακριναντες με ἐβούλοντο ἀπολῦσαι» ὥς ἐάν ἔλεγεν «Ὁμολογοῦν οἱ ἀρχόντες τῶν Ῥωμαίων, οἱ ὁποῖοι καὶ με ἀνέκριναν, καὶ ἤθελον νὰ μὲ ἐλευθερώσουν» Πῶς, λοιπόν, δέν (τὸν) ἐλευθέρωσαν, «Ἀντιλεγόντων Ἰουδαίων», λέγει

Βλέπεις πῶς ἐλαττῶνει τὰς ἀδικίας των; Διότι ἐάν ἤθελε νὰ τὰς αὐξήσῃ, ἦτο δυνατόν καὶ ὀρμητικώτερον νὰ συμπεριφερθῇ διὰ τοῦτο καὶ τοιοῦτοτρόπως εἰπὼν συνεπλήρωσεν «Ἦναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα» ὥστε τὸ πᾶν εἶναι διὰ συγγνωμῇν. Ἐπειτα, διὰ νὰ μὴ εἴπῃ κάποιος «Τί λοιπόν, καὶ διὰ νὰ τοὺς κατηγορήσῃς, τὸ ἔχεις πράξει αὐτό,» διὰ τοῦ συμπεράσματος διορθῶνεται ἡ καροφυλακτοῦσα ὑπόνοια καὶ λέγει «Οὐχ ὥς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορῆσαι,» δηλαδή, «ἐπεκαλέσθην τὸν Καίσαρα, ὅχι διὰ νὰ κατηγορήσω, ἀλλὰ διὰ νὰ διαφύγω τὸν κίνδυνον

διότι, ἐνεκα μῶν εἶμαι, δεμένος με αἵτην τὴν ἀλυσίδα. Τόσον ἀπέχω λέγει, ἀπὸ τοῦ νὰ διακείμαι πρὸς ὑμᾶς ἐχθρὸς, ὥστε καὶ εἶμαι δεμένος με ἀλυσίδα.

Τι λοιπόν, (πραττοῦν) ἐκεῖνοι. Τοιοῦτοτρόπως ὑπετάγησαν ἀπὸ τὴν σκολιὰν ὥστε ὁχ. μόνον ὑπὲρ τῶν ἑαυτῶν τῶν, ὅλγα καὶ ὑπὲρ τῶν ὁμογενῶν. καὶ ἀπολογηθῶν δια τοῦτο, αὐτοὶ ἐξηλώνων, συμπληρῶναι. «Οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτὸν. Ἡμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγελεῖ ἢ ἐλάλησέ τι περὶ σοῦ πονηρόν. Ἀξιῶμεν δὲ παρὰ σοὶ ἀκούσαι, ἃ φρονεῖς περὶ μὲν γὰρ τῆς αἵρέσεως ταύτης γνωστὸν ἐστὶν ἡμῖν ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται.» Ὡς ἐὰν ἔλεγον. «Οὔτε μὲ ἐπιστολὰς οὔτε μὲ ἀνθρώπους μας ἐγινώρισαν κατὰ διασέ κακόν, ἀλλ' ὅμως θέλομεν νὰ ἀκουσῶμεν ἀπὸ σέ.»

Τοιοῦτοτρόπως τὰ ἀπέρριψαν ἐκ τῶν προτέρων, δεικνύοντες τὴν προσωπικὴν γνῶμην, καὶ λέγουσιν. «Περι μὲν γὰρ τῆς αἵρέσεως ταύτης γνωστὸν ἐστὶν ἡμῖν ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται.» Δὲν εἶπον ὅτι «ἀντιλέγομεν» ἀλλ' «ἀντ' λέγεται», ἐλευθερωνόντες τοὺς ἑαυτοὺς τῶν ἀπὸ τὴν κατηγορίαν.

«Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν, ἤκον πρὸς αὐτόν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες οἷς ἐξετιθετο διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. πειθὼν τε αὐτούς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τε τοῦ νόμου Μωυσέως καὶ τῶν προφητῶν ἀπὸ πρῶτ' ἕως ἐσπέρας. Καὶ οἱ μὲν ἐπειθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπίστουν.» Εἶδες πῶς δὲν ἅπαν τῷ ἀμέσως, ἀλλὰ τοὺς καθορίζει ἡμέραν διὰ νὰ ἔλθουν καὶ νὰ ἀκούσουν καὶ εἰς αὐτούς, ὅταν ἦλθον, ὡμίλει ἀπὸ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον καὶ ἀπὸ τοὺς προφήτας.

«Καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο, οἱ δὲ ἠπίστουν. Ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους, ἀπελύοντο, εἰπόντος τοῦ

Παυλου ρημα ἐν Καλῶι, το ἅν Πνεῦμα ἐλάλησε διὰ τὴν
 αἰσάν τοις Πτοφήτοις πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν λέγων
 Πορεύεθι, πρὸς τοὺς λαοὺς τοὺς, καὶ εἰπὴν Ἀκοῇ ἀ
 κοισετε καὶ αὐ, μὴ συνῆτε καὶ θλεπόντες θλεφετε
 καὶ οὐ μὴ ἴδῃτε ἐπαλινθὴ γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ
 τοῦτου καὶ τοῖς αὐτοῖς ὡς θανεως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλ
 μοὺς αὐτῶν ἐκορμύσαν μὴ ποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς,
 καὶ τοῖς αὐτοῖς ἀκοῶσαι καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι καὶ ἐ
 πιστρέψωσι, καὶ σώσωσι αὐτούς· Ὅταν ἔφουγον ἐν ᾧ
 αὐτοὶ ἀντετασσοντο τότε παρουσῆς τοῦ Ἡσασιν ὁ
 χι ἐπεδὴ ἤθελε να τοὺς κατηγορησῇ ἀλλὰ να τοὺς στη
 ρξῇ Με τὸ να λεγῇ τι «Ἀκοῇ ἀκούετε καὶ οὐ μὴ συ
 νῆτε» Βλεπεῖς πᾶς τοὺς ἀπεστερήσε ἀπὸ κάθε συγ
 γνώμην, ἂν θεδοῖως δει τα ἀπεστραφῇσαν αὐτὰ ἂν
 καὶ εἶχαν τοὺς προφήτην ὁ ὁποῖος τα προεῖπεν ἀπο πα
 λαιὰν ἐποχὴν αὐτὰ Με τὸ να εἰπῇ δὲ «Ὁρθῶς», δει
 κνυε, ὅτι καὶ δικαίως ἔχου ἀποστερηθῇ ὥστε ἔχει
 δοθῇ εἰς τὰ ἔθνη τὸ δικαίωμα να γνωρίσουν αὐτὸ τὸ
 μυστήριον Ἰστοτε, λοιπὸν, παράδοξοι ἔαν εἶχον ἀν
 τίρρησιν ἀπο παλαιὰ αὐτὸ προελέγετο

Ἐπειτα πάλιν κινεῖ τὴν προθυμίαν τὴν προερχο
 μένην ἀπὸ τὰ ἔθνη κατ' αὐτῶν προσθέτων καὶ λέγων
 «Γνωστον οὖν ἔστω ὑμῖν ὅτι τοὺς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τοῦ
 το σωτήριον τοῦ Θεοῦ αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται Καὶ
 ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλὴν
 ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν Ἐμεινε δὲ ὁ Παῦλος
 διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθωματι καὶ ἀπεδέχετο πάντας
 τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτὸν κηρύσσων τὴν βα
 σιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰη
 σοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης παρρησίας ἀκωλύτως Ἀ

μήν». Εδῶ ξεκινάει τὴν εἰς τὸ ἐξῆς ἐλευθερίαν τοῦ διότι κηρύττει ἀνεμπόδιστως εἰς τὴν Ῥώμην ὁ ἔμποδος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἔμεινεν ἐπὶ δυο ἔτη ἐκεῖ διδάσκων.

Β' Ἀλλὰ ὅς ὄωμεν ἐξ ἀρχῆς τα λεγθέντα «Διὰ ταυτην οὖν λεγε τῇ αἰτίᾳ παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν» δηλαδή «ὅτι αὐτὸ ἠθέλησα, ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατόν εἰς καποῖον νὰ κατηγορῇ καὶ νὰ ἀναφερῇ αὐτὰ τα ὅποια ἔρχονται εἰς τοὺς ναὺν τοῦ, ὅτι, δηλ. ἀφοῦ διέφυγον τὰς χεῖρας ἐκείνων διὰ αὐτὸν τὸν σκοπὸν ἦλθον, ὅτι δὲν ἦλθον προξενῶν κακὰ εἰς ἄλλους, ἀλλὰ ὅτι νὰ ἀποφύγω ὁ ἴδιος τὰ κακὰ. Αὐτοὶ δὲ (εἶπον) πρὸς αὐτόν «Ἀξιούμεν ἀκοῦσα παρὰ σοῦ θ' φρονεῖς». Ἰδὲ ὅτι καὶ αὐτοὶ ἡπώτερον ὁμιλοῦν «Ἀξιούμεν», λέγει καὶ θέλουν νὰ ἀπολογηθοῦν καὶ ὑπὲρ ἐκείνων διὰ τοῦτο καὶ ἦλθον, ἀφοῦ τοῦ ὥρισαν ἡμέραν. Αὐτὸ δὲ εἶναι ἀπόδειξις τοῦ ὅτι πολλοὶ κατηγοροῦν τοὺς ἑαυτοὺς των καὶ ὅτι δὲν ἔχουν θάρρος, διότι ἐὰν εἶχον θάρρος, τοῖς λαχιστοῦ θά ἔπραστον αὐτὸ καὶ θά συνηθροίζοντο, ὥστε νὰ τὸν πάρουν μὲ τὸ μέρος των, τῶρα δὲ ἐπειδὴ δὲν ἔχουν θάρρος, καὶ νὰ ἔλθουν ἐδίστασαν ἄλλως τε καὶ ἐνεκα τοῦ ὅτι πολλάκις ἐδοκίμασαν, ἔδειξαν ὅτι δὲν εἶχον θάρρος. «Καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις λέγει, οἱ δὲ ἡπίστουν καὶ ἀσυμφωνοὶ ὄντες ἀπελυόντο» δηλαδή, «μὴ ἔχοντες πίστιν ἐφευγον».

Ἰδὲ πῶς τῶρα δὲν σχεδιάζουν ἐναντίον τοῦ ἐπιβουλᾶς, ἀλλὰ εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ὅπου ἦσαν ὡς εἰς κατὰδυναστευσιν. Ἐνεκα τοῦ, λοιπόν, σκοποῦ ἐτακτοποίησε κατ' οἰκονομίαν (ὁ Θεός) νὰ ἀπέλθῃ αὐτὸς ἐκεῖ, ἂν καὶ εἶπε· «Σπεῦσον, ἐξέλθε ἐξ Ἱερουσαλὴμ.»

Διὰ νὰ φανεραῖῃ καὶ ἡ κακία αὐτῶν, καὶ ἡ προφητεία τοῦ Χριστοῦ ἀληθής, ὅτι δὲν ἀνεχονται καὶ διὰ νὰ μάθουν ὅλοι ὅτι εἶναι ἕτοιμος νὰ πάθῃ, καὶ διὰ νὰ γίνῃ πρὸς παρηγορίαν τῶν ευρισκομένων εἰς Ἰουδαίαν τὸ κατ' εἰκονομίαν τακτοπορευόμενον καθ' ὅσον καὶ ἐκεῖ πολλὰ θεῶν ὑπέστη. Ἐὰν δέ, κηρυττων τὰ Ἰουδαϊκά ὑπέφερον αὐτά, ἐὰν ἐκηρυττε τὰ τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ πῶς θὰ τοὶ ἦεν χοντο. Δὲν ἐγένετο ἀνεκτός ὅταν προσεφερε ἀγνιστικὰς θυσίας*, καὶ πῶς θὰ ἦτο ἀνεκτός κηρύσσων;

Τι κατηγορεῖτε σεῖς, τι ἠκούσατε. Τίποτε τοιοῦτου εἰδώς δὲν εἶπεν ἀνευ αἰτίας. Ἐφανερώθη, καὶ ὁ λους τοὺς ἡρέθισεν. Εὐλόγως ἐπομένως εἰς τὰ ἔθνη ἀπενεμήθη ἡ σωτηρία, εὐλόγως ἐστάλη μακρὰν, μέλλων καὶ ἐκεῖ νὰ ὁμιλῇ εἰς τὰ ἔθνη. Πρόσεξε δέ πρῶτους καλεῖ τοὺς Ἰουδαίους, ἔπειτα, ἀφοῦ ἐφανέρωσεν εἰς αὐτοὺς τὰ πράγματα, τότε ἔρχεται εἰς τοὺς ἔθνικοὺς.

Τὸ ὅτι εἶπε δὲ τοιουτοτρόπως ὅτι «εἶπε τὸ Πνεῦμα», οὐδόλως εἶναι παραδόξον· καθ' ὅσον ἄγγελος λέγεται ὅτι λέγει ὅσα εἶπῃ ὁ Κύριος. «Καλῶς εἶπε, λέγει, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον» ἀλλ' ἐδῶ μὲν τοιουτοτρόπως, ἐκεῖ δὲ ὅχι. Ἀλλῶς τε ὅταν κάποιος διηγῇται περὶ τῶν ὧν ἐλεχθῇσαν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου δὲν λέγει «Ὁρθῶς εἶπεν ὁ ἄγγελος», ἀλλὰ «ὀρθῶς εἶπεν ὁ Κύριος, ὀρθῶς εἶπε τὸ Πνεῦμα» ὡς ἐὰν ἔλεγε «Δὲν ἀπιστεῖτε εἰς ἐμέ, ἀλλὰ εἰς τὸ Πνεῦμα». Ἐπομένως ἐξ ἀρχῆς τοῦτο τὸ προεγνώριζεν ὁ Θεός.

«Οἵτινες ἀνακρίναντές με, λέγει, ἐβούλοντο ἀπολύσαι» δηλαδὴ «ἐπειδὴ δὲν εὗρον εἰς ἐμέ τίποτε ἀξίον

καταδικής, ήθελον να με ἐλευθερώσῃν. Καὶ ἐνῶ ἦτο πρέπον ἐκεῖνα, τὸ, τῶτον τον παρεδωκαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους καὶ τὸση ἦτο ἡ ἀφθονία τῆς ἐλευθερίας, ὥστε ὅτε ἐκεῖνοι κατατράσαν, να τὸν καταδ' κάσου. Ἀλλὰ τὸν παρεδωκαν δεσμὸν.

• Ἡ αἰκιστὴν λέγει ἐπικαλεσασθαι Καίσαρα, οὐχ ὡς τοῖς ἔθνοσι μοι, ἔχω τι κατ' ἡμῶν, δηλαδὴ, τοῦ διὰ να ἐμβάλλω ἄλλους εἰς σμφορας, ἀλλὰ διὰ να ἀπαλλάξω τὸν ἑαυτοῦ μοι ἐκ τῶν κακῶν. ἐπραξα αὐτὸ καὶ ὅχ ἐκούσας σπασα ἐξ αἰτίας, κησ. Παρατήρησε ἐγὼ καρτερίτητα λογῶν, δὲν τοὺς ἀποδείωνε, ἀλλὰ τοὺς καὶ νεφίλους με τοῦ να εἴπῃ «Τοι ἔθνοσι μοι». Πάλιν δὲ διαδίδε την βδασκαλίαν. Καὶ δὲ εἶπε, «Δὲν κατηγορῶ», ἀλλὰ «δὲν, ἔχω κατι να κατηγορήσω» ἀν καὶ ὑπεστή το αὐτὰ δὲ να το σπουδαιότερον. Τ ποτε λοιπὸν ἐξ αὐτῶν δὲν λέγει, διὰ να μὴ καμῇ τὸν λόγον, θαρα τοι, οὔτε φανεται ὅτι ναμὲ χάριν εἰς αὐτῆς. Κα δι αὐτο δὲν λέγει, ἀλλὰ να να σπασετα μόνον, κα ἀποσιώπα, διότι αὐτο ἦτο ἕως τῶρι το ἀξίον ἐνδιαφέροντος, τὸ να δὲ ξη ὅτι τον παρεδωκαν δεσμὸν εἰς τοὺς Ῥωμαίους. Ἐνῶ δὲ ἔπρεπε ἐκεῖνοι να καταδ' κέρσου, ἐνῶ ἔπρεπε να κατηγορήσου, περισσότερον ἀπολογούνται με ὅσα δὲ κέρνουν φανεραν τὴν ἀπολογίαν, κατηγοροῦν αὐτοὺς.

«Γνωστόν ἐστίν, ἡμῖν ὅτι πανταγοῦ, λέγει, ἀντιλέγεται». Ἀλλὰ ἐάν καὶ αὐτὸ συμβαίη, ὅμως καὶ πιστεύεται πανταγοῦ. «Οἷς ἐξετίθετο λέγει, ἀπὸ τε νόμου καὶ προφητῶν». Ἰδὲ πάλιν ὅτι, ὅχι ἀπὸ θαυματα, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν νόμον καὶ τοὺς προφῆτας τοὺς φημῶνε, καὶ ὅτι πανταγοῦ αὐτὸ πράττει, ἀν καὶ βεβαίως ἦτο δυνατόν καὶ θαυματα να κάμῃ, ἀλλὰ δὲν ἦτο ἀκόμη, λοιπὸν, πιστευτὸν τὸ πρᾶγμα, διότι αὐτὸ ἦτο μέγα θαῦμα, τὸ να ὁμολῇ ἀπὸ τὸν νόμον καὶ τοὺς προφῆτας.

Ἐπειτα δὲ αὖ να μὴ νομίσῃς ὅτι εἶναι παράδοξον τὸ νὰ παραμεινουν αὐτοὶ ἀπειθούντες, προσθέτε, καὶ προφητεῖαν ἢ ὅποια λέγει «Ἀκοῇ ἀκούετε, καὶ αἰ μὴ αἰνεῖτε» περισσώτερον λέγε τώρα, παρα τότε «καὶ ὄψεσθε καὶ οὐ μὴ ἰῆτε» περισσώτεροι τώρα παρα τότε. Πρὸς ἐκεῖτους ἔχουν λεχθῇ αὐτὰ οἱ ὅποιοι δὲν ἐπίστευσαν, τὰ ὅποια δὲν εἶναι χαρακτηριστικὰ κατὰ γυροῦντος, ἀλλὰ ἀνατρεπόντος τὸ σκάνδαλον.

«Γνωστον οὖν ἔστω ὑμῖν, λέγει ὁ, τοῖς ἔθνεσιν ἀπεσταλὴ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ αἰτοὶ καὶ ἀκούσονται.» Διὰ τοῦτο, λοιπόν, συννομεῖς με ἡμᾶς, αὐτὰ δὲν τα ἐγνωρίζεις, Παύλε, ἀλλὰ διὰ να πεσθῶν ἀπολογεῖσθαι καὶ διὰ να μὴ ὀδῶσω εἰς κανένα ἀφορμὴν.

Ἐμμένε δὲ ὁ Παῦλος διετίαν ὅλην, λέγει, διδάσκων μετὰ πάσης παρρησίας ἀκωλύτως. Ὁρθῶς προσέθεσεν αὐτὸ διότι εἶναι δυνατοὶ να ὁμιλῇ με παρρησίαν ἀλλὰ με ἐμπόδια τὴν παρρησίαν, λοιπόν, τοῦ Παύλου, τίποτε δὲν τὴν ἐσταμάτησεν ἀλλὰ καὶ ἀνεμπόδις τῶς ἔλεγεν.

Ἐμμένε δὲ ὁ Παῦλος διετίαν ὅλην, λέγει, ἐν ἡμῶν μισθώματι. Τόσον ἦτο λιτός, μᾶλλον δὲ τόσον τὸν διδασκαλὸν τοῦ ἐμμεῖτο εἰς ὅλα, ὥστε καὶ τὴν κατοικίαν εἶχεν ὄχι ἀπὸ ξένους κόπους ἀλλὰ ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὅποια ὁ ἴδιος εἰργάζετο διότι αὐτὸ σημαίνει τὸ ἐν ἡμῶν μισθώματι. Ὅτι δὲ καὶ ὁ Δεσπότης δὲν εἶχεν οἰκίαν ἀκούε ὅτι ὁ ἴδιος λέγει πρὸς τὸν οὐχὶ ὀρθῶς εἰπόντα «Ἀκολουθήσω σοι, ὅπου ἂν ἀπέρχῃ» «Αἱ ἀλωπεκες φώλους ἔχουσιν, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦσιν ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει»⁵ Τοιοῦτοτρό-

πως από τον έαυτόν του έδιδάξε τὸ νά μὴ ἔχουν τί ποτε, μὴτε νά προσηλωνῶνται πολὺ εἰς τὰς θιωτικὰς ἀνάγκας.

«Καὶ ἀπέδεχετο τοὺς εἰσπορευομένους λέγει, πρὸς αἰτὸν κηρύσσαν τὴν βασιλεῖαν τοῦ Θεοῦ». Ἰδὲ ὅτι τί ποτε δὲν λέγει ὅσα τὰ παρόντα, ἀλλὰ ὅλα διὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Βλέπεις τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ. Μὲ χρ. αὐτῶν φθάνει τὸν λόγον ὁ συγγραφεὺς, καὶ ἀφήνει διψῶντα τὸν ἀκροατὴν ὥστε νά σκεφθῇ τὸ ὑπόλοιπον μόνος του. Αὐτοὶ πράττουν καὶ οἱ ἔξω (ἐθνικοί) διότι τὸ νά γνωρίζῃ (κάποιος) τὰ πάντα τὸν καθιστᾷ θραδυνόν καὶ χαλαρωμένον. Αὐτὸ δὲ πράττει, καὶ ὁ ποῖα τὰ μετὰ ἀπὸ αὐτὰ δὲν λέγει, νομίζων ὅτι εἶναι περιττὸν αὐτὸ εἰς αὐτοὺς οἱ ὁποῖοι ἀναγινωσκουν ὅσα ἔχουν συγγραφῇ καὶ οἱ ὁποῖοι μαθαίνουν ἀπὸ αὐτὰ νά προσθέτουν εἰς τὸν λόγον διότι ὅπωςδὴποτε ὁποῖα τὰ πρότερα τοιαῦτα εἶχε καὶ μετὰ ἀπ' αὐτὸ Ἄκουε δὲ καὶ ποῖα μετὰ ταῦτα λέγει γράφων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους. «Ὡς ἂν πορεύωμαι εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἐλευσομαι πρὸς ὑμᾶς».

γ' Βλέπεις πῶς προέβλεπε τὰ πάντα ἡ σῶτηρ καὶ θεῖα κεφαλὴ, ὁ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν, ὁ ἔχων ψυχὴν ἡ ὁποία ἠδύνατο νά περιλάβῃ τὰ πάντα μαζί, ὁ κατέχων τὰ πρωτεῖα Παῦλος, τοῦ ὁποίου διὰ τοὺς γνωρίζοντας καὶ μόνον τὸ ὄνομα εἶναι ἀρκετὸν πρὸς τόνωσιν τῆς ψυχῆς πρὸς σωφροσύνην, πρὸς τὸ νά ἀποτινάξῃ κάθε ὕπνον. Τὸν ἔδεχθη ἡ Ῥώμη δέσμιον ἐρχόμενον ἀπὸ τὴν θάλασσαν, διασωθέντα ἀπὸ ναυάγιον, καὶ ἡλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ ναυάγιον τῆς κλάνης. Διότι ὡς κάποιος βασιλεὺς ὁ ὁποῖος ἐναντιμάχησε καὶ ἐνί

κησε ἐθάδιζε ἐπὶ τῆς θυσιαγωγιάτης ἐκείνης πόλεως. Δι' αὐτὰ ἔγραφεν· «Ελευσῶμαι καὶ συναναπαυσῶμαι ὑμῖν ἐν πληρωματι εὐλογίας τοῦ Εὐαγγελίου», καὶ πάλιν· «Πορευομαι διακονησὼν εἰς Ἱερουσαλήμ»⁷. Δηλαδή, ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔλεγεν· «Ελεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου παρεγενόμεν»⁸.

Εὗρισκετο λοιπὸν πλησιέστερον εἰς τὸν στέφανον τὸν ἐδέχθη ἡ Ρώμη δεσμίων καὶ τὸν εἶδε νὰ ἔχη στεφανωθῇ καὶ νὰ ἔχη ἀναγινωρισθῇ. Ἐκεῖ «συναναπαυσομαι ὑμῖν»⁹ εἶπε· ἐδῶ «πορευομαι διακονησὼν εἰς Ἱερουσαλήμ». Αὐτὸ δὲ ἦτο παλιν ἀρχὴ τοῦ δρόμου, καὶ συνέκρινε θράμβους μὲ θριάμβους ἐπειδὴ ἦτο ἀτρόμητος (= ἀπτόητος).

Ἡ Κόρινθος τὸν ἐκρατήσε δύο ἔτη, καὶ τρία ἡ Ἀσία, καὶ αὐτὴ ἕως τῶρα δύο, ὥστε διὰ δευτέραι φοράν ἐφθασεν ὅποτε καὶ ἀπέθανε· «Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογία, λέγει, οὐδεὶς μοι συμπαραγένετο»¹². Τοιοῦτοτρόπως τότε ἐσαθῇ καὶ, ἀφου ἐπλήρωσε ὅλην τὴν οἰκομένην διὰ τοῦ κηρυγματος, τοιοῦτοτρόπως ἀπέθανε.

Τι ἤθελες νὰ μάθης τὰ μετὰ ἀπὸ αὐτὰ. Τοιούτου εἶδους εἶναι καὶ ἐκεῖνα δεσμά, ταλαιπωρίαι, ἀγῶνες, φυλακαί, ἐπιβουλαι, σκεφαταί, καθημερινοὶ θάνατοι. Εἶδες μικρὸν τμήμα αὐτοῦ. Κατάλαβε ὅτι καὶ τὸ ὑπόλοιπον εἶναι τοιοῦτον. Ὅπως ἀκριβῶς εἰς τὸν οὐρανόν, ὅσον μέρος ἰδῆς ἐξ αὐτοῦ, τόσον εἶναι καὶ τὸ

7 Ρωμ. 15, 29, 32.

8 Αὐτῶ 25.

9 Πράξ. 24, 17.

10 Ρωμ. 15, 32.

11. Αὐτῶ 25.

12 Β' Τιμοθ., 4, 16.

ἄλλο διότι ἂν ὄνῃς ἐν τριῇμα τοῖς οὐρανοῖς ὅπου καὶ ἂν πορεύῃς τοιαῦται θαύματα καὶ τό ἔπολοπον ἢ ὅπως ἀκρόβυς καὶ ἂν ἴδῃς τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου μερῶς καταλαβαίνεις ἀπὸ αὐτὰς ποῖος εἶναι) ὁ ἡλὸς τοιοῦτετρόπως καὶ εἰς τὴν περὶ πῦρ τοῦ Παύλου Εἶδες μερῶς τὰς πράξεις του, ὅσαι τοσούτου εἶδους εἶναι παῖρες κινδύνων. Εκεῖνος ἦτο οὐρανός, ἔχων ἡλίου δικαιοσύνης, ὥστε ἦτο ὁ ἄνθρωπος καὶ καλῆτερος τοῦ οὐρανοῦ.

Ἀσημαίνον νομίζεις ὅτι εἶναι αὐτό. Εγὼ θεθαῶς δὲν νομίζω. Ὅταν εἴπῃς Ἀπόστολοι ἀμεσῶς ὅλο αὐτὸν ἐννοεῖν ὅταν (εἴπῃς) θαπτεῖσθαι ἀμεσῶς τὸν Ἰωάννην. Μὲ τι νὰ συγκρίνῃ καί τις τὰ λόγια ἔκκενον, μέ θαλάσσαν ἢ καὶ με ὠκεανόν. Ἀλλὰ τίποτε δὲν εἶναι ὁμοῖον. Πολὺ σφοδρώτερά εἶναι τὰ ρήματα αὐτοῦ καὶ βέλτερά, ὥστε δὲν θα σφαλῇ κάποιος ἂν εἴπῃ τὴν καρδίαν τοῦ Παύλου θαλάσσαν καὶ οἴραναι τὸ μὲν (οὐρανόν) διὰ τὴν καθαρότητα, τὸ δὲ (θαλάσσαν) διὰ τὴν βαθύτητα. Θαλάσσα εἶναι, ὅχι ὁδηγοῦσα τοὺς ταξιδεύοντας ἀπὸ πόλιν εἰς πόλιν, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ἐάν κάποιος πλῆρῃ αὐτὴν τὴν θαλάσσαν, θα πλεύσῃ μὲ εὐνοϊκὸν καιρὸν. Εἰς αὐτὴν τὴν θαλάσσαν δὲν (ὑπάρχουν) ἀνεμοὶ. Ἀλλὰ ἀντὶ ἀνέμων. Πνεῦμα ἅγιοι θεῶν συνοδεύει, τὰς ψυχὰς αἱ ὁποῖαι ταξιδεύουν δὲν ὑπάρχουν ἐδῶ κύματα, δὲν ὑπάρχει σκόπελος, δὲν ὑπάρχουν θηρία, ὅλα ἡσυχά. Ἡ θαλάσσα εἶναι ἡρεμωτέρα τοῦ λιμένος καὶ περισσότερον ἀσφαλῆς, χωρὶς νὰ ἔχῃ τίποτε ἀλμυρόν, ἀλλὰ καθαρὰν πηγὴν καὶ τρεχούσαν γλυκὰ νάματα, περισσότερον λαμπρὰν ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ διαυγεστέραν εἶναι θαλάσσα ἢ ὅποια δὲν ἔχει πολυτίμους λίθους, οὔτε πορφύραν τοιαύτην, ἀλλὰ ἀποκτήματα πολλὰ καλῶτερα ὑπὸ αὐτά.

Εκείνος ὁ ἑποιοὺς ἔλεγε, εἰς αὐτὸ τὸ πέλαγος να-
ρηγῇ τὸν ἑαυτὸν τοῦ, δεῖ ἔχει ἀνάγκην ἀπο κολλυμῆ-
ταις, ὡς τε ἐλαίου, ἀλλὰ πολλῆς φιλοσοφικῆς διαθέσε-
ως θὰ εὐρῇ εἰς αὐτὸ δλα τὰ ἀνάθη τὰ ὑπάρχοντα
εἰς τὴν βασιλεῖαν τῶν αἰρανῶν. Ὁ τοσούτου εἶδους
καὶ θὰ ἡμπορέωη νὰ γίνῃ βασιλεὺς καὶ δλον τὸν κό-
σμον νὰ καταλάβῃ καὶ νὰ εἶναι, εἰς μεγίστην, ἐκτιμῇ-
σιν αὐτὸς ὁ ὅποιος πλέει εἰς αὐτὴν τὴν θάλασσαν, δὲν
θὰ ὑποστῇ ποτὲ ναυαγίον ἀλλὰ θὰ γνωρίζῃ τὰ πάν-
τα καλῶς. Ἀλλὰ ὅπως ἀκριβῶς δοῦν, δεῖ ἔχουν πείραν
αὐτῆς τῆς θαλάσσης πνύονται, τοιοῦτοτρόπως θεβαί-
ως καὶ ἐξῶ αὐτὸ λοιπὸν ἰφύσσονται καὶ οἱ αἰρετι-
κοὶ οἱ ἑποιοὶ ἐπιχειροῦν τὰ ἐπὲρ τὴν δυνάμιν των
Πρέπει θεβαίως λοιπὸν νὰ γνωρίζωμεν τὸ θάθος, πα-
ρα νὰ ριψοκινδυνεύωμεν. Ἀν πρόκειται νὰ πλέωμεν
εἰς τὸ πέλαγος ὡς εἴμεθα καλῶς ὡπλισμένοι. «Οὐκ
ἠδυνήθην ὑμῖν, λέγει, λαλήσαι, ὡς πνευματικοίς, ἀλλ'
ὡς σαρκικοῖς»¹³.

Οἱ δεικ ἀνυπόμουνος, ὡς μὴ πλεῖν αὐτὸ τὸ πέλαγος
Ἄς κατασκευάσωμεν, διὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας πλοῖα
δηλητῆ, θασεινὴν, προθυμίαν, προσευχάς, διὰ νὰ δια-
νύσωμεν τὸ πέλαγος μὲ ἡρεμίαν καθ' ὅσον αὐτὸ τὸ ὕ-
δωρ εἶναι ζῶν. Ὅπως εἶναι κάποιος λαθὴ στόμα πυρός,
τοιοῦτοτρόπως ὁ Παῦλος ἐπειδὴ γνωρίζε, ἐνδυναμοῦ-
ται, ὅπως ἀν κάποιος ἔχη μόγα ραὶ δέειν, τοιοῦτοτρό-
πως ἡ τοσούτος πάλιν γινεταί, ἀσυχκράτητος. Καὶ διὰ
νὰ καταλάβῃ δὲ κάποιος τὰ τοῦ Παύλου ἔχει ἀνάγκην
καθαροῦ θίου. Διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε «Γαλακτος ἐν
χρεῖα κατέστητε, ἐπεὶ ναθροὶ γεγόνατε ταῖς ἔκωαῖς»¹⁴.

¹³ Α. Κορινθ 3 1

¹⁴ Εβρ 5 12 11

Διότι ~~επαρχει~~ ~~επαρχει~~ ~~ἀσθενεία~~ τῆς ἀκοῆς. Διότι ὅπως ἀκριβὲς ὁ τομομαχος δὲν θὰ ἐδεχετο ὑγείνας τροφάς καὶ διασπέντους ἐὰν ἦτο ἀσθενὴς τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ψυχὴ ἐὰν υπερηφανεύεται ἐὰν εὐρισκεται εἰς ταραχὴν, ἐὰν γίνεται χαλαρὰ καὶ ἀχαλινωτός, δὲν θὰ δυνήσῃ νὰ δεχθῇ τὸν πνευματικὸν λόγον. Ἀκουε τοὺς μαθητάς νὰ λέγουν· «Σκληρὸς ἐστὶν ὁ λόγος οὗτος τίς δύναται αὐτοῦ ἀκοῦειν,»¹⁵ Ἄ, δὲ εἶναι ἰσχυρά καὶ ὕψους ὅλα καταλληλὰ ὅλα εὐκόλα ὑψηλότερα (= ἀνωτέρα) γίνεται καὶ ἐλαφρότερα, περισσότερον ἀνυψώνεται καὶ σηκώνεται εἰς ὕψος.

Αὐτὰ λοιπὸν, γνωρίζοντες ὅς κάνωμεν ὑγ.ῇ τὴν ψυχὴν, καὶ ὅς μιμηθῶμεν τὸν Παῦλον, καὶ ὅς μιμηθῶμεν ἐκείνῃ τὴν γενναίαν καὶ ἀδιαφθορὴν ψυχὴν, δὲ νὰ ζητηθῶμεν ὁφού πορευόμεθα εἰς τὰ ἴχνη τῶν ὁσῶν ὑπ' ἐκείνου ἔχουν διαθῇ νὰ διαπλεύσωμεν τὸ πέλαγος τοῦ παρόντος θείου καὶ νὰ φθασώμεν εἰς τὸν ἡσυχὸν λιμένα καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ ὁποῖα ἔχει ὑποσχεθῇ ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ζῶντας ἀξίως τοῦ Χριστοῦ νὰ ἐπιτύχωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα συγχρόνως εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἀνήκει δόξα, δύναμις, τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΑΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ
(ΑΡΧΑΙΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ)

ΟΜΙΛΙΑ ΜΒ'. 42.

(Κεφ. ΙΥ. στ. 21 — « Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ Περμεντι, δοκίμην τινὲς Μακεδονικὴν καὶ Ἀχαϊαν, πορευθεὶς εἰς Ἱερουσαλὴμ, εἰπὼν ὅτι μετὰ το γενεσθαι με ἐκεῖ δεῖ με καὶ Ῥωμὴν ἰδεῖν. Ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν Μακεδονικὴν ἓξ τῶν ὑποκρουσάντων αὐτὸν, Τιμόθεον καὶ Ἑραστον, αὐτὸς ἔτεσχε γραμμὴν εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἐγενετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνον ταραχὴς οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς ὁδοῦ. »

§ α' Ἰκανῶς ἐδιατρίψας τῇ πολεῖ, βρυσκίται μεταστῆναι τάλιν διὸ καὶ περικεῖ τὸν Τιμόθεον καὶ τὸν Ἑραστον εἰς Μακεδονίαν, αὐτοὶ δὲ μένει εἰς Ἑρῖον. Πῶς δὲ, ἐξ ἀργῆς ἰλοκατίας εἰς Συρίαν ἀπέλθῃν, τάλιν εἰς Μακεδονίαν ὑποστρέφῃ. Δεικνύς ὅτι πάντα οὐκ οἰκεία δυνάμει ἱεραττεῖν. Ἠδὲ προφητεῖαι, λεγὼν « Δεῖ με καὶ Ῥωμὴν ἰδεῖν. » Τοῦτο δὲ εἶπεν, ἵσως παραμυθούμενος αὐτοὺς, ὡς οὐκ ἀπομένων, ἀλλ' ὡς παλὶν ἐγγυτέρω γινόμενος αὐτῶν, καὶ διανιστῶν τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν τῇ προφητεῖᾳ. Ἐντεῦθεν μοι δοκεῖ γραφεῖν Κορινθίοις ἀπὸ Εἰρήτου, καὶ λεγέιν ὅτι « σὺ θελω ὑμᾶς ἀγνοεῖν ὑπὲρ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἡμῖν ἐν τῇ Ἀσίᾳ » (Β Κορινθ' α' 8). Ἐπειδὴ γὰρ ἐπ' ἀγγελίατο εἰς Κορινθὸν ἀπελθεῖν, ἀπολογεῖται, ὡς βρυσκίνας, καὶ λεγέιν τὸν πειρασμὸν λοιπόν, τὰ κατὰ Δημητρίον ὀφθαλμοφανέως· τοῦτον γὰρ αἰνιττεται, τάραν οὐκ ὀλίγον εἶπαι περὶ τῆς οὐδ' ὡς γεγενῆσθαι. Πάλιν κινδυνός, πάλιν ταραχός. Ὅρως τῇ ἐλδοματίν; Ἐγενετο σημεῖα διπλᾶ, οἱ δὲ ἀντελθόν. Οὕτω δὲ παντῶν φθάνεται τὰ πράγματα. α Δημητρίος

γάρ τις ονοματι, ἀργυροκόπος, τοῦτων νηὺς ἀργυροῦς Ἀρτεμιδος, παρελθο τοῖς τεχνίταις ἐργασίαν οὐκ οἰγν' οὐς καὶ συνθροίσας, καὶ ἐπισυναγαγὼν τούτους περὶ τα τοιαῦτα ἐργαίας, εἶπεν Ἀνδρες, ἐπιστάσθε ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῶν ἐστὶ καὶ θεωρεῖτε καὶ ακούετε ὅτι οὐ μόνον Ἐφεσσοῦ, ἀλλὰ καὶ σχεδὸν πατρὸς τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας μετεστήσῃ ὅχλον ἰκαίον, λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν ἀνθρώπων γινόμενοι. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς ἱερόν Ἀρτεμιδος εἶναι, οὐδεὶς λογισθῆναι, μελλεῖν δὲ καὶ καθαιρεῖσθαι τῇ μεγαλειότητι αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται. » « Περὶ τῶν, φησὶ, νηὺς ἀργυροῦς Ἀρτεμιδος » καὶ πῶς ἐν νηὺ ἀργυροῦς γινέσθαι. Ἰσως ὡς κῶρα μικρά πολλὰς γὰρ ταύτης ἦν ἡ τιμὴ ἐν Ἐρίσῳ, ὅπου καὶ τὸ ἱερόν αὐτῶν ἐμπροσθεν οὕτως ἐληττήσεν αὐτοῖς, ὡς τὸν ἐμπρήσαντα κτείνειν μῦθῳ σήματι λειγέσθαι. Ὅρα πανταχοῦ τὴν εἰδωλολατρείαν ἀπο γρημάτων γινόμενην κακίνοι διὰ χρήματα, καὶ οὗτος διὰ γρημάτων, οὕς ὡς τῆς εὐσεβείας κινδυνεύουσι αὐτοῖς, ἀλλ' ὡς τὸν πορτοῦ τὴν ὑπόθεσιν οὐκ ἔχοντος καὶ σλόπε κακίαν ἀνὴρ. Εὐπορος ἦν αὐτός, καὶ αὐτῷ μὲν οὐ τοσαύτη ἐμελλε βλάβη γινέσθαι ἐκ τούτου, ἐκείνους δὲ ἦν πολλή, ἅτι πέντε οὖσι, καὶ ἀπὸ τῆς καθ' ἡμέραν ἐργασίας τριετημένους. Καὶ ἔμως οὗτοι μὲν οὐδὲν λειγούσιν, αὐτοὺς δὲ κοινωνοὺς δὲ ὄντας αὐτοῦ τῆς τέχνης, κοινωνοὺς λαμβάνει καὶ τοῦ θορυβοῦ. Εἶτα καὶ τὸν κινδύνον τῷ ἡμῶν ἐπαγαγὼν ὅτι « κινδυνεύει ἡμῖν τοῦτο τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν » τοῦτο γὰρ σχεδὸν διὰ τούτου δηλοῖ, ὅτι ἀπὸ τῆς τέχνης ταύτης κινδυνεύομεν εἰς λιμὸν ἐμπεσεῖν. Καταὶ τα πρημένα ὕψα εἰς εὐσεβείαν αὐτοῖς ἀγαγεῖν, ἀλλὰ, ταλαπῆροί τινες ὄντες καὶ φυχροί, ἐπισυναστάνται μᾶλλον, καὶ οὐκ ἐννοοῦσιν ὅτι, « εἰ ὁ ἀνθρώπος οὗτος τοσαῦτα ἰσχυρεῖ, ὡς μεταστῆσαι πάντας, καὶ κινδυνεύει τὰ τῶν θεῶν, ἥλικός ὁ τούτου Θεός; » καὶ ὅτι, « πολλῶν μᾶλλον ἐκεῖνα ἡμῖν δώσει, ὑπὲρ ὧν φοβούμεθα. » Ἡδὴ προκατελάβεν αὐτῶν τὰς ψυχὰς, λέγων ὅτι « οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων γινόμενοι. » Ὅρα ὑπὲρ τίος ἀγανακτοῦσιν Ἕλληες ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι « οἱ ὑπὸ ἀνθρώπων γινόμενοι οὐκ εἰσὶ

θεοί ἢ Πανταχοῦ εἰς τὴν τρυφήν ὠθεῖ τον λόγον· Εἶτα τὸ μάλιστα αὐτοὺς λυπήσαν ὡς τερνὸν τῆς ψυχῆς, λέγων· «Ὁ μόνον δὲ τοῦτο το μέρος κινδυνεύει ἢ τούτῳ, ἡ τῶν μὲν ἄλλων οὐδὲς λόγος, ἀλλ' ὅτι καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς ἑρὸν Ἀρτιμιδος κινδυνεύει καὶ θάψασθαι.» Εἶτα, ἵνα μὴ ὀδῇ χηματαίῳ ἐνίκεν εἰπὼν ταῦτα, ὅρα τι προσετίθων· «¹ Ἦν γὰρ οὐκ οὐκ ἐστὶν σέβεται. Ὅρα, πῶς εἶδει μεῖζον τὴν τοῦ Παλλὰς ὀνομασίαν, πάντας ἀλλ' αὐτῆς καὶ ταύτης πῦρ αὐτοὺς ἀποφάσκων, εἰ γὰρ ἀνθρώποις ἐλαυνόμενοι καὶ σκευόποιοι τοσαῦτα δυνάμεθα, ὅρα περ ἐν ἡρώεσσιν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἀποστόλου γίνεται· Ἐκεί μὲν εἰπὼν· «Ἰδοὺ περὶ ἡρώκατε τὴν Ἱερουσαλήμ τῆς ὁδοῦ τῶν ἡμῶν.» (Πρτ' 1: 28), ἐνταῦθα ὅτι «μελλεῖ καθαρεῖσθαι τῆς Ἀστυνοῦς ἡ λεγόμενης· ἢ τότε· «οἱ τῆς οἰκουμένης ἀναστατάωντες.» (Αὐτοῦ 1: 6, Ἰωάν. 8: 12) καὶ ἐνθαδὲ παρῆσαν· (Αὐτοῦ 1: 12), ὡς ὅτι «κινδυνεύει ἡμεῖς τοῦτο το μέρος εἰς ἀπελερμον ἐλθεῖν.» Ὅτω καὶ Ἰουδαῖοι ἐπὶ τοῦ Ἀριστοῦ λέγων· «Ὅρα τι ὅτι ὁ κόσμος σπασσάμενος ὑπάγει, καὶ ἐλευσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀρρυσιν ἡμῶν τὴν πόλιν.» (Ἰωάν. 8: 19 καὶ 1α 48)· ὁ Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἐπληρώσαντο θυμοῦ ἢ Πότε ὁ θυμὸς γέγονεν, ὅτε περὶ τῆς Ἀρτιμιδος ἔκτισαν, ἐπερ τοῦ πορισμοῦ ταῦτα γὰρ τὰ τῶν ἀγοραίων ἦθ, ἀπο τοῦ τρυφῶτος συναρπαξίσθαι καὶ ἐκκαίσθαι. Διὰ ταῦτα μετ' ἐξέτασις δεῖ ποιεῖν πάντα· Ὅρα δὲ πῶς καὶ ἦσαν εὐκαταρρήνητοι, ὡς πᾶσι προκίσθαι· ὁ Ἀκούσαντες δὲ, καὶ γενομένοι πληρεῖς θυμοῦ, φησιν, ἔκραζον, λέγοντες Μεγίλη ἢ Ἀρτεμις Ἐφεσίων· Καὶ ἐπλησθη ἡ πόλις ὅλη τῆς συγκυσεως ὡρμήσαν τε ὁμαθυμῶδον εἰς τὸ θέατρον. Συμχρησάμενοι δὲ Γαῖον καὶ Ἀριστάρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους Πυλῶν, εἰλκυσαν αὐτούς.»

§. β' Ἀπλῶς καλὴν ἐπισκιν ὡς ἐπὶ ἱερῶν Ἰουδαίων, καὶ πανταχοῦ αὐτοῖς προκίονται· οὕτως οὐδὲν εἶχον κομπον γερον. οὐκ ὀδῆς· «Τοῦ δὲ Πυλῶν βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον, οὐκ εἶδον αὐτὸν οἱ μαθηταί. Τινες δὲ τῶν Ἀστυνοῦν, ὄντες αὐτῷ φίλοι, πεμφάντες πρὸς αὐτὸν, παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον.» Παρεκάλουν, ὅτι ἄτακτος ἦσαν δῆμος, ἀλογιστῶν ῥήμη πάντα τολμῶντες· Καὶ ὁ Παῦλος πειθεται οὕ

γὰρ ἦν κινδύεος, οὐδὲ φόβος. « Ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, » (τοιούτων γὰρ τό πλῆθος απλῶς ἵπεται, καθάπερ πῦρ εἰς ἕλην ἔμπειρον,) « καὶ οἱ πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκεν συνεληλυθεισαν Ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου προσβύχσαν Ἀλεξανδρῶν, προβάλλοντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων. » Προβάλλοντο Ἰουδαῖοι οικονομικῶς, ἵνα μὴδὲν ἔχωσιν ὑστερον ἀντιλεγειν. Οὕτως καὶ προβάλλεται, καὶ φειγεται, καὶ τί, ἀκούε « Ὁ δὲ Ἀλεξανδρὸς, κατασεισας τὴν χεῖρα, ᾔθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ ὄχμῳ Ἐπιγινόντων δὲ ὅτι Ἰουδαῖος ἐστὶ, φωνὴ ἐγενετο μία ἐκ πάντων, ὡς ἐπὶ ὥρας δύο κραζόντων· Μεγάλη ἡ Ἀρτεμὶς Ἐρεσίων » Παῖδ' αὖτ' ὅπως ἡ δεινὰ καθάπερ φεβούμενοι μὴ σβισθῇ το σέβας αὐτῶν, συνέως ἰδόντων δύο ἔτη ἐκείθιν ἐκεῖ, καὶ ὅρα ποσὸν ἔτ' Ἕλληνας ἔχεν « Καταστείλας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον, φησιν Ἄνδρες Ἐρεσῖοι, τίς γὰρ ἐστὶν ἄνθρωπος, ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐρεσίων πόλιν νεωκορον οὔσαν τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτεμίδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς; » Τούτῃ πρώτῳ τὸν θυμὸν αὐτῶν ἐτίθει « Καὶ τοῦ Διοπετοῦς » Τοῦτο λέγει, ὡς οὐκ ἔστιν ὄχλου τοῦ πραγματος. Ἰερὸν δὲ ἔπειρον οὕτω ἐκαλεῖτο Διοπετις ἦτο το εἰδωλὸν ταινὺν τῆς Ἀρτεμίδος Διοπετις ὠλεγον, ὡς ἐκ τὸν Διὸς τὸ δατρακὸν ἐκείνο πεπτωκός, καὶ οὐχ ὑπὸ ἀνθρώπῳ γενομένην ἡ Ἱερὴν ἀγαλμα παρ αὐτοῖς οὕτως ἐλεγετο. « Ἀνκντιροπτεῖν οὖν ὄντων τούτων, θεὸν ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπαρχειν, καὶ μὴδὲν προτετεῖς προσσεῖν ἡγαγετε γὰρ τοὺς ἀνδράς τούτους, οὔτε ἱεροσύλους, οὔτε ὕλοσφημούντας τὴν θεὰν ὑμῶν » Ἄρα τὸ πᾶν βιούδς τούτα δὲ πρὸς τὸν δῆμον, ὥστε κἀκείνους ἐπικειστέριους γενέσθαι, φησιν « Εἰ μὲν οὖν Δημητριὸς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται ἔχουσι πρὸς τινὰ λόγον, ἀγοραῖοι ἀγονταί, καὶ ἀνὴρ πατοῖ εἰσὶν ἐγκαλειτῶσαν ἀλλήλοις· Εἰ δὲ τι περὶ ἑτερῶν ἐπιζῆτεῖτε, ἐν τῇ ἐνόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθῆσεται καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεισθῆαι στάσεως περὶ τῆς σημερον, μηδενὸς αἰτίου ὑπαρχόντος, περὶ οὗ [οὗ] δυνασόμεθα ἀποδοῦναι λόγον τῆς συστροφῆς ταύτης. Καὶ ταῦτα εἰπων, ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν » Ἐνόμῳ ἐκκλησίαν, φησί, διότι τρεῖς ἐκκλησίαι ἐγένοντο κατὰ νόμον καθ' ἕκαστον μῆνα αὕτη δὲ ἦν παρανομός. Εἶτα καὶ ἐφοβήσεν αὐτούς, εἰπων « Κινδυνεύο-

μεν ἐγκαλεῖσθαι στασεύς. Ἀλλ' ἰδόμεν ἄνωθεν τα εἰρημένα.
 «Ὁ, δὲ ἐλθὼν, ταῦτα, φησιν, ἔθετο ὁ Πάυλος ἐν τῷ Πνευ-
 ματι, ὁρᾶτε τὸν Μακεδόναν καὶ Ἀρχιν, παρεστῆαι εἰς
 Ἱερουσόλῃμ.» Οὐκ ἐστὶ ἀνθρώπως ἐνταῦθα τὰ, ἀλλὰ Πνευμα-
 τι, ὃ καὶ ἐκτελεῖται. ὁρᾶτε. Τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ «ἔθετο,» καὶ τοῖς
 αὐτοῖς οὗτος ἔνοσεν ἔχει. Τὸς δὲ ἐκέλευε ἀποστελλεῖ. Τιμοθεὸν
 καὶ Ἑραττον, οὐ λέγει. ἐμοὶ δὲ ὄκει καὶ περὶ τούτου εἶπεν τὸ
 «ἐν Πνεύματι.» «Διὸ μηκέτι στείγοντες, εὐδοκησάμεν
 καταλειφθῆναι ἐν Ἀθηναῖς μόνον.» (Α' Θεσσαλ γ. 1).
 Καὶ ὅρα οὗτος τῶν διακονούντων αὐτῷ ἀπιστεῖται, τίς τε παρούσιαν
 ἀπαγγεῖλαι καὶ προθυμότερον ποιεῖται. Μαλίστα τανύτων τῇ Ἀτίᾳ
 ἐνδιατρίβει. Ἐκείτως ἐκεῖ γὰρ ἦν ἡ πολλὴ πατρία τῶν φιλοσόφων.
 Καὶ ἐλθὼν, ἔκλει ἀυτὸς διελγεῖται καὶ γὰρ πολλὴ ἦν ἐκεῖ ἡ δεισι-
 δαμονία. «Διελκτριὸς γὰρ τις, φησιν, ἀργυροκοπος, συναθροί-
 στας τοὺς περὶ τα τοιαῦτα ἔργατας, εἶπεν. Ἄνδρες, ἐπιστα-
 σθε καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκουετε.» οὕτω καταδύλον ἦν τὸ γινόμε-
 νον. «Ὅτι οὗτος, φησιν, ὁ Πάυλος πείσας μετεστῆσεν ἰκα-
 νον ὄχλον.» Ὡστε οὐ βίβλιας, εἰ ἐπείσιν οὕτω δεῖ πεθεῖν πόλιν.
 Ἰτα ἐπαγεῖ, ἕπερ αὐτῶν καθήκειτο, ὅτι «οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ
 χειρῶν γινόμενοι.» Τί ἐστὶ τοῦτο. Ἀνατρεπεί, φησι, τὴν τέ-
 λην τὴν ἡμετέραν καὶ ἵνα μὴ ἰννοήσωσι, καὶ εἰπωσιν ὅτι μόνος
 ἄνθρωπος τοιαῦτα ἰσχύει, καὶ, εἰ τοσούτον ἰσχύει, αὐτῷ δεῖ πειθε-
 σθαι, ἐπηγάγεν. «Ἦν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σεοῦεται.»
 Τὴν φωνὴν αὐτῶν ᾤοντο ἐπιτελεῖσθαι τῷ Πνεύματι τῷ θεῷ, ὄντες
 παῖδες Ἑλλήνες. Ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας, φησιν, ἡ εὐπορία ἡμῶν
 ἐστὶ. Καὶ ἐκ αὐτῆς τῆς ἐργασίας εὐπορία ὑμῶν περιγίνεται,
 πῶς ἐπείσιν ἄνθρωπος οὕτως; πῶς τοσαύτης ἐκρατῆσε συνήθειας,
 τί ποιῶν, ἢ τί λεγών; Οὐκ ἐστὶ Παύλου, οὐκ ἐστὶν ἀνδρός. Καὶ
 τοῦτο ἀρκεῖ, τὸ εἰπὴν ὅτι «οὐκ εἰσὶ θεοὶ.» Εἰ μὲν οὖν οὕτως εὐ-
 φωρατόν το τῆς ἀπειθείας, πάλαι καταγνωσθῆναι εἶδει, εἰ δὲ ἰσχυρόν,
 οὐχ οὕτως ἀναβῆναι ταχέως. «Οὐ μόνον δέ, φησι, τοῦτο κιν-
 δυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος.» Ἰδὲ δὴ τι κατεμῖζαν λεγών, τοῦτο ἐπῆ-
 γαγεν. «Ἀκούσαντες δέ, καὶ γενομένοι πληθεῖς θυμοῦ, ἔκρα-
 ζον. Μεγαλὴ ἡ Ἀρτεμῖς Ἑρεσιῶν.» κατὰ πόλιν γὰρ αὐτοῖς

[illegible]

μιν τῇ λογῇ πρὸς ἑκατέρωθεν, ὥσπερ τις ποταμὸς ἐν ὅτιον εὐρεθῆσεται γὰρ ἡ τοῦ πηλόντος φιλοσοφία γινώσκει, ἡ δὲ τοῦ γαιώδους ασχηματούνης ὕψα γὰρ ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ῥήματα, γέλωτος ἄτακτος, ῥήματα αὐατοτέρη, σιγῇ καὶ ῥαδίᾳ ἀσχηματούνης γινούσῃ, σήματα πολλῆς ἀνοίας καὶ ἀνοίας καὶ οὕτως οὐδὲν ἕτερον, ἢ πάντα γέλωτος καὶ καταγέλωτος τὰ ἐκεῖ. Οὐχ ὁ γὰρ οὗτος, ἀλλὰ, μὴ γινώσκει! ἀλλὰ τὰ περὶ τὸν γαῖον Ἐκδοκίμαται τότε ἡ φύσις, ἄλογα ἀντὶ ἀνθρώπων, οἱ παρόντες γίνονται, οἱ μὲν ὡς ποταμοὶ ῥιμίζουσιν, οἱ δὲ ὡς ὄνοι λακτιζοῦσι πολλὰ, ἡ δ' ἀχνοῖς, πολλὰ ἡ διακρίσις, οὐδὲν σπουδαῖον, οὐδὲν γενναῖον πολλὰ ἐκεῖ τοῦ διαβολοῦ ἢ τιμῇ, κόμῳ, ὁρῶν, αἰσῶν καὶ ἄπειρα, πρὸς τὰς γινώσκει καὶ μοιχεύει. Ἀλλ' οὐκ ἐκεῖ, ἐνθα τὸ πᾶν, ἀλλὰ πάντα ἐνταῦθα· πολλὰ γὰρ ἡ σιγή, πολλὰ ἡ ἡτυχία, πολλὰ ἡ καταστολή, οὐδὲν ἄτακτον, οὐδὲν ἀρρυθμὸν εἴ τις τι καὶ ἐφειγέσθαι, πάντα φιλοσοφίας γινόντα ῥήματα ἐφειγέσθαι καὶ τὸ δὲ θαυμαστόν, ὅτι περὶ ἐκείνων τὸν καιρὸν οὐκ ἄνδρες μόνον, ἀλλὰ καὶ οἰκιστοὶ καὶ γυναῖκες φιλοσοφοῦσι τῇ αὐτῇ γὰρ ἡ τοῦ πᾶντος φύσις καὶ ὁμοῦσι μὲν παρακαλεῖν τὸν πενθοῦντα, μυρία δὲ ρηγιγόνται ὁδὸν, φιλοσοφίας μυστα εἶναι ἐνθάδε, ὥστε μέχρι τούτου στήναι, καὶ κενεοὶ οἱ τὸν πενθονότα παρακαλοῦμενοι, καὶ ἀπεριθνήσκουσι τῶν τῶν πένθοντων μυρία. Ἦ γὰρ ἴστιν ἄνθρωπος; Τῆς φύσεως ἐξέστης τῆς ἡμετέρας.

§. δ'. Πι τῶν ἐστιν ἄνθρωπος. Τοῦ βίου καὶ τῆς εὐτελείας αὐτοῦ κατηγορεῖται, ἀναμνήσεις τῶν ἐν τῇ μέλλουσι πραγμάτων, τῆς καρτερίας. Ἐκαστος οἰκᾷ ἀναχωρεῖ, ἀπὸ μὲν γὰρ λυπούμενος, ὅτι δὴ αὐτὸς μὴ ἐν ἐνπραγία ἴστιν, ἀπὸ δὲ πένθους ἀνεμίνος, ὅτι δὴ μὴ ταῦτα ἐπαθε, καὶ τὴν φλεγμονὴν οὖτος ἀπάγει ἀπὸ τοῦ πένθους. Ἀλλὰ τί, θέλεις τὰ δεσποτέρη καὶ τὰ θεατρὰ ἀντιξέσσωμεν. Ὁ μὲν γὰρ ὀλίγως, ὁ δὲ τῶν τῶν τῶν Φερεῖ οὖν ἴδωμεν τὰ ἐξ ἐκτέρων συμβαλλόντα. Βαίει φιλοσοφία πολλὰ ἐνθα γὰρ ἀθυμία, καὶ φιλοσοφία παντὶ. Ὁ πρὸ τούτου πλούτων, ὁ μεγάλα φυσῶν καὶ τοῦ τυχόντος ἀνέξεται, διαλεγόμενος πρὸς αὐτόν, τοῦ πόθου καὶ τῆς ἀθυμίας καθάπερ τινὸς πυρὸς σφοδρότερον ἐπιπεσόντος αὐτοῦ τῇ ψυχῇ, καὶ μαλακτόντος τὸ σκληρόν· τότε ταπεινὸς γίνεται, τότε σκυθρωπός, τότε τῆς μεταβολῆς αἰσθάνεται τῆς βιωτικῆς, τότε καρτερεῖ πρὸς πάντα. Ἐν δὲ θεάτρῳ πάντα τὰ ἐναντία, γέλωτος, αἰ-

ΟΜΙΛΙΑ ΜΓ'. 43.

Καὶ ἐπειδὴ ἔτι Μάρκος ὁ ἀρχιεπίσκοπος τὸν προσέειπεν· καὶ ἡμεῖς τὸν ἀκούσαμεν καὶ ἀποχαιρέσαντες, ἐξήλθε ὁ ἀρχιεπίσκοπος τὸν Μάρκον.

Ὁ δὲ ἱερομόναχος, τὴν χάριν ἔχων τῶν ἀρχιεπισκόπων ἐκείνων· τὸν ἱερομόναχον καὶ τὰ παλαιότερα τὰ καὶ ἡμεῖς, ἐγίγιντο εἰς Μακεδονίαν ὡς καὶ τὸν Ἐπίσκοπον· ὁ δὲ σὺν ὅσῳ παλαιότερον ὁ ἀρχιεπίσκοπος τὸν ἀκούσας ἐκεῖ καὶ περιεκέλευσας αὐτοῦ, ἔπειτα πάλιν ἰδὼν τὸν Ἐπίσκοπον· Ποιῶν τὸ μνηστὴρ τρεῖς, γενόμενος, ὡς καὶ ἔπειτα τὸν Ἰουδαίων, μέλλοντα ἰδεῖν, εἰς τὸν Συναγῆγον τοῦ τοῦτο σκεπτετο ὅτι Μακεδονίαν Συναγῆγον ἐκεῖ ἐγίγιντο Ἀσιας Συναγῆγος Βερουσίας, Θυρρακίων καὶ Ἀντιόχειας καὶ Σελεύκων, καὶ Ἰσος Δαμασκίων καὶ Τύρων, Ἀσσυριοὶ δὲ Τύρῳ καὶ Τροάδι· ὅτε παλαιότερον εἰσὶν ἐκεῖ, ἐν Τροάδι ὁ Πάτριος καὶ τὸν Ἰουδαίων καὶ ἱερομόναχον Μακεδονίαν· Πῶς δὲ τὸν Ἰουδαίων φησὶν καὶ τὸν ἱερομόναχον, ἀλλὰ, «προλαβὼν, ὡς φησὶν, οὐκ ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν, προδίδουσι τὸς αὐτοὺς.» Ἡμεῖς δὲ ἐξελθόντες ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῶν Ἀλφειῶν ἀπὸ Φιλίππων, καὶ πάλιν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τροάδα ἄλλοις ἡμέρῃς πάντε, ὡς αὐτοὶ ἔλεγον ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ γὰρ τὰς ἑπτὰ καὶ ὅσοι ἡμέρας ἡμεῖς ποιεῖν ἐν ταῖς μεγάλας πόλεσιν· ἀπὸ Φιλίππων (ἀπὸ), τὸν καὶ ἐκεῖ τὸ ἐστρωτήριον ἐγένετο ἵσταν δὲ τοῦτο εἰς Μακεδονίαν ἐρχόμενοι, καὶ πάλιν μορταρεῖ τοῖς Φιλίππων, ὡς καὶ ἐνδοξοῖται ἐκεῖ· Ἐν δὲ τῇ μετὰ τῶν Σαδδουκαίων, συντημένων τῶν μαθητῶν κλισίᾳ αὐτοῦ, ὁ Πάτριος διελεγέτο αὐτοῖς, μέλλων εἰσελθεῖν παρὰ τὸν λόγον μετρε μεσονυκτίου· Ὅρα πῶς πάντα σαφὲς ἐν τῷ κρυψματός Πεντηκοστῇ, τότε ἦν, καὶ Κυριακῇ ἦν, ὡς καὶ μετρε μεσονυκτίου τὴν διδακταλίαν· ἔκτειναι οὕτω τῆς τῶν μαθητῶν σωτηρίας ἐμετο, ὅτι οὐδὲ τὴν νύκτα ἐσηα, ἀλλὰ τότε μᾶλλον διελεγέτο, ἀπὸ τρυφίας οὕσης· Ὅρα πῶς καὶ πολλὰ διελεγέτο καὶ παρὰ αὐτοῦ τοῦ διπλου τὸν καιρὸν· Ἀλλὰ συνταραξὲ τὴν ἐσπέρην ὁ διαβόλος, οὐ μὴν ἰσχυρῶς, βαπτίσας τὸν ἀρχιεπίσκοπον καὶ κατενεγκῶν· καὶ ἔπειτα συμβαίνει, ἡρμηνεύσεν ἑστηγῶν· Ὅρα δὲ λαμπράδες, ἰκανοὶ ἐν

τῷ ὑπερώῳ, οὗ ἦσαν συνιγμένοι. Καθήμενος δὲ τις νεανίας, ὀνομαζομένης Εὐτυχίας, ἐπὶ τῇ θυοῦσας, καταφερομένου ὑπὸν βαθεῖα, διαλεγεμένου τοῦ Παύλου ἐπὶ τῶν, κατενεγμένης ὑπο τοῦ ὕπνου, ἐπισσεῖ χρο τοῦ τριστερου κατε, καὶ τοῦ, νεκρός. Καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπετίθει ἐπὶ αὐτῷ, καὶ συμπεριλαβὼν αὐτον, εἶπε Μὴ φοβεῖσθε ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστίν. Ἀνθὺς δὲ, καὶ κλασὺς ἄρτον καὶ γευσταμενός, ἐφ' ἑκατον τε ὁμιλήσας ἄλλοις αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν Ἡ γὰρ, δὲ τον παιδὶς ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν οὐ μετρίως, ὅτι θεὰ δὲ μοι τὸ θεατρον ὅπως ἡ συγκληροῦν, τὸ συγκληροῦν γὰρ τὴν μαθητῶν, ὁ φησὶ) καὶ τὸ σημείον αὐτῶν (ἐπὶ ἡμεῖς γὰρ, φησὶν, ὁ ἐκκλητο, καὶ αὐτῶν των νικτῶν, τὸ τούτου, ἦν ὁ τῶν τῆς ακροασίας. Αἰσινώμεν ἡμεῖς, μὲν ἐν τῷ τούτῳ πλοῦντες. Ἀλλὰ Παῦλος διελίγεται, φησὶ, τῷ Ι. Αἰ. ἡ καὶ τον Παῦλος διαλεγεταί, μάλλιν, δὲ αὐτῶν Παῦλος οὐδὲ νῦν, ἀλλ' ὁ ἄρτος, καὶ αὐτὸς ἀκούει (ὅχι θύρε ἐπὶ νῦν, οὐ τείνα, συγκληροῦν, ἐν γὰρ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἀκούμεν οὐ σπενδωρ κα τούτου οὐκ ἄλλας των τούτων οὐδὲν. Καὶ τὸ δὲ θαυμαστόν, ὅτι, καίτοι, νῦν, ἐκείνῳ, ὅν, οὐκ ἦν γὰρ ἡμεῖς, καὶ, ὅπως καταφερομένου, οὐκ ἀπιστῇ, αὐτὸς ἰδοὺ τὸν κινδύνον μὲν κατενεχθῇ. Εἰ δὲ καὶ νῦν αὖτε κατετίθει, μὲν θαυμαστὴς οὐ γὰρ ἀπὸ βλάβης ἐνσταθῆν, ἀλλ' ἀπὸ πειραστῆς φησὶν. Σὺ δὲ μοι θεὰ ὅτι οὕτως ἔξιν τῇ προθυμίᾳ, ὅτι καὶ ἐν τριστεγῷ ἴσαν αὐτῶν γὰρ ἦν ἡ ἐκκλησία. « Μὴ φοβεῖσθε, φησὶν » « ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστίν » Οὐκ εἶπεν « Αἰσινώμενται ἕγω γὰρ αὐτόν, » ἀλλὰ τι; « Μὴ φοβεῖσθε » Ὅρα τὸ αὐτὸν καὶ παρακλητικόν « Ἀνθὺς καὶ κλασὺς, φησὶν, ἄρτον καὶ γευσταμενός » Τοῦτο δικαίως τὴν λόγον, οὐ μὲν ἔβλαψεν. Ὅρας τοῦ οἰκτιροῦ τὸ ἀκρίβητον, « Καὶ γευσταμενός, φησὶν, ἐφ' ἑκατον τε ὁμιλήσας ἄλλοις αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν » Ὅρας πῶς διελκτέρεων, τοιαῦται αὐτῶν τραπεζαίαι ἦσαν, ὡς νηροντας πάλιν ἀπικνεῖν τοὺς ακροατάς, καὶ πρὸς ακροασιν εἶναι ἐπιτηδούσας. Τ. κληῶν διαπρόμεν ἡμεῖς; Ὅρατε τὸσον τὸ διακρόνον. « Ἡ γὰρ δὲ τον παιδὶς ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν οὐ μετρίως. » Ἐφ' ὅρα παρακαλοῦνται, ὅτι, τι ζῶντα ἀπὸ λαβῆν, ὅτι, τι σημείον γέγονεν. « Ἡμεῖς δὲ, προσελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον, ἀνελθόμεν εἰς τὴν Ἀσσον, ἐκεῖ-

θεν μελλόντες ἀναλαμβάνειν τὸν Πυλὸν οὕτω γὰρ ἦν διατεταγμένος, μελλὼν αὐτὸς πεζεῖν. Ὡς δὲ συνεβλήθη ἡμῖν εἰς τὴν Ἀσσον, ἀναλαβόντες αὐτὸν ἤλθομεν εἰς Μιτυλην. » Πολλαχοῦ τῶν μαθητῶν ὁ Παῦλος γωριζέτα· δοὶ γὰρ παρ' αὐτοῦ μὲν πεζεῖν, ἐκεῖνοι δὲ τῷ πλοίῳ ἀναγονταί, τὸ μὲν κορυφώτερον ἐκείνοις ἐπιτρεπών, τὸ δὲ ἐπιτενωτέρον αὐτοῦ ἀρνημένος. Ἐπέμειν, ἅμα καὶ πολλὰ οἰκεκμῶν, ἅμα καὶ παιδευῶν, μὴδὲ αὐτοὺς γωριζέσθαι. αὐτοῦ « Κακὴ ἦν ἀποστευσαντες τῇ ἐπαυρίῳ, κατηγτησάμεν ἀντικρὺ Χριστοῦ τῇ δὲ ἑτέρα παρεβλαβόμεν εἰς Σαμόν, καὶ μείναντες ἐν Τρωγυῖ, τῇ ἐρχομένῃ τλήομεν εἰς Μιτητον » Ὅρα πῶς, ἐπιγόμενον τοῦ Παύλου, ἀναγονταί, καὶ συγγνωτρίζουσιν, ἀλλὰ παρέχονται τὰς νήσους. « Ἐξίρως γὰρ ὁ Πυλὸς παραπλεύσαι τὴν Ἑρεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ κρηνηκρίβησαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔσπευσε γὰρ, εἰ δυνατόν ἦν αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, γενεσθαι εἰς Ἱερουσόλμα »

§ 3. Τίς ἡ ἐπαξίς αὐτῇ. Ὡς δὲ αὐτὴν ἐστὴν, ἀλλὰ διὰ τὴν πληθοῦς. Ἄμα καὶ τούτῳ Ἰουδαίους ἐτήγετο, ὡς δὴ τῶν τὰς ἑορτάς, καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἐλθεῖν βουλομένους, ἅμα ἐστὶν οὖν τὸν λόγον καθύειναι. Ὅρα γὰρ οὖν γένῃ κέρδος, παρὼν παρόντων ἄλλως δὲ, ἵνα μὴ διὰ τοῦτο ἀμελήσῃ τα κατὰ τὴν Ἑρεσον, φρονήμασεν ἑτέρως. Ἀλλ' ἰδωμεν ἄνωθεν τα εἰρημῖνα. « Καὶ ἀσπασσάμενος, φησί, τοὺς μαθητάς, ἐξήλθε πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν, καὶ, παρὰ καλέσας αὐτοὺς ἰογῶ πολλῷ, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. » Καὶ τούτῳ παλιν ἀνεκίνησεν, ἰκανὴν ὁ δὲ παρὰ λαβῆσαι. Ὅρα πάντα τοῦτο διὰ λόγων τὸ πᾶν κατορθοῦντα, οὐ διὰ σημείων. « Μελλόντα δέ, φησὶν, ἀναγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν. » Συνεχῶς ἡμῖν αὐτὸν δεικνύσιν ἐπιγόμενον εἰς τὴν Συρίαν. Τὸ δὲ αἷτιον ἡ Ἑκκλησία ἦν καὶ τα Ἱερουσόλμα οὕτως εἶχε πῶθεν καὶ τα ἐκεῖ κατορθοῦν. Καί τοι οὐ μεγάλη ἡ Τρωάς ἐστὶ, τι οὖν ἡμερῶν ἀριθμὸν ἔπα ἐν αὐτῇ ποιεῖσαι; Μεγάλη ἴσως ἦν κατὰ τοὺς πῶτας. Καὶ ἡμέρας δὲ διατριψας ἐπτά, τῇ ἐκίονσῃ τὴν νύκτα ἀναλῶσεν εἰς τὴν διδασκαλίαν οὕτω δυσάποσπαστως καὶ αὐτὸς αὐτῶν εἶχε, καὶ αὐτοῖς αὐτοῦ « Συνηγμένων δέ, φησί, τῶν μαθητῶν, κλῆσαι ἄρτον. » Πρὸς αὐτὸν τὸν καιρὸν, ᾧ ἐνεδείκνυτο πεινῆν, καὶ οὐκ ἦν ἄκαιρον, ἀρχὴν ὁ λόγος λαβὼν παρὶταθῇ, ὥστε οὐ προηγουμένως εἰς διδασκα-

σιν «Οὐκ ἐξήλθον, φησὶν, Ἀνχιν κερσασθαι οἶκον ἐχο-
 μένον αὐτῆς λελύοντα ἰδούνην αὖτις ὡς ὠκυδρομήσαν
 εἰς καταγελωτά. Τούτο ἔκαλε ὁ Ἰσικριτλ, ὅτι οὐ συνήλ-
 γησαν. Τὸ Ἀνχιν, ὡς προείπα, ἐκείνη καταλῆναι, καὶ ὡς συνάλη-
 σαι τὸν καταλῆσαντος. Ἐὰν τοῦτο γὰρ αὐτῆς, ὁ καταλῶν βουλε-
 ται εὐδοῖν γὰρ αὐτὸς ἤδεται καταλῆναι, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἀγαθῶς.
 Εἶπε οὖν οὐδὲ αὐτὸς εὐφρανεται ὁ καταλῶν, μὴ τόνον ἀλλὰ οὐ
 εὐφραίνεται. Ἀλλὰ, εἰ δὴ καὶ οὐ, φησὶ, καταλῶντα, οὐ δὲ αἰετὶν καὶ
 μὴ δια τοῦτο δεῖ αἰετὶν, ὅτι ἄριστοι καταλῶντες ἐφάντησαν. Εἶπε
 ὅτ' μοι, ὅταν βῆς τὸν οἶκόν σου καί σκεπτόμενον ἢ τεμνομένον, μὴ
 οὐκ ἀνέως. Ἐξέλασεν οὖν καὶ ἐλέγχετο πρὸς σκώπτον. «Ὁ τούτος, ὁ
 Πρὸς ἑθνησίαν ἢ τομὴν βλέπει, ὑπερῷον ἀπὸ τῶν ἐστιν ἡ καὶ τὸ ἀν-
 ἄλ' ἔμω, ὅταν ἀλλοτρίως ἐκείνην ἴδω, ὡς οὐρανὸς τὰς οὐράς, ἀλ-
 γεῖς, καὶ οὐκ ἴκανα ἢ τῆς οὐρανὸς ἐλπίς, κατέλιν τὴν συγκρίσιν τῆς
 φύσεως (ὡς καὶ ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἐπὶ οὐρανὸν καταλῶντα, ἔμω
 ἀδελφάτην ἐπιδεκνήμεν γὰρ πρὸς προκρίσιν ἐπ' αὐτῶν, [καὶ] πατρι-
 κὴν διαθήσιν. Ἰσικριτλ καὶ αὐτῶν, εἰς τὴν αὐτὴν τὴν οὐρανὸν ἀλλὰ
 δια τοῦτο ἔφαθ' ὅτι καταλῶν ὅτι ἐκείνην, ὅτι τοιαύτης ἐδεήθησαν
 ἱατροί. Ἐκείνη ἐπὶ σκώπῳ τὰς παύσας, τὸν οὐρανὸν ἀλλὰ, οἶον
 ὡς ἱερατοῦ, ὡς Περσὶς ἐκείνη δὲ ἐπὶ τῶν οὐρανὸν ἀλλὰ, τὸν οὐ-
 κήσαν ὅτι σκώπῳ. Ἰσικριτλ ἔφαθ' ὅτι καταλῶντα δια καὶ τὴν αὐ-
 τῶν ἔλασεν. «Ἰσικριτλ, ἔμω, ἐξέλας φησὶς σὺ τὸ κατὰ λόγον
 πον τοῦ Ἰσικριτλ. «(Ἰσικριτλ ὅτι ὁ ἀνέως οὐρανὸν ἀλλὰ, μα-
 ρον ἀνέως, καταλῶντας πολέτας καὶ ἀνέως οὐρανὸν ἀλλὰ, ἀνέως
 Μὴ ὑπερὸ τὸ μέτρον φιλοσοφῶν ὡς ἐκείνην γενναίᾳ, ὡς ἐκείνη
 οὐρανὸν ἀλλὰ ὅτι τούτου τοῦ καλῶς οὐρανὸν οὐρανὸν τοῦ ἀνθρώπου
 ὡς ὅτι οὐρανὸν ἀλλὰ ὡς τὸ ἐκείνη, ὡς τὸ ἀνέως οὐρανὸν ἀλλὰ.
 Δια τοῦτο καὶ οἱ ἄνθρωποι τὸν οὐρανὸν ἀλλὰ ὡς ἐκείνην τὸν οὐρανὸν
 σκώπῳ μετρί τῆς ἀνέως ἀνέως ἀνέως ἀνέως ἀνέως, εἰς δὲ τὸ
 ἔργον ἐκείνην ἐκείνην. ὡς, γὰρ, οὐρανὸν ἀλλὰ, οὐρανὸν ἀλλὰ
 φιλοσοφῶν τὸν οὐρανὸν ἀλλὰ τὸν οὐρανὸν ἀλλὰ τὸν οὐρανὸν ἀλλὰ
 Θεὸς οὐ δὲ ἐκείνην καταλῶν, ἀλλὰ ὅτι τῶν ἀγγέλων. Ἀνέως οὐρανὸν
 οἱ ἀγγελοὶ. Μὴ γίνονται οἱ τούτου φησὶ, ἀλλὰ τιμωρηταὶ δὲ
 νάμους εἶναι. Ὅτι τὰ Σόδομα κατέσφραγίστο, ὅτι ἐκείνην ἀνέως
 ἐκείνην ὅτι τὰ κατ' Αἴγυπτον, ὅτι ἐκείνην ἀνέως ἀνέως ἀνέως γὰρ,

φῆσι, δι' ἀγγέλων πονηρῶν » (βαλμ α' 49) Ὅτε μὲντοι σῶσαι γρη, δι' αὐτοῦ τοῦτο ποιῇ οὕτω τὸν Ἰὺν ἐπιρῆεν ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ γένους. καὶ πάλιν « Τότε, φησὶν, ἐρῶ τοὺς ἀγγέλοις Συλλέξατε τοὺς πειρῶντας τὴν ἀνομίαν, καὶ βάλετε εἰς τὴν καμίνον » (Ματθ ιγ' 41) Περὶ δὲ τῶν διακόνων οὐχ οὕτως, ἀλλ' « οὐδεὶς οὐκ ὡς ὑμεῖς, ἐμὲ δεξεται » (Λουκ ι' 40) καὶ πάλιν « Διδοῦτε αὐτοῦ χεῖρας καὶ ποδας, καὶ βάλετε εἰς τὸ σκοτεινὸν τὸ ἐξωτερικόν » (Λουκ. κβ'. 13) Ὅρα ἐκεῖ τοὺς δούλους διακονοῦμενους, ἔταν δὲ εὐεργετῆν δέη, αὐτὸν εὐεργετοῦντα, αὐτὸν καλοῦντα « Δεδοῖτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου κληρονομίαται τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν » (Λουκ κ' 34, Ὅταν διαλεγισθῇ δὲ τῷ Ἀβραάμ, αὐτὸς παραγίνεται ἔταν εἰς Σόδομα ἀπελθεῖν, τοὺς δούλους πεμπει (Γεν ιθ' 1), καθάπερ τις δικαστὴς ἀνίστας τοὺς μελλόντας κολάζειν. καὶ πάλιν « Εὐδοῦτε ἀγαθὴ καὶ πιστὴ, ἐπὶ ὀλίγα ἢς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω » (Ματθ κ' 21) καὶ τοῦτον μὲν αὐτὸς εὐλογεῖ, ἐκείνων δὲ τὸν πονηρὸν οὐκ αὐτός, ἀλλὰ δούλοις δεσμεύουσι Ταῦτα εἰδότες, μὴ γὰρ ὡμεν ἐπὶ τοῖς κολαζομένοις, ἀλλὰ καὶ ἀλγῶμεν τοὺτους πενθῶμεν, τοὺτους δακρυῶμεν, ἵνα καὶ τοῦτου μίσθον λαβώμεν. Νῦν δὲ πολλοὶ καὶ ἐπὶ τοῖς κακῶς πασχουσιν ἀδίκως λαιρῶσιν Ἀλλὰ μὴ ἡμεῖς οὕτω ποιῶμεν, ἀλλὰ πάσαν συμπάθειαν ἐπιδεικνύμεθα, ἵνα καὶ αὐτοὶ τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἀξιοῦμεν χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Μονογενοῦς αὐτοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δοξα, κρατος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΔ'. 44.

(Κεφ κ'. στίχ 17) — « Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πεμψας εἰς Ἔφεσον, μετεκαλεσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας. Ὡς δὲ παρεγενοντο πρὸς αὐτόν, εἶπεν αὐταῖς· Ὑμεῖς ἐπιστάθε ἀπο πρῶτης ἡμέρας, ἢς ἐπέδην εἰς τὴν Ἀσίαν, ὡς μεθ' ὑμῶν πάντα τὸν χρόνον ἐγενομένη, δουλεύων τῷ Κυρίῳ μεθ' ὑμῶν μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πολλῶν δακρύων καὶ πειρασμῶν, τῶν συμβαντῶν μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰου-

[illegible]

τῶν συμφερόντων. » Καλῶς οὕτως εἶπεν ἦν γὰρ ἃ οὐκ ἔδει μαθεῖν ἵνα οἱ διὰ τοῦτο ἀποκαρτεσθαι, φέρονται οὕτω τοῦ πάντα λειπεῖν, ἀνοίας. Διὰ τοῦτο προσέθηκε « Τῶν συμφερόντων, » δηλῶν ὅτι « οὐκ εἶπον μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐδύναξαι οὐκ ὡς αὐτοὶ τούτο ἀφισοιόμενος, » φησιν. Ὅτι δὲ τοῦτο ὁ γὰρ, ἀκούει τοῦ εἶπε ἐπιγαγε γὰρ « Δημοσία καὶ κατ' οἴκους, » τὴν μακρὰν ταλατωριαν καὶ τὴν πολλὴν στούδον καὶ τὴν καρτερίαν ἐπιδεικνύμενος. » Διαμαρτυρομένος Ἰουδαίους τε καὶ Ἑλλήσι. » Οὐχὶ πρὸς οὐκας φησὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ἑλλήνας Ἐνταῦθα ἡ παρρησία καὶ ὅτι, « καὶ μὴδὲν ὠφελώμεν, λιγὴν δέ » τοῦ γὰρ διαμαρτυρασθαι τοῦτο ἐστίν, ὅταν πρὸς τοὺς μὴ προσεχόντας λειψώμεν τοῦ γὰρ διαμαρτυρασθαι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοῦτο ἐστὶ « Διαμαρτυρομαί, » φησιν ὁ Μωυσῆς, « τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. » Διὸτερ δ' 2() καὶ νῦν αὐτοὺς « Διαμαρτυρομένος Ἰουδαίους τε καὶ Ἑλλήσι τὴν εἰς τὸν Θεὸν μετανοίαν. »

§ β' Τι διαμαρτυρή. Ὡς τε βίον ἐπιμεληθῆναι ὥστε μετανοῇται καὶ προσελθεῖν τῷ Θεῷ. Ὡς γὰρ Ἰουδαῖοι, ἤθελαν αὐτὸν ὁ αὐτὸν τὸν Υἱὸν ἀγνοεῖν, διὰ τε τὰ ἔργα καὶ πᾶσιν μὴ ἔχειν τὴν εἰς τὸν Κυρίον Ἱησοῦν Τίνας οὖν ἐνέειν ταῦτα λέγεις τίνες ἐνέειν ταῦτα ὑπομνήσκεις: τι γέγονε, μὴ τι ἔχεις ἐγκυλίειν. Πρῶτον καταστίνας αὐτῶν τὴν διανοίαν, τότε ἐπαγε « καὶ νῦν ἰδοὺ ἐρωδοδόμενος τῷ Πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, τε ἐν αὐτῇ συναντήσομαι μοι μὴ εἰδώς· πλην ὅτι τὸ Πνεῦμα μοι τοῦ ἁγίου κατα πόλιν διαμαρτύρεται, λέγον ὅτι δεσμός με καὶ θλίψεις μενοῦσιν Ἄλλ' οὐδεὶς λόγον ποιῶμαι οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχὴν τιμῶν ἐμαυτῷ, ὥς τελειῶσαι τὸν ὅρομον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτυρασθαι τὸ Εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. » Διὰ τι ταῦτα λέγει. Παρασκευάζων αὐτοὺς αἱ ἐταίρους εἶναι πρὸς κινδύνους καὶ δόλους καὶ ἀδήλους, καὶ πάντα τῷ Πνεύματι κειθισθαι. Δεικνύσι δὲ ὅτι ἐπὶ μεγάλῃς ἀπαγεται. « Πλὴν ὅτι τὸ Πνεῦμα μοι, φησὶ, τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεται, λέγον. » ἵνα δείξῃ ὅτι ἐκὼν ἀπέρχεται, καὶ ἵνα μὴ δεσμὸν ἢ ἀνάγκην νομίσας, τὸ « κατὰ πόλιν » εἶπεν. Ἐἰτα ἐπάγει ὅτι οὐκ ἔχω τιμῶν τὴν ἐμαυτοῦ ψυχὴν, ὥς τελειῶσαι τὸν ὁρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλα-

βον παρα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ὁ Ὁρις, ὅτι οὐκ ἀποδιδόμενον ἦν
 τα ῥήματα, ἀλλὰ μεριζόντες, καὶ παρ' αὐτοῦ ἐκινῶντες, καὶ συμ-
 πασχόντες τοῖς γυναιξίν, ἔβλαψεν, ὅτι « ἀλγίζωμεν, ἀνὰ κτη, ὅ-
 ρηριν, » ἀλλ' οὐκ. « Ἠρώμα » Ἰαυτο-πλην ἔπει, οὐκ ἐπαρων
 ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἐκινῶν, ὁδῶν, διὰ μέν των προτέρων τῶν ταύτων
 ἡρώμας, διὰ δὲ τούτων τῶν ἀνδρείων, τῶν παρηρῆσαι ὡσεὶ εἰπέναι
 « Οὐ φησὶ αὐτῶν προ ταύτων ποστ' αὐτοῦ ἡρώμα, το τελευτᾶ
 τὸν ὁριον, το διακαρτεῖσθαι » καὶ οὐκ εἶπεν. « Ἠρώμα, ὁδῶν »
 ἀλλὰ τι, « Διακαρτεῖσθαι το βουγέλιον τῆς / αἰτοῦ τοῦ
 Θεοῦ » Μελλαι τι φορτικώτερον εἶπεν, ὅτι « κἀνδρος, ἐγὼ ἀπο
 τοῦ αἵματος πικνῶν » διὰ τούτων, φορτικώτερον, καὶ δὲ κινῶν
 ὅτι οὐκ ἐλλειπεται ἔπει ὅν μελλεν αὐτῶν, εἶπεν, το βαρος
 ἀπὸν καὶ το φορτικόν, προτέρων κατὰ μαχίει αὐτῶν τῶν διακαρτεῖν,
 λέγων. Καὶ τὸν ὅριον ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκ ἐπ' οὐραθῆ το προσω-
 πόν μου » εἶτα τότε ἐπαγαγε το « κἀνδρος, ἐγὼ ἀπο τοῦ αἵμα-
 τος πικνῶν » διὰ τῶν ἡρώμα, το τε το προσωπὸν αὐτοῦ, οὐκ εἶπεν
 ὁφθαλμοῦ, καὶ το αὐτῶν ταύτων, οὐκ εἶπεν γὰρ, φησιν, ὁφθαλμοῦ
 το προσωπὸν μου οὐκ εἶπεν, ἐν οἷς ἔτι μὲν κινῶν τῶν
 βασιλείων ἔπει ἐκινῶν διακαρτεῖσθαι μιν, (αὐτὸν μὲν παρ-
 γινόμενος,) ὅτι ἡρώμας ἐγὼ, ἀπο τοῦ αἵματος πικνῶν οὐ
 γὰρ ὑπεστέλλωμεν τοῦ μετ' ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλήν
 τοῦ Θεοῦ. Ἠρώμα, ὅ, οἶδα, καὶ πεπονημένους αὐτῶν τὰς ψυχὰς
 καὶ τὰς ἡρώμας, εἶπεν, ὡς, ὅτι ἀναγκαῖον ἦν. οὐ γὰρ
 ὑπεστέλλωμεν τοῦ μετ' ἀναγγεῖλαι ὑμῖν, φησιν, ἔπει τὴν βου-
 λήν τοῦ Θεοῦ. Ἀρα οὐ μὲν λέγων ὑπεστέλλωμεν τοῦ αἵματος
 τούτου, τῆς οἰκίας. Οὐκ ἐπὶ τούτων οἶδα μὲν δὲ κινῶν ὅτι
 κἀνδρῶν, ἀν μὲν τούτων ὑπεστέλλωμεν τοῦ αἵματος. καὶ οὐκ εἶπεν
 ἀπολογισθῆναι, ἐκινῶν δὲ οἶδα. Προστέτετε οὖν ἑαυτοῖς καὶ
 παντὶ τῷ τοίμῳ, ἐν οἷς οὐκ ἐπὶ τῶν Πικνῶν το ἄριον εἶθετο ἐπι-
 σκοποῦς ποιμαίνει τὴν Ἑλληνιστὴν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιεποιή-
 σατο διὰ τοῦ αἵματος. Ὁρις ὅτι προστάξει (ὅτε οὖν
 το ἑτέρους κατορθῶν ὡς ἐπὶ τι κερδῶν, « οὐδὲ μὲν γὰρ, φησιν,
 μὴ πῶς, ἀλλ' οὐκ ἐκινῶν, ἀνδρῶν, ἀνδρῶν γενώμα »)
 (Α Κοριν θ 2) ἢ, ὅτε το αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ τι κερδῶν, ὡς γὰρ τοῦ αὐτοῦ
 φιλαυτοῦ καὶ το αὐτοῦ ζῆτε μόνον, καὶ τοῦ το ταλαύτων ἀκα-

γνώσαντος ἴσος ἐστί. Ταῦτα λέγει, ὡς ἐπιδή, προτιμωτέρα ἢ ἡμετέρα σωτηρία τοῦ πεινῶντος ἀλλ' ἐστὶν ὅτι, ὅταν ἐλθῇ, προσήκων, τότε καὶ τὸ πεινῶν κινδυνεύει. Ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τοῦ ἁγίου ἐνέθετο ἐπισκοποῦς ποιῶναι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ὁμοῦ. Ὡρα ποσὴ ἀνάγκη. Παρα τοῦ Πνεύματος τὴν μετάνοιαν ἐλάττω, φησὶ, τούτο γὰρ ἐστὶ τὸ «ἐθέτω» ἢ μία αὐτῇ ἀνάγκη. Ἐπεὶ προσήκοντι τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ὁμοῦ ἰσοῦ καὶ ὁμοῦ καὶ τρίτῃ, «Ἦν φησὶ, ὅτι περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἁγίου αἵματος» Πάλιν λέγουσι δι' ὧν εἶπε τριῶν τὸ πρᾶγμα, καὶ ὅτι οὐκ ὑπὲρ μέρων ὁ κίνδυνος, εἴ γε ὁ Θεοτοκὸς ὑπὲρ πάντων ἑκκλησιαστικῶν τοῦ αἵματος ἐφείσατο τοῦ ἑαυτοῦ, ἡμεῖς δὲ τῆς τῶν ἀσεβῶν σωτηρίας καταφρονούμεν. καὶ ἐκείνος μὲν, ὡς ἐφ' ἡμᾶς καταλαβὼν, καὶ τὸ πᾶν ἐξήλεος, δὲ οὐδὲ φίλος γενναίως ἵπταται κατὰ σφραγίδα. «Ἐπεὶ γὰρ οὕτως αὐτοῦ, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἀρχὴν μου λυκοὶ βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, καὶ ψεύσονται τοῦ πεινῶντος» Πάλιν ἀλλοθεν αὐτοὺς ἐπιστίζει ἀπὸ τῶν ἐσμένων ὡς περ, ἔταν ἀλλοθεν λεγῇ. «Ὅτι ἐστὶν ἡμῖν ἡ παλὴ τροφὴ αἷμα καὶ σὰρκα» (Ἐφεσ. γ' 12) «Ὅτι εἰσελεύσονται, φησὶ, μετὰ τὴν ἀρχὴν μου λυκοὶ βαρεῖς, εἰς ὑμᾶς» Ἀπὸ τούτου το κακόν, ὅτι τι σπῶν οὐ παρίσται, καὶ ὅτι ἔπειτα ἐπιθροῦνται. Τί οὖν ἀπερχή, εἰ τούτου προσέδας, Τὸ Πνεῦμά με Πνεῦμα, φησὶ.

Σ γ' καὶ ἔρα, οὐκ ἀπλῶς εἶπε «Λυκοί, ἢ ἀλλὰ προσέθηκε ἢ Βαρεῖς, ἢ τὸ σπῶν αὐτῶν καὶ παροικούντων καὶ τὸ φαλεπωτέρον, ὅτι αὐτοὺς τούτους ἐξ αὐτῶν ἀναστήσονται λεγῇ ὁ καὶ σφοδρὰ ἐστὶ βαρὺ, ὅταν καὶ ἐκείνη ὁ γαλιμαὶ ἢ, καὶ κηλῶς εἶπε «Προσεχετέ, ἢ δεικνύς περισπούδαστον σφοδρὰ τὸ πρᾶγμα. (Ἐκκλησιαστικὰ γὰρ ἐστὶ, καὶ ὅτι μέγας ὁ κίνδυνος, (αἵματι γὰρ αὐτὴν ἐλάτρωσατο,) καὶ ὅτι πόλεμος ὁ πόλεμος, καὶ ὁ πόλεμος. Ταῦτα τοῖσιν ἐδήλωσεν, εἰπὼν «Καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες, λαλοῦντες διεστραμμένα, τῷ πρᾶγμα τῶν μαθητῶν ὀπίσω αὐτῶν» Ἐπεὶ, ἐπεὶ οὐκ σφοδρὰ αὐτῶν ἐφρόνισεν τῷ εἰπὼν «Λυκοὶς διχρεῖς, ἢ καὶ ἐξ αὐτῶν ἀναστήσονται τινες τὰ διεστραμμένα λαλοῦντας, ὡς περ ὅτι τινος διαπορρήθεις, πῶς οὖν, εἰπόντες «καὶ τίς ἐστὶ φυλακή» ἔπαγει, λεγὼν «Προγροῦντε, μετὰφρονούντες ὅτι τριετην νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαύσαμεν μετὰ θαλάσσης κυ-

εὐκότως δὲ λέγεται καὶ δοκεῖ μὲν εἶναι ἰδὼς πρὸς τὰς διδασκα-
 λους ὁ λόγος, εἶπε δὲ καὶ οὗτος πρὸς τοὺς μαθητάς, Ἦν γὰρ ἔνθα
 μὲν λέγουσιν καὶ παρακαλοῦσιν καὶ ὑπάρχει νόμος καὶ γὰρ οὗτος, ὁ δὲ μα-
 θητής, μή τι θύει; Ἰὼν γὰρ οὕτως ἡμεῖς τις τοῦτο ποιῶν, εἰς αὐτο-
 λόγον, τοῦ εἶναι μαθητή, καὶ οὐκ ἐπὶ κατὰ τὸν νόμον, «διαμαρτί-
 ρομαι» εἶπεν, εἴη αὖτις. Οὐ μὲν οὖν πρὸς τὴν ἀρχὴν τοῦ μαθητῆ
 γέλλει ἡμεῖς ἢ Ἄρα τοῦτο διδάσκοντες μόνον, ἀναγγέλλει, κηρύττει,
 διδάσκει, μὴ προστετασθαι, ἡλικία καὶ ἡλικία, ταῖς αἰσιν ὅταν δὲ
 τοῖσι γινόμενοι, μηδὲν ἄλλο γένηται, ἵνα τὸ εὐπορίαν εἶτα
 καὶ ἕτερα ἀπολογία, εἴτι καλῶς, εἴτι ἄπο τοῦ ἡμέτερος πλυν-
 τῶν. ἢ Μηδὲν ἐπιστήτε πρὸς ἡμᾶς, ταῦτα λέγεσθαι μόνον καὶ γὰρ
 καὶ πρὸς ἡμᾶς ὁ λόγος οὗτος, εἴη, ὥστε πρὸς τοὺς τοὺς λεγόμενους,
 ὥστε μὴ ἀποστήναι τῆς ἀκρίβειας. — Ἦν οὖν, Ἰδὼ καὶ ἐ-
 καστήν ἡμεῖς ἀναγγέλλει, δοκεῖ. Ἀποστήτε τῶν θεατρῶν καὶ
 πολλοὶ γέλωτιν ἡμᾶς ἀποστήτε τοῦ ὁμιλεῖν, τοῦ πρὸς τοὺς μι-
 ρία παραινέμεν, καὶ οὕτως ὁ παρὼν. Ἀλλ' ἐν νύκτι οὐ διὰ τὴν ἡμᾶς
 Ἐβουλόμην καὶ ἐν νύκτι τοῦτο ποιεῖν, καὶ ἐν ταῖς τραγῳδίαις τις
 ἡμετέρας, εἴη ἐντὶ καὶ ἐν μέρει οὐ σθένος παραινέσθαι ἡμῖν
 καὶ διαλεγεσθαι. ἀλλὰ, εἴ τίς ἐβόλμας, ἅ-α καλοῦμεν ἡμᾶς, καὶ
 ἐκνεῖτε, καὶ εἰ μὲν οὐδὲ παραγινώσκοντες, οὐδὲ παραγινόμενοι, οὐδὲν
 πλεον κερδανόντες, ἅ-α, τί οὐκ αὖ ἐπιτεταται, εἰ σπουδῆς τοῦτο
 ἐπιδόσμεν, Ἦν οὖν, Ἰδὼ καὶ ἐκαστήν ἡμεῖς οὐδὲ καὶ διατρέχουσιν ἡμᾶς
 διὰ τὸ πρὸς τῶν αὐτῶν, ἀ- διαλεγεσθαι οὕτως γινόμεναι προσκρούς.
 Αἵτις δὲ τοῦτου οὐκ ἡμᾶς, ἀλλ' αὐτοὶ οἱ ἀκούοντες, ὁ μὲν γὰρ να-
 τορῶν αὐτῶν καὶ ταῦτα αὐτῶν αὐτῶν, ὥστε ἐγκρίτων αὐτοῦ λεγόμε-
 νων, ὁ δὲ μὴ βούληται καταβῆναι καὶ ἐνοχλεῖσθαι δοκεῖ, καὶ ὁ δὲ
 τῶν ἀκούοντων, πολλοὶς δοκεῖ ἀκοῦεν. «Καλῶς, ἐγὼ ἀπο-
 τοῦ ἡμέτερος πλυντῶν, οὐκ οὐκ»

§ δὲ Τοῦτο Παῖσι μὲν γινώσκοντες εἶπεν, ἡμᾶς δὲ οὐ τολμῶμεν
 τοῦτο εἶπεν, μὲν οὖν οὐκ οὐκ ἐκείνους. Αἱ οὖν ἐκείνους, τῶν ὅσα παν-
 τος ἀγγελλοῦνται καὶ ἐρρωσθαι, τῶν πάντα ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν
 μαθητευομένων ὑπομένον, ἡμᾶς τε λέγειν ἡμᾶς δὲ τὸ Μωσέως
 ἐροῦμεν, ὅτι «ὡρ γὰρ σὺ τὸ ἔκτιστος δὲ ὑμᾶς, ὅτι εἰς πολ-
 λὰ ἀμαρτήματα πρᾶγασθε καὶ ἡμᾶς» (Λευτερ γ. 26),
 ὅταν γὰρ ἀνθρώποι, ὥστε ἡμᾶς οὐ πρᾶγασθαι, οὐ τὸ πλεον

ἡμῖν τῆς ἰσχύος καταπίπτει. Τί γάρ, εἰπέ μοι, γέγονεν; Ἰδοὺ τῇ
 χάριτι τοῦ Θεοῦ καὶ ἡμεῖς λοιποὶν τριτάτῃ ἐχόμεν, σὺκτα μὲν καὶ
 ἡμεῖς οὐ παρακαλοῦντες, ὅσα πρῶτον οἱ προηγουμένοις ἡμεῶν ἦ, ὅ. ἑπτα
 τοῦτο ποιοῦντες. Τί γέροντες πάλιν. Ἐγκλιθεὶς μὲν, ἐπ' αὐτῶν, ὅσα
 κρῖσκον, οὐδυνώμεθα, εἰ καὶ ἀπ' ἀνθρώπων, ἀλλὰ κατὰ καρδίαν. Ἐ-
 κείνα δὲ πολλὰ τούτων τὰ ὁκνήσα κριτικὰ ταῦτα μὲν γὰρ οἶσαι
 τινὰ τοῖς ἀθλοῦσι παρασυνέει, ἐκεῖνα δὲ αὐτῶν ἐπιτείνει καὶ συ-
 σφιγγει. Οὕτω καὶ ὅταν ἐν ἀθλῳ τις ᾖ, καὶ μὴ ὄνεται ἐξενεγκεῖν
 τὴν ἀληθῆρα, ὥστε μὴ δοῖται κενόδοξος εἶναι, μεῖζονα ἄρα παύει,
 ἢ ἂν ταύτην ἐξηγεικὴν. Εἰ μὴ, μετὰ τὴν φιλαθμίας περιττὸς,
 εἶδες ἂν καθ' ἑαυστὴν ἡμεῖς πρὸς ὁκνήσων ἀφ' ἑνὸς ταύτας δὲ
 μοι συνοῖδεν ὁ οἰκισκός καὶ ἡ ἱερέα. Πιστεύσατε γὰρ μοι, τῆς μὲν
 ἑαυτοῦ σωτηρίας ἀπ' ἁγῶν, τὰ ὁ. μετὰ τὴν ἱερῶν, οὐδὲ ἀφ' ἑνὸς
 ἔχω τὰ ἑαυτοῦ κακὰ περὶ τὴν αὐτῶν μοι. ταῦτα ὑμεῖς ἔσπε. Ἄν
 ἀθλῶμαι ἐπιδοῦντας ὑμᾶς, οὐκ ἀπ' ἑαυτοῦ τῶν ἑαυτοῦ κακῶν
 ὑπὸ τῆς ἡδονῆς καὶ ἰδὼ μὴ ἐπιδοῦντας, ὑπὸ τῆς ἀθλῳας πάλ-
 λιν παραπεισόμεθα τὰ ἑαυτῶν, φαῖδρος μὲν ὢν ἐπὶ τοῖς ὑμετέροις α-
 γαθοῖς, καὶ μετὰ ἔχω δοῦναι, σκληρῶς δὲ ἐπὶ τοῖς ὑμετέροις λυ-
 πηροῖς, καὶ μετὰ μοι κατορθώματα ἢ τίς γὰρ ἐλπίς διδασκαλῆς,
 τοῦ ποιητοῦ διεφθαρμένου, ποῖα ζῶη, ποῖα προσδοκία; μετὰ ποῖας
 στηρεται παρηγορίας πρὸς τὸν Θεόν. τί ἐρεῖ. ἐπὶ μὲν γὰρ ὅτι οὐδὲ
 ἐγκαλεῖται, οὐδὲ εἰδῶσι δικτὴν, ἀλλ' ἔστι καθαρός ἀπὸ τοῦ αἵμα-
 τος πάντων καὶ οὕτως ἀνίσταται περὶ καὶ πατέρες ὑπὲρ πα-
 ὄντων οὐ μελλόντες ἐγκαλεῖσθαι, ὅμως ἀγοῦσι καὶ ὁκνῶνται. Καὶ
 οὐδὲν αὐτοὺς ταῦτο, φησὶν, ἀφ' ἑαυτοῦ, οὐδὲ προέσταται, ἐπὶ « αὐτοὶ
 ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, » (Ἑβρ. ιγ'. 17).
 Ἀλλ' ἀγρυπνοῦσιν ὡς λόγον ἀποδόντες; καὶ ὅσαι μὲν τῆς τοῦτο
 εἶναι φοβερόν, μὲν δὲ οὐδὲς ταῦτα λόγος μετὰ τὴν ὑμετέραν ἀπω-
 λειαν ἂν τι γὰρ δῶ λόγον, ἂν τι μὴ δῶ, οὐδὲν μοι το ὄρεας. Γέ-
 νοιτο σωθῆναι ὑμᾶς, καὶ δοῦναι λόγον ἐμὲ δὲ ὑμᾶς ὅτι ὑμᾶς σωθῆναι,
 καὶ ἐμὲ ἐγκαλεῖσθαι ὡς μὴ πληρωσάντα τὰ παρ' ἑαυτοῦ; οὐ γὰρ
 τοῦ δι' ἐμοῦ σωθῆναι ὑμᾶς φροντίζω, ἀλλὰ τοῦ σωθῆναι μόνον δι'
 ἐτοῦδε ποτε. Οὐκ ἔστι τὴν τυραννίδα τῶν ὠδίνων τῶν πνευματικῶν,
 πῶς μοιχαλίας ἐλθοιτο ἂν κατακτεῖναι ὁ ταῦτον τὸν τοκὸν ὠδίνων, ἢ
 τῶν τεχθέντων εἶνα ἀπολλυμένων ἰδεῖν καὶ διεφθαρμένων; Ποθεν

πρὸς ἐκείνους εἰρᾷσθαι, καὶ τὸν δίδοναι αὐτόν, ὅτιο ἀλλοτρίον ᾖ, σι «Τὸν δίδοντος ἑμὶν» (Φιλ. γ' 17 καὶ Β' Θεσσαλ. γ' 2), ἐτήγαγε τὸν ἀποστόλου τοῦ Ἀριστοῦ, λέγοντος «Μακκρίον ἐστὶ δίδοναι, μᾶλλον ἢ λαμβάνειν» Ἡ ἐπὶ ταῖς ἀποστολῇ παρακλή, δεικνύειν αὐτὸ καὶ ἐρῶ «Καὶ ταῦτα ἐπεὶ, θεὸς τα γενναῖα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς, προσεῖχετο ἡ οὐκ ἀπλῶς, ἀλλὰ μετὰ πολλὰς τῆς κατανοήσεως Πύλην ἢ παρὰλληλως καὶ τῷ εἰπεῖν δι' «Παροχθίζομαι ὑμᾶς τῷ Κυρίῳ, ἢ παρὰλληλῇ» «Ἐγενετο δὲ κλαυθμὸς ἰκκίος παντῶν, καὶ ἐπ' ἐπεὶ ἐπὶ τὸν τραχηλὸν τοῦ Παύλου, κατεφύλασεν αὐτόν, οὐκ ὡς μάλιστα ἐπὶ τῷ λογῷ, ὡς εἰρήνη, ὅτι οὐκ ἔχει μάλιστα τὸ προσώπον αὐτοῦ θεωρεῖν. Προεπεμψεν δὲ αὐτόν εἰς τὸ πλοῖον» Ἐπὶ τὸν «εἰσελευσονται λαοὶ βαρεῖς» (Παλ. κ' 29), εἰπὼν ὅτι «καθὰ ῥὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος παντῶν» (Λευθ. 26) ταῦτα ἑκάτερα ῥῶσιν καὶ ἰκανὰ ὑπάρχει, μάλιστα δὲ πλεον. παντῶν τοῦτο αὐτοῦ ὡς εἰρήνη, τὸ μὴ εἶναι ῥῶσιν αὐτόν, καὶ τούτο ἐποίει τὴν τολεμὸν γὰρ εἶναι «Προεπεμψεν δὲ, φησὶν, αὐτόν εἰς τὸ πλοῖον» Ὁμοίως ἐρῶν αὐτὸν, οὕτως δὲ ἐγενετο περ' αὐτόν.

(Ἡερ. καὶ σ' γ' 1) «Ὡς, ὡς ἐγενετο ἀναβῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπὸ τῶν, εὐνοῦμενοι σκάντες ἴσσομεν εἰς τὴν Κῶν, τῇ δὲ εἰς εἰς Ῥόδον, κακεῖθεν εἰς Πατάρα. Καὶ εὐρόντες πλοῖον, διατεσθῶν εἰς Φοινικὴν, ἐπαύσαντες ἀντήρτημεν. Ἀναφανέντες δὲ τὴν Κυπρον, καὶ καταλαμβάνοντες αὐτὴν εὐνοῦμεν, ἐπλεομεν εἰς Συρίαν, καὶ κατεχθόμεν εἰς Τυρον.» Ὡς, ἦλθεν εἰς Λυκίαν, καὶ διαπερῶν εἰς Φοινικὴν, τὴν Κυπρον ἀφίκεται, εἰς Τυρον κατεπλευσεν. ἔκεισε γὰρ ἦν τὸ πλοῖον ἀποφρῆνόμενον τὸν γόμον. Τούτο αἴτια τοῦ ἀπελθεῖν εἰς Τυρον. «Καὶ εὐρόντες τοὺς μαθητάς, ἐπεμεινόμεν πρὸς αὐτοὺς ἡμέρας ἑπτὰ· οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ Πνεύματος μὴ ἀναβαίνειν αὐτόν εἰς Ἱερουσαλὴμ.» Ὡς, προφτεροῦσι κακεῖνοι τὰς θλίψεις Οἰκονομεῖται καὶ δι' ἐκείνων λεγθῆναι, ἵνα μὴ τις νομίση ἀπλῶς ταῦτα λεγεῖν τὸν Παῦλον καὶ κομπαζέιν. Πάλιν δὲ ἐκεῖ προτευχόμενοι διαλύονται ἀπ' ἀλλήλων. «Ὅτε δὲ ἐγενετο ἡμᾶς ἐξαρτῆσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα, προπεμποντων ἡμᾶς παντῶν σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις· εἰς ἕξω τῆς πόλεως, καὶ θέντες τὰ γόνα-

τα ἐπὶ τοῖς καγχιλόν, προστηχόμενα καὶ ἀσπασόμενοι ἀλλήλους, ἐξεδίμεν εἰς τὸ πλοῖον ἐκεῖνο, ὃ ἐπιστρέψαν εἰς τὰ ἴδια. Ἡμεῖς δὲ, τὸν πλοῖον διακυσσάμενοι ἀπὸ Τύρου, κατήντησαμεν εἰς Πτολεμαίδα· καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφούς, εὐενημένον ἤμεσαν μετὰ τοῖς. Τῷ δὲ ἑπόμενον ἡμέρᾳ, ἦλθομεν εἰς Καισαρείαν· καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸ οἶκον Φιλίππου τοῦ Ευαγγελιστοῦ, ὄντος ἐκ τῶν ἐπτά, ἐμενήμεν παρ' αὐτῷ. Ἡ Εὐκατάρχη, φησὶν, ἐλθόντα, παρεφίληται μετὰ τῶν ἐκ τῶν ἑπτὰ ἡμεναιεν. «Τούτῳ δὲ ἵσχυον, ὅτι οὗτοι τῆς οὐκ ἐπιστρεφόμενης προφητευσούσιν.» Ἀλλὰ οὐκ αὐτὰ προφητεύσας Πάυλος καὶ οἱ προφητεύοντες, ἀλλ' Ἀρχιδος καὶ οὗτος, καὶ οἱ ἑτιμενόντων δὲ τῶν ἡμερῶν, πλείους, ἦσαν ἀπὸ τῶν Ἰουδαϊκῶν προφητῶν, ὀνομαζομένων Ἀρχιδος καὶ ἐλθόντες ἡμεῖς, καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ Παύλου, ῥήσας τὴν οὐρήν αὐτοῦ καὶ τοῦσδε, εἶπε. Ταῦτα λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. Τὸ οὐρῶν, οὗ ἐστὶν ἡ ζώνη αὕτη, οὕτως ὁρῶσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ παρεδωκέναι εἰς χεῖρας ἑθνῶν. Ὁ οὐρῶν τὴν ἁμὸν μέντας, οὗτος, «τὸν αἰῶνα,» φησὶν, αὐτοῦτον, οὗ ἐστὶν ἡ ζώνη αὕτη, οὕτως ὁρῶσιν. Ὁ οὐρῶν οἱ προφῆται ἔπαινον, οἷον τα γινόμενα υπογράφοντες, ὅταν περ ἀγαθῶς ἐλάττω, ὡς ὁ Ἰεζεκιήλ, τοῦτο καὶ οὗτος ἐποίησε καὶ τὸ ὁρῶντα, ὅτι «εἰς χεῖρας ἑθνῶν παραδωκέναι.» Ὡς δὲ ἡκουσάμεν ταῦτα, παρεκαλούμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ. καὶ πολλοὶ παρεκαλῶν μὴ ἀπλθεῖν, καὶ οὕτως ὡς ἔρησαν. «Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Παῦλος. Τί ποιεῖτε κλιόντες καὶ συνθρόπτοντες μου τὴν καρδίαν; Ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεῖναι, ἀλλὰ καὶ ἀποθάνειν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐτοιμῶς ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Μὴ πειθόμενου δὲ αὐτοῦ, ἡσυχασάμεν, εἰπόντες. Τὸ βέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω.»

§ β' Ὅρας. ἵνα μὴ ἀκούσας νομισθῆς ἀνάγκης εἶναι τὸ «ὁ δὲ δεινός» τῷ πνεύματι πορευομένης (Πρξ' κ' 22), μηδὲ ἀγνοοῦντα αὐτὸν ἐμπεσεῖν, διὰ τοῦτο ταῦτα προλεγεται. Ἀλλ' οἱ μὲν ἑκκλησίαν, αὐτὸς δὲ παρεκάλει, ἀλγῶν ἐπὶ τοῖς δάκρυσι τοῖς ἑαυτῶν «τί ποιεῖτε γάρ, φησὶ, κλιόντες καὶ συνθρόπτοντες μου τὴν καρδίαν;» Οὐδὲν Παυλοῦ φιλοστοργότερον· ὅτι ἑώρα δακρυγόντας

ὅν 31), καὶ οὐκ ἔδωκε πολλὰς αἰτίας ἐξηγῆσαι, καὶ ἐπεισὶν, ὅσα θύβος παλιν ἐβύγε καὶ νῦν ὡς ἐπὶ τῶν μετῶν παρακαλῶντων, (καὶ τῶν ἐν Τύρῳ καὶ τῶν ἐν Καισαρείᾳ) καὶ κλάουσιν, καὶ μυστρίαν προεργαζομένων θάνατον, οὐκ ἀνεγίγται καὶ ἀπὸ τοῦ σπινῶς τὰ θάνατον προελεγεῖν, ἀλλὰ ὅσα τοῦ Πνεύματος πρέβενται. Ἐπειὶ τοῦτο τὸ Πνεῦμα ἐκέλευσε, ὅσα τι ἀντιποῖν. Ὅτι οὐκ ἔρεσαν ὅπερ εἶδοκε τῷ Πνεύματι, καὶ ἄλλως δὲ οὐδὲ τῶν παλαιῶν ὅσα τοῦ Πνεύματος ἐποιούντο. οὐ γὰρ ἀπὸ τοῦ αἵματος τὰ θάνατον τὸ θάνατον, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ ἀναβῆναι οὐ γρή, φεδομένοι αὐτοῦ. Ἔπειτα δὲ τὸ ἐξακοῦσαι τῆς ἡμέρας, ἢ φησὶ. τουτίστι, «τινὲς δὲ ἡμέρας δὲ λέγει. τὰς τεταγμένας καὶ προτεταγμένων ἡμῶς πάντων συν γὰρ καὶ καὶ τεχνολογίας»

§ γ. Ὅρα πρὸς τὴν παρακλήσεως ἔν καὶ τῶν ἐν τῷ μένῳ θάνατον. Καὶ ἐν Παύλῳ καὶ μενοῦν τῶν, ἐν δὲ Καισαρείᾳ πλεονεξίας. Καὶ ὅτε ἤκουσεν ὅτι μυστρίαν θάνατον ἐρε ταῦτα, τότε ἐπειγεται, οὐκ ἐπὶ τοὺς κινδύνους ῥῶτων εἰς αὐτόν, ἀλλὰ τῶν μενοῦν τοῦ Πνεύματος εἶναι τὸ πρῶτον καὶ ἔπειτα δὲ τῶν ἡμερῶν ταύτας ἐπισκευασθέντες, φησὶν, ἀντιποῖν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ τουτίστι, «τὰ πρὸς τὴν οὐδοποιαν λαβόντες, καὶ συνελθόντες δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπο Καισαρείας συνελθόντες, ἀφ᾽ ὧν ἔξισθόμενοι, Μνασθῶν τινι Κυρίῳ ἀρχιεπίσκοπῳ, Γενόμενων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀσμένως ἐδείκνυτο ἡμῶς οἱ ἀδελφοὶ καὶ καὶ ὅρα, οὐκ εἶπεν Ἀγαθὸς ἐπὶ Παύλῳ ὁρῶσιν, ἵνα μὴ δοῇ ἐκ συνθήκης λεγεῖν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος, οὗ ἐστὶν ἡ ζώνη αὐτῆς. Ἔπειτα καὶ ζῶντες εἶπεν. Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἔσχον πείσαι, ὅσα τοῦτο ἐκλαίον, εἶπα γράψαται. Ὅρα φιλολογίαν; ὅρα φιλολογίαν καὶ ἡσυχάσκειν, φησὶν, εἰπόντες. Τὸ θελήμα τοῦ Κυρίου γενεσθῶ καὶ ἡ ἄγος, φησὶν, παρ ὧν ἔξισθόμενοι καὶ ἡ ἄγος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τότε μὲν γάρ, ὅτι τῶν δολιμάτων ἀνέστησαν, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ξενίζονται, νῦν δὲ παρὰ μαθητῆ τινι ἀρχιεπίσκοπῳ Δεικνύσι πολλὴν τοῦ ἀφροσύματος τῶν ὁρίων λατρίαν ὅθεν μὲν δοκεῖ πολλὰ εἶναι ἐπιτέμνειν ἐν ταῖς Πράξεσιν οὗτος, τὰ κατεπεύγοντα μόνον λεγών. Τί ἐστὶ καὶ τὸ θελήμα τοῦ Κυρίου γενεσθῶ; καὶ ἡσυχία, φησὶν, αὐτός το ἄριστον ἐνωπίον αὐτοῦ ποιῆσαι. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνοι, καὶ οὐκ ἀναγκαζοῦνται ἴσως συνειδὼν ἐπὶ τὸ θελήμα τῶν Θεῶν, ἀπο τῆς Παύλου προθυμίας. τοῦτο στοχασάμενοι. οὐ γὰρ ἂν οὕτω Παῦλος

προεβουλήθη, ὅτε Θεὸς ἂν εἴκοιτο, ὁ αἰετὸν νῦν ἔχοντων ἐκπορεύων αὐτὸν. Οὕτως οὐκ ἐβούλοντο βαρεῖν τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπως ἐκέρου τοῦ ζήν-
ζοντος αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπώμα ἀπύκτου ἐ' Ἀσμεῶς ἐμῆς, φησιν,
ἀπέβηκοντο οἱ ἀδελφοί ἢ ἅπτοι, ἐφ' ὅτις ἦν μετὰ τὰ παλαιὰ
τὰ ἐν Ἰουδαίᾳ, καὶ οὐχ ὡς πρότερον ποιεῖν ἦν αὐτοῖς. Ἄγνοτες ἡ-
μᾶς, φησὶ, παρ' ὧς ἐλθόντες ἢ Παύλον ἐξένισεν ἐκείνος. Τυχ-
τις ὅμων ἐστὶ. « Εἴ τις καμὲ Παύλον εἶδωκε ζῶντα, ἐποίμως ἂν
καὶ μετὰ πολλῆς τῆς κλύουρας τοῦτο πηλῆτα. » Ἰδοὺ τὸν Παύλον
Διοσκότην ἐξέστη σοὶ ζῆνσαι, καὶ οὐ θύσαι. « οὐ γὰρ δεχόμενος
φησιν, ἕνα τῶν ἐλαριστῶν, ἐμὲ δεχεται. » Ἰδοὺ ὁ 18.)
Ὅτι ἂν ἐλαριστὸς ἦ ὁ ἀδελφός, τοσούτω αἰλῶν ὁ Ἄριστος δι'
αὐτοῦ παραγίνεται. ὁ μὲν γὰρ τοῦ μεγάλου δεχόμενος, τοσούτω καὶ
δικαιολογία ποιῶ, ἐδὲ τὸν μικρόν, καὶ ἄρως, ὅτι τὸν Ἄριστον
ἔδεξαι τοῦ καὶ τὸν Πατέρα ζῶντα τοῦ ἅπτου, καὶ οὐ θύσαι
« ζῆνος γὰρ ἔμαθη, φησὶ, καὶ συνήνχηστέ με. » Ματ. κε 34),
καὶ τὰ ἄλλα. « Εὐχόμενος ἐν τῷ πνεύματι τῶν ἐλαριστῶν ἐποίη-
σατε, ἐκείνοις ὑπάγετε. » Ἄν. 4.) Κἀν μὲν Παντὸς ἡ πίστος
δι' ἡ καὶ ἀδελφός, καὶ εἰς τὸν ἅπτον ἅπτον ὁ αὐτοῦ παραγίνεται.
Ἄνελον τὴν οὐρανὴν, οὐδὲ καὶ ὁ δεχόμενος προφύττειν, φησὶ,
μισθὸν προφύττειν ἔλκεται. Ἄν. 5.) 41.) Ἰδοὺ καὶ ὁ
Ἄριστος ὁ δεχόμενος ἐλκεται μισθὸν τοῦ ἅπτον ἅπτον ζῶντος. Μὴ
ἀπιστεῖ τις ῥήμασιν αὐτοῦ, ἀλλὰ νυνὶ πιστὸς αὐτοῦ, εἶπεν ὅτι
« οἱ αὐτῶν ἐγὼ παραγνομαι » καὶ ἕνα καὶ ἀποστήναι καὶ τρωρίας
ὀρίζει τοῖς μὴ δεχομένοις, καὶ τῆμας τοῖς δεχόμενοις. οὐκ ἂν τοῦτο
ποιήσας, ἐμὴ καὶ οὐ τυχθεὶς καὶ οὐδὲ σθεῖς αὐτοῦ ἦν. Ἐδεξάμε-
νην, ἐς τὸ σὺν καταγῶγον, δεξομαι σε εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Πα-
τροῦ μου. ἔλυσας μοι τὸν ἅπτον ἅπτον σοὶ τὰ ἀμαρτήματα εἶδες με
δεδομένον, ὁραθαί σε ποῶ λελαμένον. εἶδες με ζῶντα, ποῶ σε πολι-
τὴν τῶν οὐρανῶν. ἔδωκας μοι ἄρτον, δίδωκί σο βασιλείαν οὐλοκλη-
ραν, ὥστε κληρονομηθῆσαι καὶ κατασχεῖν (« δεῦτε γὰρ, φησὶ, κλη-
ρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν. » Ματ.
κε 34.) οὐα εἶπε. « λαβετε, » ἀλλὰ « κληρονομήσατε, » ὅπερ
ἐπὶ τῶν κυρίως κτωμένων λέγεται, ὡς, ὅταν λέγωμεν. « Τοῦτο ἐκλή-
ρονομήσα. ») ἐποίησας εἰς ἐμὲ ἐν κρυπτῶν, ἐγὼ κρυβῶ ἐν φανερῶ
καὶ τα με, σα λέγω ὅτι χαριστὸς ἦν, τὰ δὲ ἐμα ὁμοῦλῃς ἐπειδὴ γὰρ

• Τί γὰρ οὐκ εἴδωμεν ὅτι ἐρεῖς ἐγὼ + εἴδωμεν • Ἀλλ' ἐγὼ
 εἰπὼν, ὁ δὲ οὐκ ᾔκουσεν, ὁμιλοῦν κατὰ τὸν ἑαυτοῦ λόγον, λέγων ὅτι
 γὰρ σπουδαίον ἐστὶν ἐμὸν εἶπαι, ὅτι ἔτι ἔστιν ἡμεῖς • Ἀκούουσιν τι
 φησὶν • Παύλος • Ἰδοὺ ταῖς ἡμέραις ἐπερχομένη ἐπαρχία ἐστίν, καὶ
 ἐγὼ βαρύνω ὑμᾶς, Ἑλλήνες • Ἀλλ' οὐκ ἐστὶν • ὣς ὡς
 βούλει πρὸς ἑαυτὸν, μὴ μὴ • Ἐγὼ δὲ λέγω • Ἵνα μὴ κατα-
 ταίῃ ἡ ἐκκλησία • ἀλλ' • ὥς ἡμεῖς σὺ βέλεις • ὡς οὖν ἐπὶ τῇ
 ταύτῃ οὐδὲν ἐπαύσατο πάντα τὰς ἡμέρας αὐτοῦ • Ἀλλὰ πάλιν ἔρχομαι
 μακάριον ὑποτίθεις Ἑλλήντας ἀκούσιμους • ἵνα καὶ ταῦτα λέγῃς
 Ἀλλ' οὐκ ὁλοκλήρως • Ἑλλήντας, φησὶ, ἵνα καὶ τὰς
 ὁδοῦς • Ἐπειδὴ οὖν, ἀναμύλητα ὅτι οὐκ ἔστιν ἐπὶ τῇ ταύτῃ ὅτι
 καθ' ἑμῶν • Ὡς, φησὶ Γαβριὴλ Βερεῖ, ὁ γὰρ Ἀσχυρῶν
 μέγα ταῦτα λέγει, τὴν αἰετὸν καὶ πᾶν ἕως ἡμεῶν νομίζει φρη-
 ματισμὸν ὡς τὰ λεγόμενα, πικρὰ ἐστὶν ὅτι οὐκ ἐστὶν ἐπὶ τῇ
 αἰετῇ στήριγμα καὶ ἀντήν, στήριγμα καὶ ἀντήν καὶ ἀντήν
 γὰρ καὶ ἀντήν, ἐπὶ τῇ ταύτῃ ὅτι οὐκ ἐστὶν ἐπὶ τῇ ταύτῃ
 μέγα εἰρήματα, καὶ πᾶν τὸ ἐπὶ τῇ ταύτῃ, ἐπὶ τῇ ταύτῃ, καὶ
 παρὶς αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ταύτῃ, καὶ πᾶν τὸ ἐπὶ τῇ ταύτῃ, καὶ
 στήριγμα, τῇ ταύτῃ ἐπὶ τῇ ταύτῃ, καὶ πᾶν τὸ ἐπὶ τῇ ταύτῃ, καὶ
 στήριγμα ἐπὶ τῇ ταύτῃ, καὶ πᾶν τὸ ἐπὶ τῇ ταύτῃ, καὶ πᾶν τὸ
 φιλοτιμία ἐπὶ τῇ ταύτῃ, ἐπὶ τῇ ταύτῃ, καὶ πᾶν τὸ ἐπὶ τῇ ταύτῃ
 κλητὸν τῶν Ἀριστοῦ, ὁ οὐκ ἀκούσας αὐτοῦ ἀκούσας • Ἡ δὲ κατὰ
 γῶρον ὅτι καὶ ἐπὶ τῇ ταύτῃ, καὶ πᾶν τὸ ἐπὶ τῇ ταύτῃ, καὶ πᾶν τὸ
 εἰσι μόνον σκεπτικὸν ὁμιλοῦν, καὶ τῇ ταύτῃ παρὶς μὴ οὐκ ἐπὶ
 ἀπαθροῦς, μὴ δὲ ἐπὶ τῇ ταύτῃ, καὶ πᾶν τὸ ἐπὶ τῇ ταύτῃ, καὶ
 τοῖς πνευματικοῖς ἄνθρωποις • Ἐστὼ καὶ τῶν οἰκτιῶν ὁ πιστοτερος
 ταῦτα ἐγγειοποιούμενος, καὶ τῇ ταύτῃ, τοὺς πτωχοὺς, τοὺς ἀ-
 στήτους εὐαγγελιστῶν Ταῦτα λέγω πρὸς ἐντροπήν ὅτι μὴ γὰρ ἄνω
 ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, δεξιόθεν, ἐπὶ δὲ μὴ βούλει, καὶ κατω, καὶ ἐν-
 θα αἱ ἡμεῖς, καὶ ἐπὶ αἱ οἰκτιᾶται δεξιὰ τὸν Χριστὸν Ταῦτα φρι-
 τετε ἀκούσαντες Τι οὖν, ὅταν μὴδὲ ταῦτα πηγήτε Ἰδὼ παραινῶ,
 ἰδοὺ λέγω • Ἐστὼ ὑμῖν τούτο προσηγορεύον • Ἀλλ' οὐ βούλει
 οὕτως Οὐκ ἔστιν ἑτέρως ποιηταὶ Εἰσι πολλοὶ πεινῆτες καὶ πεινῆται
 ἀφορισματὶ οἱ οὖν αἰνεῖν ἐκεί τινὰ ἔστω καὶ εὐλαξ τῇ οἰκίᾳ ὁ πέ-
 νης ἔστω σὺ τειρὶν καὶ πᾶν φράγμα, ἀσπὶς καὶ ὄφρυς Ἐνθα ἔλεγε

οικείται, οὐ παρεξήγηται ῥαδίως, οὐκ ἐγκαλέσεις, οὐκ ὀργισθήσῃ, οὐ λοιδορήσῃς Ἐστὶν ὅπου καὶ ἐντραπήτῃ τοὺς οὐκ ἐταίρους, ἐὰν ὧτ' ἄλλοι, καὶ συναντιῶνται σοί, καὶ παραινεσάσῃ τα λρηστα. Ἀπὸ δὲ τούτων πάντων γάρτα ἔστα τα τῷ θεῷ δοκούντα, καὶ οὐ τῷ πᾶσι τ' οὐκ ἐλλογίας παρωθῆσεται, καὶ τα τῷ θεῷ ἀρσκοντα διαπραττομένοι, πολλὰς ἀπολαύσκειν τῆς ἀνωθην σνμμαχίας, ἧς γενοίτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτοχὴν χαριτι καὶ φιλανθρωπια τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετ' οὐ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κρατος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΕΤ', 46.

(Κεφ. κα' στίχ. 18) — «Τῇ δὲ ἐπίκουσῃ ἡμέρᾳ εἰσῆλθ. ὁ Παῦλος συν ἡμῖν πρὸς Ἰακώβον, πάντες τε παρεγενοντο οἱ πρεσβύτεροι. Καὶ ἀσπασαμένος αὐτούς, ἐξηγεῖτο καθ' ἐν ἑκάστῳ ὡς ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ.»

§ α'. Οὗτος ὁ ἀδελφὸς ἦν τοῦ Κυρίου καὶ ἐπίσκοπος τῶν Ἱεροσολύμων, ἀνὴρ μέγας καὶ θαυμαστός. Πρὸς τούτον ἐπέρχεται Παῦλος, ὡς περ καὶ πρὸ τούτου καὶ πρὸς αὐτὸν πέμπεται καὶ ὅπως, ἄκουε «Τῇ δὲ ἐπίκουσῃ ἡμέρᾳ, φησὶν, εἰσῆλθ. ὁ Παῦλος συν ἡμῖν πρὸς Ἰακώβον.» Ὅρα τὸ ἄγρυπνον «Πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι» καὶ ἀσπασαμένος αὐτούς, ἐξηγεῖτο καθ' ἐν ἑκάστῳ ὡς ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. » Πάλιν αὐτοῖς τα τῶν ἰθῶν διηγείται, οὐ κενοδοξῶν, μὴ γένοιτο! ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ θέλων τὴν φιλανθρωπίαν ἐνδείξασθαι, καὶ πολλὰς αὐτοὺς ἐμπλῆσαι χαρᾶς. Ὅρα γοῦν πῶς ἀκούσαντες καὶ εἰδέξαντες τὸν Θεόν. Οὐκ ἐκείνῳ ἐπῆρυν, οὐδὲ ἐθαύμαζον, ἀλλὰ ε τον Θεόν εἰδοκχζον. » οὕτω γάρ διηγῆσατο ὡς ἀνατιθέμενος αὐτῷ. «Οἱ δὲ ἀκούσαντες εἰδοκχζον τόν Θεόν, εἰπόντες αὐτῷ· Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσιν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων· καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι. Κατηχθήσαν δὲ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδασκεις ἀπὸ Μωυσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους, λεγόν· μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθνεσι περιτατεῖν.» Ὅρα

καὶ αὐτοὶ μεθ' ὅσης ὑποστολῆς φασιν. Οὐχ ὡς ἐπίσκοπος αὐθεντικῶς διαλεγίτα, ἀλλ' αὐτοὶ παραλαβάνουσι κρινωνν τῆς γνώμης ὥσπερ ἄν, εἰ εἴθεως καὶ ἀπο προσηκόντων ἀπολογούμενοι, ὅτι « οὐκ ἐβουλόμην » Ὁρῶς τοῦ πράγματος τὴν ἀναγκήν, α θεωρεῖς πόσαι, φησί, μυριάδες εἰσι, Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων. » καὶ οὐκ εἶπον « Ποσας μὲν αὖτε κατήχησαμεν, » ἀλλ' α εἰσι. » α Καὶ οὗτοι, φησι, πάντες ζήλωταὶ τοῦ νομοῦ ὑπαρχουσι. » Διὸ αἰτιαται, καὶ τὸ πλῆθος καὶ ἡ γνώμη. αὐτὲ γὰρ, εἰ ὅλα γὰρ ἦσαν, καταφρονῆσαι ἐγγὴν, οὐτε εἰ πολλοὶ, καὶ μὴ πάντες τοῦ νομοῦ ἀντείχοντο, περὶ πολλοῦ ποιῆσθαι. Εἶτα καὶ τρίτη αἰτία. α Κι αὐτοὶ πάντες κατήχθησαν, φησί, περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπο Μωυσεως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτεμεῖν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν. » Οὐκ εἶπον « Ἦκουσαν, » ἀλλὰ « κατήχθησαν, » τουτέστιν, ἐδιδάχθησαν καὶ ἐπίστευσαν α ὅτι ἀποστασίαν ἀπο Μωυσεως διδάσκεις, λέγων μὴ περιτεμεῖν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν. » Τοῦτο εἰπὼν, ἐπύγαγε α Τί οὖν ἐστὶ; Πάντως δεῖ πλῆθος συνελθεῖν ἀκούσονται γὰρ ὅτι ἐληλυθας. Τοῦτο οὖν ποιήσον, ὃ σοι λεγόμεν. » Ὡς συμβουλευόντες ταῦτα λέγουσιν, οὐχ ὡς ἐπιταττοντες. α Εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τεσσαρες, εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν. Τούτους παραλαβὼν, ἀγνοήθητι συν αὐτοῖς, καὶ ὁκλήνησον ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα ξυρῶσινται τὴν κεφαλὴν, καὶ γινῶσι πάντες ὅτι ὢν κατήχεται περὶ σοῦ οὐδὲν ἐστίν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς φυλάσσων τὸν νομον. » Ἐργῇ τὴν ἀπολογίαν ποιῆσαι αὐτῷ συμβουλευέουσιν, οὐ λόγῳ. α Ἰνα ξυρῶσινται, φησι, καὶ γινῶσι πάντες ὅτι ὢν κατήχεται περὶ σοῦ οὐδὲν ἐστίν. » Οὐκ εἶπον ὅτι « διδάσκεις, » ἀλλὰ α κατήχεται, » παλιν τὸ « ἐδιδάχθησαν » δια τούτου δηλοῦντες, καὶ ὅτι στοιχεῖς, » τουτέστιν, « ἐκ περιουσίας καὶ αὐτὸς φυλάττει » οὐ γὰρ δὴ τοῦτο μόνον ἦν τὸ σκανδαλίζμενον, εἰ μὴ ἑτέρους διδάσκει, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὸς τηρεῖ. Τί οὖν, ἂν τὰ ἔθνη μάθωσιν, οὐ σκανδαλισθήσονται, φησί. Πῶς; ὅπου καὶ ἡμεῖς οἱ τῶν Ἰουδαίων διδασκαλοὶ ἐπεμφαμεν πρὸς αὐτούς. α Περί δὲ τῶν πεπιστευκότων ἔθνων ἡμεῖς ἐπεστείλαμεν, κριναντες μηδὲν τοιοῦτον τηρεῖν αὐτούς, εἰ μὴ φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τὸ εἰδωλόθυτον, καὶ τὸ αἷμα, καὶ

τὸ πνικτόν, καὶ πορνείαν. » Ἐνταῦθα ἐντρεπτικῶς Ὁ δὲ λέγει, τοῦτό ἐστιν. « Ὡςπερ ἡμεῖς ἐκεῖνοις ἐπιταξάμεν, καίτοι γε Ἰουδαίους ἀφροτίζοντες, οὕτω καὶ σὺ, καίτοι ἐθνεσι λυρωτῶν, συμπαροῦν ἡμῖν Ὅρα τὸν Παῦλον, οὗ λέγει. « Καὶ μὴ δύναμαι Τιμῶσαν παραγαγεῖν, διὰ περιετμον καὶ μὴ δύναμαι πείσαι τῷ λόγῳ, » ἀλλ' ἐπειτῆθη αὐτοῖς, καὶ πάντα ἐποίησε καὶ γὰρ οὕτω συνερίεν οὐ γὰρ ἦν ἴσον εἰς ἀπολογία κατὰστῆναι, καὶ, οὐδενὸς εἰδότης, ποιῆσαι ταῦτα Ἀνυποπίπτον ἦν το καὶ δαπανασθῆναι. « Τότε παραλαβὼν ὁ Παῦλος τοὺς ἀνδράς, καὶ τῇ ἐρχομένῃ ἡμέρᾳ συν αὐτοῖς ἀγνισθεὶς εἰσῆει εἰς τὸ ἱερόν, διαγγελλὼν τὴν εκπληρωσιν πῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγνισμοῦ, ἕως αὐτῇ προστηγεχθῆ ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν ἡ προσφορά. » « Διαγγελλῶν, » τῷτειστ, « καταγγέλλων » ὥστε αὐτὸς ἦν ὁ ὄντων ἐαυτὸν ποιῶν. « Ὡς δὲ ἐμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι. »

§. β'. Ὅρα πῶς μαλιστα δὴ αὐτοῖς ἐγγρινίζει. « Οἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι, θαρσαλένοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, συνεχρον πάντα τὸν ὄχλον, καὶ ἐπέδωκον ἐπ' αὐτὸν τὰς χειρὰς, κραζόντες. Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε· οὗτος ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου παντὰς πανταχοῦ διδασκων ἔτι τε καὶ Ἑλλήνας εἰσῆγαγεν εἰς τὸ ἱερόν, καὶ κεκαίωκε τὸν ἅγιον τόπον τούτον. » Ὅρα το ἦθος αὐτῶν πανταχοῦ ταρχωδεῖ, καὶ απλῶς βιώντων ἐν τῷ μισθῷ. « Ἦσαν γὰρ ἐωφρανοτες Τραφιμον τὸν Ἐρεσίον ἐν τῇ, τολεῖ συν αὐτῷ, ὃν ἐνομιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερόν εἰσῆγαγεν ὁ Παῦλος. Ἐκλήθη τε ἡ πόλις ὅλη, καὶ ἐγενετο συνέδριον τοῦ λαοῦ καὶ ἐπιλαδομενοὶ τοῦ Παύλου, εἶλκον αὐτὸν ἐξω τοῦ ἱεροῦ καὶ εὐθεὶς ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. » « Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε, » φησὶν, « οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος, ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου. » Ἀ μάλιστα αὐτοὺς ἐθορυβεῖ, ὁ ναὸς καὶ ὁ νόμος, ταῦτα προφερουσιν ἐκείνοι. Καὶ οὐδὲν ἐνικάλει τοῖς Ἀποστόλοις ὁ Παῦλος, καίτοι πάθων τσαυτὰ, ὅτι αὐτοὶ αἵτιοι τούτων γίνονται αὐτῷ· οὕτως ἦν μεγαλοψύχος. « Καὶ εἶλκον αὐτόν, φησὶν, ἐξω τοῦ ἱεροῦ καὶ ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. » ἐβούλοντο γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν, καὶ δια τοῦτο ἐξω εἶλκον, ὥστε μετὰ πλείονος ἀδίας τούτο ποιῆσαι. « Ζητούντων δὲ αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἀνέστη

φίσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπείρας ὅτι ὅλη συγκέχυται Ἰερουσαλήμ ὅς ἐξ αὐτῆς παραλαβὼν στρατιώτας καὶ εκατοντάρχους, κατεδόκαμεν ἐπ' αὐτούς. Οἱ δὲ, ἰδόντες τὸν χιλιάρχον καὶ τοὺς στρατιώτας, ἐκπυστατο τύπτοντες τὸν Πυλόν. Τότε, ἐγγίσας ὁ χιλιάρχος, ἐπελκόμετο αὐτοῦ, καὶ ἐκέλευσε δεθῆναι ἀλυσεσι δυοῖν καὶ ἐπιθήκετο τὴν ἄν εἴς καὶ τι ἐστὶ πεποιηκώς. Ἄλλοι δὲ ἄλλὰ εἶπον ἐν τῷ ὄχλῳ. ἢ Καὶ τίνος ἐνεκὴν, μελλῶν αὐτὸν ἐξετάζειν, αὐτὸν ἐκέλευσε δεθῆναι ἀλυσεσι δυοῖν; ἢ Παρακαλούμενος τὸν θυμὸν τοῦ δήμου. ἢ Μηδυνιμένος δὲ γινῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὴν θορυβὸν, ἐκέλευσε ἀγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολὴν. Ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθμούς, συνέειν βασταξέσθαι αὐτὸν ὑπο τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν ῥῆσιν τοῦ ὄχλου· ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, κράζον· Αἶρε αὐτὸν. ἢ Τί ἐστὶν. ἢ Αἶρε αὐτὸν, ἢ Ἐβας ἦν Ἰουδαίος καθ' ὃν ἂν ἀπεφαινόντο τοῦτο λεγείν, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ το αὐτὸ φαίνονται ποιοῦντες, καὶ λεγοντες· Ἄρον αὐτὸν. (Ἰω. 8. 15.) τούτῳστιν· Ἐκ τῶν ζώντων ποιήσον ἀσπὴν. Τίς δὲ, ὁ παρ' ἡμῖν, λέγουσι, κατὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν συνήθειαν· Εἰ τις σιγήσῃ αὐτὸν ἰσχυρῶς, ἢ τοῦτο εἶναι τοῦ αἶρε αὐτὸν. ἢ Ἐκεῖνος δὲ εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰσάγεσθαι ὁ Πυλὸς λέγει τῷ χιλιάρχῳ· Εἰ ἐξεστὶ μοι εἰπεῖν τι πρὸς σε, ἢ Ἐπὶ τοῖς ἀναβαθμοῖς γινόμενος, αἰεὶ πρὸς τὸν χιλιάρχον ἐπείν τι καὶ ἄλλ· πῶς ἐπὶ πῶς. ἢ Εἰ ἐξεστὶ μοι εἰπεῖν τι πρὸς σε, ἢ φησὶν· Ὁ δὲ εἶπε· Ἑλληνιστὶ γινώσκεις; Οὐκ ἄρα συεῖ ὁ Αἴγυπτιος, ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξιγαγεῖν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἀνδράς τῶν σιχαίων, ἢ Οὗτος ὁ Αἴγυπτιος ἀνθρώπος τις νεωτεροποιὸς γέγονε καὶ στασιαστής. Πρὸς δὲ τοῦτο ἀπολογεῖται ὁ Παῦλος, καὶ δι' ὧν εἶπεν ἀπάγει τῆς ὑπόψιας αὐτὸν. Ἰδῶμεν δὲ ἄνωθεν τὰ ἀνεγνωσμένα. ἢ Εἰσιν ἡμῖν ἄνδρες, ρηαί, τεσσαρες, εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' ἐαυτῶν· τούτους παραλαβὼν, ἀγνίσθητι σὺν αὐτοῖς. ἢ Πρὸς δὲ τοῦτο οὐκ ἀντιτίπτει ὁ Παῦλος, ἀλλὰ πείθεται· Ὅθεν δηλονότι οὐ προηγουμένως εἶδει τοῦτο ποιῆν, (δὶς καὶ πείθουσιν αὐτόν,) ἀλλ' ὅτι οἰκονομία τὸ πρᾶγμα καὶ συγκατάβασις ἦν. Οὐκ ἄρα ἐγκοπὴ τοῦ κηρυγματος τοῦτο ἦν, ὅπου γὰρ καὶ αὐτοὶ ἐνομοθέτου ἐκείνοις τα τοιαῦτα. Τοῦτο τοίνυν οἰκονομῶν καὶ αὐτός, Πέτρον

τοὺς Ἀποστόλους, ἀλλ' οὐδὲν ἱσχυρεῖν, ἀλλ' ὅμως ἐπὶ λαμπροτέρῃ
γεγονένῃ ἡ ἀλήθεια, οὐδὲν παραβλαβείσα τοῖς τοῦ διαδόλου μηχανή-
μασιν, ἀλλὰ καὶ μάλλον λαμπρὰ εἰ μὲν γὰρ μὴ ἦσαν γόητες,
εἴτε αὐτοὶ κρατοῦν, ταχὺ ἂν τις ἐπιλαβέτο, ὅτε δὲ καὶ ἐκείνοι ἐφα-
νήσαν, οὗτοι κρατοῦσι, τοῦτο ἐστὶν, τὸ θαυμαστόν. Διὸ καὶ φανῆναι
οὐ κωλύονται, ἵνα καὶ οὕτω μάλλον λαμπρῶσιν ὥσπερ αὐτὸς καὶ
ἀλλὰ χρὴ λέγει. « Ἴνα οἱ δοκιμασθέντες φανεροὶ γένωνται »
(Α΄ Κορινθ. ια. 19) Τίσι τοῖς τι ἦν, ὃ καὶ Γαβριηλὸς ἔλεγεν,
ὅτι « προ τούτων τῶν ἡμερῶν αἰεττῇ Θεοῦ δάς » (Πρξ
ε΄. 36). Τοὺς δὲ δικαίους οἱ μὲν γενεὴς τι ληπτῶν φασὶν αὐ-
τοὺς εἶναι, (οὕτω καλυμμένους ἀπ' ὧν ἐπερίεντο ξυφῶν, ἱσχυῶν
λεγομένων παρὰ Ῥωμαίους,) οἱ δὲ τῆς μιᾶς αἵρεσεως τῆς παρ'
Ἑβραίοις τρεῖς γὰρ εἰσι παρ' αὐτοῖς αἵρεσις, αἱ γενεαί, Φαρισαῖοι,
Σαδδουκαῖοι, καὶ Εσσηνοὶ, οἱ καὶ Ὅσοι λεγόντες (τοῦτο γὰρ ἐστὶ τὸ
Ἑσσηνοὶ ὄνομα) διὰ τὸ τοῦ βίου σιμῶν οἱ αὐτοὶ δὲ καὶ Δικαῖοι
διὰ τὸ εἶναι ζηλωταί. Μη τοῖσιν ἀγνοεῖν ὅτι αἵρεσις εἴσιν, ὅπου
καὶ ψευδογράφου καὶ τῶν Χριστῶ ἐπιθεσθαι γένηται καὶ προ τούτου
καὶ μετὰ τοῦτο, ὥστε συγκρίσασθαι. Ἀλλ' ἡ ἀλήθεια λαμπρὴ καὶ δια-
δεδότος ἐστὶ πανταχοῦ. Τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν προφητῶν γέγονε γεγό-
νασι ψευδοπροφηταί, καὶ ἀπο συγκρίσεως μάλλον ἐλαμψαν. Καὶ γὰρ
ἡ νόσος τῆς ψευδὸς φανερῶν δεικνύσι, καὶ τὸ σκοπὸς τὸ φῶς, καὶ τὴν
γαλήνην ὁ ῥυμῶν. Οὐκ ἐνὶ ἐπιείν τοις Ἑλληνας ὅτι πλάνοι καὶ
γόητες ἦσαν ἐκεῖνοι γὰρ ἐλεγχθῆσαν. Ταῦτα καὶ ἐπὶ Μωϋσεως γέ-
γονε συνέφωρται ὁ ὅτις τοὺς μαγούς, ἵνα μὴ μαγὸς υποληφθῇ
Μωϋσῆς εἰσέναι αὐτοῖς ὁ δόξαι πάντας μετρί ποσού μαγεία φαν-
τάσαι δυνατά, περὶ περὶ δὲ εἰς ἡπάτησαν, ἀλλ' αὐτοὶ τὴν ἥτταν
ὠμολογήσαν. Οὐδὲν ἡμᾶς βλάπτουσιν οἱ ἐπιθεταί, μάλλον δὲ καὶ
πικροὺς, βελτίους, ἂν τις θελήῃ προσέχειν τὸν νοῦν. Τί οὖν, φησιν,
ἐταν κοινωνώμεν αὐτοῖς τῆς δόξης, Οὐ παρ' ἡμᾶς, ἀλλὰ παρὰ τοὺς
οὐκ ἔχοντας κρίσιν. Μη σφοδρὰ ἀγέτω τῆς δόξης ἡμῖν τῆς τῶν πολ-
λῶν, μηδὲ περὶ τοῦ δεόντος αὐτῆς φροντίζωμεν. Θεῷ ζῶμεν, οὐκ
ἀνθρώποις ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, οὐκ ἐπὶ τῆς γῆς ἐκεῖ τα βρα-
βεῖα καὶ τα ἐπαύλα κείται τῶν ἡμετέρων ποιοῦν ἐκεῖθεν προσδοκῶμεν
τοὺς ἐπαίνους, ἐκεῖθεν τοὺς στεφάνους. Μεχρι τούτου φροντίζωμεν
τῶν ἀνθρώπων, μεχρι τοῦ μὴ δίδοναι καὶ παρεῖναι αὐτοῖς λαβὴν

Ἄν δε, ἡμῶν μη παρεχόντων, ἐκείνοι θελώσιν ἀπλῶς καὶ εἰκῇ κατηγορεῖν, γέλωτι ν, μη δακρυώμεν. Σὺ προνοεῖ καλὰ ἐνώπιον κυρίου καὶ ἀνθρώπων ἄν, τοῦ προνοούντος καλὰ, ἐκείνος σκωπτή, μηκέτι φρόντιζε. Ἔχεις τὰ ὑποδείγματα ἐν ταῖς Γραφαῖς. « Ἄρτι γὰρ ἄνθρωποις πειθώ, ἢ τον Θεον; » (Γαλατ α. 10), φησί καὶ πάλιν « Ἀνθρώπους πειθόμεν, Θεῷ δε πεφανερωμεθα » (Β'. Κορινθ ε' 11) Καὶ ὁ Χριστὸς οὕτως ἐπὶ τῶν σκανδαλιζομένων ἐλεγεν « Ἀφες αὐτοὺς, ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν » (Ματθ ιε'. 14) καὶ πάλιν « Οὐαὶ ὑμῖν, ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσι πάντες οἱ ἄνθρωποι » (Λουκ ζ'. 26) καὶ παλιν « Λαμβάτω τὰ ἔργα ὑμῶν, ὅπως ἴδωσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς » (Ματθ. ε' 16). Εἰ δε ἀλλαγῶ λίγη « Ὅς ἐάν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων, συμπεριεῖ αὐτῷ ἵνα κρεμάσθῃ μύλος ὄνικος περὶ τὸν τροχόν αὐτοῦ, καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγῃ τῆς θαλάσσης » (Λευκ ιη'. 6), μὴ θεμιχτῆς οὐ γὰρ ἐστὶ ταῦτα ἐναντία, ἀλλὰ καὶ σφοδρὰ συναδόντα. Ὅταν μὲν γὰρ περ ἡμᾶς γίνεται, οὐαὶ ἡμῖν, ὅταν δὲ μὴ παρ' ἡμᾶς, οὐκετι. Καὶ πάλιν « Οὐαὶ ὑμῖν, δι' οὓς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφημεῖται » (Ρωμ 6' 24). Τί οὖν, ἂν ἐγὼ μὲν ποιῶ τι τῶν δεινῶν, ἑτέρος δε βλασφημῇ, Οὐδὲν πρὸς σέ, ἀλλὰ πρὸς ἐκεῖνον δι' ἐκεῖνου γὰρ ἐβλασφημήθη. Καὶ πῶς ἐν πράξει τι τῶν δεινῶν, καὶ δοῦναι τοῖς ἄλλοις λαβὴν, Πόθεν βούλεσθε, ἀπὸ τῶν νῦν ὄντων, ἢ ἀπὸ τῶν παλαιῶν τὰ παραδείγματα ὑμῖν ἀγαγῶ, Ἵνα μὴ ψευδοεῖς ὦμεν, βουλευσθε αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ νῦν μετὰ γειρας εἴπωμεν. Ἰουδαίῳ οὐ Παῦλος ἐν Ἱερουσαλὺμοις, ἀλλ' ἐν Ἀντιοχείᾳ οὐκ ἐστὶ ἰουδαῖοι καὶ ἐσκανδαλιζόντο, ἀλλ' οὐ δικαίως ἐσκανδαλιζόντο ἐκεῖνο. Λέγεται Νερωνὸς καὶ οἰνοχόον καὶ παλλακίδα ἀσπασαί, ποσα εἰσθε κατ' αὐτοῦ εἰρηκέναι αὐτοὺς διὰ τοῦτο; Ἀλλ' οὐ δικαίως· εἰ μὲν γὰρ ἐπὶ ἀπέλγει α ἡσπασατο, ἢ ἐπὶ πονηροῖς πράγμασιν, εἰκοτῶς· εἰ δὲ ἐπὶ βίῳ ὀρθῷ, τίνας ἐνεκεν; Εἴπω τι καὶ τινι τῶν ἐμοὶ συνηθῶν συμβάν. Ἐπεπεσεν ὀργή, πότε τοῦ Θεοῦ, καὶ σφοδρὰ νεὸς ὦν ἐκεῖνος, καὶ ἐν τῇ τοῦ διακονοῦ τάξει τυγχάνων, ἐπεὶ τότε ὁ ἐπισκοπὸς ἔρχεν ἀπὸν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, καὶ τῶν πρεσβυτέρων οὐδεὶς ἐφρόντιζεν, ἀλλ' ἀπλῶς ἐποίησαν φωτι-

σθῆναι ἄθροον ἐν μιᾷ νυκτι μυριάδας πολλὰς, καὶ ἀπλῶς ἐβαπτι-
ζοντο πάντες οὐδὲν εἰδότες τοὺς ἐκείνους λαβὼν κατ' ἰδίαν οὐκ
ἐκατὸν καὶ διακοσίους θελεγετο, ἄλλοι μὲν οὐδὲν, τὰ δὲ τῶν μυστη-
ρίων μόνον ὡς μὴδε τοῖς ἀκούταις συγγραφεῖν παρῆναι. Τοῦτο αὖ-
τὸν ποιοῦντα ἐνόμισαι πολλοὶ τῆς ἀρχῆς ἐρῶντα τοῦτο ποιεῖν. Ἀλ-
λ' οὐκ ἐφρόντιζεν ἐκεῖνος τῶν νομιζόντων οὐκ ἐξετείνε μὲντοι, ἐπὶ
χρόνον τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' εὐθεὶς ἐπάστατο. Τι οὖν, ἐκεῖνος τοῦ σκαν-
δαλοῦ αἴτιος. Οὐκ ἔγωγε οἶμαι εἰ μὲν γάρ, οὐκ οὕτως αἴτιος, τοῦτο
ἔποιε, εἰκότως ἐκείνῳ τῇ αἰτίᾳ ἐπεγράφον, καὶ εἰ καλὴν ἐπεξετει-
νεν. Ὅταν γὰρ τῶν τῷ Θεῷ δοκούντων κωλυηται διὰ τὸ ἐτέρου
σκανδαλόν, καταρροεῖν δεῖ τότε δεῖ φροντίζειν, ὅταν μὴδὲν αναγ-
καζόμεθα δι' ἐκείνων προσκρούειν Θεῷ ἐπεὶ, ἔπε μοι, ἄν, μετὰ
διαλεγόμενων ἡμῶν καὶ τοὺς μέλυνοντας σκωπτόντων, σκανδαλιζή-
ται τις, ἔγω παύσωμαι λέγων, Ἐκείνων τοῦ Ἰησοῦ λέγοντος·
«Μὴ καὶ ὑμεῖς βουλεύεσθε υπαγεῖν,» (Ἰωάν. γ' 67). Οὕ-
τως οὔτε καταρροεῖν οὔτε σφοδρὰ ἀντιποιεσθαι τῆς τῶν πολιτῶν
ἀσθενείας χρὴ. Ἢ οὐκ ὁρᾷται καὶ τοὺς ἰατροὺς τοῦτο κρινόντας,
καί, ὅταν μὲν ἐγγωρῇ, χριζόμενοι τοὺς καρπούς, ὅταν δὲ ἡ χα-
ρις ἢ ἐκείνων βλάβην ἐργάζεται, οὐκ ἔτι φεδόμενοι. Πάντα/οὖν
τὸ μέτρον τιμᾶν καλοῖ. Εὐλασθεμεθαί, πολλοὶ κατεχρηστώως ἐκείν
κόρης τινος εὐμεροῦ, παρμένου με αὐτῇ, παρδάλιν πρὸς αὐτῇ
καὶ τοὺς κατεχροντας ἐλιχόδορσαν. Τι οὖν, ἀπιστῆναι ἐκείνους
ἔδει διὰ τοῦτο, Οὐδαμῶς οὐδὲν γὰρ ἐργάζοντο ἐναντίον, ἀλλὰ καὶ
σφοδρὰ δοκοῦν πρᾶγμα Θεῷ. Μὴ τοίνυν, εἰ σκανδαλιζονταί, τιμὴς,
ἰδῶμεν, ἀλλ' εἰ δικαίως, καὶ εἰ μὴ μετὰ τῆς ἡμετέρας βλάβης.
«Εἰ βρῶμα σκανδαλίζει, φεσ, τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ
φάγω κρεῖα εἰς τὸν αἰῶνα.» (Α' Κορινθ' γ' 13). Εἰκότως
οὐδὲν γὰρ ἐβλάπτε το μὴ φαγεῖν· εἰ μὲντοι σκανδαλίζει αὐτὸν ὅτι
βουλομαι ἀπαταξασθαι, οὐκ ἔτι φροντίζειν δεῖ καὶ τινα, φησὶ, τοῦτο
σκανδαλίζει. Πολλοὺς, ἔγωγε οἶδα. Ὅταν τοίνυν ἀβασκρον ἢ τὸ
κώλυμα, γινεσθῶ ἐπεί, εἰ μελλοίμεν πρὸς τοῦτο μόνον ὁρᾶν, πολ-
λῶν ἔχομεν ἀπιστῆναι, ὥσπερ οὖν καὶ τοῦναντίον, εἰ μελλοίμεν
καταρροεῖν, πολλοὺς ἀπολλύει ἐπεὶ καὶ Παῦλος κρινενοῦσε σκαν-
δαλοῦ καὶ πῶς, ἄκουε· «Ἴνα μὴ τῇ ἀδελφότητι, φησὶ, ταύ-
τῃ τῇ διακονοῦμεν, ὡς ἡμῶν.» (Β' Κορινθ' γ' 20) οὐδὲν

γὰρ ἐβλαπτε το τὴν ὑπονοίαν ἐξελεῖν Ὅταν δὲ εἰς ταύτην ἐμ-
 τεσωμιν ἀναγκῆν, ὥστε μεγάλη γενεσθαι κακὰ διὰ το ἑτέρου σκαν-
 δάλου, κατατρυνώμεν ἑκείνου· ἑκείνος μὲν γὰρ ἐαυτῷ αἴτιος, ἡμεῖς
 δὲ οὐκ ἐτι οὐκ ἔμεν. αὐτὸς γὰρ ἐντὶν ἀβλαβῶς αὐτοῦ φεισασθαι. Ἐ-
 σκανδαλίσθησαν πολλοὶ ὅτι εἰς αὐτὸν κατεκεντό τινες πιστοὶ, ἐπειδὴ
 οὐκ ἔδει κατακεῖσθαι ἀλλὰ καλῶς οὐδεὶς αὐτὸν ἀπο τούτου βλάβῃ.
 Ἐσκανδαλίζοντο ὅτι ἦν μετὰ τῶν ἑθνικῶν ὁ Πέτρος· ἀλλ' ἐκεί-
 νος μὲν ἐφείσατο, αὐτοὶ δὲ οὐκ ἐτι Παναγχοῦ προσέκειντο, τοῖς
 τοῦ Θεοῦ νόμοις κατακυλοῦσθαι, πολλοὺς σπουδὴν ποιῆσαι, ὥσ-
 τι μηδεμίαν ἀρὰν παρεῖναι σκανδάλου, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἀνελευνο-
 ῶμεν, καὶ τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ φιληνίας αὐτῶν ἀξιώσωμεν χάριτι καὶ
 φιληνθρωπία τοῦ Μεσογενεὸς αὐτοῦ, μετ' οὗ τῇ Πατρὶ, ἀμα τῷ
 ἁγίῳ Πνεύματι δοξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶ-
 νας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΖ. 47.

(Κεφ κα' στίχ 39) — «Εἴτε δὲ ὁ Παῦλος· Ἐγὼ εἰμι ἄν-
 θρωπος Ἰουδαῖος, Ταρσεύς, τῆς Κιλικίας, οὐκ ἀσκημοῦ πόλεως
 πολίτης· δεομαι δὲ σου, ἐπιτρέψον μοι λαλῆσαι πρὸς τον
 λαόν· Ἐπιτρεψάντος δὲ αὐτοῦ, ὁ Παῦλος, ἐστὼς ἐπὶ τῶν
 ἀναβαθμῶν, κατεσεῖσε τῇ ροῇ τοῦ λαοῦ· Πολλῆς δὲ σιγῆς
 γενομένης, προσεφώνησε τῇ Ἑβραϊδὶ διαλεκτῷ, λέγων, »

§. α. Ὅρα αὐτὸν, ὅταν πρὸς τοὺς ἔξω διαλεγῇται, οὐ παραιτοῦ-
 μενον καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν νόμων κεκρηθῇ βοηθημασιν. Ἐνταῦθα
 αὐτὸν ἀπὸ τῆς πόλεως ἐντρέπει. Οὕτω καὶ ἐμπροσθεν εἶπε· «Τὸ
 ψαντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους ἀνθρώπους, Ῥω-
 μαίους ὑπάρχοντας, ἐβάλον εἰς φυλακὴν.» (Πράξ ις'
 37). Ἐπειδὴ γὰρ ἐπύθανετο· «Σὺ εἶ ὁ Αἰγυπτίος,» (Αὐτόθ.
 κα' 38), «ἐγὼ εἰμι,» φησιν, «ἄνθρωπος Ἰουδαῖος.» Οὕτως
 εἰπὼν, ὡς αὐτὸς αὐτὸς ἀπηγάγε τῆς ὑποψίας. Εἶτα, ἵνα μὴ
 νομισθῇ τὸ ἔθνος Ἰουδαῖος, λέγει τὴν θρησκίαν καὶ γὰρ καὶ ἀλλα-
 χοῦ ἔννομον ἑαυτὸν Χριστοῦ καλεῖ. Τι τοῦτο ἐντι; Παῦλος ψευδε-
 ται; Ἀπαγέ! Τι αὖν; οὐκ ἤρνήσατο, Μη γενετο! Ἰουδαῖος γάρ
 ἦν καὶ Χριστιανὸς ἔσα ἔδει φυλάττων, ἐπὶ καὶ τῷ νόμῳ· μαλιστα
 πάντων αὐτὸς ἐπειθετο, τῷ Χριστῷ πιστεύων, καὶ πρὸς Πέτρον δια

λεγόμενός ρησιν· « Ἡμεῖς φησὶ Ἰουδαῖοι » (Γαλατ. β' 15) ἡ Δεσμομαί δε σου, ἐπιταξέμεν μοι λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν. » Καὶ τοῦτο τεκμηρίον ὅτι οὐ φεβδεταί, εἴ γε πάντας ἐκτίχτο μάρτυρας. Σκόπει αὐτὸν πάλιν μετὰ ἐπιεικείας θαλεγομένον. Καὶ τοῦτο δὲ τεκμηρίον πάλιν μεγάλον τοῦ μηδενὸς εἶναι υπεβλητόν, τὸ οὕτως ἔταρμον εἶναι πρὸς ἀπολογία, καὶ βουλευσθαι εἰς λόγον καταστήναι τῷ ὄντι τῶν Ἰουδαίων. Ὅρα τεταγμένον ἄνδρα, ὅρα οικονομίαν· εἰ μὴ χιλιάρχος ἦλθεν, εἰ μὴ ἔδωκεν, οὐκ ἂν ἔδειχθη λόγου πρὸς ἀπολογία, οὐκ ἂν τοιαυτῆς ἀπελασαι σιγῆς. Ἡ ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ, ὁ Παῦλος ἐστὼς ἐπὶ τῶν ἀντιπαθέμενων. Καὶ ἀπὸ τοῦ τοποῦ πολλὰ, ἡ εὐκολία, τὸ καὶ ἡγήλον ὄντα δημηγορεῖν καὶ διδιδόμενον. Τί τοῦτω ἔσται τοῦ θαύματος, οὗτοι ἀντιστοιχοῦν διδιδόμενον ἰδεῖν Παῦλον δημηγοροῦντα, πῶς οὐκ ἐταραχθῇ, πῶς οὐ συνεχέσθῃ, τοσοῦτον ὄγκον ἐκτεταγμένων ὁρῶν, τοῦ ἄρχοντος ἐριστώτος. Πρὸς αὐτοὺς αὐτοὺς τοῦ θυμοῦ, εἰτα θαλεγέται. Καὶ ὅρα πῶς, φρονίμως ὅπερ γὰρ ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ ἐπαιτεῖ, τοῦτο καὶ ἐνταῦθα πρῶτον τῇ συγγενείᾳ τῆς φωνῆς αὐτοὺς ἐπὶ τῇ, εἰτα αὐτῷ τῷ ἡμέρῳ ὅς καὶ τοῦτο δηλῶν ἐπάγει· Ἡ Πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης, προσεφώνησε, φησί, τῇ Ἑβραϊδὶ διαλεκτῷ, λέγων· »

(Κεφ. κβ' στιχ. 1). — « Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νῦν ἀπολογίας. » Ὅρα καὶ καλακείας ἀπὸ ἀλλήλων τὸν λόγον καὶ τὸ ἐπιεικὲς ἔχοντα· οὐ γὰρ εἶπε· « Δισπότης, » οὐδὲ « κύριος, » ἀλλὰ « ἀδελφοί, » ὃ μάλιστα ἐκποθον· ὡς εἶπεν· « Οὐκ ἄλλοτριος ὑμῶν ἐγώ, οὐδὲ καθ' ὑμῶν. » Ἡ Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, » φησί. Τοῦτο πᾶσι, ἐκείνο γνησιότητος· Ἡ Ἀκούσατε μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νῦν ἀπολογίας. » Οὐκ εἶπε· « Διδασκαλίας, » οὐδὲ « δημηγορίας, » ἀλλὰ, « ἀπολογίας, » ἐν ταῖς ἐκτετακτοῦ καθίστησιν. Ἡ Ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραϊδὶ διαλεκτῷ προσεφώνησε αὐτοῖς, μᾶλλον παρεσχον ἡσυχίαν. Ὅρα· πῶς αὐτοὺς εἶλε το ὁμοῦνον, εἶχον γὰρ τινὰ αἰδῶ πρὸς τὴν γλῶσσαν ἐκείνην. Ὅρα οἱ καὶ πῶς προῦπαρτὶ τῷ λόγῳ, οὕτως ἀρχόμενος καὶ λέγων· « Ἐγὼ μὲν εἰμὶ ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, ἀνιευθεταίμενος ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιήλου, πεπαιδευμένος

δὲ κατὰ ἀκριβεῖαν τοῦ πετρῶου νόμου, ζήλωτῆς ὑπάρχων τοῦ Θεοῦ, καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστέ σήμερον. » « Ἐγὼ μὲν εἰμὶ φησὶν, ἀνὴρ Ἰουδαῖος » ὁ μάλιστα πάντων ἐπόθεν ἀκοῦσαι « Γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας. » Ἵνα μὴ πάλιν νομισοῖσι το ἕνος ἄλλο, τὴν ὁρησθεῖαν ἐπηγάγεν « Ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. » Τὴν πολλὴν αὐτοῦ δεικνύσι σπουδὴν τὴν περὶ τὴν λατρείαν, ἐποὺ γὰρ καὶ πατρίδα τριπλαστὴν ἀφείσωσαν, ἐνταῦθα εἴλετο τραφῆναι δια τὸν νόμον. Ὅρα πῶς ἀνωθεν προσεῖχε τῷ νόμῳ. Ταῦτα δὲ οὐ πρὸς ἐκείνους ἀπολογούμενος μόνον φησιν, ἀλλὰ δεικνύς ὅτι οὐκ ἀνθρώπινῳ σκοπῷ πρὸς τὸ κήρυγμα ἤχθη, ἀλλὰ θεῖᾳ δυνάμει· οὐ γὰρ ἂν οὕτω πεπαιδευμένος ἄνθρωπον μετεστη εἰ μὲν γὰρ ἦν τις τῶν πολλῶν, εἰκὸς ἦν τοῦτο υποπιεῖσθαι, εἰ δὲ τῶν μάλιστα πάντων κατεργασμένων ὑπὸ τοῦ νόμου, οὐκ ἦν εἰκὸς ἀπλῶς καὶ οὐδεμιᾶς ἀναγκῆς ἐπ' αὐτῷ οὕτως μεταθεσθαι αὐτόν. Ἀλλ' ἰσχυρῶς εἶποι τις ἂν. « Οὐδὲν τοῦτο ποιεῖ, ὅτι ἐνταῦθα ἀντιπαρῆ τι γὰρ, εἰ κατ' ἐλπίδα ἢ κατ' ἀλλήλιν τινα αἰτίαι ἐνταῦθα γεγονασί. » Ἵνα τοίνυν μὴ δια τοῦτο νομισθῇ, ἐπηγάγε « Παρὰ τοὺς ποδῆς Γαμαλιέλου » καὶ οὕτως ἀπλῶς εἶπε « Παρὰ Γαμαλιέλου, » ἀλλὰ « παρὰ τοὺς ποδῆς, » τὴν καρτερίαν, τὴν προσεδρεῖαν, τὴν σπουδὴν τὴν περὶ τὴν ἀκρασίαν, τὴν πολλὴν πρὸς τὸν ἄνθρωπον αἰδῶ δεικνύς. « Πεπαιδευμένος κατὰ ἀκριβεῖαν τοῦ πατρῷου νόμου » Οὐκ ἀπλῶς « νόμου, » ἀλλὰ « τοῦ πετρῶου » προσπιθῆς, δεικνύς ὅτι ἀνωθεν τοιοῦτος ἦν, καὶ οὐκ ἀπλῶς, εἰδὼς τὸν νόμον. Ταῦτα δὲ δοκεῖ μὲν ὑπὲρ ἐκείνων λεγέσθαι, κατ' ἐκείνων δὲ ἦν, εἴ γε καὶ εἰδὼς αὐτὸν εἶπεν. Εἶτα, ἵνα μὴ πάλιν τις ἐπενεγκῇ. « Γ. οὖν, εἰ οἶδας μὲν ἀκριβῶς τὸν νόμον, οὐκ ἐκδοκεῖς δὲ οὐδὲ φίλεις. » « Ζηλωτὴς, φησὶν, ὑπάρχων » τοιοῦτος, « οὐκ ἀπλῶς εἰδώς, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ζήλων ὑπὲρ αὐτοῦ. » Εἶτα, ἐπειδὴ μεγάλα περὶ αὐτοῦ ἰγκλήματα εἶπε, κοινὸν τὸν λόγον λαίον, ἐπαγών « Καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστέ σήμερον » δεικνύσι γὰρ αὐτοὺς οὐκ ἀνθρώπινῳ σκοπῷ πισθόντας, ἀλλὰ ζήλω θεοῦ. Τοῦτο δὲ λέγει, χαριζόμενος αὐτοῖς, καὶ προκαταλαμβάνων αὐτῶν τὴν διάνοιαν, καὶ κατέγων ἐν οἷς βλάβος οὐδεὶς ἦν. Εἶτα καὶ τεκμήρια παραγί, λεγὼν « Ὅς ταῦτα, τὴν ὁρὴν ἐδωκᾶ ζωὴς θανάτου, δεσμεῶν καὶ παρὰ τοὺς ποδῆς εἰς φυλάκας ἀγῶρας τε καὶ γυμνάδας, ὡς καὶ ὁ ἀρχι-

ερεὺς μαρτυρεῖ μοι, καὶ πᾶν τὸ πρεσβύτεριον ἢ ἵνα μὴδες εἶπῃ· «καὶ ποῦναι τοῦτο δέηται»· μαρτυρὰς παρὰ τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ ἰερεῖς μὲν ἁγίων καὶ Ζηλωτῆς ὑπαρχῶν καθὼς ὑμεῖς, ἢ τυπικῶς, «ἴσως ὑμῶν», δεικνύσι δὲ διατῶν ἔργων ὅτι ὑπερ' αὐτοὺς ἦν· «οὐ γὰρ ὅθι περιμένον ὥστε συλλαβεῖν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱερεῖς δι' ἡγεῖον, καὶ ἀποδημίας ἐστελλόμενοι, καὶ οὐδὲ μέχρις ἀνδρῶν ἐβύρουν καθάπερ ὑμεῖς, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν, καὶ δεσμῶν πάντας, καὶ ἐν δεσμωτήρια ἐμβαλόντων»· Ἀναμνησθῆτε τοῦτο ἡ μαρτυρία, ἀναμνησθῆτε τὰ τῶν Ἰουδαίων· Ὅρα ποσὸς παρὰ τοὺς μαρτυρὰς, τοὺς πρεσβυτέρους, τὸν ἀρχιερεῖα, τοὺς ἐν τῇ πόλει.

§ β Βλέπετε δὲ αὐτοὺς καὶ τὴν ἀπὸ λογίαν οὐδεὶς ὕδατος, ἀλλὰ διδάσκαλος μάλα καὶ κατ' ἄλλως· ἐπεὶ γὰρ οὐδεὶς ἴσταν οἱ ἀκούοντες, πρὶν ἂν τοὺς ἱερεῖς μετὰ τὸν τοῦτο μαρτυρὰς εἶπεν αὐτοῖς, τὰ δὲ πάντα ἀπαύτως· «Πᾶς ὢν καὶ ἐπιστολῆς δεξιόμενος, πρὸς τοὺς λόγιους εἰς Δαμασκὸν ἐπορεύμεν, ἀξίον καὶ τοῦ ἐκείσε ὄντος ὁδομένου, εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἵνα τιμωροῦνται»· Ἐπειτα δὲ προσέειπεν μοι καὶ ἐγγιζόντι τῇ Δαμασκῇ περὶ μετὰ τοὺς ἐξελθόντας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιεστραφαι ὥς ἵκανον περὶ ἐμὲ, ἔπειθον τε εἰς τὸ εὐφρόν, καὶ ἔχουσιν φωνῆς λέγοντες μοι Σάου, Σάου, τί με διώκεις; Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην· Τίς εἰ, Κύριε, ἔπειθ' ἐπεὶ με· Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωρεὺς, ὃν σὺ διώκεις· Ἡ Μαριὰμ μὲν οὖν καὶ ταῦτα ἀξιοῦσθαι εἶπε ἵνα ἀποταύσῃ τὸν λαόν· οὐ γὰρ ἂν μετισταφῇ· Τί οὖν, ἐκμπαζῇ, σὺ οὐκ ἐβόλως· Ἄρα γὰρ τοσοῦτον ἐξάρτης ἐβόλῃ, ὥς οὐκ ἐπὶ μοι· Τίαντι πρὸ τοῦ, καὶ μὴν ταναῦτα περιμένει, ἀλλὰ οὐκ· Οὐδὲ τοῦτο ἀλλὰ τι ἕτερον, Ἄλλ' οὐδὲν ἀπὸ λογισμῶν εὐρεῖν δύναται· Ταῦτα τῶν ἀφ' αὐτοῖς συλλεγναι, τὰ τραγικὰ δὲ τῶν· «Ἐγγιζόντι μοι, σὺ τῇ Δαμασκῇ περὶ μετὰ τοὺς ἐξελθόντας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιεστραφαι ὥς ἵκανον περὶ ἐμὲ, ἔπειθον τε εἰς τὸ εὐφρόν»· Ὅρα ποσὴ περὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὅτι οὐ κομπάζω, οἱ συνόντες μαρτυροῦναι, οἱ γειραγωγούντες, οἱ τοὺς ὥς βεβαίως· Οἱ δὲ συν εἰμαι ὄντες το μὲν φῶς ἐβόλσαντο, καὶ ἐμφοδοὶ ἐβόλσαντο, τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἔχουσιν τοῦ ἀλαλοῦντος μοι· Ἡ Μάρτυς ἐβόλῃ, εἰ ἔν ταῦθα μὲν οὕτως, ἐπειρῶν δὲ λέγει· «εἰς ἔχουσιν τὴν μὲν

φωνήν ἀκούοντες, μηδὲνα δὲ θεωροῦντες » (Πράξ. 9' 7). Οὐκ ἔστι τοῦτο ἐναντὶν φαίνει γὰρ δύο ἦσαν, ἡ Παύλου καὶ ἡ τοῦ Κυρίου τὴν φωνήν· ταῦτα ἐκεῖ τοῦ Παύλου λέγει, ἐνταῦθα δὲ καὶ προσέθηκεν, εἰπων « Τὴν φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι » Οὐκ οὖν τὸ « μηδὲνα θεωροῦντες » (ἄτοπ.), οὐ τοι. ἰδεῖν, ἀλλὰ τοῦ μὴ ἀκοῦσαι ὁγλωττικόν ἐστιν οὐ γὰρ εἶπεν ὅτι το φῶς οὐκ ἔβλεπον, ἀλλὰ « μηδὲνα θεωροῦντες εἰς τὴν κείσαν » (Ἄτοπ.) ταυτίσται, « λαλοῦντα » Εἰκότως δὲ τοῦτο ἐγένετο αὐτὸν γὰρ ἔδει τῆς φωνῆς καταξιωθῆναι. ἐκείνους· εἰ γὰρ ἤκουσαν κάκεῖνοι, οὐκ ἂν τοσούτον ἐγένετο τὸ θαῦμα Ἐπειδὴ τῶντων οἱ παχυτεροὶ ὄφει πειθόνται μάλλον, διὰ τοῦτο καὶ ἐκείνοι το φῶς εἶδον μόνον, ὅπερ ἱκανὸν ἦν αὐτοὺς πείσαι ὅθεν καὶ ἐμφοδοὶ γίνονται Ἀλλῶς δὲ οὐ περὶ αὐτοὺς το φῶς τοσούτον ἐφγασατο, ὅσον περὶ τοῦτον· καὶ γὰρ ἐπῆρσεν αὐτοῦ τὰς ὄψεις, διὰ τῶν εἰς τοῦτον συμβαινόντων κακείναις διόδους ἀναβλεῖναι, εἰ γὰρ ἤθελεν Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ καὶ οἰκονομικῶς ἐκείνους μὴ πιστεῦσαι, ὥστε εἶναι μαρτυράς αξιοπίστοις· « Εἶπε τε, φησ., πρὸς ἐμεῖ Ἐγὼ εἰμὶ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν συ διώκεις· καλῶς καὶ ἡ πόλις προσκείται, ὥστε ἐπιγινῶναι αὐτοὺς καὶ οἱ Ἀποστόλοι οὕτως εἰπὼν « Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρεθ· Ὅρα, καὶ αὐτὸς μαρτυρεῖ ὅτι ἐδιώκετο. « Οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες το μὲν φῶς ἐθεκσαντο, καὶ ἔμφοδοὶ ἐγένοντο, τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι. Εἶπον δέ· Τί ποιήσω, Κύριε; Ὁ δὲ Κύριος εἶπε πρὸς με· Ἀναστὰς πορεύου εἰς Δαμασκόν, κάκεῖ σοι λαληθήσεται τί σε δεῖ ποιῆσαι. Ὡς δὲ οὐκ ἐνεβλεπον ἀπο τῆς δοξῆς τοῦ φωτός ἐκείνου, χειραγωγούμενος ὑπο τῶν συνόντων μοι, ἦλθον εἰς Δαμασκόν. Ἀνακας δὲ τις, ἀνὴρ εὐλαθὴς κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν ἐν Δαμασκῷ Ἰουδαίων, ἐλθὼν πρὸς με καὶ ἐπιστάς, εἶπέ μοι· Σζούλ ἀδελφε, ἀναβλεψόν. Καγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνεβλεψα εἰς αὐτόν. » « Εἵσελθε, φησίν, εἰς τὴν πόλιν, κάκεῖ σοι λαληθήσεται τί σε δεῖ ποιῆσαι. » Ἰδοὺ πάλιν ἄλλος μάρτυς. Καὶ ὅρα πῶς αὐτὸν καὶ ἀξιόπιστον ποιεῖ. « Ἀνακας δὲ τις, φησίν, ἀνὴρ εὐλαθὴς κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν Ἰουδαίων, εἰσελθὼν πρὸς με καὶ ἐπιστάς, εἶπέ μοι· Ἀναδλεψόν. » Οὕτως οὐδὲν ἀλλότριόν ἐστι.

«Κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα. » Εἶτα ἡ δια τῶν πραγμάτων μαρτυρία. Καὶ ὅρα δια προσώπων καὶ πραγμάτων αὐτὴν παλαίμενην, προσώπων οἰκείων τε καὶ αἰετοτρίων. Προσωπα οἱ ἱερεῖς, οἱ πρεσβύτεροι, οἱ συνοδευόντες τὰ πρᾶγματα ἃ ἐποίει, ἃ ἐπαθε καὶ πράγματα πράγμασι μαρτυρεῖ, οὐχὶ προσωπα μόνον. Ἡ καὶ ἑτέρως ἄλλοτριος ὁ Ἀνανίας· εἶτα τὸ πρᾶγμα αὐτοῦ, ἡ ἀναβליψὶς· εἶτα προφητεία μεγάλη. «Ὁ δὲ εἶπε· φησιν,) Ὁ ἑρμῆς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γινῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον. » Καλῶς εἶπε. «Τῶν πατέρων, » ἵνα δείξῃ αὐτοῦς οὐκ ὄντας Ἰουδαίους, ἀλλὰ ἄλλοτριους τοῦ νόμου, καὶ φθονῶν, οὐχὶ ζήλῳ ποιοῦντας. «Γινῶναι, φησι, τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον. » Οὐκοῦν αὐτοῦ θέλημα ταῦτο. Ὅρα πῶς ἐν ταῇ διηγήσειως διδασκαλία ἐστὶ. «Καὶ ἀκοῦσαι φωνῆν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ὅτι ἔση μαρτυς αὐτοῦ πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὧν ἐωρῆκας καὶ ἤκουσας. » «Καὶ ἰδεῖν, φησί, τὸν δίκαιον » τίως τοῦτο λέγει. Εἰ δὲ δίκαιος, οὗτοι ὑπεύθυνοι. «Καὶ ἀκοῦσαι φωνῆν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ » Ὅρα πῶς τὸ πρᾶγμα ἐπαίρει. «Ὅτι ἔση, φησί, μαρτυς αὐτοῦ » Οὐκοῦν δια τοῦτο οὐ προδύσεις τὴν ὄψιν, καὶ τὴν ἀκροασιν, ὧν τι ἰωρῆκας ὧν τι ἤκουσας δι' ἑκατέρων τῶν αἰσθήσεων αὐτὸν πιστεύεται. «Καὶ νῦν τί μέλλεις; Ἀναστὰς βηπτισαί, καὶ ἀπολῶσαι τὰς ἀμικρτίας σου, ἐπικαλεσαμένος τὸ ὄνομα αὐτοῦ. »

§. γ. Ἐνταῦθα μέγα ἐφθέγγετο· οὐ γὰρ εἶπεν. «Εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ βάπτισαι, » ἀλλ' «ἐπικαλεσαμένος τὸ ὄνομα αὐτοῦ. » Τοῦτο δὲ δεικνύντος ἐστὶν αὐτὸν Θεὸν ὄντα· οὐ γὰρ ἐν ἑτερόν τινα ἐπικαλέσασθαι, εἰ μὴ τὸν Θεόν. Εἶτα δεικνύσι καὶ ἑαυτὸν οὐκ ἀναγκασθέντα δι' ὧν λέγει· «Ὁ δὲ Κύριος εἶπε πρὸς με Πορεύου εἰς Δαμασκόν, κάκει σοι λαληθήσεται τι σε δεῖ ποιῆσαι. » Οὐδὲν ἁμαρτυρον, ἀλλὰ πόλεως ὁλοκλήρου μαρτυρίαν παράγει, ἥ γε καὶ εἶδεν αὐτὸν χειραγωγούμενον. Ὅρα δὲ καὶ τὴν προφητείαν ἐξεληθοῦσαν, ἣν ἤκουσε μαρτυρεῖ αὐτὸν εἰσεσθαι τοῦ Κυρίου· μάρτυς γὰρ ὄντως αὐτοῦ γεγονός, καὶ μάρτυς ὡς χρη, καὶ δι' ὧν ἐπραξε, καὶ δι' ὧν εἶπε. Τοιούτους καὶ ἡμᾶς εἶναι γρη, μάρτυρας, καὶ μὴ προδιδόναι ἃ ἐνεπιστεῦθμεν· οὐ περὶ δογματικῶν λέγω μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ βίου. Ὅρα γὰρ ὅτι εἶδεν, ὅτι ἤκουσε, μαρτυρεῖ πᾶσιν ἀνθρώ-

ποις, και οὐδὲν αὐτὸν ἐκώλυσε. Καὶ ἡμεῖς ἤκούσαμεν ὅτι ἐστὶν ἀνάστασις καὶ μυρία ἀγαθὰ, οὐκοῦν ἐβούλομεν τοῦτο μαρτυρῆσαι πᾶσιν ἀνθρώποις. Καὶ μὴ μαρτυροῦμεν, φησι, καὶ πιστεύομεν Πῶς, τάναντια πράττοντες. Εἰτε δὲ μοι « Εἰ τις ἑαυτὸν ἐλεγε Χριστιανόν, εἴτα ἀποστας τὰ Ἰουδαῖα ἔρρονει, ἄρα ἤρκεισεν ἂν ἡ μαρτυρία αὕτη, » Οὐδαμῶς ἀπὸ γὰρ τῶν ἔργων τὴν μαρτυρίαν ἐξέτουν ἂν. Οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς, εἰ λεγομεν ὅτι ἀναστασις ἐστὶ καὶ μυρία ἀγαθὰ, εἴτα καταρρονοῦμεν αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνταῦθα προτιμῶμεν, τίς ἡμῖν πιστεύσει; οὐ γὰρ οἷς λεγομεν, ἀλλ' οἷς πραττομεν προσέχουσιν ἅπαντες. « Μάρτυς ἔσθι, φησι, πρὸς πάντας ἀνθρώπους, » οὐχὶ πρὸς τοὺς οἰκίους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἀπιστοὺς οἱ γὰρ μάρτυρες τοῦτο εἰσιν, οὐχὶ τοὺς εἰδότες πειθουσιν, ἀλλὰ τοὺς οὐκ εἰδότες. Γενωμένα αξιοπιστοὶ μάρτυρες. Πῶς δὲ ἐσόμεθα ἀξιόπιστοι; Ἀπὸ τοῦ βίου. Ἐπεθεντο ἐκείνῳ Ἰουδαῖοι ἐπιτιθενται ἡμῖν τὰ πάθη, κελυσντα ἐξομῶσασθαι τὴν μαρτυρίαν. Ἀλλὰ μὴ πειθώμεθα· μάρτυρές ἐσμεν παρα τοῦ Θεοῦ πιμφοθέντες. Κρίνεται παρὰ ἀνθρώποις τίσις ὁ Θεὸς διὰ οὐκ ἐστὶ Θεὸς. Ἐπεμψεν ἡμᾶς μαρτυρῆσοντάς αὐτῷ. Μαρτυρήσωμεν καὶ πεισώμεν τοὺς δικαζόντας· ἂν μὴ μαρτυρήσωμεν, καὶ τῆς ἐκείνων πλάνης ἡμεῖς ἐσμεν αἰτιοί. Εἰ δὲ ἐν δικαστηρίῳ, ἐνθα βιωτικά πράγματα, οὐκ ἂν τις δεῖται μάρτυρα, μυσίων γίμοντα κακῶν, πολλὰ μᾶλλον ἐνταῦθα, ἐνθα περὶ τριούτων πραγμάτων ἡ σχεψὶς ἐστίν. Ἡμεῖς λέγομεν ὅτι ἤκούσαμεν τοῦ Χριστοῦ, καὶ πιστεύομεν οἷς ἐπηγγεῖλατο· λέγουσιν ἐκεῖνοι « Δεῖξατε ταῦτα διὰ τῶν ἔργων· ὁ γὰρ βίος ὑμῶν τὰ ἐναντία μαρτυρεῖ, ὅτι οὐ πιστεύετε. » Τοὺς χρηματιζομένους, τοὺς ἀρπαζόντας, τοὺς πλεονεκτοῦντας; βούλεισθε ἰδωμεν; τοὺς πενθοῦντας, τοὺς κοπτομένους, τοὺς οἰκοδομοῦντας, τοὺς πάντα πραγματευομένους, ὡς οὐκ ἀποθανομένους; Εἰ τοίνυν ὅτι ἀποθανεῖσθε οὐ πιστεύετε, πραγματι οὕτω δηλῶ καὶ φανερῶ, πῶς ὑμῖν πιστεύσωμεν μαρτυροῦσιν; Εἰσι γὰρ, εἰσι πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ οὕτω διάκεινται, ὡς οὐκ ἀποθανοῦμενοι· ὅταν γὰρ ἐν γῆρα μακρῶ ἀρχῶνται οἰκοδομεῖν καὶ γεωργεῖν, πότε λογισμένον ληφόνται θανάτου, Οὐ μικρὰ ἢ κολασίς ἡμῖν, κληθεῖσι μὲν εἰς μαρτυρίαν, μὴ δυνηθεῖσι δὲ μαρτυρῆσαι & εἶδομεν. Εἶδομεν καὶ ἡμεῖς ὀφθαλμοῖς τοὺς ἀγγέλους, καὶ σφετέρων τῶν ἰωρακότων, οὐκοῦν μαρτυρήσωμεν τῷ Ἀριστῷ· οὐ γὰρ ὃς

ἐκείνοι, μάρτυρες μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς. Δια τοῦτο ἐκείνοι λέγονται μάρτυρες, ὅτι, κλειόμενοι, ἐξομώσθαι, πάντα προμενούσιν, ἵνα τὴν ἀληθείαν εἰπῶσι καὶ ἡμεῖς, ὅταν ὑπὸ τῶν παθῶν κλεινωμεθα ἐξομώσθαι, μὴ ὑπερώμεθα. Ὁ Χρυσὸς λέγει. « Εἰπε ὅτι ὁ Χριστὸς οὐκ ἔστι Χριστὸς μὴ, οὐκ ἄκουε σιωπῶς Θεοῦ, ἀλλὰ καταφρονέσον τῶν ἐκείνου προσηγμάτων. » Αἱ ἐπιθυμίαι αἱ πονηραὶ το αὐτὸ λεγούσιν ἄλλα το μὴ παρατείσθης, ἀλλὰ στῆθι γενναίως, ἵνα μὴ καὶ περὶ ἡμῶν ἀληθῆ. « Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνεῖσθαι. » (Τιτ. α' 16). τοῦτο γὰρ οὐ μαρτυρῶν, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον. Καὶ τὸ μὲν τοὺς ἄλλους ἀρνεῖσθαι, οὐδὲν θαυμαστόν, τὸ δὲ ἡμᾶς τοὺς εἰς μαρτυρίον κληθέντας ἐκαργούς γενέσθαι, βαρὺ καὶ φορτικόν· τοῦτο μάλιστα βλαπτει τὰ ἡμετέρα. « Εἰς μαρτυρίον αὐτοῖς ἀποδίδεται. » (Λουκ. κα. 13), φησὶν, ἀλλὰ, ὅταν οὐκ ἀποκηδύσμεν, ὅταν ἐνστήμεν. Εἰ πάντες ἐβουλόμεθα μαρτυρεῖν τῷ Χριστῷ, ταχέως ἂν ἐπισσεμνεν τῶν Ἑλλήνων τοὺς πολλούς.

§ δ' Ἰδὲ γὰρ βίος, ἀγαπητοὶ καὶν σφοδρὰ θηριώδης ἢ τις, καὶν φανερῶς οὐ καταγινώσκῃ δια τὸ δόγμα, ἀλλ' ἀποδείχεται λαθρὰ, ἀλλ' ἐκπινέσεται, ἀλλὰ θαυμάζεται. Καὶ πόθεν, φησὶν, ἂν γένοιτο βίος ἀριστος, Οὐδαμῶθεν, ἀλλ' ἢ ἀπὸ θείας ἐνεργείας. Τι οὖν, ὅταν καὶ Ἑλλήνες ὥτι τοιοῦτοι; Ἐκείνοι εἰ ποὺ καὶ εἶεν τοιοῦτοι, οἱ μὲν φύσει, οἱ δὲ δια κινωδοξίαν. Βουλεὶ μαθεῖν ὅση ἡ τοῦ βίου λαμπρότης, ὅσην ἔχει τὴν κινῶν; Πολλοὶ τῶν αἱρετικῶν οὕτως ἔχουσιν, καὶ τὰ δόγματα καίτοι αὐτοῖς ὄντα διεφθαρμένα, οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦν τὴν περὶ τὸν βίον οὐκ εἶτι τὸ δόγμα ἐξήτασαν, ἄλλοι δὲ καὶ καταγινώσκοντες αὐτῶν δια τὸ δόγμα, ᾗδίσθησαν δια τὸν βίον· οὐ καλῶς μὲν, πλὴν ὅμως τοῦτο ἔπαθον. Τοῦτο τὰ σιμνά τῆς πίστεως τῆς ἡμετέρας διεβαλε, τοῦτο τὰ πάντα ἀνέτρεψε, τὸ μηδένα λόγον εἶναι βίου μηδενί, τοῦτο τῇ πίστει λυμνίνεται. Λέγομεν ὅτι Θεὸς ἔστιν ὁ Χριστὸς, μυρία καὶ ἕτερα παράγομεν, μετὰ δὲ τῶν ἄλλων καὶ τοῦτο, ὅτι ἐπισσεν ἅπαντας ὁρθῶς ζῆν· ἀλλὰ τοῦτο ἐν ὀλίγοις ἐστί. Τὸ τῆς ἀναστάσεως δόγμα λυμνίνεται ἢ τοῦ βίου φανώσεως, τὸ τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, τὸ τῆς χρίσεως· πολλὰ καὶ ἕτερα ἐπισπᾶται, ἐμπαρμένην, ἀνάγκην, τὸ ἀπρονοητόν. Ψυχὴ γάρ, βαπτισθεῖσα μυρία κακὰ, ὥσπερ τινὰς περσικὰς ταύτας ἐκινεῖν ἐαυτῇ περὶ-

τα, ἵνα μὴ λυπῆται, λογιζομένη, ὅτι κρίσις ἐστὶ, καὶ ὅτι ἐφ' ἡμῶν
καὶ ταύτης ἀρετῆς καὶ ταύτης κακίας. Μῆτις οὖν ἔργάζεται
κακίαν. Θροῖα τοὺς ἀνθρώπους πίνει, καὶ θηρίων αὐτοῦ, ἄτερ
γὰρ ἐν ἐκκλῆτῃ φρεσὶ τῶν θηρίων ἐστὶ, ταῦτα πολλάκις εἰς ἕνα ἄν-
θρωπον συγκυχεί, καὶ τοῦ παν ἀντρεφεῖ. Διὰ τοῦτο τὴν ἐμπαρμένην
εἰσιγαγὼν ὁ ὁκλύδης, διὰ τοῦτο ἀπρονόητον ἔρησεν εἶναι τὸν κό-
σμον, διὰ τοῦτο φρεσὶς ἀγαθὴ καὶ κακία, διὰ τοῦτο κακὸν ἀναρ-
χὸν καὶ ὀλίγον προϋθίζεται, διὰ τοῦτο πάντα πράττει, ἵνα διαρθείρῃ
τὸν βίον ἡμῶν. οὐτὶ γὰρ ἀπὸ διεφθαρμένων δογμάτων δυνατόν ἀνε-
νεγκεῖν, βίον οὕτω τοιοῦτον, οὐτὶ μένειν ἐν ὑγιαίνουσῃ πίστει, ἀλλ'
ἀναγκὴ πολλὰ ταῦτα παραδεξασθαι. οὐ γὰρ εἴμα, ἐγὼ γε ταχέως
τινα τῶν οὐκ ὀρθῶς ζώντων εὐρισκίσθαι, μὴ μωρία σατανικὰ βου-
λευομένων, ὅτι γίνεσθαι, ἐστὶν, ὅτι ἀπλῶς τα πράγματα αἰγεται, ὅτι
φύρῃ καὶ κεκλιμένως πάντα διοικεῖται. Διὸ, παρακαλῶ, φροντίζομεν
βίον καλοῦ, ἵνα μὴ παραδιδώμεθα δογμὰτα παντὶ. Ὁ καὶ ἐλα-
βε τιμωρίαν στείλει καὶ τρέμει. Τοιοῦτοί εἰσιν οἱ παντῶν καὶ συν-
ειδότες ἐαυτοῖς μωρία κακὰ πολλάκις ἐξ ὕπνων ἐξελλόνται, θορυ-
βώδεις αὐτῶν οἱ λογισμοί, τεταραγμένοι οἱ ὀφθαλμοί, προφίας γεμει
πάντα, καταπληττετά, πάντα, χαλεπῆς προσδοκίας, διελίας ἀναμε-
στος αὐτῶν ἢ λύγῃ, φόβῳ συτρεφεμένη καὶ τρομῇ, ἀδρανὴς γίνε-
ται. Οὐδὲν τῆς τοιαύτης λύγῃς μαλακωτέρων γένοιτο ἄν, οὐδὲν ἀ-
νοητότερον ἢ καθάπερ οἱ μαινόμενοι οὐχ ἐστήκασιν ἐν ἑαυτοῖς, οὕτως
οὐδὲ ἡ τοιαύτη ἐν ἑαυτῇ ἐστήκει. Πότε οὖν αὕτη εἰς συναίσθησιν
ἦλθῃ, τοσαυτὴν ἔχουσα σκοτοδίνιαν, ἣν ἀγαπητὸν γαλήνης ἀπο-
λαύουσιν καὶ εὐδίας δυνήθηται ἐπιγνώσκειν τὴν οἰκίαν εὐγενίαν;
Ὅταν δὲ πάντα αὕτην ἐκροβῇ καὶ ταραττῇ, καὶ ἐνέροι, καὶ ῥή-
ματα, καὶ σχήματα, καὶ ὑποψίαι ἀπλῶς, ποτε δυνήσεται εἰς ἑαυτὴν
ἰδεῖν, οὕτως ἐκτεταραγμένη καὶ τεθορυβημένη, λυομένη τοίνυν
αὐτῆς τὸ δεῖος, διακρῆζομεν τα δεισμά. εἰ γὰρ μὴ κόλασις ἦν,
ποιὰς ταῦτα κόλασις οὐ χεῖρω, ὑποφωβῇ ζῆναι, μηδεποτε θαρ-
ρεῖν, μηδεποτε ἀνισθαι; Ταῦτα δὲ πάντα μετὰ ἀκριβείας εἰδοτὶς,
ἐν γαλήνῃ ἑαυτοὺς διατηρῶμεν, καὶ ἀρετῆς ἐπιμελωμεθα, ἵνα,
καὶ ὑγιὰ δογμὰτα ἔχοντες καὶ βίον ὀρθόν, ἀπροσκοπτως τὴν παροῦ-
σαν ζωὴν διανοσώμεν, καὶ τῶν ἐπηγγελλομένων ἀγαθῶν τοῖς ἀγαπῶ-
σιν αὐτὸν ἐπιτυχεῖν θυνήθωμεν χάριτι καὶ ἐλεανθρωπίᾳ τοῦ Μονογε-

τοὺς αὐτοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ Πνεύματι, δοξα, κρατὸς, τιμῇ, ἔν και αἰ, και εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΜΗ'. 48.

(Κερ. χδ'. στίχ. 17) - « Ἐγενετο δε μοι, ὑποπτρεφαντι εἰς Ἱερουσαλὴμ, προσευχομένου μοι ἐν τῷ ἱερῷ, γενεσθαι με ἐν ἐκστάσει, και ἰδεῖν λεγοντα μοι αὐτον Στεῦσον, και ἐξελθε ἐν τάχει εἰς Ἱερουσαλὴμ, διότι οὐ παραδέχονται σοι τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. Καγὼ εἶπον Κύριε, αὐτοὶ ἐπιστάνται ὅτι ἐγὼ ἡμῖν φυλακίζων και ὀρεων κατα τας συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σε· και ὅτε ἐξεχεῖτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μαρτυρός σου, και αὐτὸς ἡμῖν ἐφেষτως και συνευδοκῶν τῇ ἀναίρεσει αὐτοῦ, φυλάσσων τα ἱμάτια τῶν ἀναίρουντων αὐτον. »

§ α' Ὅρα πῶς ταυτον εἰσῶθαι εἰς τοὺς κινδύνους ἐπαγε. γάρ· « Ἐγενετο δε μοι ὑποπτρεφαντι εἰς Ἱερουσαλὴμ » τούτεστιν, « ἦλθον μετὰ τῆν ὄψιν ἐκείνην εἰς Ἱερουσαλὴμ πάλιν. » α' Καὶ προσευχομένου μοι ἐν τῷ ἱερῷ, γενεσθαι με ἐν ἐκστάσει, και ἰδεῖν λεγοντα μοι Στεῦσον, και ἐξελθε ἐν τάχει, διότι οὐ παραδέχονται σοι τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ » Ὅρα, οὐδὲ τοῦτο ἁμαρτυρεῖν, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐκδρατιως ἡ μαρτυρία. Εἶπεν ὅτι « οὐ δεχονται σοι τὴν μαρτυρίαν, » κα. οὐκ ἰδεζαντο κα. μὲν ἀπὸ λογισμῶν εἶδει ὑποπτεῖσθαι ὅτι παντως δεζονται « ἐγὼ γὰρ ἡμῖν ὁ φυλακίζων και ὀρειων, » φησιν. Ἰστέτι δια τοῦτο εἶδει αὐτοὺς δεξασθαι, και ἔμως οὐκ ἰδεζαντο διὰ κα. τοῦτο ἐν τῇ ἐκστάσει μανθάνει τὸ μὴ παραδεγθῆναι. Ἐνταῦθα εἰς κατασκευάζει, ὅτι τε ἀναπλόγητα αὐτοῖς ἐστίν, (οὐ γὰρ κατα τὸ εἰς αὐτον ἰδὼσκον, οὐδὲ κατα λόγον,) και ὅτι Θεὸς ἦν ὁ Χριστός, τα παρὰ προσδοκίαν προφητεύων, και οὐχ ὁρῶν εἰς τα γενόμενα, ἀλλὰ τὰ μέλλοντα προειδώς. Πῶς οὖν λεγει· « Ἐνώπιον ἐθνῶν και βασιλευν υἱῶν τε Ἰσραὴλ βαστάσει τὸ ὄνομα μου; » (Πραξ. θ'. 15). « Βαστάσει » εἶπεν, οὐ παντως πείσει· ἄλλως δὲ Ἰουδαῖοι ἀλλαχοῦ μὲν ἐπείθοντο, ἐνταῦθα δὲ οὐχι. Ὅπου μάλιστα εἶδει πεισθῆναι, εἰδὼτας αὐτοῦ τὴν προτερὰν προφημίαν, ἐνταῦθα οὐκ ἐπείθοντο. α' Καὶ ὅτε ἐξεχεῖτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μαρτυρός σου, και αὐτὸς ἡμῖν ἐφেষτως και συνευδοκῶν τῇ ἀναίρεσει αὐτοῦ » Ὅρα

τὸ παλιν ὁ λόγος τελευτᾷ, εἰς τὸ ἰσχυρὸν κεφάλαιον δείκνυσιν γὰρ
 ὅτι αὐτὸς ἦν ἡ ἐλπίς, καὶ οὐκ ἐλαττωμένη, ἀλλὰ καὶ μυσταῖς χει-
 ρίν ἀνδρῶν, τὸν Σεβαστὸν. Ἰπεμνήσεν αὐτοὺς μαρτυρίας χαλεπῆς.
 Τότε δὴ μάλιστα οὐκ ἔμενεκεν, ἐπεὶ δὴ τοῦτο ἤλεγχε αὐτοὺς καὶ ἤδη
 ἡ προσηυχία ἐπληροῦται. Οὐ γὰρ τοῖσιν πολλὰ καὶ ἡ κατηγορία σφο-
 δρα, καὶ οἱ μαρτυρεῖς τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ παρρησιαστικῶς διαλέγον-
 νοι. Ἀλλὰ οἱ Ἰουδαῖοι οὐκ ἤμεστρον λογιζόμενοι τῆς ἀκοῆς τῆς δημη-
 γορίας, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ θυμοῦ σφοδρὰ ἐμπροσθεν αὐτῶν. «Καὶ εἶπε
 πρὸς με Πορευομαι, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἀποστελῶ σε. Ἡ-
 κοῦσιν δὲ αὐτοῦ ἄχρι τοῦ λόγου τούτου, καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν
 αὐτῶν, λέγοντες Αἰρε ἀπο τῆς γῆς τὸν ταυτοῦτον, οὐ γὰρ κη-
 θήκων αὐτὸν ζῆν. Κοιζόντων δὲ αὐτῶν καὶ ῥιπτομένων τι μα-
 τία, καὶ κοινοστὸν βάλλοντων εἰς τὸν αέρα, ἐκέλευσεν ὁ χιλιάρ-
 χος εἰσαγεῖσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν, εἰπὼν μιστιζέσθαι αὐ-
 τὸν, ἵνα γινώσκῃς αἰτίαν οὕτω κατεβῶν αὐτοῦ. Ὡς
 καὶ τὸν χιλιάρχον δὲον ἐξετάσαι, καὶ ταῦτα οὕτω, ἔχοι, ἢ καὶ αὐτοὺς
 ἐκείνους; ὁ δὲ, μὴν πλέον ποιησας, μαρτυρεῖν ἀνισταῖν αὐτὸν ἐ-
 παγγελλεται. «Ἐκέλευσε γὰρ αὐτὸν, εἰπὼν, εἰσαγεῖσθαι εἰς τὴν
 παρεμβολήν, εἰπὼν μιστιζέσθαι αὐτὸν, ἵνα γινώσκῃς
 αἰτίαν οὕτω κατεβῶν αὐτοῦ. Ὡς καὶ μὴν παρ' ἐκείνων εἶπε
 μὴν τῶν καταβῶντων, καὶ ἐρωτᾷται εἰ τινος τῶν εἰρημένων
 ἐπελαδύσαντο ἀλλὰ ἀπλῶς τῇ ἐξουσίᾳ μόνῃ, καὶ ἐκείνους πρὸς
 ἄλλους πεισύνει. ὁ γὰρ τούτῳ εἰρησὶ, ὅπως δικαιοῦς τι πράξειν, ἀλλ'
 ὅπως πείσῃ τὸν ἐκείνων θυμὸν, ἀδίκως. ἵνα αὐτῷ; ὁ δὲ προστετι-
 νὸν αὐτοῖς τοῖς ἑλλέν, εἶπε πρὸς τοὺς ἐστῶτα εκατοντάρχον
 ὁ Πικύλος. Εἰ ἀνθρώπον Ῥωμαῖόν καὶ ἀκατάκριτον ἐξέστιν
 ὑμῖν μιστιζεῖν; ὁ οὐκ ἐθέλει Πικύλος, μὴ γένοιτο! Ῥωμαῖόν
 αὐτὸν εἰπων (Ῥωμαῖος γὰρ ἦν) ὅτι καὶ ὁ χιλιάρχος ἀκούσας φο-
 βεῖται. Ἐκί τινος φησὶ, ἵνα μὴ ἐρῶν ἴη. Εἰ καὶ ὁ οὐδὲν ἕτερον
 εἶδειν, ἀλλ' ἵνα μὴ ἀλφὴ καὶ μετὰ δικὴν δῶ καὶ ὅρα, οὐκ ἀπλῶς
 φησιν, ἀλλ' «εἰ ἐξέστιν ὑμῖν; ὁ δὲ τα ἐγκληματα, καὶ τὸ ἀνέ-
 λόγως, καὶ τὸ Ῥωμαῖόν ὄντα Μεγαλὴν εἶχον ταύτην τότε κεραι-
 μίαν οἱ ἀξιοῦμενοι αὐτῷ καλεῖσθαι. καὶ οὐ πάντες τούτου ἐτυχχα-
 νον. ἄλλοι γὰρ Ἀδριανὸς φασὶ πάντας Ῥωμαίους δεσποθεῖναι, τὸ δὲ
 παλαιὸν οὕτως ἦν. Ἡ καὶ Ῥωμαῖον αὐτὸν εἶπεν, ἵνα διαφύγῃ

τὴν τιμωρίαν ἐκκαταρρέουστος γὰρ ἂν ἐγένετο μαστιγῆς· νῦν δὲ τοῦτο εἰπὼν, εἰς πλίσσια αὐτοῦς εὐδὸς λι. ρῶδον. Ἐἰ δὲ ἐσαττήξαν, καὶ περὶτρέψαν ἂν τὸ πρῶμα, ἵ και ἀπὸκτεῖναν αὐτὸν νῦν δὲ οὐχ οὕτω γίνεται. Ὅρα πῶς ὁ Θεὸς συγγυρεῖ καὶ ἀνθρώπινως πολλὰ γενέσθαι καὶ ἐπ' αὐτῶν καὶ τῶν λοιπῶν. Ὁ δὲ χιλιάρχος, ἀποκριθεὶς ἔτι πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταυτὴν ἐκτίσασθαι, ὁ δὲ κνυσὶν ὑποτίττεισαι προφασιν εἶναι· τὸ εἰπεῖν ἑαυτὸν Ῥωμαῖον τὸν Παῦλον καὶ ἴσως τοῦτο ὑπελάβεν ἀπὸ τῆς λιτοτητος Παύλου τῆς φαινομένης. « Ἀκούσας δὲ ὁ ἐκκτόνταρχος, προσελθὼν τῷ χιλιάρχῳ ἀπηγγεῖλε, λεγὼν. Ὅρα τι μελλεῖς ποιεῖν· ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμῆϊός ἐστι. Προσέλθων δὲ ὁ χιλιάρχος εἶπεν αὐτῷ. Λέγε μοι, εἰ σὺ Ῥωμῆϊός εἶ, Ὁ δὲ ἔρη. Νχι. Ἀπεκρίθη ὁ χιλιάρχος· Ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταυτὴν ἐκτίσασθαι. Ὁ δὲ Παῦλος φησιν· Ἐγὼ δὲ καὶ γεγεννημαι. Εὐθεὺς δὲ ἀπετίσθην κπ' αὐτοῦ οἱ μελλοντες ἀνετίχθην αὐτόν. Καὶ ὁ χιλιάρχος δὲ ἐφροδίσθη, ἐπιγινούς ὅτι Ῥωμῆϊός ἐστι, καὶ ὅτι ἦν αὐτὸν θεδεκνός. » α Ἐγὼ δὲ, φησι, καὶ γεγεννημαι. » Ἄρα καὶ πατὴρ ἦν Ῥωμαῖον. Τι οὖν ἀπὸ τούτου γίνεται. Ἄσας κατήγαγεν αὐτὸν τρεῖς τοὺς Ἰουδαίους. Οὕτως οὐκ ἦν φέδος τὸ εἰπεῖν ἑαυτὸν Ῥωμαῖον, ὅτι καὶ ἀπὸνα-το ἀπ' αὐτοῦ, λῦθεις τοῦ δισμοῦ καὶ πῶς, ἄκοι. α Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλομενος γινῶναι το ἀσφαλές, τὸ τί κατήγορεῖται ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτόν, καὶ ἐκέλευσε συνελθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πᾶν το συνέδριον αὐτῶν· καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον, ἔστησεν εἰς αὐτούς. »

(Κεφ. κγ' στίχ. 1) — α Ἀνενίσας δὲ ὁ Πιῦλος τῷ συνεδρίῳ εἶπεν. » Οὐκ εἶπε πρὸς τὸν χιλιάρχον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πλῆθος καὶ τὸν δῆμον πάντα διαλεγεται. Καὶ τι φησιν· α Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πασῇ συνειδῶται ἀγαθῇ τε πολιτεῦμαι τῷ Θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας. » Ὁ λέγει, τοῦτο ἔστιν. α Οὐ συνιδῶ ἑμαυτῷ τι ἡδίκη-κῶς ὑμᾶς, οὐδὲ ἄξιον τῶν δεσμῶν τούτων πραττῶν. α Τι οὖν ὁ ἀρχιερεὺς· Δεὸν καταμυγῆναι ἐρ οἷς εἰς χάριν αὐτῶν ἀδίκως ἔδεδετο, ὁ δὲ καὶ προσεπιτίθησι, καὶ κελεύει τύπτεσθαι αὐτόν· ὁ καὶ δῆλον ἐξ αὐτῶν ἀπηγαγεν. α Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνκνικας τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ ἐπεταξέ τύπταιν αὐτοῦ τὸ στομα. » Καλά γε ἐπιεικὴς ὁ ἀρχιερεὺς. α Τότε ὁ Πιῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπε· Τύπτειν σε μελ-

λοι ὁ Θεός, τοῖς κεκονικμένοις καὶ συ καθή, κοινῶν μὲ κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρνομένων κελευσέ με τυπτεσθαι, Οἱ δὲ παρσιώτες εἶπον Τὸν ὑγιερεα τοῦ Θεοῦ λοιδορεῖς, Ἐρη τε ὁ Παῦλος Οὐκ ἤδειν, ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεὺς· γενοῦνται γὰρ Ἀρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς. » (Ἐξου κδ'. 28.).

§. β'. Τινὲς μὲν οὖν φασιν ὅτι εἰδὼς εἰρωνεύεται, ἐμοὶ δὲ δοκεῖ ὅτι οὐδὲ ὅλως ἤδει ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεὺς ἢ γὰρ ἂν καὶ ἐτιμῆσε διὰ καὶ ἀπολογεῖται, ὡς κατηγορίας οὐσης, καὶ ἐπαγεῖ αὐτὸν Ἀρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς » Τι οὖν, φασιν εἰ γὰρ μὴ ἀργῶν ἦν, ἄλλοι ἀπλῶς ὑβρίζουν ἐδίε, Οὐδαμῶς ἀλλὰ καὶ ὑβριζόμενον μᾶλλον ἐνιγκεῖν Ἄξιον δὲ ζητῆσαι πῶς, ἀλλὰ τοῦ ὁ αὐτὸς λέγων αὐτοδοροῦμενοι εὐλογοῦμεν, διωκομενοι, ἀνεχόμεθα » (Α' Κορινθ' δ'. 12), ἐνταῦθα τὸν κεντικὸν περὶ, καὶ οὐ λοιδορεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπαρτάται, Ἄπαγε! εὐδαιμον τούτων φαίνεται πεποιθώς, ἀλλὰ τῷ ἀκριβῶς σκοποῦντι παρρησίας μᾶλλον ἐστὶ τα ρήματα ἢ θυμοῦ ἄλλως δὲ οὐκ ἐβούλετο ἐκκαταφρονήτος φανῆναι τῷ χιλιάρχη. Εἰ γὰρ αὐτὸς μὲν ἐρριστατο μαστιγῆσαι ὡς ἐπὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐκιδόσθαι μελλόντα, τὸ ὑπὸ τῶν οἰκτιρῶν τυπτεσθαι μᾶλλον ἂν ἐκείνους θρασυτερον ἐργασατο· διὰ τοῦτο οὐδὲ πρὸς τὸν παῖδα ἀποτινέται, ἀλλὰ πρὸς αὐτὸν τὸν ἐπιταξάντα, τοῦτο κατασκευάζων. Τὸ δὲ αὐτοῖς κεκονικμένοις, καὶ συ καθή κρίνων μὲ κατὰ τὸν νόμον τ' εἶπε, μόνον τοῦτο αὐτῷ λέγων αὐτοῦτος ὢν καὶ μυρίων πληγῶν ἄξιός. » Ὅρα γοῦν πῶς αὐτοῦ κατεπλάγησαν τὴν παύρησιαν ὁ δῆμος δεῖν γὰρ ἀνατρεῖψαι τὸ πᾶν, παρνοῦσι μᾶλλον Αὐτὸς δὲ καὶ τὸν νόμον ὑπαναγινώσκει, ἐπειδὴ βούλεται δεῖξαι ὅτι οὐ διὰ τὸ φρονηθῆναι, οὐδὲ διὰ τὸ μὴ ἄξιον εἶναι ἀκούσθαι, ταῦτα οὕτως εἶπεν, ἀλλὰ τῷ νόμῳ καὶ ἐνταῦθα πειθόμενος Καὶ σφόδρα πείθομαι μὴ εἰδέναι αὐτὸν ὅτι ἀρχιερεὺς ἐστὶ, διὰ μακροῦ μὲν ἐπανελθόντα χρόνου, μὴ συγγινόμενον δὲ συνεχῶς Ἰουδαίοις, ὁρῶντα δὲ καὶ ἐκείνους ἐν τῷ μεσφ μετα πολλῶν καὶ ἐτέρων· οὐκέτι γὰρ δῆλος ἦν ὁ ἀρχιερεὺς, πολλῶν δυνάτων καὶ διαφορῶν. Οὕτω μὲν καὶ τοῦτο πρὸς αὐτοῦς ἀποτεινᾶσθαι δοκεῖ, εἰκνὺς ὅτι νόμῳ πείθεται, καὶ διὰ τοῦτο ἀπολογεῖται Ἰδῶμεν δὲ ἄνωθεν τὰ εἰρημμένα. αὐτοῦ Προσευχομένου μου, φησὶν, ἐν τῷ ἱερῷ, ἐγενετο γε-

γέσθαι με ἐν ἐκστάσει ἢ Ἵνα δηλώσῃ ὅτι οὐχ ἀπλῶς φαντασι-
 ᾶν, διὰ τοῦτο προσέθηκε το « προσκυρόμενός μου » ἢ « Στεῦπον
 καὶ ἔξελε ἐν τῇ χειρὶ, φησί, ὅτι οὐ παραδέχονται σου τὴν μαρ-
 τυρίαν » Ἐνταῦθα δεικνύσιν ὅτι οὐ φοβούμενος αὐτῶν τοὺς κιν-
 δυνούς ἐφυγεν, ἀλλ' ὅτι οὐκ εἰδύχοντο τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ. Δια τί
 δὲ εἶπεν ὅτι « αὐτοὶ ἐπιστάνται ὅτι ἐγὼ ἤμην δεσμευών ; » Οὐκ
 ἀντιλεγὼν τῷ Χριστῷ, μὴ γένοιτο ! ἀλλὰ βουλευόμενος μαθεῖν το αὐ-
 τῷ παραδοξόν. « Παρευσε, φησὶν, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔβη μακρὰν ἐξ-
 αποστελῶ σε » Ὅρα οὐκ εἰδὼς αὐτὸν ὁ Χριστὸς τ. δεῖ ποιεῖν,
 ἀλλ' εἶπε μόνον ἀπελθεῖν, καὶ πειθεται τοσοῦτον ἦν καταπειθής !
 « Καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν, φησί, λέγοντες· Αἶρε αὐτόν·
 οὐ γὰρ καθῆκον αὐτὸν ζῆν. » Ὡς τῆς θρασύτητος ! καὶ μὴν ὑμᾶς
 οὐ καθῆκει ζῆν, οὐχὶ τοῦτον τὸν πάντα πειθόμενον τῷ Θεῷ Ὡς μια-
 ροὶ καὶ ἀνδροφονεῖ ! « Καὶ τὰ ἱματῖα ἐκτινασσόντες, φησί, κο-
 νορτόν ἔβαλον. » Ὡςτε χαλιπωτέραν γενέσθαι τὴν στάσιν τοῦτο
 ποιούσιν, ἢ καὶ φοβῆσθαι βουλευόμενοι τὸν ἀρχόντα. Καὶ ὅρα οὐ λέ-
 γουσι τὴν αἰτίαν, ἐπειδὴ μὴδὲν ἔχον εἰπεῖν, ἀλλὰ τῇ βοῇ κατα-
 πληξέιν οἴονται καὶ μὴν παρὰ τῶν κατηγορῶν ἔχρην μαθεῖν. « Καὶ
 ὁ χιλιάρχος ἐροθήθη, φησὶν, ἐπιγνούς ὅτι Ῥωμαῖος ἐστίν. »
 Οὐκ ἄρα ψεύδης ἦν τὸ Ῥωμαῖόν ἐκείνον εἶναι τὸν Παῦλον εἰπεῖν.
 « Καὶ ἔλυσεν αὐτόν ἀπὸ τῶν δεσμῶν, φησί, καὶ καταγαγὼν
 ἔστησεν εἰς τὸ συνέδριον » Τοῦτο εἰδεῖ ποιῆσθαι παρὰ τὴν ἀρχήν,
 καὶ μῆτε δῆσαι, μῆτε βουλευθῆναι μαστιγᾶν, ἀλλὰ καταλείπειν μη-
 δὲν τοιοῦτό τι ποιησάντα, ὥστε καὶ δεσμεῖσθαι. « Καὶ ἔλυσεν αὐ-
 τόν, φησί, καὶ κκτχγαγὼν εἰς αὐτοὺς ἔστησε » Τοῦτο μάλιστα
 ὑπόρησαν οἱ Ἰουδαῖοι. « Ἀτεισας δὲ Πύλλος τῷ συνέδριῳ, φη-
 αίν, εἶπεν· Ἄνδρες ἀδελφοί » Ἐνταῦθα τὴν παρρησίαν αὐτοῦ
 δείκνυσιν, τὸ ἀκαταπληκτόν. Ἄλλ' ὅρα καὶ ἐκείνων τὸ ἱταμόν ἐπή-
 γαγε γάρ· « Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα
 ἐπέταξε. » Δια τί τύπτεις ; τί γὰρ εἶπεν ὕβριστικόν, Ὡς τῆς ἀναι-
 σχυντίας ! ὦ τῆς θρασύτητος ! « Τότε ὁ Πύλλος πρὸς αὐτόν,
 φησὶν, εἶπε· Τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεός, τῶς κεκοιναμένε. »
 Βαδὺ τῆς παρρησίας ! εἰς ὑπόκρισιν αὐτόν καὶ παρανομίαν διασύ-
 ρει δια τοῦτο γοῦν καὶ καταστέλλεται. Καὶ αὐτὸς μὲν ἀπορῶν οὐ-
 δὲν τολμᾷ εἰπεῖν, ἀλλ' οἱ παρ' αὐτόν, οὐκ ἐνεγκόντες αὐτοῦ τὴν

παρῆρσιαν. Οὕτως εἶδον ἀνθρώπον θανατῶντα, καὶ οὐχ ὑπέμειναν. α Οὐκ ᾔδειν, φησιν, ὅτι ἀρχιερεὺς ἐστίν. » Ἄρα ἀγνοίας ἡ ἐπιτιμητικὴ ἦν εἰ γὰρ μὴ τοῦτο ᾔδει, κἄν λαβὼν αὐτὸν ἀπῆλθε, καὶ οὐκ εἰσιγήσει, κἄν ἐξεδῶκεν αὐτοῖς αὐτὸν ὁ γυμναρχος.

§ γ' Ἐνταῦθα δεκνύμεν ὅτι ἐκὼν πασχέι ἡ πασχέι καὶ οὕτως ἀπολογεῖται πρὸς αὐτοὺς, τῷ ὅμῳ κειθόμενος, οὐχὶ αὐτοῖς ἐνδοξα-σθα βουλομένης ἐπὶ ἐκείνων καὶ κατεγνώκει σφοδρὰ. Διὰ τὸν νομὸν τοίνυν ἀπολογεῖται, ἀλλ' οὐ διὰ τὸν δῆμον. Εἰκοτὼς τὸ γὰρ τὸν οὐδὲν ἡδίκηκατα ἀναφεῖν, καὶ ταῦτα ἀθῶον ὄντα, παράνομον ᾔην. Οὐκοῦν οὐδὲ ὕβρις τὸ παρ' αὐτοῦ εἰρημεινόν, εἰ μὴ καὶ τα τοῦ Χριστοῦ ὕβριν εἰποι τις ἄν, ὅταν λέγῃ. « Οὐαὶ ὑμῖν, Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκοιναμμένοις » (Ματθ. κγ' 27). Ναι, φησὶν ἀλλὰ, εἰ πρὸ τοῦ τυπτηθῆναι εἶπεν, οὐκ ᾔην θυμῷ, ἀλλὰ παρῆρσις. Ἀλλ' εἶπον τὴν αἰτάν, ὅτι οὐκ ἐβουλέτο καταφρονηθῆναι. Καὶ μὴν ὁ Χριστὸς παλαχρὺ ὕβρισεν Ἰουδαίους, αὐτὸς ὕβρισθεις, ὡς, ὅταν λέγῃ. « Μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν » (Ἰωάν. ι. 45). Ἀλλ' οὐκ ἔστι τοῦτο ὕβρις, μὴ γίνεται! Ὅρα γοῦν πρὸς ἐκείνους μετ' ὅσης ἐπεικείας διαλεγεται. α Οὐκ ᾔδειν ὅτι ἀρχιερεὺς ἐστίν, φησί, τοῦ Θεοῦ. » Τοῦτο εἶπε, καὶ οὐκ ἔσθη, ἀλλὰ, δεκνύς ὅτι οὐκ ἐφρωνέεται, ἐπάγει α Ἀρχόντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐροῖς κακῶς » Βλεπεις πῶς καὶ ἄρχοντα αὐτὸν εἰ ἐμολογεῖ; Μαθωμεν τοίνυν καὶ ἡμεῖς τὴν ἐπεικείαν, ἵνα ἐν ἐκατέρῃς ὡμεν ἀπηρτισμένοι πολλῆς γὰρ ἀκριβείας διτ', ὥστε μαθεῖν τι μὲν τοῦτο, τι δὲ ἐκείνῳ ἀκριβείας δὲ διτ', ὅτι παρυφεροῦσιν αὐταῖς αἱ κακαί, τῇ μὲν παρῆρσίᾳ θρασυτης, τῇ δὲ ἐπεικείᾳ ἀνανδρίας· καὶ δεῦν περισκοπεῖν μὴ, τὴν κακίαν τις κατέχων, δεξῇ τὴν ἀρίστην ἔχειν ὥσπερ ἄν εἴ τις, δοκῶν τῇ δι-σπείρῃ συγγινεσθαι, ἀγνοοῖ τῇ θεραπευειδὶ συνών. Τι οὖν ἔστιν ἐπεικεία, καὶ τί ἀνανδρία; Ὅταν ἑτέρως μὲν ἀδικουμένοις μὴ ἀμυνωμεν, ἀλλὰ σιγῶμεν αὐτοί, τοῦτο ἀνανδρίας ἐστίν, ὅταν δὲ αὐτοί, κακῶς πασχόντες, φέρομεν, τοῦτο ἐπεικεία. Τί παρῆρσις; Πάλιν τὸ αὐτό, ὅταν ὑπὲρ ἑτέρων ἀγωνίζωμεθα. Τι δαὲ θρασυτης; Ὅταν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἀμύνεσθαι βουλώμεθα. Ὅστε μεγαλοφυχία ὁμοῦ καὶ παρῆρσις, καὶ θρασυτης πάλιν καὶ ἀνανδρία· ὁ γὰρ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μὴ ἀλγῶν δυσκολῶς ὑπὲρ ἑτέρων ἀλγήσει, ὁ δὲ ἐπ' αὐτῷ μὴ

ἀμύνων δυσκόλως ἑτέροις οὐκ ἀμυνεῖται· ἔστιν γὰρ καθαρὴν ἢ το
 ἥθος ἢ αἶν παθος, δεχεται καὶ ἀρετὴν. Καθὰ περ καθαρὸν σῶμα πυ-
 ρετου δεχεται ἰσχυρὰ, οὕτω ἔτι καὶ ἡ ψυχὴ, ἂν μὴ τὴν ταχέσι προσ-
 διαφθαρή, δεχεται ἰσχυρὰ. Μεγαλὴς ἰσχυρὸς γνώριμα ἐστὶν ἐπιεικεία
 γενναίας καὶ νειανικῆς δειψυχίας καὶ εὐπλοῦς σοφίας τῇ ἐπιεικειᾷ.
 Ἡ μικρὸν οἶει τὸ παθεῖν κακῶς, καὶ μὴ ἀγρυπνεῖν. Καὶ οὐκ ἂν τις
 ἁμαρτοὶ τὴν κηδεμένην τὴν ὑπὲρ τῶν παλαιῶν ἀνδρείαν εἰπῶν ὁ
 γὰρ τοσοῦτον ἰσχυρὰς, ὡς δυνήσκηται τοσοῦτον περιγενεσθαι παθούς,
 ἰσχυρεὶ καὶ ἑτέρου κατὰ τολμῆσαι. Οἶον, ὅς τις πάθη ἐστὶ ταῦτα, δει-
 λία καὶ θυμὸς ἂν τοῦ θυμοῦ κατασχερᾷ, εὐδελον ὅτι καὶ δειλίας·
 τοῦ θυμοῦ δὲ κρατεῖς, ἐπιεικὲς ὦν· οὐκ οὖν, καὶ τῆς δειλίας ἂν κρα-
 τήσης, ἐστὶ ἀνδρείος. Πάλιν, ἂν μὴ περιγένηται τοῦ θυμοῦ, γίνομαι θρα-
 σὺς τούτου δὲ μὴ περιγενομένος, οὐδὲ φόβου περιγενεσθαι δύνασθαι·
 οὐκ οὖν καὶ δειλὸς ἐστὶ καὶ ταῦτόν γίνομαι, οἷον ἂν, εἰ σῶμα ἀσθε-
 νές· οὕτως εἴη καὶ θυκρατον, ὡς πρὸς οὐδὲνα πόνον ἀντεχεῖν τοῦτο
 ταχέως καὶ ὑπο ψυχρῇ ἀλίσκεται καὶ ὑπο θερμῷ το γὰρ θυκρα-
 τον τοιοῦτον, τὸ δὲ εὐκρατον πάντα ὑφίσταται. Πάλιν, ἐστὶ μεγα-
 λοφυχία ἀρετὴ, καὶ περὶ εὐεστῆκεν αὐτῇ ἀσώτεια ἐστὶν οἰκονομία
 ἀρετὴ καὶ τὸ οἰκονομικὸν εἶναι παρυστῆκεν ἡ φειδωλία καὶ ἡ
 μικρολογία. Φερε οὖν πάλιν τὰς ἀρετὰς συναγαγόμεν.

§ δ'. Οὐκ οὖν οὐ μεγαλοφυγος ὁ ἀσώτης. Πῶς, ὅ γὰρ ὑπὸ μυ-
 ρίων ἀλίσκομενος παθὼν πῶς ἂν εἴη μέγας τὴν ψυχὴν. Οὐ γὰρ χρη-
 μάτων ἐστὶ τοῦτο καταφρονεῖν, ἀλλ' ὑπ' ἑτέρων ἐπιταττεσθαι πα-
 θῶν· ὥσπερ ἂν, εἴ τις ὑπὸ ληστῶν ἐπιταττοίτο ἐκείνοις ὑπακούειν,
 οὐκ ἂν εἴη ἐλευθερός· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ χρημάτων καταφρονεῖν γίνεται
 τὸ ἀναλίσκειν, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ δεόντως εἰδέναι διοικεῖν ἐπαί, εἴ γε
 ἐνὴν καὶ ἔχειν καὶ ἀπολαύειν ἐκείνων, οὕτως ἂν ἡβηλῆσεν. Ὁ δὲ εἰς
 δεῖον ἀναλίσκων τὰ χρήματα, οὗτός ἐστι μεγαλοφυγος· μεγάλη γὰρ
 ὄντως ψυχὴ, ἢ μὴ παθεὶ δουλεύοντα, ἢ μηδὲν ἡγασμένη τὰ χρημα-
 τὰ εἶναι. Πάλιν, ἡ οἰκονομία καλόν· οὕτω καὶ ὁ οἰκονομικός ἂν εἴη
 ἄριστος ὁ εἰς δεῖον ἀναλίσκων, καὶ μὴ ἀπλῶς ἀνοικονομητικός. Ἡ δὲ
 φειδωλία οὐκ ἐστὶ ταῦτόν· Ἐκείνος μὲν γὰρ πάντα εἰς τὸ δεῖον ἀνα-
 λίσκει, οὗτος δὲ, οὐδὲ ἀναγκαίως ἀπαιτούσης χρείας, τῆς οὐσίας ἐ-
 πιταται τῶν χρημάτων. Ὁ οἰκονομικός τοῖνον τοῦ μεγαλοφύχου γέ-
 νοιτο ἂν ἀδελφός. Οὐκ οὖν ὁμοῦ τὸν μεγαλοφύχον θήσομεν καὶ τὸν

οικονομικόν, καὶ τὸν ἄσωτον καὶ τὸν μικρολόγον ἀμφοτέρω γὰρ ἀπομικροφυγας τοῦτο πάσχουσιν, ὥσπερ οὖν κακῶς ἀπομεγαλοφυγας. Μηδὲ μεγαλόφυγον καλεῖται τὸν ἀνὰ σκῆπτρα ἀπῶς, ἀλλὰ τὸν εἰς θεὸν ἀναλίσκοντα· μετὰ τὸν οἰκονομικὸν μικρολόγον καὶ φειδῶλον, ἀλλὰ τὸν ἀκαίως φειδόμενον τῶν χρημάτων. Ποσὰ ὁ πλούσιος ἐκείνος ἀναλωτὴν, ἐν ὁποσείτοις περὶ αὐτοῦ καὶ βύσσαν. Ἄλλοι οὐκ ἦν μεγαλόφυγος, ὑπὸ γὰρ πωλύτητος κατέχευτο ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ μαρίων ῥοσῶν· ἡ δὲ τοιαύτη πῶς ἂν εἴη μεγάλη; Μεγαλόφυγος ἦν ὁ Ἀβραάμ, εἰς ὑπερόχην ἀναλίσκων τῶν ξένων, τὸν μόσχον κατασπαρτῶν, καὶ εἶθα ἱερῶν, τοῦ μόνου χρημάτων, ἀλλὰ οὐδὲ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτοῦ φειδόμενος. Ἄν τοιούτῳ ἴδωμεν τινὰ τράπεζαν παρατίθεντα πολυτέλει, πόνας ἐργαζομένους καὶ παρασίτους, μὴ μεγαλόφυγον καλεῖται τοῦτον, ἀλλὰ σφοδρὰ μικροφυγον· ἔρα γὰρ ὅσοις δουλεύει καὶ υποκείται· παθεῖσι, γαστρομυκτηῖα, ῥῖνι, ἄτοφον, κολακίαν· τὸν δὲ τοσούτοις κατεργαζομένον καὶ μετὰ ἐν τοῦτων δυναμένον διαφυγεῖν πῶς ἂν τις μεγαλόφυγον καλεῖται. Ἰστοῖ αὐτὸν τότε μάλιστα καλεῖται μικροφυγον, ὅταν μάλιστα ἀναλίσκηται· ὅσῳ γὰρ ἂν μειζόνως ἀναλίσκηται, τοσούτῳ ὁλοκλήρως τὴν τυραννίδα τῶν παθῶν ἐκείνων· εἰ γὰρ μὴ σφοδρὰ αὐτοῦ ἐκράτου, οὐκ ἂν σφοδρὰ ἀναλῶσι. Πάλιν, ἂν ἴδωμεν τινὰ τοῦτων μὲν μηδενὶ ἐλπίδι περιχόντα, πενητάς δὲ τριφόντας καὶ τοῖς δεσπομένοις ἐπικυρῶντα, αὐτὸν δὲ τράπεζαν ἔχοντα εὐτελεῖ, τοῦτον σφοδρὰ ἀναλῶμεν μεγαλόφυγον· μεγάλης γὰρ ὄντως φυγῆς, τῆς μὲν οἰκείας καταφρονεῖν ἀναπαύσεως, τῆς δὲ ἑτέρας φροντίζειν. Εἰπέ γάρ μοι, εἰ τίνα ἴδοις, τῶν μὲν τυράννων καταφρονούντων πάντων, καὶ οὐδὲν ἐγχομένον ταῖς ἐκείνων ἐπιτάγμασι, τοὺς δὲ ὑπὲρ ἐκείνων τυραννισμένους ἐξελκόντας καὶ τοὺς κακῶς πάσχοντας, ἄρα οὐκ ἂν μέγα ἡγήσαιο τοῦτο; Τοῦτο δὲ κἀπαυθὰ λογιζώμεθα. Τύραννός ἐστι ταῦτα παθεῖν· ἐάν οὖν καταφρονήσωμεν αὐτῶν, μεγάλοι ἴσομεθα· ἂν δὲ καὶ ἑτέροις ἐξελκύσωμεν, πολλῶν μείζους. Εἰκότως· εἰ γὰρ οὐχ ἑαυτοῖς ἀρκούντες μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις, μείζους τῶν μηδέτερον ποιοούντων. Ἄν δὲ ἐπιπαττούμενος τις ὑπὸ τυράννου, τὸν μὲν τῶν ὑπερέχοντων τύπτῃ, τὸν δὲ ἔλκῃ, ἄλλον δὲ ὑβρίζῃ, ἄρα τοῦτο μεγαλόφυγος ἱσθῶμεν; Οὐδὲν καὶ τοσούτῳ πλέον, ὅσῳ ἂν μέγας ᾖ. Οὕτω καὶ ἐν ἡμῶν· νῦν μὲν γὰρ πρόκειται ἡ ψυχὴ εὐγενὴς τις οὕσα καὶ ἐλευθέρη, ταύτην δὲ ὁ ἄσωτος τυπτε-

σθαι ἐκέλευσεν ὑπο τῶν παθῶν τὸν οὖν ἑαυτὸν τύποντα, τοῦτον μεγαλοφυγον φέσμεν, Οὐδαμῶς Οὐκ οὖν μαθώμεν τις μὲν ἡ μεγαλοφυχία, τις δὲ ἡ ἀσῶτια, τις ἡ οἰκονομία καὶ τις ἡ μικρολογία, τίς ἡ ἐπεικεία καὶ ἀνάνδρεια, τίς παρρησία, καὶ τίς θρασύτης, ἵνα, ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων διελόντες, δυνήθωμεν εὐαρεστῶς τῷ Κυρίῳ τὸν παρόντα βίον διαγαγεῖν, καὶ τῶν μέλλοντων ἐπιτυχεῖν ἀγαθῶν χάριτι καὶ φιλανθρωπῶ τοῦ Μονογενοῦς αὐτοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν

ΟΜΙΛΙΑ ΜΘ'. 49.

(Κεφ. κγ'. στίχ. 6) — ο Γνούς δε ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἐν μέρος ἐστὶ Σαδδουκαίων, τὸ δε ἕτερον Φαρισαίων, ἔκραξεν ἐν τῷ συνεδρίῳ· Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς Φαρισαίου· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστασεως νεκρῶν ἐγὼ κρινομαι. Ταῦτα δε αὐτοῦ λαλησάντος, ἐγενετο στάσις τῶν Σαδδουκαίων καὶ Φαρισαίων, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος. Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ εἶναι ἀναστασιν, μηδὲ ἄγγελον, μητε πνεῦμα, Φαρισαῖοι δε ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφοτέρω.

§. α'. Πάλιν ἀνθρωπίνως διαλέγεται, καὶ οὐ πανταχοῦ τῆς χάριτος ἀπολαύει, ἀλλὰ καὶ περ' ἑαυτοῦ τι συγχωρεῖται εἰσφέρειν· ὁ δὲ καὶ ποιεῖ, καὶ ἐν ταύτῃ καὶ ἐν τῇ μετὰ ταῦτα ἀπολογεῖται, βουλόμενος σχίσαι τὸ πλῆθος, τὸ κακῶς ὁμονοεῖν κατ' αὐτοῦ. Καὶ οὐ ψευδεταὶ οὐδὲ ἐνταῦθα, Φαρισαῖον ἑαυτὸν λεγὼν Φαρισαῖός γάρ ἦν ἐκ προγόνων. Διὰ τοῦτο καὶ οὕτως ἀπολογεῖται « Φαρισαῖός ἐγὼ εἰμι, υἱὸς Φαρισαίου, καὶ περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστασεως νεκρῶν ἐγὼ κρινομαι. » Ἐπειδὴ γὰρ ἐκείνοι οὐκ ἐβούλοντο εἰπεῖν δια τί κρινουσιν αὐτόν, ἀναγκάζεται λοιπὸν αὐτὸς ἐξεικεῖν. « Φαρισαῖοι δέ, φησὶν, ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφοτέρω. » Καὶ μὴν τρις ἐστὶ, πῶς οὖν λέγει· « Ἀμφοτέρω; » Ἡ ὅτι πνεῦμα καὶ ἄγγελος ἐν ἐστίν, ἢ ὅτι οὐ μόνον ἡ λέξις περὶ δύο, ἀλλὰ καὶ περὶ τριῶν λαμβάνεται. Καταχρηστικῶς οὖν οὕτως εἶπε, καὶ οὐ κυριολογῶν. Καὶ ὅρα, ὅτε μετ' αὐτῶν ἔστη, τότε ἀπολογοῦνται ὑπὲρ αὐτοῦ « ἐγενετο γάρ, φησί, κραυγὴ μεγάλη καὶ ἀναστάντες οἱ γραμματεῖς τοῦ μερὸς τῶν Φαρισαίων, διεμαχοντο, λεγοντες Οὐδὲν κακὸν εὐ-

ρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος, μὴ θεομαχῶμεν. » καὶ δια τι μὴ προ τούτου ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπειλοῦσαντο, Ὅτι αὐτοῖς οὕτω συνευ γινώτο, οὐδὲ δῆλον ἦν πρὶν ἀπολογησεται, Φαρισαῖος ἀνῆκεν ὢν Ὁρᾶς, ὅταν τα πάθη ὑποχωρήσῃ, πῶς ἡ ἀλήθεια εὐρίσκεται, Ὁ δὲ λέγουσι, τούτο ἐστὶ « Ποῖον ἐγκλῆμα, εἰ ἄγγελος αὐτῷ ἐλάλησιν, εἰ πνεῦμα, καὶ ὑπ' αὐτοῦ κατηχηθεὶς, οὕτω τα περὶ ἀναστασιως ἐκδιέλασκει, Οὐκ ὄν αὐτοῦ ἀποστῶμεν, μὴ, αὐτῷ πολεμοῦντες, καὶ θεομαχοὶ εὐρεθώμεν. » Ὅρα συνεικῶς αὐτοὺς ὑπεραπειλοῦμεν, καὶ τὸν Παῦλον οὐδεμίαν αὐτοῖς δίδοντα λαβὴν « Πολλῆς δὲ γενομένης στασεως, φοβηθεὶς ὁ χιλιάρχος μὴ δισπασθῇ, ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στρατευμα καταβαῖν ἄρπασαι αὐτὸν ἐκ μεσοῦ αὐτῶν, ἀγαγεῖν τε εἰς τὴν παρεμβολὴν » φοβεῖται λοιπὸν ὁ χιλ. αρχος μὴ διασπασθῇ, ἐπειδὴ εἶπεν ὅτι, Ῥωμαῖος ἐστὶν ὅθεν καὶ οὐκ ἀκίνδυνον ἦν τὸ πρᾶγμα. Ὁρᾶς ὅτι δικαίως ὡμολόγησεν αὐτὸν Ῥωμαῖόν εἶναι, ἡ γὰρ ἂν οὐδὲ νῦν φοβηθῇ, καὶ τὸ μὲν στρατευμα λοιπὸν ἄρπαζει αὐτόν, ὡς δὲ εἶδον οἱ μαρτοὶ πάντα ἀνήνυτα, δι' αὐτῶν τὸ πᾶν ποιῶσι, βουλευθέντες μὲν καὶ προ τούτου, κωλυθέντες δὲ οὕτως οὐδαμοῦ ἵσταται ἡ κακία τοσούτοις ἐγκοπτομένη, καίτοι πόσα φκονομήθη, ὥστε καὶ τοῦ θυμοῦ καθυφείναι, καὶ μαθεῖν δ, ὢν ἰδυναντο ἀνενεχεῖν. Ἀλλ' οὐδὲν ἤττον ἐφίστανται. Ἰαση γὰρ ἐκείνη ἢ ἀπολογία, τὸ μέλλοντα διασπᾶσθαι τὸν ἀνθρώπον ἀρπάξασθαι, καὶ τοσούτους κινδύνους διαφυγεῖν « Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτι ἐπιστάς αὐτῷ ὁ Κύριος εἶπε· Θάρσει, Παῦλε ὡς γὰρ διεμαρτυρῶ τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλημ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥωμὴν μαρτυρηῆσαι. Γενομένης δὲ ἡμέρας, ποιήσαντες οἱ Ἰουδαῖοι συστροφὴν, ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μὴ φηγεῖν μηδε πειν, ἕως οὗ ἀνέλωσι τὸν Παῦλον. Ἦσαν δὲ πλείους τεσσαράκοντα οἱ ταύτην τὴν συνωμοσίαν πεποιηκότες. » « Ἀνεθεματίσαν ἑαυτοὺς, » φησὶν. Ὁρᾶς πῶς εἰσι σφοδροὶ καὶ ἀμυντικοὶ περὶ τὴν κακίαν; Τί ἐστιν « Ἀνεθεματίσαν; » Ἀντὶ τοῦ « ἔξω εἶναι τῆς εἰς Θεὸν πίστεως εἶπον, ἵνα μὴ τὸ δόξαν κατα Παύλου ποιήσαιν. » Ἄρα διαπαντός εἰσιν ἀναθεματισμένοι ἐκεῖνοι· οὐ γὰρ ἀπέκτειναν τὸν Παῦλον. Καὶ τεσσαράκοντα ἡμοῦ συνέρχονται· τριῦτον γὰρ τὸ ἔθνος, ὅταν μὲν ἐπὶ ἀγαθῷ δέη συμπερῶνῃσαι, οὐδὲ δυο συντρέχουσιν, ὅταν

δὲ ἐπὶ κακῷ, δῆμος εὐλόγητος καὶ ἀμειβόμενος κοινωνοὺς καὶ τοὺς ἄρχοντας δι᾽, καὶ τούτο ὅτι οὐκ ἐπιγὰγον αὐτοὺς, προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, εἶπον· Ἀναθεματίσθητε ἀνέθεματισταί· ἐκ τούτων μεθ' ὧν γευσασθαι, εἰς οὗτον ἀποκτείνωμεν τὸν Παῦλον· Νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε ἐαυτοὺς· τῷ χιλιάρχῳ ἐν τῷ συνεδρίῳ, ὅπως αὐτὸν καταγάγῃ, πρὸς ὑμᾶς, ὡς μέλλοντας διακρινέσκειν ἀκριβεστεροῦν τε περὶ αὐτοῦ· Ὑμεῖς δὲ πρὸ τοῦ ἐγγίγει αὐτὸν ἑτοίμοι ἐσμέν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν· Ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς, Παῦλου τοῦ ἐνεδρεῖν, παραγενομένος καὶ εισελθὼν εἰς τὴν τριεμβόλην, ἀπὸ γὰρ τῶν Παύλου Προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἐπὶ τῷ εκατονταρχῷ, εἶπε· Τὸν νεκρὸν καὶ τούτον ἀπαγάγε πρὸς τοὺς ῥωμαίους· ἐγὼ γάρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ· Ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτόν, ἤγαγε πρὸς τοὺς ῥωμαίους· ὁ Παῦλος δὲ ἀνέμωτο, πῶς τε πρῶτον θεῶς καὶ ὅρα ὁ Παῦλος οὐδεὶς ἀφ' ὧν μαρτυρῶν, οὐδ' ἐν τῷ εκατονταρχῷ, ὥστε μὴ τι πρᾶγμα γινέσθαι ὁ χεῖρον· Καὶ εἰς αὐτὸν ὁ εκατονταρχὸς ἀνιγγεῖλε τῷ ῥωμαίῳ, λέγων· Ὁ δεσμός Παῦλος προσκαλεσάμενος μετὰ ἡγήσατο τούτου· τὸν νεκρὸν ἀγαγεῖν πρὸς σε, ἵνα ἴδῃς τι λαλῆσαι σοι· Ἐκλυόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ ῥωμαῖος, καὶ ἀνακρίνας κατ' ἰσχύαν, εὐπρόσθως θανέτω· Τι ἐστίν, ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαι μοι; Εἶπε δὲ ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι συνεθεντο τοῦ ἐρωτῆσαι σε, ὅπως αὐτὸν τὸν Παῦλον καταγάγῃς εἰς τὸ συνέδριον, ὡς μέλλοντες τι ἀκριβεστεροῦν πυνθανέσθαι παρ' αὐτοῦ· Σὺ οὖν μὴ πεισθῆς αὐταῖς ἐνεδρεῖν· οὐ γὰρ ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους τεσσάρηκοντα, οἵτινες ἀνεθεματίσταν ἐαυτοὺς μητε φεγγεῖν, μητε πτεῖν, εἰς οὗτον ἀνελεῖν τὸν Παῦλον· καὶ νῦν ἑτοίμοι εἰσι προσδεχόμενοι τὴν παρὰ σοῦ ἐπαγγελίαν· Ὁ μὲν οὖν ῥωμαῖος ἀπέλυσε τὸν νεανίαν, παραγγεῖλας μὴδὲν ἐκλαλῆσαι ὅτι ἐνεφανίσας ταῦτα πρὸς με. »

§ β' Καλῶς ὁ χιλιάρχος κτελεῖ κρυφαί, ὥστε μὴ γενέσθαι δῆλον. Καὶ τότε λέγει τοῖς εκατοντάρχοις, ὅτι καὶ ἡγεσθαι ἐχρήν· καὶ πέμπεται λοιπὸν ἐν Καισαρείᾳ, ἵνα κακῶς διαλεχθῇ, ἐπὶ μείζονος θεάτρου καὶ λαμπροτέρου τοῦ ἀκροατηρίου, ἵνα μὴ ἔχωσι λέγειν οἱ Ἰουδαῖοι· ὅτι, εἰ ἰδομεν Παῦλον, ἐπιστεῖλαμεν αὐτὸν, εἰ ἤκουσαμεν αὐτοῦ

διδάσκοντας. Καὶ αὐτὴ οὖν αὐτοῖς ἐνέσθεν ἡ ἀπολογία ἐκκόπτεται.
 «καὶ ἐπιστάς, φησιν, ὁ Κλειος εἶπεν αὐτῷ. Θαρσεῖ, Παῦλε· ὡς
 γὰρ διεμαρτυρεῖται τοῦτο, ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ, οὕτως σε δεῖ καὶ
 εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι. Ὅρα, καὶ μετὰ το φανῆναι καλὴν ἀφ' ἧς
 σὺ αὐτὸν ἀνθρωπίνως σωθῆναι. καὶ ἄξιον ἐκπλαγῆναι τὸν Παῦλον
 πῶς οὐκ ἐθροβήθη, ἰδοὺ εἶπεν. «Τὸ δὲ τοῦτο ἐστίν· ἄρα μὴ ἡπατή-
 μαι παρὰ τοῦ Ἰησοῦ,» Ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον ἐνενοήσεν, οὐδὲ ἐπαθὲν,
 ἀλλὰ μόνον ἐπιστεύσεν οὐ μὲν, ἐπεὶ δὲ ἐπιστεύσεν, ἠγωνίσεν, ἀλλὰ τὰ
 ἐνόντα ἐξ ἀνθρωπίνης σοφίας συνιδεῖν οὐ προῆκε. Καὶ σκοπεῖ πῶς ἀναγκή-
 νην τινὰ εαυτοῖς ἐκείνοι περιέθηκαν διὰ τοῦ ἀναθεματισμοῦ. Ἰδοὺ νη-
 στίαι ἀνδρόφρονες μητρὶ καθάπερ ὁ Ἡρώδης ἀναγκήν τήν ἀπὸ τοῦ
 ἔρκου λαμβῶν ἐπέθηκε, οὕτω δὲ καὶ οὗτοι ταῦτα γὰρ τὰ διαβολικὰ
 θήρατρα, προσερχομένη δὲ τὴν ἐλαφείαν τὰς παγίδας τίθησι. Καὶ μὴν
 ἐχρὴν προσελθεῖν, ἐχρὴν αἰτιετασθῆαι, δικαστήριον συγκρατῆσαι·
 ταῦτα γὰρ οὐκ ἱερῶν, ἀλλὰ ληστειῶν, ταῦτα οὐκ ἀρχόντων, ἀλ-
 λα λογίωνων. Καὶ ἔρα κακίας υπερβύλην. Οὐ μόνον ἀλλήλους δια-
 φθείραντες ἀρκοῦνται, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀρχόντα συνδιαφθείρει ἐπιχει-
 ροῦσι διὰ τοῦτο ὥσπερ μύθη, ὥστε κάκεινον μάθειν αὐτῶν τὴν ἐπα-
 δούλην. Αὐτοὶ δὲ οὐ μόνον ἐκ τοῦ μηδὲν ἔχειν εἰπεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐκ
 τοῦ λαθρὰ ἐπιχειρεῖν ἡλεγχᾶν ἐαυτούς οὐδὲν ἔντας. Εἰκὸς δὲ καὶ
 μετὰ τὸ ἀποσταλῆναι αὐτὸν προσελθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς αἰτοῦντας,
 καὶ κατασχυνθῆναι ἀπρακτοῦς ἀπολυθέντας. Εἰκότως δὲ τοῦτο
 ποιεῖ ὁ χιλιάρχος οὐ γὰρ δὴ ἐβουλετο οὔτε γαρισασθῆαι, οὔτε ἐπινεῦ-
 σαι. καὶ πῶς, φησιν, ἐπιστεύσεν ἀληθῆς εἶναι τὰ ἐπαγγελθέντα παρὰ
 τοῦ νεαίου, Ἐκ τῶν ἤδη γενομένων ἐστοχασατο ὅτι καὶ τοῦτο
 εἰκὸς ἦν αὐτῶς ποιῆσαι. καὶ ἔρα τὴν κακουργίαν ὥσπερ ἀναγκήν
 καὶ τοῖς ἀρχιερεῶσιν ἐπεστήσαν. καὶ μὴ θαυμάσης εἰ γὰρ τοσοῦτον
 εἴλοντο αὐτοὶ καὶ τὸν κίνδυνον ἀνεδέξαντο πάντα, πολλῶ μᾶλλον
 καὶ ἐκείνους τοῦτο ποιῆσαι εἰκὸς ἦν. Ὅρα πῶς διὰ τῆς ψήφου τῶν
 ἔξω ἀθῶως γίνεται ὁ Παῦλος, ὡς καὶ ὁ Ἄριστος παρὰ Πιλάτου, Ἀλ-
 λ' ἔρα καὶ τὴν κακίαν ὑπ' ἐαυτῆς ἀναιρουμένην· παρεδωκαν μὲν
 γὰρ αὐτὸν ὥστε καὶ ἀνελεῖν καὶ καταδικασαί, γίνεται δὲ τούναντίον,
 καὶ σώζεται, καὶ ἀθῶως εὐρίσκεται· εἰ γὰρ μὴ οὕτω, κἂν διεσπάσθη,
 εἰ μὴ οὕτω, κἂν ἀπωλετο, κἂν κατεδικάσθη. Οὐ μόνον δὲ ἐκείνης
 αὐτὸν τῆς ὁρμῆς ἐξαιρεῖται ὁ χιλιάρχος, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς

γίνεται, ὥστε ἀκινδύνως διασωθῆναι μετὰ τοιαύτης παραταξίως καὶ ὅπως, ἅκως ἐταχὲ γὰρ αὐτὸς καὶ προσκλεισθεμένος ὅσοι τινὲς τῶν ἐκκτονταρχῶν, εἶπεν· Ἐτοιμασάτε μοι στοχαστικὰς διακασίους, ὅπως πορευθῶσιν εἰς Κιισαρρεῖαν, καὶ ἰππεῖς ἐδόμηκοντα, καὶ θεξιολαβούς διακασίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς νυκτός· κτήνη τε παρυστήσαι, ἵνα, ἐπιδήλοσιντες τὸν Πυλόν, ἀγγαγῶσι πρὸς Φιλίππας τὸν ἡγεμόνα γαλικῆς ἐπιστολὴν, περιεχούσαν τὸν τοιοῦτον τοῦτον Κλαύδης Λυσίας τῷ κρατιστῇ ἡγεμόνι Φιλίππῃ χαιρεῖν. Τὸν ἄνδρα τοῦτον, συλλεθῆντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ μελλόντα ἀναφρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐπιστάς σὺν τῷ στρατελλικτῇ ἐξελομην αὐτόν, μήλω, ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι βουλομένος δε γινῶναι τὴν αἰτίαν, ὃ ἦν ἐνεκαλοῦν αὐτῷ, κατηγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν. Ὁ, εὑρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μίθην ἄξιον θανάτου ἢ δέσμων ἐγκλημὰ ἔχοντα. Μιθῆς τις δὲ μοι ἐπέβουλη, μελλεῖν ἔσεσθαι εἰς τὸν ἄνδρα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἐξαυτὶς ἐπέμνα πρὸς σε, παρεγγεῖλκας καὶ τοῖς κατηγοροῖς λεγέμενα πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ. Ἐξώσω αὐτόν. Ὡρα καὶ τὴν ἐπιστολὴν ποιολογίαν ἔχουσαν μὲν ὑπὲρ αὐτοῦ, (« οὐδὲν γὰρ, φησὶν, εὑρον ἄξιον θανάτου ἐγκλημὰ ἔχοντα, αὐτὸν κατηγόριαν δὲ κατ' ἐκείνων ἢ κατὰ τοιοῦτον οὕτως ἰθαπατῶν καὶ πρώτον μὲν φησὶν ὅτι αὐτὸν μελλόντα ἀναφρεῖσθαι ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἐξελομην, αὐτὰ προστίθεται ὅτι αὐτὸν κατηγαγον πρὸς αὐτούς, αὐτὸν οὐδ' οὕτως εἶπον τι ἐγκαλέσαι ἐκείνους. καὶ δεῦν ὑπὲρ τοῦ προτέρου καταπλάγναι καὶ κατασχυνθῆναι, καλὴν ἐπιχειροῦσιν ἀνελεῖν, ὥστε καλὴν ἀμεινότερον γενέσθαι τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ λόγον. Καὶ τι δεῖποτε τοὺς κατηγοροὺς πείπει; ἵνα ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ἵνα ταῦτα ἀκρεβέστερον γυμναζέται, ἀλῶος γενῆται Ἰσώμεν τοῖνυν ἀνωθεν τὰ εἰρημνῶν αὐτῶν, φησὶ Φαρισαῖος εἰμι. αὐτὸς εἶπεν, ὥστε αὐτοὺς πιστάσασθαι. Εἶτα, ἵνα μὴ δοξῇ κολακεῖν, ἐπαγεῖ αὐτὸν Περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστασεως νεκρῶν ἐγὼ κρινομαι. αὐτὸν ἀπὸ τῆς κατηγορίας αὐτῶν καὶ τῆς διαβολῆς συνηστῆσιν αὐτόν. αὐτὸν Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λεγούσι μὴ εἶναι ἄγγελον, μητε πνεῦμα αὐτῶν. Οὐδὲν ἀσώματος κατὰ Σαδδουκαῖοι, ταχὰ οὐδὲ τὸν Θεόν, παγεῖς τινες ὄντες, οὐδὲν οὐδὲ ἀναστασιν βούλονται εἶναι πιστεύειν. αὐτὸν καὶ ἀλαστούντες, φησὶν, οἱ γραμματεῖς

τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων, διεμάχοντο λέγοντες Οὐδὲν κακὸν εὗρισκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. »

§. γ'. Ὅρα· ἀκούει καὶ ὁ χιλιάρχος δι' αὐτὸν ἀπῆλλαξαν ἐγκλημάτων οἱ Φαρισαῖοι, καὶ ἐψηφίσατο ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ μετὰ πλείονος παρήρησας ἀρπάξει αὐτὸν καὶ αὐτὰ δὲ εἰρημένα Παύλῳ φιλοσοφᾷς ἔγινε. « Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτι ἐπιστάς αὐτῷ ὁ Κύριος, εἶπε· **Θάρσει, Παῦλε·** ὥς γὰρ διεμαρτυρῶ τα περὶ ἐμοῦ εἰς Ἱερουσαλὴμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι. » Ὅρα ποσὴ ἢ παρακλησις· πρῶτον αὐτὸν ἐπαινεῖ, εἶτα οὐκ ἀφίησιν οὐδὲ το αὐτὸν δὴλον τῆς ἀποδημίας φοβηθῆναι τῆς ἐπὶ Ῥώμην ὥς εἰ ἐλεγεν· « Οὐκ ἀπέλευσθαι μόνον κακίῃ, ἀλλὰ καὶ τοσαύτῃ γρήσῃ παρβύσια » Ἐντεῦθεν οὐχ ὅτι σωθῆτετα. ἔδηλοῦτο, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐπὶ μεγάλοις μαρτυρήσει στεφάνοις ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει διὰ τι δὲ αὐτὸν ἡ ἐμπεισίῃ εἰς τὸν κίνδυνον ἔφανη αὐτῷ Ὅτι αἱ ἐν ταῖς θλίψεσι παρακαλεῖ ὁ Θεός, (τοτε γὰρ ποθεινότερος φαίνεται,) καὶ ἐν τοῖς κινδύνοις ἐγγυμναεῖ ἡμᾶς ἄλλως δὲ τοτε μὲν ἐν ἀνίσει ἦν, ἀφίθεις τῶν δεσμών, νῦν δὲ ἐμελλεν αὐτὸν διαδείχσθαι δεινὰ. » Ὅτι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς, φησί, μὴ φαγεῖν, μὴδὲ πνεῖν. » Βαβαί, ποσὴ μανία! ἑαυτοὺς τῷ ἀνεθεμασί υποβάλλουσιν ἀλογιστως. « Ὅπως καταγαγῇ αὐτὸν, φησί, πρὸς ὑμᾶς, ὥς μέλλοντας ἀκριβεστερον διαγινώσκειν τὰ περὶ αὐτοῦ » Τι λέγεις; οὐχὶ δευτερον πρὸς ὑμᾶς ἐδημηγόρησιν; οὐχὶ Φαρισαῖον ἑαυτὸν εἶπε; τι οὖν το περιτόν; Οὕτως οὐδὲν ἐφοβοῦντο, οὐ δικαστήρια, οὐ νόμους οὕτως οὐδὲν αὐτοῖς ἀτολμητὸν ἦν καὶ τὴν γνώμην ἐισαγούνται, καὶ τὴν πράξιν ἐπαγγέλλονται. « Ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου τὸ ἐνεδρὸν » Τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ οἰκονομίας ἦν λοιπόν, τὸ μὴ συνιδεῖν αὐτοὺς ὅτι ἀκούσεται Τι οὖν ὁ Παῦλος; Οὐκ ἐθρουδύθη, ἀλλὰ συνῆδεν ἐπὶ Θεοῦ ἐστὶν ἔργον τοῦτο, καὶ τὸ πᾶν ἐπ' αὐτὸν βίβας, εἶχεν ἐξ ἔργου τὴν σωτηρίαν. Καὶ σκόπει πῶς εἰς ἀγαθὸν πάντα ὁ Θεὸς ὠκινόμησεν Εἶπεν ὁ νεανίας τὴν ἐπιβουλήν, ἐπισταύθη, καὶ οὕτω λοιπὸν διασώζεται Παῦλος. Καὶ εἰ ἀφίθη, φησί, τῆς αἰτίας, διὰ τί τοὺς κατηγόρους ἐπέμψαν· Ὡστε ἀκριβεστεραν γενεσθαι τὴν ἔξετασιν· ὥστε μᾶλλον καθαρῆναι τὸν ἄνθρωπον Τοιαῦται αἱ τοῦ Θεοῦ οἰκονομίαι· δι' ὧν βλαπτόμεθα, διὰ τούτων ὠφελούμεθα. Οὕτω καὶ ἰωσὴφ ἐπιβουλεύετο ὑπὲρ τῆς δεισπονής, καὶ ἐδόκει μὲν

ἐπιβουλεύειν, ἐπιβουλεύοντα δὲ ἐν ἀσφαλείᾳ κατεστήσιν αὐτὸν τῆς γὰρ οικίας, ἐνθα τὸ θῆρτι ἐκείνο ἐτρέφετο (Γεν. α'β'), πολλῶ τὸ δεσποτῆριον ἡμιώτερον ἦν ἐκεῖ· μὲν γὰρ ὦν, εἰ καὶ ἐν θεραπείᾳ ἦν, ἀλλ' ἐν φόβῳ διηγεῖται μὴ ποτὶ ἐπιβῆται ἡ δεισιπνοῖα, καὶ δεσποτῆριον χαλεπωτέρον ὁ φόβος αὐτῷ ἐπέκειτο, μετὰ δὲ τὴν κατηγορίαν ἐν ἀδείᾳ λοιπὸν καὶ ἡσυχία ἦν, ἀπαλλαγείς ἐκεῖνός τοι τοῦ θηρίου καὶ τῆς ἀσχημασύνης καὶ τῆς ἐπιβουλῆς· βέλτιον γὰρ αὐτῷ ἦν τεταλαιπωρημένοις ἀνθρώποις συνεῖναι, ἢ μακρομένη δεισιπνοίᾳ. Ἐνταῦθα μὲν οὖν παρεμβάτετο ἑαυτὸν, ὅτι διὰ σωφροσύνην ἐνεπίσειν, ἐκεῖ δὲ ἐδίδουκε μὴ περὶ τὴν ψυχὴν λαβὴ τὴν πλῆγην οὐδὲν γὰρ ἐπαγχεστέρον ἐρωμένης νεψ μὲ βουλομένης, οὐδὲν ἐναγχεστέρον, οὐδὲν βαρύτερον πάντων δεισμῶν τοῦτο γὰρ πώτερον· ἴσταντες οὐκ εἰς δεσποτῆριον ἐνεπίσειν, ἀλλὰ δεσποτῆριον ἀπ' ἐλαφρῆς ἐξεπολεμῶσιν αὐτῷ τὸν δεσπότην, ἀλλὰ κατελάβε τον Θεόν, οἰκειότερος αὐτὸν κατέστησε τῷ ὄντως Δεσποτῇ τῷ ἀληθινῷ· ἐξέβαλε τῆς ἐπιστατίας τῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἀλλ' ὥκειωσε τῷ Δεσποτῇ. Πάλιν οἱ ἀδελφοὶ ἐπώλησαν, ἀλλ' ἀπ' ἡλπίσαν αὐτὸν συνοικούντων ἐλπίρων, φθόνου καὶ βασκανίας πολλῆς, ἐπιβουλῆς καθημερινῆς, μακρὰν κατέστησαν αὐτὸν τῶν μισούντων· τί γὰρ τοῦτου χεῖρον, ὅταν τις ἀδελφοῖς φθονοῦσι συνοικεῖν ἀναγκάζεται, ὅταν οἱ ὑπορίσῃς ἢ, ὅταν ἐπιβουλεύηται. Ἄλλοτε ἕτερα μὲν ἔπαινον καὶ εὐτοὶ κακίαν, ἕτερα δὲ φκονομεῖτο ὑπὲρ τοῦ δικαίου μεγαλὰ. Ὅτε ἦν ἐν τιμῇ, τότε ἦν ἐν κινδυνῷ· ὅτε ἦν ἐν αἰτίᾳ, τότε ἦν ἐν ἀσφαλείᾳ· οὐκ ἐμνημόνευον αὐτοῦ οἱ εὐνοῦχοι καὶ καλῶς, ἵνα λαμπρότερα γένηται τῆς ἐξόδου ἢ υποθεσίας, ἵνα μὴ γάρ τι ἀνθρωπίνῃ, ἀλλ' οἰκονομῇ θεῷ τὸ πᾶν λογίζεται, ἵνα εὐκαιρῶς εἰς χρῆσιν καταστάς ἐξαγαγῇ, ἵνα μὴ εὐεργετῶν, ἀλλ' εὐεργετούμενος αὐτὸν ἐκβάλῃ τοῦ δεσποτῆριου ὁ Φαραὼ· οὐκ εἶδε δεῦλον γενεσθαι τὸ δῶρον, ἀλλ' εἰς ἀναγκὴν καταστήναι τὸν βασιλεῖα· εἶδε φανερὰν αὐτοῦ γενεσθαι τὴν σοφίαν· διὰ τοῦτο λαμβάνει ὁ εὐνοῦχος, ἵνα μὴ λάθῃ Αἴγυπτος, ἵνα μὴ ἀγνοήσῃ αὐτὸν ὁ βασιλεὺς. Εἰ τότε ἐξηνείχθη, ἴσως ἂν καὶ ἐπεθύμησεν ἀπελθεῖν εἰς τὴν αὐτοῦ· διὰ τοῦτο μωρίας ἀνάγκαις κατεχεται, πρῶτον τῇ δεισποτείᾳ, δεύτερον τῷ δεσποτῇ, τρίτον ἐν τῇ βασιλείᾳ, ἵνα ταῦτα οἰκονομηθῇ. Καθὰπερ οὖν τινα γενναῖον πῶλον ἐκπερδῆσαι βουλομένον πρὸς τοὺς αὐτοῦ, κατεῖχεν ὁ Θεός· ἐκεῖ δὲ αἰτίων ἐνδύ-

ζων. Ὅτι γάρ ἐπιθυμῇ τὸν πατέρα ἰδεῖν καὶ ἀπαλαχθῆαι τῆς δούλης
δῆλον ἐκ τοῦ καλεῖται αὐτὸν ἐκεῖ.

§ ὁ Βουλεσθε καὶ ἑτέρα, ἰδού μεν ἐπιβουλὰς, ἐτι ὑπερ ἡμῶν γι-
νῆται, οὐ μόνον τῷ μισθῷ ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ
τα ὑπερ ἡμῶν ποιῆν. Ἐπιβουλευτε τῷ τούτῳ πατρὶ. ὁ θεὸς ὁ τού-
του, καὶ τῆς πατρίδος ἐξηλάσε τι οὖν, καὶ αὐτὸς μακρὰν τοῦ κιν-
δύνου αὐτὸν κατεστήσει, (ἐν ἀσφαλείᾳ γὰρ καὶ αὐτὸς γέγονεν,) ἐποι-
ησε φιλοσωτηρικόν, ἐποίησεν οὖν το ἕναρ. Ἀλλ' ἐβουλευεν ἐν ἄλλο-
τρια. Ἀλλὰ παρὰ τοῖς αὐτοῦ ἀπειλῶν λαμβάνει νόμῳ, καὶ ἄξιός
φαίνεται τῷ κηδεστῇ. Ἀλλ' ἠπάτησε κάκιστος. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἰς
ἀγαθὸν γέγονεν, ἵνα πολλῶν παιδῶν γενῆται πατήρ. Ἀλλ' ἐβουλήθη
ἐπιβουλευσά. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἰς ἀγαθόν, ἵνα εἰς τὴν αὐτοῦ λοι-
πὸν ἐπανελλῇ. εἰ γάρ ἦν ἐν εὐπραγίᾳ, οὐκ ἂν οὕτως ἐπιθυμῇ τῆς
ἐαυτοῦ. Ἀλλ' ἀφίλει τὸν μισθόν. Ἀλλὰ πλείων γέγονεν. Οὕτω παν-
ταχοῦ, ὅσῳ ἐπιβουλευοντο, τοσούτῳ τα τούτων ἤνθει. Εἰ μὴ τὴν
πρεσβυτέραν ἔλαβεν, οὐκ ἂν ταχέως ἐγένετο τοσούτων παιδῶν πα-
τήρ, ἀλλ' ἐν ἀπαιδίᾳ πολλὸν ἂν εἴλασσε χρόνον, καὶ ἐπενύθησεν ἂν,
καὶ ἅπας καὶ ἡ γυνή ἐκινῆ μεν γὰρ εἰκότως ἐπένθη, ὅτι μὴ γενν-
μένη μητῆρ, οὗτος δὲ ἔχει παραμυθῆσθαι ὅτιν αὐτὴν καὶ διακρουεταί.
Πάλιν, εἰ μὴ αὐτὸν ἀπεττερῆσαι τῶν μισθῶν, οὐκ ἂν ἐπιθυμησεν
ἰδεῖν τὴν αὐτοῦ, οὐκ ἂν ἔφαιτο ἡ φιλοσοφία τοῦ ἀνδρός, οὐκ ἂν
μαλλὸν ἠκικώθησαν αὐτῷ. Ὅρα γὰρ τι ρασι. « Καταβρωσεὶ
κατεργαγὲν ἡμᾶς καὶ τὸ ἀργυρίον ἡμῶν » (Γεν. λα' ιβ').
Ἔλασε τοῦ φίλτρου τοῦτο γέγονεν αἴτιον. Δούλας εἶχε λοιπὸν ἀντὶ
γυναικῶν, καὶ ἐφιλοῖτο παρ' αὐτῶν, οὐ οὐδὲν ἴσον κτῆμα γένοιτο
ἂν. οὐδὲν γάρ, οὐδὲν τοῦ οὕτω φιλεῖσθαι παρὰ γυναῖκας καὶ φιλεῖν
τιμωτέρον. « καὶ γυνή, φησὶν, ἀνδρὶ συμπεριφερομένη. »
(Σοφ. Σιρ. κε. ι'). Ἐν τούτῳ τῶν μακαριστῶν τίθησιν ὁ σοφός.
τούτου γὰρ ὄντος πᾶς πλοῦτος, πᾶσα εὐπραγία περιεστὶν ὥσπερ
οὖν, μὴ ὄντος, τῶν ἄλλων οὐδὲν ὄφελος, ἀλλὰ πάντα ἀνατέτρα-
πται, καὶ ἀηδίας ἐστὶ μίστα καὶ συγχύσις. Οὐκ οὖν καὶ ἡμεῖς
τούτῳ πρὸ πάντων ζητῶμεν. Ὁ χρηματὶς ζητῶν οὐ ζητεῖ τούτο.
Ταῦτα ζητῶμεν, ἃ δύναται πάντα εἶναι. Μὴ γὰρ ζητῶμεν ἀπὸ
εὐπόρων, ἵνα μὴ τῆς εὐσίας ἡ ἀμετρία φροντῆμα τεκῇ τῇ γυναικί,
ἵνα μὴ τὸ φρόνημα διαφθορᾶς αἴτιον ᾖ. Οὐχ ὅρας τι ἐποίησεν ὁ θεός

πῶς αὐτὴν ὑπέταξε; Διὰ τί ἀγνώμων εἶ, διὰ τι ἀναίσθητος; Ὅπερ ἐχαριστάτο σοι ἀπὸ τῆς φασεως, τούτου συ μὴ διαφθέρῃς τὴν βοήθειαν ὥστε οὐκ εὐποροῖν δεῖ ζητεῖν, ἀλλ' ὥστε κοινωνῶν βίου λάβωμεν εἰς καταστάσιν παιδοποιίας. Οὐχ ἵνα γρηματα εἰσφέρῃ γυνή, διὰ τοῦτο αὐτὴν ἰδῶκεν ὁ Θεός, ἀλλ' ἵνα ἡ βοήθης ἡ δὲ γρηματα εἰσφέρουσα, καὶ ἐπίβουλος [καὶ δεσποινὰ αὐτὴ γυναικὶς γίνεται ἢ τάχα θηρίον ἀντὶ γυναικός.] αξιωῖσάς μετὰ διὰ τὸν πλοῦτον φρονεῖν. Οὐδὲν αἰσχροτερον ἄνδρος, οὕτω βουλευομένου πλουτεῖν· εἰ γὰρ αὐτὸ τὸ πλουτεῖν πειρασμῶν γέμει, τὸ οὕτω πλουτεῖν ποῦ θησομεν; Μὴ γάρ, εἰ τις σπανιακὶς καὶ παρα το συμβαίνειν καὶ παρα λόγον ἐπιτυχεῖ, τοῦτο ἰδῇς, (οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς ἄλλοις πραγμασί, οἷς ἀπολαύουσί τινες, καὶ ἐκ παραδόξου ἐπιτυγχάνουσι προσεγγεῖν δεῖ,) ἀλλ' αὐτὸ τὸ κατα λόγον ἰδῶμεν, εἰ μὴ μὲν καὶ αὐδίας γέμει τὸ πραγμα. Οὐκ αὐτὸς μόνος ἐν αὐδία γίνῃ, ἀλλὰ καὶ παῖδας καταισχύνεις, πένητας ἀφείς, εἰ συμβαίη προσπιλεῖν, καὶ αὕτη πολλὰς δίδως ἀφορμὰς τοῦ δευτέρῳ πάλιν προσμιλεῖσθαι νυμφίῳ. Ἡ οὖν ὁρᾷς ὅτι πολλὰς αὕτη γέγονεν ἢ πρόφασις δευτέρου γάμου, τὸ μὴ καταφρονεῖσθαι, τὸ ζητεῖν τοὺς ἐπισταμένους τοῖς ὑπαρχουσι. Μὴ δὴ τοσαῦτα ἐργαζώμεθα κακὰ διὰ γρηματα, ἀλλὰ πάντα ἀφωμεν, καὶ φυγὴν ζητῶμεν καλὴν, ἵνα καὶ ἀγαπῇς ἐπιτυχῶμεν. Οὗτος ὁ πλοῦτος ὁ πολὺς, οὗτος ὁ μέγας θησαυρός, ταῦτα τα μὲν ἀγαθὰ αὐν γένοιτο παντὰς ἡμᾶς ἀπολαύσαι δυνάτως, καὶ κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ ζῆσαι, ἵνα καὶ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν δυνήθωμεν ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δοξα, κράτις, τιμὴ, ὦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ Ν°. 50.

(Κεφ. κγ' στίχ. 31.) — «Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς ἀνλαβόντες τὸν Πυλόν, ἤγαγον διὰ νυκτὸς εἰς τὴν Ἀντιπατριδα. Τῇ τε ἐπαύριον εἰσπλύνοντες τοὺς ἵππους πορεύεσθαι συν αὐτῷ, ὑπεστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολὴν· οἳ τινες, ἐλθόντες εἰς τὴν Καισαρείαν, καὶ ἀναδοῦντες τὴν ἐπιστολὴν τῷ ἡγεμόνι, παρεστήσαν καὶ τὸν Πυλόν αὐτῷ. »

§. α'. θαλάπερ βασιλεῖα τινὰ δορυφόροι παρεπεμπὸν μετὰ τοσούτου

παλθούς και ἐν νυκτι, φοβούμενι τοῦ ὄντου τὴν ἐργάνην τῆς ἐρηξῆς. Ἐπει οὖν τῇ πυνέσει αὐτοὶ ἐξέβλασαν, τότε ἀφίστανται. Οὐκ αὖν ὁ οὐχ ἄλλος μὲν τούτους αὐτὸν τρεφείας, ἐξέπιμψεν, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς οὐκ ἦν αὐτῷ κατεγνώκως, καὶ ἐκείνων ἴδε, το φονικόν. « Ἀναγνόντες οὖν ὁ γερμῶν, καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχίας ἐστὶ, καὶ τυθεμένο, ὅτι ἀπὸ Κιλικίας, ὀλλισισμῶν σου, εἶρη, ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου παρεγγύονται. Ἐκείλευτε τε αὐτὸν ἐν τῷ ποικιλωρίῳ τοῦ Ἡρώδου φυλακισσέσθαι » Ἡδὲ ἀπελογησατο ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ Λυσίας ἀλλ' ὅμως καὶ ἐπὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐπιθενται, καὶ προκαταλαμβάνουσι τὸν ἀκροατὴν, καὶ πάλιν ἐπὶ δίσμα βάλλεται, καὶ ἀκούει πῶς ἐπαγγέλλεται.

(Κεφ. αὐ. στίχ. 1.) — α Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀννίας μετὰ πρεσβυτέρων καὶ ρητορῶν Τερτυλλίου τινος, οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου » Ὅρα πῶς οὐδ' οὕτως ἀπεστήσαν, ἀλλ' ἔρχονται, μωροὶ κωλύμασι καίτοι κωλύμενοι, ὥστε καλεῖ κατασχέσθαι » Κλιθέντος δὲ αὐτοῦ, ἤρξατο κατήγορεῖν ὁ Τερτυλλίος, λέγων· Πολλῆς εἰρηνης ταχύνοντες διὰ σοῦ, καὶ κατορθώματων γινόμενων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντη τὸ καὶ πανταχοῦ ἀποδοχομένη, κρατίστε Φίλι, μετὰ πίστες εὐχαριστίας. Ἴνα δὲ ἐπὶ πλέον σε ἐγκοπτῶ, παρηκολῶ ἀκούσαι συντόμως ἡμῶν τῇ σὴ ἐτίκειαι » καὶ μὴ ὅμως τούτῳ τιποιηκῆται, ῥητορὸς οὖν τι εἶπει, Ὅρα πῶς καὶ αὐτὸς εὐθὺς ἐκ προνομιῶν ὡς νεωτεροποιον καὶ στασιαστὴν βούλεται παραδοῦναι, καὶ τοῖς ἐπαινοῖς προκαταλαμβάνει τὸν δίκαστῆν. Εἶτα, ὡς πολλὰ ἔγων εἶπειν, παρατρέχει, καὶ μόνον τούτῳ λέγει » Ἴνα δὲ ἐπὶ πλέον σε ἐγκοπτῶ. » Ὅρα πῶς ἐκ ἐπιθυμίας ἐμβαλλει κολαπτικῶς τὸν δίκαστην, εἰ γὰρ ἔμελλε τὸν τὴν οἰκουμένην ἀνατρέποντα καθέξιν, καὶ ὡς ἐπὶ κατορθώματι φρονοῦσι μεγάλῳ » Ἐκρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τούτον λοιμὸν, καὶ κινουῦντα στασεις πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστατὴν τε τῆς τῶν Ναζωραίων αἵρεσεως, ὃς καὶ τὸ ἱερόν ἐπειρασσε βεβηλώσαι, ὃν καὶ ἐκράτησαμεν, καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελησάμεν κρίναι. Περελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλιάρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε, κελεύσας τοὺς κατήγορους αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπὶ σοῦ.

πκο' οὐ δυνήσῃ αὐτός, ἀνακρίνας περὶ πάντων τούτων, ἐπι-
 γινῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ. » α Τοῖς κατα τὴν οἰ-
 κουμένην, φησιν, Ἰουδαίαις στίσεις κινουντά. » ἢ ὡς λοιπὸν
 λοιπὸν καὶ κοινὸν ἔχον τὸ ἔθνος διαβαλλουσι πρωτοστατήν τε
 τῆς τῶν Ναζωραίων (καρτέως) ἑσσεῖται τούτο ἵκονε διστον εἶναι, τὸ
 τῶν Ναζωραίων] διὸ καὶ τὸν πατήρα, καὶ ἀπὸ τούτου παλιν δι-
 βαλλὸν αὐτὸν ἢ γὰρ Ναζαρεθεύτης ἦν. α Καὶ εὐρόντες, » φησίν.
 Ὅρα πῶς κακουργῶς ὡς διαφύγοντα συκοφαντοῦσι, καὶ μόλις ἐπι-
 τυγχόντες, καίτοι ἑπτὰ ἡμέρας ἐγώ. » ἐν τῷ ἱερῷ. α* Ὅν καὶ ἐκρατή-
 σαμεν, καὶ κατα τὸν ἡμετέρον νόμον ἠδελίσσαμεν κρίναι. »
 Ὅρα πῶς καὶ τὸν νόμον ἁρξάμεσιν, εἰ γὰρ μὴ τοῦτο νόμου ἦν, τὸ
 τύπτειν, τὸ ἀναιρεῖν, τὸ ἐνέδρα ποιῆν. Εἰτα καὶ τοῦ Λυσίου κατη-
 γορία. α Παρελθόντες δὲ Λυσίας ὁ χλιαρχος μετὰ πολλῆς θίας
 ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπτήγαγεν. » οὐ προσῆκον αὐτῷ, φησί,
 πρᾶγμα ποιῶν, ὅμως ἐποίησι. α Περ' οὐ δυνήσῃ αὐτός, ἀνακρί-
 νας περὶ τούτων πάντων, γινῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐ-
 τοῦ. Συνεπεθεντο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, φασκόντες ταῦτα οὕτως
 ἔχειν. » Τι οὖν ὁ Παῦλος, ἄρα ἐπὶ τούτοις σιγᾷ, Οὐδαμῶς ἀλλὰ
 παρῆρσιάζεται. παλιν, καὶ ἀποκρίνεται. (καὶ τούτο τοῦ ἡγεμόνος
 βουλευθέντος) ἐπτήγαγε γὰρ. α Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Παῦλος, νευσαν-
 τος αὐτῷ τοῦ γεγενημένου λεγείν. Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε
 κριτὴν δίκαιον τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπισταμένος, εὐθυμότερον τὰ
 περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι, δυναμένου σου γινῶναι ὅτι οὐ πλεί-
 στος εἰσι μοι ἡμέρῃ δέκα δύο, ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσιων ἐν
 Ἱερουσαλὴμ. καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὐρόν με πρὸς τινα διαλε-
 γομενον ἢ ἐπισύστασιν ποιῶντα ὄχλων, οὔτε ἐν ταῖς συναγω-
 γαῖς, οὔτε κατα τὴν πόλιν. οὔτε παραστήσαι νῦν δύνανται,
 περὶ ὧν νῦν κατηγοροῦσί μου. » Οὐκ ἔστι ταῦτα κολακείας τὰ
 ῥήματα, τὸ μαρτυρῆσαι τῷ δικαστῇ δικαιοσύνην, ἀλλ' ἐκείνα μάλ-
 λον, τὸ εἰπεῖν. α Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ. » Τί
 οὖν ἀδίκως στασιάζετε; Σκοπεῖ δὲ ἐκεῖνοι πρὸς ἀδίκαν παρώρων,
 οὗτος τὸ δίκαιον ἐζητεῖ, διὸ καὶ ἔλεγεν. α Εὐθυμότερον τα περὶ
 ἐμαυτοῦ ἀπολογουμένη. » ἢ εἰπεῖν γὰρ ἀπὸ τοῦ χρόνου ἰσχυρίζεται
 κ' ἐκ πολλῶν ἐτῶν γὰρ, φησίν, ὄντα σε κριτὴν ἐπισταμένος. »

Καί τι τοῦτο πρὸς ἀπόδειξιν συνετελεῖν; Μίγα· δεικνύσι γὰρ ὅτι καὶ αὐτός οἶδε μὴδὲν ὡς κατηγορεῖται πεποιηκός. Εἰ δὲ ἐπιστάταιν ποτε ἐκινῆσαι, ἐγνώσκων ὧν, κριτὴς ὧν, καὶ τὸ τοιοῦτον αὐτὸν οὐκ ἐλάτθαναι. Εἰτα, ἐπεὶ ὁ κατηγορὸς οὐδὲν εἶχε δεῖξαι ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅρα τι φησὶ «Τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην πᾶσιν Ἰουδαίοις,» φηδὺς ἐπὶ βελθεῖ συντίθεις. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος, ἐντεθὲν αὐτὸν ἀφελίων, ἃ προσκυνήσαν ἀνέστην ὡς λέγει, μονοθεοῦ ἀπολογουμένου διὰ τοῦτο ὅτι τοιοῦτον ἀπέχω τοῦ στασεῖς κινεῖν· καὶ τούτῳ ἐνδιαιτρεῖται τῷ δικαίῳ, ὅπερ ἦν ἴσχυρόν ἐπαγεῖ γάρ «Καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ, οὔτε ἐν τῇ πόλει, οὔτε ἐν τῇ συναγωγῇ εὗρόν με πρὸς τινὰ διαλεγόμενον ἢ ὅπερ ἦν καὶ ἀληθὲς ἡ κακίος μὲν ἃ πρωτοστατὴν ὡς φησὶ, καθάπερ ἐπὶ μάχης καὶ συστάσεως, οὗτος δὲ ὅρα πως ἐπικλω, ἀποκρινετα·» «Ὁμολογῶ δὲ τοῦτο σοί, ὅτι κατὰ τὴν ὁδόν, ἣν λεγουσὶ αἵρεσιν, οὕτω λατρεύω τῷ πατρίῳ Θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ νόμον καὶ ἐν τοῖς προφῆταις γεγραμμένοις, ἐλπὶς ἔχων εἰς τὸν Θεόν, ἦν καὶ αὐτοὶ προσερχόνται, ἀναστασὶν μέλλειν ἔσεσθαι νεκρῶν, δικαίων τε καὶ ἀδίκων.»

§ β'. Ὅρα ἐρωτῶν αὐτὸν ἐκεῖνοι, οὗτος συνιστάγει, καὶ οἰκεῖν ἑαυτὸν τῷ νόμῳ ὃν ἀπολογεῖται καὶ βίβαιῶν δ' εἶπεν, πάλιν ἐπαγε· «Εἰ τοῦτο δὲ καὶ αὐτὸς ἀσκή, ἀπροσχοπὸν συνειδῆσαι ἔχων πρὸς τὸν Θεόν καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους διὰ παντός. Δὲ ἐστὶν δὲ πλείονος παρεχόμενος, ἐλεηλοσυνᾶς ποιῶν εἰς τὸ εὖ, μου καὶ προσφύτας, ἐν αἷς εὗρον με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ οὐ μετὰ ὀργῆς, οὐδὲ μετὰ θυμῶν τινός.» Τὸν ἀνέβης, τ. ἡλθες «Προσκοπήσῃ, ἐλεηλοσυνᾶς, φησὶ, ποιῆσαι ὡς τε τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐπιστάτωδός. Ῥῆτα καὶ ἐκδίδει αὐτῶν τὸ πρόσωπον, λεγὼν ἀδυσμίστως· «Εἰ αἷς εὗρον με τινες τῶν ἀπο τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι οὗς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι, καὶ κατηγορεῖν εἴ τι ἔχουσιν πρὸς με. Ἡ αὐτοὶ οὗτοι εἰπκτώσαν, εἴ τι εὗρον ἐν ἐμοὶ ἀδικήμα, στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου· ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς, ἧς ἐκεκοῦσα ἐστὶς ἐν αὐτοῖς, ὅτι περὶ ἀναστασεως νεκρῶν ἐγὼ σήμερον κρινομαι ὑφ' ὑμῶν.» Τοῦτο περισυῖα δικαιωμάτων, μὴ φοβέσθαι τοὺς κατηγοροὺς, ἀλλ' ἔτι μόνον εἶναι πᾶσι διδόντα λόγον· «Περὶ ἀναστασεως νεκρῶν ἐγώ

σήμερον, φησί, κρίνομαι » καὶ οὐδὲν εἶπεν ὢν εἶχεν ἱκανῶς εἰ-
πεῖν, ὅτι ἐπεδιδόσαντο, ὅτι κατεργάζοντο, ὅτι ἐνεδύοντο ποιεῖσαι,
ταῦτα γὰρ παρ' ἐκείνων λαμβάνεται γενεσθαι παρὰ δὲ τούτου, καὶ
κινδύνου ὄντος, οὐκ ἔτι, ἀλλὰ σὺν, καὶ μὲν ἀπολογεῖται, καίτοι
μυρία ἔχων εἰπεῖν. Γούτο αὖτε καὶ ἐν ἡσυχαστείᾳ ἵσται λαμπρὸν, γὰρ
μετὰ τῶσαυτης ἐλθεῖν παρταξέως. « Ἐν οἷς εὐρον με, φησιν, ἡ-
γνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ » Πῶς οὖν ἐβδιδόσαντο, οὐ γὰρ ἦν τοῦ αὐ-
τοῦ καὶ ἀγνίσθαι καὶ προσκλίνειν, καὶ διὰ τοῦτο ἐργεῖσθαι καὶ βοη-
θεῖν. Τοῦτο καὶ δικαιολογίας ὑποψία ἔχει το μὴ εἰς μακρὸν ἐπι-
πτεῖν τὸν λόγον ἵαν καὶ χαρίζεται τῇ ὁ καστὶ Ἐμο. οἱ δοκεῖ κα-
κίονος συστῆλαι τὴν ἀπολογία. ΑΛΛ' ἴδωμεν ἀνωθεν τὰ εἰρημένα
Ἐπειδὴ πρὸ τούτου, μακρὰ ἐδημηγόρηται, ὁ Γερμανός, δὲ κενὸς ὅτι
ἐγκόπτεται, οὐκ εἶπεν. « Ἀκούσαν τοῦ τραγματος, » ἀλλ' ἵνα
σε μὴ ἐπι πλείον ἐγκοπῶ, παρεκκλῶ ἀκούσαι σε ἡμῶν τῇ σῇ
ἐπεικεία. » Ταχὺ θεράπειαν οὕτω τὸν λόγον καταταλαιχθεῖ. ἢ καὶ
ἀληθῶς ταῦτο ἐπείκει τιμωρεῖν, εἰ, παρὸν πολλὰ μετὰ ὑπὲρ τοῦ
μὴ ἐνδύσθαι οὐκ εἶπε τις λέγει. « Ἐξομέν γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον
λοιδὸν ὅς, φησὶ, καὶ το ἱερὸν ἐπύρασε θεοβήλωται » Οὐκοῦν
οὐκ ἐβδιδόσαντο. Τὶ οὖν, εἰ ἀλλ' αὐτοῦ τούτο ἐποίησε. Οὐδαμῶς ἢ
γὰρ ἂν καὶ εἴπε οὐκ εἶπε ἐπείκεισε » μὲν λέγει, τὸ δὲ πῶς, οὐ
προστίθεται καὶ τὰ μὲν κατὰ Παύλον οὕτως ἐπὶ τῶν, ὅρα δὲ τὰ αὐ-
τῶν πῶς ἔλαττοι. « Ὅν καὶ ἐκρατήσαμεν, φησὶ, καὶ ἠβελήσα-
μεν κρίνειν κατὰ τὸν ἡμετέρον νόμον. Προεβλήθη δὲ Λυσίας ὁ
χιλίαρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀτήγαγεν. »
Ἐνταῦθα δὲ κενὸς ὅτι καὶ ἐπηρεάζονται, εἰς δικαστήρια ἐρχόμενοι
ξένα, καὶ ὅτι οὐκ ἂν ἠνωλῆσαν αὐτόν, εἰ μὴ ἐκείνος ἤνα' κασε,
καὶ ὡς οὐ προσήκειν αὐτῷ ὁρᾶται τὸν ἄνδρα καὶ γὰρ τὰ ἀδικημα-
τα πρὸς τῆς ἡ, καὶ τὸ δικαστήριον παρ' ἡμῶν εἶδει γενεσθαι. Ὅτι
γὰρ ταῦτο ἐστίν, ὅρα τὸ εἶπεν. « Μετὰ πολλῆς, φησὶ, βίας » βία
γὰρ τοῦτο ἐστὶ. « Παρ' αὐτῷ δυνήσῃ γυνῆτι. » Οὐδὲ κατηγόρησαι
τολμῇ, (συγγνωμονικὸς γὰρ αὐτὸς ἔτι,) οὐδὲ ἀπλῶς παρέρχεται.
Εἶτα πάλιν, ἵνα μὴ δοξῇ ἡμῶν εἶναι, αὐτὸν ἐφ' ὅσῃσιν ἑαυτοῦ κατηγό-
ρον τὸν Παῦλον. « Παρ' αὐτῷ, φησὶ, δυνήσῃ ἀνακρινῆς περὶ πλῆθυν
τούτων ἐπιτῆναι. » Εἶτα καὶ μαρτυρεῖ τῶν εἰρημένων. « Συνε-
πέθεντο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, φασκόντες ταῦτα οὕτως εἶχειν »

Οἱ κατήγροι, αὐτοὶ καὶ μάρτυρες καὶ κατήγροι. Ἀλλ' ὁ Παῦλος ἐξ ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κρίτην ἐπισταμένος δίκαιον » ἀποκρίνεται. Οὐκ ἄρα ξένος τις ἐστίν, οὐδὲ ἀλλοτρίος, οὐδὲ κωτερόποιος, εἴ γε ἐκ πολλῶν ἐτῶν οἶδε τον δικάστην. Ἡ. καλῶς ἐπηγάγε τὸ « δίκαιον, » ἵνα μὴ πρὸς τὸν ἀρχιερεῖα ἴδῃ, μὴδὲ πρὸς τὸν ὄχλον, μὴδὲ πρὸς τὸν κατήγρον. Ὅρα πῶς οὐ προσηύθη εἰς Ἰδριν, καίτοι γε καὶ ἀνάγκης οὕτης « Πιστεύων, φησι, πᾶσι τοῖς κατὰ νόμον » Τοῦτο εἶπε, δείκνυς ὅτι οὐκ ἂν ἄνθρωπος, πιστευῶν ἀνάττασιν Ἰσραὴλ, τοιαῦτα πράξειε ποτε, ἦν καὶ αὐτοὶ οὗτοι ἐκδεχόνται. Οὐκ εἶπε περὶ τοῦ τῶν δὲ πιστεύουσιν τοῖς ἐν τοῖς προφηταῖς γεγραμμένους, (οὐδὲ γὰρ ἐπιστεύων,) ἀλλ' οὗτος παρὶν ἐπιστενεν, οὐκ ἐκείνοι πως δέ, μακροῦ ἂν εἴη λόγου τανῶν λεγῖν. Τοιαῦτα εἶπε, καὶ οὐδαμοῦ τοῦ Χριστοῦ μνηνῆται. Ἐνταῦθα δέ, « πιστεύων » εἰπὼν, καὶ τὰ κατὰ τὸν Χριστὸν ἐπηγάγεν, ἀλλὰ τίως τῇ τῆς ἀναστάσεως ἐνδιατρίβει λόγῳ, ὃ κοινὸν ἦν αὐτοῖς ὄψμα, καὶ πάσης στάσεως ὑποψῶν ἀνηρι. Εἶτα καὶ ἡ αἰτία τῆς αὐτοῦ « Ἐλεημοσύνας, φησι, καὶ προσφοράς ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου, παρεγενομένη, » καὶ τοῦτο « δι' ἐτῶν καὶ οἰῶν » Πῶς ἂν οὖν ἐταρξεν, οἷς ὥστε ἐλεημοσύνην ποιῆτα, τοσαύτην ἔλαβεν ὄφον; « Οὐ μετὰ ὄχλου, φησιν, οὐδὲ μετὰ θορύβου » Πικταχρὺ τὴν στασιν ἀναρεῖ. Καλῶς δὲ καὶ προσκαλεῖται τοὺς κατήγρους, τοὺς ἀπὸ τῆς Ἀσίας, λεγῶν « Οὐς δεῖ ἐπὶ σοῦ κατηγορεῖν, εἴ τι ἔρχεν πρὸς με » Οὕτως θάρρει καθαρὸς εἶναι πρὸς ἃ κατηγορεῖτο, ὅτι καὶ προσκαλεῖται αὐτούς. Οὐ τοὺς ἀπὸ τῆς Ἀσίας δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐξ Ἱερουσαλήμ οὐκ ἐκβάλλει κατηγορεῖν, ἀλλὰ καὶ τούτους προσκαλεῖται παλιν, ἐπαγῶν « Ἡ αὐτοὶ οὗτο, ἐπιτιώσαν » καὶ γὰρ διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς διέκρινοντο, ὅτι τῇ ἀναστάσει ἐκφυττε. Ἡ. καλῶς οὕτως ἐπικαλεῖ τούτων γὰρ δεχθέντες, ευκολῶς καὶ τὰ τοῦ Χριστοῦ ἐπεισηγετο, ὅτι ἀνίστη. « Τί εὗρον, φησιν, ἐν ἐμοὶ ἀδικημα, σταντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, » « Ἐν τῷ συνεδρίῳ » εἶπε, δείκνυς ὅτι οὐδὲν εἶρον, οὐχὶ κατ' ἴδιαν τῆς ἐξετάσεως γενομένης, ἀλλὰ παρόντος τοῦ πληθους καὶ ἀκρίβως ἀνακρίνοντος.

§ γ' Ὅτι δὲ ταῦτα ἀληθῆ, λέγω, μαρτυροῦσιν οἱ περὶ τούτου ἐγκαλούντες. Διὰ τοῦτο καὶ εἰλεγει « Ἐν τούτῳ δὲ αὐτὸς ἀσκέ, ἀπροσχοποι συνειδῆσθαι ἐχὼν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀν-

θρώπους· ἢ ἡ τελεία γὰρ αὕτη ἀρετή, ὅταν μὲν ἀνθρώποις διδω-
 μεν λάβας, καὶ παρὰ Θεῷ σπουδαζώμεν εἶναι ἀπροσκοποι. « Ἦς
 ἐξεκραξεν, φησὶν, ἐν τῷ συνεδρίῳ. » καὶ τὴν βίαν αὐτῶν ὁλοῖ
 ἐκ τοῦ εἰπεν· « Ἐξεκραξεν, ἡ ὥσανει ἔλεγεν. » Οὐκ ἔχουσιν εἰπεῖν
 ὅτι προσχηματὶ ἐλεημοσύνης ταῦτα ἐποιεῖς· οὐ γὰρ μετὰ ὄχλου
 οὐδὲ μετὰ ὄρουβος τοῦτο ἐποιεῖν ἄλλως τε, καὶ ἐξετασέως γενο-
 μένης περὶ τούτου, οὐδὲν πλέον εὑρίσκειτο. Εἶδὲς ἐπιεικέαν, κινδύ-
 νων ὄντων· εἶδὲς εὐρημον γλῶτταν, καὶ πῶς ἐν ζητεῖ μόνον ἀπολύ-
 σασθαι τὰ ἑαυτοῦ, οὐχὶ κακείνους ἐγκληματι περβαλεῖν, πλὴν ἐλ-
 που ἀναγκαζοίτο, ἀπολαγόμενος, ὥσπερ καὶ ὁ Χριστὸς ἔλεγεν·
 « Ἐγὼ δαιμονιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν Πατέρα μου·
 ὑμεῖς δὲ ατιμαζέτε με. » (Ἰωάν. γ' 49.) Τούτων μνησόμεθα
 καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς Χριστὸς μνηστὴς ἦν. Εἰ τῆς με-
 φονοῦ καὶ σφαγῆς χωρησάτιν οὐδὲν εἶπεν ἐκεῖνος ἐπαγίης, τίνας
 ἂν εἴημεν ἡμεῖς συγγνωμῆς ἄξιοι, ἐν λαοῖς καὶ ἰδοῖσιν ἐκθηρεύο-
 μενοι, μισροὺς καὶ καμὲν πρὸς ἀποκαλοῦντας τοὺς ἑθνοὺς τοὺς ἡμε-
 τέρους; τίνα δὲ ἀπολογίαν ἔχομεν, ἑθνοὺς ἑλὼς ἔχοντες. Οὐκ ἀκούεις
 ὅτι ὁ τιμῶν ἑαυτὸν τιμᾷ. Ἡμεῖς δὲ αὐτοὺς ὑβρίζομεν. Ἐγκαλεῖς
 ὅτι ὑβρίζεις, τι οὖν περιπίπτεις τῷ ἐγκληματι· τι σαυτὸν πληγῇ
 περβαλλείς. Μείνων ἀπαθῆς, μείνων ἀπρωτος· μὴ, βουλώμενος ἑτε-
 ρον πληῆσαι, σαυτὸν περβαλεῖς τῷ κακῷ. Οὐ γὰρ ἀρκεῖ ἡμῖν ὁ ἑτε-
 ρος ὀρθός τις ψυχῆς, ὁ μὴδὲν κινδύνος κινούμενος, (οἶον, αἱ
 ἐπιθυμίαι αἱ ἀτοπικαί, αἱ λυπαὶ καὶ αἱ ἀθυμίαι καὶ ὅσα τοιαῦτα,) ἀλλὰ
 καὶ ἑτέρας ἐπισωρεύομεν. Καὶ πῶς δυνατόν ὑβρίζομενον φέ-
 ρειν, φησί; Πῶς δὲ οὐ δυνατόν; εἰς μοι τραῦμα ἡμῖν τικτεται ἀπὸ
 τῶν βριμάτων, μάλωπες περὶ τὰ σώματα, πᾶσι τίνων γίνεται ἡ-
 μῖν βλάβη. Ὡστε, ἂν βουλώμεθα, δυναμέθα ἐνγκαλεῖν. Θῶμεν ἑαυ-
 τοῖς νόμον μὴ ἀλγεῖν, καὶ οἴσθημεν εἰπωμεν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς·
 « Οὐκ ἔστιν ἐχθρὰς, ἀσθενείας ἔστιν. » ἀσθενείας καὶ γὰρ ὄντως
 ἔστιν· ἐπεὶ, ὅτι ἐχθρὰς οὐκ ἔστιν οὐδὲ κακοηθείας, ἔδολετο κακεί-
 νος κατασχεῖν, εἰ καὶ μαρία ἡδικοῦμενος ἦν. Ἄν τοῦτο ἐννοήσωμεν
 μόνον, ὅτι ἀσθενείας ἔστιν, οἴσθημεν, καὶ συγγνωσόμεθα μὲν ἐκείνῳ,
 πειρασόμεθα δὲ μὴ περιπεσεῖν καὶ αὐτοί. Ἐπεὶ ἐρωτῶ πάντας τοὺς
 παρόντας· « Ἄρα, ἂν ἐθελήσῃτε, αὐτῷ φιλοσοφεῖν δύνασθε, ὥστε
 φερεῖν τοὺς ὑβρίζοντας; » Ἐγώ γε οἶμαι. Οὐκ οὖν ἄκων σε ὑβρίσει

καὶ οὐ βουλομένος, ἀλλὰ ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους ἐπίσχες
 Οὐχ ἔρας τοὺς δαιμονίωντας. Ὡς περ ἐκείνος οὐκ ἀπὸ ἐγθρας τοσού-
 τον, ὅσον ἀπὸ ἀσθενείας τοῦτο σπομένη, εὐτὼ καὶ ἡμεῖς οὐκ ἀπὸ
 τῆς φύσεως τῶν ὕβριων κινουμένα, ὅσον ἀπὸ ἡμῶν αὐτῶν ἐπι. πῶς
 τῶν μαινομένων, τὰ αὐτὰ ὑβρίζοντων, φέρομεν. Πάλιν, εἰ φίλοι
 εἶεν οἱ ὑβρίζοντες ἢ καὶ μείζους, καὶ οὕτω φέρομεν, πῶς οὖν οὐκ ἄ-
 τοπον, τρεῶν μὲν τούτων ἐν τῷ, καὶ φίλων καὶ μαινομένων καὶ μεί-
 ζόνων, φέρειν, ὁμοτιμῶν δὲ ἢ καὶ ἡττόνων, μὴ φέρειν. Πολλὰκις εἶ-
 παν ῥοπή τις ἐστὶ καὶ συναρπαγὴ τοῦ τῆς μάχης καρτερώσωμεν μι-
 κρόν, καὶ τὸ πᾶν ἡττώσμεν. Ὅτω ἂν ὑβρίξῃ μείζονα, τοσούτῳ μαλ-
 λον ἐστὶν ἀσθενής Οἶδας ποτε ἀλγεῖν γρη. Ὅταν, ὕβρισαντων
 ἡμῶν, ἐκείνος σιγήσῃ (ὅτι γὰρ αὐτὸς μὲν ισχυρός, ἡμεῖς δὲ ἀσθε-
 νεῖς) ἂν δὲ τὸν ἀντικεινὸν γένηται, καὶ γάρ τινι δειλῷ ἐστεφανώθῃς, ἀνε-
 κτρυχθῇς οὐκ εἰς ἀγῶνα καταγῇς, οὐδὲ γίγνῃ καὶ ἀκτῖνος καὶ κο-
 νεως ἐπαρθῇαν ἐνεγκίων, οὐδὲ συμπλακῇς, καὶ λαβὰς ὄρους, ἀλλὰ
 θαλῆσας μόνον, καὶ καλῶς ἡ ἐτῶς, ἐλαβὼς μέγαν τὸν στεφανὸν
 καὶ οὐχ ἀπλῶς μίγαν, ἀλλὰ πολλῶς μείζονα ἐκείνων οὐ γὰρ ἐστὶν
 ἴσον ἐγθρὸν βαλεῖν ἀντιπαλόν, καὶ τῶν τῆς ὀργῆς περιγεγεσθαι βε-
 λῶν. Ἐνίκησας οὐδὲ λαβὴν ὄρους, κατέβηκας τὸ πάθος τὸ ἐν σοί,
 ἀπέσφαξας τὸ θηρίον κεινημένον, καὶ λυτῶντα τὸν θυμὸν ἐπιστο-
 μισας, καθάπερ τις ἀριστὸς νομῆς ἐμπυλίσας ἐμείλινε τῇ μάχῃ εἶ-
 ναι, οἰκείας δὲ πόλεμους. Καθάπερ γὰρ οἱ τε χειρὸς προσκαθήμενοι καὶ
 πολιορκεῖντες ἐξώθεν ἐμπυλίσας περὶ βαλλοῦσι πόλεμους, καὶ τότε
 περιγίνονται, εὐτὼ δὴ καὶ ὁ ἐνυβρίζων, ἂν μὴ τὸ ἐν ἡμῖν ἐγειρῇ
 πάθος, οὐ δυνήσεται περιγεγεσθαι. Ἐάν μὴ ἡμεῖς ἐαυτοὺς ἐμπρησώ-
 μεν, ἐκείνος οὐδεμίαν ἰσχυρὴν ἔχει. Ἐστὼ παρ' ἡμῖν ὁ τῆς ὀργῆς
 σπινθήρ, ὥστε εὐκαιρῶς ἀνάπτεσθαι, μὴ καθ' ἡμῶν αὐτῶν, μηδὲ ἐν
 ἡμᾶς μυριοῖς περιβαλῇ κακίᾳ. Οὐχ ὁρᾷτε ἐν ταῖς οἰκίαις τὸ πῦρ
 ἀποτεταγμένον, καὶ οὐ πανταχοῦ ἐξέμμενον, οὔτε ἐν χορτῷ, οὔτε
 ἐν ἱματίοις, οὔτε ἀπλῶς, ὥστε μὴ, ἀνεμῷ ἐμπνευστός, ἐξάπτεσθαι,
 ἀλλὰ, καὶν θεραπεύειν ἡμῶν ἔχει, καὶ ὁ μάγειρος ἀνακαίῃ, παραγ-
 γελία πολλῇ μὴ παρ' ἀνεμῷ, μηδὲ σαλῆος ἔγγυς, μηδὲ ἐν νυκτὶ
 τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ, ὅταν καταλάβῃ τὴν νύξ, ἐκκίμναι αὐτό, δεδι-
 ότες μὴ ποτε, καθευδόντων ἡμῶν, καὶ οὐδένος ὄντος τοῦ ἐκικουρού-
 ντος, ἀναρθῇ, καὶ παντας ἐμπρησῇ, Τούτο καὶ ἐπὶ τοῦ θυμοῦ γινέ-

σθω μὴ πανταχοῦ διεσπάρθω τῶν ἡμιτερων λογισμῶν, ἀλλ' ἐν τινι
 βῆθε τις διακρίνας, ὥστε μὴ τὸν ἀνεμὸν τὸν ἀπὸ τῶν ῥημάτων τοῦ
 δι' ἐναντίας ευκόλως ἐπικλεισθῆναι, ἀλλὰ παρ' ἡμῶν δεγείσθαι τὸν ἀνε-
 μόν, τῶν εὐδοτῶν συμμέτρως αὐτὸ κινεῖν καὶ ἀσφαλῶς Ἄν' ἐξυθύνῃ
 ἀνεμὸν δειγνταί, οὐκ εἶδ' το μετρον, ἀλλὰ πάντα ἐμπρησαι πολλὰ-
 κας καὶ καθευδόντων ἡμῶν ὁ ἀέμος οὗτος ἐμπισκεῖται, καὶ τὰ παν-
 τα κατακαύσει Ἐστω οὖν ἡμῖν ὥστε φῶς ἀναπτειν μόνον (ἀνά-
 πτει γὰρ φῶς ὁ θυμὸς, ὅταν προστηκόντως γίνῃται.) καὶ λαμπαδας
 ἔχωμεν κατὰ τῶν ἀδικούντων ἑτέρους, κατὰ τοῦ διαβόλου. Μὴ παν-
 ταχοῦ κισθῶ, μηδὲ ἐσπέρθω σπινθήρ, ἀλλ' ἐν τεφρᾷ φυλαττωμέν, ἐν
 τοῖς λογισμοῖς τοῖς ταπεινοῖς κοιμῶμεν αὐτόν. Οὐ παντοτε αὐ-
 τοῦ δεομένη, ἀλλὰ, ἔταν κατεργασαῖν τι δεῖ καὶ ποιῆσαι ἀπα-
 λόν, ἔταν πύρρως μαλαξαί δεῖ, ἔταν τῆς ψυχῆς καταγινῶναι.

§ δ Ποτα θυμὸς καὶ ὄργαι οὕτω κατεργασάντο καὶ τὸ δὴ χα-
 ληπόν, ἔταν διανασκώμεν, οὐκ ἐπὶ τοῦ συνελθεῖν ἐσμεν κύριοι, ἀλλ'
 ἑτέρους ἀναμένοντες ἑκάστος, αἰσχυνεται καὶ ἐρυθρίᾳ, ἐπανελθὼν κα-
 ταλλαξάι τὸν ἑτέρον Ὅρα δ' ἀσπῆναι μὲν καὶ διασχιθῆναι, οὐκ αἰ-
 σχύνεται, ἀλλὰ τοῦ κακοῦ γίνεσθαι ἀρρηγός, προσελθεῖν δὲ καὶ τὸ ἐσχι-
 σμένον ῥάφαι αἰσχυνεται καὶ τῆτον συμβάλλει, οἷον ἂν, εἴ τις ἀπο-
 κόβει μὲν τὸ μέλος μὴ ὀκνήσῃ, συναγαγεῖν δὲ αἰσχυνεται. Τ. λέγεις,
 ἄνθρωπε ἡδὲ κησας μεγάλα, καὶ αἷτος αἷτιος, ἐγὼ τοῦ τῆς μάχης. Οὐ-
 κοθὸν ἔκκαιος ἂν εἴης προ-εὖς ἀ-ελεῖν καὶ καταλλαγήναι, ἅτε τὴν
 αἰτίαν αὐτοῦ παρασ/ων. Ἄλλ' ἡδίασαν, κακεῖνος αἷτιος ἐστίν. Οὐ-
 κοθὸν καὶ διὰ τοῦτο, ἵνα μάλαν σὲ θαυμάτωσιν, ἵνα πρὸς τῷ προτιμῶ
 καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ τὰ πρωτεῖα ἔχῃς, ὥστε οὐ τοῦ γεγεσθαι τῆς
 ἔχθρας αἷτιος, οὕτως οὐδὲ τοῦ ἐκταθῆναι ἐπὶ πλέον τὴν ἔχθραν ἔτως
 καὶ ἐκεῖνος, μερῖα συνειδώς ἐαυτῷ, αἰσχυνεται καὶ ἐρυθρίᾳ. Ἄλλ'
 ἀπονενονηται. Ταυτὴ μαλιστα μὴ ὀκνήσης προσδραμεῖν καὶ γὰρ
 διπλοῦν παρ' αὐτῷ τὸ γάθος, καὶ ἀπόνεια καὶ ὀργή. Σὺ τὴν αἰτίαν
 εἶπας, δι' ἣν ὀρεῖσαι προτιμῶς ἀπελθεῖν, ὁ ὕψαιων, ὁ δυναμενος
 βλέπειν ἐκεῖνος γὰρ ἐν σκότῳ ἐστὶ τοιοῦτον γὰρ ἡ ὀργὴ καὶ ἡ ἀ-
 λαζονεια. Σὺ δὲ ὁ ταυτῶν ἀπηλλαγμένος καὶ υγιαινὼν προσελθε,
 πρὸς τὸν κάμνοντα ὁ ἰατρός. Μὴ τις λέγει τῶν ἰατρῶν « Επειδὴ
 ἀσθινεῖ, οὐκ ἀπερχομαι, » Ἄλλὰ διὰ τοῦτο μαλιστα βαδίζουσιν,
 ἔταν ἴδωσι μὴ δυνήθεντα ἐλθεῖν τῶν μὲν γὰρ δυναμενων καὶ ἐλάτ-

τονα φροντίζουσιν, ὡς οἱ νοσούντων σοδορά, τῶν δὲ κατακείμενων
 οὐκ ἐστὶ. Ἡ οὐ δοκεῖ σο ἀρωπτικῆς εἶνα χαλεπωτερον ἀπανοια καὶ
 θυμός. οὐχ ὁ μὲν πυρετῶ τινι ἔσκει σφοδρῶ, ἡ δὲ φλεγμαίνοντι σώ-
 ματι καὶ οἰδάνοντι. Ἐνοστήτον ὅσον ἐστὶ πυρετον ἔχειν καὶ οἰδημα-
 ἀπέλθε, σθεσύν το πῦρ ὄνκασα γὰρ τῇ καρτί τῷ Θεῷ ὥσπερ ὕ-
 δατι καταστείλον τῇ φλεμῇ. Τ. οὖν, ἀν αὐτῷ τούτῳ πλείον
 ἐπαιρεται; φησιν Ἰησοῦν παρὰ σε σὶ μὲν γὰρ τὸ σώματος ἐποίησας,
 ἐκεῖνος δὲ ἐατῶ λογιζέσθω μὴ καταγνώσκειτω ἡμῶν τὸ συνείδους,
 δεῖ, ἡμῶν ἐλλειπόντων τι τῶν δεόντων, τοῦτο γίνεται. «Ψώμιζε,
 φησ, τὸν ἐχθρὸν σου τοῦτο γὰρ πρὸ ὧν, ἀνθρώπου πυ-
 ρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ» (Ρωμ β' 20).
 Καὶ ὅμως, καὶ τούτου ὄντος, κείλει ἀπλᾶν καὶ καταλλαγήναι
 καὶ εὐεργετῆν, οὐχ εἶνα ἀνθρώπου πυρὸς σωρεύωμεν, ἀλλ' εἶνα εἰδῶς
 ἐκεῖνος τοῦτο καταστήλλεται, εἶνα τρεφῇ, εἶνα φῶται τὰς εὐεργ-
 σίας μαλλὸν τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰς φιλικῶν, τὰς ἐπιβουλάς αὐτῶν γὰρ
 οὕτως ἐλθὼς μνηστικῶν βλάπτει τὸν μισούντα, ὡς ὁ ὠφελῶν καὶ
 εὐεργετῶν μνηστικῶν γὰρ, καὶ ἐκ τούτου κακῶν ἐβλαπέν ἴσως μι-
 κρον τι, εὐεργετῶν δὲ, ἀνθρώπου πυρὸς ἐσφαιρεῖται ἐπὶ τὴν κεφαλὴν
 αὐτοῦ. Οὐκοῦν σὺ δὲ ποιεῖν, φησιν, εἶνα μὴ σωρεύωμεν ἀνθρώπου;
 Ἄλλ' ἐτέρως ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῇ τῇ ἀνθρώπου σωρεύειν θέλεις;
 καὶ γὰρ τοῦτο ποιεῖ μνηστικῶν. Ἄλλ' ἐπὶ πλείον ἐκτείνειν. Οὐδα-
 μῶς οὐ γὰρ σὺ τοῦτο ποιεῖς, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ θηριώδης ἰὲ γάρ, εὐεργ-
 γετούντος σου καὶ τιμῶντος, καὶ καταλλαπτόντος, μένει φυλαττων
 ἐκεῖνος τὴν ἀπειθείαν, ἐαυτῷ τὸ πῦρ ἀντίφεν, αὐτὸς ἐφλέξεν αὐτοῦ
 τὴν κεφαλὴν σὺ δὲ ἀναίτιος εἶ. Μὴ γίνου τοῦ Θεοῦ φιλανθρώπουτε-
 ρος, ἐπεὶ μῦρια πεισὴ δὲ να μαλλὸν δὲ, οὐδ' ἂν θελήσῃς δυνεστη, οὐδὲ
 κατα μικρὸν. Πῶς γὰρ. «Ὅσον ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς
 γῆς, φησὶ, τοσοῦτον ἀπεχουσιν αἱ βουλαὶ μου ἀπὸ τῶν
 βουλῶν ὑμῶν» (Ἠσαΐ ν' 8-9), καὶ ταλιν «Εἰ ὑμεῖς, φη-
 σί, πονηροὶ ὄντες, οἰδατε δοματὰ ἀγαθὰ διδόναι τοῖς
 τέκνοις ὑμῶν, προσφμαλλὸν ὁ Πατήρ ὑμῶν ὁ οὐρανόσιος
 δώσει ὑμῖν;» (Ματθ ζ'. 11.). Ἄλλα σκῆψις ταῦτα καὶ πρόφα-
 σις. Μὴ δὲ σοφίζωμεθα τὰ προστάγματα τοῦ Θεοῦ. καὶ πῶς σοφί-
 ζόμεθα; φησιν. Εἶπε «Τοῦτο ποιῶν, ἀνθρώπου πυρὸς σω-
 ρευσίς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ» (Ρωμ ιβ' 20), σὺ δὲ

λέγεις· « Φοβούμαι τὸν ἐχθρὸν, ὅτι μετὰ μὲ ῥῆϊκῃσιν. » Οὐ ταῦτα λέγεις, Πῶς δὲ ἄλλως ἔχει ἐχθρὸν, Ἀδελφάντα φοβῇ, σάυτον δὲ οὐ φοβῇ. Ἐπὶ σάυτῳ ἐπρόντιζες· Μὴ ποιεῖ σκοπῶ τοιοῦτω μαλ-
 λον δὲ καὶ τοιοῦτω ποιῇσιν σκοπῶ Ἄλλ' οὐ ποιεῖς Οὐ λέγω σοι
 ὅτι ἀνθρώπου πρὸς σωρεῖς, ἀλλὰ καὶ ἕτερον τι πλεον λέγω μό-
 νον ποιῇσιν Ταῦτα γὰρ πάντα, ἵνα σὲ ἐκκαλίστα, φησὶν ὁ Παύ-
 λος, ἐλπίδι τῆς τιμῶρας αὐταὶ τὴν ἐχθρὸν Ἐπειδὴ ὑπερωδεις ἐ-
 σμέν, καὶ οὐκ ἂν ἄλλως ἀνατρεχόμεθα τὸν ἐχθρὸν φλήται, εἰ μὴ
 τινα προσδοκῶμεν τιμωρίαν, καθάπερ τὴν ὑπέρ ὁδῶσι ταύτην τὴν
 μάζαν ἐπὶ τοῖς Ἀποστόλοις αὐτὸ τοῦτο φησιν, ἀλλὰ τι, « Ὅπως
 γεννησθε ὁμοιοὶ τοῦ Πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς »
 (Ματθ ε' 45) Ἄλλως δὲ οὐκ ἔστιν ἐνεργετούμενα καὶ ἐνεργετού-
 μενον μετὰ ἐχθρὸν διὰ τοῦτο ταῦτα ἔχει· Ἡ ἐν ταῖς λόγοις φιλο-
 σοφῶν, ἐν τοῖς ἔργοις οὐδὲ τὸ μέτρον φιλαστικῆς, ἡλικώς, οὐ βῶ-
 μίζεις αὐτόν, ἵνα μὴ ἀνθρώπου πρὸς σωρεῖς αὐτὸν φείδῃ, οὐ-
 κοῦν φιλεῖς, καὶ σκοπῶ τοιοῦτω ποιεῖς Οὐκ ἔστις, εἰ σκοπῶ τοιοῦ-
 τῳ λέγεις καὶ μὴ πρὸς ἡμᾶς σοφίη καὶ σαφὴς τὸν λόγον. Προνο-
 εῖς τοῦ ἐχθροῦ καὶ φοβῇ, μὴ κολατῇ. Οὐκ οὐκ ἐσθίσας τὴν οργὴν
 ὁ γὰρ οὕτω φίλων, ὡς τὴν οὐκίαν ὠφελίαν παθεῖν ὑπὲρ τῶν ἐκεί-
 νῳ συμφερόντων, οὐκ ἔχει ἐχθρὸν Ἐγὼς ἂν τοῦτο εἶπαι « Μεχρι-
 τινος παζόμεν ἐν οὐ παικτοῖς, οὐδὲ ἔχουσιν συγγνωμὴν, » Διὸ παρα-
 καλῶ τῇ ἡμετέρᾳ ἀδελφοτῇ, ἡγαπημένῃ ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ
 καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ δεομαι ὑμῶν καὶ ἀντιβολῶ,
 τὰς προφασεὶς ταύτας περιεσφάντες, μὴ καταρρινωμέν τῶν τοῦ Θεοῦ
 νόμων, [μὴδὲ τῶν αὐτοῦ ἐντολῶν παρρησιάζεσθαι,] ἵνα δυνηθῶμεν εὐ-
 αρεστῶς τῷ Κυρίῳ τὴν παρούσαν ζωὴν ὁ ἀναγεῖν, καὶ τῶν ἐπηγγελ-
 μένων ἀγαθῶν ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρώπιᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα,
 κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΑ'. 51.

(Κεφ. xδ' στίχ. 22) « Ἀνεβαλετο δὲ, φησὶν, ὁ Φίλιππος αὐ-
 τοὺς, ἀκριβεστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, εἰπὼν Ὅταν
 Λυσίας ὁ χιλιάρχος καταβῇ, διαγνώσονται τὰ καθ' ὑμᾶς
 Διαταξαμένος τε τῷ ἐκατονταρχῇ τηρεῖσθαι τὸν Παύλον,

ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδενα κωλύειν τῶν ἰδίων ὑπηρετεῖν ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ. »

§ α Ὅρα πῶς γένηται βασιανος, πρῶτον μὲν ὑπο πολλῶν, εἶτα καὶ ἐν χρόνῳ μακρῷ, ὥστε μὴ εἰπεῖν ὅτι συνηρπαγὴ τοῦ δικαστήριον. Ἐπειδὴ γὰρ ἐπιτιμῶνεν αὐτοῖς, ὁ ῥήτωρ, εἰπὼν ὅτι μετὰ βίας ἀφαιρέτο αὐτὸν, ἐπύραγεν εὐχαίρως τὰ περὶ τοῦ Φηλικῶς, καὶ φησιν ὁ Ἀνεβέκλετο δὲ ὁ Φηλιξ αὐτοὺς, ακριβεστέρον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ » τούτῳστιν, « ἐπιτηδὲς ὑπερέβητο » οὐ δεδόμενος μαθεῖν, ἀλλὰ διακρυσταθῆναι βουλόμενος τοὺς Ἰουδαίους Ἀφαιρεῖν οὐκ ἔθελε δι' ἐκείνους· κολασαὶ πάλιν οὐκ ἦν δυνατόν ἀναίσχυντον γὰρ ἦν Διο καὶ περτίθεται, εἰπὼν ὁ Ὅταν Αὐστίας ὁ χιλιάρχος καταβῇ, διαγνώσκειν τὰ καθ' ὑμᾶς. Δι' ἐπιτιμῶνεν τε τὴν ἐκατονταρχίαν, ἐπαυῖσθαι τὸν Πύλλον, ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδενα κωλύειν τῶν ἰδίων ὑπηρετεῖν ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ. »

κ Ἐγείν τε, φησιν, ἄνεσιν » Οὕτως αὐτὸν καὶ αὐτὸς ἀφῆκεν ἐγκλημάτων. Τι οὖν κατέχει αφεῖς, Ἐκείνους χαριζόμενος, ἢ καὶ ἐτι προσδοκῶν γρημὰτα ληψέσθαι Διὸ καὶ μετακαλεῖται τὸν Παῦλον καὶ ὅτι ἐπὶ τούτῳ μετεκαλεῖσται, δῆλον ἡμῖν τούτο ποιεῖ ὁ συγγραφεύς, ἐπαγῶν καὶ λέγων ὁ Μετὰ δὲ τινὰς ἡμέρας παραγεγνημένος ὁ Φηλιξ συν Δρουσίλλῃ τῇ γυνικῇ αὐτοῦ, οὔσῃ Ἰουδαίᾳ, μετετέμνητο τὸν Πύλλον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν πίστεως Δι' αὐτοῦ μενομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ χρηματος, τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, ἐμπεδος γενόμενος ὁ Φηλιξ, ἀπεκρίθη· Το νῦν ἔχον πορευοῦν καιοῦν δὲ μεταλαβὼν μετακαλεσομὴ σε. Ὅμῃ καὶ ἐλπίζων ὅτι γρημὰτα δοθῇσεται αὐτῷ ὑπο τοῦ Πύλλου, ὅπως λύση αὐτόν· διὸ καὶ πυκνότερον αὐτόν μεταπεμπόμενος ὡμίλει αὐτῷ. » Ὅρα πῶς τῆς ἀληθείας ἔχεται τὰ γραφόμενα Μετετέμνητο δὲ αὐτόν συνεχῶς, σὺγχι θαυμάζων αὐτόν, οὐδὲ ἐπαινῶν τὰ λεγόμενα, οὐδὲ πιστεύσαι βουλόμενος, ἀλλὰ τι, ὁ Προσδοκῶν, φησί, γρημὰτα δοθῇσεται αὐτῷ. » Σκόπει πῶς οὐ κρύπτει ἐνταῦθα τοῦ δικαστοῦ τὴν γνώμην καίτοι, εἰ κατεγνωκεῖ, οὐκ ἂν τοῦτο ἐποίησεν, οὐδ' ἂν ἠθελήσειν ἀκοῦσαι παρὰ καταδίκου καὶ πονηροῦ. Καὶ δρᾷ τὸν Παῦλον, καίτοι πρὸς ἀρχόντα διαλεγόμενον, μηδὲν τούτων λεγοντα, ὧν εἰκὸς ἀνείναι αὐτοῦ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ τοιαῦτα, ἐξ ὧν

καὶ ροβεῖται, καὶ κατασείεται τὴν θύσαν αὐτῶν ὁ διαλεγόμενος γαρ, φησι, περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ μελλόντος χρηματός ἐσεσθαι. Ἐννοῶς ὁ Φηλιξ ἐγενετο » Τόσα τε, ἢ, ἡ ἰσχύς τῶν Παύλου ῥημάτων, ἐπὶ καὶ ροβεῖται τὸν ἄρχοντα καὶ αὐτὸς μὲν λαμβάνει διαδόχον, καὶ ἀφ' οὗ τούτου δεσπότην, καίτοι γε οὐκ ἔδει, ἀλλὰ τέλος ἐπιβῆναι, ἀλλὰ χαρίζομενος ἐκεῖνος κατέλιπεν αὐτόν. Οὗτοι δὲ αὐτῶς ἐνεκύντο, ὡς καὶ πάλιν ἐντυχεῖν, καίτοι οὐδενὶ τῶν Ἀποστόλων αὐτῶς ἐπέευσαν, ἀλλ' ἐπιτιθεμένοι πάλιν ἀφίσταντο. Οὕτως οικονομικῶς ἀφίσταται τῶν Ἱεροσολυμίων, πρὸς τοιαῦτα θηρία ἔχων, καὶ ὅπως ἀξίωσιν αὐτὸν πάλιν ἀρῆσθαι ἐκεῖ δικασόμενον. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα λόγον ὁκνοῦμεν οὗ Θεός, οὐκ ἐπιτρέπων τῷ ἄρχοντι, εἰς οὗ αὐτὸν νικᾷ τῆς ἀρχῆς ἐπιβάντα καὶ θελήσας, χαρίσασθαι, ἀλλ' οὐκ ἀφίτην οὗ Θεός. Ἐπειδὴ δὲ κατήλθον, λοιπὸν ἀνατρίπτως καὶ μεζούως ἐποιεῖτο τῆς κατηγορίας καὶ οὐκ ἰσχύσαντες ἀπὸ τῶν νομικῶν ἰλίϋν, πάλιν ἐπὶ τῷ εὐθὺς αὐτοῖς ἔθος τα κατὰ Καισάρειαν ἐκύνον, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ ἐπύρουν τὸ γὰρ τὸν Παῦλον ἀποχρησιζέτω τῶν ἐκ Καισάρειαν ἀμαρτημάτων, ὅτλην τούτο ἦν, ὅθεν καὶ αὐτὸ ἐρατήριον ἐπαγεῖν. Διετίχας δὲ πληρώσειχης, ἔλαβε διαδόχον ὁ Φηλιξ Παρχιον Φῆστον. Θελὼν δὲ χρεὶν κατεσθῆναι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φηλιξ, κατέλιπε τὸν Παῦλον δεδεδεμένον »

(Ἡφ κέ. στίχ. 1) — « Φῆστος οὖν, εἰδὼς τῇ ἐπαρχίᾳ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας. Ἐνεφάνισαν τε αὐτῷ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου, καὶ παρεκαλὼν αὐτόν, αἰτοῦμενοι χάριν παρ' αὐτοῦ, ὅπως μεταπεμψῆται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐνεδρόν ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτόν κατὰ τὴν ὁδόν. Ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον ἐν Καισαρείᾳ, ἐκυτόν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορευέσθαι. Οἱ οὖν δυνατοὶ ἐν ὑμῖν, φησι, συγκαταβάντες, εἴ τι ἐστὶν ἐν τῷ ἀνδρὶ τούτῳ, κατηγορεῖτωσαν αὐτοῦ. Διατριψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας πλείους ἢ δέκα, καταβας εἰς Καισαρείαν, τῇ ἐπαύριον κλήσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐκέλευσε τὸν Παῦλον ἀρῆσθαι. Παρχηγομένου δὲ αὐτοῦ, περιέστησαν οἱ ἀπὸ Ἱεροσολυμίων καταδεθῆκοτες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα αἰτίσματα φέροντες κατὰ τοῦ Παύλου, ἃ

οὐκ ἴσχυον ἀποδείξει, ἀπολογούμενοι αὐτοῦ ὅτι οὔτε εἰς τὸν νομον τῶν Ἰουδαίων, οὔτε εἰς τὸ Ἱερὸν, οὔτε εἰς Κκιςαρα τι ἥμαρτον. Ὁ Φῆτος δέ, τοῖς Ἰουδαῖοις θελών χαρὶν καταθέσθαι, ἀποκρίθεις τῷ Παύλῳ, εἶπε Θελεῖς, εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβῆς, ἐκεῖ περὶ τούτων κρινέσθαι ἐπ' ἐμοῦ, ὃ Ὅρα πῶς καὶ αὐτὸς τοῖς Ἰουδαῖοις χαρίζεται, ὁρῶν ὁλ' ἡμεῖς, καὶ πολλοὶ διὰ τοῦτο παλὴν καὶ αὐτὸν ἐκρίβη, ἀφ' ὧν ἡμεῖς ῥηταμένους ἐπ' αὐτῷ καὶ ἄλλοι πῶς. » Εἶπε δὲ ὁ Παῦλος Ἐγὼ τοῦ ρήματος Κκιςαρος ἑστώς εἰμι, οὐ με δεῖ κρινέσθαι Ἰουδαίους οὐδὲν ἱκίκησα, ὥς καὶ συκαλλὸν ἐπιγινώσκεις εἰ μὲν γὰρ ἀδικῶ, καὶ ἄξιον θανάτου πεποιχά τι, οὐ παρσιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν, εἰ δὲ οὐδὲν ἔστιν ὧν οὗτοι κατιγοροῦσι μου, οὐδεὶς με δύναιται αὐτοῖς χαρίσασθαι Κκιςαρα ἐπικληθῆναι. » Ἀλλ' εἴτι ἂν τις ἐνταῦθα » καὶ τινος ἔνεκεν, ἀκούσας ὅτι « καὶ ἐν Ῥώμῃ σε δεῖ μαρτυρῆσαι τὰ περὶ ἐμοῦ » (Πράξ. κγ' 11), ὥς ἀπιστῶν ταῦτα ἔποιε, » Νῆν γενοῦτο! ἀλλὰ καὶ σοῦδε, αὐτεῶν Μάλλον οὖν πειραζόντος ἦν το ἡαρρεῖν ἐκείνῃ τῇ ἀποφασί, καὶ εἰς μυρίους ἑαυτὸν ἐμβάλλειν κινδύνους, καὶ λεγεῖν « Ἰδῶμεν εἰ δύναται ὁ Θεὸς καὶ οὕτως ἐξέλεσθαι με. » Ἀλλ' οὐ ποιεῖ τούτο Παῦλος, ἀλλὰ τὰ καθ' ἑαυτὸν πάντα εἰσφέρει, τὸ πᾶν ἐπιτρέπων τῷ Θεῷ ἥρεμα δὲ καὶ καθάπτειται τοῦ ἀργοντος, οὕτως ἀπολογούμενος μονονουχι γὰρ τοῦτο λεγεῖ « Εἰ μὲν ἀδικῶ, καλῶς εἰ δὲ οὐκ ἀδικῶ, τι με ἐκδίδως, » « Οὐδεὶς δύναται με, φησι, χαρίσασθαι. » Εἰς φόδον αὐτὸν ἐνέβαλεν, ὥς τε μὴδὲ ἔκοντα χαρίσασθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐκείνους ἔγειν ἀπολογίαν τὴν ἑρσιν. » Τότε ὁ Φῆτος, συλλαλσας μετὰ τοῦ συμβουλίου, ἀπεκρίθη Κκιςαρα ἐπικληθῆσαι, ἐπὶ Κκιςαρα πορεύσῃ. »

§. β'. Ὅρα, ἀνακινουῦται τῷ Ἀγρίππῃ, ὥς τε καὶ ἑτέρους γενέσθαι πάλιν ἀκροάτας, καὶ τὸν βασιλεῖα, καὶ τὸν στρατόν, καὶ τὴν Βερνίκην. Εἶτα δὲ πάλιν ἀπολογία. « Ἡμερῶν δὲ διαγενεσμένων, Ἀγρίππας ὁ βικσιλεὺς καὶ Βερνίκη κατηντήσαν εἰς Κκιςαρείαν, ἀσπικσόμενοι τὸν Φῆστον Ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διετριβὸν ἐκεῖ, ὁ Φῆτος τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον, λέγων Ἀνὴρ τις ἐστὶ κατὰλελειμμένος ὑπὸ Φηλικὸς δεσμιος, περὶ οὗ, γενομένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐνεφκησαν οἱ ἀρχιε-

ρεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, αἰτοῦμενοι κατ' αὐτοῦ
 δικήν πρὸς οὓς ἀπεκρίθη ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρι-
 ζεσθαι τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν, πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος
 κατὰ πρόσωπον ἔχει τοὺς κατηγοροὺς, τοπὸν τε ἀπολογίας
 λαβεῖν περὶ τοῦ ἐγκλήματος. Συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνώσθη,
 ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἐξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ βή-
 ματος, ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα· περὶ οὗ σταθέντες οἱ κα-
 τήγοροι οὐδεμίαν αἰτίαν ἐπέφερον, ὧν ὑπενοοῦν ἐγὼ ζητημα-
 τα δέ τινα περὶ τῆς ἰδικῆς δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτόν,
 καὶ περὶ τίνος Ἰησοῦ ταβηκατος, ὃν ἔφασκεν ὁ Πιῦλος ζῆν.
 Ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ περὶ τὴν τοῦτου ζητήσιν, ἔλεγον εἰ βου-
 λοίτο παρευεσθαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, κάκει κρινεσθαι περὶ τού-
 των. Τοῦ δὲ Πιύλου ἐπικαλεσαμένου τηροῦσθαι αὐτὸν εἰς τὴν
 τοῦ Σεβαστοῦ δικήνωσιν, ἐκέλευσα τρεῖσθαι αὐτόν, ἕως ἄν
 πέμψω αὐτὸν πρὸς Καίσαρα. Ἀγοιππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον
 ἔφη Ἐβουλομην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. Ὁ δὲ, αὔ-
 ριον, φησὶν, ἀκούσῃ αὐτοῦ. β Ὅρα κατηγορίαν Ἰουδαίων παλιν,
 οὐ παρὰ τοῦ Παύλου, ἀλλὰ παρὰ τοῦ ἄρχοντος. α Ἐνεφάνισεν,
 φησὶν, οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, αἰτοῦμε-
 νοι κατ' αὐτοῦ δικήν πρὸς οὓς ἐγὼ ἀπεκρίθην. β Ὅρα καὶ τί
 ἀποκρίνεται εἰς αἰσχυρὴν αὐτῶν· ὅτι α οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις
 χαρίζεσθαι τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν· β τούτέστι, α πρὶν ἢ
 λόγου αὐτῷ μεταδοῦναι ἀδύνατον τὸ χαρίζεσθαι ἀπλῶς· β Κατὰ τὸ
 εἰωθός δι' ποιήσας, οὐχ εὖρεν αἰτίαν· ὅθεν καὶ ἀπορεῖται ἐπὶ τούτῳ.
 Καὶ δῆλον τοῦτο δι' ὧν ἐπήταγι, λέγων α Ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ
 περὶ τὴν τοῦτου ζητήσιν. β Οὕτως εἶπε, συσκιάζων τὸ σκεῖον
 ἁμάρτημα. Καὶ ἐκείνος μὲν συσκιάζει, Ἀγριππας δὲ ἐπιθυμῇ ἰδεῖν
 αὐτόν. Ὅρα αἰεὶ τοὺς ἄρχοντας διακρουόμενους τὴν ἐπαχθειαν τὴν
 Ἰουδαϊκὴν, καὶ παρὰ τὸ δικαίον ἀναγκαζομένους πολλάκις ποιεῖν,
 καὶ προφασεῖς ἐπιζητούντας τῆς ἀναβολῆς· οὐ γὰρ δὴ ἀγνοῶν ἀνε-
 βάλετο, ἀλλ' εἰδώς· Ὁ δὲ Ἀγριππας οὐ μόνον οὐ διακρουεταί, ἀλλὰ
 καὶ ἀκοῦσαι βουλεταί· δ καὶ θαυμάσαι ἀξίον, ποθὲν εἰς ἐπιθυμίαν
 κατέστη τοῦ βουλεσθαι ἰδεῖν ἄνθρωπον, εἰ καὶ ἀδίκως, ὅμως κατη-
 γορούμενον. Οὕτως ἦν καὶ τοῦτο οἰκονομίας διό καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ
 συνακούει, καὶ τῆς ἀπροάστειας οὐκ ἀπολιμπάνεται. Καὶ οὐδὲ ἀπλῶς

ἀκράταί, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς τιμῆς Τούτου τὴν ἐπιθυμίαν οὐ γὰρ ἂν, εἰ μὴ ἐπιθυμῶσιν, ἐζητήσιν ἂν ἀκούσαι, οὐδ' ἂν καὶ τὴν γυναῖκα κοινωνῶν ἐπιτραπὸς τῆς ἀκροασεως, εἰ μὴ μεγάλη περὶ αὐτοῦ ἐφανταζέτο. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ κκεῖνην τοῦτο παθῆσαι καὶ ὅρα τὸν Παῦλον εὐθιῶ, οὐ περὶ πιστεως μόνον οὐδὲ περὶ ἀρεσεως ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πρακτικῶν διαλεγόμενον. Ἀλλ' ἴδωμεν ἄνωγει τα εἰρημικά. α Τοῦν ἔχον, φησι, πορευοῦ· καιροὺν δὲ λαβὼν, μετακαλεσόμεαι σε. β Ὅρα τὴν πώρωσιν τοῦ αὐτοῦ ἀκουῶν, χρηματα προσεδόκα ληψισθαι παρ' αὐτοῦ καὶ οὗτοιο μὲν δύνον, ἀλλὰ καὶ διαλεχθεὶς οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ, ἐπειδὴ πρὸς τῷ τελει τῆς ἀρχῆς ἦν, κατελείπει αὐτὸν δεσμίον, ἵνα χάρισθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὥστε οὐ χρημάτων ἦρα μόνον, ἀλλὰ καὶ δοξῆς ἰσως χρηματα, μὴ, παρὰ ἀνθρώπου, το ἐναντίον χρηματοῦ, ἐκίρηται. Ὅτι δὲ οὐκ ἔλαβε, οὐδὲν ἐξ ὧν εἶπας διδόμενον, λυσας ἂν, εἰ περ ἔλαβε. Περὶ ἐγκρατίας αὐτοῦ διελίγεται, ἐκείνος δὲ χρηματα προσεδόκα λαβεῖν παρ' αὐτοῦ, ταῦτα διαλεγόμενον. καὶ αἰτησάμεν οὐκ ἐτόλμα, (ταυτοῦτον γὰρ ἡ κακία, δειλὸν καὶ πάντα υποκτείνον,) ἥλπιε δὲ ὥστε ἐκείνως αὐτοῖς ἐχάρizετο, ἅτι τοσοῦτον ἄρξας ἐκεῖ α Φῆτος οὖν, ἐπιδοῦς τῇ ἐπαρχίᾳ ἐνέφηνισαν αὐτῷ ὅτε ἀρχερέως καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ Πυλίου, β φησιν Εὐθείας καὶ ἐν ἀρχῇ τριστλήθην ο ἱερεῖς, οὐκ ἂν ἀνησάκτες καὶ οἱς Καίσαριαν ἐλθεῖν, εἰ μὴ, ἐβῆ ἀνελθὼν, ἐπὶ γε εὐθείας ἐπὶ δύναι τριστλήθην· γ Καὶ καταβῆς ἐν Καίσαρειᾳ διατριβῆς δεκά ἡμέρας. δ Ταχὺ, δοκῶ, ὥστε ἐγγενισθαι τῆς βουλομένης αὐτὸν διαφύγει Πάυλος δὲ ἦ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ. ε Καὶ παρεκαλοῦν αὐτόν, φησιν, ὅπως μεταπεμφεῖται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ. ς Καὶ εἰς τι χάριν ἔτηταν, ε ὅπως ἐστὶν ἀποδανεῖν; Ἀλλ' αὐτῷ κάκεινῳ δὴλῇ ἐγενετο γ ἐπὶ βουλήν, ως διαλεγόμενον εἰπεῖν. α Ἄνδρες οἱ συμπάροντες, θεωρεῖτε τοῦτον, περὶ οὗ τὸ πλῆθος ἐνεταρχον μοι τῶν Ἰουδαίων. β Πραξ κε. 24) δ.α γὰρ τοῦ « ἐνεταρχον » (αὐτόθ) το « αἰτουμενοι κατ' αὐτοῦ χάριν » δηλοῖ. Ἄστε ἤδη ἐβούλετο αὐτὸν εἰς ἀποφασιν ἐνεγκεῖν, φερόμενον γ, Πάυλος γλῶσσεν. Τι φοβεῖσθε, τι ἐπειγείτε. Τοῦτο γὰρ ἐμφάνει το α φυλακτεσθαι αὐτόν γ) ἢ γὰρ φεγγεῖ; α Οἱ οὖν ἐν ὑμῖν, φησι, δυνατοὶ κατηγορεῖσθαι αὐ-

τοῦ ἢ Παλιν κατήγοροι ἐν Καισαρείᾳ, καὶ πάλιν ἐξαγεται. Παῦλος
 αὐτῷ δὲ ἐπαύσαντι καθίστας, φησὶν, ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου ἢ

ἢ γ' ὦρα, καθὼς ἐπὶ ὧν ἐκαθίστημι ἐπὶ τοῦ βήματος οὕτως αὐτὸν
 ὄθων μετὰ τισιν αὐτῶν, οὕτως ἐπιγινώσκω. Ἔως μὲν οὖν οὐδεὶς
 πῶς περὶ αὐτῶν τῶν Ἰουδαίων, καὶ τῆς αὐτῆς τῆς παρ' αὐτῶν,
 ὁρθῶς ἀπεκρίνατο, ἐπεὶ οὐκ ἔτι ἐβένετο ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, καὶ οὐ-
 τὸς γαριζέται αὐτοῖς οὐκ ἀπλῶς δὲ γαριζέται, ἀλλὰ μετὰ ἀπατης
 τοῦτο ποιεῖ καὶ ὅπως, ἄλλως ἐπιγίγει. γὰρ αἱ Θείαις, εἰς Ἱερουσό-
 λυμα ἀναβάντες, ἐκαστὸς περὶ τούτων κοινεσθῆαι ἐπ' ἐμοῦ; ὁ εἰσε-
 λθὼν εἶπεν· «Οὐκ αὐτοῖς ὁδῶμαι σι, ἀλλ' αὐτὸς κριτὴς ἵσταμαι.» Ἰου-
 δαῖοι δὲ λέγει, καὶ αὐτὸν σι καί ποτε, ἵνα τῇ τιμῇ αὐτοῦ γαριζή-
 ῃται, ἡ ἣν ἀποφασίς, καὶ πάλιν ἀναγγέλλοντος ὁμοῦ, μὴδὲν ἐπαύσα-
 ῖται γινώσκοντες, ἐκείνῳ ἀπαγγέλλει. Οὗτοι Παῦλος οὐκ εἶπεν· «Οὐ βί-
 λωμαι,» μὴ ποτε καὶ τοιοῦτον ποιεῖν τὸν ὁμοῦ, ἀλλὰ πα-
 λιν παρρησιάζεται, καὶ φησὶν· «Ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου Καίσαρος
 ἕστως εἶναι, οὐ μὲν δὲ κρινεσθῆναι.» Ἐπὶ αὐτῶν, τὰ ἑαυτοῦ
 πῶς κρινεσθῆναι γαριζέται. αὐτοῖς γὰρ τοῦτο λέγει, ὅτι ὧν ἀπο-
 λογίζεται· Ἐξήλθον με ἀπ' αὐτοῦ, καὶ τοῦτο ἐμὲ ποιεῖ κατὰ
 κρίναι τῷ δικαστῇ ἐπὶ αὐτῷ, κατὰ τὴν ἀποφασίαν ἐπὶ αὐτῷ βούλομαι
 κρινεσθῆναι τοῦ ἡμετέρου. Ὅπως εἶπεν, ἐπὶ αὐτῷ· αἱ Ἰουδαίους οὐ-
 δὲν ἀπολογίσαι, ὡς καὶ σὺ καλὸν ἐπὶ αὐτοῖς· ὁ κατεργάτης αὐ-
 τοῦ λέγοντος, καὶ γὰρ αὐτοῦ· Ἐπὶ αὐτῷ, ἐπὶ αὐτῷ, πάλιν ἐκλίσ-
 ταν λόγον, ἐπαύσαν· Εἰ μὲν οὖν ἀλλῶς, ἢ λέγοντι, ἀνατοῦ πε-
 πημένῳ, οὐκ ἀνατοῦμαι τὸ ἀπολογίσαι, καὶ ἐμαυτοῦ τῇ
 γῆνιν ἐκφράσω, φησὶ. Ἰουδαῖοι ἀνατοῦμαι, ἀλλὰ αὐτοῖς ἀποφασί-
 νος εἶπεν, οὐκ ἀλλῶς μετὰ γὰρ τῆς ἀποφασίας καὶ τῆς δικα-
 λογίας εἶναι ὅτι, ὡς ἐντρεφῆναι· Ἐπὶ αὐτῷ εἶπεν, ὧν κατὰ γο-
 ροῦσιν μου, οὐκ εἶπεν, με ἀνατοῦμαι γαριζέσθαι· καὶ οὐκ εἶπεν, φησὶν,
 οὐκ ἀνατοῦμαι. Οὐκ εἶπεν· «Οὐκ ἀλλῶς με ἀποφασίς,» οὐδὲ· «ἀπο-
 λογίσαι,» ἀλλ'· «ἐμὲ κρινεσθῆναι ἐπὶ αὐτῷ.» ἄμα καὶ τοῦ
 δικαστοῦ, μὴδὲν ἀλλῶς ἀνατοῦμαι· ἐπιπαύσανται καὶ οὐκ εἶπεν
 «Σι,» ἀλλ'· «οὐδὲς,» καὶ καὶ πρὸς αὐτὸν· αἱ Κίσαροι ἐπιπαύσαν-
 ται, ὥστε μὴ εἶναι ἐπὶ αὐτῷ τῇ ὁδῷ· Ὅτε οὐκ εἶπεν, οὐκ ἀλλῶς
 συλλαλήσας μετὰ τοῦ δικαστοῦ, ἀπεκρίθη· Καίσαρα ἐπὶ ἐμὲ
 κρινεσθῆναι ἐπὶ Καίσαρι πορεύσθαι· Εἰδὲς πῶς γαριζέται. Ἰούδοι

γαρ χάρις ἐστίν, το πᾶλιν μετὰ τῶν κατηγόρων, ὁ δεσφαιρω-
 νης νόμος ἐστίν, καὶ συγχύσις τῆς τάξεως. Ἰδὲ παρ' αὐτοῦ
 νῦν αὖτε αὐτὸν τὴν ὁμοίαν, καὶ τὴν ἐξουσίαν ἀφ' αὐτοῦ τοῦ κατη-
 γορήσαντος. Τὰ οὗτω γὰρ ἐκτελέσθη, ὅτι μετὰ ἐκείνης
 καὶ τῶν αὐτῶν ἀπεκρίθη αὐτὸν εἰς τὰ ἱερουργεῖν καὶ ὑπομνήσκειν
 ἐπιθυμούντων αὐτὸν ὅτι ἔν τῶν ἀπὸ τῶν ἑραρχούντων, καὶ ἐπὶ αὐτῶν
 τῶν αὐτῶν. Τοῦτο καὶ συνέβη ἐν τῷ ἰουδαϊσμῷ ἐκεῖ. Ἐἴτα πάλιν
 χρόνος γίνεται, ἐν ᾧ αὐτὸν τοῖς ἱεροσολιμοῖς ἐκ μαθήης
 οὐκ, καὶ χρόνου γενέσθαι, οὐδὲν τὰ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ σχῆμα,
 καὶ ὅτι αὐτὸν συγχωρήσαντα οὐκ ἔστιν. ὁ οὗτος ὁ ῥάσιμος
 καὶ Βερνίκη καὶ τῶν αὐτῶν ἐκ Κριστιανισμοῦ. ὁ οὗτος ὁ Ἀγρίπ-
 πας ὁ καὶ Πρωτῆς, ἑστῆς μοῖς ὁμοίαν, ὅτι ἐν αὐτῶν τῶν αὐτῶν
 ἐκείνης τοῖς ἐκ ἱεροσολῶν. Ἰδὲ τῶν ἐκείνης συμπεριλαμβανόμενων ἀπο-
 ντας. Ἰδὲ οὐκ, μετὰ γενέσθαι τοῦ ἀφ' αὐτοῦ, ἐκ ἐκείνης ἐκείνης
 σεν ὁ Ἀγρίππας τῆς ἀποστολῆς καὶ αὐτῶν αὐτῶν, ἀλλὰ μετὰ
 παρακλήσεως καὶ ὅτι τὴν ἀποστολὴν τὴν ὁ ἀφ' αὐτοῦ οὐκ ἔστιν. ὁ αὐ-
 τοῦ οὐκ τῶν αὐτῶν ἐκ κατεστημένου τῶν ἑραρχούντων, ἐκείνης
 περὶ αὐτὸν, περὶ οὗ ἀφ' αὐτοῦ τὴν αὐτῶν γὰρ αὐτῶν
 οὐκ ἔστιν. (Πράξ. κε 24 25) Ἰδὲ γὰρ ὁ Φηρῶν, καὶ ἐκ
 τῶν αὐτῶν ἐκείνης, ἐκείνης, ἐκείνης, ἐκείνης, ἐκείνης, ἐκείνης,
 ἀποστολῆς ἐστίν. Διὰ τῶν οὗκ ἐκείνης, ὅτι καὶ τῶν αὐτῶν κα-
 τὰ τὸν αὐτὸν τῶν ἑραρχούντων μετὰ ὅτι τὰ πάντα αὐτὸν κατὰ τὴν
 σθαί, τῶν ἐκείνης τὴν αὐτῶν οὐκ ἐστίν. Διὰ τῶν οὐκ ἐκείνης
 κατεγνώσθη, κατεγνώσθη καὶ ὁ ῥάσιμος αὐτῶν, κατε-
 γνώσθη Ἀγρίππας. Τὴν αὐτῶν κατεγνώσθη αὐτῶν καὶ ὁ Φηρῶν
 καὶ δε κατεγνώσθη, ἀπὸ αὐτοῦ αὐτῶν, ὁ οὗτος αὐτῶν αὐτῶν
 φερὸν, ὅτι ὁ αὐτοῦ ἐκείνης καὶ μετὰ ὅτι ἐκείνης, ἀλλὰ αὐτῶν
 οὐκ ἐκείνης, καὶ τῶν αὐτῶν τῶν αὐτῶν αὐτῶν, ὁ οὗτος
 ἐκείνης οὐκ ἐκείνης καὶ καὶ τῶν αὐτῶν αὐτῶν, ὁ οὗτος
 καὶ τῶν αὐτῶν αὐτῶν. Ἀπὸ αὐτῶν, τῶν αὐτῶν καὶ τῶν
 αὐτῶν ἐκείνης, ὁ οὗτος ὁ αὐτῶν αὐτῶν αὐτῶν, ὁ οὗτος
 γὰρ οὐκ ἐκείνης ὁ αὐτῶν αὐτῶν αὐτῶν αὐτῶν, ὁ οὗτος
 ἑκείνης. Καὶ ἐκείνης αὐτῶν, ὁ οὗτος ἑκείνης αὐτῶν. Διὰ τῶν
 καὶ Παῦλος, οὐκ ἐκείνης αὐτῶν αὐτῶν αὐτῶν, καὶ τῶν
 ἐκείνης,

λέγων· «Ἐπὶ τοῦ βήματος Κασπαρος ἐστὼς εἰμι, οὐ με δεῖ κρινεσθῆναι· οὐ καὶ περὶ τούτου ἐνεκαλεῖται Ἀκακίς ἔρπον, ἀκροῖ, ἐπιβουλή, Ἰουδαίων ἀκροῖς σπασιν.

§ δὲ Ταῦτα πάντα τὸν Ἀγρίππαν εἰς ἐπιθυμίαν ἐξέγερεν ἀκούοντα· καὶ δίδωσιν ὁ ψῆστος τὴν χάριν, καὶ γίνεται λοιπὸν λαμπρότερος ὁ Παύλος· Γραῖστα, ὅπερ ἔστιν, αἱ ἐπιβουλαὶ προεξινήσαν· Εἰ μὴ ταῦτα ἦν, οὐδεὶς ἂν τούτων κατηξίωσεν ἀκούσαι αὐτοῦ τῶν ἀρχόντων, οὐδεὶς ἂν μετὰ τῆς αὐτῆς ψυχῆς καὶ σιγῆς καὶ δοκίμην ὀδασκεῖν καὶ ἀπολογεῖσθαι δημηγόρει· διὰ μᾶλλον μετὰ πολλῆς τῆς εὐταξίας· Μηδὲ γὰρ λαλῶν τι πρᾶγμα νομισαμένων τὰς ἐπιβουλάς· ὥς ἂν αὐτοῖς μὴ ἐπιβουλεύσασιν, οὐδεὶς γὰρ ἐπιβουλεύσει· δυνήσεται, μᾶλλον δὲ ἐπιβουλεύουσι μὲν, οὐδὲν αὖ βλαπτουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐφύλουσιν ἡμᾶς τὰ μέγιστα· ὥστε ἡμεῖς ἐκείνων κυριοὶ καὶ τοῦ παθεῖν κακῶς καὶ τοῦ μὴ παθεῖν· Ἰδοὺ διαμαρτυροῦμαι, καὶ μεγάλη λέγω τῇ φωνῇ καὶ σαλπηγρὸς τρανότερον, καὶ, εἰ ἦν ἐφ' ἡμετέρου ἀναδύσασθαι βροῦται, οὐκ ἂν παρητηραμένην, ὅτι τὸν Χριστιανὸν οὐδεὶς ἀνθρώπων τῶν οἰκούντων τὴν γῆν βλάψαι δύναται· καὶ τὸ λέγω ἀνθρώπων· Οὐδὲ αὐτὸς ὁ δαίμων, ὁ τυραννὸς, ὁ διαβόλος, ἂν μὴ αὐτὸς αὐτὸν ἀδικήσῃ καὶν ὅτι οὐκ τις ἡμεῖς κακῶς ἐργασασθὰ βουλῇ, μακρὴν πειράσεται· ὥστε γὰρ ἀνγείων οὐδεὶς ἂν βλάψῃεν ἐπὶ γῆς ἕντα ἀνθρώπων, οὐδὲ οὕτως ἀνθρώπων ἀνθρώπων· Ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸς ἕτερον βλάψαι δύναται, ὥς ἂν ἡ ἀγαθός· Τι οὖν ἂν τούτου γένητο ἴσον, ἔστιν μὴτε βλαβῆναι δύνασθαι, μὴτε βλάψαι ἕτερον, Τοῦτο γὰρ ἐκείνου οὐκ ἔλαττον, τὸ μὴ βουλεσθὰ βλαπτῆναι ἕτερον· Ἄρα ἀγγελὸς τίς ἐστι καὶ θεῶν ὁμοῦς τούτους γὰρ καὶ ὁ Θεὸς· ἀλλ' ἐκεῖνος ἐν φύσει, οὗτος δὲ προαίρεσει· Οὐτε οὖν βλαβῆναι δύναται, οὐτε βλάψαι ἕτερον· Τοῦ δὲ «οὐ δύναται» μὴ ἀδυναμίας νομίσας· (τούναντιον γὰρ ἀδύναμα,) ἀλλὰ τὸ ἀνένδεκτον λέγω· ἡ γὰρ φύσις ἐκείνη οὐτε βλαβῆς ἐστὶ δεστική, οὐτε τοῦ ἀδικεῖν ἕτερον ἐπὶ καὶ τούτο ἕτερα βλαβῇ· ἄλλως γὰρ αὐτοῦ οὐ βλαπτομένην, ἢ τῷ βλαπτῆναι ἕτερον, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἀμαρτημάτων ἡμῶν ἐκ τῆς εἰς ἡμᾶς ἀδικίας οὕτω γίνεται· ὥστε καὶ διὰ τούτου ὁ Χριστιανὸς οὐ δύναται βλαπτέσθαι, ὅτι οὐδὲ βλαπτῆναι δύναται· Ὅπως δὲ, ἑτέρους βλαπτοῦντες, αὐτῶν βλαπτομένην, πρὸς καθ' ἑκάστον τῶν πραγμάτων προγενοισάμενοι τοῦ λόγον γυμνάσωμεν τὰ λεγόμενα· Ἀδικεῖτω τις, υβρίζετω, πλε-

νικτείτω τίνα ἄρα ἐβλάψεν αὐτός; οὐχ ἑαυτὸν προτέρων; Πάντι που ὀφλὼν τῷ μεν γὰρ εἰς χρηματὰ ἡζυμία, αὐτῷ δὲ εἰς φυγὴν καὶ ἄλλ' εἰς ἀπολλύειν καὶ εἰς καλὰς παραδόδοι τῶν τοιούτων τὴν ψυχὴν. Πάλιν φθόνῳ τῷ ἑτέρῳ τίνα οὖν ο τοιοῦτος ἠδίκησεν οὐχ ἑαυτὸν; εἶπε μοι. Τοιοῦτη γὰρ ἡ τῆς ἀδικίας φύσις τον τικτοντα πρῶτον βλάπτει μὲν α, μικρὰ δὲ ἑτέρον, μᾶλλον δὲ οὐδὲ μικρὰν βλάπτει, ἀλλὰ καὶ ὡφελεί. Ἄλλ' οὐδεὶς ἀξιοπιστον εἶρηκα. Ἔστω τοίνυν (μαλιστα γὰρ ἐν τοιούτοις ἐστὶ τὸ παν) πενῆς, χρηματὰ ἔχων ὀλίγα, καὶ τῆς ἀναγκαίας ἐπιτηδίων τροφῆς, ἑτέρος δὲ πλούσιος καὶ εὐπορος, καὶ πολλὰν ἔχων δύναμιν, καὶ ἀμείβεταί τα τοῦ πενήτος λοιπόν, καὶ γυμνὸν ποιείτω, καὶ παραδίδωτω λιμῷ, αὐτός δὲ ἐντροφεῖται τοῖς ἐξ ἐκείνου ληρθεῖσιν ἀδικῶς ὁ τοιοῦτος οὐ μόνον οὐδὲν αὐτὸν ἐβλάψεν, ἀλλὰ καὶ ὡφελῶσεν, ἑαυτὸν δὲ οὐ μόνον οὐκ ὡφελῆσεν, ἀλλὰ καὶ ἐβλάψε. Πῶς. Πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ συνειδυότος μαστιζόμενος τοῦ πονηροῦ, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν κιντούμενος, καὶ παρὰ πάντων καταγινωσκόμενος, ἔπειτα ἐν τῷ μέλῳ κριματι. Ἄλλ' ὅτι μὲν οὗτος βλάπτεται ὄφλῳ ἐντεθεν κατῆστη, πῶς δὲ ὡφελείται. ἐκείνος εἶπε. Ὅτι το κακῶς παθεῖν καὶ φέρειν γενναίως, μέγα κέρδος ἔχει. Ἔστι γὰρ ἀμαρτημάτων λύσις το παθεῖν κακῶς, ἔστι φιλοσοφίας γυμνασιον, ἔστιν ἀρετῆς διδασκαλία. Ἰδωμεν οὖν τις ἐν κακοῖς, οὗτος ἢ ἐκείνος. ἐκείνος μὲν γὰρ, ἂν ἢ φιλόσοφος, γενναίως οἴσται, οὗτος δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τρομῇ ἐστὶ καὶ ὑποψία. τις οὖν ἀδικεῖται, αὐτός ἢ ἐκείνος. Μυθους λέγεις, φασιν. ὅταν γὰρ τις μὴ εἶη φαγεῖν, καὶ ἀναγκαζῆται ἀποδυρεσθαι καὶ ἀποδυσπετεῖν, ἢ προσελθὼν ἐπατεῖν καὶ μὴ λαβεῖ, οὐκ. καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα προσεπολλύει; Μυθους συ λέγεις. Ἐγὼ γὰρ ἐπιδεικνύω πραγματὰ. Εἶπε γάρ μοι, οὐδεὶς τῶν πλουτουντων ἀποδυσπετεῖ. Τί οὖν, μὴ ἢ πένια αἰτία τούτου; Ἄλλα συ λιμῶττει. Καὶ τί τοῦτο, Μειζὼν ἢ δίκη, ὅταν μετὰ πλούτου τοῦτο ποιῇ. Οὔτε γὰρ πλούτος γενναῖον ποιεῖ, οὔτε ασθενὴ πένια. Ἐπεὶ οὐδεὶς ἂν τῶν ἐν πλούτῳ ζώντων μαχθήρην ἐξῆ βίον, οὐδ' ἂν ἐαυτῷ καττρασατο οὐδεὶς τῶν ἐν πένιᾳ. Ὅτι δὲ ὅντως μῦθοι τὰ παρ' ὑμῶν, ἐκείθεν ὑμῖν ποιήσω φανερόν. Εἶπέ μοι, ὁ Παῦλος ἐν πένιᾳ ἦν, ἢ ἐν πλούτῳ; ἐλιμῶττειν, ἢ οὐχι; Αὐτοῦ ἐστὶν ἀκρίβως λέγοντος. « Ἐν λιμῷ καὶ διψῇ » (Β'. Κορινθ. ια'. 27) Οἱ προφηταὶ ἐλιμῶττον, ἢ οὐχι; Κακῆνοι ἀπεδυσ-

πέτουν. Πάλιν Παῦλον καὶ τρεῖς, τάλιν τοὺς προφῆτας, ὅσα καὶ εἶδον ἀνέκωτους. Ἀλλὰ τί ποτε βούλει, Ἀπολλωνία, φησὶ, δείξον μοι τινα, φερόντα γενναίως. Ἀλλὰ το σπείρον καὶ τὸ σῶμα, καὶ ὀλέγει αὐτὸν. Εἰ βούλει, δεῖ, καὶ κατ' αὐτὸ τὸ πρῶτον εἰσα-
σωμεν. Ἰδόμεν τινος ἡ ἄρσενος, μείζων καὶ ὀρμητέρα, καὶ τῆς εὐφροωτέρα. Οὐχ ὁ μὲν ὑπὲρ τῆς σιγῆς καὶ μετὰ τῆς τροφῆς, οὐαὶ ὑπὲρ μέρους προκλήτων ταύτης, ἀριμενός. (Ὁ σὺ δὲ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ὁ πλουσιότερος, ἀλλ' ὑπὲρ ἑτέρων δεῖσθαι πλεονεξίας ὑπὲρ σου φέρεται αὐτῆς.) Οὐκ ἔχει τὴν ἀριμενίαν τῆς τροφῆς ὁ ταύτης, ἀλλ' ἔχει τὴν ἑτέραν ἀριμενίαν, τὴν ἀσφαλίαν, τὴν τοῦ σώματος, τὴν ἀδίκαν.

§ εἰ. Ἀλλως δέ, εἰ μὴ κακὸν τὸ ἀδίκον, ἀλλὰ καλόν, διὰ τι αἰσχυρόμεθα, διὰ τι ἐγκαλῶμεθα, διὰ τι οὐκ ἐπιμενοὶ ἀγαπα-
κτούμεν καὶ δυσχεραίνουμεν; Εἰ μὴ καλόν τὸ αἰκείσθαι, ὅσα τί ἐναθρονομεθα καὶ ἐγκαλῶμεθα πρὸς τὰ πράγματα, καὶ δικαιολογούμεθα ἐν τούτῳ; Θέλεις μάθεῖν πῶς τοῦτο ἐκείνου βέλτιον, ἴδρα τοὺς ἐν τούτῳ, ὅρα τοὺς ἐν ἑσέσῳ. Διὰ τι νομοὶ διὰ τὴν δικαιοσύνην; διὰ τί τιμωρίζαι; οὐχὶ οἱ ἐκείνους, ὡς νοτοῦντας καὶ καμίνοντας; Ἀλλ' ἡ γόνυ, πάλιν, φησὶ. Μη εἰπώμεν τὰ μέλλοντα τὰ παρόντα ἐξετάσωμεν. Εἰ γάρ, ἂν ἀνδρὶς τοιαύτης ἔχουστος ὑπόμεινον, τὴν ἀσφαλιώτερον; τι σαυροτέρων, οὐκ ἐν ναυαγίῳ ὅσα πάντας ἐσθίει. Ἡ δὲ δικαιοσύνη τι πρᾶττε, οὐ πιστεύεται, ἀπὸ τῆς δυναμειῶς καταδικάζομενος παρὰ πάντων, πάντας γὰρ τοὺς συνοικούντας κατηγοροῦς (ἔχει.) οὐ φιλίας χρῆσασθαι, δυνατὰ. οὐδὲ γὰρ ἂν εἴδοιτο ταχέως τοιαύτην δοξάν ἔχοντος ἀνθρώπου γενεσθαι φίλος, ὥστε μὴ κοινωνῆσαι αὐτῷ τῆς ὑποληψίως. Καθὰπερ θηρίον, οὕτω πάντες ἀποστρέφονται καθὰπερ λύμεινον καὶ ἐχθρὸν καὶ ἀνδρῶνον καὶ τῆς φύσεως πολέμιον, τὸν ἀδικὸν ἀνθρώπον. Ἄν εἰς δικαιοσύνην ἐμπίπτῃ, οὐδὲ κατηγοροῦ δεῖται ὁ ἡδικοῦς, τῆς δοξῆς ἀντι πάντων κατηγοροῦ καταδικαζούσης αὐτόν. Ἀλλ' οὐχ ὁ ἀδικούμενος οὕτως, ἀλλὰ πάντας ἔχει προστάτας, συναλγοῦντας, χεῖρα ὀρεγόντας ἐπ' ἀσφαλείᾳ ἐσθίει. Εἰ καλόν τὸ αἰκείν καὶ ἀσφαλές, ὁμολογίτω τις εἶναι ἀδικός. εἰ δὲ οὐ τολμᾷ, τί δηποτε ὡς ἀγαθὸν μετέρχεται; Ἰδόμεν δὲ πῶς καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, ἂν γένηται τοῦτο, ποτὶ γίνεται κακὰ. Εἰπέ γάρ μοι, ἂν τι τῶν ἐν ἡμῖν, τὸ αἰκείον ὑπερβάν μετρον, τοῦ ἑτέρου ἐπιηται, καὶ βεβλήθη ἄφεις ὁ σπλὴν τον οικίον τοπον λαβεῖν τὸ ἀλλοτρίον

μετα τοῦ σκελετοῦ, οὐχ, νοσεῖς τοῦτο ἐστὶ. Τὸ ἕκρον πάλιν τὸ ἐν ἡμῖν, ὁ ἥμαρ, εἰς πάντα τὸν καιρὸν, οὐχ, ἁλούς τούτο ἐστὶ. Μετ' ἐκείνου, ἡ χολή, πάλιν ἐκέρχεται, ἵνα τὸ πᾶν, καὶ πανταχοῦ διαχέσθω τὸ αἷμα. Τὸ δὲ ἐν τῇ χολῇ, ὁ ἥμαρ, γινώσκουσα, καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ἐκὼν ὑπερβῇ τὸ μέτρον, οὐχ, ἑαυτὸν συνῆλθε, ἵνα. Οὕτω καὶ ἡ τρεφὴ, ἐκὼν ὑπερ ὃ δύναιται πεπεσθαι, προσληφθῇ, νοσεῖς τὸ σῶμα περιβάλλει. πρὸς γὰρ αὐτοῖς αἰτοῦσθαι, πρὸς αὐτοὺς καὶ ὁ κλῆρος τοῦ σώματος. ἄρα οὐκ ἀπὸ τῆς τῶν τρεφῶν ἀμετρίας. Πάλιν ἐν τῷ σώματι ἐκὼν πλέον βουλήθη λαβεῖν ὁ οφθαλμός ἢ πλέον ἰδεῖν τοῦ ὠρισμένου θέλῃται, ἢ μείζον ἀναλαβεῖ φως, ἐβλάψε μάλλον ἢ ὠφελῇται τὸ ὑπὲρ μέτρον. Εἰ δὲ, ἰδὼσα αὐθιγνότης τοῦ φως ἐστίν, ὁ οφθαλμός, εἰ πλέον ἰδεῖν θέλῃται, ἀπολλύται, ὅταν λαμπροτέρον ἰδῇ, ἐνοήσῃσιν εἰς τοῦ κακοῦ. Ἡ ἀκὴ, ἐκὼν μεγάλην οἰκίζεται φωνήν, ἀποκλύεται, ἡ δὲ ἀνοία γίνεταί ὁ νοῦς, ἐκείδαν τὰ ὑπὲρ αὐτὸν λογισθῇται, ἐκπληρῇται, καὶ ὡς αὐτὸν πλέον τοῦ δυνάσκει γίνεταί παραπολλύσι. τούτο γὰρ πλεονέξαι, πλέον ἔχειν τοῦ ὠρισμένου. Οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ χρημάτων, ὅταν βουλωμεθα ἐπιθέσθαι φορτία πλείονα, εἰ καὶ μὴ ἀσυνανόμεθα, χαλεπὸν ἐν ἐκείνῃς τρεφόμεν τὰ ἕκρον, πολλὰ ἔχοντες, πολλῶν δεόμενοι, φροντισί μισίας περβαλλόντες ἑαυτοὺς, πολλὰς τῇ διαβολῇ παρεχόντες λαβὰς. Διὰ τούτο οὐδὲ χρεια καμάτου ἐπὶ τῶν πλουτουμένων τῇ διαβολῇ ἵσταται, γὰρ αὐτῷ πρὸς καταφθάραν ἀπὸ τοῦ πλούτου μάλιστα γίνονται. Ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῶν πενιφ συζώντων, ἀλλὰ πᾶν τὸ ἐναντίον. Οὕτως αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἀπολλύσι τὰ πράγματα· αὐτοὶ περκαλῶ ἀπεριεῖναι τῆς τούτω ἐπιθυμίας, ἵνα δοκῇμεν διαφθάναι τὰς τοῦ τανηροῦ παγίδας, καὶ ἀρετῆς ἐπιλαβόμενοι, τῶν σπυνῶν ἀγαθῶν ἐπιτρέχειν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ, ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, δοξα, κρατος, τιμὴ, ὦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΒ'. 52.

(Κεφ. κ'. στίχ. 23.) – α Τῇ οὖν ἐπαύριον ἔλθόντος τοῦ Ἀγριππᾶ καὶ τῆς Βερνικῆς μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σὺν τε τοῖς χιλιερχοῖς καὶ ἀνδράσι

τοῖς κατ' ἐξοχὴν οὖσι τῆς πόλεως, καὶ κελεύσαντος τοῦ Φηστοῦ, ἤλθη ὁ Παῦλος ὡ

§ α Ὅρα οἷον συλλιγετα. ἀκρατησεν τῷ Παύλῳ α Τοῖς κατ' ἐξοχὴν, φησι, τῆς πόλεως ὡ τοὺς δυνάστες γὰρ πάντας συναγαγὼν ὁ ἄρχων καὶ ὁ βασιλεὺς, οὕτως ἀντιπῶσι. Σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ οἱ ἡγεῖται καὶ οἱ πρῶτοι τῆς πόλεως παραγγέλλασιν τοὺς κατ' ἐξοχὴν καλεῖ. Εἶτα καὶ Παῦλος ἀγεται καὶ ἔρα πῶς, αὐτοῦ ἀγθεντος, ἀνακηρύσσεται ὑπὸ τοῦ Φηστου οὐ μόνον γὰρ αὐτὸν ἀφίησι τῶν ἐγκλημάτων, ἀλλὰ καὶ υπερασπίζεται. Τ. λέγων, α Ἀγριππα βασιλεῦ, καὶ πάντες οἱ συμπρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον, περὶ οὗ πᾶν το πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἐνετυχον μοι ἐν τῇ Ἱεροσολύμας καὶ ἐφάθε, ἐπιβδωντες μὴ δεῖν ζῆν αὐτὸν μηκέτι. Ἐγὼ δέ, καταλαβόμενος μηδὲν ἄξιον θανάτου αὐτὸν πεπραχέναι, καὶ αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπακαλεσαμένου τὸν Σεβαστόν, ἔκρινα πέμπειν αὐτὸν. Περὶ οὗ κσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω. Διο προηγάγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν, καὶ μαλίστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ Ἀγριππα, ὅπως, τῆς ἀνακρίσεως γενομένης, σχῶ τι γράψαι. ἄλογον γὰρ μοι δοκεῖ πεμπόντα δεσμίον μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτῷ αἰτίας σημᾶναι. ὡ Σκοπεῖ τῶς ἐκείνων μὲν κατηγορεῖ, τοῦτον δὲ ἀφίησιν. Ὁ τῆς τῶν δικαιωμάτων περιουσίας ὅπως καταδικάσῃ, οὐχ εὑρίσκει ὁ ἄρχων, μωρίας γενομένης ἐξετάσεως. ἐκείνοι δὲ τοῦτον ἄξιον θανάτου ἔρασκον εἶναι. Δια τοῦτο καὶ ἔλεγεν α Ἐγὼ δὲ καταλαβόμενος, φησι, μηδὲν ἄξιον θανάτου πεπραχέναι αὐτὸν ὡ εἶτα ἐπηγάγε, λέγων α Περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω. ὡ Καὶ τοῦτο τῆς τοῦ Παύλου καθαρότητος, τὸ μηδὲν ἔχειν τὸν δικαστὴν ὅτι εἶπη περὶ αὐτοῦ. α Διο προηγάγον αὐτόν, φησιν, ἐφ' ὑμῶν ἄλογον γὰρ μοι δοκεῖ εἶναι πεμπόντα δεσμίον μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι ὡ Ὅρα εἰς οἷας ἐνέβαλον οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ἀπορίας μεγάλας. Τί οὖν ὁ Ἀγριππας; Ἐπὶ τούτοις βουλόμηνός τι μαθεῖν, πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη.

(Κεφ. κς'. στίχ. 1.) — α Ἐπιτρέπεται σοι ὑπὲρ σεαυτοῦ λέγειν. ὡ Τῇ πολλῇ περὶ τοῦ ἀκούσαι ἐπιθυμίᾳ ἐπιτρέπει αὐτῷ λέγειν ὁ βασιλεὺς. Ὁ δὲ Παῦλος μετὰ παρρησίας φηγγεταὶ λοιπόν, οὐ κολακεύων, ἀλλὰ διὰ τοῦτο μακάριον ἑαυτὸν φάσκων εἶναι, ἐπειδὴ

πρὸς πάντα εἰδὼτα τὸν λόγον πευῖτα· καὶ διὰ τοῦτο, ἀκούει ἂν
 δη καὶ προτινεται, λέγων· «Τότε ὁ Παῖλος ἀπελογεῖτο, ἔκτει-
 νας τὴν χεῖρα Περὶ πάντων, ὡς ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων,
 βασιλεῦ Ἀγριππᾶ, ἡγήμαι ἐμαυτὸν· μακαριον, ἐπὶ σοὺ μελλῶν
 ἀπολογεῖσθαι σημερον, μελιστα γνωστὴν ὄντα σε πάντων τῶν
 κατὰ Ἰουδαίους ἐθῶν καὶ ζητηματιῶν· διὸ δεσμαι σοὶ μακρο-
 θυμῶς ἀκούσαι μου.» Καίτοι γε, εἰ συνήδει ἐαυτῷ, ροβλεθῆναι
 ἔχρην παρα τῷ παντᾷ εἰδῶτ, δικαζόμενον· ἀλλὰ καθάρου συνεότος
 τοῦτο ἐστὶ, τὸ μὴ παραιτεῖσθαι δικαστὴν τὸν ἀκριβῶς εἰδὼτα τὰ
 γεγενημένα, ἀλλὰ καὶ λαρεῖν ἔδεν καὶ μακαριον ἐαυτον ἡγεῖται,
 καὶ λέγει· «Δεσμαι σοὶ μακροθυμῶς ἀκούσαι μου.» Επειδὴ
 μέλλει λόγον ἐκτελεῖν καὶ λέγειν τι περὶ ἐαυτοῦ, διὰ τοῦτο προλα-
 βὼν παρεκαλίσαι, καὶ ρηοῖ· «Τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου τὴν ἐκ νε-
 ότητας, τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ἐν Ἱεροσο-
 λύμοις, ἴσχει πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, προγινώσκοντες με ἄνωθεν
 (ἐὰν θελώσι μαρτυρεῖν,) ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστατὴν αἵρεσιν
 τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἐξῆσα Φαρισαῖος.» Ὁ λέγει, τοῦτό
 ἐστὶ· «Ὡς ἂν στασιαστὴς ἐγενόμην, ὁ νέος τοιοῦτος ὢν καὶ μαρ-
 τυρούμενος ὑπὸ πάντων.» Εἰτα καὶ ἀπὸ τῆς αἵρετικῆς ἢ πίστις,
 οὐ εἶπεν· ἐπάγει γὰρ· «Κατὰ τὴν ἀκριβεστατὴν αἵρεσιν τῆς
 θρησκείας ἐξῆσα.» καὶ ἐπεὶ πάλιν εἰκος ἦν τινας εἰπεῖν· «Τί οὖν,
 εἰ ἡ μὲν αἵρεσις θαυμαστή, συ δὲ πονηρός.» ὅρα πῶς τὸ ὑπομοῦν
 θιραπύει· μαρτυρας γὰρ καλεῖ πάντας τοὺς Ἰουδαίους, τοὺς γινώ-
 σκοντας τὸν αὐτοῦ βίον καὶ τὴν ἀναστροφὴν· «ἴσασι γὰρ, φησί,
 πάντες Ἰουδαῖοι, προγινώσκοντες με ἄνωθεν, ἐὰν θελώσι μαρ-
 τυρεῖν.» «Καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς πρὸς τοὺς πατερας ἡμῶν
 γενομένης ἐπαγγελίας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἔσθρεκα κρινόμενος, εἰς
 ἣν τὸ δωδεκαφυλον ἡμῶν, ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λα-
 τρεῦον, ἐλπίζει καταντῆσαι· περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι, βη-
 σιλαεῦ Ἀγριππᾶ, ὑπὸ Ἰουδαίων. Τί, ἄπιστον κρινεται παρ'
 ὑμῖν, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει;» Αὐτὸ τίθησι περὶ ἀναστάσεως
 λογισμούς, ἵνα μὲν τὸν ἀπὸ προφητῶν, (καὶ οὐ παράγει προφήτην,
 ἀλλ' αὐτὴν τῶν Ἰουδαίων τὴν δοξαν,) ἄλλον δέ, τὸν καὶ ἰχυροτε-
 ρον, τῶν ἀπὸ πραγμάτων. Ποῖον δὲ τοῦτον; Ὅτι διελεχθῇ αὐτῷ
 ὁ Χριστὸς, ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν. Καὶ κατασκευάζει καὶ τοῦτον ἀπὸ

λογισμῶν, τὴν προτέρα αἰτοῦ ρανίαν ὁ γουμένους ἀκρόω· εἶτα
 καὶ μετὰ ἐγκωμίου τῶν Ἰουδαίων· Νῦν τε καὶ ἡμεῖς καὶ ἡμεῖς
 ἐλπίζει, φησὶ, καταντῆσαι· « Ἄσπε, εἰ καὶ ἐγὼ αὐτὸν μὴν ἤ
 μην, ὑπὲρ τούτων οὐκ ἔδει χρυσῆσαι, ὅτι καὶ ἄγνοια ἔτα καὶ
 ἄλλος λογισμός· » Τι, ἄπιστον κοίταται παρ' οὐδ' ἐν οὐρανῷ
 νεκροὺς ἐγείρει, « Εἰ γὰρ μὴ, τῆς αὐτῆς, ὅδε αὖτε, καὶ ἀνὰ
 ὁραμένοι ἦσαν ἐν τούτοις τοῖς ὄψεσιν, καὶ οὐκ εἰσερχομένων, ἵσως
 οὐκ αὖ ἐδέξατο τις τὴν λαγὼν· Εἶτα λέγει πως ἐδῶκε, καὶ τούτο
 κατασκευαστικόν,) καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς παρακαλεῖ μαρτυράς, καὶ τὰς
 ἑξω πόλεις, καὶ ἐπὶ τῇ αὐτῇ λέγοντος αὐτοῦ· Σκεπτόν σοι πρὸς
 κέντρα λακτιζέιν· » Ἐπειτα δὲ λέγει καὶ τῶν ἡμεῶν τῶν φιλοφρο-
 νούντων, ὅτι καὶ διωκόμενος ὤφθη, καὶ ὅτι « οὐκ ἐμε μόνον ἐπεργετή-
 σεν, ἀλλὰ καὶ στερὰς ἐπέμει διδάσκαλος· »

§ β Δικαιοῖ δὲ καὶ τὴν προσηγορίαν, ἐν ἧς λέγει· Εἰ, τοῦτο
 ἔφθην σοι ἐξαιρουμένου σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς
 ἐγὼ σε ἀποστελλῶ· » Ταῦτα πάντα διέκρινε, λέγειν· « Ἐγὼ μὲν
 οὐκ ἔδοξα ἐμᾶντι πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν
 πολλὰ ἐναντιον προῖξαι, ὃ καὶ ἐποίησα ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ
 πολλοὺς τῶν ἁγίων ἐγὼ ρυλκκῶ, κατεκλείσθη, τὴν παρὰ τῶν
 ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβὼν ἀναίρουσάν τε αὐτῶν κατὴν ἑκκα-
 ψήφον καὶ κατὰ τῆς αὐτῆς συναγωγῆς τολλαχὲς τιμωρῶν
 αὐτοὺς τῆς αὐτῆς βλαστῆσαι περισσοῦς τε ἐμμενομένοι, αὐ-
 τοῖς, ἐδωκα· ἕως καὶ εἰς τὰς ἑξω πόλεις· Ἐν οἷς καὶ πορευο-
 μένος εἰς τὴν Διμασκὸν μετ' ἐξουσίης καὶ ἐπιτροπῆς τῆς παρὰ
 τῶν ἀρχιερέων, ἡμερας μεση; κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ,
 οὐρανοθεν ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλημφάν με φῶς,
 καὶ τοὺς συν' ἐμοὶ πορευομένους· Πάντων δὲ καταπεσοντῶν ἡ-
 μῶν εἰς τὴν γῆν, ἤκουσα φωνὴν λαλοῦσαν πρὸς με, καὶ λέγου-
 σαν τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ· Σκουλ· Σκουλ, τί με διώκεις; σκλη-
 ρόν σοι πρὸς κέντρα λακτιζέιν· Ἐγὼ δὲ εἶπον· Τίς εἰ, Κύριε;
 Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐγὼ εἰμὶ Ἰησοῦς, ὃν συ διώκεις· Ἀλλὰ ἀναστήθι,
 καὶ στήθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου· εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προχει-
 ρίσασθαι σε ὑπηρετῇ, καὶ μάρτυρα ὦν τε εἶδες, ὦν τε ὀφθήσο-
 μαί σοι, ἐξαιρουμένός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς
 ἐγὼ σε ἀποστελλῶ, ἀνοῖξαι ὀφθαλμούς αὐτῶν τοῦ ἀποστρεφῆναι

ἀπὸ σκοτοῦς εἰς φῶς, καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν
 Θεόν, τοῦ λαθεῖν αὐτοὺς ἄρῃσιν ἀμικρυῖν, καὶ κληρὸν ἐν τοῖς
 τῇ λαλοῦντι πιστεῖ τῇ εἰς ἡμᾶς ἡ Σικυτε πρὸς ἡμέρας ὁ ἀλεγνέται.
 Ὁ Θεὸς, ὅστις, εἰτε πρὸς με ὅτι, αὐτῶν σοι προχειρισθῆναι
 σε ὑπηρετῖν καὶ μαρτυρὰ ὧν τε εἶπες, ὧν τε ὁφύσσεται σοι,
 ἐκκρουόμενος σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐρεῖ σε
 ἀποσπελάει, ἀνοῖξαι ὀφθαλμούς αὐτοῦν, τοῦ ἀποστρεφῆναι ἀπὸ
 σκοτοῦς, εἰς φῶς, καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν Θεόν,
 τοῦ λαθεῖν αὐτοὺς, ἄρῃσιν ἀμικρυῖν ὃ ὅτι εἶπες ὅτι ὅτοις
 ἐπεισθῆναι, τὰς τῇ σπείσει με ἐπηγάγην καὶ οὕτω, ἵπαισιν, ὥς-
 τε μὴ ἀναβαλεῖσθαι ὅτι ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγριππᾶ, οὐκ ἐγενο-
 μιν ἀπειθῆς τῇ οὐρανώ ὀψασι, ἀλλὰ τοῖς ἐν Διαμικρῶ
 πρώτοις καὶ Ἱεροσολιμοῖς, εἰς πᾶσαν τε τὴν χώραν τῆς Ἰου-
 δαίας, καὶ τοῖς ἐθνεσιν καταγγελλεῖ μετανοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν
 ἐπὶ τὸν Θεόν, ὅτι τῆς μετανοίας ἔργα πρᾶσσοντας. ὃ
 τοῖνον καὶ τοὺς ἄλλους παθόντων περὶ βίου ἀριστοῦ πρὸς ἂν αὐτὸς
 στασεως καὶ φιλοκαίας, ὅστις, ἀρχὴς γεγενῆσιν. ὅτι ὅθεν του-
 των οἱ Ἰουδαῖοι με συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ ἐπειρῶντο διαχει-
 ρίσθαι. ὅτι ὅθεν οὖν τυχεῖ τῆς τυχῆς τοῦ Θεοῦ, ἄχρι
 τῆς ἡμέρας ταύτης ἔστηκα, μαρτυρούμενος μικρῶ τε καὶ με-
 γάλῳ, οὐδὲν ἔκτος λέγων ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν μελ-
 λόντων γινεσθαι καὶ Μεωσῆς, εἰ παθὼν ὁ Χριστός, εἰ πρῶ-
 τος ἐξ ἀναστασεως νεκρῶν φῶς μελλεῖ καταγγελλεῖν τῷ τε
 λαῷ καὶ τοῖς ἐθνεσιν ὃ ὅρα πρὸς ἔκτος κολακείας ἵστιν ὁ λόγος
 αὐτοῦ, καὶ τὸ καὶ ἐπὶ τῇ τῷ Θεῷ εἶτα ἡ παρῆσιν ὅτι ὅτι ὅτι
 οὐδὲ νῦν ἀφίσταμαι, ὅτι καὶ το ἀσφαλὲς ἀπο γὰρ προφητῶν
 ἰσχυρίζομαι, ὅτι καὶ παθὼν ὁ Χριστός, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστα-
 σεως νεκρῶν φῶς μελλεῖ καταγγελλεῖν ὃ ὅτι ὅτι ὅτι
 ὅτι πρῶτος ὁ Χριστός ἀναστὰς οὐκ ἐτι ἀποθνήσκει ὅτι
 (Ρωμ γ' 9). Δὲ ὅτι ἐκ τοῦ πᾶσι καταγγεῖλαι τοῦτο καὶ ἐς ἱου-
 τοὺς προσδοκᾷ εἶτα, τὴν παρῆσιν ὁ Φῆστος ἰδὼν, ἐπειδὴ πρὸς
 τὸν βασιλεῖα διελεγέτο, μὴ μεθισταμένως τοῦ πρὸς αὐτὸν ἀποβλεπεῖν,
 ὥσπερ ἐπαθῆ τι, καὶ ὅτι ὅτι Μεινῇ, Παῦλε. ὅτι ὅτι παθὼν τοῦ-
 το λέγει, ἀκούει τῶν ἐξῆς ὅτι Ταῦτα δὲ αὐτοῦ διαλεγόμενου, ὁ
 Φῆστος μεγάλη τῇ φωνῇ ἔφη Μεινῇ, Παῦλε τα πολλά σε

γράμματα εἰς μανίαν τερτρεται ἢ Τι οὖν ὁ Παῦλος μετὰ ἐπ-
 εικείας ἀποκρινόμενος, αὐτοῦ μινύμαι, ἡ σφίσι, ἡ κρατίστε Φῆστε,
 ἀλλὰ ἀληθεύεις καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποθεγγόμεαι ὃ Εἶτα
 καὶ τὴν αἰτίαν διδάσκει, διὰ ἣν πρὸς τὸν βασιλεῖα τὸν λόγον ἀπε-
 στρίψεν ἡ Επιστάται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, πρὸς ὃν
 καὶ παρόρταζόμενος ἁλλῶ λανθάνειν γὰρ τούτων αὐτὸν τι οὐ
 πειθόμεαι οὐδὲν οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο Πι-
 στεύεις, βασιλεῦ Ἀγριππα, τοῖς προφηταῖς, Ὅσα ὅτι πιστεύεις ἢ
 Τοῦτο οὕτως εἶπε, μινύμαι, διασπύρων, καὶ λέγων πρὸς αὐτοὺς
 ἢ Οἶδα ὅτι πάντα οἶδεν ακριβῶς καὶ εἶμι μὲν πρῶτους ὅρας ταῦτα
 εἶδέναι, (τὸ γὰρ ἐπιγόμενον τοῦτο ὁμολοῖ, τὸ αὐτὸ γὰρ ἐστὶν ἐν γω-
 νίᾳ πεπραγμένον τοῦτο, ἢ) ἀλλὰ οὐκ ἠθέλησας ἢ ἢ Πιστεύεις,
 βασιλεῦ Ἀγριππα, τοῖς προφηταῖς, Οἶδα ὅτι πιστεύεις Ὅ
 δὲ Ἀγριππᾶς πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις
 Χριστιανὸν γενέσθαι. Ὁ δὲ Παῦλος εἶπεν Εὐξαίμην ἂν τῷ
 Θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ εὐ μόνον σε, ἀλλὰ καὶ πάν-
 τας τοὺς ἀκούοντας μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους, ὁποῖος
 καὶ ἐγώ εἰμι παρεκτός τῶν δεσμῶν τούτων. ἢ Ὅρα πῶς εἴχεται,
 λέγων ἢ Εὐξαίμην ἂν ἔγωγε τῷ Θεῷ (οὐκ) ἐν ὀλίγῳ, ἢ τουτέ-
 στι, ἢ παρα μικρόν. ἢ Καὶ οὐκ ἀκριβῶς εἴχεται, ἀλλὰ καὶ ἐπιτετα-
 μένως ἢ Τοιούτους, φησι, γενέσθαι πάντας, οὐ μόνον σέ, ἀλ-
 λα καὶ πάντας, ὁποῖος καὶ ἐγώ εἰμι ἢ Εἶτα καὶ προστίθησι ἢ Πα-
 ρεκτός τῶν δεσμῶν τούτων. ἢ Οὐκ ἀποδυσσεύων δια τα δισμά,
 οὐδὲ αισχυνομένους διότι ἐδέδετο, (τοῦτο γὰρ ἦν αὐτῷ, εἰ περ τι ἁλ-
 λο, ἀξιὸν δεξέας,) ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐκείνων ὑπολήψιν ἀφορῶν, οὕτως
 εἶπε διὰ τοῦτο προσετίθηκε τὸ ἢ παρεκτός τῶν δεσμῶν τούτων ἢ
 Ἄλλ' ἰδῶμεν ἄνωθεν τα ἀνεγνωσμένα ἢ Τῇ οὖν ἐπαυριον εἰσελ-
 θόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον, κελευσαντος τοῦ Φῆστου, φησί,
 ἦχθη ὁ Παῦλος. ἢ Ἀπέστησαν λοιπὸν οἱ Ἰουδαῖοι, τῇ ἐφεσεί χρη-
 σαμένου ἐκείνου, καὶ τότε αὐτῷ λαμπρὸν τὸ θέατρον γίνεται μετὰ
 πολλῆς γὰρ τῆς φαντασίας ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν
 Ἰουδαίων παρήσαν οὐκ οἱ μὲν, οἱ δὲ οὐ. ἢ Το πλῆθος τῶν Ἰου-
 δαίων, φησι, συνέτυχόν μοι ἐν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε, ἐπι-
 βοῶντες μὴ δεῖν αὐτὸν ζῆν μηκέτι. ἢ

Σ. Υ. Ὅρα τὴν μανίαν ἰδὼν, δεῖν αὐτὸν ἀποθάνειν λέγοντες.

Ἐντεῦθεν δείκνυσιν ὅτι δικαίως ἐπεκαλέσατο Καίσαρα· εἰ γὰρ οὐδὲν μὲν εἶγο· δέκοντες εἶπαι, ἐκείνῳ δὲ ἡμετέρισαν, εἰκότως ἐπ' ἐκείνου ἔρχεται. α' Ὅπως, τῆς ἀνακρισεως ὑφ' ἡμῶν γενομένης, σ/ὲν τε γράψαι, β' φησιν, Ὅρα, πῶς βασανίζεται πάλαις το τράμα. Καὶ τῆς ἀπολογίας τοῦν ταύτης Ἰουδαῖοι αἴτιοι, τὴν ἑμμελὸν μανθάνει· καὶ ἐν τῇ Ρώμῃ α' Περὶ πάντων, ὧν ἐγκυλιόετι, βασιλεῦ Ἀγρίππῃ, φησιν, ἤγηται ἐμμελὸν μακκρον, μελλών ἐπι σοῦ ἀπολογεῖσθαι β' Ὅρα πῶς κτηνικὸς ἀκοντες καὶ τὰς οἰκίας γίνονται κακὰς καὶ τῆς Παύλου ἀρετῆς καὶ αὐτῷ τῷ κρατοῦντι ὥστε λαμπροτερον ἀπγγετο Παῦλος, ἢ, εἰ χωρὶς δεσμών ἀπῆλθεν οὐκ εἶ. γὰρ ὡς πλανὶς καὶ γοῆς, τούτων αὐτὸν ἀγέντων δικαστῶν, ἀπῆγετο Πάντα οἶνον ἀποδυσάμενος παρ εἰς ἐτέχθη καὶ ἐτραφῇ, οὐκ ἀπλῶς, ἀλλ' οὕτω καθάρος ὑποψίας ἐκβαίνει τῆς Ῥώμης καὶ οὐκ εἶπει «Τι δὴ τοῦτο, ἀπαξ ἐπεκαλέσαμην Καίσαρα μυριακὴς ἐκρήθην μέχρι ποτε,» ἀλλὰ τι, Πάλιν ἐτοιμὸς ἐγένετο δοῦναι εὐθυνας καὶ ἐπὶ τοῦ μαλίστα εἰδότες τὰ κατὰ Ἰουδαίους Δία καὶ μετὰ πολλῆς τῆς παρηρησίας ἀπολογεῖται, ὅτι οὐκ ὄντων κυρίων τῶν καταδικαζόντων αὐτὸν ἐς, καίπερ οὐκ ὄντων κυρίων, ἀλλὰ τῆς ἀπορασιως ἐκείνης κρατοῦσης, ὅτι «πρὸς Καίσαρα πορεύσῃ» (Πράξ κε 12), διδῶσι λόγον ὅμως, καὶ πολλὰς τὰς εὐθυνας περὶ πάντων οὐ περὶ τῶν μὲν, περὶ τῶν δὲ οὐ Μονοῦ δι' αὐτοῦ λέγει δὲ ὧν ἀποκρίνεται «Ἐγκυλιόουσιν ὑπερστασιως, ἐγκυλιόουσι ὑπερ ἀρεσιως, καὶ ὅτι τον ναὶν ἐβέβλησσα, περὶ πάντων ἀπολογεῖσθαι» α' Τὴν μὲν οὐκ ὀρίωσιν μεν τὴν ἐκ νεότητος ἔσχασι πάντες οἱ Ἰουδαῖοι β' ὅτι μὲν οὐ τοῦ ἐμεῦ τρόπου το στασις ποιῖν, αὐτοὶ μαρτυροὶς οἱ κατηγόροι β' Ὁ καὶ πρὸ τούτου λέγει «Ζητήωτες ὑπαρχῶν τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων» (Γαλατ α' 14), τοῦτο καὶ ἐνταῦθα αἰνιττεται, διὰ τοῦ εἰπεῖν «Τὴν ἐκ νεότητος μεν βίωσιν» καὶ ὅτι ὅλος ὁ δῆμος παρῆν, τότε κατ' αὐτῶν τὴν μαρτυρίαν. Οὐκ ἐπὶ τοῦ δικατηρήν δὲ τοῦ Λυσίου τοῦτο ποιῶμενον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Φηττου καὶ πάλιν ἐνταῦθα, ὅτι τλήνους παρητα, ἐκεῖ δὲ οὐ πολλὰς ἀπολογίας εἶδε, τῶν γραμμάτων τοῦ Λυσίου ἀφιντῶν αὐτὸν α' Ἰσάσι, φησι, πάντες Ἰουδαῖοι προσηνῶσχοντες με ἄνωθεν, β' καὶ οὐ λέγει ποταπο, αὐτοῦ ὁ βίος, ἀλλὰ ἀφισιν αὐτῶν τῷ συνειδῶτι, καὶ το πᾶν ἐ,

τῇ ἀρεσῇ τιθῆναι, δεικνύς ἐπιθεῖν οὐκ αἰετομένους αὐτήν, εἰ πνευ-
 ρος ἦν καὶ μορθηρὸς Ὑπερ τῆς ἀρεσκῆς, τὴν αὐτῆς, ἥς φησιν
 ἔστηκα ἀρεσκόμενος αὐτῇ καὶ παρ' αὐτοῖς τρεσβύματα, διὰ ταύτην
 πῦρόντο, διὰ ταύτην ἰσχυροῦντο, καὶ ταύτης τὸν ὄψον τούτων ἐγὼ
 καταγγέλλω, καὶ περὶ τῆς ἐλπίδος ταύτης ἐγκληματὶ ἀρεσκόμενων
 εἶπεν πάντα μέντοι τοῦ τυχεῖος ταύτης προεῖν, τὸν οἱ εἰς
 ταύτην ἰσχυροῦντα ἐλαύνει. Ἐγὼ μὲν οὖν ἐσθλὴν ἐλαυτῷ πρὸς
 τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ἀπὸ, ρεῖν πολλὰ ἐναντία ποῦ
 ἔξει ἢ τούτῳ, «ἐκράτα ταῦτα πάντα, οἱ οὐκ ἔχοντες τῶν μαθη-
 τῶν τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλὰ τῶν πολεμούντων αὐτῷ πῦρόν» εἶπεν
 καὶ ἀξιοπιστὸς γίνεταί, μάρτυς ἐστὶ ὁ μαρτυρῶν, καὶ πολεμῶν τοὺς
 πιστευόντας, καὶ πεθὼν βλαστημεῖν, καὶ πύκτε μόνων, πολέμους, ἀρ-
 χόντας, καὶ ἡ ἐκείνου ταῦτα πράττων, αὐτῶς ἐξαφῆς μεταβιβή-
 ται. Ἐπειὰ πάλιν οἱ μαρτυροῦντες οἱ συνήντες ἐπὶ τῇ δεικνύσῃ ταύτῃ, οἱ
 καίως εἰσθέντες ἀπὸ τοῦ φωτός, ἀπὸ τοῦ τῶν προφητῶν, ἀπὸ
 τῶν ἐκδόσεων, ἀπὸ τοῦ τῶν οὐρανῶν γινόμενων ἐστράφη ἀπὸ τοῦ
 ῥαυτοῦ μετὰ κατὰ τὸν οὐρανὸν εἶδον, περὶ τοῦ ἁγίου καὶ εὐδὸς, καὶ τοῦ
 συνῆμοι ποσὶν ἀνέστη, ὁ ἰδὼν γὰρ τοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν προφητῶν,
 καὶ ἀπὸ τούτων ἀνέστη πιστοῦται. Ἰνα γὰρ μὴ ὁδοῇ καὶ ὁρῶν,
 καίτοι ἔχων μεγάλην δύναμιν, περὶ τοῦ, καὶ τῶν κατὰ τὴν γῆν, καὶ
 τῶν ἀνέστη μετὰ τῆς γῆς. Ἰνα μὲν οὖν ἀξιοπιστοῦται ἀπὸ νῦν
 γινόμενον, ἀλλὰ, ἐπειδὴ μόνος εἶδε, πάλιν αὐτὸ ἀπὸ προφητῶν πι-
 στοῦται. Ἰνα, οὐκ αὐτὸν οὐκ αὐτῶς διαλεγόμενον ἐν ὁκατηρίῳ,
 καὶ ἐν ἐκκλήσια ἐκεί μὲν οὖν λέγει, οἱ καὶ ἀνέστη, ἐν ταύτῃ
 οὐδὲν τοιοῦτον, ὥστε μὴ τρεῖς ἐλαύνει τὸν θυμὸν, ἀλλὰ τὸ αὐ-
 τὸ δεικνύσιν, ἵππων ἢ Ἐπιδότος ὁ Ἰησοῦς ὁ Οὐρανὸς ἀφῆσιν
 αὐτοὺς ἐγκαταλείπει. Ὅπερ οὖν ἐπὶ καταγγέλλω, εἰ ἀνέστη πρῶ-
 τος ἐκ τῶν νεφρῶν, ἐκ τῶν προφητῶν δεικνύει καὶ γὰρ καὶ οἱ προ-
 φηταὶ τούτο καταγγέλλουσιν. Οὐρανὸς δὲ ἔλαυσε τὸν λαόν ὡς τὸν
 αὐτὸν ὄντα τῶν προφητῶν. Ἐπειὰ δὲ εἶπε τὴν ὁφειλὴν, λαίπην καὶ μετὰ
 ἀδείας καὶ τὰ κατὰ τὸν νόμον λέγει. Ποία ταῦτα, «Τοῦ ἀνοῦξαι
 αὐτῶν, φησιν, οὐρανῶν, καὶ ἀποστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς,
 καὶ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν Θεόν. εἰς τούτο γὰρ
 ὤρθην σοι ἢ τούτῳ, «οὐκ ὥστε κολάται, ἀλλὰ ὥστε ἀποστα-
 λὸν ποιῆσαι.» Ὅρα, τα συνεχόμενα κακὰ τοὺς ἀστας δεικνύει, τὸν

Σατάνᾳ, τὸ σκότος, ὥστερ καὶ τὰ ἀναθὰ τῶν πιστῶν, καὶ εἰς
 τὸν ἵπνον, τὸν κλέρον τῶν ἀνῶν. Καὶ οὕτῳ ἀπὸ τοῦ ἀσταναίου παρὰ
 νεῖ, αἰτία καὶ διὸν ἐπέδωκεν τῷ βασιλεῖ. καὶ οὕτῳ πανταχοῦ, τὰ
 εἶδη συμπλεκόμενα τῷ λόγῳ. οὐ γὰρ πανταχοῦ, ἐξ ἑνὸς ἦσαν
 αὐτῶν Μικροβρομείας, φησὶ, μετὰ τὸ καὶ. καὶ λαῶ, ἢ τοῦτοισι, «καὶ
 ἐπὶ τῷ καὶ αὐτῶν». Τούτο διὰ τοὺς στρατιώτας, οὕτως εἶπεν. Εἴ-
 τε, ἀπὸς τῆς τῆς τῶν ἀπολιν αὐτοῦ, τῶν τοῦ δόσταλας (λαβε-
 ρὸ καὶ οὐ Φῆστος φησὶ τὰς αὐτοῦ αὐτῶν αὐτῶν. ἢ Εἴτα, καὶ μετὰ
 αὐτοῦ, οὐδὲν αὐτοῦ εἰς, ἐπὶ τοὺς τῶν αὐτοῦ, τὸν Μωσαῖον Εἰ-
 παύτος, φησὶν, οὐ Χριστός, ἐπὶ τῶν εἰς χριστιανισμὸν νεκρῶν
 φησὶ μετὰ καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν εἰς αὐτοῦ, ἐπὶ τῶν αὐτοῦ. Ὁ Φη-
 στος, μετὰ τῶν τῶν αὐτοῦ, ἐπὶ τῶν αὐτοῦ θύμῳ ἦν καὶ οὐ γὰρ, ἢ τῶν
 ἢ δὲ τῶν αὐτοῦ. Ὁ αὐτοῦ ἐστὶν, φησὶν, ἐπὶ τῶν αὐτοῦ
 τῶν αὐτοῦ τούτο ἢ Εἰπαύτος περὶ τοῦ τῶν αὐτοῦ τούτο περὶ
 τῆς ἀναστασιμῆς καὶ ἐπὶ πανταχοῦ τῶν αὐτοῦ γυναικῶν. οὐ γὰρ τῶν
 αὐτοῦ, οὐδὲν αὐτοῦ, φησὶν. Ἀπὸ τῶν αὐτοῦ (οὐκ εἶπε «ἐπὶ ἀναστασιμῆς»,
 ἀλλὰ «τῶν αὐτοῦ, φησὶν. ἢ Εἴτα, πρὸς τῶν αὐτοῦ, καὶ φησὶν
 «Ὁ δὲ ἐπὶ τῶν αὐτοῦ, ἢ Πρὸς δὲ καὶ τῶν αὐτοῦ. ἢ Εἰπαύτος με-
 πειθὲν Χριστιανὸν γενέσθαι. ἢ Οὐκ εἶπεν, οὐ Παῦλος τι ἐστὶν
 αὐτοῦ. ἢ Εἰπαύτος, ἢ αὐτοῦ ἐπὶ τῶν αὐτοῦ. ἢ Εἰπαύτος, ἢ αὐτοῦ
 ἀποκρίναι αὐτοῦ, ἢ αὐτοῦ. καὶ οὐκ εἶπεν «(1) βουλομαι»,
 ἀλλὰ ἐπὶ τῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἀκούοντας ἢ
 Ὁρα καὶ τῶν αὐτοῦ, τῶν αὐτοῦ τῶν αὐτοῦ. ἢ Εἰπαύτος, φησὶ, σημε-
 ρον γενέσθαι παντὸς τοῦ αὐτοῦ, οὐδὲν καὶ ἐπὶ εἰμι, πρὸς τοὺς
 τῶν αὐτοῦ τῶν αὐτοῦ. Ὁρα οὐ καὶ τῶν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν αὐτοῦ, οὐ
 πρὸς τοὺς αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ, τῶν αὐτοῦ, τῶν αὐτοῦ. καὶ μετὰ
 καὶ μετὰ τῶν αὐτοῦ ἐπὶ γὰρ αὐτοῦ τῶν αὐτοῦ, καὶ συνκαταβα-
 τικώτερος ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ. Ἐπὶ, ἐπὶ τῶν αὐτοῦ βελτον ἡγίτο,
 ἀλλὰ πρὸς αὐτοῦ ἐπὶ τῶν αὐτοῦ παντὸς προτιμῆς, τῶν αὐτοῦ,
 λεγὼν «Παῦλος δεσμὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ἐπὶ γὰρ),
 καὶ πάλιν «Τούτου χάριν τῶν αὐτοῦ περιέχειται, ἀλλὰ ὁ
 λόγος τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς αὐτοῦ» (Β Τιμ 6' 9 καὶ Κολ 3' 3),
 καὶ «ἄλλοι δεσμῶν ὡς κακοῦργος» (Β Τιμ 6' 9). Ὁρα οὐ γὰρ
 «δεσμῶν» μόνον, ἀλλὰ καὶ «ὡς κακοῦργος» προσέθηκεν, οὐκ ἔστιν
 τῶν αὐτοῦ τῶν αὐτοῦ δεσμῶν δεξάν. Διπαρὶ δὲ ἡ τιμωρία, καὶ ἐπὶ ἐδεδετο,

καὶ ὅτι ὡς κακοῦργος εἰ μὲν γὰρ οὕτως εἰδίδετο, ὡς ἐκ' ἀγαθῶ, ἔφερε τινα ἂν παραινέσαν το πρᾶγμα, νῦν δὲ καὶ ὡς κακοῦργος, καὶ ὡς ἐπὶ τοῖς θεοῖς αὐτοῖς καὶ ὁμοῦς οὐδενὸς τούτων ἐφροντιζέ. Τσι-
οῦτον φυγή. περὶ τῶν αἰσθητῶν ἐρωτῶν· εἰ γὰρ οἱ τὸν αἰσθητὸν
τούτων ἐρωτῶντες ἐρωτᾶ οὐδεὶς ἡγούνται οὔτε ἐνδοξόν οὔτε τιμιόν,
ἀλλ' ἐκείνα, ὅσα ἂν αὐτοῖς πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν συντινῇ, ταῦτα
κρίνεται καὶ ἐνδοξὰ καὶ ἐντιμα, καὶ τοῦτο πάντα αὐτοῖς ἐστὶν ἡ
ἐρωμένη, πολλῶν μᾶλλον οἱ τούτῳ ἀλόντες τῇ ἐρωτῇ οὐδὲν ἡγούνται
τὰ ἐπιτιμία. Εἰ δὲ οὐ νοοῦμεν τα λεγόμενα, οὐ θαυμαστον ἄπειροι
γὰρ ἔσμεν τῆς φιλοστορίας ταύτης. Εἰ γὰρ τις ἀλλοτῇ πυρὶ τοῦ
Χριστοῦ, τοιοῦτος γίνεται, ὅσος ἂν γένηται ἄνθρωπος μόνος ἐπὶ τῆς
γῆς οἰκῶν· οὕτως οὐδενὸς αὐτῷ μελεῖ δοξῆς καὶ ἀτιμίας, ἀλλ'
ὥσπερ ἂν, εἰ μόνος οἰκῶν οὐδενὸς ἂν ἐφροντισεν, οὕτως οὐδε τοτε ὁ
τοιοῦτος φροντίζει. Πειρασμῶν δὲ οὕτω κατὰφρονεῖ καὶ μαστιγῶν
καὶ δεσποτικῶν, ὥσπερ ἂν, εἰ ἐν ἀλλοτρίῳ σώματι. ταῦτα ἔπα-
σχεν, ἡ ὥσπερ ἂν, εἰ ἀδαμαντίνον ἐκτετατο σῶμα· τῶν δὲ ἡδίων
τῶν ἐν τῷ βίῳ οὕτω καταγελά, καὶ ἀνιπαισθητός αὐτῶν ἐστὶν, ὥσ-
περ τῶν νεκρῶν σωμάτων ἡμεῖς, ἡ αὐτοὶ ὄντες νεκροί. Τοιοῦτον
δὲ ἀπέχει ἀλῶναι παθεῖν τίς, ὅσον χυτὸς πυρρῶμενος ὁ καθαρὸς ἂν
ἀποσχοῖτο κηλίδος· ὥσπερ γὰρ μετὰ εἰς μετὴν βλογα οὐκ ἂν ἐμ-
πίσσειν, ἀλλὰ φεγγούτιν οὕτω καὶ τα πᾶσι τοῖς ἐγγύς γενεσθαι
τούτου τοῦ μᾶ· καὶ τούτων ἐδύλαται μὲν ἀπ' ἡμῶν τα παραδειγ-
ματα παραγαγεῖν ὀφείσθαι, ἐπειδὴ δὲ ἀπορῶμεν, ἀνάγκη πρὸς αὐ-
τὸν τοῦτον καταφυγεῖν· Ὅρα γοῦν αὐτὸν πρὸς πάντα τὸν κόσμον
τῶς διεκτετο. « Εἰ μὲν κόσμος ἐστασώρῳται, φησι, καὶ γὰρ τῷ
κόσμῳ » (Γαλάτ' ζ' 14) ταῦτα, « νεκρὸς εἰμι τῷ κόσμῳ,
κακείνος ἐμὸς νεκρὸς » καὶ πάλιν « Ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ
ἐν ἐμοὶ Χριστός. » (Ἀποκ' β' 20) Τοῦτο μόνου Παύλου λέ-
γειν ἐστίν, ἡμῶν δὲ, τῶν ἐκείνου τισαῦτον ἀπολειπομένων, ἔσθαι τῆς
γῆς ὁ οὐρανός, ἐγκαλυπτεσθαι, ὡς μηδὲ το στόμα διαρεῖ τοῦ μᾶ.
Ὅτι δὲ ὡς ἐν ἱερῇ μὲν ἦν, καὶ οὕτως ἐώρα τα παρὸντα, ἄκουε αὐτοῦ
λέγοντος « Μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τα βλεπόμενα, ἀλλ-
λα τα μὴ βλεπόμενα. » (Β' Κορινθ' δ' 18) Τ λέγεις, καὶ
μὴν το ἐναντὶον οὐ λέγεις ἐστὶ τα μὴ γὰρ κορυφαῖ οὐ βλεπόμεν, τα
δε ὁράτα βλεπόμεν. Ὅποιον ἐπὶ τῆς ἐξήκιδος, τοιοῦτοι εἰσιν οἱ

ἄρκει ταῦτα ποιῆσαι ἰατρον, Οὐδαμῶς ἀλλὰ οὐκ τῆς τεχνῆς, καὶ ταύτης ἀντὶ τοῦ μὴ ταῦτα εὖδε ὠφελεῖ, αἷμα καὶ βλαπτει, τὸν γὰρ οὐκ ἰατρον ἡ ἰατρικὴ ἀλλὰ ἔχει φάρμακα. Ὁ μὲν οὖν μετ' ἔχων οὔτε σώξει, οὔτε ἀπολλύσιν, ὁ δὲ ἔχων ἀντίστοιχα εἶδος ὅπως χρησεται ἐπεὶ οὐκ ἐν τῇ φύσει τῶν φαρμάκων ἐστὶν ἡ σωτηρία μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ τέχνῃ τοῦ προσκυντοῦς τοῦτο γὰρ μετ' ὄντος, πάντα διεφθάρται. Τοιοῦτος καὶ ὁ ἄρχων ἐστὶν ἔχει ὄργανα, τὴν φωνήν, τὸν θυμὸν, τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὰς ὑπεροφίας, τὰς τιμὰς, τὰς δωρεάς, τοὺς ἐπαινοὺς ἔχει καὶ φάρμακα, τοὺς νόμους ἔχει καὶ κακόντας, τοὺς ἀνθρώπους ἔχει ἐργαζέμενον, τὸ δικαστήριον ἔχει μαθητάς, τοὺς στρατιώτας ἂν οὖν μετ' εἶδῃ τὴν ἐπιστήμην τῆς ἰατρικῆς, οὐδὲν τούτων ἔχων. Ὁ δικαστὴς ἰατρὸς ψυχῶν ἐστὶν, οὐκ ἰσχυμάτων· εἰ δὲ αὕτη ἡ σωματικῶν τῶν αἰσθητικῶν ἐπιστήμη, πολλὴ μᾶλλον ἢ τῆς ψυχῆς, ἐπεὶ οὐ καὶ μετ' αὐτῇ σωμάτων. Οὐκ ἄρα τὸ ὄνομα ἔχειν ἄρχοντος ἄρχοντα ἐστὶν ἵνα καὶ ἄλλοι καλοῦνται μεγάλα ὀνόματα, οἷον Παῦλος, Πέτρος, Ἰακώβος, Ἰωάννης, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῶν ὀνομάτων εἰσιν ἅπερ καλοῦνται, καθάπερ οὐδὲ ἔγω· ἀλλ' ἐμὲ τοῦ μακαρίου μὲν ἐκείνου ὁμωνύμος, οὐ μὴν συνώνυμος οὐκ εἰμι Ἰωάννης, ἀλλὰ καλοῦμαι Ἰησοῦ καλεῖν οὐκ εἰσιν ἄρχοντες, ἀλλὰ καλοῦνται. Ἐστὶ δὲ ἐκείνοι ἄρχοντες καὶ χωρὶς τούτων, ὥστε καὶ ἰατρος, καὶ μετ' ἰατρικῇ τῇ ἐπιστήμῃ, ἔχῃ δὲ αὐτὴν ἐν τῇ ψυχῇ, ἰατρὸς ἐστὶν. Ἔσιν ἄρχοντες καὶ αὐτῶν ἄρχοντες. Τρία γὰρ ταῦτα ἐστὶ ψυχῇ, οἰκία, πόλις, οἰκουμένη· καὶ ἐφ' αὗτά πράγματα κριθῆναι. Δεῖ τοίνυν τοὺς μέλλοντα ἐπιστηθεῖσθαι οἰκίας, καὶ καλῶς αὐτὴν οἰκοδομήσειν, πρότερον τὴν ψυχὴν τὴν ἐαυτοῦ ρυθμίζειν· οἰκία γὰρ αὐτοῦ ἐστὶν· εἰ δὲ τῇ, ἐαυτοῦ μὴ δύναιτο, ἐνθα μία ψυχὴ, ἐνθα κύριος αὐτός, ἐνθα αἱ συνιστῇ, ἐαυτῷ, πῶς τοὺς ἄλλους οἰκοδομήσει. Ὁ τὴν ψυχὴν τὴν ἐαυτοῦ ρυθμίσας, δυναμένος, καὶ τὸ μὲν ποιῶν ἄρχειν, τὸ δὲ ἄρχεσθαι, οὕτως καὶ οἰκίαν δυνήσεται ὁ δὲ οἰκίαν, καὶ πόλιν ὁ δὲ πόλιν, καὶ οἰκουμένην. Εἰ δὲ ψυχὴν οὐκ ἂν δύναιτο, πῶς οἰκουμένην δυνήσεται; Ταῦτα μοι ἐφίηται, ἵνα μὴ ὤμεν ἐπτοημένοι πρὸς ἀρχάς, ἵνα ἐιδῶμεν τί ποτὲ ἐστὶν ἀρχή τοῦτο γὰρ οὐκ ἀρχή, ἀλλὰ καταγελάως καὶ δουλεία, καὶ μυρία ἕτερα ἂν τις καλέσειεν. Εἰπε μοι τί ἐστὶν ἄρχοντος ὄνιον; ἄρα οὐκὶ το ὠφελεῖν τοὺς ἀρχομένους καὶ εὐεργετεῖν; Τί οὖν, ἂν τοῦτο μὴ

γινηται, πῶς ἑτέρους ωφελήσει ο ἑαυτον μὴ ὠφελήσας; ὁ μωρίας
 ἔχων τυραννίδας ἐν τῇ ψυχῇ, τῶν πάντων πῶς τὰς ἑτερῶν ἐκκαλεῖ;
 Οὕτω καὶ τρυφή οὗ αὐτῇ ἐστὶ τρυφή, ἀλλ' ἑτέρα. Ὡς περ
 γὰρ ἀρχῶν ἐπ' ἡλῆ οὗ αὐτός, ἀλλ' ἑτέρος, οὕτω καὶ ὁ τρυφῶν
 ἑτέρος ἐστίν· ὁ δὲ αὖ μὲν γὰρ εἶναι τρυφῶν τὸ τῆς ἡδονῆς ἀπο-
 λαβεῖν καὶ γαστρεύεσθαι, οὐκ ἐστὶ δὲ τούτο, ἀλλὰ τουναντίον,
 τὸ ψυχὴν ἔχειν θαυμαστήν καὶ ἐν ᾧ οὐκ εἶναι. Ἐστὼ γὰρ τις
 ἐσθίων, πινὼν, σπαταλῶν, ἐπειτα φροντίζει καὶ ἀθυμῶν, μὴ
 δυνατὸν αὐτὸς εἶναι ἐν τρυφῇ. Οὐκ ἄρα τὸ εἶσθαι καὶ πίνειν τρυ-
 φῇ, ἀλλὰ τὸ ἐν ᾧ οὐκ εἶναι. Ἐστὼ τις ἔχων ἰαμβωτικῶν ἀρτον, καὶ
 ἐμπιπλάσθω μετ' εὐφρόνης, ἄρα τοῦτο ἡδονή. Οὐκοῦν καὶ τρυφή.
 Ἰδῶμεν ὅν τινι παραγίνεται αὕτη, τοῖς πλουτοῦσιν ἢ τοῖς μὴ πλου-
 τοῦσιν. Οὕτε τούτοις ἀπλῶς, οὔτε ἐκείνοις, ἀλλὰ τοῖς οὕτω κατα-
 σκευαζούσι τὴν ψυχὴν τὴν ἑαυτῶν, ὥστε μὴ πολλὰς ἔχειν ἀθυμιῶν
 ἐπιθέσεις. Καὶ ποῖος ἐστὶν οὗτος ὁ βίος, ἵσως εἰρεῖ τις εἰρῇ γὰρ κε-
 χηροῖς ἄπικτας καὶ βουλευμένους ἀκούει. τίς ἐστὶν ὁ βίος οὗτος,
 ἔμψυχον ἀθυμίας. Οὐκοῦν ἐμμελεῖσθαι παρ' ἡμῶν πρῶτον ἐστὶ τοῦ
 τοῦ ᾧ οὐκ, τοῦτο τρυφή, ἔστιν ἀθυμία μὲν ἐν ᾧ οὐκ, καὶ μὴ ἀπαιτῇ
 παρ' ἑαυτοῦ χρῆμα, καὶ οἶνον, καὶ καρυκεύματα, καὶ ἑλμαῖα σθηρικά,
 καὶ πλήθος τραπέζης. Ἀλλ' ἂν δείξω ταύτων χωρὶς παρὸντα τὸν
 βίον τὸν τούτων, ταύτην τὴν ἡδονὴν ἀγαπήσον, τοῦτον τὸν βίον
 τα γὰρ πολλὰ ἐκ τοῦ μὴ λαγίζεσθαι θεοντικῶς παραγίνεται τιμὴ τῶν
 ληπτῶν. Ἦ; ὅν πλείονα ληπτέσθαι, ὁ μὴδένος αὐτῶν φροντίζων,
 ἢ ὁ φροντίζων, ὁ τρυφῶν μὲν τὰς μεταβάλλας, ἢ ὁ μὴ φρυδόμενος;
 ὁ βατκανιαν, ὁ φθονῶν, ὁ σκαρφατῶν, ὁ ἐπιβουλεύων, ὁ ἀπωλεία, δε-
 δοικώς, ἢ ὁ τούτῳ ἐκτός; ὁ πλείονων δοῦμενος, ἢ ὁ μὴδένος, ὁ
 μωρίας δοουλεῶν, ἢ ὁ μὴδένος ὁ μισῶν χρεῖαν ἔχων, ἢ ὁ ἐλευθερός;
 ὁ ἵνα δεσποτὴν δεδουκώς, ἢ ὁ μιστοῦς. Οὐκοῦν μείζων ἡ ἡδονὴ ἐν-
 ταῦθα. Ταύτην τοίνυν διώκωμεν, καὶ μὴ περὶ τὰ παρὸντα ὤμειν
 ἐπιτοημένοι, ἀλλὰ καταγελωμένον πάσης τῆς τοῦ βίου φαντασίας, καὶ
 πανταχοῦ τῆς συμμετρίας ὤμειν, ἵνα ἐκδοθῶμεν ἅλυστον τὸν βίον
 τοῦτον διαγαγεῖν, καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀνταθῶν ἐπιδοθῶμεν χάριτι
 καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πα-
 τρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δοξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ
 εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝῚ. 53.

(Κεφ. ατ' στιχ. 30) — « Ἀλλὰ τίς ὁ ἄλλος ἄνθρωπος καὶ ὁ ἰ-
 γέναιον, ἢ τὸ Βούτρε, καὶ ὁ σὺν ἡμῶν ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἐκ τῶν
 ῥιζανῶν, ῥαλλίζων τὸν, ἀλλὰ τίς ὁ ἄλλος ἄνθρωπος, ὅτι ὁ ἄλλος ἄνθρωπος
 ὄντων ἢ ὁ σὺν ἡμῶν ἄνθρωπος, ὁ ἄλλος ἄνθρωπος, ὁ ἄλλος ἄνθρωπος, ὁ
 Φίλιππος ὁ ἐκ τῆς Ἀποστολῆς, εἰς τὸν ὁ ἄλλος ἄνθρωπος, εἰ μὴ
 ἐπεκεκλήτο Κτιστὴς »

§. α. Ὅρα πῶς καὶ πάλιν περὶ αὐτοῦ λέγοντα, καὶ μετὰ
 τὸ εἰπεῖν « Μαθητὴ » Πάλιν ἐν 24 ἀποκρίνεται πρὸς τοὺς
 θανάτους, ἀλλὰ καὶ περὶ οὐτῶν καὶ τῶν ἀποστόλων, καὶ ἀπὸ τῆς
 σάρκα ἐκτεκλήτο, ἀλλὰ οὗτος σκηνώσας γὰρ οὐκ ἐμμένει ἐν
 τούτῳ, ἀλλὰ καὶ τὸ μετὰ ὁσμεναι αὐτοῦ, Δὲ τούτῳ λέγει « Με-
 χρὶ δεσμῶν ὡς κακουργῶν » Β. Τ. 9 ὁ 9) εἰ γὰρ ὁ Κρι-
 στός αὐτὸν μετὰ τῶν ἀποστόλων, πολλὰ μάλιστ' ἴστος, ἀλλ' ὡς
 περὶ ἐκείνους οὐκ ἐσκέπηται τῇ θούλῃ, οὕτως οὕτως αὐτός. Το γὰρ
 θαυμάστιον τὸ γινώσκειν τὴν ἀκαταμέμνητον τούτοις μηδὲν περὶ αὐ-
 τῶν βλάπτεσθαι.

(Κεφ. κζ' στιχ. 1) — « Ὁ, δὲ ἐκείθι τοῦ ἀποτλεῖν ἡμῶς
 εἰς τὴν Ἰερουσαλὴμ, καὶ καθίσουν τὸν τε Πέτρον καὶ τινὰς ἑτέρους
 δεσμεύσας ἐκατονταρτή, ὁσμεναι Ἰουλιῶ, σπερας Σιδωνίτης.
 Ἐπιθῶντες δὲ τισιν Ἀρχαίου τινῶν, μελόντες πλεῖν τῶν, κατὰ
 τὴν Ἀσίαν τοποῦς, ἐκλήθηται, ὅπως συνήμην Ἀριστάρχου
 Μακεδόνης Θεσσαλονικεῶς. Τὸ δὲ ἕτερον κατήχθηται εἰς Σι-
 δῶνα » Ὅρα μὲν πᾶν τὸ περιγίνεται τῷ Παύλῳ καὶ Ἀριστάρχῳ.
 Καλῶς καὶ χρητικῶς παρστὶν ὁ Ἀριστάρχος, μέλλων ἅπαντα
 ἀπαγγελεῖν εἰς Μακεδονίαν ἢ Φιλανθρώπως τε ὁ Ἰουλιῶς τῷ
 Παύλῳ χρησάμενος, ἐπέτρεψε πρὸς τοὺς φίλους πορευθέντα
 ἐπιμελείας τυχεῖν. Κακῶς δὲν ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν
 Κυπρον διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους. ἢ ἢ Ἐπέτρεψε,
 φησὶν, Ἰουλιῶς φιλικῶς τῷ Παύλῳ χρησάμενος ἢ καλῶς
 ποιῶν τοῦτο ἐπιτρέπει, ὥστε ἐπιμελείας τυχεῖν ἀπελθόντα παρὰ τοὺς
 γνωρίμους· εἰκὸς γὰρ ἦν αὐτὸν ἀπὸ πολλῆς κακώσεως εἶναι τῶν
 δεσμῶν, τοῦ φόβου, τοῦ ἀγεσθαι καὶ φερισθαι. Ὅρα πῶς οὐδὲ τοῦτο
 κρυπτεῖ, ὅτι ἐβουλήτο ἐπιμελείας τυχεῖν. Πάλιν πειρασμοί, πάλιν ἀνε-
 μοὶ ἐναντίοι. Ὅρα διὰ πάντων οὕτω τὸν βίον τῶν ἀγίων ὑφαινόμενον

θεν, εἴ πως; δύναιτο καταντισταὶ εἰς Φαιάκας παρὰ χερσὶν
 σαι, λείβειν τῆς Κρήτης, ὅτε ποταμὸς κατὰ Λίβη καὶ κατὰ Χῳ-
 ρον. Ὑποτιθέμενος, ὅτε Νότος, ὁρῶντες τῆς προθέσεως κα-
 κήτεσθαι, ἄρα οὖν ἄσπον πηροῦντο τῇ Κρήτι. Μετ'
 οὐ πολὺ δὲ ἐβόλε κατ' αὐτὴν ἄνεμος τυφώονος, ὁ καλούμενος
 Εἰρακλῶν, συναρπάζωντος δὲ τοῦ πλοίου, καὶ μὴ δυναμέ-
 νου κητοφθάσαι τῷ χειμῶνι, ἐπιβόοντες ἐφερομεθα. Νῆσον δὲ
 τι ὑποφράμοιτες, καλούμενον Κίχλην, μόλις ἵσχυσαμεν περὶ
 κρητὴς γενεσθαι τῆς σαρτρῆς, τὴν ἰσχυρὰν, βοτάνησις ἐχρῶν-
 το ὑποφράμνυντες τὸ πλοῖον φορέμενοι τε μὴ εἰς τὴν σαρτὴν
 ἐκπεσοῦν, χαλασάντες τὰ ἱστία, οὕτως ἐφερομεθα. Σπύρον δὲ
 χαλμαζόμενον γαλῶν, τὴν εἰς ἐκβολὴν ἐποιεῖτο καὶ τὴν τρίτην
 αἰτοχέρας τὴν σαρτὴν τοῦ πλοίου, ὅτε χερσὶν. Μὲν δὲ ἡλίου
 μετὰ ἡσπέρην ἐπιφύεσθαι ἐπὶ πλοῖον καὶ τὴν σαρτὴν, χαλμαζόντος
 τε αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὴν σαρτὴν, ἀπὸν τὸν πλοῖον κατὰ τὴν εἰσόδον τοῦ
 σαρτρῆς γαλῶν. Ποῦ δὲ καὶ τὴν σαρτὴν, τότε σταθῆς
 ὁ Ποῦλος ἐν μεσσηνίᾳ εἶπεν ὁ Θεὸς μὲν τὴν σαρτὴν χα-
 λμαζόντων ἐπὶ τὴν σαρτὴν, ἀλλὰ βούλομαι καὶ εἰς
 τὴν σαρτὴν κατὰ τὴν σαρτὴν. Οὕτως καὶ τὴν σαρτὴν κατὰ τὴν
 εἰς ἀπὸν κατὰ τὴν σαρτὴν ἀπὸν κατὰ τὴν σαρτὴν, ὅτι
 τε εἰς τὴν σαρτὴν κατὰ τὴν σαρτὴν, καὶ σαρτὴν τὴν σαρτὴν, οἱ δὲ
 ἐν τῇ σαρτῇ, τὴν σαρτὴν τὴν σαρτὴν, ἀλλὰ πρὸς τὴν σαρτὴν,
 καὶ σαρτὴν κατὰ τὴν σαρτὴν, τὴν σαρτὴν κατὰ τὴν σαρτὴν, ὅτι
 ὁ Θεὸς ἀπὸν τὴν σαρτὴν, καὶ τὴν σαρτὴν τὴν σαρτὴν, ἀλλὰ βούλο-
 μενος πλοῖον κατὰ τὴν σαρτὴν, ἀπὸν τὴν σαρτὴν, ἀπὸν τὴν σαρτὴν
 ἐχρῶν, καὶ τὴν σαρτὴν τὴν σαρτὴν, ἀπὸν τὴν σαρτὴν, οὕτως εἶπε.
 Τοῦ δὲ κατὰ τὴν σαρτὴν, ὁ Θεὸς τὴν Ποῦλον εἶπεν. Ταῦτα μὲν
 νόμος, καὶ τὴν σαρτὴν κατὰ τὴν σαρτὴν, ἐπεὶ δὲ παρὰ χερ-
 σιν πᾶν εἰς τὴν σαρτὴν τὴν σαρτὴν γένετο. Πολλοὶ δὲ,
 φησὶν, ἀπὸν τὴν σαρτὴν, τότε σταθῆς ὁ Ποῦλος ἐν μεσσηνίᾳ
 αὐτῶν εἶπεν ὁ Θεός, ὅτι ἄρα οὖν πειθὴν χερσὶν κατὰ τὴν
 ἀπὸν τὴν σαρτὴν, Κρήτης, ἀπὸν τὴν σαρτὴν τὴν σαρτὴν κατὰ
 τὴν σαρτὴν. Καὶ τὴν σαρτὴν τὴν σαρτὴν, εὐθὺς ἀπὸν τὴν σαρτὴν
 ψυχρῇ σφοδρῇ ἐστὶν εἰς τὴν σαρτὴν, πλὴν τοῦ πλοίου. Πᾶν γὰρ
 μοι ταῦτα καὶ νύκτι ἀγγέλιος τοῦ Θεοῦ, οὐ εἰμι, ὅ καὶ ἀπὸν τὴν

λεγων· Μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρι σε δεῖ παραστήναι· καὶ
 ἰδοὺ κε/χριστά σοι ὁ Θεὸς πλείους τοὺς ἄλλους μετὰ σοῦ.
 Δοξομαζέτω, ἀδελφοί, πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ, ὅτι οὕτως ἐσται,
 καὶ ὁ στρατὸς καὶ λαοὶ τοῦ Εὐαγγελίου δε τινα δεῖ εἶναι ἐκ-
 τελεῖν. Ὡς δὲ τεσσαρεσκιδέκατι, ἡξ ἐγένετο, διαφερομένων
 ἡμῶν ἐν τῷ Ἀστικῷ κατὰ μέσον τῆς νυκτός· ἀπεβούν οἱ ναῦται
 προσάγειν τινα κῆρας, ῥιψάν καὶ βολισάντες εὗρον ὀργυίας
 εἴκοσι βραχί· δε διαστάντες, καὶ πάλιν βολισάντες, εὗρον
 ὀργυίας ὀκτα πέντε ρόβιλλοι· τε μὴ πῶς εἰς τρεῖς τοποὺς
 ἐκπεσώσιν, ἐκ πόντου· ῥιψάντες ἄλλους τεσσαράς, ᾗχοντο
 ἡμέραν γενεσθαι. Τῶν δὲ ναυτῶν ζήτωντων φυγεῖν ἐκ τοῦ
 πλοίου, καὶ χλασάτων τιν σακκῆν εἰς τὴν θάλασσαν, προ-
 φασεῖ ὡς ἐκ πείρας μέλλουσιν ἀγκυρὰς ἐκτελεῖν, εἶπεν ὁ
 Παῦλος τῷ ἐκκτονταρχῇ καὶ τοῖς στρατιώταις· Ἐὰν μὴ οὗτοι
 μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς ποῦνται οὐ δύνασθε. Τότε οἱ
 στρατιῶται ἀπεράβαν τα σχοινία τῇ σακκῆς, καὶ εἴσαν· αὐ-
 τὴν ἐκ-εσεῖν· καὶ ἐκ-εβη δὲ αὐτὸς· οὐ καὶ ἡμεῖς οὐ ναῦται φυγεῖν,
 πιστοῦντες τῷ λεγόντι· ὁ δὲ ἐκκτονταρχὸς πιστεῖ· συν τοῖς
 στρατιώταις ὡς καὶ φησὶν· Ὁ Ἐὰν οὗτοι φύγῃσι, ὑμεῖς σωθῆναι
 οὐ δύνασθε, καὶ οὐδὲ ταῦτα εἰπὼν, ἀλλ' ἵνα καταστῇ αὐτοὺς, καὶ
 ἡ προφητεία καὶ ἀποστολῆς· Ἰδοὺ καθατέρ ἐν ἐκκλησίᾳ παιδευμένους
 αὐτοὺς τοῦ Παύλου τῇ φιλοστομίᾳ, ὅς καὶ ἐκ κινδύνων αὐτῶν σωθεῖ
 τῶν κινδύνων· καὶ οἰκονομικῶς ἀπιστεῖται· ὁ Παῦλος, ἵνα μετὰ τὴν
 κείραν τῶν πραγμάτων πιστευθῇ, ὅπερ οὖν καὶ γέγονε· καὶ παραι-
 νεῖ πάλιν μεταλαβεῖν τροφῆς, καὶ πειθόνται· καὶ αὐτὸς πρῶτος
 μεταλαμβάνει, οὐ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ· πεθὼν ὡς οὐδὲν ἐλαφιν
 ὁ χειμῶν, ἀλλὰ μάλλον αὐτῶν τὰς ψυχὰς καὶ ὑψήλησεν· Ἄχρη
 δὲ οὐ ἐμελλεν ἡμερὰ γενεσθαι, παρεκκλεῖ ὁ Παῦλος ἅπαντας
 μεταλαβεῖν τροφῆς, λεγων· Τεσσαρεσκιδέκατι, σήμερον ἡμέ-
 ραν προσδοκῶντες, ἄσπετοι διητελεῖτε, μὴδὲν προσλαθόμενοι.
 Διο παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς
 ὑμετέρας σωτηρίας ὑπαρχει· οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν ὑπὲρ τῆς κεφα-
 λῆς πεσεῖται· Εἰπὼν δὲ ταῦτα, καὶ λαῶν ἄρτον, εὐχαρίστησε
 τῷ Θεῷ ἐνώπιον πάντων, καὶ κλίσας τρέχοντο εσθίει· Εὐθυμοὶ
 δὲ γενομένοι πάντες, καὶ αὐτοὶ προσελάθοντο τροφῆς. Ἦμεν

δὲν πλέον γέγονε, τοῦ βαλῆσθαι καὶ θνήσκειν, ἀλλ' οἱ μὲν ἐξελθὼν
 ληψάντες, οἱ δὲ ἐπὶ σκηνῶν ἐρέοντο, καὶ τυχόντες οὕτως ἐσωθῆσαν,
 καὶ ἡ προφητεία τοῦ ἑλκεῖν, ἐκαστὸν τῶν ἰσχυρῶν σπέρνῃ τις
 οὕσα ἐκ γὰρ τοῦ τοῦ ἰσχυρῶν αὐτῶν τρεῖς, καὶ τῇ τῶν
 πραγμάτων ἐπομένῃ ἀναστασὶ γὰρ ἦν πάντα, καὶ διὰ τῆς οἰ-
 κείας σωτηρίας ἐκλήσαντο τὸν Παῦλον ἦν. Ἀλλ' εἴτι ἂν τις
 « Διὰ τι μὴ καὶ τοῦ αὐτοῦ ὁσώσῃ » Ἰταλὸν ἦν κινδυνὸν
 διέχον, ὅτι οὐκ ἀνθρώπου βούλησις, ἦν τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ τῆς τοῦ
 Θεοῦ βούλησις, ἥτις πάντας σωῶσιν. Ὅστει οἱ ὅκασι, καὶ ἐν χει-
 μῶν ἡσυχίᾳ, καὶ ἐν θαλάσσῃ, καὶ ἐν πελάγει, οὐδὲν παύσασθαι δεῖν,
 ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν σκηνῶν αὐτοῦ. Ἐπὶ τῶν κινδυνῶν καὶ ναυαγίων
 ὑπομένων, καὶ ὁσώσῃ διὰ Παύλου ἐσωθῆσαν, ἐνέστηεν τι εἶναι
 ἄγον ἄνθρωπον εἶναι ἐκ τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἡμῶν ἐφί-
 στανται, καὶ πολλὰ ποντοὶ καὶ ἀνέμοι, ἀλλὰ δύναται καὶ ἡμεῖς
 χαρισθῆναι, μόνον ἐν πειρασμοῖς τῶν ἀνέμων καθάπερ ἐκείνοι, ἂν
 ποιῶμεν ἂν προστάτουμεν αὐτοῖς γὰρ ἀπὸ τῶν σωθῆσαν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
 πιστὴν εὐαγγελίαν. Ἐάν ὁσώσῃ ὁ αὐτοῦ, τῶν λεγόμενων μεζονά
 ἐργάζεται. καὶ σκοπεῖ τὸ τοῦ ἐνθάδε γεγενημένον. Ὁ λεγόμενος
 ἑκατοντάρχης αὐτοῦ τοῦ διδόμενου οἱ πιστῶν κυβερνήτης
 τοῦ μη κυβερνήτου ἐχρῆται, μᾶλλον δὲ τοῦ ὄντως κυβερνήτου. οὐ γὰρ
 τοιοῦτον ἑκατοντάρχη σκάφος, ἀλλὰ τῆς οἰκουμένης τῆς Ἰταλικῆς,
 παρ' ἐκείνου μαθὼν, τοῦ καὶ θαλάσσης δεσποτοῦ, οὐκ ἀνθρώπινη τέ-
 χνη, ἀλλὰ πνευματικῇ σοφίᾳ. Ἐν τῇ σκάφει τούτῃ πολλὰ ναυά-
 για, πολλὰ κινεμάτα, πνεύματα ποντοῦ. « Ἐξώθεν μάχη, ἐ-
 σωθεν φόβοι » (Β' Κορινθ' 10, 5) ὥστε ὁ ὄντως κυβερνήτης
 ἐκείνος ἦν. Ὅρα δὲ τὸν βίον ἡμῶν ἅπαντα πῶς τοιοῦτος ἐστὶ ποτὶ
 μὲν γὰρ φιλικῶν ἀπολαύσεων, ποτὶ δὲ χειμῶνος, ποτὶ καὶ παρ'
 οἰκείαν ἀβουλίαν, καὶ παρὰ τοῦ βέλτερον δὲ μᾶλλον ἐμπιπτομεν κα-
 κοῖς μᾶλλον δὲ τοῦτο γίνεται, παρὰ τοῦ μὴ ἀκούειν Παύλου, ὅταν
 ἐπεγνώμεθα καὶ ἀπελθεῖν, εἴθε μὴ κινεῖται συμπτῇ γὰρ καὶ νῦν
 ἡμῶν, ἀλλ' οὐ δεδωμένος, καθάπερ τότε παραινέει καὶ νῦν, καὶ λέ-
 γει τοῖς ἐν τῇ θαλάττῃ ταύτῃ « Προσευχεσθε ἑαυτοῖς εἰσε-
 λευσονται γὰρ μετὰ τὴν ἀφ' ἧς μετὰ λυκοὶ βαρεῖς εἰς
 ὑμᾶς » (Πράξ. κ' 28, 29), καὶ καὶ « Ἐν ὑστέροις και-
 ροῖς ἐνστήσονται καιροὶ καὶ ἀνέμοι, καὶ ἔσονται οἱ ἄνθρωποι »

ΟΜΙΛΙΑ ΝΑ'. 54.

(Κεφ κη στίχ 2) — Οἱ δὲ βαρβαροὶ -χορεῖον αὐτὴν τυχοῦσαν φιλοφρονεῖν καὶ τῶν ἀναφαντῶν χάριτας, προσελθόντο πάντας τὰς δυνάμεις τοῦ νεκροῦ τοῦ ἐφ' ἑστίαν καὶ διὰ τοῦ ψυχῆς. Συσταθέντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγίων πλῆθος, καὶ ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πύλιν, ἐξ ὧν, ἐκ τῆς θερμότης διεξελθούσα, καθύρνατο τῆς χειρὸς αὐτοῦ »

§ α' Πῶς παρ' ἑνὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ βαρβαροὶ, ἐρμηνεύει ἡ ἀναφαντῶν χάρις, φησι, τῶν αὐτῶν προσελθόντων πάντας ἡμᾶς » Ἐπεὶ οὐδὲν ἔμελλεν ἀλλαγῆναι τῆς σωτηρίας τῆς, τοῦ χειμῶνος μελλόντος αὐτοὺς διασθεῖναι, ἀναπαύσει τὴν πύλιν Ἐπειὰ δὲ Παῦλος λαβὼν φρυγίαν ἐπέθηκε ἐπὶ τὴν πύλιν ὁ καὶ δὴ λῶν ἐπαγεῖ, λέγων » Συσταθέντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγίων πλῆθος » (ἵνα αὐτὴν ἐνεργούντα, καὶ οὐδαμῶς θαυματουργούντα ἀπλῶς, ἀλλ' ἀπὸ χάριτος καὶ ἐν τῇ χειμῶνι γὰρ αὐτῶν οὕτως προσηγορεύεται, ἀλλ' οὐχ ἀπλῶς, καὶ ἐνταῦθα πάλιν φρυγίαν συναλεῖν, καὶ ἐπιτιθεῖν) Ὅρα οὐδὲν τετυρωμένον ποιεῖντα οὐδὲ περιττον, ἀλλ' ὥστε διασώθηναι αὐτοὺς, καὶ θερμότης τινος ἀπολαμβάνει Ἐπειὰ ἐξ ὧν, ἐκ τῆς θερμότης, ἐξελθούσα, τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἀρτίζεται καὶ ὅτι ἔρυσσε, δὴ λῶν ποιεῖ τούτῳ ἐκ τῆς ἐπαγωγῆς, λέγων » Ὅρα δὲ εἶδον οἱ χροῖστος τοῦ θηρίου χρομαίνον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἐλεῖτον τοὺς ἀλλήλους Πάντως φανερὸν ἐστὶν ὅτι ἡ ζωὴ οὗτος, ὃν, διασώθεντα ἐκ τῆς θαλάσσης, ἡ ζωὴ ἦν οὐκ εἴτε » καλῶς καὶ ποῦτο συνεγνωρῆθη, ὥστε καὶ δεῖν αὐτοὺς καὶ φειγέσθαι ταῦτα, ἵνα, ὅταν γένηται, μὴ ἀπιστῇται τοῖς λόγοις Ὅρα τὴν φυσικὴν χάριν διτηρωμένην καὶ παρὰ βαρβαροὺς, καὶ αἰσθητῶς αὐτοὺς πρὸς ἀλλήλους λεγόντας, καὶ μηδὲ καταγινώσκοντας ἀπλῶς Οὕτω καὶ οὕτω προτιμῶν βλέπουσιν, ἵνα πολλὸν θαυμάσωσιν » Ὁ μὲν οὖν, ἀποτιναχόμενος τοῦ θηρίου εἰς τὸ πῦρ, ἔπαθεν οὐδὲν κακόν, οἱ δὲ προσδοκῶν αὐτὸν μελλεῖν πιμπρασθῆναι, ἢ καταπιεσθῆναι ἀφ' ἑνὸς νεκροῦ. Ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδονιότων καὶ θεωρούντων μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μεταχάλλασμαί οἱ ἔλεγον θεοὺς αὐτὸν εἶναι. » Οἱ ἐνεργούντων αὐτὸν πιμπρασθῆναι, τούτεστι διαφθηνέσθαι, οὗτοι, θαυμάζοντες ὅτι οὐδὲν κακὸν ἐπαθε, λέγουσιν ὅτι θεὸς ἐστὶ Πάλιν ἄλλη τούτων ὑπερβολὴ τιμῆς, ὥστε καὶ τῶν ὀχλῶν τῶν ἐν Λα-

κανίᾳ « Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον χωρία ὑπῆρχε
 τὴν πρώτην τῆς νήσου, οἰομένη Πόλις, ὃν ἀναδείχμενος ἡμῖς
 τρεῖς ἡμέρας φιλοφρονῶς ἐξέτισεν ὁ Ἰάσος καὶ ἄλλος φίλος
 νῆς, ὁ Παπῖρος, καὶ Κρούσος καὶ Εὐφρώτατος. Οὗτος, οὐδὲν ἰδὼν,
 ἀλλ' ἀπὸ τῆς συμφορᾶς μόνῃς ἔλεσας αὐτοὺς ὑπέδειξεν καὶ ἑθε-
 ραπεύσεν ἡ Ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου, πυρετοῖς
 καὶ δυσεντερίᾳ συνεχόμενον, κατακείμενον πρὸς ὃν ὁ Πάυλος,
 εἰσελθὼν καὶ προσεχόμενος, ἐπέθηκε τῆς χειρὸς αὐτῷ, ἰάσθητο
 αὐτὸν ὡς ἴσως ἦν τοῦ παθεῖν κίτλως διὰ καὶ, ἀνοήθην αὐτῷ
 ἀποδίδους τῆς ἀποδοχῆς, ἰάσθητο αὐτὸν ἃ. Τοῦτου δὲ γενομένου,
 καὶ οἱ λοιποὶ, οἱ ἔχοντες ἀσθενεῖς ἐν τῇ νήσῳ, προσήρχοντο
 καὶ ἐθεραπεύοντο οἱ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμῖς, καὶ
 ἀναγομνοὶς ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν ὡς ταῦτα. ὁ καὶ
 ἡμῖν ἔδωκεν ἀναγομνοὺς τὰ πρὸς τὴν χρεῖαν καὶ τοῖς ἄλλοις. »
 Ὅρα αὐτοὺς οὐδὲ τοῦ γειγῶνος ἀπαλλαγέντας μένοντες ἀτήρει-
 τούς, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑποδοχὴν φιλοπονεῖν γενομένην δι' αὐτὸν τρεῖς
 γὰρ μῆνας ἦσαν ἐκεῖ. τριπορεύει πάντες καὶ οὗτοι τοσούτον χρόνον
 ἔποισαν, ἀκούει πῶς τοῦτο ἱερμηνεῶν ἔπαυει ἃ. Μετὰ δὲ τρεῖς μῆ-
 νας ἀντηχθῆμεν ἐν πλοῖν προακχεχειμαχῶσι ἐν τῇ νήσῳ Ἀλε-
 ξανδρίῳ, παραστημῷ Διόσκουρις. Καὶ καταχθέντες εἰς Συρα-
 κούσας, ἐπέμεινεν ἡμέρας τρεῖς ὅθεν περιελθόντες κατην-
 τήσαμεν εἰς Ῥήγιον, καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου
 νότου δευτεραῖοι ἤλθομεν εἰς Ποτιόλους· οὐ ευροντες ἀδελφούς,
 παρεκλήθημεν ἐκ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτὰ καὶ οὕτως
 εἰς τὴν Ῥώμην ἔλθομεν. Κάκειθεν οἱ ἀδελφοί, ἀκούσαντες τὰ
 περὶ ἡμῶν, ἐξήλθον εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρις Ἀππίου Φοροῦ,
 καὶ τριῶν Τυβερῶν· οὗς ἰδὼν ὁ Πάυλος, εὐχαρίστησας τῷ
 Θεῷ, ἔλαβε θάρσος ὡς ὅρα διὰ Παῦλον πάντα γινόμενα ταῦτα,
 ὥστε πιστεῦσαι τοὺς δεσμώτας, τοὺς στρατιώτας, τὸν ἑκατονταρ-
 χον· εἰ γὰρ ἀτόλμητοι ἦσαν, καὶ δι' ὧν συμβουλευτὰντος ἔκτισαν,
 καὶ δι' ὧν προειπόντες, καὶ δι' ὧν θαυματούργησαντες, καὶ δι' ὧν
 θρέψαντες ἀπέλυσαν, μεγάλα ἂν ἐβαντισθῆσαν περὶ αὐτοῦ. Ὅρα,
 ὅταν ὀρθῇ κρίσις ἢ, καὶ μὴ προκατειλημμένη παθεῖ τι, πῶς εὐθὺς
 λαμβάνει τὰς κρίσεις τὰς ὀρθὰς καὶ τὰς ὑπερῶς διεγνωσμένας Ἡ-
 δὴ καὶ τῆς Σικελίας το κήρυγμα ἤφατο οὕτω διεδραμε καὶ ἐν Πο-

τιλλας, ἔνθα καὶ ἀδελφοὺς τινες ἰδόντες ἐπαίνουσι παρ' αὐτοῦ·
 Ἔτα καὶ ἄλλοι κατὰ ὅσων αὐτοῦ ἀπαντῶσι τοσαύτη ἔντα προθυ-
 μια τῶν πόλεων, ὥστε καὶ οὐκ ὀκνῶσι αὐτοῦ τὰ ἐξ ὁδοῦ εἶναι τὸν
 Παύλον, ἀλλ' ἐκείνους ἀπειτῶν· Ὅρα δε μὴ αὐτὸν καὶ ἀνέρω-
 πινόν τι παύεται· ἡλικίας γὰρ ὄψιν, εὐαγέειν, ἰσχυρὸν τοὺς κοσμή-
 φους· ἢ καὶ τοὺς παύεται στρατῶν ἀτακτοῦς, ἀλλ' ὅμως ἔλαβε καὶ
 ἀπὸ τῆς ἑμεῶς προσήλαν· Ἀπὸ τούτου ἀνέβηκεν οὗτος ἀνθρώπων
 καὶ παρεκαλετο, καὶ τούναντι· Ὅτε δὲ ἰαθόμενος εἰς Ρώμην,
 ἐπετραπή τῷ Παύλῳ μένει καθ' ἑαυτὸν συντελεσσομένη
 αὐτοῦ στρατιωτῇ, ἢ Ὀρχῶ, συνεβόλη αὐτῷ καὶ ἐκείνῳ μένει.
 Οὐ μικρὴ καὶ τούτο τεκμήριον τοῦ παντοδυναμήτηνος αὐτοῦ· οὐ
 γὰρ ὅη μετα τῶν ἄλλων γράμματα αὐτοῦ· Ἄ Εγενετο δὲ μετὰ
 τρεῖς ἡμέρας συγκαλεσασθῆναι τὸν Πάυλον τοὺς οὐκας τῶν Ἰ-
 ουδαίων πρώτους, ἢ Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐκαλεῖ τὸς πρώτους τῶν
 Ἰουδαίων, ὥστε μὴ προλήθῃναι αὐτῶν τὰς ἀκοὰς· καὶ τὸ κοινὸν
 πρὸς ἐκεῖνους εἶχεν, ὥστε γὰρ ἂν αὐτοῖς ἐμείλλον καταγράφειν αὐτοῦ·
 Ἄλλ' ἔμενος οὗ τούτου ἐφροντίζειν, ἀλλὰ τοῦτο διατάξει καὶ μὴ προ-
 στῆναι αὐτοῖς τὰ λεγόμενα.

§ β· Οἱ μὲν οὖν Ἰουδαῖοι, τοσαῦτα ὁρῶντες θαύματα, ἰδὼκον,
 ἤλανον· οἱ δὲ βαρβάραι, οὐδὲν θιασασμένοι, ἀπομονῆς-τῆς συμφορᾶς
 φιλανθρώποι ἦσαν· «Πάντως, φησι, σόνεος ἐστὶν ὁ ἀνθρώπος οὗ-
 τος· ἢ Οὐχ ἀπλῶς ἀπὸ τῶν ἰσχυρῶν, ἀλλὰ ἐπὶ πάντως· φασ· τούτιστιν,
 ὡς ἐνεστὶν ἰδεῖν· «Καὶ τὸ δικη, φησι, ζῆν οὐκ εἶχσεν αὐτόν· ἢ
 Ἄρα καὶ τὸν περὶ προνοίας λόγον εἶχον, καὶ πολλῶ τῶν φιλοσόφων
 αὐτοὶ οἱ βαρβάραι φιλοσοφώτεροι ἐνέτυχον· αὐτοὶ μὲν γὰρ οὐκ ἀφι-
 ᾶσι προνοίας ἀπολαύειν τὰ ὑποσελῆτην, οἱ δὲ πανταχοῦ νομίζουσι
 παρῆναι τὸν θεόν, καὶ ὅτι καὶ πολλὰ τις διαφυγῇ, σὺ διαφεύγεται
 εἰς τέλος· καὶ ὅρα πῶς οὐκ ἐπιτίθενται διόλου, ἀλλ' αἰδοῦνται τίως
 δια τὴν συμφορὰν οὐδὲ ἐκπαμπέουσιν, ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλους λίσουσι·
 τα γὰρ δεσμός τοῦτο ἐδιδασκεῖν ὑποπτεύειν· καίτοι δεσμῶται ἦσαν·
 λίσχυνεσθῶσαν οἱ λίσοντες· «Μὴ εὖ ποίει τοὺς ἐν ταῖς φυλακαῖς· ἢ
 αἰσχυνθῶμεν τοὺς βαρβάρους· οὐ γὰρ ἤδισαν τίνες ἦσαν ἐκεῖνοι,
 ἀλλ' ἀπὸ τῆς συμφορᾶς τίως ὅτι ἀνθρώποι ἦσαν ἐμάνθανον· διὸ καὶ
 φιλανθρωπίας ἔζησαν αὐτοὺς· «Ἐπὶ πολὺ δὲ, φησί, προσδοκῶν-
 τῶν αὐτῶν· ἢ τούτιστιν, «ὡς πολὺν χρόνον ἀνέμενον ἀποθανεῖσθαι·»

Ὁ δὲ τό τε θηρίον ἐξετιναξεν εἰς τὸ πῦρ, καὶ τὴν γῆρα ἐδειξε πα-
 θούσαν μηδὲν. Τοῦτο ἰδόντες, καὶ ἐξεπληγῆσαν καὶ ἐθαύμασαν. Οὐκ
 ἐγενετο δὲ τὸ σπῆσαι εὐθὺς, ἀλλὰ τῷ χρόνῳ ἐνδιετράψαν οἱ ἄνθρω-
 ποι, ὥστ'· μὴ δοῦναι φαντασίας εἶναι, οὕτως οὐκ ἦν ἀπατή, οὐκ ἦν
 συναρπαγή. Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ὑπῆρχε χωρία
 τῷ πρώτῳ τῆς νήσου, ὀνομάτι Ποσειδῶν ὅς ἀναθεξιζόμενος τῆμας
 φιλορροῦως ἐξένετο. καλῶς οὕτως εἶπε φιλορροσύνης γὰρ μεγά-
 λης διακρίσις, ἐδόουγκοντα τὸ ζῆναι ψυχὰς. Ἐννοῦσαν τῆς φιλο-
 ξενίας ὅσον τὸ κέρδος οὐχ ὡς ἀναγκῆς οὕτως οὐδὲ ὡς ἄκων, ἀλλ' ὡς
 κέρδος τιθεμένης, τοῖς ἑαυτὰς ἐξένειν αὐτοὺς. Διὸ καὶ ἀμοιβὴν τῆς
 τοιαύτης φιλοξενίας εὐστών· λαμβάνει, καὶ πολλὰ μείζονα ἢ ἐδωκεν
 τὸν γὰρ πατέρα αὐτοῦ, θεραπείαι, καὶ δευτερείας κακῶς πασχόντα
 οὐ μόνον δὲ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ἔχοντας ασθενείας τῶν αὐτῶν
 ἀξίαι· ὅν καὶ ἀμερόμενοι, τιμὰς αὐτῶν καὶ χορηγίας δωροῦνται.
 Τοῦτο δὲ ὄφλον τοῦτον, ἐπαγγί. ο. Ὁ καὶ πολλὰς τιμὰς ἐτιμήσαν
 ἡμᾶς, καὶ ἀναγομένης ἐπέθεντο τε πρὸς τὴν χρείαν. ο. Οὐχί
 μισθὸν ἔλαβι, μὴ γίνεσθαι· ἀλλὰ το γέ, λαμβάνειν πληροῦται. α. Ἄξιός
 ὁ ἐργατικῆς τῆς προφῆς αὐτοῦ ἵσταται. Ματ. 10). Οἱ δὲ
 οὕτως αὐτοὺς ποδείξαμενοι, ἐδόντων οὖν αὐτὸν λόγον εἰδξαντο τοῦ
 κηρυγματος. οὐ γὰρ ἐν τριμηνίῳ τόσας αὐταῖς διελθόντες, μὴ σφόδρα αὐτῶν
 πιστεύοντων καὶ καρπὸς ἐκιδειξαμένων ὥστε ἀπο τούτου τεκμη-
 ριον μέγα τῷ πληθύνει τῶν πιστευσάντων ἔστιν ἰδεῖν. α. Καὶ ἀνη-
 χθῆσαν, ῥῆτιν, ἐν πλείω Ἀλεξανδρίῳ παρὰ κεχειμακότη ἐν τῇ
 νήσῳ, παρὰ σῆμα Διοσκουρίδης. α. Ἰσως τοῦτο ἦν γεγραμμένον ἐν
 αὐτῷ οὕτως ἔστιν κατεδωκεν. Ὅρα ἐνδιετρίβοντας, καὶ καλὴν
 σπειρόντας. α. Τὸ δὲ Ποσειδῶν ἐπετραπή μενεῖν καθ' ἑαυτόν. α.
 Ἀκούον αὐδῆμας οὕτως ἦν ὁ Ποσειδῶν, ὡς καὶ συγχωρεῖσθαι καθ'
 ἑαυτόν εἶναι. καὶ ζῆνον οὐδὲν εἰ γὰρ καὶ πρὸ τούτου φιλάνθρωπος
 ἐχρησάτο αὐτῷ, πολλὰ μάλιν ὦν. α. Καὶ ἐπιγενομένου, φησι,
 Νεστοῦ δευτερεῖοι ἡλθόντων εἰς Ποσειδώνους, οὐ εὖσαντες ἀδελ-
 φούς, παρεκλήθησαν εἰς αὐτοὺς ἐπιμεῖναι πρεσβύς ἑπτα καὶ
 οὕτω, εἰς τὴν Ῥώμην ἡλθόντων. Κακείθεν ο. ἀδελφοί, ἀκού-
 σαιτες τε περὶ ἡμῶν, εἰλήτων εἰς ἀπαντήσαι ἡμῖν ἄλλοις Ἀπ-
 που Φορῶν γαί τριῶν Ταβερῶν. ο. Ὅτι φερόμεντες τὴν κινδύ-
 νον ἐξήλθον, καὶ παρὰ ἑκάστη ἐκείνως τιστωσάμεν. Ὅρα τῶν

οὐδαμοῦ πῶλε. παρεβάλον ἐν τούτοις πλῶ, ἀλλὰ ἡσῶ, καὶ τὸν
 χειμῶνα οὐλοκλήρει. διηγαγόν πλείοντες, ἐκείνων ῥυθμιζόμενων εἰς
 τὴν πᾶσιν τῶν συμπλευσάντων, λέγω ὁ Ἑτερεῶν, φησι, μέ-
 νειν καθ' ἑαυτοῦ, σὺ τῷ φιλοστονῶντι αὐτὸν στρατιώτῃ, ὁ Μαλα-
 εικώτης, ὥστε μὴ εἶναι μῆδὲ ἐκεῖ ἐπὶ δούλῳ, τὸν αὐτὸν προστή-
 ναι οὐ γὰρ ἐπὶ στασισταί. λοιπὸν ὥστε οὐκ ἐκείνον ἐφυλάσσειν,
 ἀλλ' ὥστε μὴ γενέσθαι τι τῶν ἀγῶν. οὐ γὰρ ἐξῆν λοιπὸν, καὶ πο-
 λεως οὕτης τοσαύτης, καὶ βασιλεως οὕτης, καὶ ἐρασιως οὕτης, γε-
 νέσθαι, τι παρὰ τὴν ἀκολούθια. Οὕτως αἱ διὰ τῶν δοκούντων εἶναι
 καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν πάντα γίνεται φυλακὴ γὰρ ἦν τοῦ Παύλου.
 Καὶ συγκαλέσας τοὺς πρῶτους τῶν Ἰουδαίων, διαλέγεται αὐτοῖς
 οἱ καὶ ἀντιλεγόντες ἀναχωροῦσι, καὶ ὑδρίζοντα παρ' αὐτοῦ, καὶ οὐ-
 δὲν τολμῶσιν εἰπεῖν. οὐ γὰρ τῇ ἐξουσίᾳ αὐτῶν ἐπιτρέπεται λοιπὸν
 τα κατ' αὐτόν. Τὸ γὰρ θαυμάστιον τοῦτο ἐστίν, ὅτι οὐ, διὰ τῶν δο-
 κούντων εἶναι πρὸς ἀσφαλείαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἐναντίων πάντα
 ὑπὲρ ἡμῶν γίνεται καὶ ἵνα μάθῃς, σκοπεῖ ἐντεῦθεν Ἐκείλευσε, ὁ
 Φαραὼ ῥίπτεσθαι εἰς τὸ ποταμὸν τὰ βρέφη, εἰ μὴ τὰ βρέφη, εἰ μὴ ἡ
 προσταγὴ τοῦ Φαραὼ ἐγένετο, οὐκ ἂν ἐπαύθῃ Μωϋσής, οὐκ
 ἂν ἐν βασιλείᾳ ἐτραφῇ. Ὅτε ἐσωζέτο, οὐκ ἦν ἐν τιμῇ, ὅτε ἐξε-
 τεθῇ, τότε ἐγένετο ἐν τιμῇ. Τοῦτο δὲ ἐποίει ὁ Θεός, τὸ εὐπορον
 αὐτοῦ δοκεῖν καὶ ἐμμεχεῖν. Ἠπειλάσιν αὐτῷ ὁ Ἰουδαῖος, λε-
 γων ὁ Μη ἀνελεῖν με σὺ θελεῖς, ὁ καὶ τοῦτο αὐτὸν ὤνη-
 σεν. Ἄρα οικονομικῶς γέγονεν, ὥστε τὴν σφίλ αὐτὸν ἐκείνην ἰδεῖν
 τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὥστε τὸν προστηκόντα χρόνον πληρωθῆναι, ὥστε
 αὐτὸν ἐμφυλοσοφῆσαι τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ ζῆν καὶ ἐν πά-
 σαις ταῖς κατ' αὐτοῦ τῶν Ἰουδαίων ἐπιβουλαῖς ταύτων γίνεται. τότε
 λαμπροτέρος καθίσταται, ὅσον καὶ ἐπὶ τοῦ Λαῶν ἐπανέστησαν αὐ-
 τῷ, καὶ λαμπρότερον αὐτὸν ἐποίησαν. ἐντεῦθεν γὰρ αὐτῷ καὶ τὸ
 ἱερατικὸν περικιλλεῖται ἑνὸς, καὶ ἡ κιθάρις περιτίθεται, καὶ ὁ λοι-
 πός τῆς στολῆς κόσμος, ὥστε ἀναμνησθητέον εἶναι τὴν χειροτο-
 νίαν, ὥστε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θαυμάζεσθαι ἀπὸ τῶν πεταλῶν τοῦ
 χαλκοῦ. Ἰστέ παντὶ τὴν ἱστορίαν διὰ καὶ παρατρέχω τὸ διηγημαί.
 Καὶ, εἰ βούλει, πάλιν ἀκούειν τὰ αὐτὰ ἐπιθώμεν. Ὁ καὶ τὸν
 ἀδελφὸν ἀκίλει, ἀλλὰ καὶ τὴν μάλλον ὠρεῖλεσεν. ἀκούσον γὰρ τι
 φησι «Φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρὸς με.»

(Γε. δ' 10) και παλιν ἀλλαγῶς - Αἵματι, ὁ σῆσι, « κρεῖττον λαλοῦντι παρα τὸν Ἄδελ ». Εβρ. δ' 24 Ἀγγελλὰ ξεν αὐτὸν τῆς ἀθλητικῆς τοῦ μελλόντος, τὸν μισθὸν ἠδίκησε τὴν ἀγαπὴν ἐμάθομεν πάντες, ἦν ὁ Θεὸς ἔσται τῶς αὐτοῖς. Τί γὰρ ῥδίκηται, δεξιμένος ταχίον τῆς τελευταίας. Οὐκ ἐν τ. γὰρ, εἶπε μοι, οἱ βραδίων τελευτῶντες κερδαίνουσιν. Οὐδὲν οὐδὲ γὰρ παρα τὸ πολλὰ ζῆν ἔτι ἢ ὀλίγα ἢ εὐήμερα, ἀλλὰ παρα τὸ εἰς θεὸν κεκρησθαι τῇ ζωῇ. Οἱ τρεῖς παῖδες ἐκδεδίχθησαν εἰς καμινόν, καὶ δια τούτου γίνονται λαμπρότεροι· ὁ Δανιηλ εἰς λάκκον, καὶ ἐντεῦθεν περιφανέστερος κατέστη.

§ γ' Ὁρᾷς πανταχοῦ τοὺς πειρασμούς μεγαλα τίκτοντας ἀγαθὰ καὶ ἐνταῦθα, μὴ τι ἐκεί ἐπὶ οἱ τῆς κακίας ταῦτα γίνεται, οἷον ἄν, εἴ τις, καλαμὸν ἔχων, παρατάττειτο πρὸς πῦρ· ὁ γὰρ τοιοῦτος δοκεῖ μὲν πληττεῖν το πῦρ, αὐτὸ δὲ λαμπρότερον ποιεῖ, καὶ αὐτὸν ἀναλίσκει. Τροφή γὰρ γίνεται ἡ κακία καὶ υποθεσις λαμπρότητος τῇ ἀρετῇ τῇ γὰρ ἀδικία εἰς θεὸν τοῦ Θεοῦ χρωμένου, τα ἡμετέρα λαμπρὴ μαλὸν ἰσχυρὴν ὁ διαβολὸς, ἐπὶ ἐργαζέται τι τοιοῦτον, λαμπρότερους ποιεῖ τοὺς ἰσχυμένοντας. Τί οὖν, ρῆσιν, ἐπὶ τοῦ Ἀδάμ οὐ γέγονε τοῦτο, ἀλλ' ἀπομύριος γέγονε. Μαλιστα μὲν κακίᾳ ὁ Θεὸς εἰς θεὸν ἐκρήτατο, εἰ δὲ πού τι ἐπαθεν, αὐτὸς ἑαυτὸν ῥδίκησε τα μὲν γὰρ παρ' ἐτέρων εἰς ἡμᾶς γινόμενα μεγαλὸν ἡμῖν ἀγαθὸν αἴτια γίνεται, τὰ δὲ παρ' ἡμῶν αὐτῶν οὐκ ἐστὶ. Ἐπειδὴ γὰρ, ἀδικούμενοι μὲν ὑπὲρ ἐτέρων, αἰγυόμεν, ὑπὸ δὲ ἡμῶν αὐτῶν οὐκ ἐστὶ, δεικνυσὶν ὁ Θεὸς ὅτι ὁ μὲν παρ' ἐτέρῳ ἀδικῶς πατρῶν εὐδοκίμει, ὁ δὲ ἑαυτὸν ἀδικῶν βλαπτέται καὶ μαλὰ εἰκτώως, ἵνα ἐκείνῳ μὲν γυναικίως φερωμέν, τοῦτο δὲ μῆκεν. ἄλλως τε το πᾶν ἐκεί τοῦ Ἀδάμ γέγονε. Δια τι γὰρ ἐκείνου τῇ γυναικί; δια τί γὰρ ἑαυτὴν συμβουλεύουσαν οὐκ ἀπεκράσσω. Σὺ πάντως γέγονας αἴτιας, ἐπειδὴ, εἰ ὁ διαβολὸς ἦν, ἔδει κατὰ τοῦτο τοὺς πειραζόμενους πάντας ἀπολλυθῆναι· εἰ δὲ μὴ ἀπολλύνται, παρ' ἡμᾶς ἡ αἰτία. Ἀλλ' ἔδει, ρῆσι, πάντας τοὺς πειραζόμενους κατορθῶν, ἢ, εἰ παρ' ἡμᾶς ἡ αἰτία, ἔδει, καὶ χωρὶς τοῦ διαβολοῦ ἀκίλωςθαι. Τοῦτο καὶ γίνεται καὶ γὰρ πολλοὶ καὶ χωρὶς τοῦ διαβολοῦ ἀπολλύνται οὐ γὰρ ἔτι πάντα αὐτὸς κατασκευάζει, ἀλλὰ πολλὰ καὶ ἀπομόνης γίνεται τῆς νοῦσας τῆς ἡμετέρας· εἰ δὲ πού κακίᾳ αἴτιας, ἡμῶν τὴν ἀρχὴν παρεχόντων. Εἶπε γὰρ μοι,

πότε ὁ διάβολος ἰσχυρεῖται ἐπὶ τοῦ Ἰουδα. Ὅτε εἰσῆλθε, φησιν, εἰς
 αὐτὸν ὁ Σατανᾶ. Ἀλλ' ἀκούσον τὴν αἰτίαν, ὅτι κλεπτὴς ἦν,
 καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. Ἰωαν. 6. 6. Αὐτὸς
 ἔδωκεν αὐτῷ ἐπιτοίαν, ὥστε οὐχ ὁ διάβολος τὴν ἀρ-
 χὴν ἐνέτιθέσιν, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτὸν δεχομένη καὶ καλοῦμεν. Ἀλλὰ, εἰ
 μὴ ἐκεῖνος, φησιν, ἦ, οὐκ ἂν μεγάλα ἐγένετο τὰ δεινὰ. Ἀλλ' ἀπα-
 ραιτητος ἡμῖν ἐμελλέν εἶναι ἡ κολασίς νῦν μὲν γὰρ, ἀγαπήτη, τὰ
 τῆς κολάσεως ἡμῖν τειρώτερα, εἰ δὲ ὁ ἐαυτῶν εἰρηάζομεθα τὰ δε-
 νὰ, ἀφορητος ἦν ἡ τιμωρία. Εἰπὲ γὰρ μοι, εἰ ταῦτα, ἃ ἡμαρτεν ὁ
 Ἄδαμ, χωρὶς συμβούλης ἡμαρτε, τίς αὐτὸν ἂν ἐξέργατε τῶν κιν-
 δυνῶν; Ἀλλ' οὐκ ἂν ἡμαρτε, φησ. Πόθεν μοι τοῦτο λεγεις. Ὁ γὰρ
 εὖτω χαῖνος καὶ ῥάθυμος καὶ πρὸς ἀνικαν ἐγώμους, ὥστε δεῖσθαι
 τοιαύτην συμβούλην, πολλῶν μάλλον καὶ χωρὶς τούτου τοῦτο γέγο-
 νεν ἂν. Ποῖος διάβολος τοὺς τοῦ Ἰωσήφ ἀνέχοντες εἰς θάνατον ἐμβά-
 λην. Ἄν ὑπνώμεν τινος, ἀναστήτω, καὶ εὐδοκίμησιν, ἡμῖν αἴτιος
 ὁ διάβολος γίνεται. τί γὰρ ἐβλάψε τὸν Ἰωβ, τὸ σκεπτικὸν αὐτοῦ μη-
 χανη. Μη εἶπες, φησ, τοῦτο, ἀλλ' ὁ ἀσθενὴς βλαπτεται. Ἀλλ' ὁ
 ἀσθενής, πᾶν μὴ ὁ αὐτοῦς ἦ, βλαπτεται. Ἀλλὰ μεζόνως, φησὶ,
 μετὰ τῆς ἐκείνου ἐνέργειας. Ἀλλ' ἐλαττον, ὅταν μετὰ τῆς ἐκείνου
 ἐνέργειας, ἀμαρτή, κολάζεται. οὐ γὰρ πάντων τῶν ἀμαρτημάτων αἱ
 αὐτὰ τιμωρεῖται. Μη παταῶμεν ἐαυτοὺς, οὐκ ἔστιν ἡμῖν ὁ διάβολος
 αἴτιος, ἐὰν νῆρωμεν ἐκεῖνος ἡμᾶς. μάλλον ἀρσενίζει, ἐκεῖνος ἡμᾶς
 διεγείρει. Εἰπε γὰρ μοι, (τεως ταῦτα ζητασώμεν,) μὴ, ἔστω θηρᾶ,
 μὴ ἔστω ἀνωμαλία ἀερώων, μὴ νοσος, μὴ λύπαι, μὴ ἀθυμίαι, μὴ
 ἑτερόν τι τῶν τοιούτων, τί οὐκ ἂν ἐγένετο ὁ ἀνθρώπος. Λοῖρος μαλ-
 λον ἢ ἀνθρώπος, δοκῶ μοι, γέγονεν ἂν, γαστριζόμενος, καὶ μεθυσ-
 καὶ ὑπὸ μηδενὸς τούτων ἐνυγλόμενος. Νῦν δὲ α' φροντίδες καὶ αἰ
 μέριμναι γυμνάσιόν εἰσι φιλοσοφίας καὶ διδασκαλιῶν, καὶ αγωγή
 παιδείας ἀριστῆς. Σκοπεῖ δὲ καὶ ἄλλως. τρεφεσθῶ τις ἐν βασιλείᾳ,
 μητε ἀποκρίμενος, μητε φροντίζων, μητε μεριμνῶν, καὶ μητε οργῆς
 ἔχων πρόφασιν, αἴτε ἀποτυχᾶς, ἀλλὰ πάντα, ὅπερ ἂν ἐπιθυμῶσιν,
 ποιείτω, καὶ ἐπιτιμῶν/ανεσθῶ, καὶ ταῦτα ἐχέτω ἀπακούοντες ἂν μὴ
 παντός θηρῶν ἀλγυπτῶρος γενήται. Ὁ τοιαύτος, Νῦν δὲ ὥσπερ ἀκό-
 νη ἔστιν ἐκ τῶν ὅσων ἡμεῖς τὰ τῶν περιστάσεων, τὰ τῶν θλῦσεων
 διὰ τοῦτο τῶν ἀποκρίσεων αἱ πεινήτες, ὡς ἐπὶ το πλεῖστον εἰσι συν-

ετώτεροι, καθάπερ πολλοὺς περικρουόμενοι, καὶ περιαντλούμενοι κύμασι. καὶ γὰρ τῷμα το μὲν ἄργον καὶ ακινέτων νοσῶδες καὶ ἀγδές, τὸ δὲ κινουμένον καὶ κινον καὶ ταλαίπωρουμένον ωραιότερον καὶ ὑγιεινότερον· τοῦτο δὲ ἐπὶ φυγῆς εὔρει τις ἂν ἔαί σιδήρος κειμένος μὲν διαφθείρεται, ἐργαζόμενος δὲ λημπαι καὶ φυγῇ ὠσταυτως κινουμένη κινήσεος δὲ φυγῆς αἱ περιστάσεις αὐταὶ καὶ τεχναι ἀπολλυνται, μὴ κινουμένης φυγῆς κινεῖται δὲ, ὅταν μὴ πάντα εὐθία ἢ κινεῖται γὰρ ὑπο τῶν ἐναντιῶν. Εἰ μὴ εἴη ἐναντία, οὐδὲν ἂν εἴη τὸ κινεῖσθαι οἶον, εἰ πάντα ἦν ἐργασμένα καὶ ὥς, οὐκ ἂν εὔρεν ἢ τεχνῇ κινεῖσθαι. Οὕτω καὶ, [εἰ πάντα ἦν κατὰ νοῦν ἡμῶν, οὐκ ἂν εὔρεν ἢ φυγῇ κινεῖσθαι,] εἰ πανταχοῦ διεβασταζέτο, ἀτόδες ἦν. Οὐ γὰρ ὄρας ὅτι καὶ τροφίς παρακελευομένη μὴ δια παντός βαστάζειν τὰ παῖδια, ὥστε μὴ εἰς ἔθος αὐτὰ καθίσταται, μὲντι ἐξίττα αὐτὰ ποιεῖν; Δια τοῦτο τὰ ἐπ' ὀφείν ἀνατρερόμενα τῶν γονέων ἀσθενέστερα γίνεται, τῆς παιδείας τῆς ἀκείρου τε καὶ ἀμέτρου ἡμωνομένης αὐτῶν τὴν ὑγιειαν ἡλάν καὶ ληπὴ σμμετρικῆς, καλὸν καὶ φροντίς, καλὸν καὶ ἐνδοξία ἰσχυροῦς γὰρ ἡμῶς τοῖς καλὰ καὶ τὰ ἐναντία ἑκαστον γὰρ αὐτῶν ἀμέτρον γενομένον ἀκυλλοῦσι, καὶ τὸ μὲν χαλνῶν, τὸ δὲ διαφρηνουσιν. Οὐ γὰρ ὄρας ὅτι καὶ τοὺς αὐτοῦ μαθητάς ο ἄριστος οὕτως ἐνάγει. Εἰ ἔλπειν δὲ τούτων ἔθεοντο, πολλοὶ μᾶλλον ἡμεῖς. Εἰ δὲ δεόμεθα, μὴ ἀγανακτῶμεν, ἀλλὰ καὶ γαίρωμεν ἐπὶ ταῖς θλίψεσι· φάρμακα γὰρ ταῦτα ἵσσι καταλληλὰ τοῖς ἡμετέροις τραυμασι, τὰ μὲν πικρά, τὰ δὲ ἡδία ἑκατέρον δὲ αὐτῶν καθ' ἑαυτοῦ ἂν εἴη ἀχρηστον. Χάρις τοίνυν ἔλωμεν τῷ Θεῷ ὑπὲρ τούτων ἀπαντῶν· οὐ γὰρ ἀπλῶς ταῦτα συγγωρεῖ γινεσθαι, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ συμφεροντος τῶν ἡμετέρων ψυχῶν. Τὴν ἡμετέραν τοίνυν εὐγνωμοσύνην ἐπιδεικνύμενοι, εὐχαριστῶμεν, δοξάζομεν, γενναίως ἀντιζῶμεν, τὸ πρόσκαιρον αὐτῶν λογιζόμενοι, καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα τεινοντες ἑαυτῶν τὴν διάνοιαν, ἵνα καὶ τὰ παρὸντα κούρως ἐνέγκωμεν, καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτυχὲν ἀγαθῶν καταξιοθῶμεν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Μονογενοῦς αὐτοῦ, μεθ' οὗ τῇ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΝΕ'. 55.

(Κεφ κη στιχ 17, — Ἐξέστη δὲ μετὰ τοῖς ἡμέραις συγκαλεσάσθαι τοὺς Πρεσβυτέρους τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων τοῦτον Συνεληλυθάντων δὲ αὐτῶν, εἰσεγε τοῖς αὐτοῖς Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγώ, οὐδὲν ἐναντίον τοῦτα· τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθνεσι τοῖς πατρίσιν, ὁσμήνος ἐξ Ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων· οἵτινες ἀνεκρίναντές με ἐβούλοντο ἀπολῦσαι διὰ τὸ μηδὲμιν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί. Ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ἰουδαίων, ἠναγκασθὲν ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα, οὐχ ὥς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορήσαι. Δὲ ταυτηνὸν τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσελάσθαι. Ἐνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἄλυσιν ταύτην περιχειρᾶμαι.)

Σ α. Καλῶς ταῦτο καὶ συγκεκριμένως ποιεῖ, τοὺς πρῶτους τῶν Ἰουδαίων εἰς διαλέξιν συγκαλεῖν, ἐβούλετο γὰρ καὶ ἑαυτὸν ἀπαλειθεῖσαι αἰτίας καὶ ἑτέρους ἐκτείνῃ μὲν, ἵνα μὴ κατηγορωσιν αὐτοῦ, καὶ τοῦτο αὐτοῦ βλαστή, ἐκείνος δὲ, ἵνα μὴ δοξῇ, αὐτῶν εἶναι τὸ πάν· εἰκὸς γὰρ κρατῆται φησὶν, ὅτι οἱ Ἰουδαίων παρεδόθη, τοῦτο δὲ ἱκανὸν ἦν αὐτοῖς πλῆξαι. Ἐπειὶς οὖν πρὸς ταῦτο ἵσταται, καὶ τὰ καθ' ἑαυτὸν οὕτω πως πρῶτος ἀπολύνεται. Ὁρα δὲ πῶς καὶ τὴν ἀπολογίαν ὑφαίνει, λέγων· Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγώ, οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθνεσι τοῖς πατρίσιν, ὁσμήνος ἐξ Ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων. Εἰτα, οὕτως εἰπὼν, ἐπειδὴ μικρὴ ἦν τινος ἀκούσας εἰπὴν· Πῶς εἰμι λόγον ἀπλῶς σε παραδόντα, ἐπὶ γὰρ· Ὅτινες ἀνεκρίναντές με ἐβούλοντο ἀπολῦσαι· ὥστε εἰπὴ· Μαρτυροῦσιν οἱ Ῥωμαίων ἄρχοντες, οἱ καὶ ἀνεκρίναν, καὶ ἤθελον ἀπολῦναι. Πῶς οὖν οὐκ ἀπέλυσαν, ἢ Ἀντιλεγόντων Ἰουδαίων, φησὶν· Ὅρας πῶς καθαιρεῖ αὐτῶν τὰ ἐγκλήματα, Εἰ γὰρ ἐβούλετο αὐξήσαι, ἐντὶ καὶ καταρρικώτερον χρήσασθαι. Διο καὶ οὕτως εἰπὼν ἐπεγαγὶν· ἠναγκασθὲν ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα· ὥστε συγγνώμης τὸ πᾶν ἐστίν. Εἰτα, ἵνα μὴδεὶς εἴπῃ· Τ. οὖν· καὶ ἵνα αὐτῶν κατηγορησῇ, τοῦτο πεποίηκας· διὰ τῆς ἐπαγωγῆς διορθοῦται τὸ ὑπομῶν, καὶ λέγει· Ὁὐχ ὥς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορήσαι· τούτεστιν, ἐπικαλεσάμεν καίσαρα, οὐχ ὥστε κατηγορήσαι, ἀλλ' ὥστε διαφυγεῖν τὸν κίνδυνον· ἐνεκεν γὰρ ὑμῶν τὴν ἄλυσιν ταύτην περίκειμαι.

Τασούτον ἀπέχω, φησιν, ἐλθὼς πρὸς ὑμᾶς ὁ ακούσθαι, ὅτι καὶ τὴν
 ἄλλοισιν περικείμενα. Τὸ αὖ, ἰσχυρῶς, Οὕτως ἐρμηνεύσαν τῷ λόγῳ, ὡς
 μὴ μόνον περὶ ἐαυτῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν συγγενῶν αὐτῶν γησα-
 σθα ὁθεν, τούτοις ὁρῶν, εἶπεν. Οἱ δὲ εἶπον, πρὸς αὐτόν Ἠμεῖς
 οὔτε γραμματα περὶ σοῦ ἐδέξαμεθα ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὔτε
 παρχαγευόμενος τις τῶν ἀνδρῶν ἀπεγγέλεν ἡμεῖς, εἰσέλασσε τι περὶ
 σοῦ πονηρόν. Ἀξιοῦμεν δὲ παρὰ σοῦ ακούσθαι αὖ φρονεῖς περι-
 μεν γὰρ τῆς αἰρεσεως ταυτης, γνωστὸν ἐστὶν ἡμῖν ὅτι παντα-
 γοῦ ἀντιλεγεται ἢ εἰσεῖ εἰλεγον. Οὕτι δὲ α γραμματων, οὔτε
 οἱ ἀνθρώπων ἰγνωρισαν τι περὶ σοῦ πονηρον, ἀλλ' ἀλλ' ακουσαι
 βουλομεθα παρα σοῦ. Ἡ δὲ πρὸς κατεβαλον, τὴν οὐκίαν γυναικὴν
 δεκλυντες, καὶ φασιν ἢ Περι μεν γὰρ τῆς αἰρεσεως ταυτης γνω-
 στὸν ἐστὶν ἡμῖν ὅτι πανταγοῦ ἀντιλεγεται. ἢ Ἡ δὲ εἶπεν ὅτι
 « ἀντιλεγόμεν, » ἀλλ' « ἀντιλεγεται, » κατηγόριας ἐαυτοῦ, ἀπο-
 λυόντες « Ταξήμενοι δὲ αὐτῷ ἡμεῖς, ἦγον πρὸς αὐτόν εἰς τὴν
 ξενίαν πλείονες, οἷς ἐξετίθετο διακρινόμενος τὴν βασιλείαν
 τοῦ Θεοῦ, πείθων τε αὐτοῦ, τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τε τοῦ νο-
 μου Μωυσεως καὶ τῶν προφητῶν ἀπὸ πρῶτῃ εἰς ἑσπερας. Καὶ
 οἱ μὲν ἐπειθόντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπιστοῦν ἢ Εἰδὸς πῶς
 οὐκ εὐθεὶς ἀποκρίνεται, ἀλλὰ διδῶντι αὐτοῖς ἡμεῖς τοῦ ἰαθεῖν καὶ
 ακούσαι οἷς καὶ παραγενομένοις διέλεγτο ἀπὸ τε τοῦ νομου Μωυ-
 σείως καὶ των προφητῶν « Καὶ οἱ μὲν ἐπειθόντο, οἱ δὲ ἠπιστοῦν.
 Ἀσυμφῶλοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους, ἀπειλούντο, εἰπόντες τοῦ
 Παύλου ῥῆμα ἐν Κιλικίᾳ το Πνεῦμα το ἅγιον ἐλάλησε διὰ
 Ἰησοῦ τοῦ Προφῆτου πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, λέγον· Πα-
 ρεῦθητι πρὸς τὸν λαὸν τούτον, καὶ εἶπον· Ἀκοῇ ακουσετε καὶ
 οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέπετε καὶ οὐ μὴ ἴδῃτε· ἐπα-
 χυνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὡσι βαρεως
 ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκαμμύσαν, μὴ ποτε
 ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὡσιν ακούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ
 συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰσωμαι αὐτούς. » (Ἡσαΐ 6
 9, 10). Ὅτε ἀνεχώρουν, ἀντιτασσόμενων αὐτῶν, τότε τὸν Ἰησοῦν
 ἐπιστήσαν, οὐκ ἐκείνους υβρίσαι βουλομένους, ἀλλὰ τούτους στηριζαι.
 Τι λεγοντα; « Ἀκοῇ ακουσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε. » Ὅπως πῶς
 αὐτούς ἐξέβαλε πασης συγγνώμης, εἴ γε καὶ τὸν Προφήτην ἔχον-

τες προανακρινήσαντα τόρρωθεν ταῦτα οὐκ ἀπιστραφήσαν. Τῷ δὲ εἰπεῖν « Καὶ ἵς » δεικνύσι καὶ δικαίως ἐλθεδωμένους ὥστε τοῖς ἔθνεσι δεδῶται γινῶσκει το μυστήριον τοῦτο. Οὐδὲν οὖν θαυμάσιον, εἰ ἀντέλεγον ἀνωθεν τοῦτο προλεγετο. Εἶτα πάλιν τὸν ἕλλον κατ' αὐτῶν κινεῖ τὸν ἐξ ἐθνῶν, ἐπαχῶν καὶ λεγῶν « Γνωστον οὖν ἔστιν ὑμῖν ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεσταλὲν τοῦτο το σωτήριον τοῦ Θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται. Καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος, ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολὺν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν. Ἐμείνει δὲ ὁ Παῦλος διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθωματι, καὶ ἀπεδεχέτο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτὸν, κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης παρορτησίας ἀκωλύτως. Ἀμὲν » Ἐνταῦθα δεικνύσι τὴν αὐτοῦ ἐλευθερίαν λοιπὸν κερύττει γὰρ ἀκωλύτως ἐν Ῥώμῃ ὁ ἐν Ἰουδαίᾳ κωλύεις, καὶ ἔμεινεν ἐπὶ δύο ἔτη διδάσκων ἐκεῖ.

§ β' Ἀλλ' ἔωμεν ἀνωθεν τὰ εἰρημένα « Διὰ ταυτην οὖν, φησί, τὴν αἰτίαν παρεκαλεσθ' ὑμᾶς ἰδεῖν » τούτεστι, « δα τοῦτο ἡδουλήθη, ὥστε μὴ ἐξεῖναι τινι κατηγορεῖν καὶ τὰ παρισταμένα λέγειν ὅτι ὅθι τὰς χεῖρας αὐτῶν διαφυγῶν ἐπὶ τοῦτο ἦλθον οὐ γὰρ ἑτέρως διδοῖς κακὰ, ἀλλ' αὐτοὺς φεύγων κακὰ, ἦλθον » Οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν « Ἀξιούμεν ἀκοῦσαι πρὸς σὺ α φρονεῖς. » Ὅρα καὶ αὐτοὺς ἡμερωτέρον διαλιγόμενους « Ἀξιούμεν, » φησί, καὶ βούλονται ἀπολογησασθαι καὶ ὑπὲρ ἐκείνων ὧς καὶ ἤκον ταξάμενοι αὐτῷ ἡμέραν. Τοῦτο δὲ τοῦ σφοδρὰ ἐκείνων καταγινῶναι τεκμήριον καὶ τοῦ μὴ θαρρεῖν. ε. γὰρ ἐθαύρουν, κἂν τοῦτο ἐποίησαν καὶ συνῆλθον, ὥστε αὐτὸν συναρπάσαι, νῦν δὲ μὴ θαύρῶντες, καὶ ἐλθεῖν ὥκνησαν ἄλλως τε καὶ τῷ πολλακὶς ἐπιχειρῆσαι ἐδειξάν ὅτι οὐκ ἐθαύρουν. « Καὶ οἱ μὲν ἐπειθόντο τοῖς λεγομένοις, φησὶν, οἱ δὲ ἠπίεστον, καὶ ἀσυμφῶνοι ὄντες ἀπελύοντο » τούτεστι, « μὴ πιστεύοντες ἀνεχώρουν. » Ὅρα πῶς οὐ βραπτουσιν ἐπιβουλάς νῦν κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ἐνθα ὡς ἐν τυραννίδι ἦσαν ἴσως οὖν ἐνεκεν ὥκνότησε ἐκεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν, καίτοι εἶπε « Σπεῦσον, ἐξελθε ἐξ Ἱερουσαλὴμ; » (Πράξ κδ' 18) ἵνα δειχθῇ καὶ αὐτῶν ἡ κακία, καὶ ἡ προφητεία τοῦ Χριστοῦ ἀληθής, ὅτι οὐκ ἀνέχονται καὶ ὥστε μαθεῖν πάντας ὅτι ἔτοιμος ἐστὶ παθεῖν, καὶ

ὥστε εἰς παράκλησιν τῶν ἐν Ἰουδαίᾳ γενέσθαι το οἰκονομούμενον
καὶ γὰρ κακεῖ πολλά ἐπαθε δεῖνα. Εἰ δέ, κηρύττων τα Ἰουδαϊκά,
ταῦτα ἐπάσχειν, ἢ ἐκρύπτει τα τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, πῶς ἂν
ἤνεσγοντο, Ἀγνοοῦμενος οὐκ ἐγενετο φορτῆς, καὶ πῶς κηρύσσων
φορτῆς ἦν. Τι ἐγκαλεῖτε μετ', ἡ τήκουσθε. Οὐδέν τοιοῦτον εἶ-
πεν ἀπλῶς Ἀρβή, καὶ πάντας παρωξύνει. Εἰκότως ἄρα τοῖς ἔθνε-
σιν ἀπενεμήθη ἡ σωτηρία, εἰκότως, μακρὰν ἐπιμότη, κακεῖ μελλῶν
τοῖς ἔθνεσι διαλεγέσθαι. Σκοπεῖ δὲ πρῶτους Ἰουδαίους καλεῖ, ἐπι-
τα, διέξας αὐτοῖς τα πράγματα, τότε ἐπὶ τα ἔθνη ἐλθεται. Το δὲ
οὕτως εἰπεῖν, ἐπὶ α εἶπε το Πνεῦμα, ὡ οὐδέν θαυμαστόν, καὶ γὰρ
ἄγγελος λεγεται λεγειν ἄπερ ἂν ὁ κύριος εἴπῃ α Καλῶς εἶπε,
φησὶ, τὸ Πνεῦμα το ἅγιον ὡ αὐτὸ ἐταῦθα μὲν οὕτως, ἐκεῖ δὲ
οὐκέτι Ἀλλῶς δὲ καὶ ὅταν διηγῆται τις περὶ τῶν ὑπο τοῦ ἀγγέ-
λου λεχθέντων, οὗ λεγει α Καλῶς εἶπεν ὁ ἄγγελος, α ἀλλῶς
εἶπεν ὁ κύριος, καλῶς εἶπε το Πνεῦμα ὡσαι εἴπῃ α Οὐκ ἐμοὶ
ἀπιστεῖτε, ἀλλὰ τῷ Πνεύματι ὡ Ὅσατε ἀνῶθεν τοῦτο προῆδὲ, ὁ Θεός.
« Οἵτινες ἀνακοινωναντες με, φασιν, ἐβούλοντο ἀπολῦσαι ὡ του-
τίστιν, α οὐδέν εὐφρόντις ἄξιον κατεδικας ἐν ἐμοί, ἀπολαύειν ἠθέλον.»
Καὶ δεόν ἐκείνους ἐκελεσθαι, παριδῶκαν εἰς χεῖρας Ρωμαίων· καὶ
τοσαύτη ἡ περισυτία τῆς ἐλευθερίας, ἐπὶ οὐδὲ ἐκεῖνοι ἰσχυσαν κατα-
κρίναι, ἀλλὰ δέσμιον παριδῶκαν α Ἐναγκασθῆν, φησὶν, ἐπικα-
λεσασθῆναι Καίσαρα, οὐκ ὡς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορη-
σαι ὡ τουτίστιν, α οὐχ ἵνα κακοὶς ἑτέροις περιβάλω, ἀλλ' ἵνα κα-
κῶν ἐμαυτὸν ἀπαλλάξω, τοῦτο ἐποίησα, καὶ οὐκ ἐκῶν, ἀλλ' ἀναγ-
κασθεις α Ὅρα οἰκειότητα βημάτων· οὐκ αλλοτριούτχι αὐτούς, ἀλ-
λ' οἰκειούται τῷ εἰπεῖν α Τοῦ ἔθνους μου. ὡ Πάλιν δὲ κατασπείρει
τὸ δόγμα Καὶ οὐκ εἶπεν α Οὐ κατηγορῶ, α ἀλλ' α οὐκ ἔχω τι
κατηγορηῆσαι, ὡ καίτοι τοιαῦτα παθὼν οὕτω δεῖνα. Οὐδέν οὖν τού-
των φησιν, ἵνα μὴ φορτικὸν ποιῇσῃ τον λόγον· οὐδὲ χαρίζεσθαι αὐ-
τοῖς δοκεῖ. Καὶ δια τοῦτο οὐ λέγει, ἀλλ' αἰνιττεται μόνον, καὶ παρα-
τρέχει· τοῦτο γὰρ ἦν τίως το σκυδαζόμενον, το δεῖξαι ἐπὶ Ῥω-
μαίοις παριδῶκαν δέσμιον. Τους δὲ καταδικασαὶ δεόν ἐκείνους, δεόν
κατηγορηῆσαι, μᾶλλον ἀπολογεῖνται δι' ὧν δὲ συμφαινους την ἀπο-
λογίαν, κατηγοροῦσιν αὐτῶν. α Γνωστόν ἐστιν ἡμῖν ὅτι παντα-
χοῦ, φησὶν, ἀντιλέγεται. ὡ Ἀλλ εἰ καὶ τοῦτο συμβαίνει, ἐμῶς

καὶ πιστεύεται πανταχοῦ. α Οἷς ἐξετίθετο, φησὶν, ἀπὸ τε νόμου καὶ προφητῶν. β Ὅρα πάλιν οὐκ ἀπὸ σημείων, ἀλλ' ἀπὸ νόμου καὶ προφητῶν ἐπιστομίζοντα αὐτοὺς, καὶ πανταχοῦ τοῦτο ποιούντα· καίτοι γε ἐνῆν καὶ σημεῖα ποιῆσαι, ἀλλὰ λοιπὸν οὐκ ἔτι πιστὸν τὸ πρᾶγμα ἦν· μέγα γὰρ τοῦτο σημεῖον, τὸ ἀπὸ νόμου καὶ τῶν προφητῶν διαλέγισθαι. Εἰτα, ἵνα μὴ νομίσης παράδοξον εἶναι, τὸ μείναι αὐτοὺς ἀπειθούντας, ἐπάγει καὶ προφητεῖαν, τὴν λέγουσαν· α' Ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· β μᾶλλον, φησί, νῦν ἢ τότε· α καὶ ὅψασθε, καὶ οὐ μὴ ἴδῃτε· β μᾶλλον νῦν ἢ τότε. Πρὸς ἐκείνους εἶρηται ταῦτα τοὺς ἀπιστήσαντας, α καὶ οὐχ ὑβρίζοντος ἦν, ἀλλὰ τὸ σκάνδαλον ἀναιρουντος. α Γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, φησὶν, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεσταλὴ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται. β Τί οὖν ἡμῖν διαλέγῃ; τοῦτα οὐκ ᾔδεις; Ναί, ἀλλ' ὥστε πεισθῆναι ἀπολογουμαι, καὶ μηδενὶ δοῦναι λαθεῖν. α *Ἐμεινε δὲ ὁ Παῦλος διετίαν ὅλην, φησί, διδάσκων μετὰ πάσης παρῥησίας ἀκωλύτως. β Καλῶς τοῦτο προσέθην· ἐνὶ γὰρ μετὰ παρῥησίας λέγειν, ἀλλὰ κεκωλυμένως. Τὴν οὖν παρῥησίαν Παύλου οὐδὲν ἐνέκοψεν, ἀλλὰ καὶ ἀκωλύτως ἐλεγεν. α *Ἐμεινε δὲ ὁ Παῦλος διετίαν ὅλην, φησὶν, ἐν ἰδίῳ μισθώματι· β οὕτως ἦν ἀπείριστος, μᾶλλον δὲ οὕτω τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ ἐμιμαίτο ἐν πᾶσιν, ὅτι καὶ τὴν οἰκῆσιν εἶχεν οὐκ ἐξ ἀλλοτρίων πόνων, ἀλλ' ἀπ' ὧν αὐτὸς εἰργάζετο· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ α ἐν ἰδίῳ μισθώματι. β Ὅτι δὲ καὶ ὁ Δεσπότης οἰκίαν οὐκ ἐκείκτητο, ἀκούε αὐτοῦ λέγοντος πρὸς τὸν οὐκ ὀρθῶς εἰπόντα· α Ἀκολουθήσω σοι, ὅπου ἂν ἀπέρχῃ· α αὖτις ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει. α (Ματθ. ἡ. 19. 20.). Οὕτως ἐξ ἑαυτοῦ τὸ μηδὲν κεκτῆσθαι ἐπαίδευσε, μηδὲ σφόδρα τοῖς βιωτικοῖς προσηλωσθαι. α Καὶ ἀπεδέχετο τοὺς εἰσπορευομένους, φησί, πρὸς αὐτόν, κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. β Ὅρα οὐδὲν περὶ τῶν παρόντων, ἀλλὰ περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ βασιλείας πάντα φεγγόμενον. Ὅρᾳς οἰκονομίαν Θεοῦ; Μέχρι τούτων τὸν λόγον ἴστησιν ὁ συγγραφεὺς, καὶ ἀφίησι διψῶντα τὸν ἀκροατὴν, ὥστε τὸ λοιπὸν ἀπ' ἑαυτοῦ συλλογίζεσθαι. Τοῦτο καὶ οἱ ἕξω ποιοῦσι· τὸ γὰρ πάντα εἰδέναι νωθῇ ποιεῖ καὶ ἐκλελυμένον. Τοῦτο δὲ ποιεῖ, καὶ εἰς τα μετὰ

ταῦτα οὐ λέγει, περιττὸν ὅσον πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας τοῖς συγγραφεῦσιν ἡγούμενος, καὶ ἀπὸ τούτων μαθάνοντας τὸ προστιθέναι τῷ λόγῳ· πάντως γάρ, ὡς τὰ πρότερα, τοιαῦτα ἔσχει καὶ τὰ μετὰ τοῦτο. "Ἀκουε δὲ καὶ ὡς μετὰ ταῦτα γράφων πρὸς Ῥωμαίους φησὶν « Ὡς ἂν πορεύωμαι εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἐλευόσομαι πρὸς ὑμᾶς. » (Ῥωμ. ιβ'. 24.).

§. γ'. Ὅρᾳς πῶς πάντα προεώρα ἡ ἁγία καὶ θεία κεφαλὴ, ὁ τῶν οὐρανῶν ὑψηλότερος, ὁ ψυχὴν ἔχων πάντα ἑμεῖς περιλαβεῖν δυνάμειν, ὁ τὰ πρῶτα κατέχων Παῦλος; οὐ τοῖς εἰδόσι καὶ τὸ ὄνομα μόνον ἀρκεῖ πρὸς διέγερσιν ψυχῆς πρὸς νήφιν, πρὸς τὸ πάντα ὕπνον ἀποτινάσσεται. Ἐδίδεατο αὐτὸν Ῥώμη δεδεμένον ἀπὸ θαλάσσης ἀναδάντα, ἐκ ναυαγίου διασωθέντα, καὶ ἀπὸ ἀλλαγῆς τοῦ ναυαγίου τῆς πλάνης. Καθάπερ γάρ τις βασιλεὺς ναυμαχίης καὶ νικῆσας, ἐπέβαινε τῆς βασιλευσσινίας ἐκείνης πόλεως. Περὶ τούτων ἐγραφεῖν « Ἐλευόσομαι καὶ συναναπαύσομαι ὑμῖν ἐν πληρώματι εὐλογίας τοῦ Εὐαγγελίου » (Ῥωμ. ιβ'. 29. 32.), καὶ πάλιν « Πορεύομαι διακονήσων εἰς Ἱερουσαλήμ. » (Ἀγ. 25.). Τουτίστιν, ὅπερ ἔλεγε· « Ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου παρεγενόμην. » (Πράξ. κδ'. 17.). Ἐγγύτερος ἦν λοιπὸν τοῦ στεράνου· ἰδίδεατο αὐτὸν ἡ Ῥώμη δεδεμένον, καὶ εἶδε στεφανωθέντα καὶ ἀνακρυχθέντα. Ἐκί « συναναπαύσομαι ὑμῖν » (Ῥωμ. ιβ'. 32.) ἔφη· ἔταῦθα « πορεύομαι διακονήσων εἰς Ἱερουσαλήμ. » (Ἀγ. 25.). Τὸ δὲ ἀρχὴ τοῦ δρόμου πάλιν ἦν, καὶ τρόπαια τριπαλοῖς συνῆπτιν, ἀκατάπληκτος ὢν. Κόρινθος αὐτὸν κατέσχε δύο ἔτη, καὶ Ἀσία τρία, καὶ αὕτη δύο τέως, ὥστε δεύτερον ἐπέβη, ὅτε καὶ ἐτελειώθη. « Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ, φησὶν, οὐδεὶς μοι συμπερίγενετο. » (Β'. Τιμ. δ'. 16.). Οὕτω διέφυγε τότε, καὶ, πᾶσαν ἱμπλήσας τὴν οἰκουμένην τοῦ κηρύγματος, κατέλυσεν οὕτω τὸν βίον. Τί ἐδούλου μαθεῖν τὰ μετὰ ταῦτα; Τοιαῦτά ἐστι κάκεινα· δισμᾶ, βάσανοι, μάχαι, φυλακαί, ἐπιβουλαί, συκοφαντίαι, θάνατοι καθημερινοί. Εἶδες αὐτοῦ μικρὸν μέρος; Τοιοῦτον νῆει καὶ τὸ λοιπόν. Ὡς περὶ ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ, ὅσον ἂν ἰδῇς αὐτοῦ, τοσαῦτόν ἐστι καὶ τὸ ἄλλο· οὐρανοῦ γάρ ἂν μέρος θεᾷσῃ ἐν, ὅπου ἂν ἀπέλθῃς, τοιοῦτον ὄψει καὶ τὸ λοιπόν· ἢ καθάπερ ἡλίου τὰς ἀκτῖνας καὶ ἐκ μέρους ἰδῇς, στοχάζῃ ἐκ τούτων οἷος ὁ ἥλιος, οὕτω καὶ ἐπὶ Παύ-

λου. Τὰς πράξεις εἶδες ἐκ μέρους αὐτοῦ, πᾶσαι τοιαῦται τυγχάνουσι, κινδύνων γέμουσαι. Οὐρανὸς ἦν ἐκεῖνος, ἡλίον δικαιοσύνης ἔχων, οὐ τοιοῦτον, ὥστε καὶ οὐρανοῦ βελτίων ὁ ἀνὴρ. Μικρὸν οἶμι τοῦτο εἶναι; Οὐκ ἐγωγε οἶμαι. Ὅταν Ἀπόστολον εἶπης, εὐθέως πάντες αὐτὸν ἐννοοῦσιν· ὅταν Βαπτιστὴν, εὐθέως τὸν Ἰωάννην. Τίτι ἂν τις παραβῇ τὰ ἐκείνου ῥήματα; θαλάσση, ἡ καὶ ὠκεανῷ; Ἀλλ' οὐδὲν ἴσον. Πολλῶ ταύτης θαφιλέστερα τὰ ρεύματα τὰ τούτου, καθαρώτερα καὶ βαθύτερα, ὥστε καὶ θάλασσαν καὶ οὐρανὸν οὐκ ἂν τις ἁμάρτοι τὴν Παύλου καρδίαν εἰπὼν, τὸ μὲν διὰ τὸ καθαρὸν, τὸ δὲ διὰ τὸ βαθύ. Θάλασσά ἐστιν, οὐκ ἀπὸ πόλλως εἰς πόλιν ἀγούσα τοὺς ἐμπλείοντας, ἀλλ' ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανόν· εἰ τις ταύτην πλέοι τὴν θάλασσαν, εἰς οὐρίας πλεύσεται. Ἐν ταύτῃ τῇ θαλάσσῃ οὐκ ἄνεμοι, ἀλλ' ἀντὶ ἀνέμων Πνεῦμα θεῖον ἔχιον τὰς ἐμπλείουσας παραπέμπει ψυχάς· οὐκ ἐστὶν ἐνταῦθα κύματα, οὐκ ἐστὶ σκόπελος, οὐκ ἐστὶ θορία· πάντα γαλήνη. Θάλασσά ἐστι, λιμένος γαληνοτέρα καὶ ἀσφαλειτέρα, οὐδὲν ἀλμυρὸν ἔχουσα, ἀλλὰ πηγὴν [καθαράν καὶ] ἡδίστα ρέουσιν νάματα, ἡλίου λαμπροτέραν καὶ διεοδιστέραν· θάλασσά ἐστιν, οὐ λίθους ἔχουσα τιμίους, οὐδὲ ἀλουργίδα τοιαύτην, ἀλλὰ κτήματα πολλῶ τούτων βελτίω. Ὁ βουλούμενος εἰς τοῦτο καθεῖναι τὸ πέλαγος ἑαυτόν, οὐ κολυμβητῶν δεῖται, οὐκ ἑλαίου, ἀλλὰ φιλοσοφίας πολλῆς· εὐρήσαι ἐν αὐτῷ πάντα τὰ ἀγαθὰ τὰ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Ὁ τοιοῦτος καὶ δυνήσεται γενέσθαι βασιλεὺς, καὶ πάντα τὸν κόσμον λαβεῖν, καὶ ἐν τιμῇ εἶναι μεγίστη· ὁ ταύτην πλέων τὴν θάλασσαν οὐδέποτε ναυάγιον ὑποστήσεται, ἀλλὰ πάντα εἰσεται καλῶς. Ἀλλ' ὥσπερ οἱ ταύτης ἄπειροι τῆς θαλάσσης ἀποπνίγονται, οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα· ὅπερ δὴ πάσχουσι καὶ αἰρετικοί, τοῖς ὑπὲρ δύναντα ἐγχειροῦντες. Δεῖ δὴ τὸ βάθος τοίνυν εἰδέναι, ἢ μὴ κατατολμᾶν. Ἄν μέλλωμεν πλεῖν τὸ πέλαγος τοῦτο, εὐζῶνοι γενώμεθα. «Οὐκ ἡδυνήθην ὑμῖν, φησί, λαλῆσαι ὥς πνευματικοῖς, ἀλλ' ὥς σαρκικοῖς.» (Α'. Κορινθ. γ'. 1.). Μηδεὶς ἀκαρτέρητος τοῦτο πλείτω τὸ πέλαγος. Κατασκευάσωμεν ἑαυτοῖς πλοῖα, τοῦτέστι σπουδὴν, προθυμίαν, εὐχάς, ὥστε διανύσαι τὸ πέλαγος ἐν ἡσυχίᾳ· καὶ γὰρ τὸ ὕδωρ τοῦτο ζῶν ἐστὶ. Καθάπερ εἰ τις πυρὸς λάβοι στόμα, οὕτως ὁ Παῦλος εἰδὼς στομοῦται· καθάπερ εἰ τις μάχαιραν ὀξεῖαν ἔχοι, οὕτως ὁ τοιοῦτος πάλιν ἀκάθεκτος γίνε-

ται. Καὶ πρὸς τὸ νοῆσαι δὲ τὰ Παύλου βίου καθαροῦ δεῖται. Διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε· «Γάλακτος ἐν χρεῖα κατέστητε, ἐπεὶ νωθροὶ γεγονάτε ταῖς ἀκοαῖς.» (Ἑβρ. ε'. 12. 11.). Ἔστι γάρ, ἔστιν ἀσθένεια τῆς ἀκοῆς. Καθάπερ γὰρ στόμαχος οὐκ ἂν δέξαιτο ὑγιεινὰ σιτία καὶ δυσκατέργαστα, ἀσθενὴς ὢν, οὕτω καὶ ψυχὴ, ὀγκωθεῖσα, φλεγμαίνουσα, ἄτονος γενομένη καὶ ἐκλυτος, οὐκ ἂν δυναθεύῃ δέξασθαι τὸν πνευματικὸν λόγον. Ἀκουε τῶν μαθητῶν λεγόντων· «Σκληρὸς ἐστὶν ὁ λόγος οὗτος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκοῦειν;» (Ἰωάν. ζ'. 60.). Ἄν δὲ ἰσχυρὰ ἦ καὶ ὑγιεινὴ, πάντα ῥᾶστα, πάντα εὐκόλα, ὑψηλοτέρα γίνεται καὶ κουροτέρα, μᾶλλον μετεωρίζεται καὶ εἰς ὕψος ἀφεται. Ταῦτα οὖν εἰδότες, ὑγιεινὴν ἡμῶν κατασκευάζομεν τὴν ψυχὴν, καὶ ζηλώσωμεν τὸν Παῦλον, καὶ μιμησώμεθα τὴν γενναίαν ἐκείνην καὶ ἀδαμαντίνην ψυχὴν, ἵνα, κατ' ἔχρος τῶν ἐκείνῳ βεβιωμένων πορευόμενοι, δυναθώμεν τὸ πῆλαγος τοῦ παρόντος βίου διαπλεῦσαι, καὶ εἰς τὸν ἀκύμαντον λιμένα καταντῆσαι, καὶ τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν τοῖς ἀξίως τοῦ Χριστοῦ βιοῦσιν ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.